

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovnih dažel.

Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

5-6

K. K. UNIVERSITÄT
L. BIBLIOTHEK
ZU
L. LAIBACH

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovnih dežel.

Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

V. zvezek.

NOVOMESTO 1882

Tiskal in založil J. Krajec.

030015958

Historija od trgovca Razpotnika.

Pod cesarjem Harun Arešidom je živel v Bagdadu trgovec Janez Razpotnik. On ni bil reven, pa tudi ne prebogat; ni imel ne žene, ne otrok, živel je sam za se. Prigodilo pa se je, da se mu je tri noči zaporedoma njegov ranjki oče v sanjah pokazal, in mu vse trikrat to le naročil: „Ljubi sin, jaz ne morem priti v nebesa, ker sem v svojem življenji obljubo storil, da pojdem na božjo pot v Jeruzalem, pa tega nisem storil. Zdaj moraš ti namesto mene to pot narediti, da bom izveličan.“ Te sanje so Razpotnika zelo prestrašile. Druzega mu ni kazalo, ko storiti ranjkemu očetu to dobroto; vendar je bilo to težavno za njega, ker bi bil moral popustiti vso kupčijo in svojo štacuno, ker ni imel tacega človeka, da bi bil namesto njega vso kupčijo vodil. Vendar mu vest ni dala miru, da je nazadnje vendar sklenil, odpraviti se na božjo pot.

Prodal je vse svoje blago iz štacune in vse drugo pohištvo; samo nekaj tacega blaga si je pridržal, kterega je mislil seboj vzeti, ker se je nadjal, da se bo po svetu lahko prodalo. Svojo hišo je izročil najemniku. Tako je bilo vse v redu, in lahko se je pridružil prvi trumi trgovcev, tako zvani karavani, ki se je napotila proti sveti deželi. Imel je tisoč cekinov premoženja v gotovini; samo te cekine je moral spraviti, še na varen kraj, potem je bilo vse preskrbljeno.

Tri sto sedem in osemdeseta noč.

Razpotnik je vzel malo skrinjico, in na di-
te skrinje je razpoložil svojih tisoč cekinov. V
cekinov pa je naložil frišnih oliv, to je sadja od oljke
iz katerega se olje dela. To škrinjico je nesel
nekemu trgovcu, ki je bil njegov dobri prijatelj in
mu rekel: „Ljubi brat, ti veš, da jaz odpotujem
s trgovci v Jeruzalem. Tukaj imam pa skrinjico s
frišnimi olivami, in ne vem, kam bi jo djal. Bodi
tako dober in shrani mi to skrinjico do tistega časa,
da nazaj pridem.“

Tisti trgovec, ki se je za Krivca pisal, reče Raz-
potniku prav prijazno: „Tukaj imaš ključ od moje
kašče; nesi svojo skrinjico tje in postavi jo kamor
hočeš, obljubim ti, da jo boš tam našel, kamor jo
zdaj položiš.“ Tako je Razpotnik tudi storil in skrinjo
odnesel v kaščo, ključ pa gospodarju nazaj prinesel.

Drugi dan so trgovci iz Bagdada odpotovali.
Razpotnik se jim je pridružil z enim velblodom, kte-
remu je naložil tisto blago, ki ga je mislil v Jeru-
zalemu prodati.

Ko so v Jeruzalem dospeli, opravljal je Razpotnik
najpoprej različne molitve na Jezusovem grobu in na
drugih svetih krajih. Ko je mislil, da bo molitve
zadosti, razprostrl je na trgu svoje blago ter ga za-
čel prodajati.

Prišla sta mimo dva tuja trgovca, in ko sta
Razpotnikovo blago zagledala, sta se ustavila in ga
ogledovala. Ko sta spet odhajala, rekel je eden proti
drugemu: „Ko bi ta človek vedel, kako dobro bi
vamogel to blago v Kajiri prodati, on bi se gotovo

tje podal, namesto da blago tukaj prodaja, kjer nema nobene veljave.“

Razpotnik je te besede šlišal, in ker je že večkrat čul praviti od egiptovske dežele, namenil se je, da hoče potovati v Egipt, kjer je Kajira glavno mesto. Spravil je toraj svoje blago, in namesto da bi šel v Bagdad nazaj, pridružil se je takim trgovcem, ki so bili v Kajiro namenjeni, in šel ž njimi. Res je dobro ukrenil, da je tako naredil; komaj je dospel v Kajiro, prodal je v kratkem času vse svoje blago in to za tako visoko ceno, da se je kar čudil. Za denar je nakupil družega blaga in se namenil ž njim v mesto Damask. Moral je šest tednov čakati na prvo Karavano, ki je imela v Damask odditi. Med tem časom si je ogledal veliko mesto Kajiro in druge egiptovske mesta; tudi slavnoznanе piramide in druge čudovitosti te dežele si je ogledal.

Tri sto osem in osemdeseta noč.

Na poti v Damask so prišli še enkrat v Jeruzalem in Razpotnik je to priložnost porabil, da je še enkrat molit šel na svete kraje. Potem so odri-nili v Damask. To mesto je bilo Razpotniku tako všeč, kakor še nobeno poprej; leži pa tudi v takem lepem kraji, v večni spomladi, v cvetlicah in zelenji, med studenci, krasnimi vrtovi in travniki, da bi človek kar tam ostal. In res se je Razpotnik dolgo časa mudil v tem mestu. Ker je moral pa vendar enkrat proti domu odriniti, pridružil se je slednjič trgovcem, ki so šli v Alepo, kjer se je zopet več časa mudil. Iz Alepe so šli proti Musuli, od tam pa je mislil v Bagdad priti. Toda perziški trgovci,

s katerimi se je bil med potjo sprijaznil, so Razpotniku tako dolgo prigovarjali, da je šel ž njimi do Žire, od koder so mu rekli, da bo lahko v Bagdad nazaj prišel. Šel je toraj z njimi skozi mesta Sultanje, Rej, Kum, Kašan, Ispahan do Žire; tam so ga pa spet pregovorili, da je šel ž njimi celó v daljno Indijo. Iz Indije so prišli spet v Žiro nazaj.

Ker so se v vsakem mestu nekaj tednov, večsih tudi več mesecev mudili, zato se ni čuditi, da je minulo že sedem let, od kar je bil Razpotnik iz doma šel. Zdaj se mu je začelo tožiti, zato se je podal nazaj proti Bagdadu.

Tisti trgovec Krivec, kteremu je Razpotnik skrinjico z olivami v shrambo izročil, je bil popolnoma pozabil na Razpotnika in njegovo skrinjico. Toda ravno zdaj, ko je bil Razpotnik že na poti proti domu, zgodilo se je, da se je Krivec Razpotnikove skrinje spomnil. Ko so namreč enkrat Krivčevi pri kosilu sedeli, zmislila se je Krivčeva gospa, da bi rada olive jedla, ker jih že dolgo ni.

„Ker že od oliv govoriš,“ reče Krivec, „pride mi na misel, da mi je Razpotnik, ko je v Jeruzalem odšel, eno skrinjico oliv v shrambo prinesel. Pa čudno se mi zdi, zakaj da Razpotnika tako dolgo nazaj ni? Trgovci so mi sicer rekli, da je šel iz Jeruzalema potem še naprej v Egipt, pa tudi od tam bi bil lahko že trikrat nazaj prišel. Gotovo je v Egiptu umrl, zato tiste olive brez skrbi lahko snemo, če so še za jed, kajti Razpotnika menda ne bo več nazaj. Daj mi ključ od kašče pa eno luč; jaz pojdem po tiste njegove olive, da jih pokusimo.“

„Ne bodi ne siten,“ reče žena, „in pusti pri miru, kar ni tvojega. Maram jaz za stare olive, ki

so gotovo že vse gnjile. Razpotnik še lahko nazaj pride, in kaj poreče, če bo videl, da mu izročnega blaga nisi pošteno shranil? Kdo vé, če ni odšel v tuje dežele, da se tako dolgo mudi; on pa še lahko jutri nazaj pride. Kaka sramota bo za nas, če ljudje zvedó, da smo mi shranjeno blago izneverili! Ali ne veš, da je to v naši deželi najbolj zavržena hudobija? Jaz ti povem, da teh oliv ne bom pokusila in da jih še videti nečem. Pusti toraj Razpotnikovo skrinjo pri miru, prosim te!“

Krivec pa je bil take vrste človek, da je toliko bolj tiščal v kako reč, bolj ko so mu jo odgovarjali. Zato se ni zmenil za besede svoje žene, ampak vzela je ključ in luč, in šel je v kaščo po olive.

„Dobro si zapomni,“ vpila je še žena za njim, „da sem jaz nedolžna pri tem, kar boš zdaj naredil, ker sem ti odgovarjala.“ Trgovec pa se je naredil gluhega in je šel v kaščo. Tam je Razpotnikovo skrinjico odprl in videl je, da so bile olive v njej že vse sognjite. Da bi se prepričal, če so one na dnu ravno tako gnjile, kakor te na površji, obrnil je celo skrinjico in vse olive iz nje izsul.

Krivec se je zelo začudil ko je videl, da je nasul iz skrinje cel kup rumenih cekinov. Huda lakomnost se ga je polastila. Vzel je gnjile olive in jih nazaj zmetal v skrinjico. Potem pa je kaščo zaprl in šel v sobo nazaj. Tam je svoji ženi rekel: „Ljuba žena, ti si prav imela; olive so že vse gnjile. Jaz sem skrinjico zaprl in jo postavil na tisto mesto, kjer je bila prej, tako da Razpotnik ne bo nič zapažil, da sem se skrinje dotaknil.“

„Boljši bi bilo,“ reče žena, „da bi bil mene ubogal in skrinjo pri miru pustil.“

Krivec pa se ni zmenil za svarjenja svoje žene, ampak celo noč je le to premišljeval, kako bi se mogel polastiti Razpotnikovih cekinov, pa tako, da bi mu jih ta ne mogel nazaj vzeti, če bi prav še kedaj v Bagdad prišel. Drugi dan je zgodaj vstal in kupil frišnih oliv od tega leta. S temi je šel v kaščo, gnjile olive vrgel iz skrinje in vso do vrha napolnil s frišnimi olivami; cekine pa je spravil v žep. Skrinjico je zaprl in jo postavil na prejšno mesto.

Tri sto devet in osemdeseta noč.

Čez en mesec potem, ko je Krivec to naredil, prišel je Razpotnik v Bagdad nazaj. Ker je imel v svoji hiši najemnika, ostal je v eni oštariji, kjer si je najel sobo dotlej, da mu najemnik hišo izprazni.

Drugi dan je Razpotnik prej obiskal svojega hinavskega prijatla, trgovca Krivca, kateri ga je prijazno objel in se jako razveseljenega delal zavolj nepričakovanega prihoda Razpotnikovega.

Ko sta se en čas razgovarjala o vsakovrstnih rečeh, omenil je Razpotnik, da bi zdaj spet tisto skrinjico z olivami nazaj vzela, in se ob enem zahvalil za prijaznost, da mu jo je shranil.

„Dragi prijatelj,“ reče Krivec, „kaj se boš za tako malenkost zahvaljeval! Meni ni skrinjica nobene nadleže delala, saj mi še na misel ni prišla, tako malo mi je bila na poti. Tukaj imaš ključ od kašče, pa si jo vzemi nazaj; kamor si jo položil, tam jo boš našel.“

Razpotnik je vzel ključ, šel v kaščo, tam vzel svojo skrinjico, kaščo zopet zaklenil ter ključ gospodarju prinesel in se mu še enkrat zahvalil; potem

pa je šel v svojo oštarijo, s skrinjo pod pazduho. Ko je v svojo sobo prišel, odprl je skrinjico in segel z roko na dno, da bi videl, če so cekini še not. Začudil se je, ko nobenega cekina ni otipal. Zdaj je vse olive na mizo izsul, pa niti en cekin ni padel iz skrinje. Ves trd od strmenja je uskliknil: „Ali je mogoče, da bi me en tak mož okradel, ki sem ga imel za najboljšega prijatla?!“

Toliko na enkrat zgubiti, mu je bilo preveč, zato je šel precej h Krivcu nazaj im mu govoril:

„Dragi prijatelj, ne čudi se, da sem zopet tukaj. Povedati ti moram, da sem imel v tisti skrinjici, ki je bila pri tebi shranjena, na dnu pod olivami tisoč cekinov spravljениh. Skrinjica je tista, kakor sem jo pri tebi spravil, pa cekinov ne najdem več v njej. Če si ta denar porabil za svojo kupčijo, prosim te, nič mi ne prikrivaj, saj ti ga posodim, samo to te prosim, da mi narediš dolžno pismo, da ne bom več v skrbeh. Denar mi boš pa vrnil, kadar boš mogel.“

Krivec je bil že pripravljen na to, kaj bo Razpotniku odgovoril. Rekel mu je: „Ti imaš čudne besede, prijatelj! Ali sem se jaz skrinjice dotaknil, ko si jo prinesel? Ali ti nisem dal ključ in ti si jo sam v kaščo nesel? Ti si skrinjico našel, kamor si jo položil; kar si v skrinjo djal, to si moral tudi v njej najti; jaz ne vem, kaj je bilo v njej, saj jaz nisem v skrinjo gledal. Ti si rekel, da so olive not, jaz ne vem, pa če so bile prej, so tudi zdaj; jaz nisem videl kaj je v skrinjici. Misli si ti, kar si hočeš, in govori, kar hočeš, jaz ti pa povem, da se skrinje nisem dotaknil.“

Ko je Razpotnik videl, da Krivec besedo tako obrača, začel mu je z lepa na srce govoriti, naj se

uda in svojo krivdo prizna. „Jaz ljubim mir“, mu je rekel, „zato se nerad tožujem. Taka pravda bi znala tebe ob častno ime pri ljudeh spraviti, zato je bolje za te, da ne pustiš do tožbe priti. Trgovci morajo posebno varovati svoje dobro in pošteno imè, sicer so zgubljeni, ker kupčija neha, kjer ni zupanja. Zato te še enkrat prosim, daj stvar z lepa poravnati, da se ne boš kesal; kajti če z lepa nič ne opravim, te bom moral tožiti.“ „Bodi vendar pameten,“ reče Krivec, „saj si sam rekel, da so samo olive v skrinji; ti si skrinjo tam vzel, kamor si jo položil, zdaj me pa prideš za tisoč cekinov tirjat. Ko si skrinjo prinesel, nisi nič govoril od kakih cekinov. Jaz še ne vem, če so bile olive not, saj mi skrinje nisi odprl, ko si jo prinesel. S tisto pravico bi ti lahko rekel, da so bili sami biseri in demanti v skrinji in jaz bi ti jih moral vrniti. Ne bodi siten in pojdi domu, saj vidiš, da se že ljudje okoli naju zbirajo in zijala prodajajo, nemara bodo še mislili, da sem ti res kaj ukradel.“

V resnici je stalo že nekaj ljudi okoli prepirajočih se možakov, in ko je Krivec te zadnje besede na glas zaupil, prišlo jih je še več vkupaj, še bližnji stacunarji so prišli gledat, kaj ta prepir pomeni. Nekteri so se mešali v prepir in mirili. Razpotnik jim je stvar razložil in okolistoječi so Krivca vprašali, kaj ima na to odgovoriti.

Krivec je priznal, da je Razpotnikovo skrinjo v shrambo vzel, pa tajil vsako hudobijo in se pridušal, da se skrinje nikoli ni dotaknil, da še vedel ni, kaj je v njej. Ob enim je okolistoječe poklical za priče zoper Razpotnika, ker ga je ta v pričo ljudi tatvine dolžil.

„Bomo že videli, kdo ima prav“, reče Razpotnik, „le pojdi z mano k sodniji. Bomo videli, če boš tudi tam tajil!“

Krivec se je delal, kakor bi prav rad šel k sodniku in rekel: „Saj to mi je ravno prav: boš vsaj čutil, kaj se pravi nedolžnega človeka na lepem obdolžiti in mu dobro imé jemati.“

Prišla sta toraj pred sodnika, in Razpotnik je vse razložil, kakor nam je že znano. Sodnik ga je prašal, če ima kako pričo. Razpotnik pa je rekel, da si priče ni jemal, ker je preveč zaupal v poštenje svojega prijatla.

Krivec pa se je tudi pred sodnikom tako zagovarjal, kakor smo že slišali. Potem je pa še rekel, da hoče priseči na to, da cekinov ni vzel, in da še vedel ni, kaj je bilo v skrinji. Sodnik ga je pustil priseči, potem pa ga je popolnoma oprostil, češ da ni nobenega dokaza za njegovo krivdo.

Razpotnik je tedaj pravdo zgubil, in bil je vsled tega tako jezen, da je žugal sodniku, da se bo pri cesarju samemu pritožil éez to krivično razsodbo. Sodnik se je tem grožnjam smejal, ker je bil že navajen, da je vsak godrnjal, kdor je kako pravdo zgubil. Ker Razpotnik ni imel nobene priče, mislil si je sodnik, da tudi cesar ne bo mogel drugače razsoditi, kakor je on.

Krivec je šel ponosno domu, ker je s tako malim trdom pridobil tisoč cekinov. Razpotnik pa je šel v svojo sobo in tam spisal pritožbo do cesarja Arešida. Cesar je vsak dan ob isti uri prihajal iz cerkve domu. Pred cerkvijo ga je Razpotnik čakal in ko je cesar iz cerkve prišel, mu je pritožbo v roke dal. Take pritožbe je potem cesar navadno sam prebral

in razsodil. Svojim uradnikom je namreč vselej naročil, da so poiskali vse tiste osebe, ki so se tožile, in pustil jih pred sebe poklicati. Ko je tedaj cesar pritožbo že v rokah imel in šel v svojo palačo, hitel je Razpotnik za njim in se vstavil pred vratmi ter čakal, kdaj bo prišel tisti uradnik, da mu naznani, kdaj mora pred cesarja priti. Kmalo je prišel uradnik in Razpotniku povedal, da ima priti s Krivcem prihodnji dan pred cesarja, in mu povedal tudi uro.

Še tisti večer pa je šel cesar z ministrom Žafarjem in strežajem Radoslavom na sprehod, kakor je imel navado. Vsi trije so hodili preoblečeni po mestu in opazovali, če bi videli kaj posebnega ali kaj napčnega.

Prišli so v nekih ulicah do ene hiše, iz katere se je slišal precejšen hrup. Cesar hiti do tiste hiše in pride do vrat, skoz katere se je prišlo na dvorišče. Na tem dvorišči si je igralo kakih deset do dvanajst otrok v mesečnem svitu, in ti so tak šum delali.

Cesar je bil radoveden videti, kako igro da imajo otroci med seboj. Zato se je vsedel na klop, ki je stala pri vratih, in odkoder je otroke lahko opazoval. Naenkrat reče eden od tistih fantičev, ki je bil videti najbolj prebrisan med njimi svojim tovaršem: „Dajmo se sodnika“ igrati! Jaz bom za sodnika; vi pa pripeljite pred mene Razpotnika in Krivca, ki je Razpotniku tisoč cekinov ukradel.“

Pri teh besedah, ki jih je fantič govoril, spomnil se je cesar Razpotnikove pritožbe, ki jo je ravno prej prebral. Zato je bil radoveden, kako bodo otroci to reč razsodili.

Tista tožba med Razpotnikom in Krivcem je bila namreč po celem mestu znana, vsi ljudje so od

nje govorili, saj sta bila oba znana trgovca, in kaj tacega je bilo do zdaj kaj nenavadnega, da bi bil prijatelj prijatlu, in oba iz dobre hiše, toliko denarja ukradel. Zato se je o tej pravdi toliko govorilo, da so celó otroci za to reč vedeli, in kako je Razpotnik pravdo zgubil; ko je bil namreč Razpotnik s Krivcem pred sodnijo, šlo je z njim mnogo poslušalcev, in ti so vse raztrobili.

Ti otroci so se tedaj zgovorili, da bodo sodnika igrali, vsak je dobil svojo nalogo: eden za sodnika, eden za Razpotnika, eden za Krivca itd. Tisti, ki je bil za sodnika, se je vsedel na stol; drugi, ki je bil za žandarja, je pripeljal pred sodnika dva fanta, katerih eden je bil za Razpotnika, drugi pa za Krivca. Tisti, ki je bil za sodnika, je prašal tistega, ki je bil za Razpotnika: „No, Razpotnik, kaj hočeš ti od tega človeka?“ Tisti, ki je bil za Razpotnika, se je priklonil ter je povedal, kako se je zgodilo z njegovo skrinjo, ki jo je pri Krivcu shranjeno imel, in kako je iz nje zmanjkalo tisoč cekinov, ter prosil sodnika za pomoč.

Navidezni sodnik je zdaj prašal navideznega Krivca, zakaj Razpotniku ne dá tistih tisoč cekinov nazaj? Tisti, ki je bil za Krivca, pa se je ravno tako zagovarjal, kakor pravi Krivec in rekel, da hoče precej priseči, da je to res, kar pravi.

Pa tisti fant, ki je bil za sodnika, ni tako razsodil, kakor pravi sodnik, ampak je rekel: „Za prisego je še zmirom čas; ta stvar se ne sme prehnagliti. Jaz hočem poprej tisto skrinjico z olivami videti. No, Razpotnik, ali imaš tisto skrinjico pri sebi?“ Fant, ki je bil za Razpotnika, je rekel, da

je nema pri sebi. „Tedaj pojdi po njo!“ reče mu dozdevni sodnik.

Dozdevni Razpotnik je šel in prinesel neko posodo in rekel, da je to tista skrinjica, ki jo je imel pri Krivcu shranjeno. Dozdevni sodnik je zdaj prašal dozdevnega Krivca, če je to res tista skrinjica? Dozdevni Krivec je potrdil, da je. Na to je pustil dozdevni sodnik skrinjico odpreti. Ko je bila odprta, je vanjo pogledal in rekel: „To so lepe olive, moram jih pokusiti.“ Pri teh besedah se je delal, kakor bi olive pokušal, in rekel potem: „To so prav okusne olive! Meni se pa zdi, da olive, če sedem let leže, ne morejo biti dobre. Pripeljite mi nekaj takih mož, ki z oljem in olivami barantajo, da mi bodo povedali, kako dolgo se olive držé.“

Pripeljali so mu dva fantiča, ki sta rekla, da z oljem kupčujeta. Dozdevni sodnik ju praša: „Ali sta vidva oljarja?“ Fanta odgovorita: „Sva.“ „Tedaj mi pa povejta,“ govori dozdevni sodnik, „kako dolgo se olive dobre in okusne ohranijo, kdor jih zna prav dobro shraniti?“

„Gospod“, rečeta dozdevna oljarja, „naj se shranijo, kakor se hočejo, pa v tretjem letu so že za nič, niso za jed, ne za kako drugo rabo, ampak le za to, da se stran vržejo.“

„Če je taka,“ reče dozdevni sodnik, „potem pokusita te-le olive v skrinjici in povejta, koliko stare bi utegnile te olive biti.“ Fanta, ki sta bila za oljarja, sta se delala, kakor bi olive pokušala, in rekla sta sodniku, da so te olive čisto frišne, tedaj letošnje.

„To ni mogoče, vidva se motita,“ reče dozdevni sodnik, „Razpotnik, ta le mož tukaj, pravi določno, da je te olive že pred sedmimi leti v skrinjo položil.“

„Gospod,“ rečeta tista dva fanta, ki sta oljarje delala, „midva vam ne moreva družega reči, ko da so te olive letošnje, in pokličite vse ljudi, ki se na to zastopijo, pa vam bo vsak povedal, da so letošnje.“

Tisti fant, ki je bil za Krivca, se je hotel izgovarjati in je rekel, da se ta dva lažeta. Dozdevni sodnik pa ga ni pustil dalje govoriti, ampak mu je rekel: „Molči, ti si tat! Peljite ga proč in obesite ga precej!“

Tako je bila otročja igra končana. Otroci so vpili in ploskali in planili po tistim, ki je bil za Krivca, ter ga sim in tje vlačili, kakor bi ga hoteli na vislice peljati.

Tri sto in devetdeseta noč.

Cesar Arešid je modrost tega fantiča, ki je bil za sodnika, silno občudoval, kajti prepričan je bil, da noben modrijan ne bi mogel te pravde bolj bistrournno razsoditi. Cesar sam, ki je Razpotnikovo pritožbo v rokah imel, ni vedel, kaj bi o tem mislil, ker ni bilo nobenih prič, in ni mogel uganiti, kdo je lažnjivec, Razpotnik ali Krivec. Nemara bi bil cesar razsodbo prvega sodnika potrdil. Tako pa mu je ta otrok pravo pot pokazal. Cesar je toraj prašal ministra Žafarja, ki je zraven njega na klopi sedel, kaj on misli o tej otroški sodbi?

„Svetli cesar“, reče minister, „nikdar nisem še videl tako pametnega in bistrournnega otroka.“ „Ali ti že veš“, praša cesar ministra, „da imam jaz jutri ravno to pravdo za razsoditi, ker se je pravi Razpotnik pri meni pritožil?“

„Od tega nisem prav nič vedel, veličanstvo,“ reče minister. „Ali misliš“, reče cesar, „da bi jaz mogel to pravdo drugače razsoditi, kakor ta otrok?“,

„Če je stvar taka, kakor se je prikazala pri otročji igri, potem jo res ni moč drugače razsoditi“, reče minister.

„Zapomni si to hišo“, ukaže potem cesar ministru, „in jutri zjutraj pripelji tega otroka k meni, da bo to pravdo v pričo mene razsodil, kakor jo je danes. Tudi tistega sodnika pokliči, da bo pri sodbi navzoč, in da se bo od tega otroka naučil, kako je treba soditi. Tudi povej Razpotniku, naj tisto skrinjico z olivami seboj prinese. Pa tudi dva oljarja morata k sodbi priti kot izvedenca.“

Po tem ukazu so šli vsi trije po ulicah in po mestu naprej na ogled, pa niso nič posebnega opazili.

Drugi dan je šel minister Žafar v tisto hišo, kjer so bili otroci igrali, in je zahteval, naj se mu predstavi hišni gospodar. Njega ni bilo doma, in poklicali so mu gospodinjo. To je prašal, če ima kaj otrok. Ona reče, da tri, in pustila je vse tri poklicati.

„Ljubi otroci,“ praša minister, „kdo iz vas je bil za sodnika, ko ste si sinoči na dvorišči igrali?“ Najstarši med fanti se je oglasil, da je bil on, pa pri tem je obledel, ker ni vedel, zakaj ga tuji gospod za to izprašuje. „Nič se ne boj in pojdi z menoj,“ reče minister, „naš svitli cesar te hoče videti in s teboj govoriti.“

Mati je bila vsa prestrašena, ko je videla, da hoče minister otroka seboj vzeti, ter skrbno popraša: „Gospod, ali se je moj sin kaj pregrešil? Ali mi ga bo cesar vzeti?“

Minister jo je potolažil in jej obljubil, da bo sina v kratkem času nazaj pripeljal, in potem jej bo že povedal, čemu je bil sin pred cesarja poklican.

„Če je res tako,“ reče mati, „potem mi pa dovolite, da bom sina praznično oblekla, da ne bo raztrgan stopil pred cesarja.“ Na to je fanta precej oblekla v nedeljske oblačila.

Minister je peljal zdaj fanta v cesarsko palačo ter ga predstavil cesarju.

Ko je cesar videl, da se fant boji, ga je prijazno ogovoril in mu rekel: „Stopi k meni, moj sin, in nič se ne boj. Ti si tedaj tisti, ki si včeraj razsodil pravdo med Razpotnikom in med Krivcem? Jaz sem te videl, in sem zadovoljen s tvojo razsodbo.“

Fant je dobil zdaj več poguma in potrdil je, da je on razsodil pravdo pri igri na dvorišči.

„Moj sin,“ govori cesar naprej, „danes ti bom pokazal pravega Razpotnika in pravega Krivca. Pridi sim in vsedi se k meni na cesarski prestol.“ S temi besedami je cesar fanta za roko prijel in ga k sebi na prestol posadil. Potem je pustil cesar stranke poklicati. Pripeljali so Razpotnika in Krivca, in oba sta se globoko priklonila. Potem jima cesar reče:

„Zdaj naj vsak od vaji pové, kako je z vašo pravdo. Ta otrok vaji bo poslušal in sodil. Če bo kaj narobe, se bom že jaz sam oglasil.“

Na to sta začela govoriti, najprej Razpotnik, potem pa Krivec. Ko je pa do tega prišlo, da je Krivec še enkrat po krivem priseči hotel, ustavil ga je fant in rekel: „Za to je še čas; najprej moramo videti še tisto skrinjico.“

Zdaj je Razpotnik prinesel skrinjico, ki jo je že pripravljeno imel, jo postavil pred cesarja in pokrov

odprl. Cesar in fant sta potem olive pokusila. Potem so poklicali še izvedence, to je oljarje, in ti so rekli, da so olive okusne in še od tega leta. Fant jima pa reče: „To ni mogoče; olive že sedem let leže v skrinjici, kakor Razpotnik pravi. Razpotnik je to potrdil. Oljarja pa sta zatrjevala, da to ni mogoče, in da so olive letošnje.

Akoravno je zdaj Krivec spoznal, da je pravda za njega zgubljena, ker je vedno trdil, da se skrinje ni dotaknil, zdaj pa se je izkazalo, da so frišne olive v skrinjo prišle, vendar se je skušal še izgovarjat. Fant pa ga ni pustil dolgo govoriti, ampak mu rekel molčati. K smrti pa se ga ni upal obsoditi, kakor prej ta dan v igri, ampak pogledal je le cesarja, in mu rekel: „Svetli cesar, ta trgovec je kriv pa jaz nemam pravice, obsoditi ga, ampak vaša visokost!“

Cesar je bil prepričan, da je Krivec tat, zato je dal rabeljnom povelje, naj ga obesijo na vislice. To se je tudi precej zgodilo. Prej pa je moral Krivec še povedati, kam je skrnil tistih tisoč cekinov, da so se Razpotniku nazaj dali. Tistemu sodniku pa, ki je v prvi sodbi Razpotnika obsodil, in Krivca oprostil, in ki je zdaj poslušal pravdo, kako jo je otrok razsodil, temu je cesar ojestro zapovedal, naj se od tega otroka uči in naj zanaprej bolj pametno in bolj pravično sodi. Tistega fantička pa je cesar objel in mu izročil mošnjiček, v katerem je bilo sto cekinov. Lahko si je misliti, kako veseli so bili starši, ko je minister Žafar otroka s tolikim denarjem domu pripeljal. Ko se je pa to med ljudstvom zvedelo, bilo je mnogo govornice, in vsi so hvalili dobrega in pravičnega cesarja.

Tri sto ena in devetdeseta noč.

Kraljica Lunica je pripovedovala kralju Riarju svoje historije naprej, in kralj jih je prav rad poslušal, in je dostikrat že komaj čakal prihodnje noči, da je naprej povedala. Ko je bila historija od trgovca Razpotnika končana, pričela je Lunica historijo od čudovitega konja. Pravila jo je tako :

Historija od čudovitega konja.

V Perziji imajo poseben praznik, ki se mu pravi „Nor“ in se obhaja skoraj v tistem času, kakor pri nas predpust ali Kurent. Ta praznik ni postavljen od krščanske vere in ga tudi v crkvi ne obhajajo, ampak le po hišah, kjer napravljajo gostije. Ta praznik izvira še od poganskih časov, in čeravno Perzijani niso več pogani, vendar se je ta praznik še med njimi ohranil in ga ni mogoče zatreti. Po vseh mestih in vaseh ga obhajajo z vesellicami.

Pa vse nič ni proti temu, kar se ta dan na dvoru perzijanskega kralja godi. Iz vseh krajev in vseh dežel prihajajo ta dan ljudje na perziški dvor. Perziški kralji imajo namreč navado, da na ta dan odlikujejo in obdarijo vse tiste, ki prinesejo kaj posebnega pokazat, postavim lepe slike, lepe podobe iz kamna, umno narejene mašine, lepo izdelano hišno orodje, fino blago iz sukna ali platna, (sploh take reči, kakor jih kažejo dandanašnji po svetovnih razstavah). Kteri prinesejo in postavijo na ogled najlepše reči, takim daje perziški kralj darila v zlatu in srebru. Tako se vidi na ta dan v perziškem glavnem mestu ljudi

iz vseh koncev sveta, pa tudi najlepših reči, kar jih človeški um izmisliti in človeška roka narediti zamore.

Na tak dan je bilo, da je bil perziški dvor s kraljem zbran v Žiri, glavnem mestu Perzije. Prišli so tje najumetnejši ljudje celega sveta in kazali svoje umetnosti. Kralj je vsacega obdaril po zaslugah, tako da nobeden ni odšel brez sebe vrednega daru. Ko je bila že vsa razstava pri kraji, in je mislil kralj že oditi, oglasil se je nek Indec in pripeljal pred kralja iz lesa izrezanega konja, osedlanega in obrzdanega, ki je bil tako lepo narejen iz lesa, da bi bil vsak človek na prvi pogled mislil, da je konj živ.

Indec se pred kraljem prikloni in mu konja pokaže z besedami:

„Svetli kralj, čeravno sem jaz najposlednji prišel, da pokažem svojo umetnost, vendar vas zagotavljam, da kaj tacega še niste videli, kakor je ta moj konj.“

„Kaj bo to tacega“, reče kralj, „konj je res lepo izrezan iz lesa, pa kaj tacega znajo tudi drugi podobarji narediti, morda še kaj boljšega.“

„Vaša visokost,“ reče Indec, „kaj bo lesena podoba, to ni nič! Pa moj konj ima še nekaj družega na sebi, česar še niste videli, in zato sem ga pokazat pripeljal. To je namreč tak konj, če se jaz na njega vsedem, me nese po zraku, kamor hočem, in zopet nazaj. Tudi en drug človek to lahko naredi s konjem, če ga jaz naučim, kako. To je čudovitost mojega lesenega konja. Kaj tacega se še ni kazalo po svetu; in če mi vaša visokost ne verjame, hočem narediti poskušnjo pred vami.“

Perzijanski kralj je bil na vse radoveden, kar je bilo čudnega, zato si je ogledal že mnogo čudnih in nenavadnih reči na svetu; vendar o takem konju

še nikoli ni slišal govoriti, da bi po zraku letal. Zato je Indijancu rekel, naj le poskusi po zraku jahati na konju, da mu prej neverjame, dokler tega sam ne bo videl.

Indec skoči na konja, se vsede na sedlo in praša kralja, kam naj odjaha po zraku.

Kake tri ure od Žire bila je precej visoka gora z golim vrhom, in ta vrh se je videl iz tega mesta pred kraljevo palačo, kjer je zdaj kralj ravno stal. „Poglej oni le hrib,“ reče kralj Indijancu, „na oni le vrh moraš jahati, da te bomo vsi videli. Do tje ni daleč, pa vendar toliko, da bomo lahko razsodili hitrost tvojega konja. Da nas pa ne boš na kako vižo preslepil, hočem, da mi prineseš eno vejo od onih palmovih dreves, ki tam pod vrhom stojé. Ker v dolini ni takih dreves, ne boš nas mogel prekaniti, ampak v resnici na hrib jezdariti ali pa iti peš; saj bomo videli, koliko časa te ne bo nazaj.“

Ko je kralj to željo izrekel, zasukal je Indijanec neko kolesce, ki ga je imel konj na desni strani vratu. V tem hipu se konj kviško dvigne v zrak in leti zmirom više in više, da je bil kmalo tako majhen videti, kakor tica. Vsi okoli stoječi dvorniki in gospodje so se na glas začudili. Kmalo so videli, kako se je spustil s konjem na goli vrh tiste gore. Potem je odsekal palmovo vejo in jezdaril po zraku nazaj. Komaj je preteklo en četrt ure, kar je odšel, in že je priplaval po zraku nazaj in se spustil na tla pred kraljevo palačo, na tisto mesto, kjer je s konjem pred stal. Vsi gledalci so od veselja ploskali, ko so to videli. Indijanec pa je stopil s konja, se približal kralju in položil palmovo vejo pred njega.

Perziški kralj je bil zelo začuden nad to prikaznijo, in polastila se ga je gorka želja, da bi tega čudovitega konja za sebe pridobil. Pripravljen je bil, Indijancu za konja plačati, kolikor bo za njega zahteval, zato je mislil, da mu konj ne more uiti, in že se je veselil tega najdražega bisera med svojimi zakladi.

Kralj reče Indijancu: „Po zunanosti soditi, nisem mislil, da je taka umetnija pri tem konju. Zahvalim se ti, da si mi kaj tako čudnega pokazal. Da boš pa vedel, koliko mi je za tega konja, rečem ti, da ga hočem kupiti, če je le na prodaj.“

„Vaša visokost,“ reče Indijanec, „znano mi je, da ste vi prvi med kralji v tej zadevi, da znate kako lepo in umetno reč ceniti in spoštovati, in vedel sem, da boste mojega konja pohvalili, kadar ga enkrat vidite in spoznate. Tudi sem vedel, da ga boste hoteli kupiti. Jaz tudi dobro vem, kaj imam na tem konji, in da si ž njim lahko bogastvo in slavno ime pridobim, vendar nisem toliko nanj navezan, da bi ga po nobeni ceni od sebe ne dal. Vendar moram vašemu veličanstvu pa tudi povedati, da jaz konja prodati ne smem. Nisem ga namreč sam naredil, pa tudi ne kupil; ampak tisti, ki ga je naredil, ga je meni prepustil le pod tem pogojem, da sem mu svojo edino hčer za ženo dal, in pri tem sem mu moral obljubiti, da konja nikoli ne bom prodal, ampak k večem ga smem zamenjati za kako drugo enako vredno stvar.“

Ko je kralj slišal, da dobi konja v zameno za kako dragoceno stvar, presekal je Indijancu besedo in mu rekel:

„Jaz hočem s teboj menjati za konja. Ti veš, moje kraljestvo je veliko in bogato, in da imam mnogo velikih, bogatih in obljudnih mest pod svojo oblastjo. Jaz ti dam za konja eno od teh mest, katero koli si zbereš, za vse tvoje žive dni.“

Tri sto dve in devetdeseta noč.

Ko so dvorjaniki in drugi gospodje to ponudbo slišali, so se kar zavzeli, da kralj za konja toliko obeta. Indijanec pa s tem še ni bil zadovoljen, ampak je hotel še vse kaj drugega. Hotel je splezati na visoko mesto in rekel je kralju:

„Vaša visokost, hvaležen sem vam za to veliko-dušno ponudbo. Vendar se predrznem, vam povedati, da konja drugače ne dam, ko tako, da mi daste svojo hčer, perziško princezinjo, za ženo. Pod drugim pogojem pa konja ne pustim.“

Ko so okolistoječi dvorni gospodje to slišali, začeli so se krohotati in smejati. Princ Hotimar, kraljev najstari sin in brat od princezinje, pa se je razsrdil nad to predrznostjo Indijanca. Toda kralj je bil tako zaljubljen v čudovitega konja, da ni bil prav nič razžaljen, in je bil skoraj že pri volji, princezinjo dati. Vendar si tega ni prav upal povedati in se je obotavljal.

Ko je princ Hotimar videl, da se oče obotavlja, bal se je za čast svoje hiše in za svojo sestro, in rekel je kralju:

Gospod oče, ne zamerite, če vas prašam, kako se zamorete še obotavljati pri odgovoru na predrzno ponudbo tega nesramnega človeka, ki ni nič drugega, ko velik slepar in coprnik. Najmogočnejši kralj na

svetu pa bo svojo hčer takemu pritepencu dal, ki ga nobeden ne pozna. Pomislite vendar, kaj ste svoji časti dolžni in celi naši rodovini, pa svojim slavnim pradedom.“

„Moj sin,“ reče kralj, „prav je, da se poteguješ za čast svoje hiše, in jaz ti tega ne zamerim. Pa premisliti moraš tudi, kaj je ta konj vreden. Če mož tukaj nič ne doseže, bo šel s konjem kam drugam, in tam se morda ne bodo toliko upirali njegovim ponudbi. To bi bila pa vendar sramota, da bi nas kak dvor prekosil, da bi imel kak drug kralj tega čudovitega konja, jaz pa ne. Celi svet nema nič podobnega, kakor je ta konj. Sicer pa ne pravim, da mu bom princezinjo dal; morda se bomo kako drugače pobotali. Če le princezinjo pri miru pusti, vsako drugo stvar sem mu pripravljen dati za konja. Prej pa, ko kupčijo sklenem, bi bilo dobro, če bi si še ti konja ogledal in ga sam poskusil, da boš vedel, če je kaj vreden ali ne. Jaz mislim, da ti bo Indijanec to dovolil.“

Ko je Indijanec te dolge razgovore med očetom in sinom videl, imel je že nekoliko upanja, da se mu bo njegova želja izpolnila; mislil si je, če bo le princ enkrat konja poskusil, potem se ne bo več toliko upiral. Zato mu je rad dovolil, da naredi poskušnjo s konjem. Hotel mu je še sam pomagati na konja, in mu povedati, kako naj ravna.

Pa princ Hotimar je bil uren, skočil je sam na konja, in ni prašal Indijanca za svet, kako naj se na konji obnaša, ampak kar sam je zavrtil tisto kolesce na desni strani vratu, kakor je prej Indijanca storiti videl. V tem hipu se je konj vzdignil v zrak

in dirjal s tako naglostjo proti oblakom, da so ga kralj in okolistoječi kmalo iz oči zgubili.

Ni bilo videti več ne konja ne jezdeca, čeravno je kralj svoje oči na moč upiral in gledal za njim. V tem pa je Indec stopil h kralju, se vrgel pred njim na kolena in tako govoril: „Vaša visokost, princ je tako hitro sam kolesce zavrtil in odjezdil, da nisem imel časa podučiti ga, kako naj konja ravna in vodi. On je videl, kako sem jaz kolesce zavrtil, in mislil je, da mojega poduka več ne potrebuje; pa on ne vé, kaj se mora storiti, da se konj zopet obrne in na tisto mesto nazaj leti, odkoder je odšel. Jaz sem mu hotel to pokazati, pa princ mi ni pustil časa in me ni poslušal. Prosim vas toraj, nikar mene ne obdolžite, če bi se mu kaka nesreča pripetila. Vi ste preveč pravični, da bi zamogli nedolžnega obsoditi.“

Ta izjava Indijanca je spravila perziškega kralja v veliko žalost, kajti spoznal je po teh besedah, da se je podal Hotimar v veliko nevarnost, če ne vé, kako je treba konja zopet obrniti. Prašal je Indijanca, zakaj ni princa precej nazaj poklical.

„Veličanstvo je samo videlo,“ reče Indijanec, „kako hitro je zginil princ spred naših oči; bil sem tako prestrašen, da mi je kar sapo zaprlo, pa če bi ga bil jaz prav poklical, saj on ne bi znal konja ustaviti in nazaj zasukati. Sam je kriv, zakaj me ni prej prašal za svet. Pa saj je princ iznajden, kakor sem videl, ker si je tako hitro zapomnil, kako sem jaz kolesce zavrtil. On bo že zapazil drugo kolesce na levi strani vratu, in če tega zavrti, obrnil se bo konj in se počasi spustil nazaj proti zemlji in se ustavil, kamor ga bo z brzdo zasukal.“

Po teh pomirljivih besedah Indijanca pa kralj ni bil še potolažen in rekel je ves nemiren: „In če bi prav Hotimar drugo kolesce zapazil in ga prav zavrtil, kdo pa vé, kam bo konj priletel, če se na zemljo nazaj spusti, morda bo priletel na kako skalo ali pa v morje.“

„Tega se nič ne bojte,“ reče Indijanec, „ta konj ne gre nikoli v morje, ampak se spusti le na suho zemljo in se pusti vladati, kamor jezdec hoče. Če bo le princ drugo kolesce našel, potem je že rešen; toliko je že pameten, da bo konja na varen kraj speljal.“

Kralj pa Indijancu odgovori: „Naj bo, kakor hoče, jaz ti nič ne zaupam, in ti moraš zastaviti svojo glavo za življenje mojega sina. Če v treh mescih ne pride zdrav nazaj, zapadla je tvoja glava.“

Tri sto tri in devetdeseta noč.

Kralj je pustil Indijanca v ječo odpeljati, sam pa je šel v svojo palačo ves žalosten nazaj, ker se mu je predpustni dan tako slabo obnesel.

Med tem časom je Hotimar kakor blisk letel navkviško, in v eni uri je bil tako visoko, da je zemljo še komaj videl kakor neko meglo; hribov in dolin pa ni mogel več razločiti. Zdaj se mu je že zadosti zdelo in začel je misliti na to, kako bi se na zemljo spet nazaj povrnil. Mislil je, če bo tisto kolesce narobe zasukal, da se bo potem konj zopet navzdol spustil. To je tudi naredil, pa zelo se je vstrašil, ko je konj vedno še na kviško letel. Sukal je kolesce sim in tje, pa ni nič pomagalo. Zdaj je

še le spoznal, kako napačno je ravnal, da ni Indijanca za svet sprašal, prej da se je s konjem v visočino spustil. Tudi je sprevidel veliko nevarnost, ki mu je pretila, vendar je ostal pri hladni pameti in zavesti. Pregledal je celega konja bolj natanko, in zdaj je zapazil pod levim ušesom na vratu drugo, manjši kolesce. Tega zasuče in pri tej priči se je začel konj navzdol spuščati proti zemlji, pa ne tako hitro, kakor prej navkviško.

Na zemlji je bila že noč, ko je princ Hotimar tisto kolesce našel, njemu pa je še solnce svetilo, ker je bil silno visoko. Bolj pa ko se je zemlji približal, bolj se je začelo mračiti in solnce zahajati. Kmalo je bil v gosti nočni tami. Rad bi bil konja zasukal proti varnemu kraju, pa vse je bilo tako tamno, ker je bila oblačna noč, da prav ničesa ni videl. Zato je prav mirno sedel na svojem konju in se prepustil svoji sreči, kam ga bo konj zanesel. Bal se je pa, da bi konj ne prišel v kako puščavo ali pa v kako vodo.

Slednjič se konj ustavi, Hotimar stopi iz njega doli in čuti pod sabo trde tla. Bilo je že čez pol noči. Princ je bil slab, kajti od jutra ni bil ničesa užil. Najprej se je hotel podučiti, kam je prišel s konjem. Kmalo je zapazil, da je bil na strehi neke palače. V tistih krajih namreč ne pada sneg, zato nemale visokih, na ostrino povzdignjenih streh, kakor pri nas, ampak strehe so tam ravne, kakor strop, le nekoliko nagnjene, da dežnica odteče. Streha je bila obrobljena z mrameljnatim zidom. Ko je tako v tami po strehi sim in tje tipal, prišel je do stopnic, po katerih se je iz strehe doli v hišo prišlo. Vrata pod streho so bile odprte.

Vsak drug bi se bil bal, v tuji hiši po noči okoli plaziti se, ker ni vedel, ali pride k prijatlom ali sovražnikom. Princ Hotimar pa je korajžno šel po stopnicah doli. „Saj nobenemu nič nečem,“ mislil je sam pri sebi, „in orožja tudi nemam, tedaj ne bodo mogli misliti, da kaj slabega nameravam; prej ko me ubijejo, me bodo vendar poslušali, kako se bom zagovarjal.“

Tiho je šel po stopnicah doli, da bi ljudi ne zbudil. To se mu je tudi posrečilo. Ko pride do prvega nadstropja doli, videl je odprte vrata v dvorano, ki je bila rasvitljena. Princ je pri vratih poslušal, če bi slišal ljudi govoriti, pa čul je samo smrčanje spijočih. Počasi je stopil v dvorano in videl je, da so bili spijoči sami zamorci, katerih vsaki je imel sabljo na strani. Iz tega je sklepal, da je to straža pred spalno sobo kake kraljice ali pa princezinje. In v tem se ni motil.

Precej v sosedni sobi je spala princezinja, in iz za krasnega pregrinjala se je svetila luč.

Preko trdo spijočih zamorcev se je splazil princ Hotimar do tega uhoda, vzdignil je zagrinjalo in pogledal v spalnico. Tu je videl več postelj, ena bolj vzvišena, druge bolj nizke ob straneh. V visoki, krasni postelji je spala princezinja, v drugih pa njene družice, ki so jej bile dane za postrežbo.

Princ se je kmalo odločil, kaj mu je storiti. Približal se je postelji princezinje tako tiho, da se nobena od družic ni prebudila. Ko je bil dosti blizu, da je videl princezinjo v obraz, začudil se je nad njeno lepoto, ker take krasote v Perziji ni bil videl, in bil je ves ginjen od tega razgleda.

„Joj meni,“ mislil je sam pri sebi, „ali me je osoda zato sim pripeljala, da tukaj zgubim svoje srce in svojo prostost. V svojim življenji nisem maral za ženske in mislil sem, da je ni, ki bi jo mogel jaz ljubiti, pa ta me je na prvi hip očarala. Še ni odprla oči, in že izhaja taka moč od nje, kaj še le bo, kadar me pogleda in ogovori? Zbuditi jo moram, kajti pot nazaj iz sobe je tako nevarna, da bi bil svoj lastni morilec, ako jo nastopim.“

Po tem premišljevanji se je spustil princ na kolena, prijel je princezinjo rahlo za belo roko in prav nježno je to roko poljubil.

Tri sto štir in devetdeseta noč.

Pri tem je princezinja oči odprla in se skor prestrašila, videti pred posteljo klečečega mladega moža. Dobro je bilo, da je princ klečal, ker sicer bi se bila princezinja še bolj prestrašila, morda zavpila, straža bi bila priletela, in princu bi se znalo slabo goditi. Klečeči položaj princa pa je princezinjo precej potolažil in podučil, da on le nečesa prosi, čeravno se jej je čudno zdelo, kako ob tej uri v njeno sobo pride.

Princ Hotimar pa se jej globoko prikloni in jej reče s tihim glasom: „Spoštovana princezinja, jaz pridem k vam na tako čuden način, da si tega še misliti ne morete. Pred vami tu kleči princ perzijanski, ki je bil še danes zjutraj pri svojem očetu in ž njim obhajal Norov praznik v Žiri, zdaj pa je naenkrat v čisto tuji deželi, in njegovo življenje je v nevarnosti, če se ga vi ne usmilite in ga ne vzamete pod svoje varstvo. Prosim vas za to pomoč,

prekrasna princezinja, in vém, da mi je ne boste odrekli. Nemogoče je, da bi v tako lepem in krasnem telesu prebivala neusmiljena duša.“

Princezinja, na katero je bil princ Hotimar k svoji sreči naletel, bila je hči bengalskega kralja. Ta palača je stala nedaleč od glavnega mesta, in bengalski kralj jo je pustil princezinji sozidati, da se je v poletnem času v njej kratkočasila, ko je bilo življenje v mestu radi prevelike vročine malo prijetno. Princezinja je Hotimara poslušala do konca, potem pa mu je prijazno odgovorila:

„Pomirite se, princ; saj niste v deželi divjakov. Pri nas v bengalskem kraljestvu spoštujemo gostoljubnost, usmiljenost in lepe šege, kakor pri vas v Perziji. Rada vam zagotovim svoje varstvo, pa tudi brez tega ste varni v celi deželi. To mi smete verjeti.“

Princ Hotimar se je hotel zahvaliti za te ljubeznjive besede, pa princezinja mu ni pustila govoriti, in je rekla:

„Čeravno sem radovedna, na kak čuden način ste v tako kratkem času iz Perzije v mojo palačo prišli, in kako ste mogli priti skozi mojo stražo not do moje postelje, vendar vas danes nečem mučiti z izpraševanjem, ker ste gotovo bolj potrebni večerje in počitka; zato bom vašo historijo rajši jutri poslušala, danes pa bom svojim družicam naročila, da vas popeljejo v posebno sobo za tujce, ter vam tam postrežejo z jedmi in pijačo, potem pa se lahko podate k počitku.“

Družice od princezinje so bile zdaj že zbudjene, ker sta princ in princezinja na glas govorila, in niso se mogle dosti načuditi, kako je zamogel princ skozi stražo zamorcev v spalnico k njim priti.

Ko so družice slišale zapoved princezinje, so hitro po konci skočile, se oblekle in vsaka je prižgala svojo luč. Potem so peljale princa, ko se je od princezinje spodobno poslovil, v tisto sobo, kakor jim je princezinja velela, kjer je bila zanj že postelja postljana, in postregle so mu z jedjo in pijačo, kar se je v naglici in po noči le narediti dalo. Kmalo so mu nanosile polno mizo raznih jedil, in princ je hlastno segel po njih, kar ni nič čudnega, če se pomisli, da je celi dan po zraku jezdaril pa nič jedel. Potem so ga pustile samega in Hotimar se je podal k počitku.

Bengalska princezinja je bila vsa očarana po lepoti, pametnih besedah in lepem obnašanji perzijskega princa, in dolgo časa ni mogla zaspati, ker je vedno na njega mislila. Ko so družice v spalnico nazaj prišle, jih je prašala, če so mu z vsem postregle, kakor jim je ukazala, in kaj o tem princu mislijo.

Družice se odgovorile, da so mu postregle, kar je bilo mogoče, na zadnjo vprašanje pa, kaj o njem mislijo, so rekle:

„Milostna princezinja, me ne vemo, kaj vi o njem mislite. Me pa smo tacega mnenja, da bi bili vi srečna, ako bi vam gospod oče tacega princa za moža dali. V naši deželi ni tako lepega moža, da ne govorimo o njegovem visokem, kraljevem stanu.“

Te laskajoče besede o princu so bile princezinji jako všeč, vendar se ni hotela izdati in je rekla družicam, da je dosti besedi o tem in da je treba zopet zaspati. „Pustite take prazne marne,“ jim je rekla, „in vlezite se, da homo še malo zadremale.“

Tri sto pet in devetdeseta noč.

Ko se je princezinja drugo jutro zbudila, začela se je kar mogoče lepo oblačiti. Še nikoli niso imele družice toliko opraviti z njenimi lasmi in njeno obleko; še nikoli ni bila tako sitna pri oblačenji, vsaka stvar jej je bila premalo lepa, pri vsakej je prašala, kako se jej podá.

„Še v ponočni obleki sem se princu dopadla,“ mislila je sama pri sebi, „kako me bo še le občudoval v moji najlepši obleki!“

V lasè si je pripela največe in najlepše briljante, okoli vratu koravde iz samih biserov, na roko zlate zapestnike, v ktere so bili vdeleni rubini in smaragdi. Okoli života je pripela pas, ki se je kar lesketal od samih demantov. Njena obleka je bila iz najlepše indiske svile, kakor jo izdelujejo le kraljice in princezinje. Ogledovala se je dolgo v zrkalo, in ko so jej vse družice potrdile, da jej vse dobro stoji, poslala je eno gor h princu pogledat, če je že vstal in mu pustila reči, da se mu ni treba njej predstaviti, ker bo sama vsak čas v njegovo sobo prišla, in to iz gotovih uzrokov, ktere mu bo pozneje povedala.

Princ Hotimar je dolgo spal in bil je že veliki dan, ko se je prebudil in ustal. Bil je ravno komaj oblečen, ko so prišle družice in prinesle pozdrav od princezinje.

Princ je družice precej prašal, če bi se smel princezinji predstaviti, pa te so mu povedale, da ga bo princezinja sama obiskala. Princ je odgovoril: „Jaz se ravnám po ukazih milostne princezinje.“

Ko jo princezinja zvedela, da jo princ že pričakuje, hitela je k njemu. Prijazno sta se pozdravila;

princ jo je še enkrat za zamiro prosil, da jo je po noči na tako neprilичno vižo zbudil in prestrašil; princezinja pa ga je vprašala, kako je spal in kako se počuti. Potem pa se je princezinja vsedla na zofo, princ ravno tako, pa v spodobni daljavi od nje.

Zdaj je princezinja poprijela za besedo: „Častiti princ, lahko bi vas bila sprejela v svoji sobi, pa tam bi vas videla moja straža, v to sobo k vam pa ne sme; jaz pa rajši vidim, da se straža ne zgleduje nad nama. Prišla pa sem k vam iz radovednosti, kako ste iz Perzije sim prišli, in za to povest vas toraj prosim.“

Zdaj je začel princ Hotimar praviti, kako se je godilo od kurentovega praznika noter do tje, ko je s konjem priletel na streho te palače. Tudi je princezinji natanko razložil, kakšen je tisti čudoviti konj, in kako je njega po zraku nosil, tako da je princezinja nad vsem jako strmela.

„Poslušajte princezinja,“ pravil je Hotimar naprej, „ko je moj oče tega konja videl, hotel ga je na vsak način za svoj zaklad pridobiti, kajti moj oče je velik prijatelj takih čudnih in redkih reči in se ne vstraši nobene denarne žrtve, kadar je treba kaj takega kupiti. Zato je silil tudi v tega Indijanca, naj mu pové, koliko za tega konja imeti hoče. Indijanec pa je stavil jako predrzno ponudbo. Rekel je, da konja ne sme prodati, da ga je dobil v zameno za svojo lastno hčer, in da ga sme tudi on le v zameno dati, in sicer je zahteval zanj roko moje princezinje sestre.“

Vsi dvorjaniki in kraljevi uradniki, ki so tam okoli stali in to slišali, zagnali so glasen smeh, ko je Indijanec zahteval princezinjo za ženo, jaz pa sem se jezil nad toliko nesramnostjo, in to tem

bolj, ko sem videl, da se je moj oče še obotavljal in je bil skoraj že pri volji, hčer za konja dati. Jaz sem mu ugovarjal, kako bi bilo to sramotno za našo kraljevo rodovino; pa nisem ga mogel popolnoma prepričati, nasprotno me je še on silil, naj naredim poskušnjo s konjem, menda zato, da če bi se jaz v izvrstnosti tega konja sam prepričal, da bi bil potem prej pri volji, privoliti v omožitev svoje sestre s tistim človekom. Nekaj očetu na ljubo, nekaj pa iz radovednosti, sem sedel na konja in zavrtil neko kolesce na vratu, kakor sem prej videl, da je Indijanec naredil; in v tem hipu je šel konj z mano v zrak, tako hitro kakor blisk.

Tri sto šest in devetdeseta noč.

V kratkem času sem bil tako daleč od zemlje proč, da nisem mogel nobene stvari na njej več razložiti, zdelo se mi je, da sem že blizu neba in da si bom vsak čas nad njim glavo razbil.

Dirjal sem tako hitro navkviško, da sem bil skoraj ob zavest, in še vedel nisem, v kaki nevarnosti da sem. Hotel sem tisto kolesce nazaj zasukati, in sem to tudi storil, pa ni nič pomagalo. Konj je šel vedno višej. Slednjič sem zapazil kolesce na levi strani vratu, in ko sem tega zavrtil, šel je konj počasi navzdol, nazaj proti zemlji. Ko sem se pa zemlji približal, bila je že gosta tema, da se prav nič ni videlo, in da nisem vedel, kam bi konja obrnil; toraj sem ga pustil, da je šel naravnost navzdol, in prišel je na streho vaše palače. Našel sem podstrešne vrata odprte, šel sem tiho po stopnicah doli; potem sem zapazil, da je bila dvorana, kjer je vaša straža,

nekoliko razsvitljena, stopil sem v dvorano, in ker sem zamorce spiječe videl, bil sem tako predrzen, da sem šel naprej in prišel v vašo spalnico. Vse drugo vam je že znano, draga princezinja. Druzega nemam več povedati, ko zahvaliti se vam prisrčno, da ste mi dali prenočišče in me vzeli pod vaše varstvo. Jaz sem ko tujec v vaši oblasti, in lahko počnete z menoj, kar hočete. Druzega vam toraj nemam v dar ponuditi, ko svoje srce. Pa tudi to je že od prvega trenutka najinega snidenja vaše, ker mi je vaša lepota tako očarala, da hočem odslej le za vas živeti.

Te zadnje besede je izgovoril princ s tako gorečnostjo, da je bila bengalska princezinja o resničnosti njegove ljubezni popolnem prepričana. Nekoliki sram jej je lice polil, in v tej rudečici je bila še bolj krasna videti. Zdaj je poprijela princezinja za besedo in odgovorila:

„Dragi princ, zelo čudovita je vaša povest, in kar tresla sem se, ko ste pravili, v kaki nevarnosti da ste bili. Toliko večje je moje veselje, da ste zdaj srečno rešeni in da ste prišli ravno do moje hiše. Kaj bi bilo, če bi bili prišli s konjem v kako puščavo med roparje ali med divje zverine! Ne mislite, da vam bo kdo v naši deželi kaj žalega storil. Vi pač vidite, da imamo v tej deželi tako lepe šege, kakor pri vas v Perziji, in da tujce gostoljubno sprejemamo. Zastran vašega srca pa mislim, da ste ga že davno oddali kaki bolj vredni princezinji, kakor sem jaz, in jaz nikakor ne zahtevam, da bi jej morali nezvesti postati.“

Princ Hotimar je hotel ravno princesinjo zagotoviti, da še nikoli ni ljubil v svojem življenji, pa

v tem hipu je stopila ena od družic v sobo in naznani-
nila, da je kosilo že pripravljeno.

Čeravno se toraj nista mogla do konca dogovoriti, vendar je bila na tihem ljubezen med njima že sklenjena. Bila sta srečen par, kakor so sploh mladi ljudje v takem položaju.

Princezinja je zdaj Hotimara povabila na kosilo in rekla, da je zato pustila kosilo prej pripraviti, ker se je bala, da je on morda sinoči slabo večerjal, da bo toraj morda že lačen. S temi besedami ga je peljala v krasno dvorano, kjer je bila miza pogrnjena, in na njej obilo raznovrstnih jedil in nekaj flaš najboljšega vina. Med jedjo so prišle pevke in igralke, ter so prekrasno godle in pele, da je princu in princezinji jed boljše teknila. Godle so pa bolj po tihem, tako da sta se med kosilom lahko še razgovarjala, ter si razne poklone delala pa lepe besede postavljala. Princezinja je princu rezala zmirom najlepše kose, on pa je zopet njej postregel in tako je njiju ljubezen vedno bolj naraščala.

Po kosilu je princezinja Hotimara peljala v drugo krasno opravljeno sobo, od koder se je videlo na vrt, ki je po lepoti svojih cvetlic, tičev, dreves in grmičevja prekosil vse vrtove, kar jih je bengalska dežela imela. V tisti sobi sta se vsedla na zofo, in princ je začel govoriti:

„Princezinja, mislil sem, da nikjer ni tako lepih palač in takih vrtov, kakor so pri nas v Perziji, zdaj pa vidim, da imajo kralji tudi po drugih deželah enako krasne hiše in vrte, in da ni dosti razlike med njimi.“

„Ne morem vedeti,“ reče princezinja, „kakšne so palače pri vas v Perziji, pa gotovo so lepše ko

pri nas, pa vi tega iz uljudnosti nečete povedati. Vendar ne bom rekla, da ta moja palača ni lepa; pa zagotovim vas, da ta palača ni nič proti palači mojega očeta, ki stoji v glavnem mestu. Če jo boste videli, potem mi boste pritrdili. Zato morate enkrat z mano iti v glavno mesto. Ker vas je že slučaj v našo deželo pripeljal, morate videti še naše glavno mesto, in ne dvomim, da vas bo moj oče z velikim veseljem in vso častjo sprejel, kakor se spodobi princu slavnega in mogočnega perzijskega kralja.“

Tri sto sedem in devetdeseta noč.

Princezinja je princu nalašč zato tako hvalila palačo svojega očeta, da bi ga pripravila k temu, da bi šel ž njo v glavno mesto, da bi ga tam njen oče, bengalski kralj, videl ter v pogledu na tako lepega in izobraženega princa privolil v zaroko mladega para. Ker se njej ni spodobilo tako ponudbo staviti, mislila je, da se bosta že moža, namreč princ in njen oče pomenila, samo da ju skupaj spravi. Toda perzijski princ jej na to ni tako odgovoril, kakor je želela in pričakovala.

„Draga princezinja,“ jej reče princ Hotimar, „prav rad vam verjamem, da je palača vašega očeta še lepši ko ta. Prav rad bi šel z vami v glavno mesto in v veliko čast si štejem vaše vabilo, pa sami boste spoznali, da meni tega storiti ni mogoče. Kako hočem jaz stopiti pred vašega očeta brez vsega spremstva? Ali mi bo verjel, da sem res princ, če kar tako sam pridem?“

„Temu se dá lahko pomagati,“ reče princezinja, „saj lahko ljudi najamemo, da bodo vas spremljevali.“

Tukaj imamo dosti perziških trgovcev in rokodelcev, te bomo najeli, ker poznajo perziške šege in jezik, ter jih predstavili kot vaše spremljevalce.“

Princ je zdaj pač videl, kako ga ima princezinja rada, in to ga je veselilo; vendar ni pozabil dolžnosti do svojega očeta, in odgovoril je princezinji:

„Prisrčno se vam zahvaljujem za toliko naklonjenost, s katero mene na svoj dom vabite, vendar me zadržuje še ena važna stvar, namreč skrb za mojega očeta. On je bil meni zmirom tako dober, in jaz bi bil nehvaležen ocrok, ko bi se tukaj zabaval in veselil, med tem ko moj oče od skrbi in žalosti umira, ker ne vé, kam sem jaz prišel in kako se mi godi. Iz tega uzroka se moram takoj domu povrniti. Vem da me že težko pričakuje ter noč in dan na mene misli. Zdaj boste spoznali, zakaj se meni domu mudi.“

Ko enkrat domu pridem, bom očetu vse povedal, on bo v najino poroko privolil, saj mi je tako prosto voljo dal v tej zadevi, in jaz bom prišel po vas, če me boste še hoteli. Ko bom očetu povedal, koliko dobrega ste mi vi storili, bo tako hvaležen in vesel, da bo poslal veliko poslanstvo na dvor vašega očeta in vas za mene snubil.“

Bengalska princezinja je bila pametna dovolj, da je sprevidela, kako prav ima princ Hotimar, in ni ga mogla dalje siliti, naj bi šel ž njo na kraljevi dvor bengalski. Pa bala se je prinčevega odhoda, kajti mislila si je: „če pride enkrat proč, bo na me kmalo pozabil;“ zato mu je prigovarjala, naj še ostane in mu govorila:

„Dragi princ, lepo je, da se spominjate svojega očeta in da ga hočete rešiti skrbi; na to prej še

mislila nisem, sicer bi vas ne bila silila, da greste z menoj v naše glavno mesto. Vendar pa ni prav, da hočete precej odriniti, kakor se kaže; ostanite vsaj še en čas tukaj, da si en malo kraj ogledate, da boste doma vsaj povedati znali, kje ste bili in kakšna je bengalska dežela.“

To pa je princezinja govorila iz tega namena, da bi se je princ Hotimar še bolj privadil, ko bi delj časa v njeni bližini ostal. Tudi je mislila, da bo počasi na svojo domovino pozabil ter ostal na dvoru bengalskega kralja. Princ jej ni mogel naravnost prošnje odreči, ker je bil pri njej tako gostoljubno sprejet, ter se ni smel neuljudnega pokazati. Obljubil je toraj, da bo še en čas ostal Princezinja je bila tega silno vesela, in je mislila le na to, kako bi princa bolje kratkočasila. Toraj so bile več dni zapored same veselice, plesi, godba, gostije in lovi na zverino, ktere se v bližnjih gozdih ni manjkalo.

Kadar je bil lov končan, pričele so se zopet gostije, princu se je postreglo z izbranimi jedmi in najboljšim vinom. Princezinja pa je posedala k njemu in ga kratkočasila. Rada je hvalila lepoto in bogatijo perziške dežele, da je zamogla potem tudi kaj pristaviti od lepote bengalskih krajev, mest in gradov. S takimi besedami ga je hotela pregovoriti, da bi še delj časa pri njej ostal.

Dosegla pa je ravno nasprotno. Princ Hotimar jej je opisal lepoto in bogastvo Perzije s tako živimi besedami, da je princezinja občutila v sebi gorko poželenje, to deželo videti. Princezinja je popisala sicer tudi vse imenitnosti bengalske dežele, vendar se jej je poznalo, da gori bolj za Perzijo, in da čaka le besede od princa, kdaj jo bo povabil, naj gre ž

njim na Perzijansko. Princ pa je hotel še nekaj dni tam ostati, kakor je bil obljubil, potem pa se podati k očetu nazaj.

Tri sto osem in devetdeseta noč.

Dva cela mesca se je zabaval princ Hotimar pri bengalski princezinji, katera je napravljala veselico za veselico, da je princa bolj kratkočasila. Bilo je življenje, kakor v raji. Vendar princ ni pozabil na svojega očeta in na svojo dolžnost. Ko je določeni čas pretekel, rekel je princezinji z resno besedo, da ne more dalje ostati, ker ga dolžnost kliče domu, da pojde na dom svojega očeta, da bo pa kmalo prišel z velikim spremstvom nazaj in princezinjo snubil. „Draga princezinja,“ rekel je nazadnje, „vi ne smete misliti, da sem eden od tistih nezvestih ljubimcev, ki jutri pozabijo, kar so danes obetali. Bodite brez skrbi, jaz sem mož beseda; saj bi bilo sploh nemogoče, pozabiti na tako ljubeznjivo princezinjo. Ko bi vedel, da vas s tem ne razžalim, povabil bi vas precej zdaj, da greste z menoj.“

Princezinja je pri teh besedah zarudela, rekla pa ni nič. Iz tega je princ spoznal, da je pri volji, potovati ž njim v Perzijo. Zato je govoril naprej:

„Zavolj mojega očeta ste brez skrbi, princezinja; on se v moje ženitvene zadeve ne vtika, in vas bo z veseljem in častjo sprejel kot svojo sinaho. Pa tudi vaš oče, bengalski kralj, se bo potolažil in privolil v najino zaroko; saj pravite, kako je dober in priljuden; kadar pride do njega slovesno poslanstvo mojega očeta, se ne bo dolgo upiral.“

Princezinja na to ni ni nič odgovorila, pa njen molk in sramožljivi pogled jo je izdal, da bi želela, s princem podati se v Perzijo. Samo tega se je bala, da se jej ne bi kaka nesreča pripetila, ko bi se vsedla s princem na čudovitega konja, ker princ, kakor je sam pravil, ni bil še dosti podučen, kako se ta konj brzda in suče. Princ Hotimar pa jo je potolažil, naj se nikar ne boji, ker zdaj že vé, kako se ta konj vodi. Naj se ona le na pot pripravi, tako da drugi ljudje v hiši o tem ne bodo nič zvedeli.

Drugo jutro pred svitom, ko so v palači še vsi spali, šla sta princ in princezinja na streho, kjer je čudoviti konj stal. Vsedla sta se na konja, princ je kolesce zavrtil in leseni konj se je dvignil v zrak. Šli so kakor blisk po zraku naprej in v treh urah sta zagledala glavno mesto Perzije. Princ pa je zasukal konja preko mesta naprej do svojega gradiča, ki je stal blizo mesta. Tam je zasukal drugo kolesce in konj se je postavil pred gradom na tla. Princ je hitro princezinjo peljal v najlepšo sobo in ukazal svojim strežajem in oskrbniku grada, naj princezinji z vsem mogočim postrežejo. Sam pa se je poslovil od nje, in jej rekel, da pojde v mesto k svojemu očetu, da mu bo vse povedal, kako se je zgodilo, potem pa bo v kratkem prišel z očetom vred po njo in jo z veliko častjo peljal v mesto. Naj toraj le malo kratkih ur potrpi.

Potem si je pustil princ osedlati konja in jezdaril je v mesto. Ko so ga ljudje skozi mesto jahajočega videli, pozdravljali so ga z velikim veseljem, ker so vsi že obupali, da bi princa še kedaj videli. Kralj je imel ravno državni svet okoli sebe zbran, ko naenkrat princ Hotimar med nje stopi. Kralj

je princa s solznimi očmi objel in ga precej prašal, kam je prišel tisti čudoviti konj.

Zdaj je začel princ očetu praviti, kako se je vozil s konjem po zraku, in kako je prišel na grad bengalske princezinje; kako je bil tam dobro sprejet, zakaj se je tam toliko časa mudil in da je princezinjo za ženo vzeti obljubil. Tudi je povedal, da jo je seboj v Perzijo pripeljal, ter da je spravljena v gradiču zunaj mesta. Potem je kralja še prosil, naj mu dovoli, da princezinjo za ženo vzame.

Kralj je sina objel in mu rekel: „Prav rad ti dovolim, da vzameš tako vrlo princezinjo, in še sam pojdem s teboj v gradič, da jo pozdravim in sim v to palačo pripeljem.“

Na to je kralj dal povelje, da morajo vsi dvorniki črno obleko odložiti, ki so jo nosili zavolj zgubljenega princa, ter da se morajo po vsi deželi veselice napraviti. Tudi je ukazal, naj tistega Indijanca, ki je konja pripeljal, iz ječe spusté.

Pripeljali so Indijanca in kralj mu reče:

„Dal sem te zapreti, da si s svojo glavo dober stal za življenje mojega sina. Boga zahvali, da je princ nazaj prišel, ker zdaj si rešen. Vzemi svojega konja in poberi se od tod, pa nikdar se mi več ne prikaži.“

Ko je Indijanec odšel in pozvedel od ljudi, da je prišel princ Hotimar s konjem in princezinjo v svoj gradič, in da sta konj in princezinja še zdaj v gradiču, da bodo pa kmalo z velikim spremstvom po princezinjo šli, napravil se je hitro na pot proti tistemu gradiču. Ko tje pride, rekel je oskrbniku od grada, da je poslan od kralja, in da mu je ta ukazal, naj princezinjo na čudovitem konju v mesto

prenese. Povedal je še, da je ves dvor s kraljem in princem zbran pred kraljevo palačo in da vsi že težko pričakujejo, kdaj bo princezinjo tje prinesel.

Oskrbnik je Indijanca poznal in je tudi vedel, da je tisti čudoviti konj njegov; zato se mu ni nič čudno zdelo, ko je prišel Indijanec s takim poveljem. Šel je toraj k princezinji in jej povedal, kako poročilo je Indijanec prinesel. Tudi princezinja je to verjela in šla doli, da bi se z Indijancem na konja vsedla.

Indijanec je bil ves vesel, da se mu je njegova sleparija tako dobro obnesla. Posadil je princezinjo na konja, ter še sam nanj sedel. Potem je zavrtil tisto kolesce in šla sta s princezinjo v zrak.

Tri sto devet in devetdeseta noč.

Kralj s celim spremstvom je prišel ravno iz svoje palače ter je bil namenjen v gradič, da bi princezinjo v mesto peljal, kar zagleda v zraku nad mestom leteti Indijanca s princezinjo. Indijanec je namreč nalašč s konjem po zraku letel preko kraljeve palače, da ga je lahko vse mesto videlo. S tem je hotel kralju fige kazati in se tako maščevati, ker je bil dva mesca po nedolžnem zaprt.

Kralj in njegovi spremljevalci so Indijanca v zraku videli ter z zobmi škripali, ker mu niso mogli nič storiti. Vpili so za Indijancem in ga zmirjali, on pa se jim je smejal. Ves jezen se je podal kralj v svojo palačo nazaj.

Če je bil pa kralj le jezen, ker se nad Indijancem ni mogel znositi, bil je pa princ Hotimar ves pobit in žalosten, ker je moral z lastnimi očmi gledati, kako mu je slepar nevesto odpeljal, katero je tolikanj

ljubil, da ni mogel brez nje živeti. Ruval si je lase, da je bil tako lahkomišljen in je princezinjo samo v gradu pustil; vendar vse to ni zdaj nič pomagalo. Kaj mu je bilo storiti? Ali naj se zapre v svojo sobo in naj žaluje? Princ Hotimar ni bil tiste vrste človek, ampak bil je pogumen in podvzeten, zatorej je sklenil, da hoče sleparja tako dolgo zasledovati, dokler ga ne dobi in mu princezinje ne vzame.

Podal se je toraj naravnost v svoj gradič na deželi. Tam je ozmirjal najprej oskrbnika, zakaj je princezinjo iz rok dal. Oskrbnik je padel na kolena in prosil milosti, ker bil je res nedolžen. Princ mu reče: „Vstani in pojdi, pa mi priskrbi miniško obleko; pa ne smeš povedati, da bo obleka za mene.“

Ne daleč od tam stal je miniški samostan, in oskrbnik je bil z opatom ali predstojnikom tistih mnhov dobro znan. K tistemu je šel oskrbnik in ga prosil, naj mu dá eno miniško obleko, češ, da se je nek visok gospod kralju zameril in da mora pred njegovo jezo bežati; da bo pa ložej zbežal, preoblekel se bo za mniha. Opat je oskrbniku zaželjeno obleko rad dal.

Ko princ to obleko v roke dobi, preblekel se je za mniha, vzel je seboj cekinov in demantov, da se je preskrbel za potovanje, in šel je po svetu princezinjo iskat. Odpravil se je iz svojega kraja, ko se je ravno začelo mračiti, tako da ga v domačiji niso spoznali, češ kadar pride bolj daleč proč od glavnega mesta, tam ljudje ne poznajo več princa po obrazu, ker ga le redko ali nikoli še niso videli. Nič ni prav vedel kam bo šel in kam bo prišel, šel je kar tje v en dan, pa s trdnim namenom, da se ne povrne prej nazaj na svoj dom, dokler princezinje ne najde.

Indijanec pa je isti dan jezdari na svojem čudovitem konju in ustavil se je proti večeru v nekem gojzdu blizo glavnega mesta Kašmirske dežele. Bil je že lačen, zato se je ustavil in tudi princezinjo vzdignil s konja ter jo posadil na zeleno tratico v sredi gojzda, blizo bistrega studenca. Indijanec je imel nekaj jedil pri sebi v svoji torbi; te je po trati razpoložil ter še princezinjo povabil, naj ž njim jé, ker si je že mislil, da mora lačna biti.

Princezinja bi bila rada ubežala, zdaj ko je bila na tleh; pa ker že od jutra ni nič jedla in ker je bila zraven tega še vsa prestrašena, bila je tako ob vse moči, da se je kar tresla, in je vedela, da ne bi mogla tako hitro teči, da bi jo Indijanec ne dohitel. Zato je to misel opustila in mirno obseдела na trati ter z Indijancem jedla, kar jej je tje naložil.

Ko sta odkosila, začel je Indijanec nemarno govoriti in princezinjo zapeljavati. Ona pa ga je porinila od sebe in je začela na ves glas vpiti. K sreči so bili ljudje blizo. Bila je truma kraljevih lovcev, ki so ravno v tem gojzdu zverino lovili. Na vpitje princezinje so od vseh strani vkup prileteli in okoli Indijanca stopili.

Med lovci je bil sam Kašmirski kralj, ki je vračaje se iz lova k sreči za bengalsko princezinjo ravno tu mimo jahal domu, na vpitje princezinje pa se jej približal s svojim spremstvom vred. Kašmirski kralj je Indijanca prašal, kake pravice da ima do te ženske, in kaj jej je naredil, da tako vpije? Indijanec pa je možato odgovoril, da je to njegova žena, in da nikogar nič ne briga, kaj on ž njo počne.

Na to pa se je princezinja oglasila in Indijanca tožila:

„Milostni gospod, ne vem, kdo ste, pa usmilite se uboge princezinje, pa nič ne verjemite temu lažnjivcu. Jaz nisem njegova žena, in mislim, da me Bog ne bo tako daleč zavrgel, da bi morala biti žena tako zanikernega, grdega in sleparskega Indijanca. On je copernik in me je z zvijačo ukradel perziškemu princu, ki je bil moj ženin, ter me siloma pripeljal na ta kraj na svojem čudovitem konju, ki ga tam stati vidite.“

Bengalska princezinja ni potrebovala dosti besedi, da je Kašmirskega kralja prepričala o resničnosti svoje pritožbe. Njena lepota, nje lepo vedenje in dostojno veličanstvo pričalo je zanjo. Kašmirski kralj ni Indijanca prav nič poslušal, ampak ukazal je svojim ljudem, da so ga s sabljami razsekali. To se je precej zgodilo in tem ložej, ker je bil Indijanec brez orožja in se ni mogel braniti.

Pa komaj je bila princezinja tega Indijanca rešena, prišla je drugemu zapeljivcu v pest. To ni bil nihče drugi, ko sam Kašmirski kralj. On jo je pustil na konja posaditi in jo peljal v svojo palačo v glavnem mestu. Tam jej je odkazal najlepšo sobo ter jej dal za postrežbo veliko število družic in služabnic. Ko jej novo stanovanje pokaže, ni hotel poslušati, kako se mu je zahvaljevala za skazano gostoljubje, ampak govoril jej je tako:

„Ljuba princezinja, ne dvomim, da ste najprej počitka potrebni; zato vas danes nečem dalje nadlegovati; jutri pa mi boste povedali svojo historijo.“ Po teh besedah je odšel.

Štirstota noč.

Bengalska princezinja je bila silno vesela, da je bila rešena hudobnega Indijanca, kterege videti ni mogla. Kašmirskega kralja pa je imela za poštenega in dobrega, zato je mislila, da jo bo pustil na perziški dvor nazaj peljati h princu Hotimaru. Pa v tem se je daleč zmotila.

Kašmirskemu kralju se je zelo dopadla, in hotel jo je precej drugi dan za ženo vzeti. Na vse zgodaj že je pustil po celem mestu razglasiti, da se bo z bengalsko princezinjo poročil, in godci so morali po mestu gosti in ljudstvo k veselicam vabiti. Ko je princezinja ta vriš in šum slišala, se jej še sanjalo ni, kaj bi znalo to pomeniti. Pa kmalo potem je prišel k njej kralj in jej sam povedal, kaj ta godba pomeni, da se hoče namreč še danes ž njo poročiti. Tega naznanila se je princezinja tako ustrašila, da je v tem hipu v omedlevice padla.

Hitro so jej pritekale družice na pomoč, in kralj sam si je prizadjal, da so princezinjo spet k zavesti spravili. Dolgo je trpelo, prej da je oči odprla in govoriti začela. Pa ko se je zavedla, bila je precej tako prebrisana, da si je zmisllila, kako se bo kralja odkrižala in princu Hotimaru zvestobo ohranila. Delala se je namreč, kakor bi bila tačas, ko je v omedlevice padla, svojo pamet zgubila; začela je bloditi in zmešano govoriti; ja, še divjati in razsajati je začela in hotela je kralju v obraz skočiti, da bi ga razpraskala. Kašmirski kralj je bil zelo žalosten, ko je to videl; rekel je ženskam, naj princezinji skrbno strežejo, da jo prej ozdravijo; sam pa je odšel v svojo palačo. Večkrat čez dan je pustil prašati, kako se princezinja

počuti, pa sporočili so mu vselej, da še nič ni boljši, ampak še raje hujši. Tako je bil tedaj kralj primoran, poroko odložiti.

Bengalska princezinja je ravno tako norela še drugi in tretji dan. Kašmirski kralj je sklical svoje zdravnike in jih prašal, kaj o tej bolezni mislijo, in če bi se dala ozdraviti?

Ko so se zdravniki med seboj posvetovali, so odgovorili enoglasno, da je več sort norcev, da se eni dajo ozdraviti eni pa ne. Ali pa je bolezen princezinje za ozdraviti ali ne, tega ne morejo prej povedati, dokler je sami ne vidijo.

Zato je pustil kralj vse zdravnike zaporedoma drug za drugim k princezinji peljati.

Princezinja je bila na to že pripravljena, da jo bodo zdravniki gledat hodili. Ker se je pa bala, da bodo zdravniki spoznali, da jej nič ni in da se le nalašč bolno in noro dela, če jo bodo le za žilo na roki potipali; zato je sklenila, da nobenega od zdravnikov ne bo blizo pustila. Če se jej je tedaj kak zdravnik približati hotel, začela je na vso moč divjati, skakati, z zobmi škripati in delala se je, kakor bi hotela zdravniku oči izpraskati. Zato se je vsak bal in nobeden si ni blizo upal.

Nekteri od teh zdravnikov so toraj kar odšli; drugi pa, ki so se hoteli bolj učene pokazati, zapisali so kake zdravila in ženskam naročili, naj princezinjo pripravijo k temu, da jih bo pila. Princezinja pa je potem te zdravila stran vrgla, in če bi jih prav ne, saj jej niso mogle škodovati, ker so bile le nedolžne rože, iz katerih so bile narejene, in zapisane so bile bolnici tako le zavoljo lepšega.

Stir sto in prva noč.

Ko je Kašmirski kralj videl, da njegovi dvorni zdravniki pri princezinji nič ne opravijo, poklical je najboljše zdravnike celega mesta. Pa tem se je ravno taka godila. Potem je pustil po celi deželi in tudi po sosednih deželah oklicati in oznaniti, da kdor bo ozdravil tako in tako bolezen, da bo dobil lepo plačilo.

Prišli so mnogi imenitni zdravniki iz daljnih dežel, pa so ravno tako malo opravili, kakor prvi. Princezinja ni nobenega blizo pustila, od daleč pa niso mogli spoznati, da se princezinja le nalašč blazno dela.

Med tem časom je hodil princ Hetimar po svetu, kakor minih oblečen; prehodil je mnogo mest in mnogo dežel; dosti je prestal na tem potovanji; najbolj pa je bil zato žalosten, ker od princezinje nikjer nič ni mogel zvedeti, in še tega ni vedel, na katero stran naj se obrne, da bo svojo nevesto zasledil.

Povsodi, kamor je prišel, popraševal je ljudi, kaj je že kaj novega; in tako je prišel slednjič v eno veliko mesto Indije, kjer so mnogo govorili od neke bengalske princezinje, ki je na isti dan znorela, ko jo je hotel kašmirski kralj v zakon vzeti. Ko je princ Hotimar slišal govoriti od princezinje bengalske, ni več dvomil, da mora to njegova nevesta biti, ker še nikdar ni slišal o kaki drugi bengalski princezinji, ko o tej. Ko je še po drugih mestih to govorico slišal, podal se je naravnost v Kašmirsko kraljestvo. Ko je prišel v glavno mesto Kašmir, ustavil se je v neki oštariji, in tam so mu še tisti večer pravili od te bengalske princezinje, ki jo je neki Indijanec na čudovitem konju prinesel v ta kraj; tudi so mu

pravili, kako je Indijanec konec storil, kako princezinja znórela, in kako si vsi zdravniki zastonj prizadevajo, da bi jo ozdravili.

Zdaj je princ že za gotovo vedel, da to nobena druga ne more biti, ko tista, katero išče. Drugi dan si je kupil tako obleko, kakor jo zdravniki nosijo, in v tej obleki pa z dolgo brado je hodil po mestnih ulicah. Ker ga je srce gnalo, kmalo videti bengalsko princezinjo, podal se je kmalo v kraljevo palačo, kjer se je oglasil pri dvornih uradnikih. Dvorni načelnik ga je prijazno sprejel, in ko ga je prašal, po kaj je prišel, rekel je princ Hotimar, da je zdravnik, da je slišal od bolne princezinje govoriti, in da jo je prišel zdraviti. „Čeravno drugi zdravniki niso nič opravili,“ rekel je še, „hočem vendar še jaz poskusiti, ker imam svoje posebne skušene zdravila, katerih drugi zdravniki ne poznajo. Dvorni uradnik pa mu je rekel, da bo kralj tega prav vesel, da se je oglasil zopet nov zdravnik, in da ga čaka lepo plačilo, če bo princezinjo ozdravil. Potem mu je rekel, naj en malo počaka, ker hoče njegov prihod kralju naznaniti.

Ker že dolgo časa ni bilo nobenega zdravnika, da bi se bil princezinje podstopil, in ker je kralj vsled tega že skor obupal, da bi princezinjo še kedaj zdravo videl, zato je bil zdaj zelo vesel, ko je slišal, da se je oglasil zopet en zdravnik, in pustil ga je precej pred sebe poklicati.

Princ Hotimar, kot zdravnik oblečen, je bil tedaj pred kralja peljan. Ta ga ni dosti spraševal, pa na kratko mu je povedal, kako je s princezinjo, in da ona ne more nobenega zdravnika videti, in da vselej začne še bolj divjati, če ktereга vidi. Peljal

pa je dozdevnega zdravnika v stransko sobo, odkoder se je skozi železno mrežo vidilo v sobo princezinje.

Princ pogleda not in zagleda svojo ljubeznjivo nevesto sedeti na stolu in s solznimi očmi prepevati neko pesmico o zaljubljenem ljubčeku.

Princ Hotimar je princezinja precej spoznal, in v srce se mu je zasmilila, ko jo je tako žalostno videl. To pa je brž videl, da princezinja ne nori, in da se le tako dela, iz ljubezni do njega. On tedaj od tistega okna v stran stopi in kralju naznani, da se bo dala ta bolezen ozdraviti, pa le potem, ako ga bodo pri njej nekaj časa samega pustili, da bo ž njo govoril. Rekel je tudi, da je druge zdravnike stran spodila, ker jej je tako narejeno, zdravniki pa copernije niso spoznali; on pa da ima tako zdravilo, da bo tisto copernijo ž njim premagal, tako da ga bo princezinja mirno poslušala. Potem pa bo že videl, kaj jej je, in kako bi se jej dalo pomagati.

Stir sto in druga noč.

Kralj je bil s tem zadovoljen, in dovolil je princu, da sme čisto sam stopiti k princezinji v sobo. Odpravili so toraj vse služabnice iz sobe in princ je šel not. Ko ga je princezinja videla v tistej obleki, mislila je, da je zopet en tak zdravnik, začela je vpiti in razsajati, ter ga hudo zmirjala. On pa se jej vendar približa in jej reče na tihem, da zunaj stoječi niso mogli nič slišati:

„Princezinja, ali me ne poznate več? Jaz nisem zdravnik, ampak princ Hotimar, in sem prišel, da vas odrešim.“

Zdaj ga je princezinja spoznala, tako po glasu, kakor po obrazu, ki je bil sicer zaraščen, pa vendar še podoben. Vsa srečna nad nepričakovanim snidenjem se je zdaj precej pomirila in od veselja en čas kar govoriti ni mogla. Princ pa jej je začel praviti, kako je bil prestrašen in žalosten, ko je njo tisti Indijanec odpeljal, in kako je potem šel v mniški obleki po svetu, da bi jo našel in rešil, kjer koli bi bila. Tudi je povedal, kako je zvedel, da je tukaj in zakaj je v tej obleki pred njo prišel. Potem jo je prosil, naj mu pové, kaj se je njej prigodilo od tistega časa.

Zdaj je začela princezinja praviti, kako jo je Indijanec odpeljal, kako ga je bila potem rešena, in kako je prišla pod oblast kašmirskega kralja. Pravila je, kako jo je ta kralj hotel po sili, in ne da bi jo prašal, precej drugi dan za ženo vzeti, kako je padla v omedlevico in kako se je potem nalašč potajila in noro naredila, samo da je kralj ni mogel k poroki siliti in da je tako svojo zvestobo ohranila njemu, kterege edinega ljubi in ljubiti hoče do smrti.

Princ jo je samo to še prašal, kam je prišel tisti čudoviti konj? „Tega pa ne vém,“ rekla je princezinja, „to bo kralj vedel; pa jaz mislim, da tako umetne reči ni zavrge.“

Zdaj je princ Hotimar princezinji razodel svojo misel, da jo hoče na tistem konju v Perzijo nazaj peljati. Pomenila sta se, kako hočeta to narediti. Pred vsem je princezinji naročil, naj to lahko obleko odloži in naj bo zmirom pripravljena v dobri gorki obleki, da se na poti ne bo prehladila. Tudi jej je naročil, če bo jutri kralja k njej pripeljal, naj ga prijazno sprejme, naj se ne kaže togotne, vendar naj

še nič ne govori, ne s kraljem, ne ž njim, tako da bo kralj videl, da je ona že veliko boljši, pa vendar še ni popolnoma zdrava. Po tem poduku se je princ poslovil.

Kašmirski kralj je bil zelo vesel, ko mu je princ Hotimar povedal, da je že pri prvem obiskanju precej ukrotil bolezen princezinje, in da si jo upa popolnem ozdraviti. Drugi dan je peljal princ kralja k bolnici, in ko je kralj videl, da je princezinja čisto mirna in da se zlasti nad zdravnikom ne togoti, kar se je še vselej zgodilo, kadar se je kak zdravnik prikazal, bil je vesel, in imel je princa za najbolj učenega dohtarja na celem svetu. Toliko pa je tudi spoznal, da princezinja ni še popolnoma zdrava, ker ni hotela govoriti ne z zdravnikom, ne ž njim.

Kralj je princezinji na srce govoril, naj zaupa temu izvrstnemu zdravniku, in jo tolažil, da bo kmalo zdrava in da bo potem srečna kraljica kašmirska postala, in več takih reči. Princezinja pa mu ni nobene besede odgovorila.

Ko sta princ in kralj zopet proč šla, rekel je princ: „Veličanstvo, ali mi dovolite predrzno vprašanje, na kak čuden način je vendar ta princezinja iz daljne bengalske dežele k vam prišla?“ Delal se je, kakor bi od tega nič ne vedel, samo da je pogovor zasukal na čudovitega konja, da bi od kralja zvedel, kam je tisti konj prišel.

Kašmirski kralj ni mogel vganiti, zakaj princ to poprašuje, zato mu je vse po pravici povedal, kako je Indijanec princezinjo na tistem konju pripehljal. Čudovitega konja pa je kralj kot posebno znamenitost pustil dobro spraviti v svoji shrambi.

„Poslušajte me, veličanstvo,“ začel je zdaj princ kot dozdevni zdravnik govoriti, „kar ste mi zdaj povedali, to mi bo dobro služilo, da princezinjo popolnoma ozdravim. Ker je na tem konju sim prišla, in je ta konj zacopran, zato se je nekaj tiste copernije tudi princezinje prijelo in zato ona nori. To se pa lahko prežene, če človek vé, kako. Jaz imam take kadila, ki vsako copernijo izženejo. Če hočete sebi, vsej gospôdi in celemu ljudstvu to veselje napraviti, jaz vam hočem pokazati lep prizor. Vi postavite čudovitega, očaranega konja na sredo glavnega trga, vse drugo prepustite meni. Jaz pa obljubim vam in celemu ljudstvu, da hočem princezinjo v malih minutah tako dobro ozdraviti, da še nikdar bolj zdrava ni bila. Da bo stvar še lepši videti, pustite princezinjo obleči v najlepše oblačila in okinčati z biseri in demanti, da jo boste kar kot kraljico pokazali celemu ljudstvu.“

Kralj je bil s tem predlogom prav zadovoljen in še vesel, da zdravnik ni kaj hujšega zahteval.

Drugi dan so vzeli čudovitega konja iz shrambe in ga prenesli na glavni trg pred palačo. Ljudje so kmalo zvedeli, kaj to pomeni. Ker so se delale velike priprave, privrelo je ljudstvo od vseh strani, da bi videlo, kako bo tuji zdravnik zakleto princezinjo ozdravil. Okoli in okoli so bile postavljene vojaške straže, da ljudstvo ni preveč naprej rinilo; v sredi okoli konja pa je bil prazen prostor.

Prišel je kašmirski kralj s svojimi generali, ministri in drugo gospôdo. Za te je bil narejen poseben, uzvišeni oder, odkoder so hoteli to ceremonijo gledati. Potem so pripeljale družice bengalsko princezinjo, v svilo oblečeno, z biseri in demanti ozaljšano.

Družice so jo peljale k čudovitemu konju in jo na njega posadile, kakor je tuji zdravnik, namreč princ Hotimar, ukazal. Ko je princezinja na konju trdno sedela, pustil je princ prinesti sto ponvic, vsako ponvico je držal en kraljevi strežaj, in ti so stopili v okrogu okoli konja. V teh ponvah je bilo žareče ogle. Na to oglje je princ nasul nekih dišav in kadil, tako da se je iz vseh sto ponev tako začelo kaditi, da ljudje že niso več videli ne princezinje ne konja, ki je v sredi stal. Potem je šel princ trikrat s prekrižnimi rokami okoli konja in je neke besede govoril. Ko je bil dim iz ponvic največi, skočil je k princezinji na čudovitega konja, prijel ujzdo v roke, stopil v stopalnice in tisto kolesce zavrtil. Konj se je začel dvigati v zrak, princezinja, ki je od zad sedela, se je princa z rokami oklenila, princ pa je par sežnjev nad zemljo na konju sedeč sledeče besede na ves glas zaupil, tako da so jih kralj in vsi okoli stoječi lahko slišali:

„Ti kašmirski kralj, če se hočeš še kedaj s kako princezinjo oženiti, prašaj jo prej, če te ona hoče.“

Potem je šel konj vedno viši v zrak; kašmirski kralj in vsi ljudje so za njim gledali, pa za njim nobeden ni mogel. Princ Hotimar pa je letel po zraku naravnost v svojo domovino Perzijo in pred kraljevo palačo se je vstavil. Lahko si je misliti, s kakim veseljem je kralj sprejel svojega sina in svojo ljubeznjivo sinaho. Bila je velika radost po celi deželi. Poroča mladega para se zdaj ni dalje odlašala; kmalo je bilo vse pripravljeno in z veliko slovesnostjo se je vršila v glavnem mestu perziške dežele. Kralj je bil tako vesel, kakor še nikdar poprej; princ Hotimar in bengalska princezinja pa sta bila še najbolj srečna, to se vé.

Štir sto in tretja noč.

Ko je bilo ženitovanje pri kraju, zbral je perziški kralj mnogobrojno in odlično poslaništvo do bengalskega kralja, očeta princezinje, da mu je sporočil, kaj se je zgodilo, da je princezinja v dobrih rokah in naj dá svoje dovoljenje za to zvezo. Bengalski kralj je bil srečen in si je v čast štel, da je postala njegova hči kraljica tako slavne in mogočne dežele, kakor je Perzija, toraj je rad potrdil to zvezo in jej dal svoj blagoslov.“

Tako je Lunica skončala historijo od čudovitega konja. Pričela pa je precej drugo historijo, ter jo je pravila tako:

Historija od princa Karasta in od Vile.

Enkrat je bil en kralj, in sicer eden od vaših prednikov, veličanstvo, kateri je vladal čez Indijo in še mnogo drugih dežel. On je imel tri sinove, vsi lepi in razumni mladenči, nad katerimi je imel svoje veselje, ker so se mu prav dobro obnašali. Imel pa je pri sebi na dvoru tudi hčer svojega brata, princezino Marušo. Princem pa je bilo ime: najstarejši je bil Čedomil, drugi Šutivoj, tretji pa Karast.

Princezinja Maruša je bila hči najmlajšega brata kraljevega, kateri je pa kmalo po rojstvu Maruše umrl in svojo hčer z velikim premoženjem prepustil v varstvo kralju, svojemu bratu. Kralj je vzel svojo nečakinjo k sebi in jo pustil izučiti, kakor svoje sinove.

Princezinja Maruša je dorastla kot najlepša deklica v deželi, ob enem pa se je odlikovala s posebno razumnostjo in deviško čednostjo.

Ko je bila zadosti velika, mislil je kralj na to, kako bi jo omožil pri katerem od sosednih kraljev, in to bi bil tem rajši storil, ker je zapazil, da so vsi trije principi, njegovi sinovi, v princezinjo zaljubljeni. To je kralju tem več žalosti prizadejalo, ker ni vedel, kako bi med svojimi sinovi razsodil in kateremu bi Marušo za ženo dal, da bi ostalih dveh bratov ne razžalil po krivici. Hotel je princezinjo dati najstarejšemu sinu Čedomilu; pa mlajša dva sinova sta bila tako huda, da je moral od te misli odstopiti. Poklical je potem vse tri sinove pred sebe, in jim rekel, naj prepusté princezinji prosto voljo, ktereга si hoče izbrati; pa tudi s tem niso bili zadovoljni. Potem jim je rekel, naj jo vsi trije pri miru pusté, in naj si neveste kje drugje poiščejo; pa o tem še slišati niso hoteli. Ko je kralj videl, da nič ne opravi, je sinove tako ogovoril:

„Otroci moji, ker ste tako trmasti, da se ne date pogovoriti, in ker vam nečem sile delati, izmislil sem si eno reč, s katero boste vsi trije zadovoljni, če me hočete poslušati. Vi trije pojdite po svetu, vsak v drugo deželo, in ker veste, da jaz ljubim redke in čudovitne reči, zato vam obljubim, da bom princezinjo Marušo tistemu za ženo dal, kdor mi bo najlepšo, najimunitnejšo in najčudovitnejšo reč iz svojega potovanja na dom prinesel. Vi boste sami videli in razsodili, kateri iz vas bo najlepši reč prinesel, in tistemu boste Marušo prepustili. Jaz Vam bom že zadosti denarja seboj dal za pot, da boste lahko shajali; pa tega ne smete povedati, da ste

kraljevi principi, ker sicer ne boste ničesar zvedeli; ker malemu, nič pomenljivemu človeku ljudje več zaupajo, ko visokostoječemu.“

Štir sto in četrta noč.

Ker so bili principi zmirom navajeni, očeta ubogati, in ker je vsak od njih upal, da bo on najlepšo reč domu prinesel, zato so bili s kraljevim predlogom zadovoljni. Brez zamude je pustil zdaj kralj vsakemu veliko svoto denarjev izplačati, da so imeli za potovanje; drugi dan na vse zgodaj pa so se principi že poslovili in se podali na pot v tuje dežele. Bili so oblečeni, kakor tergovci, vsak je imel le enega strežaja pri sebi. Do bližnjega mesta so šli še skupaj, ker še le tam so se ceste razdelile na vse strani. V tem mestu so še skupaj večerjali, ker ravno do večera so bili do tega mesta prijahali. Med večerjo so se dogovorili, da hočejo samo vsa¹ eno leto po svetu hoditi, in da se čez eno leto zopet v tej gostilnici skupaj znajdejo, da bodo potem skupno prišli v glavno mesto na kraljevi dvor. Drugo jutro so se poslovili in se ločili, vsak se je obrnil na drugo stran in po drugi cesti.

Najstarejši princ Čedomil je slišal že večkrat govoriti od lepote indijanskega kraljestva Višnjegore ali po tamošnjem jeziku „Bisnagar“. Zato se je obrnil proti indiškemu morju. Tri mesce je potoval čez hribe in doline, čez puščave in lepo polje, preko bogatih in revnih krajev, in tako je slednjič došel v Višnjogoro, glavno mesto tistega kraljestva, ki se ravno tako imenuje. Stanovanje si je vzel v eni oštariji, kamor so prihajali navadno tuji

tovorniki ali trgovci. Slišal je, da ima mesto štiri trge, na katerih se razno blago prodaja; zato se je podal koj drugi dan na enega teh trgov. Na sredi tega trga stala je kraljeva palača, ki je imela tri zidove okoli in okoli, in ki je bila tako velika, da je bilo od enih vežnih vrat do drugih na nasprotni strani ravno dve uri hodá.

Princ Čedomil se ni mogel načuditi lepoti tega mesta. Ulice so bile prostorne, od zgoraj pred solncem zakrite in vendar zelo svetle. Taki trgovci, ki so prodajali enako blago, so imeli prodajalnice skupaj, druga pri drugi, tako da so bile v vsakih ulicah druge vrste prodajalnice. Tudi razni rokodelci so imeli vsak svoje posebne ulice, take čevljarji ene, krojačji ene, ključarji in kovačji ene, mizarji in tesarji ene itd.

Videlo se je po teh prodajalnicah tako lepo blago, da se je princ Čedomil kar čudil, čeravno je že dosti lepega na svetu videl. V prodajalnicah za obleko je videl najžlahtnejše indiške pajčolane, kitajsko svilo, kašmirske preproge, platno iz Egipta, sukno iz Anglije, žamet iz Perzije, porcelan iz Japanskega, in mnogo tacega. Še bolj pa se je čudil, ko je prišel v ulice zlatarjev in juvelirjev, ki so kupčevali z zlatimi in srebrnimi posodami, pa žlahtnimi kamni in biseri. Videl je toliko lepih demantov, biserov, smaragdov, rubinov, zafirov, turkizov, opalov in drugih žlahtnih kamnov, da se je kar čudil nad bogastvom te dežele, in to tem bolj, ker je še navadne Indijance in Indijanke videl nositi zlate uhane in prstane, zlate pestnike, koravde iz biserov in takih reči na obilo, kar se je ljudem kaj lepo podalo, ker so bolj črne kože, in se je zlato na njej še bol lesketalo, kakor na beli koži.

Tudi je videl mnogo takih, ki so rože prodajali, in mnoge ženske so nosile na glavi vence iz vrcnic, nagelčkov, kamelij in drugih cvetlic. Sklepal je iz tega, da so ti ljudje veliki prijatli cvetlic. Res je po celem mestu, kamor je prišel, dišalo po rožah.

Ko je princ Čedomil že precejšen del mesta prehodil, bil je že utrujen in rad bi se bil kje odpočil. Povedal je to nekemu trgovcu, kateri ga je prav prijazno povabil, naj stopi k njemu v prodajalnico in naj se tam vsede, kar je Čedomil tudi storil. Ni še dolgo tam sedel, kar vidi iz prodajalnice na ulicah nekega človeka mimo iti, ki je na glas upil in prodajal neko prepogo ali tepih, kakoršne imajo po gosposkih hišah, da ž njimi tla pregrinjajo, po turških deželah pa tudi na njih sedé in ležé. Ta preproga je bila široka šest čevljev in dolga šest čevljev, tedaj ravno en štirjaški seženj velika. Mešetar pa je hotel zanjo imeti trideset tisoč goldinarjev. Princ Čedomilu se je čudno zdelo, da bi taka preproga veljala trideset tisoč, zato je stopil na prag in mešetarja k sebi poklical in ga prašal, kako je to mogoče, da bi taka reč toliko veljala?

Štir sto in peta noč.

Mešetar, ki je princa za kakega trgovca pogledal, odgovoril je tako:

„Dragi gospod, če se vam že ta cena tako visoka zdi, kaj boste še le rekli, če vam povem, da jaz le nalašč pravim „trideset tisoč“, da bi kupce privabil, da pa v resnici te preproge ne smem dati spod štirideset tisoč goldinarjev.“

„Potem mora ta preproga nekaj posebnega na sebi imeti“, reče princ.

„Tako je, žlahtni gospod“, reče mešetar, „ta preproga se vam ne bo nič predraga zdela, če vam povem, da ima tako moč v sebi, da se premakne kakor en blisk, kamor človek želi, in če se eden nanjo vsede in reče „jaz želim biti tu ali tam“, ga preproga ta hip na tisti kraj prenese, kamor si je želel.“

To slišati se je princ razveselil, kajti spomnil se je, da je šel prav zato po svetu, da bi kako čudovito reč dobil in domu prinesel; bolj čudnega pa ni mogel zaslediti, kakor tako preprogo, da bi sama po zraku zletela, kamor bi človek želel, in še tistega tje prinesla, kdor se na njo vsede. Zato reče mešetarju: „Če bi bila preproga res taka, kakor ti praviš, potem bi ti jaz rad zanjo dal štirideset tisoč goldinarjev, in še tebi bi po vrhu nekaj daroval.“

„Milostni gospod“, reče mešetar, „jaz sem vam vse po pravici povedal; saj se tega lahko sami prej prepričate. Ako obljubite, da se iz mene ne norčujete in da mislite preprogo res kupiti, potem se lahko kar zdaj nanjo vsedete, jaz pa z vami, in kamor boste želeli, naji bo preproga nesla. Ker gotovo nimate vseh štirideset tisoč pri sebi, in ker bi jaz tako z vami moral na dom po denar iti, zato se lahko kar zdaj oba na preprogo vsedeva, vi si želite, da naji nese v vašo sobo v oštarijo, in če ne bova precej tam, potem niste nič zavezani na kupčijo in me lahko odpodite s preprogo vred kot največjega sleparja. Za mene ni treba nobenega posebnega darila, ker bom tako od lastnika te preproge svoje

plačilo dobil; ako mi pa vendar kaj daste, bom to s hvaležnim srcem vzel.“

Princ je bil s tem predlogom zadovoljen. Obljubil je, da bo preprogo res kupil, če je taka, kakor je mešetar pravil. Mešetar je preprogo na tla razgrnil, in oba sta se nanjo vsedla. Princ je rekel: „želim zdaj sedeti v svoji sobi v svoji oštariji.“ Komaj je to željo izrekel, bil je že tam. Preproga je ležala v sredi sobe na tleh, princ in mešetar pa sta na njej sedela. Princ skoči ves vesel po konci, ker je bil zdaj prepričan, da ima preproga res tako lastnost. Precej je mešetarju izplačal štirideset tisoč goldinarjev v zlatu, in po vrhu mu je še podaril dvajset cekinov.

Princ Čedomil je bil silno vesel, da je tako hitro dobil v svoje roke tako čudovitno reč, in mislil si je, da enake reči ni več na svetu, da bo toraj čisto gotovo svoja dva brata premagal in dobil princezinjo Marušo. On bi se bil lahko zdaj kar na preprogo vsedel in se pustil hipoma prenesti v tisto mesto, kamor so bili bratje zgovorjeni, da se bodo vkup znajdlji po svojem popotovanji. Pa mislil si je, da bo moral na svoja dva brata predolgo čakati, če se precej tje podá, zato je sklenil, še en čas v Višnjigori ostati, posebno ker je bil radoveden videti višnjegorskega kralja, in si je hotel sploh še celo to deželo nekoliko ogledati.

Višnjegorski kralj je imel navado, da je odločil vsak teden en dan za to, da je tuje goste sprejemal. Tako je prišel princ Čedomil kot navaden trgovec vsak teden enkrat pred kralja. Ker je bil princ lepo izobražen in je lepo govoriti in dosti povedati znal, govoril je kralj najrajši ž njim in ga pogostoma

popraševal, kako je kaj v Indiji, kaki so ljudje in navade in kraji.

Druge dni, kadar ni bil pri kralju, porabil je princ v to, da si je ogledoval mesto in bližnje kraje. Med drugimi rečmi je videl tudi malikovalski tempelj; v njem je bil malik iz čistega zlata, oči je imel pa iz rubinov. V ta tempelj so prihajali Indijanci od blizu in od daleč ter so tam molili in darove prinašali.

Stir sto in šesta noč.

Princ Čedomil je bil sam zraven, ko so obhajali v tem tempelju velik praznik. Prišlo je na tisoče ljudi iz vseh krajev, nekteri so hodili štiri mesce daleč, prej da so tje prišli. Tudi kralj in dvorniki, generali, modrijani in drugi gospodje so bili navzoči. Ves prostor okoli tempeljna je bil v zastavah, vse ozaljšano. Kralj je stal na posebnem lepem odru. Na koncu trga je stalo tisoč slonov v oklepih; na vsakemu slonu je bila bajtica, v kateri so stali godci in plesalci. Sloni so bili z raznimi barvami prebarvani, da so bili kaj čudni videti.

Pa princ Čedomil je videl še mnogo drugih čudnih reči, in predolgo bi trpelo, ko bi hoteli vse to popisati. Princ bi bil lahko še dalj časa v Višnjigori ostal, ker leto še ni bilo preteklo, kakor so se bili zmenili, da bodo nazaj prišli, pa gnalo ga je videti rojstno deželo in ljubeznjivo Marušo. Po tej se mu je zelo težilo in mislil je, da jo bo ložej pogrešal, ako jej bo nekoliko bližej. Zato je plačal svojemu krčmarju v Višnjigori stanovanje in hrano; potem pa je šel v svojo sobo, tam razgrnil preprogo,

se nanjo vsedel, in si želel v tistem mestu biti, kjer so principi bili zgovorjeni, da se znajdejo. Tudi njegov strežaj se je na preprogo vsedel. Komaj je željo izrekel, kje da hoče biti, bil je že tam, in sicer v tisti gostilnici, kjer so se bili principi zadnjič ločili. Predstavil se je krčmarju kot trgovca in prosil za stanovanje, kar se mu je precej dalo. Tam je toraj čakal na svoja dva brata.

Drugi brat, princ Šutivoj, se je bil podal v deželo Perzijo. Pridružil se je trgovcem, ki so ravno tje potovali. Čez štiri mesce je prišel slednjič v Žiro, ki je bilo ravno tačas glavno mesto Perzije. Ker se je bil med potjo s trgovci seznanil, ne da bi bil povedal, kdo da je, ostal je v Žirih ravno v tisti oštariji, kakor drugi trgovci.

Drugi dan so šli trgovci po svojih kupčijah, princ Šutivoj pa se je preoblekel in je šel na trg gledat, kaj je posebnega na prodaj. Ogleдал si je prodajalnice zlatarjev, juvelirjev, potem sukno, svilo in razno tako blago, ki je bilo na ogled postavljeno. Prodajalnice so bile vse od zgoraj obokane ali prevelbane in ti oboki so stali na kamnitih stebrih. Pod obokom pa so bile prodajalnice pri prodajalnici. Po tem trgu je hodil princ Šutivoj gori in doli in občudoval je lepoto in dragocenost na ogled postavljenega blaga. Mešetarji so hodili po trgu in na glas ponujali svoje reči. Med njimi je videl tudi enega, ki je imel očale v rokah in je te očale ponujal za trideset tisoč goldinarjev. Princ si je mislil, da ta mešetar ni pri zdravi pameti, zato je stopil k enemu trgovcu in ga vprašal: „Gospod, kaj mislite, ali ni ta mešetar pijan, ali pa se mu v glavi meša, da hoče za ene očale imeti trideset tisoč goldinarjev?“

„Če ni danes znorel,“ reče nagovorjeni trgovec, „moram vam reči, da ga ni bolj treznega pametnega mešetarja v tem mestu. Njemu se največ zaupa. Če hoče za očala trideset tisoč imeti, potem je že nekaj posebnega na njih, kar mi ne vemo; morda so še več vredne. Počakajte, saj bo kmalo spet mimo šel, ga bova prašala, kaj ima; vsedite se ta čas na moj stol.“

Princ Šutivoj ni še dolgo sedel, kar tisti mešetar zopet mimo pride in svoje blago na glas ponuja. Tisti trgovec ga pokliče v prodajalnico, in ko not stopi, ga ogovori:

„Ta gospod me je prašal, če ste pri pravi pameti, da si upate trideset tisočev zahtevati za ene take očale, ki se dobe za en par goldinarjev. Jaz bi se sam čudil, ko bi vas ne poznal za pametnega moža.“

Na te besede se je mešetar vsedel k princu in mu tako govoril:

„Gospod, vi niste prvi, ki mi to reče, da sem norec, ker za ene očale toliko zahtevam. Pa vi bi drugače govorili, ko bi vedeli, kaka moč je v teh očalih. Le pogledjte tale glaž; če tukaj skoz pogledate, vidite vse na svetu, kar koli si poželite videti.“

„Hočem vam vso čast skazati, če je to res, kar mi pravite“, reče princ; „dovolite da se prepričam.“

Mešetar mu dá očali v roke in princ pogleda skoz nje. Želel si je videti svojega očeta, indiškega kralja, in precej ga je zagledal sedečega med svojimi svetovalci v državnem svetu. Potem si je želel videti še princezino Marušo, in ta hip jo je zagledal pred zrkalom, ko so jej družice ravno lase uravnemale. Ves začuden reče mešetarju:

„Ne zamerite, gospod, da sem vas skoraj razžalil, ko sem o vaši pameti slabo mislil. Zdaj spoznam, da so očale res toliko vredne, in jaz sam jih hočem od vas kupiti. Povejte mi zadnjo ceno, potem pa pojdete kar z mano in jaz vam bom denar odštel.“

Mešetar je zagotovil, da očal ne sme dati boljši kup, ko za štirideset tisoč goldinarjev, in kdor bi tega ne verjel, naj gre sam prašat lastnika, čigar so očale. Princ mu je verjel, ga peljal seboj v gostilnico ter mu izplačal štirideset tisoč v zlatu.

Princ Šutivoj je bil te kupčije silno vesel, ker si je mislil, da njegova dva brata ne bosta nič enacega našla, da bo toraj princezinja Maruša njemu ostala. Hotel je še nekaj časa v Žireh ostati, da si ogleda kraj in znamenitosti perziške dežele, potem pa si je mislil o prvi priliki domu podati, kadar bo spet kaj več trgovcev to pot nastopilo, da bi se jim mogel pridružiti. Čez nekaj časa se je vzdignila taka karavana iz Žir proti Indiji. Princ Šutivoj je šel z drugimi trgovci in brez posebne nesreče so prišli v tisto mesto, kjer ga je že brat Čedomil čakal. Oba sta zdaj še čakala na prihod princa Karasta.

Štir sto in seuma noč.

Princ Karast je bil svoje korake obrnil proti Samarkandu, glavnemu mestu tartarske dežele. Po dolgem potovanju je prišel slednjič srečno v ta kraj. Prvo njegovo delo je bilo, da je šel na trg, kjer se je prodajalo razno blago. Komaj pride na trg, kar vidi mešatarja, ki je nosil v roci iz lesa vmetno izrezano jabelko, ktereга je ponujal za pet in trideset tisoč goldinarjev. Princ Karast ustavi mešatarja in ga vpraša :

„Pokažite mi to jabelko, in povejte mi, kaj ima na sebi, da si upate toliko za njega zahtevati?“ Mešetar mu dá jabelko v roko in odgovori:

„Gospod, to jabelko ni nič tacega, če se kar od zunaj pogleda. Kdor pa vé, kako moč ima to jabelko v sebi, on bo rekel, da se ne dá preplačati. To jabelko ima tako moč, da kdor je bolan, in to jabelko v roke vzame, ter ga poduha, bo precej čisto zdrav brez vsakih drugih zdravil. In če bi bila bolezen še tako huda, postavim mrzlica, ali vročinska bolezen, ali griža, ali božjast, ali krč, ali pljučnica, ali jetika, ali ostrupljenje ali kar si bodi, če bi bolnik ležal že na smrtni potelji, da bi vsi zdravniki nad njim obupali, — to jabelko naj poduha, pa b^o zdrav kakor riba in kakor bi še nikoli bolan ne bil.“

„Če je to resnica“, reče princ Karast, „potem se to jabelko res ne dá preplačati. Jaz bi ga precej kupil; pa prej bi se rad prepričal, če ima res tako moč, kakor ste vi rekli.“

„De ima to jajce tako moč“, odvrne mešetar, „to vedo vsi ljudje v Samarkandu, in vsacega lahko prašate, mnogo jih boste našli, ki bi danes ne bili več pri življenji brez tega jabelka. To jabelko je nardil imeniten modrijan v tem mestu, ki je celo življenje noč in dan študiral, tako dolgo, da si je to izmislil. Le skorja tega jabelka je lesena, znotraj so pa take rože in take rude, da vsako bolezen premagajo. Ljudje v tem kraji tega moža ne bodo nikdar pozabili, toliko bolnikov je ozdravil s tem jabelkom. Enkrat pa je ta modrijan tako na nagloma umrl, da si še sam ni imel časa pomagati s tem jabelkom. Svoji ženi in svojim mnogoštevilnim otrokom pa ni nič premoženja zapustil, ker je ljudi kar zastonj zdravil.“

Zdaj je udova v potrebi, in naprosila je mene, naj to jabelko prodam, da bo imela z otroci kaj jesti. Revni udovi ne smemo nič odtrgati, in jaz jabelka ne dam spod štirideset tisoč goldinarjev, kar je tudi vredno, da bo žena vsaj preskrbljena.“

Med tem ko sta princ in mešetar tako govorila, prišlo je več ljudi memo, ki so se ustavili in poslušali, kaj je mešetar pravil. Ko je skončal, so ljudje potrdili resničnost njegovih besedij. Eden od navzočih pa je rekel, da ima prijatelja, ki je na smrt bolan, ter je mešetarja prosil, naj bi šel z jabelkom v hišo tega bolnika in ga ozdravil. Princ je pritrdil, da bi se še bolj prepričal, in je obljubil, da bo jabelko kupil, ako se bo ž njim ta bolnik res ozdravil.

Mešetar je bil precej pri volji in šla sta k bolniku. Ko so bolniku jabelko poduhati dali, bil je precej zdrav in je iz postelje skočil. Princ Karast pa je mešetarju precej izplačal štirideset tisoč goldinarjev. Ker je moral čakati na kako karavano, to je trgovsko popotno družbo, da ne bi sam hodil po tujih, nevarnih krajih, mudil se je še en čas v Samarkandu in si ogledal tamošnje kraje. Posebno se mu je dopadla Soška dolina, kjer teče reka Soga. Ta dolina je tako lepa, rodovitna in polna sadja, cvetlic in žita, da jo Arabci primerjajo raju.

Ko se je pa zbrala prva popotna družba ali karavana, ki je odrinila proti Indiji, pridružil se jej je tudi princ Karast. V polnem zdravju je prišel v tisto mesto, kjer sta ga že čakala princa Čedomil in Šutivoj.

Princ Šutivoj, ki je prišel nekoliko pred Karastom, prašal je princa Čedomila, ki je bil prvi na odločenem mestu, kako dolgo da že tukaj čaka. Čedomil

mu je rekel, da tri mesce. „Tedaj pač nisi bil daleč po svetu“, reče princ Šutivoj.

„Jaz ne bom zdaj nič pravil, kje sem bil“, reče princ Čedomil, „pa toliko ti povem, da sem do tistega kraja popotoval tri mesce.“

„Če je taka“, reče princ Šutivoj, „potem si se pač le malo časa na tistem kraju mudil?“

„Ti se motiš, ljubi brat“, reče princ Čedomil, „jaz sem bil tam štir do pet mescev, in lahko bi bil še ostal.“

„Če nisi po zraku sem priletel, kakor tica“, reče Šutivoj, „potem se mi zdi nemogoče, da bi bil ti tri mesce tje potoval, pet mescev tam bil, in da nas zdaj že tukaj tri mesce čakaš. Tri mesce tje, tri nazaj, je pol leta, in pet mescev tam, je enajst mescev, in če naji že tri mesce čakaš, je štirinajst mescev, toliko časa pa še ni minulo, odkar smo se ločili! Kaj se boš iz mene norčeval!“

„Jaz ti pa povem, da polno resnico govorim“, reče Čedomil; „kadar Karast nazaj pride, ti bom že povedal, kako je to mogoče, in kako čudovitno reč sem jaz iz popotovanja nazaj prinesel. Ti, vem da kaj takega nisi mogel vrajmati, kakor sem jaz. V tvoji bisagi ni nič posebnega videti.“

„Saj tvoja bisaga tudi nič ni boljši“ reče Šutivoj, „druzega novega nisem videl pri tebi, ko tisto preprogo, ki pa tudi ni dosti vredna. Ker pa ti svojo reč skrivaš bom pa tudi jaz molčal, čeravno sem nekaj posebnega in redkega seboj prinesel.“

Čedomil pa je odgovoril: Jaz sem našel tako čudovitno reč in sem jo tako drago plačal, da bi tebe precej lahko osramotil, ko bi ti jo hotel pokazati.

Pa boljši je, da počakava svojega brata Karasta, potem bomo videli, kdo je zmagovalec.“

Princ Šutivoj se ni hotel z bratom dalje prepirati in je molčal, čeravno je sam pri sebi mislil, da tako čudovitne reči, kakor so njegove očale, ne more nobeden od bratov imeti.

Štir sto in osma noč.

Ko je slednjič došel v tisto mesto princ Karast, in ko so se vsi trije bratje prijazno pozdravili in objeli, poprijel je princ Čedomil kot najstarejši med njimi za besedo in tako govoril:

„Ljuba brata, še dovelj bomo imeli časa, da si drug družemo pripovedujemo, kaj smo na poti vse videli in doživeli. Za zdaj pa je prva reč, da se dogovorimo med seboj zavolj tiste stvari, zavoljo ktere smo se na pot podali. Vsak od nas je gotovo kaj čudovitega seboj prinesel, in kmalo bomo videli, kdo je zmagovalec, kdo si je nevesto prislužil. Najbolje, da se kar med sabo pogovorimo. Moja čudovitna reč je ta preproga, na kterej zdaj sedim. Dobil sem jo v Višnjegorskem kraljestvu. Na tej preprogi ni nič posebnega videti; pa če vama razložim, kako lastnost da ima, se bosta čudila, in priznala, da bolj čudovite reči ni treba na svetu iskati. Ta preproga je taka, če se jaz ali kdo drugi nanjo vsede, pa si želi kamor koli prestavljen biti, se bo to na en hip zgodilo. Jaz sem to sam poskusil, prej da sem odštel za preprogo štirideset tisoč goldinarjev. Pa nič mi ni žal za denar. Ko sem si višnjegorsko kraljestvo ogledal, ni mi bilo treba ne konja ne voza za potovanje proti domu; kar na to preprogo sva se

vsedla jaz in moj strežaj, in on naj pové, koliko časa sva potrebovala, da sva sim v to mesto priletela. Če ne verjameta, hočemo enkrat poskušnjo narediti. Zdaj pa vaji prašam, če sta kaj tacega seboj prinesla, kar bi se moji preprogi primerjati dalo.“

Tako se je hvalil princ Čedomil. Na to pa je poprijel za besedo princ Šutivoj in tako govoril:

„Ljubi brat, res je, da je tvoja preproga čudovitna reč, kakoršne je treba iskati, če ima res tako moč, kakor pripoveduješ. Priznal pa boš, da vtegnejo še druge reči na svetu biti, katere so, če ne več, pa vsaj toliko vredne, ko tvoja preproga. Da se tega prepričaš, znaš si ogledati le te moje očale. Jaz sem jih kupil za ravno tisti kup, kakor ti svojo preprogo, in sem te kupčije ravno tako vesel. Ti se sam lahko prepričaš, ako skoz očale pogledaš; želi si, kar hočeš videti, in vsako reč na svetu boš videl skoz te očale. Le sam poglej, — in s temi besedami mu je očale v roke dal — da boš videl, ali se ti lažem ali ne.“

Princ Čedomil je pogledal skozi očale, ter si je želel videti princezinjo Marušo, ker je bil radoveden, kaj ona počne in kako se počuti. Princa Šutivoj in Karast sta imela oči uprte v Čedomila, da bi zvedela, kaj na to poreče; pa zelo sta se začudila, ko sta ga videla obledeti in kako se mu je na obrazu velika žalost pokazala. Princ Čedomil pa ni čakal, da bi ga za uzrok prašala, ampak je vskliknil:

„Bratje, zastonj smo se po svetu mučili zavolj Maruše, kajti ta ljubeznjiva princezinja leži na smrtni postelji in bo morda že v kratkih trenutkih svojo dušo zdihnila. Videl sem jo ležati v postelji, okoli nje pa vse polno objokanih žensk, ki so njeno smrt

pričakovale in jej luč držale. Če ne verjameta, pa sama poglejta!“

Zdaj je pogledal princ Šutivoj skozi očale in se je na svojo zalost prepričal, da je Čedomil resnico govoril.

Ko je pa še princ Karast skozi očale pogledal in isto videl, govoril je bratoma:

„Ljuba brata, princezinja je res za smrt bolna, pa vendar se dá še ozdraviti, samo če je ne zamudimo.“ Potem je pokazal bratoma tisto jabelko in rekel:

„To jabelko me stane ravno toliko, kolikor si ti Čedomil dal za preprogo, in ti Šutivoj za očale, namreč štirideset tisoč; pa je tudi toliko vredno. Povem vama le na kratko, da se s tem jabelkom vsaka bolezen ozdravi, samo da bolnik jabelko poduha. Tega sem se sam prepričal, in ozdravil bom ž njim tudi princezinjo Marušo, samo če še o pravem času tje pridemo.“

„Temu se pa lahko pomaga“, reče princ Čedomil, „mi se vsedemo vsi trije na mojo preprogo, saj imamo vsi prostor na njej, pa bomo na enkrat tam. Naši strežaji naj pa sami za nami pridejo, saj poznajo pot.“

Ko se je strežajem to naročilo, vsedli so se principi na preprogo, in komaj so izrekli željo, kje da hočejo biti, prenešeni so že bili v sobo princezinje Maruše.

Družice, ki so bolni princezinji stregle, niso se malo prestrašile, ko so videle na enkrat vse tri prince pred sabo. Malo je manjkalo, da niso tekle po stražo, da bi bila te predrzne možke prijela, pa kmalo so jih spoznale za domače prince ter jih z velikim veseljem in spoštovanjem pozdravile.

Štir sto in deveta noč.

Princ Karast se ni dolgo mudil z razgovarjanjem, ampak stopil je precej k postelji princezinje Maruše, ter jej dal poduhati čudovito jabelko. Koj potem je princezinja oči odprla, pogledala okoli sebe, se vsedla v postelji in izrekla željo, naj jo oblečejo, ker je popolnem zdrava in hoče vstati. Zdelo se jej je, kakor bi se bila zbudila iz dolzega spanja. Družice so jej takoj povedale, da so jo ozdravili principi, njeni bratran-ci. Zahvalila se jim je vsim, posebno princu Karastu, ki je imel čudovito jabelko. Principi pa so jo pri-srčno pozdravili, potem pa so odšli, da se je zamogla obleči.

Princi pa so na to precej šli h kralju, svojemu očetu, ga pozdravili in se mu poklonili. Kralj pa je že vedel, da so prišli in da so princezinjo ozdravili, ker so mu bile ženske to precej sporočile, ko so principi še s princezinjo govorili. Kralj je svoje sinove s toliko večim veseljem objel, ker so mu ozdravili princezinjo Marušo, nad katero so bili že vsi zdravniki obupali. Ko so bili principi vsak za se na kratko povedali, kodi so hodili in kako se jim je godilo, začeli so kazati reči, ki so jih za kralja seboj prinesli, in vsak je kralju podaril svojo znamenitost, princ Čedomil svojo preproge, princ Šutivoj svoje očale, princ Karast pa svoje jabelko. Ko so mu razložili, kake lastnosti da imajo te čudovitne reči, prosili so očeta, naj zdaj razsodi, kdo je prinesel najboljšo reč, in kdo toraj dobi princezinjo Marušo.

Kralj je sinove vestno poslušal in skrbno prev-daril njih besede, kakor tudi to, koliko je vsak od

njih pripomogel k ozdravljenju princezinje Maruše. Ko je tako en čas bil premislil vse, odgovoril jim je tako: „Ljubi otroci, prav rad bi po pravici razsodil vašo pravdo, ko bi mi to le mogoče bilo; pa sami morate spoznati, da mi je to nemogoče. Ti Karast si princezinjo res ozdravil s svojim čudovitim jabelkom; toda prevdari sam, ali bi tebi to mogoče bilo brez Šutivojevih očal? Ko bi vama njegove očali ne bile pokazale veliko nevarnost, v kateri je bila princezinja, vam bi se ne bilo domu mudilo, in princezinja bi bila med tem časom umrla. Tebi, Šutivoj, se ima toraj princezinja mnogo zahvaliti, da si bratoma nevarnost njene bolezni pokazal; pa kaj bi bil ti premogel brez Čedomilove preproge, ki vas je tako hitro sem prinesla? Pa tudi ti, Čedomil, ne bi bil s svojo preprogo nič koristil, ako ne bi Karast imel tako čudovitega jabelka. Tedaj sami previdite, da princezinje ni nobeden od vas sam za se ozdravil, ampak da ste to storili vsi skupaj. Vaše znamenitosti so enako dragocene, in jaz ne morem nobenemu zmage pripisati. Vaša pot vendar ni bila zastonj, saj ste tako lepe reči seboj prinesli, kakor jih nikjer več ni dobiti.

Ker se pa pravdate za princezinjo Marušo, morali si bomo zmisliti kako drugo reč, da se boste skušali, kdo jo bo dobil. Jaz vam nakladam to-le: Vzemite vsak en lok in eno pšico, pa pojdite v planjavo, tje, kjer konje jezdariti učijo. Tam je prostora dovolj, in tam boste izstrelili vsak svojo pšico iz loka; čigar pšica bo najdalje letela, tistemu o. . . abim princezinjo Marušo. Le pojdite tje, jaz bom kmalo za vami prišel.

Zdaj pa se vam zahvalim za lepe reči, ki ste mi jih od potovanja seboj prinesli. Akoravno imam

lepe in umotvorne reči v svojem zakladu, vendar moram priznati, da takih še nemam, kakor to preprogo, te očale in to jabelko. Te reči bodo prve v mojem hramu, in hočem se jih tudi poslužiti, kedar bi treba bilo.“

Na to kraljevo razsodbo niso vedeli principi nič odgovoriti. Šli so vsak po svoj lok in svoje pšice in se podali na planjavo, kjer so se konji jezdariti učili. Ljudstvo je kmalo zvedelo po dvornih strežajih in uradnikih, da se bodo principi skušali za princezinjo Marušo, zato je vse drlo na tisti prostor, da bi videli, kdo bo zmagal.

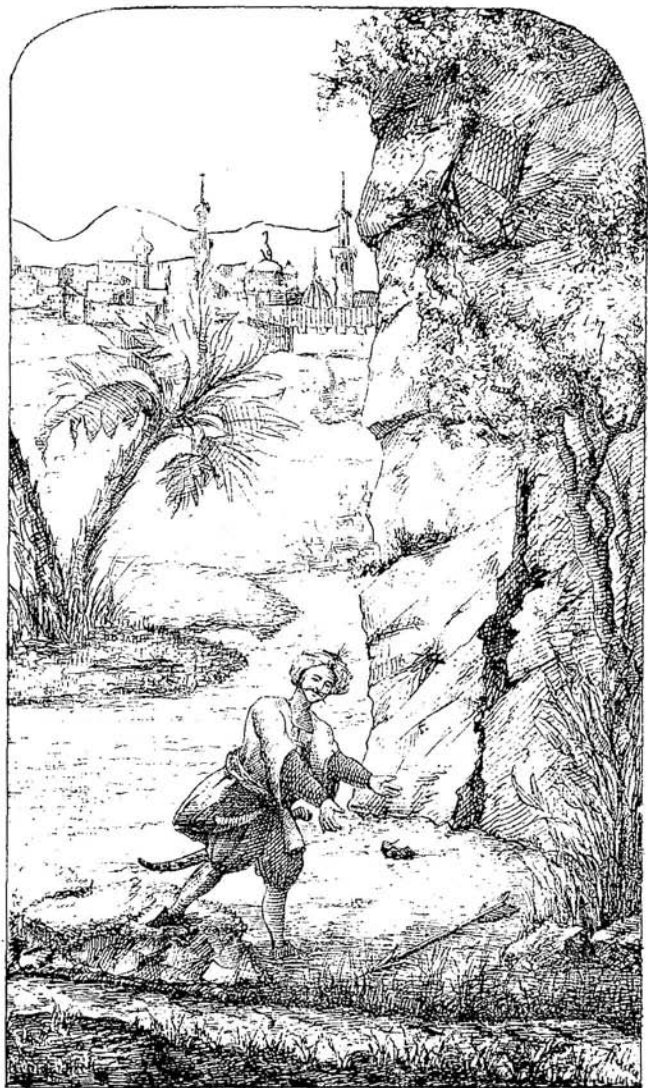
Kmalo potem je prišel tudi kralj na določeni prostor. Zdaj so se principi poskusili. Prvi je vstrelil princ Čedomil. Za njim je streljal princ Šutivoj in njegova pšica je mnogo dalje zletela, ko Čedomilova. Zadnji je sprožil princ Karast. Pa njegova pšica se je zgubila ljudem iz oči in nihče jo ni videl, kam je padla. Šli so za njo in jo povsodi iskali, pa ni je bilo najti ne v bljžini, ne v daljavi. Čeravno se je tedaj zamoglo misliti, da je Karastova pšica najdalje zletela, ker je nihče ni mogel najti, vendar pa se spet Karast tako dolgo ni mogel skazati, dokler se pšica ni našla. Princ Karast je prosil očeta, naj razsodbo za toliko časa odloži, da se bo pšica našla, ker nekje mora vendar biti, pa kralj se ni oziral na to, češ, da se med tem časom lahko pšica prenese kamor treba, in je princezinjo prisodil princu Šutivoju. Precej se je dalo povelje, naj se delajo priprave za ženitovanje, in čez malo dni se je princ Šutivoj poročil s princezinjo Marušo. Ženitovanje je bilo velikansko in slovesno.

Štir sto in deseta noč.

Princ Čedomil ni bil pri ženitovanji. Ker je princezinjo Marušo še najbolj resnično in gorko ljubil, ni mogel gledati, kako jo drug pred oltar pelje, čeravno je bil njegov brat. Polastila se ga je taka žalost, da je zapustil kraljevi dvor, se odpovedal krone in kraljestva, do katerega je imel kot najstarejši prvo pravico, in šel v samostan med menihe. V neki puščavi je bil samostan, tam je živel zelo pobožen in moder minih, kterege so od vseh strani hodili za svet popraševat. K temu svetemu možu se je princ Čedomil podal in ga prosil, naj ga sprejme v samostan, kar se je tudi zgodilo.

Tudi princa Karasta ni bilo pri ženitovanji, pa zavolj tega se svetu ni odpovedal, kakor Čedomil. Več mu je šlo po glavi, kam je zletela njegova pšica. Čisto sam je šel na tisti prostor, kjer so bili streljali in je svojo pšico iskal. Ker je nikjer ni našel, šel je naravnost proti tisti strani naprej, kamor so streljali, ter gledal na levo in na desno; pa vse zastonj. Vendar je šel še naprej, dokler ni prišel do neke skale, ki je tisto dolino zaprla. Če je hotel še naprej, moral bi se v stran obrniti. Ta skala je bila kake štiri ure od tistega kraja oddaljena, kjer so bili principi tistokrat stali, ko so streljali. Ko je prišel princ prav do skale, videl je pšico na tleh ležati, in ko jo pobere, videl je na svoje začudenje, da je to njegova pšica.

Nikakor mu ni šlo v glavo, da bi bil on pšico štiri ure daleč odstrelil, in še dalje, kajti jasno je bilo, da je morala pšica na to skalo prileteti in da

je od tam doli potem na tla padla, ker je ležala prav pri robu skale povprek, ne pa z ojstrino v tla zabodena.

„To mi mora biti neka coprnija“, mislil si je princ Karast, in ta coprnija ne bo slaba za me, ker je pšica tako daleč letela. Morda mi je kaka druga sreča namenjena, ker sem Marušo zgubil.“

Princ Karast si je tisto skalo bolj natančno ogledal, in kar na enkrat zapazi v neki votlini železne vrata, pa brez ključavnice. Mislil je, da so vrata zaprte; pa ko je nanje potrkal, so se mu precej odprle. Videl je pred sabo nekoliko navzdol visečo pot, in s pšico v roki je šel po tej poti naprej. Iz početka je prihajalo tamno, in bal se je že, da zavolj tamote ne bo mogel dolgo naprej korakati. Pa kmalo se je zjasnilo, ne sicer od solnca, ampak neka druga luč je ta podzemeljski prostor razsvitljevala. Dalje ko je šel bolj je bilo svetlo. Na enkrat pride na prijazno ravnino. Na sredi te ravnine je stala prekrasna palača.

Ko se je palači približal, stopi iz nje v sredi mnogih družic prekrasna gospa nenavadne lepote, vsa v demantih se lesketajoča.

Princ Karast se je lepej gospej spodobno priklonil, ona pa ga je prijazno ogovorila: „Le stopite bližej, princ Karast, v naši hiši ste dobro došli.“ Princ se je začudil, ko se je slišal v čisto neznanem kraju po svojem imenu klicati. Tudi se mu je čudno zdelo, da o tem kraju še nikoli ni nič slišal, čeravno je tako blizu glavne mesta. Ves zavzet nad temi čudnimi prikazni se vrže pred lepo gospo na kolena in jo tako ogovori:

„Milostna gospa, tisoč hval sem vam dolžan, da me prijazno sprejmete v kraju, kamor sem se predrzno vrinil. Dovolite mi še to vprašanje, odkodi da me vi poznate, ker ste me po imenu poklicali?“

„Pustimo to“, reče lepa gospa, „pojdite z menoj v dvorano, tam se bova ložej razgovarjala.“

S temi besedami je peljala princa v dvorano, ki je imela v sebi toliko zlata, srebra in dragocene oprave in posode, da se je princ Karast kar čudil, čeravne je bil kot kraljev sin lepih sob navajen. Rekel je gospej odkritosrčno, da še nikoli ni tako lepe dvorane videl, in da menda ni več take na svetu.

„Jaz vam pa rečem“, odvrne lepa gospa, „da je to najslabša soba v moji palači; in to mi boste pritrdili, kadar vam druge sobe pokažem.“

Potem se je vsedla na zofo in princa povabila, naj se vsede k njej, ter ga tako nagovorila: „Princ, vi se čudite, da jaz vas poznam, vi pa mene ne. Ne boste se pa čudili, kadar zveste, kdo da sem. Vi žé veste, da so na svetu tudi duhovi in take ženske, ktere so bolj duhovi, ko ljudje, katere mnogo več vedó in znajo, ko ljudje, in katerim vi pravite Vile. Glejte, jaz sem taka Vila, in sicer prvih ena, ker je moj oče kralj duhov. Zato se vam ne sme čudno zdeti, da poznam vas in vašega očeta in vaše brate. Jaz tudi vem, kako ste vi trije bratje po svetu šli, in jaz sem skrbela za to, da ste vi dobili tisto čudovito jabelko; vašima bratoma pa sem preskrbela enemu tiste čudovite očale, drugemu čudovito preprogo. Iz tega boste razvideli, da so mi vse vaše razmere dobro znane. Dostaviti moram še, da sem imela od nekdej posebno srce za vas; in ker se mi je zdelo, da ste vi boljše ženske vredni, kakor

je tista princezinja Maruša, zato sem tako naredila, da je niste dobili, ko ste v stavo s pšicami streljali, kdo bo dalej vstrelil. Ko sem videla, da vaša pšica še tako daleč ne bo letela, kakor ona od brata Čedomila, pognala sem jo po zraku, in sicer tako močno, da je priletela do te skale in se nad njo odbila. Če hočete toraj srečni biti, odvisno je to le od vaše volje.“

Štir sto in enajsta noč.

Te zadnje besede je princezinja s posebnim povdarkom govorila in pri tem princa Karasta prav milo in prijazno pogledala. Ob enem je zarudela, tako da je princ koj spoznal, da je v njega zaljubljena. Premislil je zdaj sam pri sebi, da princezinje Maruše tako ne more več dobiti, in da je prav za prav ta vila še veliko lepša, pametnejša in bogatejša, ko Maruša. Zato je precej spoznal, da se zamore le srečnega šteti, ako ga ta Vila ljubiti hoče. Vesel je bil, da je šel svojo pšico iskat, in da je pri tej priložnosti našel lepo Vilo v podzemeljskem gradu.

„Prelepa gospa“, začel je govoriti, „jaz si nič družega ne želim, ko celo življenje biti vaš hlapec, da bi zamogel vedno pri vas biti in vašo lepoto občudovati. Zato vas prosim za to milost, da smem vedno pri vas v tem gradu ostati in vam služiti.“

„Dragi princ“, odgovori Vila, „jaz nemam jeroba ne gospodarja nad sabo, in določujem, kar jaz hočem. Jaz vas nečem za hlapca, ampak za mojega moža in gospoda; samo če mi zvestobo obljubite. Vam ne bo žal, to vam rečem; in če ste pametni, te ponudbe ne smete odbiti, ker jo vam stavim le enkrat;

ako jo zdaj odbijete, se ne morete več v mojo milost nazaj sprostiti. Da vam jaz kot ženska tako ponudbo stavim, temu se tudi ne smete čuditi, ker so pri nas Vilah ali žalek-ženah postave drugačne, ko pri vas ljudeh.“

Princ Karast na to ni nič druzega odgovoril, ko da je priklonivši se Vili poljubil roko. Ona pa mu je segla v roko in rekla:

„Princ Karast, dajte mi svojo možko besedo, kakor vam jaz ponudim svojo zvestobo!“

„Milostna gospa“, reče princ, „kaj bi zamogel z večim veseljem storiti? Dam vam besedo in roko in srce, ter vas spoznam za svojo kraljico in gospo.“

„Če je tako“, reče Vila, „potem ste moj mož, in jaz vaša žena. Pri nas Vilah ne poznamo druge poroke, in vendar so pri nas zakoni bolj stanovitni, ko pri ljudeh, kjer imajo toliko ceremonij. Danes zvečer bom pustila narediti malo veselico v spomin najine zveze; do tje se morate pa že prej s kakim grižljajem okrepčati, ker ste gotovo že lačni. Potem vam bom pokazala sobe v moji palači, in prepričali se boste, da je res ta najslabša med njimi.“

Ko so družice od Vile, katere so v postrežbo vedno pri njej stale, slišale te besede, tekle so takoj vun in prinesle princu okusnih jedil in bistrega vina.

Ko se je princ z jedjo in pijačo pokrepčal, peljala ga je Vila po sobah svoje palače, in tam je občudoval toliko množino dragih kamnov, demantov, rubinov, smaragdov, biserov, jaspisov, abatov, turkizov, porfirjev in družih, toliko dragocenost zlate in sreberne oprave, dragocenih preprog in zagrinjal, pa druge tvarine, da je kar strmel in rad pripoznal, da na svetu še kaj takega ni videl.

„Vi se čudite lepoti te palače“, reče Vila, „pa kako bi se še le čudili, ko bi videli palačo mojega očeta, ki je kralj duhov? Tudi bi vam lahko še moj vrt pokazala, pa danes je že prepozno, ker moramo iti k večerji.“

Na to je Vila peljala princa v drugo dvorano, ki je še ni bil videl, kjer je bila večerja pripravljena. Tudi ta dvorana je bila čudovito lepa. Gorelo je brez števila sveč, katere so bile kaj lepo razpostavljene, da jih je bilo veselje gledati. Po omarah so stale zlate posode. Tudi je prišla cela vrsta belo oblečenih deklic, katere so tako lepo zapele, da se je v princu kar srce tajalo; in ko so se peti naveličale, začele so še lepši igrati na gosli, citre in druge instrumente. Kaj tacega princ še živ dan ni slišal. Princ in princezinja se vsedeta k mizi. Bile so pripravljene tako okusne jedi, da se je princ kar zavzel, čeravno je bil kot kraljevi sin močno razvajen, in mu ni bila kmalo kaka jed po godu. Vila pa ga je med jedjo kratkočasila z ljubeznjivim govorjenjem, ter mu sama rezala najboljše kose. Vse jedila pa je prekosilo izvrstno vino, ker princ tacega še nikdar ni pil.

Štir sto in dvanajsta noč.

Po večerji sta se princ in Vila naslonila na svilnate blazine pri naslonjačah, ki so bile z najlepšimi spletkarijami ozaljšane. Na to so nastopili duhovi in Vile, ter so začeli lepo plesati; tiste deklice so jim pa godle. To je trpelo, dokler nista princ in Vila vstala in se spat podala.

Te veselice so trajale več dni, in vsak dan je bilo drugače; vsak dan drugačna godba, drugačni plesi, drugačna jedila, tako da se princ ni mogel naveličati, ko bi bilo ženitovanje prav sto dni trpelo.

To vse pa je princezinja delala iz tega namena, da je princa prepričala, kako je srečen, in da mu ni treba lepšega življenja želeti, naj že gre, kamor hoče. Pa nepotrebno je bilo, princa spodbujati, ker se je čutil tako srečnega, in ker je Vilo tako ljubil, da bi je ne bil zapustil, tudi če bi ona več zanj ne marala.

Tako je minulo šest mescev, in še le po preteku tega časa spomnil se je princ Karast svojega očeta, ktereга je bil vedno visoko spoštoval in ljubil. Prijelo ga je gorko poželenje, da bi svojega očeta zopet enkrat videl, in to željo je razodel Vili proseč jo, naj mu dovoli, da bo svojega očeta obiskal. Vila se je ustrašila, ker je mislila, da je to le izgovor, in da jo misli princ zapustiti. Zato mu je rekla:

„Princ, s čim sem se vam zamerila, da me hočete zapustiti? Ali ste pozabili na svojo obljubo, in ali me več ne ljubite, ko vas vendar jaz tako prisrčno ljubim?“

„Kraljica moja“, reče princ Karast, „vem, da me ljubite, in bil bi nehvaležen človek, ko bi jaz ne ljubil v isti merej. Če sem vas s svojo prošnjo razžalil, ne smete mi tega zameriti, in prosim vas odpuščenja. Nisem vas hotel žaliti, ampak rekel sem to le iz spoštovanja do svojega očeta, indiškega kralja, ker sem prepričan, da je silno žalosten, ker me toliko časa ni blizo, in gotovo že vsi mislijo, da sem mrtev in da me je kaka nesreča zadela. Ker pa vam ni prav, da bi ga jaz obiskal, hočem vam na

ljubo to opustiti, saj vse rad storim, samo da vam vstrežem.“

Princ Karast res ni več silil v Vilo, da bi mu dovolila obiskanje očeta, ker je Vilo resnično ljubil. Vila je bila tega vesela. Princ pa vendar ni mogel pozabiti na očeta, in je od časa do časa še zmirom kaj povedal od svojega očeta, kako je dobro misleč, da bi Vilo sčasoma vendar omeščal.

Stvar je bila res taka, kakor si je princ Karast domišljeval. Indiški kralj je bil žalosten že pri ženitovanji princa Šutivoja s princezino Marušo, ker nista bila zraven princa Čedomil in Karast. Kmalo potem je zvedel, da je šel princ Čedomil v samostan. Žal mu je bilo za prvorojenim sinom, vendar ga ni hotel motiti v pobožnem življenji, in pomiril se je, vedoč, da je princ Čedomil dobro spravljen in da hodi po pravičnih potih. Veliko bolj ga je skrbela osoda princa Karasta, ker se ni nič vedelo, kam je ta zginil. Kralj je popraševal na vse strani in pustil Karasta povsod iskati; pa vse je bilo zastonj. Večkrat je kralj^o tej stvari govoril s svojim ministrom.

„Veš kaj, minister“, rekel mu je enkrat, „znano ti je, do sem Karasta zmirom še najrajši imel. Zdaj ga pa ne moremo najti. To me tako boli, da bom še od žalosti umrl. Daj si ti kaj zmisliti, da bomo princa Karasta našli.“

Štir sto in trinajsta noč.

Minister je mislil sim ter tje, kako bi kraljevi želji vstregel, da bi namreč prišel princu Karastu na sled. Pri tem premišljevanji se zmislil neke stare coprnice, katero so ljudje za zelo umetno imeli.

Rekel je toraj kralju, naj pusti to copernico poklicati. To se je tudi zgodilo.

Kralj reče copernici: „Gotovo že veš, kako sem jaz žalosten, ker se nam je zgubil princ Karast. Morda ti kaj veš od njega? Ali nam ne moreš povedati, če je še živ, in kje da je? Ali ga bomo še kedaj videli?“

Copernica mu je odgovorila: „Čeravno sem v stanu, s svojo copernijo marsiktero reč zvedeti, vendar vam precej ne morem odgovoriti. Dovolite mi toraj, da vam jutri odgovorim.“

Kralj je bil s tem zadovoljen in je copernici obljubil dobro plačilo, če bo kaj zvedela.

Copernica je precej drugi dan prišla in to-le povedala: „Gospod, čeravno sem s svojo umetnostjo vse poskušala, vendar nisem mogla več zvedeti, ko to, da je princ Karast še pri življenju. To je čisto gotovo in mi smete verjeti. Kje pa je, tega dozdej nisem mogla poizvedeti.“

Kralj je moral biti zadovoljen s tem odgovorom, čeravno ni zdaj dosti več vedel, ko prej.

Pustimo zdaj kralja in obrnimo se k princu Karastu. Ta se je s svojo Vilo še vedno rad in večkrat razgovarjal zastran svojega očeta. Vendar pa nikoli več ni izrazil želje, da bi očeta rad obiskal. Vila je pa vendar spoznala, da princ to želi, ker je tako pogosto govoril o svojem očetu. Videla je in spoznala, da se princ le iz ljubezni do nje zatajuje. Zato se jej je začel smiliti, in razvidila je, da bi bilo grdo od nje, ko bi mu ne privoščila tega veselja, da bi svojega očeta še enkrat videl, kar bi kazalo le dolžno ljubezen otroško do starišev. Zato mu je nekega dne rekla:

„Ljubi princ, vi ste me enkrat prosili, naj vam dovolim, da obiščete svojega očeta. Ta čas sem mislila, da iščete le izgovora, kako bi na lepi način od mene proč prišli, in da me hočete zapustiti za zmirom; zato sem se temu ustavljala. Zdaj sem pa prepričana o vaši ljubezni in zvestobi do mene, zato vam dovolim, da obiščete kralja, samo to mi morate obljubiti, da boste kmalo nazaj prišli. Vem, da boste to sami radi storili, če me v resnici ljubite.“

Princ Karast se je ves vesel zahvalil princezinji za to dobroto. „Kraljica moja“, rekel je, „prav dobro se mi zdi, da ste mi to dovolili, ker se mi je res že tožilo po očetu. Ne bodite v skrbeh zavolj moje ljubezni, in spoznali jo boste po tem, ker se bom prav hitro k vam nazaj povrnil.“

Vila je bila zdaj popolnem pomirjena, ter ni več dvomila nad Karastom.

„Dragi princ“, rekla mu je, vi znate odpotovati, kadar se vam zdi. Pa za pot vam bom dala nekaj podukov, katerih ne smete pozabit. Prvič ne smete nikomur, tudi vašemu očetu nič povedati od mene, in kje bivate, in da ste z menoj zaročeni. Recite mu samo to, da se vam dobro godi, in da ste ga le zato obiskali, da bi ne bil preveč v skrbeh.“

Štir sto in štirnajsta noč.

Dala mu je za spremstvo dvajset krepkih in lepo opravljenih konjikov. Ko je bilo vse pripravljeno za pot, se je princ Karast poslovil od Vile, jo objel in jej obljubil, da se kmalo zopet vrne. Pripeljali so mu zdaj konja, ki je bil nalašč za njega namenjen. Ta konj je bil tako lepo raščjen in tako

bogato osedlan, da ga noben princ ni še tacega zajahal. Princ ga je zasedel, Vili še enkrat v slovo pomignil z roko, ter odjezdil s svojimi spremljevalci.

Ker v glavno mesto ni bilo daleč, dospeli so kmalo tje. Ko so ljudje zgubljenega princa zagledali, so ga z veseljem pozdravljali in mu na glas „živio!“ klicali. Kar trumoma so šli za njim v kraljevo palačo.

Kralj je svojega sina z velikim veseljem objel in mu potožil, kako je bil v skrbeh zavoljo njega. Kralj je namreč že mislil, da je Karast samega sebe umoril.

„Ljubi oče“, rekel je princ Karast, „nič se ne čudite, če sem jaz tako zginil. Ali sem mar hotel biti pri ženitovanji princezinje Maruše? Ljudje bi se mi bili smejali, ker so vedeli, da sem bil tudi jaz nje snubač. Meni je bilo težko, zato sem se zgubil tako, da nikomur nisem prišel pred oči. Znano vam je oče, kako se je moja pšica zgubila, da je nismo mogli več najti; to je bilo čudno, ko smo vendar po celi planjavi iskali jo. Meni pa ta reč ni šla v glavo, šel sem sam pšico iskat, in sem jo iskal cele dni in po celi planjavi. Korakal sem naprej po dolini v tisti vrsti, kamor bi znala pšica pasti; gledal sem na levo in desno, pa vse zastonj. Šel sem še dalje naprej, tako da sem prišel konec doline do neke skale, ki dolino zapre. Kaj tam najdem? Mojo pšico! Ležala je ravno pod skalo. To se mi je toliko bolj čudno zdelo, ker je tista skala štiri ure oddaljena od tistega kraja, kjer smo streljali. Ali je kak človek na svetu, da bi zamogel pšico iz loka štiri ure daleč zapoditi? Meni se zdi, da to ni mogoče, in tudi res ni. Da je moja pšica tako daleč priletela, to mora kaj posebnega vmes biti, kaka copernija, ali kaj tacega.

Meni se je zdelo, da me sreča išče, in res me je našla. Povem vam, oče, da sem srečen postal kmalo potem, ker sem prišel v tak kraj, da si noben princ lepšega želeči ne more. Kje sem in kaj sem, tega vam ne smem povedati, in vas prosim, da me dalje nikar ne sprašujete. Zadosti vam bodi vedeti, da sem srečen, in da si lepšega življenja ne želim. Samo to prošnjo imam do vas, da mi dovolite, da vas smem vsak mesec enkrat obiskati, da vidim, kako se počutite. Sicer pa ne bodite zavolj mene v nobenih shrbeh.“

„Ljubi sin“, reče kralj na to, „ti si polnoleten, in delaš, kar hočeš; vendar bi jaz rajši videl, ko bi ti ostal tukaj na mojem dvoru. Če pa že nečeš k meni priti, povej mi vsaj, kje te dobim, če bi te potreboval?“

„Dragi oče“, reče princ Karast, „ravno tega vam ne smem povedati. Prosil sem vas že, da me o tej stvari ne izprašujete. Sicer pa vas bom tolikrat obiskal, da vam bom še nadležen postal, in vi boste imeli dovolj priložnosti, da mi svoje želje razodenete, če me za kako stvar potrebujete.“

Štir sto in petnajsta noč.

Kralj zdaj ni dalje izpraševal princa, ampak rekel mu je leto: „Moj sin, ne bom te dalje nadlegoval z vprašanji; rečem ti le, da mi ne moreš večega veselja napraviti, ko da me prav pogostoma obiskuješ, in kedar boš prišel, mi boš dobro došel.“

Princ Karast ni dalj časa ostal na kraljevem dvoru, ko tri dni. Četrty dan na vse zgodaj odpoval je zopet proč. Vila je bila iznenadena, da je

princ tako hitro nazaj prišel, in veselilo jo je to, ker je imela nov dokaz princeve ljubezni. Zdaj jej je bilo žal, da je nad njegovo zvestobo kedaj dvomila. Zatožila se je v tem tudi pred princem in ga prosila za zamero. Odslej sta se toliko bolj ljubila, in kar je eden hotel, bilo je tudi drugemu prav.

Po tem je pretekel cel mesec, ne da bi se bil princ Karast svojega očeta spomnil ali kaj omenil o njem v svojih pogovorih. Vila je mislila, da nalašč o tem neče govoriti, in zato je to misel sprožila z besedami:

„Moj princ, kako pa da ste na svojega očeta čisto pozabili? Ali mu niste obljubili, da ga boste od časa do časa obiskovali? Jaz vas na to opominjam, da svoji objubi nasproti očetu ne postanete nezvesti.“

„Nisem pozabil na svojo obljubo“, reče princ, „pa le nisem hotel o tem govoriti, da bi vas morda ne žalil.“

„Zakaj pa?“ praša Vila, „čemu jemljete toliko ozira na mene; kar ste obljubili, morate storit, tudi če bi meni prav ne bilo. Jaz vam pa rečem, da nimam nič proti temu, in prav storite, ako očeta vsak mesec enkrat obiščete, ne da bi mene še posebej prašali. Prav rada vam to dovolim.“

Princ Karast je odpotoval k očetu že drugi dan, in sicer z veliko večim spremstvom, ko prvokrat in v še lepši opravi. Kralj ga je sprejel zopet z velikim veseljem.

Tako je kralja obiskoval vsaki mesec, in vselej je prišel v še lepši obleki.

To bogastvo in to skrivnostno prihajanje in odhajanje princa Karasta zbudilo je pa šum nekterih ministrov, kateri so svojo visoko službo v to zlorabili, da so ravno tak šum pred Karastom zbuvali tudi

pri kralju. Rekli so kralju, da bi bilo vendar treba vedeti, kje princ stanuje, odkodi denar jemlje, da tako razkošno živi, in kaj sploh dela; da princ samo zato na dvor hodi, da se baha s svojim bogastvom in kakor bi hotel pokazati, da od kralja nič ne potrebuje. Bati se je, so rekli, da bo ljudstvo podšuntal in se samega sebe za kralja naredil, svojega očeta pa odstavil.

Kralj ni hotel od svojega sina tako slabo misliti in je ministrom rekel: „Vi se menda le norčujete. Moj sin mene ljubi, in nikdar ga nisem po krivici žalil; kako bi zamogel kaj takega storiti?“

Eden od dvornikov pa je rekel na to: „Veličanstvo, meni se pa zdi, da je princ še od tistega časa jezen, ko se je moral podvreči vaši sodbi in ko je zgubil princezino Marušo, ker je slabeje streljal, ko princ Šutivoj. Morda si domišljuje, da se mu je krivica storila, da je najdalje ustrelil, ker se njegova pišlica ni našla, in lahko je mogoče, da to jezo še vedno v sebi kuha. Princ se ve da se dela, kakor bi bil na to pozabil, kar pa sam pri sebi misli, tega mi ne vemo. Meni se že to sumljivo zdi, da on biva tako blizu glavnega mesta. Vselej kadar pride, so njegovi ljudje lepo snažni brez vsacega potnega prahu, in nobenemu se ne pozna, da bi bil kaj utrujen po dolgi poti. Iz tega sklepam, da mora njegovo stanišče prav blizo kje biti. Zakaj se on skriva tako blizu glavnega mesta? To se nam čudno in sumljivo zdi, in naša dolžnost je bila, da smo vas na to opozorili, da se boste znali varovati.“

Ko je ta priliznjeni dvornik ta dolgi govor končal, rekel je kralj na kratko:

„Nečem verjeti, da bi bil moj sin Karast tako hudoben. Sicer pa se vam zahvalim za vaše svarilo, in hočem verovati, da mi tega niste povedali iz kaknega hudobnega namena.

Stir sto in šestnajsta noč.

Kralj je tedaj svojim ministrom tako odgovoril, kakor bi sam nič ne verjel v hudobo svojega sina; na tihem ga je pa vendar peklo in ni našel več pravega miru in pokoja. Sklenil je sam pri sebi, da bo princa Karasta ojstro opazoval, pa ne da bi ministrom kaj o tem povedal.

Pustil je poklicati tisto copernico, ki je pri skrivnih vratih k njemu v sobo prišla. Kralj je copernico tako ogovoril: „Ti si meni tačas resnico povedala, ko si rekla, da je moj sin Karast še pri življenji. Zahvalim se ti za to, pa prosim te, da mi še kaj več poizveš o njem in njegovem življenji. On pride vsak mesec enkrat k meni na dvor, pa ves čas kar me obiskuje, nisem mogel iz njega spraviti, kje da prav za prav stanuje in kaj dela. Nisem hotel v njega siliti, da bi mi to povedal; pa jaz upam, da si ti zadosti izvita, da boš to poizvedela, in sicer moraš to tako storiti, da ne bo noben človek na dvoru o tem nič zvedel. Zdaj je ravno pri nas na dvoru. Kadar bo odšel, pazi — on odide vedno brez slovesa, — pojdi za njim, zasleduj ga in zvedi, kam gre. Potem pa meni prinesi poročilo o tem, kar boš zvedela.“

Copernica je odšla. Pozvedela je za tisti kraj, kjer je bil princ svojo zgubljeno pšico našel; šla je

tje in se skrila za skale in čakala, kdaj bo princ Karast prijezdil.

Drugi dan na vse zgodaj je princ Karast odpotoval, ne da bi se pri komu poslovil, ker tako je naredil vsakokrat. Copernica je ogledovala med tem časom tiste skale, in je prišla do sklepa, da če princ res tukaj kje stanuje, da mora vedeti za kako veliko podzemeljsko jamo, ali pa da hodi med duhove in Vile, ki stanujejo v gorah pod zemljo. Čakala je toraj tam, da so princ in njegovi spremljevalci prijahali. Videla jih je, da so se zavili v neko sotesko in tam zginili. Šla je za njimi v tisto sotesko, pa ni videla železnih vrat, katerih sploh nobeden človek ni videl, razun če mu je Vila oči odprla, kakor Karastu.

Copernica je zdaj spoznala, da nič ne opravi, bila je pa vendar zadovoljna, da je vsaj videla, kam so princ in njegovi spremljevalci zginili. Šla je toraj h kralju in mu povedala, kaj je videla. Ob enem je pa še pristavila:

„Gospodar, kar sem dozdej videla, je že nekaj; kmalo upam še več zvedeti, in potem bom že povedala, kaj si jaz o princu mislim. Prej ko nič ne vem, pa tudi nič ne govorim. Prosim vas le še nekaj časa potrpljenja, in pustite me delati, kakor jaz hočem, bomo že videli, koliko bom opravila.“

Kralj je bil s tem, kar je zvedel, zadovoljen, in je copernici rekel:

„Delaj, kakor hočeš, jaz bom potrpel do tje, da vse natanko poižveš.“ Da bi dal copernici več poguma, podaril jej je dragocen demant, in jej rekel, da jej to dá samo za zdaj, in da bo pozneje še več dobila, ako bo kaj izvedela.

Copernica je dobro vedela, da pride princ Karast vsak mesec enkrat h kralju v vas, tudi za dan je skoraj natančno vedela. Postavila se je torej dva dni pred tistim dnevom tje k skali in čakala, kdaj se bo skala odprla, da bo princ iz jame prišel.

Že drugi dan potem je prišel princ s svojim spretnstvom iz jame, prijezdil je prav tik copernice, ki je pa ni poznal. Copernica je ležala z glavo ob steno naslonjena in je hudo stokala, kakor bi bila močno bolna. Princu se je zasmilila, šel je s konja doli, stopil k njej in jo prašal, kako bolezen da ima, in s čim bi jej mogel pomagati.

Stir sto in sedemnajsta noč.

Zvita copernica je princa pogledala s tako kislim obrazom, in mu odgovarjala le v kratkih zdihljajih, da se je princu še bolj smilila. Na videz s težko sapo mu je pravila, da je šla zdrava z doma, da jo je pa med potjo začela mrzlica tresti, tako da ne more naprej in se ne vé kam djati v tem zapuščenim kraju.

„Dobra žena,“ jo tolaži princ, „nič se ne bojte, saj ljudje niso tako daleč od vas, kakor vi mislite. Jaz vas bom peljal v tak kraj, kjer boste našli vso postrežbo, pa še to vam rečem, da boste tam kmalo ozdravljeni. Le nekoliko se spravite po konci, da vas bo eden od mojih ljudi na konja posadil.“

Vsak lahko vgane, da se je copernica le nalašč bolno naredila, samo da bi zvedela, kje princ stanuje in kaj tam dela; akoravno čisto zdrava, delala se je, kakor bi komaj vstala. Dva konjika sta jo vzdignila

na konja in jo držala vsak pri eni strani, da so jo tako na konji naprej spravili. Princ pa je šel naprej, da je železne vrata odklenil. Ko je prišel v palačo, pustil je precej Vilo poklicati. Njej je povedal, kaj se je zgodilo, namreč da je našel bolno ženo. Med tem časom so bili copernico tudi že pripeljali. Princ je rekel Vili: „Moja princezinja, usmilite se te uboge ženske, ki je tako bolna, da ne more naprej. Jaz moram iti na kraljevi dvor, kamor sem se namenil. Med tem časom prosim, da tej ženski postrežete.“

Vila je brž poklicala dve služabnici in jima ukazala, naj peljeta bolnico v posebno sobo in naj jej tam strežeta z vso skrbjo.

Ko se je ta zapoved izvrševala, stopila je Vila k princu Karastu in mu rekla:

„Dragi moj, hvalim vas za to, da ste usmiljenega srca; to je princa vredno. Toda, zdi se mi, da se nam bo hudo za dobro povračevalo. Meni se zdi, da ta ženska ni bolna, ampak da je le velika sleparica, ki vas v zanjke lovi. Pa naj bo to, kakor hoče. Jaz imam že toliko moči, da vas bom rešila iz hudobnih zanj, ki vam jih nastavljajo. Le pojdite brez skrbi k svojemu očetu.“

Princ pa ni bil nič uznemirjen po teh besedah, in je odgovoril:

„Ljuba moja, nikomur nisem nič žalega storil na svetu in tudi ne mislim storiti; čemu bodo potem ljudje mene preganjali? Naj pa bo, kakor hoče, jaz bom vendar še zmirom rad komu pomagal, če ga bom v potrebi in bednosti videl.“

Potem se je poslovil od Vile in šel proti glavnemu mestu na kraljevi dvor. V malih urah je tje dospel. Kralj se je posilil in ni kazal nobene mrzlotte

nasproti princu, kakor bi bilo še vse pri starem, čeravno ga je v srcu grizel črv nezaupljivosti.

Tisti dve služabnici pa sta bili nesli copernico v lepo sobo in jej z vsem postregli, kar le taki bolnici gre. Soba, kjer je ležala, kakor tudi postelja in vse drugo bilo je krasno in dragoceno. Prinesli sta copernici tudi zdravil, in prva služabnica jej reče:

„Gospa, vzemite tu vode iz levovega studenca, ta voda ozdravi vsako mrzlico. Kmalo se boste o tem prepričali.

Copernica se je pustila nalašč dolgo prositi, prej da je vodo izpila. Stresala je pri tem glavo, kakor bi občutila kdo ve kake bolečine. Potem se je vlegla in služabnici sta jo dobro odeli. Ena od nji pa je rekla:

„Mirni ostanite in zaspite. Upam, če zopet k vam pridem, da boste že zdravi.“

Stir sto in osemnajsta noč.

Copernica ni za to prišla v palačo Vilino, da bi se tukaj dolgo kot bolnica po posteljah valjala, ampak samo zato, da bi zvedela, kje da je princ Karast, kako domovje da ima in med kakimi stvarmi biva. Zdaj je pa vse to zvedela, in rada bi se bila že domu odpravila, da bi kralju povedala, kako stvari stojé. Vendar se je morala še en čas bolešno delati, da bi njeno ravnanje ne postalo sumljivo.

Tisti dve služabnici sta prišli ob določeni uri in našli sta copernico že obleženo na zofi sedeti. Ko sta ustopili, jima je copernica veselo naproti zaklicala:

„O to je bilo pač čudovito zdravilo! Še prej mi je pomagalo, ko sta vidve mislili, in že težko sem vaji pričakovala. Prosim vaji, peljita me k vaši dobri gospodinji, da se jej spodobno zahvalim za to prelepo in izvrstno postrežbo in gostoljubje. Potem pa se moram hitro na svoj dom podati, kjer so gotovo že v skrbeh zavolj mene.“

Služabnici sta bili veseli, da se je žena tako hitro pozdravila, ter sta jo peljali skozi več prekrasnih sob k Vili.

Vila je ravno sedela na prestolu iz čistega zlata, ki je bil obrobljen z demanti in biseri. Poleg nje je stalo na desni in na levi več drugih Vil, ki so bile tej Vili podložne. Vse so bile v krasnih oblačilih. Copernica je bila po tolikem blesku tako omamljena, da še spregovoriti ni mogla, ko je pred tron stopila. Kraljica Vil pa je je iz zadrege pomagala in rekla:

„Dobra žena, veseli me, da ste se tako hitro pozdravili in da zamorete zopet nastopiti pot proti domu. Ako ste pa radovedni videti vso mojo palačo, vas bodo moje družice okolo vodile in vam vse pokazale. Potem pa znate oditi z Bogom, kadar vam drago.“

Copernica se je zahvalila z globokim priklonom, ker si še vedno ni upala spregovoriti, in šla je z dvema družicama, ki sta jej celi grad razkazali. Šle so skozi vse sobe in copernica se ni mogla načuditi tej lepoti in temu bogastvu. Še bolj pa se je začudila, ko so jej družice povedale, da je to vse še majhna reč, in da ima kraljica Vil še mnogo takih gradov, ki so še veliko lepši in bogatejši upravljeni, ko ta palača. Ko so jej vse razkazale, peljale so jo

do železnih vrat in jo tam zopet med svet spustile, poslovivši se od nje z dobrimi voščili.

Komaj so se železne vrata za copernico zakle-nile, ozrla se je ta nazaj, da bi si dobro zapomnila kraj, kje so te vrata. Toda v tem trenutku so bile vrata za njene oči zginile, in ni bilo družega videti, ko sama skala. V kljub temu pa je copernica šla precej vesela h kralju, ker je vendar dosti zvedela. Po skrivnih potih je prišla v mesto in v kraljevo palačo. Stopila je pred kralja s kislim obrazom. Kralj jo vpraša, zakaj da je tako žalostna, in če nič ni opravila in zvedela.

„Gospod“, reče copernica, „jaz sem za nekaj družega žalostna, kar bom že enkrat povedala; tisto reč pa, kamor ste me poslali, sem tako dobro opravi-la, kolikor sem le mogla. Ako me vaše veličanstvo blagovoli poslušati, hočem to precej sporočiti.“

Stir sto in devetnajsta noč.

Zdaj je copernica kralju povedala, kako se je bolno naredila, kako jo je princ Karast peljal v pod-zemeljsko jamo, kako je bila tam predstavljena kra-ljici Vil, in kako jo je ta ozdraviti ukazala. Hvalila je lepo postrežbo v palači Vile, in pravila, kako se princ in Vila dobro zastopita, da morata toraj gotovo mož in žena biti. Potem je kralju še pravila o sil-nem bogastvu, ki ga je v tistej palači videla. Potem je pa še pristavila:

„Kaj misli vaše veličanstvo o tem silnem bo-gastvu Vile? Vi se morda veselite, da princ Karast v taki sreči živi. Jaz pa o tem drugače mislim. Zdi se mi namreč, da bi to vtegnila nesreča za princa

biti, ker se ne vé, k čemu bo Vila princa še zape-
ljala. Princ Karast je sicer dobrasrčen in o njem
nič slabega ne mislim. Pa Vila se mu bo toliko
časa sladkala in mu prigovarjala, da bo vas s pre-
stola pahnil in sebe naredil za indiškega kralja. Treba
zadevi je, da se pazite, ker Vile imajo veliko moč.“

Čeravno je bil kralj o svojem sinu dozdam le
dobro mislil, vendar so ga te besede copernice vzne-
mirile. Odpravil je copernico z besedami: Zahvalim
se ti za tvoj trud in tvoj svet; vendar moram o tej
še prej svoje svetovalce prašati.

Ti svetovalci so bili že prej pri kralju sum
zbujali zoper princa Karasta. Zdaj je toraj precej
vse svetovalce sklical in jim povedal, kaj je coper-
nica rekla.

Eden od dvornikov mu je na to odgovoril:

„Ta sum je opravičen. Princ Karast pa je
ravno na dvoru. Pustite ga prijeti in v ječo zapreti,
pa vam ne bo mogel nič škodovati.“ Vsi svetovalci
so temu pritrdili.

Copernica pa, katero so nazaj poklicali, je dala
tak svet:

„Da bi se princ precej brez dokazov prijel in
zaprl, to se mi zdi nevarno. Kajti treba bo prijeti
tudi njegove vojake, ki ga spremljajo, in ti niso ljudje,
ampak duhovi. Ali mislite te lahko premagati. Oni
se bodo precej nevidne naredili, šli bodo h kraljici
Vil in jej povedali, v kaki nevarnosti je princ. Ona
bo zbrala vojsko duhov in se strašno maščevala. Mis-
liti bo treba, na drug pomoček, da se kralj nevarnosti
obvaruje, pa nikjer ne zbudi suma, da kaj hudega na-
merava zoper princa. Vile imajo veliko moč. Kaj pa
ko bi princa pregovorili, da bi on svojo Vilo skušal in

jej naložil take reči, katerih ona ne bi mogla storiti, potem bi se jej že zameril, da bi se od njega ločila. Kralj naj reče, da potrebuje tak šotor, pod katerim bi cela vojska prostor imela, pa da bi imel v eni roki prostor, če bi se vkup zložil. Ker je namreč silno težavno, v vojski seboj voziti šotore za toliko vojakov in je treba mnogo vožne živine, bila bi za kralja velika dobrota, ko bi imel tak šotor, kterega bi lahko en sam človek v roki nesel, pa bi bil vendar tako velik, če bi se razpel, da bi cela vojska pod njim prostor imela in se varovala pred pekočim solncem in pred dežom.

Če mu bo Vila prav tak šotor naredila, izmislili si bomo nazadnje vendar kako tako težko reč, da je Vila ne bo mogla narediti; potem bo ali princa stran spodila, ali bo pa princa sram, da kraljeve želje ni mogel izpolniti, in ne bo se več prikazal na kraljevi dvor, in tako se ga bomo znebili, da se ga ne bo treba več bati.“

Ko je copernica izgovorila, prašal je kralj svetovalce, če imajo kak boljši svet. Ker so pa vsi molčali in s tem priznali, da nič boljšega ne vedó, sklenil je kralj, ravnati se po nasvetu copernice.

Štir sto in dvajseta noč.

Ko je bil drugi dan princ Karast v družbi svojega očeta in njegovih dvorjanikov, govoril je kralj dolgo časa o vsakdanjih stvareh. Potem pa je princa tako ogovoril:

„Ljubi sin, ti mi še do danes nisi povedal, kje se prav za prav držiš in kaj delaš, kadar nisi pri

meni. Do zdaj te za to nisem prašal, ker te nisem hotel žaliti, vendar se mi ne zdi prav, da to stvar pred mano tako skrivaš. Vedeti pa moraš, da sem jaz zdaj sam po skrivnih potih zvedel, da si ti vzela eno Vilo za ženo, da se prav dobro imaš in ti ničesar ne manjka. Jaz potrdim tvoj sklep in ti nič ne odgovarjam, ker sem zvedel, da je ta Vila od sile lepa, bogata in mogočna. Če sem prav kralj, vendar bi ti jaz ne bil mogel iz svoje moči take neveste dobiti. Če si prišel na tako visoko stopinjo, mislim, da boš za mene ohranil še zmirom staro ljubezen in da mi boš v potrebi pomagal, kar lahko storiš, ker vem, da je tvoja žena mogočna pri duhovih, kateri so jej pokorni in vse storijo, kar jim naroči. In ravno zdaj imam eno tako reč, za katero bi te rad prosil, ter upam, da mi je ne boš odrekel. Tebi je znano, kako velike težave in stroške imam jaz v vojski s šotori, ker moram za vse vojake in vso živino šotore seboj voziti, da so ljudje in živina obvarovani pred deževjem in pred pekočim solncem. Tvoja Vila pa bi mi lahko preskrbela tak šotor, da bi ga lahko en sam človek v roki nosil, pa bi bil vendar tako velik, če bi se razpel, da bi pod njim prostor imela vsa moja vojna. Jaz sem prepričan, da bo tvoja žena s pomočjo duhov lahko naredila mi tak šotor.“

Princ Karast je bil ves osupnjen po teh besedah, ker se mu še sanjalo ni, da bi znal njegov oče kaj tacega od njega zahtevati. Zdelo se mu je tudi, da kaj tacega še duhovi ne bojo mogli narediti, čeravno imajo veliko moč in prebrisanost. Sploh pa o takih rečeh s svojo ženo še nikoli ni govoril, in tedaj tudi ni vedel, ali mu bo mogla žena to željo spolniti ali

ne. Bil je toraj v veliki zadregi, kaj bi očetu na to odgovoril. Slednjič se je izjavil tako:

„Dragi oče, ne zamerite mi, če vam nisem povedal, kje se držim in kako se mi godi; mislil sem, da vam bo na tem malo ležeče. Ker pa zdaj to že sami veste, ne bom tajil, in vam potrdim, da je res tako. Jaz ljubim Vilo in ona mene; tega pa ne vem, ali bo ona mogla ali pa hotela narediti mi tak šotor, kakor ga želite; kajti nikoli še nisem skušal njenih moči. Ker je pa to vaša želja, je za mene zapoved, in skušal bom, da vam ustrežem, čeravno le prav nerad to storim. Prosil bom svojo ženo za to, ali me bo pa tudi uslišala, tega ne vem in ne morem obljubiti. Ako me ne bo več na vaš dvor, potem naj vam bo to kot znamenje, da nisem mogel doseči, kar želite. Če se to zgodi, potem vas že zanaprej prosim zamere.“

Kralj pa je svojemu sinu na to odgovoril:

„Dragi sin, žal mi bo, če zavolj tega ne boš več k meni na dvor zahajal. Pa tega se ti ni treba bati. Mož ima veliko oblast čez ženo, in ako le more, bo Vila tvoji želji ustregla. Saj te ona ljubi, kakor ti njo; kako ti more potem tako malenkost odreči? Da bi pa ona tacega šotora narediti ne mogla, tega še misliti ni treba; saj Vile premorejo še veliko večje in težavneje reči.“

Stir sto ena in dvajseta noč.

Kralj pa tudi s temi besedami ni prepričal princa Karasta. Princ se je bal, da se bo s tako tirjatvijo zameril svoji Vili. Zato je ves nevoljen še dva dni prej odpotoval od kraljevega dvora, nego je imel sicer navado.

Ko je prišel domu v svojo palačo, prašala ga je Vila, zakaj je tako žalosten, ko je bil vendar prej zmirom veselega obraza. Princ pa ni hotel povedati, kaj mu je, ampak je le Vilo popraševal, kako se ona počuti. Na to mu je ona rekla: „Ne bom prej odgovorila na tvoje vprašanje, dokler mi na moje vprašanje ne odgovoriš.“ Princ pa se je še zmirom branil. Ona pa je toliko bolj v njega silila in rekla: „Ne morem te tako žalostnega videti. Povej mi, kaj imaš, naj bo še tako zoperno; morda pa jaz vem kako pomoč; razun če je tvoj oče umrl, potem bi te zamogla k večem tolažiti.“

Princ Karast se ni mogel dalje ubraniti njenim vprašanjem in je začel praviti:

„Ljuba moja, Bog daj mojemu očetu dolgo življenje, on je zdrav in vesel. To tedaj ni vzrok moje žalosti, pač pa je moj oče vzrok njen, ker mi je izročil tako prošnjo do tebe, s katero ti bom gotovo nadležen postal. Saj veš draga moja, da te nisem nikoli s prošnjami nadlegoval, zato mi tudi zdaj kaj tacega hudo dene. Le to se meni čudno zdi, od kod je moj oče zvedel, da imam Vilo za ženo, saj jaz tega nisem nikomar povedal.“

Pri teh besedah je Vila princa ustavila in rekla:

„Jaz pa dobro vem, kdo mu je to povedal. Ali se še spominjaš tiste žene, ki se je bolno naredila, in ki si jo ti iz usmiljenja k nam v palačo pripeljal. Noben drug nas ni izdal, ko tista ženska. Jaz sem že tačas rekla, da jej nič ni, in da se le nalašč bolno dela. To se je tudi skazalo, ker je bila precej dobra, ko je zdravilo prvokrat pila. Mrzlica pa se ne prežene tako hitro. In potem se jej je tako stran mudilo, da bi si še palače ne bila ogledala, ko bi je jaz

ne bila na to opozorila in jo pustila voditi po sobah. Ta ženska je bila gotovo najeta. Toda zdaj le povej naprej, kaj tvoj oče od mene zahteva; menda ne bo taka reč, da bi jo ne mogla izpolniti.“

„Ljuba žena,“ pravil je princ naprej, vedel sem, da imaš ti veliko oblast med duhovi, vendar te nisem za nobeno reč prosil, ker mi je zadosti tvoja ljubezen. Zato mi nikar ne zameri, če te zdaj z neko prošnjo nadlegujem, saj ti povem, da ta prošnja ne izhaja od mene, ampak od mojega očeta. On namreč želi za čas vojske imeti tak šotor, da bo cela armada pod njim prostor imela, pa da bo pri tem tako tenke preje, da ga bo en sam človek lahko v roki nosil. Pa še enkrat povdarjam, da tega ne zahtevam jaz, ampak da to želi moj oče imeti.“

Vila se nasmehne in reče: „Dragi moj, smejati se moram, da si zavolj take malenkosti tako lase beliš. Se ve da, tebi je bilo težko zavolj dveh reči: prvič me nisi hotel z nobeno prošnjo nadlegovati, drugič si pa mislil, da bo meni težko ali celó nemogoče, tako prošnjo izpolniti. Zavolj prvega uzroka te hvalim, ker je lepo, če mož od žene ne zahteva nič druzega, ko ljubezen; zavolj druzega uzroka ti pa povem, da je za mene malenkost, ustreči želji tvojega očeta in narediti mu tisti šotor, kakoršnega želi; ker jaz sem v stanu, narediti še veliko težje reči; posebno, če jih storim tebi na ljubo.“

Po teh besedah je poklicala kraljica Vi svojo oskrbnico, katera je vodila gospodarstvo cele palače. Oskrbnica pride in kraljica jej je ukazala:

„Savnica, (tako je bilo oskrbnici ime) prinesi mi največi šotor, ki ga imam v svoji shrambi.“

Oskrbnica gre in kmato prinese šotor, ki je bil tako majhen, da ga ni samo eden lahko v roki nesel, ampak da je lahko celega v pest stisnil, da ga ni bilo nikjer videti. Vila vzame šotor in ga izroči Karastu, naj si ga ogleda.

Štir sto dva in dvajseta noč.

Ko je princ Karast slišal, da je Vila ukazala prinesiti največi šotor, in ko je zdaj videl, da je tako majhen, da se lahko v pest stisne, mislil je, da se kraljica iz njega norčuje, in postal je ves nejevoljen in je začel grdo gledati. Vila pa se mu je smijala in mu je rekla:

„Moj princ, ti misliš, da se norčujem; pa kmalo se boš prepričal, da ni res. Pridi sem, Savnica“, reče oskrbnici, „pojdi in razpni doli pred hišo ta šotor, da bo princ videl, če je zadosti velik.“ Savnica je šla doli na dvorišče, odkoder se je razprostiralo polje na široko. Pripela je konce na koles in potegnila šotor daleč čez celo polje, da bi imelo pod njim prostora na tisoče vojakov; dve armadi indiškega kralja bi lahko pod tem šotorom stali. „No, poglej,“ rekla je Vila princu, „ali šotor ni zadosti velik?“

Princ Karast pa je na to Vilo prosil za zamiro in rekel: „Zdaj pa že vidim, da imaš veliko moč, in da znate tukaj v tem kraljestvu duhov vse druge reči delati, kakor moje vrste ljudje na zemlji.“

Oskrbnica je potem široki šotor zopet vkup zložila, ga prinesla v svoji roki in ga izročila princu Karastu, ki je bil tega silno vesel. Precej drugi

dan se je odpravil na pot proti kraljevemu dvoru, da bi očetu ta čudoviti šotor izročil.

Kralj se je začudil, da je princ tako kmalo zopet prišel, ker si je mislil, da sin tacega šotora ne bo mogel dobiti, in da se bo zavolj tega kraljeve hiše izogibal. Ko se je tisti mali šotor razpel in ko je kralj videl, da ima pod njim prostora na tisoče vojakov, se je silno začudil.

Na videz se je kralj svojemu sinu pristrčno zahvalil za ta lepi dar, ter svojim ljudem ukazal, naj ta dragoceni zaklad skrbno shranijo; v svojem srcu pa je občutil grozo pred princem Karastom, ker je bil podpihan od svojih prilizunov, in se je bal, da bo sin moč in oblast svoje žene v to porabil, da bo njega iz prestola pahnil in se sam kraljestva polastil. Sklenil je toraj sam pri sebi, da mora sina na vsak način pokončati, in v ta namen se je posvetoval s copernico in jo prašal, kaj naj stori, da bo Karasta s poti spravil. Copernica mu je svetovala, naj zahteva od princa, da naj prinese vode iz levovega studenca.

Ko so bili zvečer zbrani kralj in njegovi ministri, generali in svetovalci, in je bil tudi princ Karast med njimi, ogovoril je kralj svojega sina tako:

„Moj sin, povedal sem ti že, kako me veseli, da si mi prinesel tist čudovit in dragocen šotor, ki ga bom shranil kot največi zaklad v svoji palači. Pa še eno prošnjo imam do tebe. Slišal sem, da ima tvoja žena vodo iz levovega studenca, s katero se vsaka mrzlica precej ozdravi. Ti pa veš, da imamo pri nas pred to boleznijo mnogo prestati, še mene se včasih loti. Jaz mislim, da imaš kot sin toliko lju-

bezni do svojega očeta, da mi boš to zdravilno vodo priskrbel, ker se lahko vsak dan potrebuje. Lahko si misliš, kako ti bom hvaležen za tak dragocen dar.“

Čeravno je bila Vila princu obljubila, da mu bo vse rada storila, za kar jo bo prosil, vendar je bil žalosten, ko mu je oče prišel s to novo prošnjo, ker se je bal, da se bo Vili zameril z vednim nadlegovanjem. Mislil je, da se bo oče s tako imenitnim šotorom zadovoljil, in ni bil pripravljen na to, da bo kralj tako kmalo zopet kaj novega zahteval. En čas je pomislil, potem pa je očetu odgovoril:

„Vaše veličastvo, bodite preverjeni, da bom kot dober sin vse storil, kar boste od mene želeli. Samo to mi je sitno, če moram svojo ženo s kako prošnjo nadlegovati. Najrajši bi videl, ko bi vam zamogel tisto vodo brez pomoči svoje žene dobiti. Če pa meni ne bo mogoče, jo bom vendar prosil za pomoč, če prav nerad.“

Ko je prišel drugi dan princ Karast k svoji kraljevi Vili domu, povedal jej je vse, kako se je godilo na kraljevem dvoru, kako je izročil čudoviti šotor, in kako novo prošnjo mu je naročil kralj. Sklenil je svoje poročilo tako:

„Draga princezinja, povedal sem ti le to, kakor mi je bilo naročeno; ali pa ti hočeš izpolniti željo mojega očeta ali ne, to je meni vse eno; tvoja volja je tudi moja.“

„Ne, ne,“ reče Vila, „jaz pa hočem, da bodo tvoj oče zvedeli, kako te imam rada in da ti vsako željo izpolnim. Zato bom uslišala tudi drugo njegovo prošnjo. Saj tako vem, da mu te želje narekuje tista copernica, in v tej tirjatvi je skrita hudobna

misel, kakor ti bom kmalo razložila; pa vendar nečem, da bi nas ti ljudje osramotili, zato se jim mora ustreči. Ta levovi studenec je na dvorišču nekega starega grada, pred katerim stojé štirje levi na straži. Dva leva spita, dva pa budita, in tako se menjajo v straži. Tega se pa ne smeš ustrašiti. Dala ti bom pa že tak pomoček, da ti levi ne bodo nič storili.“

Štir sto tri in dvajseta noč.

Po teh besedah je vzela Vila en klopčič cvirna iz svoje šivalne mizice ter ga izročila princu, rekoč:

„Vzemi ta klopčič; jaz te bom precej naučila, kako ga imaš rabiti. Potem si pusti osedlati dva konja. Enega boš jezdaril, družemu boš pa naložil na štir kose razsekanega koštruna, ki ga moramo še danes zaklati. Potem boš vzal seboj posodo, v katero boš spravil levovo vodo. Jutri na vse zgodaj se vsedeš na prvega konja, družega pa boš na vaje-tih seboj peljal. Kedar prideš do železnih vrat, vrzi ta klopčič cvirna pred sebe; cvirn se bo sam odvi-jal in naprej tekel, ti pa pojdi za njim. Kadar bo klopčič pri miru obstal, zagledal boš tiste štiri leve. Tista dva, ki budita, bosta začela rujoveti in s tem rujovenjem bosta zbudila še ona dva leva. Ti pa ostani na svojem konju in vrzi vsakemu levu kes tistega koštruna, ki ga bo nosil drugi konj. Ko bodo levi za meso popadli, spodbodi ti svojega konja in plani ž njim memo levov na dvorišče k studencu, napolni svojo posodo z levovo vodo, potem pa ravno tako hitro zopet odjahaj pri vratih ven. Levi bodo tisti čas še meso trgali in ti ne bodo branili izhoda.“

Tako podučen se je odpravil princ Karast drugo jutro na pot proti levovemu studencu. Naredil je vse tako, kakor mu je žena naročila. Ko je prišel do vrat, vrgel je klopčič pred sebe, levom pa je vrgel tistega koštruna. Hitro je planil s konjem k studencu, si napolnil posodo, ter ravno tako hitro šinil zopet pri vratih ven. Ko je bil že nekoliko oddaljen, ogledal se je nazaj in zagledal je dva leva, ki sta naravnost za njim dirjala. Potegnil je sabljo, da bi se branil. Pa prvi lev zavil je v stran, konja prehitel in pred njim tekel, ne da bi konju ali jezdecu kaj žalega storil, drugi lev pa je tekel za konjem, kakor pes, ne da bi ga nadlegoval ali plašil. Ko je princ videl, da leva nič hudega ne nameravata, vtaknil je svojo sabljo zopet v nožnice ter jezdaril naravnost v glavno mesto, kjer je bil dvor njegovega očeta, indiškega kralja. Leva sta ga spremila do kraljeve palače. Še le tam sta se obrnila in tekla k svojemu gradu nazaj. Ko so ljudje oba leva videli po ulicah teči, bežali so vsi prestrašeni na vse strani; leva pa nista nikomur nič žalega storila.

Dvorni uradniki so precej pritekli, da so princea pozdravili in ga spremljali v kraljeve sobane, kjer je bil kralj ravno v družbi svojih svetovalcev in spremljevalcev. Princ Karast se je priklonil pred kraljevim prestolom in govoril svojemu očetu, indiškemu kralju, te besede: „Gospod oče, tukaj je tista voda, ki ste jo želeli imeti. Bog daj, da bi je nikdar ne potrebovali, ter da bi še dolgo let zdravi in krepki ostali.“

Kralj pa je princu rekel sesti in mu tako odgovoril: „Moj sin, veliko hvale sem ti dolžan za ta lepi dar, ker vem, da te vode nisi brez nevarnosti v roke dobil. (Copernica je bila namreč kralju že

dopovedala, kje se taka levova voda dobi in kako težko je do nje priti.)

Povej mi vendar, kako je bilo mogoče, da si leve premagal in do vode prišel?

„Gospod oče,“ reče princ, „to se imam zahvaliti samo moji ženi, ktera me je tako dobro podučila, da nisem prišel v nobeno nevarnost.“ Potem je očetu vse povedal, kako ga je Vila naučila in kako je opravil v tistem gradu pri levih. Kralj ga je pohvalil in objel, v svojem srcu pa je občutil še večji strah pred svojim sinom. Takoj se je podal k copernici in jo prašal, kaj mu je zdaj storiti.

Copernica je že vse vedela, ker so jej drugi povedali, da je princ res prinesel levovo vodo; in kako jo je dobil. Da bi pa princa v nesrečo ali pa v zadrego spravila, izmislila si je še poslednjo reč in jo povedala kralju, naj jo od princa zahteva.

Drugi dan, ko so bili vsi zopet zbrani, rekel je kralj princu Karastu:

„Moj sin, eno samo prošnjo imam še do tebe. Če mi to storiš, potem te ne bom več nadlegoval s prošnjami. Jaz te namreč prosim, da mi pripelješ moža, ki ni več ko poldrugi čevelj visok, ki ima pa 30 čevljev dolgo brado, in ki bo nosil na rami železno štango, ki mora pet centov težka biti.“

Princ Karast ni mogel verjeti, da bi na svetu kak tak človek živel; zato je postal otožen in se začel izgovarjati. Kralj pa je ostal pri svoji prošnji in sina zagotavljal, da bo Vila lahko našla tudi takega moža.

Drugi dan je princ prišel v podzemeljsko kraljestvo k svoji ženi, ter jej naznanil, kaj je oče vnovič od njega zahteval. Ob enem je izrazil tudi

svojo misel, da Vili pač ne bo lahko mogoče, ustreči tej želji. „Jaz že mislim, da na svetu ni takega človeka,“ rekel je nazadnje, „gotovo me hoče oče od svoje hiše za vselej odpraviti, ker tako nemogoče reči zahteva, ali pa me hoče v nesrečo spraviti. Kako bi pa tudi jaz takega človeka ukrotil, ki ima pet centov težko železno štango? Ali me bo tak hotel ubogati in mi slediti do kraljevega dvora? Če veš ti kako pomoč, prosim te, daj mi dober svet, da se bom s častjo rešil iz te zanjke.“

Štir sto štir in dvajseta noč.

„Ljubi moj mož,“ reče Vila, „nič se ti ni treba bati. V nevarnosti si bil samo tačas, ko si šel po levovo vodo. Tistega moža dobiti, ki ga kralj videti hoče, to je pa čisto lahka reč; ker to ni noben drug, kakor moj brat Palček. Midva imava ž njim sicer istega očeta, pa on je čisto družega srca, kakor jaz. On mi ni po telesu prav nič podoben, pa tudi po notrajni naravi ne, zakaj on ima tako hudo jezo, da nikomur nič ne odpusti in vsacega ubije, kdor ga razžali. Če ga nobeden ne draži, je pa najboljši človek in vsakemu rad pomaga. On je ravno poldrugi čevelj visok, na rami pa nosi kot orožje železno štango, ki vaga pet centov. Vsi ljudje se ga bojé, ker je precej pripravljen, s tisto štango vdariti vsacega, kdor bi mu kaj nagajal. Jaz ga bom precej pustila poklicati, pa se ga ne smeš ustrašiti.“

„Ljuba kraljica,“ reče princ, „naj bo tvoj brat še tako grd, pa jaz ga bom vendar rad imel in spoštoval, zato ker je tvoj brat.“

Zdaj je vzela Vila zlato ponvico, v katero je vrgla žarečega oglja, in na oglje je vrgla dražih dišav. Takoj se je začel iz ponve gost dim valiti.

Kmalo potem reče kraljica princu Karastu: „Glej, tukaj pride moj brat, ali ga vidiš?“

Princ se ozre in vidi prihajati poldrugi čevljev velikega moža, kateri je imel 30 čevljev dolgo brado, ktera je bila na prsih zavihana, tako da je nakviško strmela, kakor dolga metla. Ušesa je imel velike in prav take, kakor prešič; glavo je imel debelo in s črno kučmo pokrito. Pri vsem tem je bil od spred in od zad grbast.

Princ bi se ga bil ustrašil, ako ne bi bil vedel, da je brat od Vile. Zato se ga nič ni bal ter ga je mirno pričakoval.

Palček je princa tako ojestro pogledal, da je tega kar mrzel pot polil, ob enem pa je Vilo prašal, kdo da je ta možki?

„Moj ljubi brat,“ reče Vila, „to je moj mož, princ Karast, sin indiškega kralja. Jaz bi te bila na ženitovanje povabila; pa ravno tačas si šel v vojsko, in pri tem te nisem hotela zadržati. Zdaj si prišel iz vojske kot zmagovalec nazaj; zato sem te pustila poklicati, da mojega moža enkrat vidiš.“

Zdaj je Palček princa nekako bolj prijazno pogledal, vendar je bil še zmirom zadosti grozen videti; ko je svoji sestri odgovoril:

„Ljuba sestra, ali mu zamorem s čim postreči? On mi naj le pové, če me potrebuje. Dosti mi je vedeti, da je tvoj mož, pa mu storim vsako prijaznost.“

„Veš kaj, brate,“ reče Vila, „indiški kralj, njegov oče, bi tebe rad videl; prosim te toraj za to prijaznost, da greš ž njim na indiški dvor.“

„Naj le gre naprej“ reče Palček, „jaz pojdem že za njim.“

„Ljubi brat,“ reče Vila, za danes je že prepozno, podati se na pot; pojdita rajši jutri. Da boš pa vedel, kaj se je med tem časom že zgodilo, ostani nicoj pri nas, pa ti bom marsikaj povedala, kar te bo zanimalo.“

Palček je sestro ubogal, in ona mu je pri večerji vse povedala, kako je indiški kralj zahteval od nje najprej tisti šotor, potem levovo vodo in slednjič Palčeka samega.

Drugo jutro sta se Palček in princ podala na pot proti glavnemu mestu. Vsi ljudje, ki so Palčeka zagledali, so se ga ustrašili, ter so se poskrili po hišah in vrata zaklenili. Kamor sta princ in Palček prišla, povsod sta našla prazne ulice. Ko sta prišla do kraljeve palače, zbežali so vsi vratarji na vse strani, princ in Palček pa sta šla naravnost v kraljevo dvorano, kjer je bil ravno zbran državni svet.

Palček je stopil možko pred kralja in ga ogorovil: Ti si me želel viditi; tukaj sem! Kaj hočeš od mene?“

Kralj se je tako prestrašil, da si je zakril obraz z rokami, da bi Palčka ne videl. Palček je bil pa silno razžaljen, da so ga prej sim klicali in vabili, zdaj pa vse pred njim beži in da ga še nobeden ne pozdravi.

„Zakaj ne govoriš z menoj? zavpije nad kraljem ter ga udari z železno štango, da se precej mrtev na tla zvrne. Palček je hotel še velicega ministra pobiti, pa princ Karast ga je prosil, naj se utolaži in naj temu prizanese, ker ta ni imel nikoli slabih namenov do njega.

„Tedad samo ta je pošten, vsi drugi pa so lumpi, ker so kralju tako slabe svete dajali,“ zaupil je Palček in začel z železno štango mahati po ostalih ministrih in svetovalcih, dokler ni vseh pobil. Vsi so bili kakor okamneli od strahu, tako da še nobeden zbežati ni mogel.

Ko je bilo grozno pobijanje končano, djal je Palček štango zopet čez ramo in šel iz palače. Spremljala sta ga princ in prvi minister, kterege je bil pri življenji pustil. Palček pa je rekel ministru:

„Kje pa je tista copernica, ki je vse te nesreče kriva?“

Minister je pustil copernico pripeljati in Palček jo je s štango ubil, rekoč: „Jaz te bom učil, ljudem slabe svete dajati.“ Copernica je bila takoj mrtva.

„To pa še ni zadosti,“ reče Palček, „jaz bom pobil vse ljudi v tem mestu, če nečejo mojega svaka princa Karasta spoznati za indiškega kralja.“

Ljudje so to kmalo zvedeli, in začeli so po ulicah vpiti: „Živio kralj Karast!“

Kmalo je bilo vse mesto po konci in vsi so vpili: „Karast je naš kralj, živio kralj Karast!“ Palček je pustil Karastu dati kraljevi plajšč in krono in vsi ljudje so mu morali zvestobo priseči. Tudi svojo sestro Vilo je Palček posadil na prestol in proglasil jo je za indiško kraljico.

Štir sto pet in dvajseta noč.

Svojemu bratu Šutivoju in njegovi ženi Maruši, ki sta bila nedolžna pri spletkah zoper njega, dal je Karast toliko, da sta lahko in brez skrbi zamogla

živeti. Tudi je poslal človeka do svojega staršega brata Čudomila, kateri mu je sporočil, kaj se je zgodilo, ter ga povabil, naj si izbere katero koli mesto, ki bo njegova last, da bo v njem prebival do smrti. Princ Čudomil pa se je samotarnega življenja tako privadil, da ni hotel iti več med svet, ampak je kralja Karasta pustil pozdraviti in ga prosil, naj ga pusti živeti v samostanu, kakor do zdaj. Tako je postal princ Karast kralj Indije, katero deželo jo dolgo let srečno vladal.

Štir sto šest in dvajseta noč.

Historija od treh sester.

Tako je kraljica Lunica vedno historije pravila kralju Riarju, in ta se ni mogel odločiti, da bi jo bil umoriti dal, ker je bil radoveden na vse tiste historije, ki jih do zdaj še ni bila povedala. Ko je bila historija od treh princov končana, začela je Lunica historijo od treh sester tako-le praviti:

„Enkrat je bil v Perziji kralj, po imenu Kozru Parvis. On je bil že od mladih nog take nravi, da je rad kaj pozvedel in se podal v nevarnosti, samo da je svet videl in skušal. Ta kralj Parvis se je rad preoblekel v različne obleke in se pomešal med navadno ljudstvo, da je videl, kako se živi, in slišal, kaj ljudje govoré. Kmalo potem, ko je za svojim očetom kraljestvo nastopil, pripetilo pa se mu je to-le:

Mladi kralj Parvis je vzel svojega ministra seboj, preoblekla sta se kot navadna človeka in šla

sta po mestu na ogled. Ko sta prišla v tisti konec mesta, kjer so večidel revni ljudje stanovali, slišalo se je iz ene hiše glasno govorjenje in smejanje. Kralj je stopil k durim in je pokukal skoz ključavnico. Videl je tri sestre, ki so na klopi sedele in se pogovarjale. Poslušavši njih pogovor je kmalo zvedel, da se pogovarjajo od ženinov, kateri bi bil boljši in pri katerem bi se bolje živelo.

„Ker smo že ravno pri praznih željah,“ reče najstarejša med sestrami, „jaz bi si pač želela za moža kraljevega peka. Tam bi se vendar belega kruha enkrat najedla, ki ga tako rada jem.“

„Kaj bo pek,“ reče druga sestra, „jaz bi hotela pa kraljevega kuharja. Tam bi imela najboljše jedi na izbiro; belega kruha bi se mi pa tudi ne manjkalo.“

Najmlajša sestra pa, ki je bila posebno lepa, in pametna dekle, govorila je tako:

„Če si že kaj želim, hočem si želeti kaj tacega, da je imena vredno. Maram za peka ali pa za kuharja! Jaz si pa želim samega kralja za moža. Potem si želim, da bi kralju enega princa porodila, da bo imel kodraste lasè, na eni strani zlate, na drugi pa sreberne kodre; če bi se jokal, morajo mu biseri iz oči kapati, ustnice pa mora imeti tako rudeče, kakor vrtna roža, kadar se prvikrat odpre.“

Kralj Parvis je vse to poslušal, kaj so sestre govorile. Te želje vseh treh sester so se kralju dopadale, zato je ministru ukazal, naj si to hišo dobro zapomni, in naj drugi dan vse tri sestre pred njega pripelje.

Drugo jutro je minister precej šel k tistim trem sestram in jim rekel, da morajo brez zamude ž njim

pred kralja priti. Tako jih je priganjal, da jim je komaj čas pustil, da so se preoblekle; kaj pa kralj od njih hoče, tega jim ni povedal.

Minister je pripeljal ženske pred kralja in ta jih je tako ogovoril:

„Ali se še spominjate, kako ste bile sinoči dobre volje in kakošne ženine ste si želele?“

Pri teh kraljevih besedah so se sestre prestrašile in prišle v zadrego. Povesnile so oči in nobena si ni upala odgovoriti. Najmlajša je zarudela v obraz in vsled tega je bila še lepša videti. Ko je kralj videl, da so dekleta tako boječe, jih je začel miriti in tolažiti.

„Nič se ne bojte; saj vas nisem pustil poklicati, da bi vas strašil, ampak da vam storim in izpolnim, kar ste si same želele. Ti si hotela mene za moža imeti, tebi se bo želja še danes spolnila. Vama dvema pa bom pustil pripeljati mojega peka in mojega kuharja. Če se zmenite, pa se lahko še danes ženitovanje obhaja.

Najmlajša sestra je padla pred kraljem na kolena, ga prosila za zamero in rekla: „Vaše veličanstvo, tisto željo sem izrekla le za šalo. Toda jaz nisem vredna, da bi dosegla tako čast.“

Tudi starejši dve sestri sta se izgovarjali, da sta le v šali tako govorili in da nista vredni, dobiti možove v tako visokih kraljevih službah. „Ne, ne,“ reče kralj: „zdaj to ni več šala, ampak gola resnica.“

Tako se je tudi zgodilo. Kralj si je izvolil najmlajšo sestro za ženo in kraljico; pek in kuhar v kraljevi hiši pa sta si morala še v čast šteti, da je kralj postal nju svak.

Poroka vseh treh parov je bila še tisti dan, in potem je bilo slovesno ženitovanje. Se ve da je bilo

to ženitovanje po stanu različno: pri kralju z vso kraljevo častjo, kakor je že v Perziji za kralje navadno, za kuharja in peka pa po nju stanu.

Starejši dve sestri sta dobro čutili, za koliko bolje se je omožila nji mlajši sestra. Čeravno sta tudi oni dve iz revščine prišli k dobremu kruhu, vendar nista bili prav nič zadovoljni s svojim stanom, ampak sta vedno le zavidali svojo sestro, ter jej vse slabo želeli. To je bilo že prvi dan, pa tisti sta imeli opraviti vsaka s svojo poroko, toraj nista imeli še časa, kovati hudobne naklepe proti svoji sestri, perziški kraljici.

Pa že en par dni po ženitovanji sta se našli obe starejši sestri ter se začeli tako pogovarjati:

„No, kaj pa ti rečeš k naši mladi frflji,“ rekla je starejši sestra k drugi, „ali se ta res podá za kraljico?“

„Ne vem, kaj bi ti odgovorila,“ reče druga sestra, „jaz ne morem razumeti, kaj je kralj na njej tako lepega našel, da se je mogel v to stvar zaljubiti. Saj veš, da je ona prava mevžica, kakor jo midve poznave od mladih nog. Čudno, da kralj ni tebe izbral, saj jo vendar v vseh rečeh prekosiš, samo da je ona en par let mlajši; ali je to taka reč? Te časti si bila ti vredna, ona gotovo ne.“

„Ljuba sestra,“ reče na to starejši, „nikar ne govori od mene. Jaz bi ne imela nič proti temu, ako bi bil kralj tebe zbral; da je pa to čenčo vzel, to me močno žali. Jaz se bom že še maščevala nad njo; pa saj si ti ravno tako razžaljena, kakor jaz. Veš kaj, dajve se midve vkupaj vzeti in dajve kaj iztuhtati, kako bi najino sestro v sramoto spravili.“ Druga, ravno tako hudobna sestra je bila s tem

nasvetom precej zadovoljna. Od zdaj naprej sta obe hudobni sestri skor vsak dan vkup prišli in tuhtali, kako bi svojo mlajšo sestro v nesrečo ali pa v sramoto spravili. Izmislili sta si to in ono, pa pri vsakem naklepu je bilo toliko ovir, da si nista upali izpeljati ga.

Med tem časom sta sim in tje obiskovali tudi svojo sestro, kraljico, ter jej hlinili najudanejšo prijaznost in ljubezen. Kraljica je svoji dve sestri sprejemala s tako ljubeznjivostjo in ponižnostjo, kakor bi bila še v očetovi hiši med njima, in ni jima dala čutiti, da je zdaj v časti in veljavi visoko nad njima. pa tudi ta ljubeznjivost kraljičina ni zamogla otajati ledu, ki je obdajal hudobna srca starejših dveh sester.

Nekaj mescev potem čutila se je kraljica mater. Kralj je bil tega silno vesel, in tudi celo kraljestvo, ko se je enkrat povsod zvedelo.

Starejši sestri sta prišli kraljici častitat (srečo voščiti), ter sta jej zatrdili, da ja ne sme nobene babice vzeti, kadar bo čas, ampak da jej bosta že oni dve sami postregli.

Kraljica jima hvaležno odgovori: „Ljubi sestri, kaj hi mi mogli vidve bolj veselega povedati! Komu bi smela bolj zaupati se, ko vama? Vendar se moram ravnati po ukazih mojega gospoda, kralja Perzije. Dajte ga vidve po vajinih možeh prositi, da vama to privoli, jaz ga bom že tudi prosila za to.“ Pri tem je tudi ostalo. Obe sestri sta šli vsaka svojega moža obdelovat, naj jima izprosita od kralja to milost, da bosta za babici pri porodu kraljevega otroka. Oba moža obeh hudobnih sester, tist kuhar in tist pek, sta se zopet obrnila do različnih dvornikov,

» katerimi sta imela kaj več znanja. Po tolikih prošnjikih je bilo lahko doseči, da je kralj svojima svakinjama zaželjeno prošnjo uslišal. Kralj se je podal h kraljici in jej razložil, da se zamore sestrama kraljice več zaupati, ko vsaki drugi babici; vendar je kraljici celo stvar na prosto voljo dal ter je nika- kor ni silil, da mora sestri za babici vzeti. K temu pa ni bilo treba nobene sile, ker je bila kraljica sama te misli. Odgovorila je kralju tako:

Stir sto sedem in dvajseta noč.

„Ljubi moj gospodar, v tem se hočem ravnati popolnoma po tvoji volji. Prav vesela sem, da imaš do mojih sester toliko zaupanja, ker se tudi jaz njima rajši zaupam, nego kateri tuji ženski.“

Kralj Kozru Parvis je toraj določil, da imate kraljičini sestri biti za babici pri porodu njegovega otroka. Od tega časa sta imeli hudobni sestri svo- boden ustop v kraljevo palačo in priložnost izpeljati svoj zlovoljni naklep proti svoji sestri.

Prišel je tisti čas, in kraljica je porodila princa, ki je bil lep kakor beli dan. Toda njegova lepota in nedolžnost ni mogla omečiti trdih src njegovih hu- dobnih tet. Zavili sta ga v cunje, položili ga v jer- bašček in ta jerbas z otrokom vrgli v potok, ki je tekel skozi kraljevi vrt. Namesto fantka pa sta pod- ložili kraljici mladega, mrtvega psa, ter rekli, da ga je kraljica rodila.

Ta sitna novica se je sporočila tudi kralju, in ta se je nad njo toliko razjezil, da bi bil kraljico kmalo umoriti ukazal. Samo njegov minister ga je

še pregovoril, češ, da se to večkrat urajma, in da je kraljica pri tem nedolžna.

Tisti jerbašček z mladim princem pa je plaval doli po vodi skozi dolgi in širni kraljevi vrt. Kraljevi viši vrtnar, eden najimenitnejših gospodov pri dvoru, se je k sreči ravno po tistem koncu vrta sprehajał. Ko je zagledal jerbas in otroka not, poklical je hitro enega klapca in mu velel: „Skoči urno in prinesi mi ta jerbas iz potoka!“

Hlapec je urno zagrabil en kavelj in ž njim potegnil jerbas na breg, ter ga prinesel z otrokom vred višemu vrtnarju. Ta se je začudil, ko je videl da je otrok še le novorojen in tako lep. Viši vrtnar je bil že več let oženjen, pa ni imel nič otrok, kolikor tudi si jih je želel. Ves vesel nese tega najdenčka v svojo hišo, pokliče svojo ženo in jej reče: „Ljuba žena, dolgo nisva imela otrok; danes pa mi je Bog enega dal, priplaval je po vodi. Vzemi ga in streži mu, kakor bi bil moj pravi sin!“

Žena je bila otroka vesela in mu je hitro pri-skrbela babico.

Viši vrtnar pa ni dosti popraševal okoli, odkodi bi vtegnil ta otrok priti. „To že vidim,“ rekel je sam pri sebi, „da je otrok prišel iz kraljeve palače. Tam pa jaz nimam nič za preiskovati in nemira delati; boljši je, da vse na tihem ostane, morda bi imel še velike sitnosti, če stvar razodenem.“

Drugo leto je kraljica zopet enega princa rodila. Pa hudobne tete niso imele ž njim nič več usmiljenja, ko z njegovim bratom. Položili sta ga v jerbas in porinili jerbas v potok; kralju pa sta rekli, da je kraljica porodila mačka.

K sreči je višji vrtnar, ki je zmirom po vrtu hodil, tudi tega otroka zagledal in ga rešil. Vzel ga je tudi za svojega otroka in ga izročil svoji ženi, ktera je bila z vsem zadovoljna, kar je mož hotel.

Peržiški kralj pa je bil nad svojo ženo silno razkačen, in ministru je bilo veliko treba pregovaranja, prej da ga je potolažil.

Kraljica je postala še v tretjič mati, pa zdaj ni rodila sina, ampak hčerko. Ta nedolžna stvarica je imela isto osodo, kakor nje brata. Hudobne tete so jo vrgle v vodo, zavito v cunje in položeno v jerbašček.

Neusmiljeni sestri nista namreč hoteli prej mirovati, dokler ne bi kralj svoje žene v sramoto proč spodil.

Tudi mlada princezinja je bila rešena. En vrtnarski hlapec jo je v vodi zagledal, jo rešil, ter jo nesel svojemu gospodarju, višemu vrtnarju. Ta je tudi tega otroka za svojega vzel.

Hudobni sestri pa sta kraljico še pred kraljem obrekovali; pokazali sta mu en kos lesa in rekli, da je kraljica ta les rodila namesto otroka.

Zdaj pa kralj Parvis ni mogel več brzdati svoje jeze. „Ta nadloga od ene ženske,“ je rekel, „mi bo narodila še cel zverinjak, če jo bom še dalje pri hiši obdržal! Saj je ona sama zverina, ne pa človek, in jaz moram svet od te nadloge odrešiti.“

Obsodil je toraj kraljico na smrt in ukazal svojemu ministru, to sodbo izvršiti.

„Vaše veličanstvo,“ odgovoril je minister, „jaz se predrznem Vas opomniti, da se smejo po naših postavah le taki ljudje k smrti obsoditi, ki se jim more dokazati, da so se krive storili kakega hudodelstva.“

Da je pa kraljica trikrat nesrečno porodila, to ni nobeno hudodelstvo. Kdo bi zamogel dokazati, da je ona tega kriva? To se je primerilo že mnogim ženam, ki pa zavolj tega niso bile kaznovane. Vaše veličanstvo zna nesrečno kraljico iz dežele pregnati, pa k smrti se ne sme obsoditi. Saj bo tako zadosti kaznovana s tem, da se ne bo smela več prikazati pred vaše obličje.“

Kralj je začel premišljevati, in ker se je vendar bal, človeka po nedolžnem k smrti obsoditi, rekel je čez en čas:

„Če je že tako, naj pa živi! Pa jaz jo bom tako osramotil, da si bo vsak dan smrt želela. Naredite tam pred cerkvijo leseno uto z odprtim oknom. V to uto kraljico zaprite, in vsak človek, ki bo v cerkev šel, je primoran kraljici skoz tisto odprto okno v obraz pljuniti. Kdor tega ne bo hotel storiti, zapade ravno taki kazni, kakor ona. Da se bo pa ta zapoved spolnovala, postavite stražo tje pred uto, katera naj vsacega zgrabi, kdor ne bi ravnal po mojim povelji.“

Kralj je to zapovedal s tako odločnim glasom, da si minister ni upal več ugovarjati. Naredili so toraj res tisto uto pri cerkvi in kraljico not zaprli. Nevošljivi dve sestri pa sta se kraljici posmehovali in jej to nesrečo prav privošili. Kraljica je bila še bolehná, ko so jo v tisto uto odpeljali, in surovo ljudstvo je imelo svoj posmeh ž njo ter jej pljuvalo v obraz. Ona pa je vse trpela s tako potrpežljivostjo in udanostjo v voljo Božjo, da so se vsi čudili, in vsim poštenim in pametnim ljudem se je začela smiliti, čeravno niso vedeli, da je nedolžna. Rajši so

hodili v druge cerkve, samo da jim ni bilo treba zasramovati kraljice.

Oba princa in pa princezinja so bili med tem časom dobro spravljeni v hiši višega vrtnarja. Gospod in gospa sta te tri otroke ljubila in gojila kakor bi bila prava stariša; otroci so bili pa tudi po tem, da jih je moral vsak človek rad imeti: bili so lepo raščeni in cvetočega lica, posebno lepa je bila mlada princezinja; ubogali so radi, učili so se lahko, ker so bili prebrisani glave; pri tem pa so bili tako dobrega in plemenitega srca, da se jim je kraljevi rod precej poznal na obnašanji. Prvega princa so krstili za B a m a n a, drugega pa za P a r v i s a, to so imena, kakor so jih včasih perziškim kraljem radi dajali. Princezinjo pa so krstili za A n g e l o.

Ko sta princa nekoliko odrastla, priskrbel jima je vrtnar učenika, kateri ju je učil pisati in brati. Ko je princezinja Angela videla, da se uči ta nje brata, prišla je še ona iz proste volje poslušat ter se je z bratoma vred učila.

Čeravno še zelo mlada, se je vendar v tistem času pisati in brati naučila, ko princa, čemur se je stari vrtnar silno čudil.

Od tega časa so imeli vsi trije otroci ene in iste učnike, in ker so bili otroci dobre glave, priskrbel jim je bogati vrtnar različne, visoko študirane učnike, kateri so otroke podučevali v krščanski veri, v petji, godbi in slikarji, v poeziji ali umetnosti, kako se pesmice delajo, tudi v tem, kakšen je svet, kakšne so različne dežele po svetu, kaj se je godilo pred nami po svetu, kateri kralji in cesarji so bili najbolj imenitni, kaj ima zemlja pod seboj, vsebi in nad seboj, kako se premikajo zvezde, mesec in solnce,

kake živali so na suhem in v morji. Vse te reči so se otroci hitro zapomnili, posebno princezinja, katera je vse to ravno tako znala, kakor nje dva brata, pa se ob enem še učila umetnega petja, vezlarije in igranja na citre. Ko je pa videla, da sta brata začela jezdariti in streljati v tarčo, še v tem ni hotela zaostati za bratoma, ter je znala kmalo tako dobro jezdariti in streljati, ko fanta.

Viši vrtnar je imel veliko veselja s svojimi otroci, ko je videl, kako so brihtni za vsako reč, kako čvrsti in lepi. Zato je začel bolj dobro živeti, nego je imel prej navado, ker premoženja mu ni manjkalo. Do zdaj se je bil zadovoljil s to samo hišo, ki je na kraljevem vrtu stala. Zdaj pa si je kupil grajšino blizo mesta, to je grad, travnike, boršče, njive in vrtove, kar se sploh k grajšini podá. Ta grad je bil jako lep, pa on ga je še bolj olepšal, tako da daleč na okoli ni bilo enacega dobiti. Posebno pa je skrbel za vrt, ki je bil pri gradu, naredil je nove nasade, vsadil vsake vrste redkih cvetlic in dreves, naredil vodomete, zverinjake in tičnike, zaven vrta pa uredil umeten gojzdič, v katerem je imel različno divjačino, da so imeli princezinja in oba princa kaj zverine za loviti.

Ko je bilo vse gotovo, šel je stari vrtnar h kralju in ga prosil, naj ga iz službe izpusti, ker je že star in bolehen, ker je že toliko in toliko let zvesto služil, ter naj to imenitno službo izroči kake-mu mlajšemu človeku.

Kralj mu je to prošnjo rad uslišal, ker ga je že od nekdaj kot poštenjaka spoštoval. Konečno je vrtnarja le še prašal, kako milost si izprosi za slovó.

Stir sto osem in dvajseta noč.

„Veličanstvo“, odgovoril je vrtnar, „sprejel sem že toliko dobrot od vas in od vašega pokojnega očeta, da ne smem nič družega prositi od vas, ko da mi ohranite svojo milost.“ Tako se je poslovil od kralja. Potem pa se je preselil s svojimi tremi rejenci iz kraljevega vrta na tisto grajšino blizo mesta, ki jo je s tako skrbjo olupševal in urejeval. Njegova žena je bila že pred par leti umrla.

Ne dolgo potem, ko se je na grajšino preselil, je zbolel tudi stari vrtnar in tako na nagloma umrl, da otrokom še ni utegnil povedati, kako so k hiši prišli in da on ni njihov pravi oče.

Princa Baman in Parvis pa princezinja Angela niso poznali družega očeta, ko tega vrtnarja, in so tudi tako žalovali za njim, kakor za očetom.

Vrtnar je bil otrokom toliko premoženja zapustil, da so lahko brez skrbi živeli. Ostali so vsi trije skupaj v lepem miru. Princa bi bila lahko na kraljevem dvoru visoke službe dosegla, ker je bil njih dozdevni oče, stari vrtnar, imenitna oseba pri kralju. Toda mladenča sta više cenila mir in zadovoljnost, nego posvetno čast.

V tisti grajšini so imeli tudi svojo kapelico, ker tam blizo ni bilo nobene cerkve. Enkrat, ko sta princa zverino lovila in je bila princezinja sama doma, prišla je pobožna ženica na grajšinske vrata trkat in je prosila, naj bi jej dovolili, da stopi v kapelico in tam svojo molitev opravi. Princezinja je to rada dovolila, in je še služabnicam ukazala, kadar

bo žena molitev skončala, naj jo peljejo po vrtu, da si ga za kratek čas ogleda; potem pa naj jo pripeljejo k njej.

Ko je bila pobožna ženica s svojo molitvijo gotova, sprejeli sta jo pred durmi kapelice dve družici, jo peljali po vseh sobah v gradu in jej pokazali tudi vrt. Ženica je vse lepote in dragocenosti občudovala, posebno pa jej je bil vrt vseč, o katerem je rekla, da je moral mojster biti tist, ki je ta vrt tako lepo uravnal.

Slednjič so ženico peljali pred princezinjo, ki je čakala v eni veliki dvorani, katera je po svoji krasni in dragoceni opravi prekosila vse druge sobe v gradu. Princezinja je ženico ogovorila: „Ljuba mamka, vsedite se en malo k meni! Veseli me, da zamorem enkrat z vami govoriti, ker ste znani kot toliko dobra in bogoljubna ženica, da služite samo Bogu in se ne zmenite za ta svet. Tako bi morali mi vsi živeti, če bi bili pametni.“

Ženica se je hotla na stol za durmi vsesti; pa Angela tega ni pripustila, ter je ženico prisilila, da se je morala zraven nje na blazino vsesti. Stara ženska je iz hvaležnosti rekla: „Taka čast meni ne pristuje; pa jaz vas moram ubogati, ker ste gospodinja v hiši.“

Na to je prinesla ena od služabnic malo mizico in na njej skledo, v ktereji je bilo različno sadje. K skledi je položila še en kos lepe potice. To je postavila pred princezinjo in tujo ženico.

Princezinja je en malo potice odrezala, potem pa je ponudila stari ženici z besedami: „Dobra mamka, vzemite potice in sadja; gotovo ste lačni, ker ste že tako daleč prišli.“

„Blaga gospodična“, reče žena, „jaz nisem navajena tako dobrih jedi; pa na vaše povelje bom nekoliko vzela.“

Ko je starka jedla, in je tudi princezinja nekoliko prigriznila, da bi ženico k jedi spodbujala, govorili sta to in ono. Ženica je odgovarjala na vse uprašanja princezinje jako ponižno in uljudno. Slednjič jo je princezinja vprašala, kako se jej ta grad in vrt dopadeta?

„Blaga gospica,“ odgovori starka, „vsak, kdor se na to zastopi, mora potrditi, da je v gradu in na vrtu vse tako lepo uredjeno, da skor ne more lepši biti. Če mi ne zamerite, bom pa še tri reči povedala, ktere temu gradu manjkajo, in če bi vi mogli dobiti te tri reči, potem noben kralj ne bo imel take grajšine, kakor bo vaša.“

„Ktere so te tri reči?“ prša princezinja; „povejte mi jih, lepo vas prosim; jaz si bom vse prizadejala, da te tri reči dobim.“ „Blaga gospica,“ odgovori starka, „prva reč je govoreči tič, kateri zna govoriti in tako lepo poje, da prileté vsi tiči od blizo in daleč in ga poslušajo. Druga reč je poječe drevò; kolikor je na njem peres, toliko ima glasov, in ti glasovi se tako lepo vkup podajo, da nobena godba ne more lepši igrati. Tretja reč pa je zlata voda. Od te vode je dosti ena kapljica, če jo vlijete v kak vodomet, pa se bo narastla, kviško kipela in zopet nazaj padala, da je ne bo niti zmanjkalo, niti jo bo preveč. Ko ta voda kviško kipi in solnce nanjo posije, bliščé se kapljice na daleč okoli kakor čisto zlato.“ „Oh, dobra mamka,“ reče princezinja, „kako sem vam hvaležna, da ste mi to povedali! To so pa res čudne reči, o kterih še nisem

nikoli nič slišala. Gotovo vi tudi veste, kje se te reči dobedo, in lepo vas prosim, da mi ta kraj naznanite.“

Stara ženica jej odgovori: „Blaga gospica, ker ste bili tako prijazni z mano, hočem vam to povedati. Te tri reči, o katerih sem vam pravila, se dobé vse na enem in tistem mestu, na meji tega kraljestva proti indiški deželi. Po tej cesti, ki mimo vaše hiše drži, se gre dvajset dni naprej. Ko bo dvajset dni na potu, mora tisti, ki te reči išče, prvega človeka, ki ga vidi, vprašati, kje se dobé govoreči tič, poječe drevó in zlata voda, pa mu bo to razodel.“

Po teh besedah je starka vstala, se poslovila od princezinje in šla svojo pot naprej.

Princezinja Angela je bila tako zamišljena, da je komaj zapazila, kdaj je starka odšla, tako so jej te čudne reči brodile po glavi. Zdelo se jej je, da je starka premalo povedala, in da se te tri imenitne reči ne bodo dale dobiti. Hotela je že človeka za starko poslati, da bi jo nazaj poklical, pa tega vendar ni storila, ampak si je še enkrat v spomin poklicala vse, kar je od stare ženice zvedela. Ko se je vseh besedij spomnila ter jih zapisala, bila je vesela, ker si je že domišljevala, kako bo lepó, ko bo vse te reči imela. Skrbelo pa jo je pri tem, ali se bo ta stvar tudi gladko izpeljati dala, da ne bi znabiti spodletelo.

Princezinja Angela je bila še vsa zamišljena, ko sta princa Baman in Parvis od lova nazaj domu prišla. Ko vstopita v sobo, sta se začudila, da najdeta sestro tako žalostno in zamišljeno, ne pa veselo in prijazno, kakor drugekrati. Se toliko se ni zbrih-tala, da bi bila svoja dva brata pozdravila.

Princ Baman jo ogovori: „Kaj ti je, ljuba sestrice, da si enkrat tako žalostna? Saj to ni

tvoja navada. Ali ti je slabo? Ali te je nemara kaka nesreča zadela? Ali te je morda kdo razžalil? Povej nama tistega, da ga kaznujeva, kakor zasluži!“

Stir sto devet in dvajseta noč.

Princezinja Angela ni dolgo nič odgovorila na to vprašanje, slednjič pa povzdigne svoje oči, pogleda oba brata in oči zopet povesne, rekši, da ni nič tacega.

„Ljuba sestra,“ govori princ Baman naprej, „ti nama resnico zakrivaš. Nekaj mora že biti, in to še nekaj važnega. Ni mogoče, da bi se bila ti v tem kratkem času tako spremenila brez uzroka. Ti moraš nama vse po pravici povedati, saj smo bili z mladih nog navajeni, da smo bili drug proti drugemu odkritosrčni.“

Princezinja je odgovorila: „Če sem vama rekla, da ni nič tacega, hotela sem le reči, da za vaji dva to ni nič važnega; meni se pa ta reč važna vidi. Ker že ravno hočeta, vama bom pa vse povedala:

„Mi vsi smo do zdaj mislili, da tej grajšini, ki nam jo je dobri oče zapustil, ne manjka ničesar. Danes sem pa zvedela, da je treba še treh reči, če hočemo, da bo naš grad prekosil vse druge v deželi, namreč govorečega tiča, pojočega drevesa in zlate vode.“

Potem jima je vse razložila, kakošne so te tri reči, in še pristavila: „Neka pobožna ženica me je na to opozorila in mi tudi povedala kraj, kje se te

reči dobé. Vama se morda zdi, da so te reči za naš grad nepotrebne; jaz pa sem taka, da ne bom imela prej miru, dokler teh reči v hišo ne dobim. Če mi že vidva nečeta pomagati, dajta mi vsaj dober svet, koga bi jaz poslala po te reči.“

„Ljuba sestra,“ reče princ Baman, „kar je tebi drago, je tudi nama ljubo. Kar ti želiš, to hočeva midva kot brata že zavoljo tebe dosežati. Pa midva sama sva željna, te reči videti in dobiti; jaz vsaj mislim, da je moj brat tacega srca, kakor jaz. Zato si morava oba vse prizadjeti, da te imenitne reči v pest dobiva. Jaz hočem to prvi poskusiti; povej mi le pot, kodi naj grem, da do tistega kraja pridem; še jutri se hočem na pot odpraviti.“

„Ljubi brat,“ seže mu princ Parvis v besedo, „ne spodobi se, da bi se ti kot starejši sin in hišni gospodar tako daleč od dóma podal in domá vse zapustil. Pusti rajši mene iti, saj bom ravno tako opravil; mislim, da tako bo bolj prav.“

„Ne, ne, ljubi brat,“ odvrne Baman, „že verjamem in vem, da si korajžen in znajden zadosti, da bi znal to reč tako dobro izpeljati, kakor jaz. Pa za mene kot najstaršega se spodobi, da sem prvi na mestu, kjer je kaka nevarnost, zato le pusti mene delati, kakor hočem, in ne brani mi dalje, da še jutri odidem. Ti pa ostani doma pri sestri in vodi gospodarstvo.“

Princ Baman si ni pustil nič več ugovarjati, ter se je pripravljajal za odhod. Princezinja Angela pa mu je morala še enkrat vse natančno povedati, kar je od stare ženice zvedela.

Drugo jutro na vse zgodaj vsedel se je princ Baman na konja. Princ Parvis in princezinja An-

gela sta ga objela in se od njega poslovila ter mu vošila srečno pot. Pred odhodom pa je prišlo princezinji še nekaj na misel, kar še nikdar poprej.

„Se nekaj, ljubi brat.“ je rekla, „na poti je človek zmirom v nevarnosti. Kdo vé, če te še kdaj zopet vidim! Stopi zopet s konja, prosim te, in pusti to potovanje! Rajši hočem biti brez govorečega tiča, brez pojočega drevesa in brez zlate vode, ko podati se v nevarnost, da tebe za zmirom zgubim.“

Princ Baman se jame smejati nad boječnostjo svoje sestre ter jej odgovori:

„Ljuba Angela, kar sem sklenil, sem sklenil. Res je, da nesreča nikoli ne spi, pa ona lovi najrajši le nesrečne ljudi; srečnih ljudi je pa več na svetu, in jaz mislim, da sem eden iz njih, saj se mi še nikoli ni nič slabega pripetilo. Da boš pa vendar le vedela, kako se mi godi, vzemi ta nož. Dokler bo ojstrina tega noža čista in gladka, tako dolgo veš, da sem živ; če boš pa zapazila, da je ojstrina krvava, potem veš, da sem mrtev, in da moraš za mene moliti.“

To rekši je princ Baman še enkrat podal roko bratu in sestri in odjahal po cesti proti solnčnemu izhodu, ne zmenivši se za daljše ugovore svoje sestre. Jahal je naravnost po cesti naprej skoz Perzijo devetnajst dni. Dvajseti dan je zagledal pod enim drevesom starega berača sedeti. Ta berač je imel čisto bele lase, obrvi in brado. Obrvi so mu segale doli do konec nosa, muštace so zakrivale usta, lasje in brada pa so se skoraj tal dotikali. Na rokah in nogah je imel silno dolge nohte. Zavit je bil le v strgan kožuh.

Ta starček je bil pobožen puščavnik, ki nikoli ni šel med ljudi, ampak se je preživel od tega,

kar je našel v gojzdu in livadi, ter je neprenehoma molil in Boga častil.

Ker je bil danes dvajseti dan in je bilo povedano, da mora dvajseti dan prašati po tistem kraju, zato je princ Baman stopil s konja ter je šel k puščavniku, da bi to izvedel, kar je želel. Konja na ujazdi držeč se je približal starčku in ga pozdravil rekoč:

„Dobri starček, Bog vam daj še dolgo let živeti in da se vam vse želje dopolnijo!“

Puščavnik je odgovoril na to pozdravljenje, mrmlajoč nekaj v brado, da princ ni mogel nič zastopiti, kaj je rekel. Ko je princ zapazil, da starčka zato ne more razumeti, ker mu mustače vse usta pokrivajo, vzel je škarje iz torbe in rekel puščavniku:

„Dobri oče, jaz bi rad z vami govoril, pa vas nič ne zastopim, ker imate prevelike muštace. Dovolite, da vam muštace in obrvi porežem, ker ste v njih bolj medvedu ko človeku podobni.“

Puščavnik se ni nič branil, in princ mu je muštace in obrvi porezal, ter zdaj še le videl, da mož ni tako star in slaboten, kakor bi se bilo prej mislilo. Rekel mu je toraj:

„Dobri oče, ko bi imel ogledalo pri sebi, bi vam pokazal, za koliko ste zdaj lepši od prej.“

Puščavnik se je nasmejal in rekel: „Gospod, ne vem, kdo ste, pa hvaležen sem vam, da ste mi to uslugo storili. Jaz se vam hočem za to hvaležnega skazati. Gotovo imate nekaj važnega, da ste s konja stopili in peš k meni prišli. Le povejte, kaj imate, če bo le mogoče, hočem vam pomagati.“

„Dobri mož,“ reče zdaj princ, „jaz pridem daleč sim in iščem govorečega tiča, pojoče drevó in

zlate vodo. To vem, da so te reči tukaj blizo nekje, pa kraja vendar ne vem. Če vi za ta kraj veste, prosim vas, da mi ga pokažete.“

Ko je princ to govoril, postal je puščavnik ves resnoben in zamišljen; namesto odgovora je dolgo časa molčal. Zato ga je princ še enkrat prašal: „Dobri oče, menda me niste razumeli. Povejte mi, če veste za tisti kraj, če ne, bom moral družega prašati.“

Zdaj se puščavnik oglasi in reče: „Gospod, tisti kraj, ki ga vi iščete, je meni dobro znan. Pa ker ste tako prijazen človek videti, vam ne morem svetovati, da bi se v to nevarnost podali.“

„Kakošna je ta nevarnost? praša princ.

„Precej vam bom to povedal,“ reče starček. „Že dosti drugih mladenčev, ki so bili ravno tako pogumni, prišlo je tukaj mimo, ter so mene za pot prašali. Jaz sem vsakemu odsvetoval, pa nobeden me ni hotel poslušati. Niso prej mirovali, dokler jim nisem pota pokazal; pa povem vam, da ni bilo nobenega nazaj, vsi so šli v svojo nesrečo. Če vam je toraj vaše življenje ljubo, obrnite se in pojdite nazaj na svoj dom.“

Stir sto in trideseta noč.

Princ Baman pa se ni pustil omajati v svojem sklepu in je puščavniku odgovoril: „Rad verjamem, da meni le dobro hočete, in hvaležen sem vam za skrb, ki jo kažete za mene; vendar je moj sklep tako trden, da se nobene nevarnosti ne vstrašim. Če

me kdo napade, saj imam dobro orožje, in jaz mislim, da ne bo bolj hraber in srčen, kakor jaz.“

„To ne bo samo eden, ki vas bo napadel,“ reče puščavnik, „ampak njih mnogo, in najhuje je pri tem, da jih še videli ne boste. Kako se jim hočete braniti?“

„Naj bo kakor hoče,“ reče princ, „zdaj ne grem več nazaj, ko sem že tako daleč prišel. Pokažite mi le pot, po kateri naj grem. Prosim vas za to.“

Ko je puščavnik prinčevo trmo videl in spoznal, da z dobrimi sveti pri njem nič ne opravi, segel je v žep svojega kožuha in podal princu črno kroglo, rekoč:

„Ker že vidim, da mojega sveta nečete poslušati, vzemite to kroglo, in kadar boste spet na konju sedeli, vrzite to kugljo pred sebe; kuglja bo sama naprej tekla, vi pa pojdite za njo, kamor vam bo pot pokazala. Kadar se bo kroglja ustavila, stopite s konja in pustite ga osedlanega tam ostati; on se ne bo nikamor premaknil, ampak vas na tistem mestu počakal, da nazaj pridete. Potem morate sami gor v hrib korakati. Ko boste tako gor v klanec lezli, videli boste ob levi in desni mnogo črnih kamnov; od vseh strani pa boste slišali upitje; različni glasovi vas bodo zmirjali in vam skušali pogum vzeti, da bi vas odgnali. Vi pa se ne smete niti vstrašiti, niti okoli sebe pogledati, ampak naravnost naprej iti. Kakor hitro nazaj pogledate, spremenili se boste v črn kamen, kakor se je zgodilo vsem drugim pred vami. Vsi tisti črni kamni, ki jih boste videli, so namreč sami zakleti ljudje, ki so skušali priti do govorečega tiča, pojočega drevesa in zlate vode. Če boste dosti trdni, da vas to vpitje ne bo zmotilo,

prišli boste srečno na vrh hriba in tam boste našli tičnik, v katerem sedi govoreči tič. Tega tiča potem prašajte, kje je pojoče drevó in zlata voda, on vam bo vse povedal, saj zna govoriti. Zdaj vse veste, kar sem vam imel povedati; če ste pa pri pameti, ubogajte me in ne podajte se v tako nevarnost. Pomislite, da se življenje lahko zapravi, pa nikoli več nazaj ne dobi.“

„Kar se zadnjega sveta tiče,“ reče princ, „vas ne morem ubogati, ker je že moj sklep tak, da grem naprej; zahvaljujem se vam pa za poduk, ki ste mi ga dali za na pot, in se bom ravnal po njem ter skušal svoj namen doseči, če bo le mogoče. Upam, da se bova kmalo zopet videla, in tačas bom imel priliko, da se vam vnovič zahvalim za vaš prijazni poduk.“

Na to se je princ Baman poslovil od starčka in zajahal svojega konja, ter vrgel kugljo pred sebe, ki jo je od puščavnika dobil. Kuglja se je hitro naprej vrtila, tako da je moral princ svojega konja spodbosti, da jo je dohajal. Pred tistim hribom pa, kjer so bile spravljene tiste tri reči, ustavila se je kroglja. Princ je stopil s konja in ga pustil tam stati, in konj se res nikamor ni premaknil.

Princ je kmalo zagledal tiste črne kamne ob levi in desni, pa korajžno je šel naprej. Komaj je stopil štiri korake naprej, kar že začuje tisto vpitje za seboj, ne da bi bil koga videl.

Eni so vpili za njim:

„Kam pa hoče ta predrzni človek? Kaj pa hoče? Primate ga!“

Drugi so upili:

„Zgrabite ga! ubijte ga!“

Zopet drugi so rujovali z groznim glasom:

„Primate tatu, lumpa, tolovaja!“

Zopet drugi so se norčevali:

„Pustite ga pri miru, tega mladiča; gotovo le on bo tiča v roke dobil.“

Vkljub tem glasovom je šel princ Baman en čas korajžno naprej, ter si sam sebi pogum dajal. Pa teh glasov za njim je bilo zmirom več, vedno bližej so mu prihajali, zdelo se mu je, da so mu že kar za hrbtom, in groza se ga je polotila. Noge in kolena so se mu začele šibiti, začel je omahovati, in da bi se rešil, pogledal je nazaj, če bi bilo še mogoče, rešiti se, pa v tem hipu, ko je pogledal nazaj, spremenil se je v črno skalo, kakor toliko drugih pred njim. Isto se je zgodilo njegovemu konju ob znožji gore.

V tem času sta bila princ Parvis in princezinja Angela doma v velikih skrbeh. Princezinja je po večkrat vsak dan ogledovala ojstrino tistega noža, in skozi devetnajst dni je imela vsaj to tolažbo, videti ojstrino gladko, toraj je sklepala, da bratu Bamanu ni nič hudega.

Dvajseti dan pa, ko je bil princ Baman v kamen zaklet, razgovarjala sta se Parvis in Angela ravno zopet o svojem bratu. Parvisu pade v glavo, da reče Angeli: „Ljuba sestra, poglej no na nož, kako se bratu godi!“ Princezinja odpre nož, pogleda ojstrino, ter vrže nož od sebe z žalostnim klicem:

„Joj meni, moj ljubi brat je zgubljen, in tega sem jaz kriva! Oj, nikoli več ga ne bom videla, jaz nesrečnica! Oh, zakaj sem mu povedala kaj o tem nesrečnem tiču! Kaj je mene brigalo, ali se

zdi naš grad takej terciijanki lep ali grd! Oh, zakaj je ta hinavka, ta goljufica v našo hišo prišla!“

Princ Parvis je bil ravno tako prestrašen in žalosten, kakor princezinja, samo da ni maral za prazno stokanje in tarnanje, ki nič ne pomaga. Tolažil je svojo sestro in rekel:

„Ljuba sestra, kaj pomaga naše tarnanje in naš jok, z jokom in stokom ga ne bomo več k življenju obudili, če je res mrtev. Zakaj zmirjaš zdaj tisto pobožno ženo, ki si jo prej tako v časti imela? Ona se gotovo ni zlagala; morda je bil naš brat premalo oprezen, da je v nesrečo zašel. Morda pa še ni mrtev, in se mu zna še pomagati. Tu ne kaže družega, ko iti za njim in iskati ga ter pozvedeti, kako in kaj. Znabiti rešim njega, znabiti še to pridobim, za kar se je on na pot podal, namreč govorečega tiča, zlato vodo in pojoče drevó. Nič ni družega storiti, ko da se še jutri na pot odpravim in pozvem, kam je brat zginil in kaj je s tistim tičem.“

Princezinja mu je branila, kar se je dalo, in ga prosila, naj se vsaj on ne podá v tako nevarnost, da ne bo obeh bratov na enkrat zgubila.

Princ Parvis pa se ni dal pregovoriti: gnalo ga je za bratom, nekoliko pa je bil tudi radoveden, če bi se tisti tič, tisto drevó in tista voda res ne dali najti in upleniti. Pred svojim odhodom je dal svojej sestri še en rožni venec, na katerem je bilo sto jagod, ter jej rekel:

„Moli za mene vsak dan na ta rožni venec. Dokler se bodo jagode lahko premikale, do tje veš, da mi nič hudega ni, kadar se pa jagode ustavijo, kakor bi bile prilimane, potem vedi, da me je doletela ista osoda, ko mojega brata. Upajmo pa, da

se to ne bo zgodilo, ampak da bom prišel srečno nazaj v družbi z mojim bratom in da prineseva reči, ki jih ti poželiš.“

Stir sto ena in trideseta noč.

Princ Parvis je tedaj odjahal. Dvajseti dan svojega potovanja je zadel ob ravno tistega puščavnika, kakor prej brat Baman. Tudi on se približa starčku, ga pozdravi in praša, če mu ne bi vedel povedati, kje se nahaja govoreči tič, pojoče drevó in zlata voda.

Puščavnik je Parvisu ravno tako odgovarjal, kakor prej princu Bamanu, ter mu tudi povedal, da je še le nedavno en mlad vitez prišel po istej poti, in kako je temu odsvetoval brez uspeha, ter ga ni bilo nazaj, toraj je gotovo žalosten konec storil v gori.

„Dobri mož,“ reče princ Parvis, „tist, od ktere-
rega mi pripovedujete, je bil moj brat Baman; zdaj vidim, da je mrtev, samo tega ne vem, na kak način je poginil.“

„To vam lahko povem,“ reče puščavnik, „on je bil zaklet v črn kamen, kakor vsi drugi pred njim. Tudi vam se bo taka godila, če se ne boste bolj trdno držali po mojem nasvetu, ki ga vam bom dal, če že na vsako vižo hočete podati se v to nevarnost.“

„Dobri oče,“ reče princ Parvis, „hvaležen sem vam, da ste tako skrbni za moje življenje, akoravno me ne poznate, in vam nisem nič dobrega storil. Povedati pa vam moram, da sem vse dobro prevdarril, prej da sem se za to odločil, in da nemam na-

vade, skesati se in svojih besedij nazaj jemati. Zato vas prosim, da mi skazete isto prijaznost, kakor mojemu bratu, ter da mi greste na roke. Morda se bo meni bolje posrečilo, ko bratu.“

„Ker že na vsako vižo hočete v svojo nesrečo,“ rekel je puščavnik, „dal bi vam tisto krogeljo, ki vam bo pot pokazala, pa ne morem vstati, da bi jo iz kožuha vzela.“

Zdaj je Parvis skočil s konja in je puščavniku na noge pomagal, da je tisto krogeljo iz žepa potegnil in mu jo dal. Puščavnik ga je potem podučil, kako naj ravna, in kako se naj trdno drži, kadar bodo začeli tisti glasovi za njim vpiti.

Princ se je puščavniku zahvalil za poduk, konja zajahal in odrinil naprej, kamor mu je pokazala krogelja, ki je pred njim letela. Tako je prišel do podnožja tistega hriba, kjer se je krogelja ustavila. Potem je stopil s konja in si še enkrat v spomin poklical tiste poduke, ki mu jih je puščavnik dal. Pogumno je šel naprej s trdnim namenom, da se ne bo prej nazaj ozrl, dokler ne pride na vrh hriba. Komaj je bil pet korakov naprej, kar zasliši blizo za hrbtom možk glas:

„Čakaj, ti lump, jaz ti bom pokazal!“

Pri tem razžaljenji je pozabil princ Parvis na vse poduke, potegnil sabljo in se obrnil, da bi razžaljivca posekal; pa v tem hipu se je spremenil v črn kamen; ravno tako njegov konj.

Med tem časom je princezinja Angela vsak dan molila na tisti roženkranc za svojega družega brata. Še po noči, če se je zbudila, začela je jagode prebirati in moliti, zato je rožni venec vedno pri sebi okoli vratu obešenega nosila. Devetnajst dni je bilo

vse dobro; dvajseti dan pa, ko se je princu Parvisu tista nesreča prigodila, začela je zopet moliti zvečer, prej da se je spat vlegla, toda na nje veliko grozo se jagode niso hotele več premikati, kakor bi bile prilimane. Zdaj je vedela, da se tudi princu Parvisu ni bolje zgodilo, ko njegovemu bratu.

V svoji obupnosti je storila junašk sklep, da hoče sama za bratoma, da ju reši, ali pa še sama pri tem pogine, ker je bila že ona vse te nesreče kriva. Nikomur ni razodela svoje žalosti, ampak precej drugo jutro se je oblekla v možko obleko, se oborožila z orožjem, zajahala konja, in odrinila po tisti cesti, kakor poprej oba brata. Poslom v gradu je povedala, da gre nedaleč na potovanje ter da pride kmalo spet nazaj.

Povedali smo že prej, da je bila princezinja Angela od mladega navajena jezdariti, zato jej ta pot ni ravno toliko truda prizadela. Prišla je v istem času, namreč čez devetnajst dni do tistega kraja; dvajseti dan je tudi ona gledala okoli, kje bi našla človeka, ki bi jej daljši poduk dal, in našla je tistega puščavnika pod drevesom.

Ko je prišla blizo njega, stopila je s konja, ga peljala za ujazdo k drevesu, ga privezala, sama pa se vsedla k puščavniku na tla. Po prvem pozdravu ga je tako ogovorila:

„Dobri oče, dovolite mi, da si tukaj pod drevesom v senci nekoliko spočijem; potem mi pa povejte, če niste nikoli nič slišali, če ni v tem kraju nekje za dobiti govoreči tič, pojoče drevò in zlata voda?

Puščavnik jej odgovori:

„Ljuba gospodična — če ravno ste preoblečeni, poznam vas po glasu, da ste nežnega spola — za-

hvalim se vam za prijazni pozdrav. Jaz pač vem, kje se tiste reči dobé; pa zakaj me vi po takih rečeh prašate?

„Dobri oče,“ rece princezinja, „jaz hočem tiste reči imeti, ker so toliko čudovitne.“

„Res je, gospica,“ reče puščavnik, „to so res imenitne in čudne reči. Pa tega vam ljudje niso povedali, v koliko nevarnost se podá človek, ki te reči išče; sicer bi vi ne bili tako daleč sim prišli, te reči iskat. Ubogajte mene in vrnite se nazaj na svoj dom in ne mislite, da vam bom jaz pomagal v vašo gotovo nesrečo. Saj tega še možki ne prestopajo, kaj bo opravila slaba ženska!?“

„Dobri oče,“ odvrne Angela, „prišla sem daleč, in ne bi rada prazna nazaj šla. Vi govorite zmirom o nevarnostih, pa ne poveste, kakšne so te nevarnosti; povejte vsaj, kakšne so te nevarnosti, da bom vedela, ali sem jim kos ali ne.“

Na to je puščavnik princezinji vse razložil, kakor prej bratoma, in je nalašč še bolj strašil princezinjo, kako je hudo na vrh priti in kako glasovi rujovejo za vsakim, da bi jo le omajal v njenem sklepu, ker se mu je smilila, da bi tako mlada in lepa po nepotrebnem v smrt šla. Pravil jej je tudi, koliko je na hribu črnih kamnov in da so to sami hrabri vitezi, ki se niso mogli premagati, da ne bi bili nazaj pogledali, ko so slišali za seboj tako vpitje, tulenje in groženje.“

Ko je puščavnik svoje poročilo skončal, rekla mu je princezinja:

„Če sem vas prav razumela, potem je največ na tem ležeče, da človek do vrha gor pride, ne da bi se zmenil za vpitje, ki ga za seboj sliši; drugič

pa na tem, da se ne sme nazaj pogledati. Tega se bom že zdržala, da ne bom nazaj pogledala. Tistih grozних glasov se pa res bojim, ki za vsakim vpijejo; če so se jih prestrašili najboljši junaki, potem se jih bom tudi jaz. Pa v vsaki vojski je zvijača dovoljena, ali ni tudi tukaj?”

„Kakšno zvijačo hočete porabiti?“ praša puščavnik.

„Meni se zdi,“ reče princezinja, „če bi si ušesa s pavolo zamašila, da ne bom tistega vpitja tako na glas slišala, in da me potem tudi ne bo s tako grozo napolnilo. Tako bo moj duh bolj svoboden, in ne bom prišla ob zavest.“

„Blaga gospica.“ reče puščavnik, „ne vem, če je kateri od teh, kar jih je gor v hrib šlo, porabil to zvijačo; samo to vem, da nobenega ni bilo več nazaj. Poskusite svojo srečo, morda je vam milejša, ko drugim; pa svetoval bi vam tega že ne.“

„Dobri mož,“ reče princezinja, „mene zdaj ne more nobena reč več nazaj držati, ker sem zavolj tega zgubila že dva brata. Povejte mi le, kako se mi je obnašati, in pokažite mi pot.“

Puščavnik jo je še enkrat poskusil pregovoriti; ko pa nič ni izdalo, vzal je zopet eno tako kugljo iz žepa in jo princezinji ponudil rekoč:

„Vzemite to kugljo, vsedite se na konja nazaj, potem vrzite kugljo pred sebe na tla; ona se bo naprej valila in vam pot kazala. Kadar se kuglja ustavi, stopite s konja, pustite ga tam stati, sami pa korakajte v hrib gor do vrha. Vse drugo sem vam že povedal.“

Stir sto dve in trideseta noč.

Princezinja se je puščavniku lepo zahvalila za njegove prijazne poduke, se vsedla na konja in vrgla kugljo pred sebe na tla. Kuglja se je tolčkala naprej in princezinji pot kazala.

V podnožji hriba, kjer se je kuglja ustavila, stopila je princezinja s konja. Potem si je ušesa trdo zamašila s pavolo in pogledala v hrib gor, da bi poti ne zgrešila. Trdnih nog je začela korakati v breg. Slišala je sicer redke glasove, pa le bolj zamolklo. Iz tega je spoznala, kako dobro jej je pavola v ušesih služila. Kolikor višej je prišla, toliko glasnejši je bilo vpitje in toliko več glasov je razločila, vendar ne v toliki meri, da bi jo zamogli zbegati. Slišala je celo to, kako so se duhovi norčevali iz nje, ker je bila ženska, pa ona se je temu le posmehovala.

„Le zabavljajte,“ rekla je sama pri sebi, „nazadnje se bom pa jaz vam smejala.“

Prišla je slednjič tako visoko, da je videla že tičnik in govorečega tiča v njem. Tudi tič jo je hotel ostrašiti in jej, kolikor je bil tudi majhen, z grmečim glasom nasproti zaupil :

„Nazaj, nesrečnica, ne stopite blizo!“

Princezinja pa je toliko bolj naprej hitela, ker je videla, da je skor že na vrhu. Komaj prisopiha na vrh, letela je naravnost k tičniku, ga zgrabila in tiču rekla :

„Tiček, zdaj si v moji oblasti, kolikor bi se tudi branil!“

Zdaj je vzela pavolo iz ušes. Tiò pa jej je to povedal:

„Hrabra deklica, nikar mi ne zamerite, da sem tudi jaz vas nazaj odganjal, kakor vsi tisti duhovi, ki so branili mojo svobodo. Čeravno sem bil namreč zaprt v tičnik, vendar sem bil zadovoljen, ker nisem imel nobenega gospodarja. Če pa že moram kteremu človeku pokoren biti, sem najrajši vam, hrabra gospica, ker ste me s toliko stanovitnostjo uplenili. Odslej vam prisežem vedno zvestobo in udano pokorščino pod vaše ukaze. Jaz vem, kdo ste vi, pa vi sami tega ne veste; pa enkrat vam bo prav prišlo, da vam bom to razodel. Da vam pokažem, kako iskrene in resnične so moje besede, povejte mi le, kaj želite, in jaz vam bom na vse odgovoril, kar le vem in znam.“

Lahko si je misliti, kako je bila princezinja vesela, ko je po tolikih žrtvah in težavah dobila v pest tako pametnega tiča, ki ni samo govoriti znal, ampak še take reči vedel, kakor jih še ljudje ne vedó. Govorečemu tiču pa je na njegove besede to-le odgovorila:

Tiček, ravno sem ti mislila povedati, da imam različne, za mene važne in imenitne želje, in da mi moraš ti povedati, kako se mi zamorejo izpolniti. Najprej sem slišala, da se tukaj dobi tudi zlata voda. Povej mi toraj, kaj je ta?

Tič pa je princezinji precej povedal, kam naj gre po tisto vodo. Ona je šla in si napolnila s tisto vodo eno sreberno posodico, ki jo je v ta namen seboj vzela.

Prišla je zdaj k tiču nazaj in mu rekla:

„Tič, to še ni zadosti; jaz hočem imeti še tisto drevó, ki samo poje in godbo dela; povej mi, kje ga najdem?“

Tič odgovori: „Obrnite se okoli; tam vidite majhen gojzdič in v njem tisto drevo!“

Tisti gojzdič je bil blizo, princezinja je šla tje, ter je kmalo slišala ubrano petje, ki je šumelo iz perja tega drevesa. Pa drevo je bilo debelo in visoko. Prišla je toraj k tiču nazaj in mu rekla:

„Pojoče drevó sem našla, pa ne morem de nje-ga; da bi veje dosegla sem premajhna, da bi ga izdrla, sem preslaba.“

„Ni treba celega drevesa,“ reče tič, „skusite vtrgati le majhno vejico, to vzemite seboj in vsadite jo v svoj vrt. Tam bo hitro korenince pognala in v kratkem bo iz te vejice zrastlo tako drevó, kakor je ono tam.“

Princezinja je šla še enkrat tje in kmalo našla vejo, ktera je toliko doli visela, da jo je zamogla doseči in odtrgati od nje malo vejico, ktero je seboj vzela.

Ko je tako vse tri reči skupaj imela, katerih je bila toliko pozelela, rekla je tiču:

„Tič, vse, kar si do zdaj storil, je še premalo. Ti si kriv, da sta konec storila moja dva brata, ki sta najbrž tu doli med temi črnimi kamni. Jaz jih hočem seboj na dom vzeti.“

Zdelo se je, kakor bi bil tič nevoljen teh besedij, ker dolgo ni hotel nič odgovoriti.

Princezinja pa je toliko bolj silila na to in rekla tiču:

„Ali nisi ravnokar prisegel, da mi boš v vsem pokoren. Zakaj mi ne odgovoriš? Ali ne veš, da te lahko pokončam, kadar hočem?“

„To je že res,“ reče tič, „pa to je velika reč, ki jo od mene zahtevate, pa vendar jo hočem po

vaši želji izpeljati. — Pogledajte tu okoli, če ne najdete enega vrča; ne more daleč biti.“

„Dobro, tam le eden stoji,“ reče princezinja.

„Vzemite ta vrč, v katerem je neka posebna voda,“ reče tič, „in kadar pojdete po hribu doli, poškropite s to vodo vsacega od tistih črnih kamnov. To je sredstvo, da boste svoje brate zopet videli.“

Stir sto tri in trideseta noč.

Princezinja je zgrabila vrč, potem je vzela tiča v tičniku, vejico pojočega drevesa in posodico zlate vode, ter šla navzdol po klancu. Iz vrča je zajemala vodo in vsacega tistih črnih kamnov poškropila z njo. V tem hipu se je vsak kamen spremenil ali v viteza ali pa v konja. Ker ni nobenega kamna izpustila, prišla sta tudi njena dva brata Baman in Parvis, pa nju obeh konja. Pristrčno in veselo je bilo svidenje, ko je objela oba svoja brata, o kterima je mislila, da sta že mrtva. Potem ju je vprašala:

„Ljuba moja brata, kaj pa vidva tukaj delata?”

Odgovorila sta, da jima je bilo, kakor bi bila ves čas spala. Ona pa jima reče:

„Se ve da, pa vidva bi bila spala do sodnega dne, če bi vaji jaz ne rešila. Ali se ne spominjata, da sta šla iz doma po govorečega tiča, po pojoče drevo in po zlato vodo? Ali se ne spominjata tistih črnih kamnov, ki sta jih tu videla? Oglejta se zdaj okoli, če še kterege vidita! Poglejta te-le gospode in te konje! To so bili sami črni kamni, in vidva tudi, in vajina dva konja tudi. In če hočeta vedeti,

kako je to prišlo, da sta bila rešena, poglejta ta vrč in to vodo, ki je v njem, s katero sem vsaki kamen poškopila. Vse to me je naučil govoreči tič, ki ga tukaj v tičniku vidita, in mi tudi pomagal do pojočega drevesa in do zlate vode.“

Princa Baman in Parvis sta zdaj spoznala, koliko hvale sta svoji sestri Angeli dolžna. Pa tudi drugi gospodje, ki so bili prej črni kamni, ki so tam okoli stali in te besede slišali, hiteli so princezinji roke poljubovati in se jej zahvaljevati za veliko dobroto, da jih je iz zakletstva rešila. Vsi so se izrekli tako, da hočejo zanaprej princezinji kot hlapci služiti ter jo vse ubogati, kar jim reče.

„Dragi gospodje,“ reče princezinja na to, „če ste me prav poslušali, ste izvedeli, da je bilo meni le na tem ležeče, da rešim svoja brata. Da je to iskanje in škropenje kamnov tudi vas k novemu življenju obudilo, to je pač sreča za vas, pa ni moja zasluga, in mi niste za to nič hvale dolžni. Vem, da ste hrabri in svobodni vitezi, in bi se pač ne spodobilo, ko bi hoteli postati moji hlapci, za kar niste rojeni. Pojdite vsak na svoj dom in veselite se življenja; jaz vam vošim prav srečno pot!“

Na to se je ona prva vsedla na konja in njenemu izgledu so sledili vsi drugi.

Princ Baman je hotel princezinji breme olajšati in nositi namesto nje govorečega tiča s tičnikom. Ona pa v to ni privolila, rekši: „Ljubi brat, tič je moj suženj, jaz ga hočem sama nositi. Če pa hočeš nositi vejico pojočega drevesa, s tem mi boš vstregel.“ Princ Baman je to prav rad storil. Princ Parvis pa je vzel posodico z zlato vodo, tako da so vsak nekaj nosili.

Na to se je cela tropa jezdecev začela pomikati po cesti naprej, njim na čelu princezinja Angela, katero so vsi kot svojo rešiteljico častili.

Hoteli so vsi vkup še enkrat pozdraviti starega puščavnika in se mu zahvaliti za njegove dobre svete in nauke. Pa mož je bil med tem časom umrl, ne ve se, ali iz starosti, ali pa zato, ker ni bil več potreben na svetu, ker odslej ni bilo treba več nobenemu poti kazati v hrib k govorečemu tiču.

Šli so toraj vsi skup svojo pot naprej. Pa vsak dan jih je bilo manj, ker je vsak na svojo stran zavil, kadar je prišel blizo svojemu domu. Vsak pa, prej ko je odšel, se je spodobno zahvalil princezinji Angeli. Oba princa in princezinja so prišli sami na svoj dom.

Tukaj je postavila princezinja čudovitega tiča na vrt; in ko je ta tič peti začel, prileteli so tiči iz vseh krajev ter ga poslušali ali pa mu pomagali peti; prišli so šinkovci, liščeki, kalini, cizki, škrjanci, slavčki, drozki, penice, taščice, repniki, kobilarji in vsake vrste tice, tako da je vsa dolina odmevala od njih veselega žvrgolenja.

Vejico od pojočega drevesa je vsadila v zemljo, in hitro je pognala nove veje, ker si je zaredila korenike. V kratkem času je zrastlo iz nje lepo drevo, ktereга perje je delalo tako lepo godbo, da je bilo veselje, poslušati jo. Za zlato vodo pa je pustila narediti okroglo korito iz mrameljna, in v to korito je vlila tisto malče zlate vode, kar je je seboj prinesla. Pa voda je začela naraščati in kipeti in v zrak vreti, ter naredila sama iz sebe lep, zlat vodomet, da so ga ljudje iz daljave hodili gledat. Pa tudi za govorečega tiča in za pojoče drevó so ljudje

kmalo zvedeli, in ni bilo dolgo, pa so prihajali ljudje v celih trumah iz vseh krajev, ter so si te čudovite reči ogledovali. Nihče jim tega ni branil.

Čez nekaj dni, ko sta si od potovanja nekoliko odpočila, začela sta princa Baman in Parvis zopet po stari navadi živeti, namreč hoditi na lov za zverinami.

To pot sta šla nekoliko dalje od doma, kakih pet ur hodá od domače grajšine. Tu se je primerilo, da je perziški kralj ravno v tem kraju zverino lovil. Ko sta princa iz obilnega spremstva spoznala, da tukaj kralj lovi, hotela sta se mu umakniti in nista dalje lovila, ampak se obrnila proti domu. Pa ravno na tem potu sta srečala kralja, in sicer v taki soteski, da se mu nista mogla ne skriti, ne umakniti. V naglici sta stopila s kónj, ter se pred kraljem priklonila. Ko je kralj videl, da sta tako lepega obnašanja in pri tem okusno opravljena, kakor dva gospoda iz dvora, hotel ju je videti in ju ukazal pred sebe pripeljati. Princa stopita pred kralja ter se mu spodobno prikloneta. Kralj ju gleda od nog do glave, ne da bi kaj rekel. Čudivši se nju plemeniti postavi ju praša, kdo sta in odkodi sta.

Princ Baman poprime za besedo in reče: „Gospodar, midva sva sinova višega vrtnarja vašega veličanstva. Naš oče je nedavno umrl, in mi stanujemo v gradu, ktereга nam je kratko pred svojo smrtjo kupil. Rekel je, naj ostanemo tako dolgo doma, da dorastemo polno možko starost in potem naj prosimo pri vašem veličanstvu za kako državno službo.“

„Kakor vidim,“ reče kralj, „hodita vidva rada na lov?“

„Res je, gospod,“ reče Baman, „to je najina najljubša zabava. Ta vaja je tudi za vsacega potrebna, kdor hoče kedaj služiti v armadi vašega veličanstva, med vašo hrabro vojsko.“

Kralj, zadovoljen s tako modrim odgovorom, reče na to:

„Ker je že tako, videl bi rad, kako znata vidva zverino loviti; pridita z nami in izvolita si zverino, kakoršno hočeta.“

Tako sta šla princa s kraljevim spremstvom, Niso šli daleč, kar se jim prikaže več živalij na enkrat. Princ Baman si izbere leva, Parvis pa medveda. Pogumno planeta na konjih za zverinama, da se je kralj kar čudil. Oba sta skor na enkrat dohitela vsak svojo zver, Baman je prebodel s sulico leva, Parvis pa medveda. Brez odloga je hitel potem princ Baman za drugim medvedom, princ Parvis pa je ugledal levinjo in jo kmalo dohitel ter pokončal; ravno tako Baman svojega medveda.

Hotela sta še naprej loviti, pa kralj tega ni dovolil; poklical ju je k sebi ter jima rekel:

„Če bi vama dal prosto roko, pokončala bi mi v kratkem vso divjačino. Pa meni ni za zverine, ampak za vajino življenje, ki mi je postalo jako drago, in ki mi zna še kedaj koristiti v kaki nevarni vojski.“

Z eno besedo, kralj Kozru-Parvis je občutil do teh dveh mladenčev tako nagnjenje v sebi, da ju je povabil, naj kar pri njemu ostaneta in ž njim na kraljevi dvor gresta.

„Gospod,“ reče princ Baman, „vi nam skazujete preveč časti, tega nisva vredna.“

Kralju ni šlo v glavo, zakaj bi mladenča ne šla z njim na kraljevi dvor, zato je hotel vedeti, zakaj da ne in kateri so zadržki?

„Veličanstvo,“ reče princ Baman, „midva imava še eno mlajšo sestro doma, katero tako ljubiva, da je ne moreva same pustiti, ker bi bila preveč v skrbeh zavolj naji.“

„To je lepo,“ reče kralj, „pojdiva toraj domu in povejta sestrici, kam gresta, potem vaji bo že spustila od doma.“

Princa toraj odjezdita domu; pa nista več mislila na snidenje s kraljem, zato tudi sestri o tem nista nič pravila.

Drugo jutro se podasta zopet v tisti kraj na lov in v novič s kraljem vkup prideta. Ta ju praša: „No, ali sta povedala sestri, da vaji želim jaz pri sebi na svojem dvoru imeti?“

Princa se spogledata in zarūdita.

„Ne zamerite, gospod,“ reče slednjič princ Baman, „oba sva na to pozabila.“

„Pa se danes spomnita, kadar domu prideta, jutri mi pa prideta povedat, kako in kaj,“ reče kralj.

Pa tudi drugi dan sta pozabila sestri povedati, kaj kralj od nju želi. Kralj jima te pozabljivosti ni zameril, ampak dal je princu Bamanu tri zlate kugljice in mu rekel smehljaje:

„Te kugljice deni za pas. Kadar domu prideš in pas odložiš, bodo kugljice na tla padle in ti se boš spomnil svoje obljube.“

Štir sto štir in trideseta noč.

Bilo je tako, kakor si je kralj mislil; brez tistih kugljic bi bila princa zopet pozabila na svojo obljubo; ko se je pa princ Baman odpasal, padle so kugljice na tla, in pri tem se je spomnil, kaj je s kraljem govoril. Precej je poklical princa Parvisa in oba sta šla k princezinji Angeli in jej vse razložila, kako sta s kraljem vkup prišla in kak je bil pogovor ž njim.

Princezinja Angela je postala nemirna in rekla: „Vajino snidenje s kraljem je pač častno za vaji in zna še bolj postati; pa ob enem je tudi sitno. Prav lepo je od vaji in moje zahvale vredno, da nista hotela koj s kraljem na dvor iti, ampak sta bila raji neuljudna proti kralju, samo da sta prej z menoj govorila. Pa saj sama vesta, če gresta h kralju, da vaji ne bo pustil več od sebe, morala bota le njemu služiti, na mene pa čisto pozabiti. Kraljevi volji ustavljati se, je nevarno, vidva se mu morata v vseh rečeh pokoriti, če sta enkrat tam. Jaz vama še odgovarjati ne smem, da nikar ne hodita, ker s tem bi se vidva kralju preveč zamerila in to bi bila nesreča za nas vse. Zdaj že vesta, kako jaz o tej stvari mislim. Prej pa, ko kaj trdnega sklenemo, hočemo še prašati našega govorečega tiča, kaj bo on rekel na to. On je moder čez nas vse tri.“

Princezinja si je pustila prinesti tičnik. Potem je vpričo princev tiču vse razložila in ga prašala, kaj je tukaj za storiti? Tič jej odgovori:

„Princa se morata udati v voljo kraljevo in ga potem povabiti, da tudi on naš grad obišče.“

„Povej mi 'pa, ljubi tiček,“ reče princezinja, „kako bom pa jaz brez bratov prestala, ki sem nju družčine tako vajena? Ali si ne bomo tuji postali sčasoma?“

„Nikakor ne,“ reče tič, „še vedno raji se boste imeli.“

„Na to vižo bo kralj tudi mene videl?“ praša princezinja naprej.

„Saj to mora biti,“ odgovori tič, „potem se bo vse dobro izšlo.“

Drugo jutro sta se podala princa zopet na lov. Kralj ju komaj zagleda, kliče jima že naproti, naj brž povesta, če sta s sestro govorila in kaj je rekla.

Princ Baman se približa in odgovori:

„Veličanstvo, midva se podava pod vašo voljo. Sestra nama je to rada privolila in naji je še pokazala, da sva se iz ozira do nje toliko časa obotavljala. Pa vaše veličanstvo nama bo odpustilo, da sva imela toliko ozira na svojo sestro, ktera je takega v resnici vredna.“

„Tega vama nikakor ne zamerim,“ reče kralj, „ampak še lepo se mi zdi, ker upam, da bosta meni ravno tako zvesto služila, kakor hranita zvestobo proti svoji sestri.“

Princa sta se priklonila, da sta pokazala svoje globoko spoštovanje do kralja.

Kralj ta dan ni dolgo zverine lovil. Ker je na obeh bratih videl toliko hrabrosti in razumnosti, hotel se je ž njima prosto razgovarjati, kar pa med lovom ni lahko mogoče. Odrinil je toraj kmalo domu, princa pa sta morala jahati eden na levi, drugi na desni strani od kralja, kar je bila tolika čast, da so

ju ministri in drugi visoki gospodje, ki so bili na lovu, močno zavidali.

Ko je kralj s svojim spremstvom v mesto prijahal, gledali so ljudje radovedno oba princa ob levi in desni strani kraljevi, ker niso vedeli, kdo sta ta gospoda, ali sta tuja ali domača.

„Pa naj bosta, kdor hočeta,“ rekli so eni, „lepa človeka sta in le škoda, da naš kralj nema otrok, takih princov bi mi potrebovali. Kraljevi otroci bi morali ravno pri tej starosti biti, ko bi kraljica ne bila tako nesrečno porodila, za kar se reva že toliko let pokori.“

Ko so prišli v kraljevo palačo, je kralj oba princa najprej peljal po vseh sobah in dvoranh ter jima kazal vso lepoto, bogatijo in dragocenost, kar je je tukaj bilo nakopičene. Princa sta izraževala svojo hvalo in priznanje o vseh rečeh, kakor dva človeka, ki se na to zastopita. Potem so šli h kosilu in princa sta se morala h kralju vستي, kolikor tudi sta se branila.

Kralj je bil bistre glave in dobro podučen v vseh vednostih in umetnostih, tako da je znal o vsaki stvari nekaj povedati. Pa o ktorej koli reči je govoriti začel, princa sta mu vedla na vse odgovor dati, tako da se je kar začudil, toliko sta kazala zdrave sodbe, vednosti, prevdarka in duha.

„In če bi bila moja otroka,“ mislil si je sam pri sebi, „in če bi ju bil jaz po moji volji izučiti dal, ne bi mogla biti bolj izobražena v vseh rečeh, kakor sta.“

Na kratko, imel je toliko dopadenja nad njima, da je čez navado dolgo pri mizi obsedel, da se je s princema razgovarjal, in po kosilu ju je poklical

še k sebi v svojo sobo in še tam govoril ž njima o vsakovrstnih rečeh. Slednjič jima reče:

„Nikoli nisem vedel in verjel, da se nahajajo v mojem kraljestvu, in to na deželi tako izobraženi ljudje. Kar sem živ, se nisem še tako dobro zabaval, ko danes z vama. Za danes pa naj bo zadosti. Zdaj se hočemo en malo razvedriti, zato bom poklical godbo, da nam bo kaj zaigrala; mislim, do bo naša godba tudi vama všeč.“

Na kraljevo povelje je prišla godba in zaigrala nekaj komadov na polno zadovoljnost vsih poslušalcev. Na to so nastopili kraljevi šaljivci ali dvorni norci, kateri so znali vsake sorte kratkočasne burke vganjati. Potem so prišli plesalci in plesalke, ter začeli po godbi plesati.

Ko je bilo vse končano, zahvalila sta se princa kralju za toliko prijazno gostoljubje in za vse zabave, ter ga prosila za dovoljenje, da bi se smela na svoj dom povrniti.

„To vam dovolim rad,“ reče kralj, „da obiščeta zopet svojo sestro, da jej ne bo dolg čas doma; pa vedita, da sem vaji iz tega namena sim pripeljal, da bosta drugokrat pot sama našla. Prosim vaji toraj, da me prav pogosto obiščeta! Večkrat ko prideta, ljubši mi bo.“

Princ Baman pa je rekel na to: „Gospod, ali se smem predrzniti, staviti vam predlog, če se zopet na lovu vidimo, da tudi vi nas v našem gradu enkrat obiščete! Mi sicer take časti nismo vredni, pa včasih si kralji odpočijejo tudi v kaki revni bajtici.“

Kralj mu odgovori: „Hiša, v kateri taki gospodje stanujejo, je gotovo lepa in vas vredna.“

Z velikim veseljem vas hočem obiskati in vaš gost biti, da vidim tudi vašo sestrico, ktera mi je draga že prej, ko sem jo videl, ker slišim toliko lepega o njej. To veselje si bom privošil že pojutranjem. Na vse zgodaj bom prišel na tisti kraj, kjer smo se v prvič videli; pridita tje, da mi bosta pot pokazala do vaše hiše.“

Stir sto pet in trideseta noč.

Princa Baman in Parvis sta še tisti dan domu odjahala. Domu prisedši, sta sestri Angeli z velikim veseljem pravila, s kako častjo sta bila pri kralju sprejeta, in da sta ga povabila na dom, in da je obljubil že pojutranjem priti.

„Če je tako,“ reče princezinja, „potem moramo skrbeti, da bomo kralja vredno sprejeli ter mu pripravili spodobno kosilo. Prašati moramo našega govorečega tiča, on nam bo znabiti vedel povedati, s katero jedjo bi mi znali kralju najboljše postreči.“

Princa sta temu pritrdila in princezinja je šla tiča izpraševati.

„Tiček moj,“ rekla mu je, „kralj nas bo v kratkem obiskal. Povej meni, kaj naj storimo, da bomo kralju najboljše postregli?“

„Ljuba gospica,“ reče tič, „saj imate dobre kuharje in kuharice, naj ti le pokažejo, kaj znajo. Pred vsem pa ne pozabite na kumare, ktere kralj najrajši je. Zraven kumarc pa postavite eno skledico biserov.“

„Ali si ob pamet, tič?“ reče princezinja, „kumare pa biseri, kako se to vkup podá? Saj biseri

niso za jed! Kaj bomo potem bisere na mizo nosili? Sicer pa, če vse svoje bisere vkup spravim, jih ni toliko, da bi ž njimi eno malo skledico napolnila.“

„Ljuba moja gospodarica,“ reče tiček, „le naredite tako, kakor vam jaz povem, in nikar se ne vznemirujte; boste videli, da bo prav tako. Zavolj biserov ni treba v skrbeh biti. Pojdite jutri na vse zgodaj do prvega drevesa v našem logu na desno roko, tam pustite kopati pod drevesom, in našli boste več biserov nego jih potrebujete.“

Princezinja je še tisti dan vrtnarju naročila, naj jo zjutraj na vse zgodaj pokliče, da bosta šla skupaj k tistemu drevesu kopat. Tako se je tudi zgodilo. Ko je vrtnar en čas kopal, zadel je z motiko ob nekaj trdega. Bila je skrinjica iz slonove kosti. Vrtnar jo potegne iz zemlje in izroči princezinji. Ta jo odpre in vidi, da je od znotraj vsa zlata in z velikimi, snežno-belimi biseri napolnjena.

Vsa vesela je hitela princezinja domu, vrtnar je pa odkopano zemljo nazaj poravnal in jamo zamašil.

Princa Baman in Parvis sta ravno vstajala ter sta se začudila, ko sta videla skoz okno, da princezinja že tako zgodaj po vrtu leta, kar sicer ni bila njena navada. Hitro se toraj napravita in hitita na vrt princezinji naproti.

„Kaj pa tukaj neseš, ljuba sestra,“ jo vpraša Baman, „in kaj sploh tako zgodaj na vrtu delaš? Ali je vrtnar kak zaklad našel? Škatljica vsaj je jako lepa videti.“

„Ravno narobe,“ reče princezinja, „jaz sem vrtnarja tje peljala in mu pokazala, kje naj koplje.

Le pojdiva z mano, da bosta videla, kaj je v skrinjici, potem se bosta še le čudila!“

Šla sta toraj ž njo gor v njeno sobo, in tam jima je pokazala obilno množico biserov, ki so bili v škatlji, ter so imeli cene za več tisoč goldinarjev.

„Kdo pa ti je to povedal,“ praša princ Parvis, „da je na našem vrtu tak zaklad?“

„Kdo drugi, ko govoreči tič,“ odgovori Angela. „Včeraj sem ga izpraševala, s čim naj kralju postrežemo, če pride; in tič mi je povedal, da mu moramo zraven drugih jedil eno skledo kumaric in eno skledico biserov na mizo postaviti. In ko sem rekla, da imam premalo biserov za eno skledico, povedal mi je tič, kje naj kopljem, da bom biserov zadosti našla.“ Princa sta se čudila tolike modrosti tiča, kakor tudi tej čudni zapovedi, da morajo zraven kumar še biseri na mizo priti. Pa kolikor sta tudi o tem premišljevala, nista mogla zapopasti, kak pomen da bi to imelo. Rekla pa sta, da se mora vse storiti, kakor je tič svetoval.

Ko sta brata zopet odšla, pustila je princezinja prvega kuharja poklicati in mu naročila, kaj in kako naj kosilo za kralja pripravi. Potem je še pristavila:

„Razun tega moraš pa nekaj posebnega za kralja na mizo prinesiti, pa sam ti, in le ti boš odgovoren, če ne bo storjeno, kakor ti rečem. Ti moraš za kralja prinesiti na mizo eno skledico kumar in eno skledo biserov. Kumare že veš kje dobiti; bisere ti pa tukaj dam. Zravnaj jih lepo v eno sreberno ali zlato skledico, pa jih postavi na mizo.“

Kuhar se je vstrašil in je nekaj korakov nazaj stopil, ker je mislil, da je princezinja znorela, ker hoče kralju bisere v jed ponujati.

Princezinja je koj spoznala, kaj kuhar misli, zato mu je rekla :

„Ti misliš, da sem jaz neumna, ker hočem take jedila na mizo nositi, ker še nisi nikoli kaj takega videl. Pa le potolaži se in ubogaj mene, kar ti rečem, ker ti tega ne zastopiš, zakaj mora tako biti. Če bi bilo biserov preveč za malo skledico, prinesi jih nazaj, kar jih je preveč.“

Kuhar si ni upal nič več ugovarjati, vzel je skrinjico z biseri in jo nesel v kuhinjo. Isti dan je pustila princezinja po celej hiši vse očediti in posnažiti, da je bilo vredno za kraljev sprejem.

Drugo jutro sta hitela princa Baman in Parvis na vse zgodaj na določeni kraj, da bi kralju ne bilo treba čakati ju tam. Res sta še pred kraljem tje prišla. V juternem hladu so en čas lovili; ko je začelo pa opoldansko solnce pripekati, ustavili so lov. Na vabilo obeh princov podalo se je zdaj celo spremstvo na pot proti gradu višega vrtnarja. Princ Parvis je jahal spredaj in pot kazal, princ Baman pa je jezdaril na strani kralja in se ž njim razgovarjal. Ko so prišli blizo gradu, spodbodel je princ Parvis svojega konja, da bi princezinji naznanil prihod cele družbe. Pa princezinja je imela že sama čuvaje nastavljene, kateri so jej že veliko prej povedali, da se kralj bliža s celim spremstvom in koliko jih je, da je vedela, za koliko mož je treba mizo pogrnti.

Ko je kralj na dvorišče prišel in stopil s konja, prišla mu je princezinja Angela naproti, pokleknila pred njim in ga pozdravila. Brata Baman in Parvis pa sta kralju povedala, da je to nju sestra in hišna gospodinja.

Kralj se je pripognil in princezinjo vzdignil od tal. In ko jo tako ogleduje, ko vidi njeno lepoto, nje postavo in celo nje bistvo, prikupila se mu je na nek čuden način, in govoril jej je to:

„Brata sta sestre vredna, sestra pa bratov; zdaj razumem, zakaj se brata nista hotela ločiti od tako ljubeznjive sestre. No, upam, da se homo še bolje spoznali, če bom en čas med vami, in se kaj pomenimo.“

Princezinja pa je odgovorila: „Gospod, z veseljem vas pozdravimo v naši hiši, ki ni ravno pre-slaba za deželo, pa vendar v nobeni primeri s hišami in palačami v mestu, ki jih imajo kralji in drugi imenitni gospodje.“

„Znabiti pa vaš grad preveč nazaj devate,“ reče kralj, „ogledati si hočem vse, potem bom že videl, kako domovje da imate. Pokažite mi toraj vse prostore, če ste tako prijazni.“

Princezinja je zdaj peljala kralja po vseh sobah in dvoranah. Kralj je vse pazljivo ogledoval ter hvalil lepoto, opravo in razne dragocenosti, okusne ozaljšave in lepe podobe. Slednjič pa reče princezinji:

„Vi pravite, da je to le slabo domovje, gospodična. Jaz vam pa rečem, da bi ljudje iz največih in najlepših zbežali, ko bi imeli take gradove na deželi, kakor vi. Zdaj se ne čudim, zakaj živite raji na deželi ter si ne poželite mestnega hrupa. Prosim vas, pokažite mi še vrt, gotovo je tako lepe hiše vreden.“

Princezinja je odprla vratica, skoz ktere se je prišlo na vrt. Prvo, kar je kralj zagledal, bil je prekrasni vodomet iz zlate vode. Ves začuden je gledal to prikazen, kaj tacega še nikoli ni videl. Ves

zavzet vpraša: „Od kodi pride ta čudna voda? Kje je nje izvor? Kako je bilo mogoče, napraviti tak vodomet, kakoršnega svet še ni videl? To si moram natanko ogledati!“

To rekši je stopil še bližej. Ko se je zlate vode dosti nagledal, peljala ga je princezinja k pojočemu drevesu. Kralj je pristopil in slišal iz listja tega drevesa šumeti tako lepo godbo, kakor še nikoli. Gledal je okoli sebe, misleč, da so kje kaki godci skriti, pa ni videl nobenega, godba pa je bila tako glasno, da je morala iz bližine priti. Začuden reče princezinji: „Lepotica moja, kje so tisti godci, ki to lepo godbo delajo? Ali so pod zemljo? Ali so nevidljivi v zraku? Zakaj se ne prikažejo?“

„Veličanstvo,“ reče princezinja, „to niso nobeni godci, ampak listje tega drevesa dela tako godbo. Le stopite čisto blizo, pa se boste prepričali, da godba pride iz drevesa.“

Kralj je stopil blizo ter je bil tako očaran po tej sladki melodiji, da se ni mogel dosti naslušati. Potem se je domislil zlate vode ter se ozrl, da bi jo videl. Zdaj še le se je spomnil, da princezinja zraven njega stoji, zato jo je prašal:

„Krasotica moja, povejte mi, ali stoji to čudno drevó po naključbi v vašem vrtu, ali ste ga v dar dobili? Ali ste ga dobili iz kake daljne, tuje dežele? To mora prav od daleč sim biti, sicer bi bil jaz že kaj zvedel o njem, saj ljudje vedó, da jaz take čudne reči ljubim, in da sem tudi kupec za take dragocenosti. Kako se pravi temu drevesu?“

„Gospod,“ reče princezinja, „temu drevesu se pravi „pojoče drevó.“ V naši deželi ne zraste samo od sebe; pa predolgo bi trpelo, ko bi vam hotela

praviti, kako smo mi do tega drevesa prišli. To je ena historija z ono zlato vodo, ki ste jo prej videli in z govorečim tičem, ki ga boste tudi lahko videli. Povedala vam bom to historijo, kadar boste bolj spočiti; zdaj ste pa še trudni od lova, in je tudi prevroče tukaj na solncu.“

„Res je, lepotica moja,“ reče kralj, „da smo se nekoliko utrudili z lovom; pa pri občudovanju teh dragocenih reči pozabi človek na ves trud in skoraj samega sebe ne čuti. Pojdiva zdaj še enkrat zlato vodo gledat, potem mi boste pa pokazali govorečega tiča.“

Ko sta prišla do zlatega vodometa nazaj, je kralj zopet dolgo časa to čudno prikazen opazoval. Krasno je bilo videti, kako je zlata voda s curkom v zrak kipela in potem v zlatih jagodah nazaj padala.

„Ce sem vas prav zastopil,“ reče kralj, „potem ta voda ne pride po cevéh iz kakega studenca, ampak kar sama v zrak kipi in pada nazaj. To je res ravno tako čudna reč, kakor pojoče drevó.“

„To je tako, kakor pravite,“ reče princezinja, „in se lahko prepričate, da to mrameljnato korito nema nobene luknje, skoz katero bi voda vanj prihajala. Naj bolj čudno pa je to, da sem vlila v to korito samo en majhen glažek take vode in je ta potem sama od sebe toliko narastla.“

Kralj je slednjič odšel z besedami:

„Za danes sem se dosti nagledal; pa jaz bom še večkrat prišel, kajti tukaj se mi dopade. Peljite me zdaj h govorečemu tiču.“

Ko sta se tisti utici bližala, v kateri je bil tičnik z govorečim tičem, zapazil je kralj po vseh drevesih okoli vse polno raznovrstnih tičev, ki so

žvrgoleli vsak svojo vižo, da je bilo veselje. Kralj je prašal, zakaj so vsi tiči ravno tukaj zbrani, in ne tudi po družih drevesih, koder sta prej hodila?

„Gospod,“ reče princezinja, „to pride od tod, ker so ti tiči od vseh krajev tukaj zbrani, da spremeljujejo petje govorečega tiča. Stopiva v utico, veličanstvo, tam boste videli govorečega tiča in kmalo zapazili, da on s svojim petjem prekosi vse druge tiče, tudi slavčka, ki se ž njim niti primerjati ne more.“

Kralj je stopil pod utico. Govoreči tič je pel naprej, princezinja pa ga je poklicala z močnim glasom:

„Čuj, tiček moj, tukaj je kralj Perzije, izkaži mu svojo udanost in spoštovanje!“

Tič je precej nehal peti in vsi drugi tiči so umolknili ž njim vred. Potem je rekel govoreči tič: „Bodi pozdravljen naš kralj! Bog mu podeli svoj blagoslov in dolgo let srečnega vladanja!“

Kralj pa je odgovoril: „Tiček, zahvalim se ti za tvoje pozdravljenje in se veselim, da sem v tebi spoznal kralja vseh tičev.“

Ker so pa ravno strežaji h kosilu klicali, povabila je princezinja kralja, naj se dalje ne mudi in naj se blagovoli podati ž njo v dvorano, kjer so bile mize pogrnjene. V splošno zabavo gostov vzela je tičnik z govorečim tičem seboj in ga obesila na steno v dvorani, tik kraljevega sedeža.

Ko se je kralj vsedel k mizi, videl je z dopadanjem pred sabo skledo kumaric, ktere je rad jedel. Začudil pa se je, ko je videl v drugi skledici pred sabo same bisere.

„Kaj to pomeni?“ je rekel, „kdo bo pa bisere jedel? Kdaj se je še to videlo?“

Začuden je pogledal oba princa in princezinjo, kakor bi hotel prašati, kaj to pomeni.

Namesto princev pa je odgovoril govoreči tič:

„Kako je to, veličanstvo, da se vam predstavi biseri za jed, to se vam čudno zdi; to se vam pa ni čudno zdelo, ko so vam pravili, da je vaša žena porodila psa, mačka in kos lesa?”

„Jaz sem to verjel,“ reče kralj, „ker so mi tako povedale babice.“

Tič pa odvrne: „Te babice so bile sestre od kraljice, katere so v svojem hudobnem srcu kraljico zavidale. Ti dve hudobni ženski sta si to basen izmislili, da bi kraljico v nesrečo in sramoto spravili. Vi, o kralj, pa ste jima prehitro verjeli. Le izprašajte trdo ti dve nemarnici, in obstali bosta svojo hudobijo. Ta dva brata in nju sestra tukaj pa so vaši trije otroci, ki vam jih je kraljica rodila. Hudobni ženski sta jih vrgli v vodo na vašem vrtu, pa stari vrtnar jih je iz vode polovil in kot svoje otroke izredil, kajti on sam ni imel nobenih otrok.“

Stir sto šest in trideseta noč.

Te besede, ki jih je tič govoril, so kralju na enkrat vse razjasnile.

„Dragi tiček,“ je uskliknil, „ne pride mi težko, tvojim besedam verovati. Ko sem v prvič te otroke videl, čutil sem tako nagnjenje do njih, kakor bi vedel, da so moje krvi. Pridite toraj k meni, otroci moji, in pustite se objeti od vašega očeta.“

To rekši vstane in objame vse tri po vrsti. V vseh očeh so solze igrale pri tem ginljivem prizoru.

„To še ni zadosti, otroci moji,“ nadaljuje kralj, „zdaj se morate še med seboj objeti, ne več kot otroci starega vrtnarja, ampak kot dediči slavne perziške krone in kraljeve rodovine, katere slavo, upam, boste vredno pomnoževali in ohranili.“

Oba princa in princezinja, katerim je bila ta novica tudi še čisto nova, objeli so se z nekim pomlajenim in veselim srcem. Potem so se vsi vkup zopet k mizi vsedli.

Kralj pa ni mogel dosti jesti, ker ga je veselje preveč prevzemalo. Po kratkem odmoru je rekel otrokom:

„Ljubi moji otroci, jutri bom vašo mater k vam pripeljal. Pripravite se na njen sprejem.“

Na to je kralj hitro konja zajezdil in brzih nog ga je tja nesel v mesto nazaj. Brez zamude je svojega ministra poklical in mu ukazal, naj hitro skliče sodbo, katera ima soditi sestre od kraljice, ženo dvornega kuharja in ženo dvornega peka. Briči so obe sestri hitro zgrabili in ji pred sodbo pripeljali. Po ojestrem izpraševanju sta obe sestri obstali svojo krivdo. Na to sta bili obsojeni na smrt, in sicer tako, da ji imajo vsako štirji konji raztrgati. Sodba se je še tisto uro izpolnila, hudobni sestri sta prejeli zasluženo kazen.

Potem pa je šel kralj s celim spremstvom svojim in z vso visoko gospodo peš tje pred tisto cerkev in k tisti utici, kjer je uboga kraljica že toliko let po nedolžnem zdihovala. Solznih oči je kralj sam prijel kraljico za roko, jo pripeljal iz žalostne ječe, jo objel pred vsemi ljudmi in jej tako govoril:

„Draga moja gospa! Prišel sem te prosit odpušcanja, da sem te pustil toliko let po nedolžnem

trpeti. Vsega sta krivi tvoji dve hudobni sestri, ki sta mene z lažmi prevarili; pa zdaj sta že prejeli zasluženo kazen. V tvojo tolažbo pa naj ti povem, da te čaka vsaj eno veselje, tvoji in moji otroci so vsi trije čvrsti in zdravi in te željno pričakujejo, da te vidijo in objamejo. Pozabi, kar je bilo in stopi v prejšno čast in srečo nazaj!“

Tako se je kralj očistil in ponižal pred vsem ljudstvom, katerega se je bilo obilo zbralo, ko so zvedeli, kaj se godi. Bliskoma se je razširila ta novica po celem mestu, in ljudje so se veselili, da je nedolžnost kraljice prišla na dan, in da sta bili hudobni nje sestri tako ojstro kaznovani.

Drugi dan podala sta se kralj in kraljica, katera se je zdaj zopet v kraljevo oblačilo oblekla, z velikim spremstvom proti gradu, kjer so bivali nju otroci, princa Baman in Parvis pa princezinja Angela. Kralj je kraljici pokazal njene tri otroke in rekel:

„Draga gospa, tukaj imaš tvoja dva princa in tvojo princezinjo! Objemi jih s tisto ljubeznijo, kakor sem jih jaz; povem ti, da so najine ljubezni vredni.“

Solze veselja so tekle curkoma pri tem prelepem prizoru, ko je mati objemala svoje otroke, katerih še nikdar ni videla, in otroci svojo pravo mater, o kateri prej še nič vedeli niso, niti jo poznali. Po tolikoletnem trpljenji je dal Bog kraljici včakati tak lep dan, kakoršnega še nikoli poprej.

Lahko si je misliti, da pripovedovanja, zagotavljanja ljubezni in sreče med stariši in otroci ni bilo ne konca ne kraja. Po tem srečnem in veselem dnevu se je kraljica na novo pomladila, in kakor je

bila v ječi shujšana, bleda in onemogla, tako je zdaj dobivala nazaj zdravo barvo v obraz, vesel pogled in novo živost v svoje ude in svojo kri.

Po prvem svidenju se je pripravilo obilno kosilo za celo družbo, spremljevano od prijetne godbe in petja tičev v bližnem vrtu. Po kosilu pa je kralj peljal kraljico na vrt, ter jej pokazal zlato vodo, pojoče drevó in govorečega tiča.

Ko so si vse ogledali, odpravili so se vsi skupaj v mesto. Naprej je jezdaril kralj, njemu na desni princ Baman, na levi pa princ Parvis. Za njimi pa so jahale kraljica, princezinja in nje družice. Potem pa celo spremstvo generalov, dvornikov, ministrov in viših dostojanstvenikov, pa strežajev in vojakov. Tako je cela četa prijezdarila v mesto. Ljudje so bili pa že vsi na nogah, ker so že zvedeli, kaj se je med tem zgodilo, da je prišla nedolžnost kraljice na dan in da so se našli kraljevi otroci, dva princa in ena princezinja. Vse ljudstvo je privrelo iz mesta vun kralju in njegovemu spremstvu naproti. Eni so bili radovedni, videti kraljico po tolikoletni ječi zopet v njeni prejšni časti in kraljevi obleki; zopet drugi so hoteli videti kraljeva sinova in princezinjo, o kterih do zdaj še ni bilo nič slišati in jih še nihče ni poznal; zopet drugi so bil radovedni na govorečega tiča, o katerem so tudi že slišali, da ga bo princezinja seboj prinesla.

Ko je kraljeva četa v mesto prispela, začelo je ljudstvo vriskati in „živio“ vpiti, da se je kar po zraku razlegalo. Vmes pa je z močnim glasom zapel govoreči tič in vsi drugi tiči, ki so za njim prileteli, so peli ž njim vred na ves glas.

V takem veselji so prišli potovalci v kraljevo palačo. Zvečer pa je bilo vse mesto razsvitljeno; in kralj je napravil skozi celi teden ljudske veselice, pri katerih se je jedlo, pilo in plesalo, vse na kraljev račun. Veselja ni bilo ne konca, ne kraja, posebno v kraljevi palači, kjer so se med seboj radovali stariši in otroci, prej toliko let ločeni in drug drugemu neznani.

Ko je Lunica to historijo skončala in je zapazila, da še ni dan, začela je drugo historijo, od mladega princa in od zelenega tiča, ter jo pravila tako:

Historija od mladega princa in od zelenega tiča.

„Enkrat je bil v Indiji en kralj, ki je imel v oblasti širno deželo in obilno bogastva. Vendar ni bil prav srečen, ker ni imel nobenih otrok.

Nekega dne se ga je žalost posebno močno polotila, oblekel se je v črno obleko in šel v državni zbor. Minister se je prestrašil, ko je kralja videl v žalujoči obleki, ter prašal, kaj je uzrok te žalosti.

„Saj sem zmirom žalosten,“ reče kralj. Minister ga je hotel potolažiti s tem, da ga je opomnil na njegovo bogastvo. Kralj pa je rekel: „Čemu so mi vsi zakladi, če pa nemam nikogar, da bi mu jih zapustil.“

Neki star možiček je te besede slišal, pristopil h kralju in mu rekel:

„Gospodar, moj oče mi je zapustil kot dedščino neko zdravilo, katero ima tako moč, da naredi vsa-

cega človeka rodovitnega, če prej ni bil. Veselilo bi me, če bi vam smel to zdravilo ponuditi.

Kralj je zdravilo z veseljem vzel in rabil. In to ne brez uspeha: kratko časa potem čutila se je kraljica mater. Na to veselo novico je pustil kralj velike ljudske zabave napraviti ter je razdelil mnogo miloščine med uboge.

Kraljica je povila lepega fantiča, kteremu so dali ime „Drzovit“. Sedem let so ga odgojevale ženske, potem pa je dobil možke učenike, ki so ga podučevali v veri, v vednostih in umetnostih. Komaj dvanajst let star se je vadil že jahati in streljati, in v kratkem je bil najboljši jezdec v celem kraljestvu.

Nekega dne, ko je bil na lovu blizo glavnega mesta, zagledal je enega tiča, ki je imel vse zeleno perje. Hotel ga je ustreliti, pa tič mu je ušel. Iskal ga je na vse strani, pa ga ni mogel najti. Prišel je domu ves žalosten, ker mu je ta lepi tič ubežal.

Ko je kralj princa tako želostnega videl, prašal ga je, kaj mu je. Princ pa je odgovoril:

„Videl sem tako lepega tiča, da se zakolnem, da nečem prej mesa jesti, dokler ga ne vjamem.“

Kralj je sina tolažil, da so vsakovrstni tiči na svetu, in da bo gotovo še kterega dobil, ki bo še dosti lepši od tistega zelenega. Princ Drzovit pa se ni dal pomiriti; komaj je novi dan napočil, bil je že na nogah in iskal zelenega tiča po gojzdu.

Res ga je zopet zagledal, se mu približal in vstrelil za njim: Pa tič je odletel nepoškodovan. Zdaj princ konja spodbode in dirja za tičem, pa ga ni mogel dohiteti. Ves upehan je prišel v mesto

nazaj. Tam ga sreča star mož in ga praša:

„Ljubi princ, zakaj ste tako upehani.“

„Dobri oče“, reče princ, „dirjal sem za zelenim tičem, pa ga nisem mogel dohiteti.“

„Moj sin“, reče starček, „tega tiča ne boste vjeli, če bi ga celo življenje lovili. Ta tič je iz kaferske dežele, kjer je dosti takih in še drugih čudnih tičev; nekteri iz njih znajo celo govoriti. Pa v to deželo vi ne morete priti. Zato si le izbijte tega tiča iz glave“.

„Jaz pa pravim, da ne“, reče princ, „šel bom v tisto deželo, naj že bo, kjer hoče“.

Šel je s tem sklepom domu, da hoče popotovati v kafersko deželo.

Njegov oče, indiški kralj, je princa zopet miril in tolažil, rekoč: „Moj sin, izbij si te muhe iz glave; saj nisi več otrok, da bi moral vsako reč imeti, ki jo vidiš“.

Princ pa je odgovoril: „Odkar je meni stari mož pravil od kaferske dežele in kako lepi tiči so tam, gorim kar od poželenja, to deželo videti in tega tiča v pest dobiti“.

Princu Drzovitu se ni dalo nič dopovedati; grozil je, da bo sam sebe umoril, če ga ne pusté potovati v kafersko deželo. Kralj je toraj odjenjal, mu dal nekaj skušenih spremljevalcev, ter ga pustil odpotovati proti zapadu skozi Azijo in Afriko.

Štir sto sedem in trideseta noč.

Princ in njegovi spremljevalci so potovali prvi mesec brez posebne nezgode. Slednjič pa so prišli do razpotja, kjer se je cesta na tri strani razdelila.

Na razpotji je bil kamnit steber postavljen, na katerem so bili trije napisi. Na eni strani se je bralo: „**Pot sreče**“; na drugi strani: „**Pot kesanja**“; na tretji strani pa: „**Kdor se oberne na ta pot, bo težko kedaj nazaj prišel**“.

„Ta poslednja je prava pot“, vzkliknil je princ, „saj jaz hočem ravno po nevarnih potih hoditi“. Ukazal je toraj svojim spremljevalcem, naj mu sledé na tej poti.

Potovali so zdaj dvajset dni skozi tamne gošče in lesove, kjer je vse mrgolelo divjih zverin in strupenih kač. Z vsakim korakom je bila pot bolj grozna in nevarna. Zdaj so jih ustavile cele trume rujovečih levov, katere so zamogli le s tem pregnati, da so velike kresove zanetili; zdaj zopet so morali hoditi čez ojstre pečine; po noči pa so jih strašili tisočeri strahovi.

Na tej poti je princ zgubil večino svojih spremljevalcev; nekatere so raztergale zverine, druge so ostrupile kače, zopet drugi so omagali pred vročino in pocepali.

Z majhnim krdelcem še živih konjиков je prišel princ slednjič v eno razdrto, čisto zapuščeno mesto. Tukaj je pustil postaviti svoje šotore. Ko je odmolil večerno molitev, hotel se je vleči, kar se mu na enkrat prikaže eden od tistih duhov, ki so v teh razvalinah prebivali.

„Pozdravljen bodi, mogočni duh in kralj puščave“, ogovori ga princ. In ko je videl, da ima duh tako velike lase, da skor iz njih ne vidi, vzel je škarje in mu jih porezal. Potem mu je prinesel vode, da se je umil, in dal mu je sadja in družega živeža, kar ga je imel pri sebi.

S to postrežljivostjo se je duhu močno prikupil. Zato mu ta reče čez en čas: „Drzovit, vedi, da moram jaz umreti, ker si ti v ta kraj prišel. Pa zavolj tega nisem nič hud na tebe. Povej mi pa vendar, čemu si sim prišel?“

Princ mu je zdaj vse od konca povedal in tudi dostavil, da potuje v kafersko deželo.

„Moj ljubi princ“, reče duh, „v to deželo pa ne boš z lepa prišel, ko bi prav sto let tje hodil. Pa star pregovor pravi, da nobeno dobro delo ni zgubljeno, in da ni tako dobrih, pa tudi ne tako hudobnih ljudi, kakor so prebivalci puščave. Ti si meni dobro storil, zato hočem tudi jaz tebi pomagati, da prideš v zaželjeno deželo, ker brez mene bi gotovo ne prišel. Svoje ljudi in konje pa moraš tukaj pustiti, ker jih ne potrebuješ seboj.“

Na to je Drzovit svojim ljudem ukazal, naj ga le tukaj počakajo, da bo kmalo nazaj prišel. Potem si je zamašil ušesa s pavolo, se vsedel duhu na rame in zletela sta po zraku naprej.

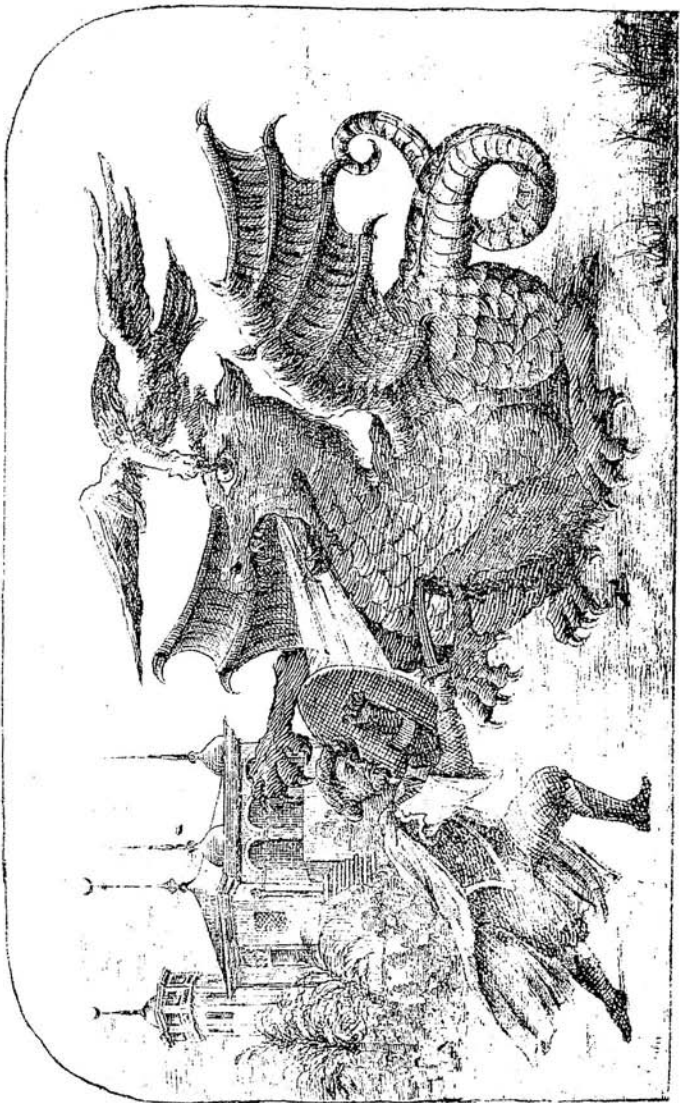
V malih urah sta priletela na vrt kaferskega kralja. Princ je hodil po tem čudovitem vrtu, ter se ni mogel nagledati vseh teh prekrasnih cvetlic, neznanih dreves in prelepo pojočih tičev različno barvane perja. Med temi tiči so bili tudi tisti zeleni, ktere je iskal. Hitro je vjel šest takih tičev, kar pride stražnik vrta in jame na pomoč klicati, češ, da so tatovi na vrtu. Takoj priletè stražniki vojaki od vseh strani, zgrabijo princa Drzovita in ga peljejo pred kaferskega kralja.

Razljuteni kralj ga praša: „Kdo ti je dal pravnico, da kradeš po mojem vrtu?“

Princ je bil tako omamljen, da ni mogel nič odgovoriti. Kralj mu potem reče: „Ti si smert zaslužil, pa odpustim ti le pod enim pogojem, namreč, ako mi prineseš iz črnih otokov tisti grojzd, na katerem rastejo sami demanti. Ti črni otoki so na koncu mojega kraljestva, in jaz ti hočem pot še olajšati, ako se podaš v to nevarnost. Če mi prineseš demantov grojzd, potem ti vse odpustim.

Princ Drzovit je bil prijatelj nevarnih potov, zato je rad sprejel to ponudbo. Poiskal je svojega duha in ta ga je takoj odnesel na črne otoko. Prišla sta na vrt, kjer se je vse lesketalo od smaragdov, rubinov in demantov, ki so tam rastle na drevesih. Toda pred vrtom je stal grozen zmaj, ki je branil uhod. Princ Drzovit pa je bil korajžen, je zagrabil za svoj meč in začel po zmajem mahati. Toda zmaj je imel tako trdo kožo, kakor bi bila iz železa; kar iskre so se delale, ko je princ mahal s sabljo po hrbtu te pošasti, pa zmaj se za to ni zmenil in je že usta odpiral, da bo princa požrl. Toda duh, ki je princa spremljal, spremenil se je v velikega orla, se je spustil doli na zmajem in mu oči izkljuval. Zdaj, ko zmaj ni več videl, ga je princ zabodel, kjer je hotel; preklal mu je toraj trebuh, kjer ni bilo tiste trde skorje, in črna kri se je začela iz zmajem valiti; čez nekaj minut pa je s strašnim rujovenjem poginil.

Zdaj je šel princ brez skerbi na vrt, ter si ogledal vse te žlahtne kamne po drevesih. Slednjič je prišel tudi do demantovih grojzdov. Komaj pa stegne svojo roko po njih, kar prileté od vseh strani mogočni velikani, ga zvežejo in peljejo pred svojega kralja.

Ta je bil silno razkačen, ko je slišal, kaj je princ na vrtu delal, ter ga je obsodil precej na smert. Že so mislili princa umoriti, kar se zasliši veselo vriskanje po ulicah tega mesta. Kralj je pustil prašati, kaj to pomeni, in povedali so mu, da je nekdo ubil tistega zmaja, ki je vsako leto požrl toliko nedolžnih devic v deželi. Kralj je bil tako vesel, ko je to slišal, da je obljubil sam pri sebi, tistemu junaku dati svojo lastno hčer za ženo, kdor je zmaja ubil.

Stir sto osem in trideseta noč.

Isti hip pustila je princezinja kralja prositi, naj k njej pride. Ker je bilo to kaj nenavadnega, šel je kralj takoj tje.

„Ljubi oče“, reče princezinja, „jaz bi rada videla tistega tujca, ki je pod mojim oknom ubil groznega zmaja.“

„Kako je to? kakšen tujec?“ praša kralj začuden; „nemara je to tisti, ki smo ga ravno k smerti obsodili?“ Pustil je princa poklicati, in ko je princezinja potrdila, da je dobro videla, da je ravno ta umoril zmaja, objel je kralj princa Drzovita ves vesel in mu predstavil princezinjo kot nevesto. Princ si je moral v čast šteti, dobiti za ženo lepo princezinjo iz črnih otokov, in ženitovanje se je še tisti dan obhajalo. Vse mesto je bilo veselo, ne samo zavoljo poroke princezinje, ampak še več za to, ker so bili rešeni grozne nadloge strašnega zmaja.

Princ je ostal tri mesece na dvoru kralja iz črnih otokov. Zdaj se je pa spomnil na svojo obljubo, da bo kaferskemu kralju prinesel demantov grojzd.

Poslovil se je toraj od svojega tasta, ter se podal s princezinjo in z duhom, ter z obilnim spremstvom, ki mu ga je dal tast na pot proti kaferski deželi. Razun drugih dragocenih daril dal mu je kralj črnih otokov tudi sto demantovih grojzdov, da jih nese kaferskemu kralju.

Ko so med Kafre prišli, bil je kaferski kralj zelo začuden, da mu je Drzovit toliko demantov prinesel. „Zdaj že vidim“, je rekel, „da vas varuje posebna zvezda. V zahvalo si izprosíte, kar si hočete, Ničesar vam ne odrečem. Prej ko nas zapustita, prosim vas pa še za nekaj:

„Vsako leto prileti v naše mesto grozno velik jastreb in pomori nekaj ljudi, ter jih odnese. Pomagajte meni, da to zverjad pokončamo!“

„Le obljubi, jaz tega tiča poznam“, rekel je duh skrivej Drzovitu na uhó.

Komaj je kralj tiste besede izgovoril, prikazala se je na nebu od daleč črna pika. Ta je postala zmirom večji in večji, naposled je bila kakor oblak. Ljudje po mestu pa so začeli grozno vekati, na pomoč klicati in na vse strani bežati, ker so vedeli, da je to tisti grozni jastreb.

Jastreb je stegnil svoj dolgi vrat skozi kraljevo okno in hotel ugrabiti princezinjo. V tem trenutku pa se je tisti duh, ki je z Drzovitom hodil, spremenil v velikega orla, se zakadil v jastreba ter ga začel z močnim kljunom obsekovati. Ko je jastreb spoznal, da nič ne opravi, spremenil se je v strašnega grdega velikana. Duh pa je ostal v podobi orla, ter je skušal velikanu oči izkluvati. Velikan pa ga je zgrabil z močno roko ter mu bil vrat zavil; pa v

tem hipu je priskočil Drzovit, ter velikanu s svojo sabljo kolena presekal, da se je kar na tla zgrudil. Zdaj pa se je ranjeni velikan spremenil v kačo, ker je mislil, da bo tako ložej zmagal. Duh pa v podobi orla se je dvignil v zrak ravno nad kačo, ter se spremenil v veliko skalo in se spustil doli nad kačo. Ta skala je priletela z vso težo na kačo, ter jo vso zmečkala.

Ko so okolistoječi ljudje to videli, začeli so od veselja vriskati. Kralj je bil tako vesel, da je hotel princu Drzovitu svojo hčer za ženo dati. Ko je pa ta povedal, da je že poročen s princezinjo od črnih otokov, dal mu je kaferski kralj veliko drugih dragocenih daril ter sklenil ž njim tesno prijateljstvo. Tudi je Drzovit vzel seboj nekaj tistih zelenih tičev, zavolje katerih je bil v kafersko deželo prišel.

Potem so se Drzovit, princezinja in duh poslovila od kaferskega kralja, ter odpotovali proti tistemu zapuščenemu mestu, kjer so bili spremljevalce zapustili. Tam je peljal duh Drzovita v en star grad ter mu tako govoril:

„Drzovit, moj tek je končan. Ostani zdrav in srečen, jaz te zapustim! Za to, kar sem jaz tebi storil, naredi mi le eno dobroto: daj moje truplo spodobno pokopati.“

„To ti obljubim“, reče princ, „pa ne vém, kako želiš — —“ pri teh besedah zgrudil se je duh mrtev na tla. Princ ga je hotel prašati, kako želi pokopan biti; ker pa tega ni mogel več zvedeti iz njega, pokopal ga je s svojimi spremljevalci po navadi svoje dežele. Potem je odpotoval s svojimi ljudmi proti domu.

Čez tri dni so prišli do tistega stebra, kjer se pot na tri kraje razdeli. Čez mesec dni so prišli v svoje domače mesto.

Kralj je svojega sina Drzovita z velikim veseljem sprejel, ravno tako vse ljudstvo, ki je že po Drzovitu žalovalo, ker so vsi mislili, da ga ne bo več nazaj. Ko se je zvedelo, kake boje in nevarnosti je Drzovit prestal, razširila se je njegova slava čez vse dežele. Kralj pa, ker je bil že star in bolehen, prepustil je krono in vlado svojemu sinu Drzovitu, kateri je s svojo ženo, princezino iz črnih otokov, dolgo let srečno vladal.“

Ko je Lunica to historijo skončala, in ni bil še dan, pričela je praviti historijo od princa Mustimira.

Historija od princa Mustimira.

V Indiji je vladal enkrat mogočen kralj, ljubljen od svojih podložnikov in strah svojih sovražnikov. Le ena reč je kalila njegovo srečo: njegova ljuba žena, kraljica Gizela, je imela tako trdo vratno belezen, da je noben zdravnik ni mogel ozdraviti. Nekega dne pa je zvedel od enega starega moža, da je v Sirski deželi judovski duhoven, kateri ima tako zdravilo, da vsako bolezen ozdravi; in to zdravilo se imenuje voda življenja.

Kralj je imel dva sinova, princa Valhuna in princa Mustimira. Ko je kralj princema povedal od te vode, bila sta oba precej pripravljena, da gresta v Sirijo, tega juda in to voda iskat, da ozdravita

ž njo svojo ljubo mater. Preoblekla sta se kakor dva navadna človeka in podala na pot. Nista hodila vkup, ampak izbrala sta si vsak svojo pot, da bi toliko bolj gotovo našla ta kraj.

Princ Valhun je hodil po divjih krajih in prestal velike nevarnosti. Slednjič pa je prišel v veliko mesto, kjer je zvedel, da ta judovski duhoven stanuje. Tukaj se je podal v judovski tempelj, ter je prosil rabina (tako se pravi judovskim duhovnom) naj mu dá malo vode za piti.

Princ pa je bil preoblečen, kakor krščanski minih, zato je hudobni jud mislil, da bo še dobro delo storil, če tega mniha umori. Zato je dal princu otrovane (ostrupene) vode za piti. Princ Valhun se je precej mrtev na tla zgrudil, rabin pa ga je nesel doli v svojo klet.

Čež nekaj časa je prišel tudi princ Mustimir v ravno to mesto in zvedel za rabina. Bil je skorej ravno tako oblečen, kakor njegov brat. Da bi princ nekoliko pozvedel, kje ima jud svojo vodo življenja, prosil ga je, naj ga prenoči, ker je neznan v mestu. Čifut ga je z veseljem sprejel, in nabrusil nož, da bi mu po noči v spanji glavo odrezal. Ker je bil princ pa tako lep in prijazen, se je judu vendar nekoliko smilil. Mislil si je, da bo morda bolj pameten, če lepega mladenčca naredi za svojega sužnjega in ga potem po priložnosti za lep denar v sužnjost prodá. Ko se je torej princ zbudil, rekel mu je rabin, da je njegov jetnik in suženj in da more vse storiti, kar mu bo ukazal, če ne, ga hoče precej umoriti ali pa kam drugam prodati.

Mustimir se je delal, kakor bi bil žalosten nad temi besedami, v resnici pa je bil vesel, da je

smel ostati v judovi hiši, ker je upal, da bo tako najložej zvedel za tisto vodo življenja. Ko bi pa enkrat vodo imel, jo je hotel popihati. Naredil se je zelo pokornega in je vse storil, kar se mu je reklo, da si je s tem pridobil zaupanje rabina.

Nekega dne je šel Mustimir v klet pogledat in je tam z grozo zagledal truplo svojega brata. Kri mu je uzkipela od srdu, da bi bil kar po judu padel in ga zadavil; pa premagal je svojo jezo in čakal na priložnost, da si jo ohladi.

Ta priložnost se mu je kmalo ponudila.

Jud je imel lepo mlado ženo, ki je bila pa kristjanka. Kar po sili je morala juda vzeti, ter si je vedno od njega stran in med kristjane nazaj želela, pa ni mogla uiti, ker je rabin oestro pazil na njo. Ta žena je imela zaupanje do Mustimira in mu svojo historijo povedala, kakor tudi svojo željo razodela, da bi rada judu ušla in med kristjane nazaj prišla. Mustimir pa jo je prašal, kje ima njen mož tisto vodo življenja.

„Pridite to noč pod streho“, rekla je ona, „jaz poleti pod streho spim, kjer ni tako vroče; vzela mu bom skrivej ključ in vas peljala v njegovo delarnico, tam mu bova vodo vzela. V zahvalo za to pa morate tudi mene iz njegovih krempljev rešiti.“

Mustimir je bil zdaj ves vesel in je ženi vse obljubil. Tudi je sklenil, da se hoče nad judom maščevati, ker je brata Valhuna umoril.

O polnoči je vstal, vzel velik nož, na tihem se splazil do judove postelje in mu nož v serce zasadil z besedami:

„Tu imaš pozdravljenje od mojega brata!“

Potem je šel ženo pod streho klicat in jej tudi povedal, kaj je naredil. Šla sta potem v judovo delavnico ter vzela seboj tisto posodo z v o d o ž i v l j e n j a. Brez zamude pa sta potem bežala iz te hiže, dokler je še temna noč pokrivala grozni prizor v judovi sobi.

Kar so ju noge nositi zamogle, bežala sta po samotnih krajih iz Sirske dežele, ter srečno prišla na mejo Indije, od koder ni bilo več daleč do glavnega mesta. Toda v svojem kraljestvu našel je princ Mustimir veliko zmešnjavo. Stari kralj je bil med tem časom umrl, kraljica pa je bila komaj še živa. Ker pa nobenega princa ni bilo doma, trgali so se ministri in generali za krono, vsak iz njih je hotel vladarstvo prevzeti. Ko je pa princ Mustimar domu prišel, zbralo se je vse ljudstvo okoli njega in ga razglasilo za kralja.

Zdaj tudi ministri niso mogli nič narediti in so se Mustimiru podali. Z v o d o ž i v l j e n j a je Mustimir ozdravil svojo mater, staro kraljico, ki je potem še dolgo let v polnem zdravju živel.

Kralj Mustimir je hotel mlado rabinovo udovo za ženo vzeti iz hvaležnosti, da mu je pomogla do vode življenja. Ona pa je rekla, da je bila iz očetove hiše uplenjena in tistemu judu prodana; da pa zdaj nikogar neče vzeti za moža brez dovoljenja svojega očeta.

Mustimir je poslal toraj snubače k staremu očetu od udove. Ta se je iz početka začudil, ko je slišal o taki snubitvi, potem pa je na splošno začudenje rekel, da kralju hčere ne dá, prej da se ne bo naučil kakega rokodelstva. „Kraljevo rokodelstvo ni prav gotovo“, je rekel, „od česa bo pa živel, če ga spodé in mu krono vzamejo?“

Kralj Mustimir se je začudil, ko je ta odgovor slišal. On se za to ne bil zmenil, pa lepa udova je bila tako trmasta in tako udana svojemu očetu, da ni privolila brez očetovega privoljenja.

Njej na ljubo se je toraj kralj naučil vezlarije, tako da je znal najlepše preproge (tepiche) delati iz volne ali iz svile in vmes je znal uvezati najlepše cvetlice in podobe.

Ko je to enkrat dobro znal, poslal je nekaj izgledkov očetu svoje neveste, in še le potem je dobil privoljenja. Ženitovanje se je obhajalo z veliko slovesnostjo.

Stir sto devet in trideseta noč.

Kralj Mustimir je živel zadovoljno s svojo ženo in s svojo staro materjo. Dostikrat se je moral smejati, če je pogledal svoje zaklade in se je spomnil svojega tasta, kateri ga je silil, da se je moral roko-delstva naučiti.

Enkrat pa je šel, kakor mnih preoblečen, po mestu, da bi videl, kaj se godi. Pri tem pohajkanji postal je lačen, in stopil je v prodajalnico nekega peka, da bi si kruha kupil. Peljali so ga v zadnjo sobo, ki je bila jako bogato opravljena. Tam vzame svojo žemljo in se vsede na eno klop, da bi v prodajalnici pojedel svoj kruh, ker je na ulicah jesti nespodobno. Komaj pa se na klop vsede, podere se ta pod njim in padel je doli v globoko klet.

Tukaj je videl pri slabi leščerbi vse polno zaklanih človeških trupel. Ta pek je bil namreč grozen tolovaj: zvabil je, kogar je mogel, v drugo sobo svoje prodajalnice, da je padel v klet, in tam ga je

umoril in mu pobral denar ali kar je imel človek vrednosti pri sebi. Kralj je bil iz začetka prestrašen, pa kmalo se je zavedel in začel misliti, kako bi se rešil.

Ni dolgo trpelo, kar stopi v klet grozen človek z veliko sabljo, ter mu veli, naj se na smrt pripravi in svoj zadnji očenaš zmoли.

„Čujte gospod“, reče kralj, „jaz sem reven minih, kakor vidite, in nemam družega pri sebi, ko to revno obleko, ki ni ničesar vredna. Kaj vam potem moja smrt koristi? Če me pa pri življenji pustite, znate po meni obogateti, kajti jaz znam tako lepe preproge vezlati, da jih bote za težek denar lahko prodajali. Prinesite mi svile in pavole od različnih barv, pa bom precej začel delati. Saj meni ni nič za to, če sem zaprt, da mi le en malo jesti date. Boste videli, koliko vam bom zaslužil“.

Tolovaj je bil lakomen, in je toraj precej prinesel svile in pavole; zagrozil pa se je kralju, da ga bo do smrti trpinčil, če se mu je zlagal in ne zna delati, kakor je obljubil.

Kralj je precej začel delati in je naredil kmalo eno celo preprogo, na kateri je bilo videti uvezljanih vse polno cvetlic različne barve. Ko je bila preproga gotova, dal jo je kralj tolovaju in mu rekel: „Ta preproga je toliko vredna, da jo zamore kupiti le kralj ali pa njegov minister. Če kralja ni doma, nesite jo kar ministru, pa ne dajte je spod šestdeset cekinov!“

Tolovaj je ves vesel tekkel na kraljevi dvor, pa njegovo veselje je le kratko časa trpelo.

V tistih deželah znajo nekteri ljudje tudi cvetlični jezik. To je tako: vsaka cvetlica nekaj po-

meni; če eden poveže več cvetlic skupaj in jih drugemu pokaže ali jih pošlje, potem uni že vé, kaj ta hoče reči, ker vé za vsako cvetlico posebej kaj pomeni sama in kaj pomeni v družbi te ali one cvetlice. Take cvetlice se pa tudi lahko na papir narisajo ali pa v preproge ali kaj drugzega uvezljajo.

En tak izrek ali stavek iz cvetlic se imenuje „selam“.

Kralj Mustimir in njegov minister sta se zastopila na cvetlični jezik ali selam. Ko je kralj tiste cvetlice v tisto preprogo uvezljal, postavil in izbral jih je že tako, da je vsak, kdor se na selam zastopi, lahko bral, kaj hoče kralj povedati. Tisti tolovaj pa ni bil tako izveden, da bi bil vedel, kaj cvetlice pomenijo. Šel je toraj in nesel tisto preprogo v kraljevo palačo. Najprej pa je prašal po kralju, in ko so mu rekli, da kralja ni doma, je šel k ministru. Ko je minister preprogo pregledoval in na njej tiste cvetlice uvezljane videl, začel je prebirati njih pomen. Kmalu je prišel na besede tega „selama“ ali cvetličnega poročila. Kralj je pri eni glihi to-le sporočil po cvetlicah: „Jaz, kralj Vlastimir, sem v hudi ječi. Kdor vam to preprogo prinese, tega primite, on je moj smertni sovražnik“.

Minister se je začudil, ko je to bral; verjetno pa je bilo, ker so kralja že več dni iskali, pa ga niso mogli najti. Minister reče tolovaju, naj en malo počaka, da pojde po denar. Zunaj pa je rekel štirim hlapcem, naj not skočijo in tolovaja zgrabijo ter zvežejo. Tako se je tudi zgodilo na veliko začudenje hudobnega peka.

Potem so šli tje in so kralja rešili. Ljudstvo pa je hišo tistega peka podrlo. Tolovaj sam pa je moral grozno smrt storiti, kakoršno je tudi po pra-

vici zaslužil. Kralj pa se je večkrat spominjal tega dogodka in vsakokrat je hvalil modrost svojega tasta, kateri ga je prisilil, da se je moral rokodelstva naučiti. Kajti v resnici je to kralju življenje rešilo; ako se ne bi bil naučil cvetlice vezljati v preproge, gotovo se ne bi bil rešil iz grozne kleti tolovaja.“

Ta historija se je kralju Riarju močno dopadla. Pohvalil je kraljico Lunico in je prosil, naj še kaj pové. Ker se ni še svetilo, začela je praviti historijo od desetih ministrov.

Historija od desetih ministrov.

Deželo Afganistan je vladal enkrat kralj Srečnobor, ki je imel veliko podložnikov in močno armado za svojo brambo. Imel je deset ministrov, kateri so opravljali vse potrebne posle, ki so jih med seboj razdelili. Najimenoitnejši med temi ministri je bil Boriman, kateri je vojsko vodil in bil tako hraber, da so ljudje rekali: „Če on svojo sabljo potegne, se še mesec za oblake skrije.“

Ta minister Boriman je imel hčer, ki je bila tako lepa, da je prekosila cvetlico vrtnico; mila, kakor prijazna lunica, če se izza oblakov prikaže; krasna in čarobna, kakor rumeno solnce, ki svet razsvitljuje. Nje oče, minister Boriman, je obračal vso skrb na svojo hčer, ter jo tako ljubil, da en dan ni mogel brez nje živeti.

Moral pa je Boriman včasih svojo hčer zapustiti, da je potoval po deželah svojega kralja, poslušal težnje in prošnje ljudstva in nadzoroval kraljeve namestnike po okrajih kraljestva. Enkrat pa

se je na takem potovanji predolgo zamudil, in ker se mu je tožilo po svoji hčeri, poslal je k njej ljudi s poveljem, naj jo k njemu pripeljejo.

Poslanci so prišli in sporočili gospodični željo njenega očeta. Hči si je pustila pripraviti voz, konje in priskrbela potrebne spremljevalce, ter se podala na pot.

Ko se je tako s štirimi konji in v lepem vozu po cesti peljala, prišel jej je ravno kralj Srečnobor naproti in voznika vprašal, kdo se tukaj s tako mogočnostjo vozi. Rekli so mu, da je to hči ministra Borimana, ki potuje k svojemu očetu.

Na to je kralj s svojimi spremljevalci k vozu stopil. Vozniki pa in strežaji gospodične, ko so spoznali kralja, ustavili so konje, padli na tla in se kralju priklonili. Gospodična je bila v zaprtem vozu ter je imela preprežene tudi oknice v vozu. Ko se je pa voz ustavil, hotela je videti, kaj se je zgodilo, ter je pri oknicu vun pogledala. V tem hipu je tudi kralj pogledal skozi okno not, in ko je zagledal prelepo hčerko ministrovo, zaljubil se je vanjo pri tej priči.

„Veste kaj“, reče kralj hlapcem od ministrove hčere, „obrnite voz in peljite gospodično k meni na moj dvor! Eden pa naj gre ministru Borimanu povedat, da bom jaz njegovo hčer za ženo vzel.“

Eden od hlapcev se vrže pred kraljem na tla in reče: „Bog ohrani drago življenje našega veličanstva! Vi ste vladar sveta, največi kralj in vsak je vam pokorščino dolžan. Pa dovolite nam le majhen ugovor: kolikor tudi bo minister vesel, če bo zvedel, kaka čast je njegovo hčer doletela, vender bi se po naših šegah bolj spodobilo, ko bi mi gospodično k

očetu peljali, on pa jo bo potem sam k vam pripeljal.“

Kralj pa se za te ugovore ni brigal ter je ponovil svoj ukaz, da morajo voz obrniti in gospodično k njemu na dvor peljati.

„Blagovolite premisliti“, reče zopet hlapec, „da zna to uničiti čast in poštenje naše gospodične! Kaj bodo ljudje rekli! Gotovo nič dobrega, posebno sovražniki našega gospodarja.“

„Ti si predrzen!“ reče kralj Srečnobor razžarjen; „kako se ti upaš, svojemu kralju poduke dajati? Ko bi ne bilo zavolj gospodične, jaz ti dam precej glavo odsekati.“

To rekši je sam zgrabil vajeti od konj ter jih obrnil na cesti. O mraku je prišel z vozom in gospodično v svojo palačo.

Štir sto in štirideseta noč.

Drugo jutro je kralj zbral pri sebi vse ministre, generale, sodnike in grofe, ter jim naznanil, da hoče hčer ministra Borimana za ženo vzeti. Temu se ni upal nobeden ugovarjati, ampak vsi so ta sklep potrdili. Še tisti dan je bila peroka in ženitovanje se je praznovalo z veliko slovesnostjo. Pisarji so morali to važno novico spisati in na vse kraje kraljestva razglasiti. Ministru Borimanu se je to naznanilo s posebnim pismom.

Minister Boriman se je silno razljutil, ko je kraljevo pismo bral in zvedel, kako je kralj kar po sili ugrabil njegovo hčer. Čeravno je hči veliko čast dosegla, vendar je Borimana jezilo, da ga kralj še za privoljenje prosil ni in da je hčer kar na cesti

ugrabil in odpeljal na svoj dom. Tudi mu je bilo hudo, da je bil zdaj ločen od svoje ljube hčerke. Vender se ni upal svoje jeze pokazati ter je kralju odgovoril v laskavih in ponižnih besedah, in sicer tako :

„Mogočni vladar, nepričakovana sreča me je doletela. Ne morem razumiti, s čim sim si zaslužil to čast, da postanem tast svojega gospoda in kralja. Ne morem se dosti spodobno zahvaliti za to milost, ter se uklanjam vašemu veličanstvu kot najpokornejši sluga.“

Ko je to pismo odposlal, kazal se je zviti minister veselega ter je dajal veselice v spomin tega dogodka.

To je trpelo tri mesce. Med tem časom pa je minister Boriman na mejah države ljudi šuntal proti kralju, ter vse nezadovoljne ljudi okoli sebe zbiral. Nabral je natihoma močno puntarsko vojsko proti kralju. Ko je mislil, da je že zadosti močan, zbral je generale svoje armade okoli sebe in jim tako govoril :

„Dragi prijatli, vam vse zaupam, vendar vam še do danes nisem povedal, kaj je malovredni kralj z menoj naredil. Prej ko to povem, pa mi morate vsi zvestobo priseči.“

Na to so vsi vzdignili roke in prisegli, da gredo proti kralju in za Borimana v smrt, če je treba.

„Dobro“, reče Boriman, „vam vsem je znano, koliko sem jaz prestal za afgansko državo, koliko sovražnikov sem premagal in kolikokrat svoje življenje na vago postavil; vi veste, koliko sem skrbel za vse stanove in koliko dobrih svetov sem kralju dal, da je svojo ljudstvo dobro vladal. In kako mi je on zato hvaležen? On je onečastil in osramotil

moje pošteno ime, mojo hčer je na cesti siloma ugrabil in jo odpeljal na svoj dom.“

Pri teh besedah si je stari Boriman solze obrisal. Vsi okolistoječi so ga milovali in mu prisegli, da ga hočejo maščevati. Na to je Boriman razdelil vse svoje zaklade med generale svoje armade, zbral celo vojsko vkup in napovedal kralju Srečnoboru vojsko.

Divji in hrabri Boriman je povsod zmagoval in kraljeve vojake nazaj podil. Prišel je že pred glavno mesto in ga začel oblegati.

Kralj Srečnobor je bil ves žalosten, ko je videl, da s svojo vojsko nič ne opravi. Govoril je s kraljico in jej rekel: „To vse je prišlo zavolje tebe; ljuba moja, povej mi, kaj mi je storiti. Kakor se kaže, bo to žalosten konec vzelo.“

„Veš kaj“, reče kraljica, „najbolje bo, če beživa h tatarskemu kralju v Samarkand. On je naš prijatelj in ima močno vojsko; on nama bo pomagal in kraljestvo naše nazaj pridobil.“

„To je pa dober svet“, reče kralj Srečnobor, „tatarski kralj je najmočnejši od mojih sosedov, pa tudi moj najboljši prijatelj. Vem, da me ne bo zapustil; le hitro tje beživa!“

V kraljevi palači so imeli v kleti skrivne vrata in skoz te se je prišlo po dolgi podzemeljski poti daleč vun v puščavo. Kralj si toraj opaše sabljo, vzame seboj najdražje bisere in demante, in bežala sta s kraljico čisto sama pod zemljo po tistej skrivni poti. Čeravno je sovražnik stal okoli in okoli mesta, vendar za to pot ni vedel, in kralj s kraljico sta srečno iz mesta ušla.

Čez puščave in samotne kraje bežala sta proti tartarski deželi, ter se drug družega tolažila, kar je

bilo res potrebno, ker tako slabo se jima še nikoli ni godilo. Spoznavala sta zdaj, kako je sreča opoteča in kako še kralji niso zavarovani proti nesreči.

Pri tem je bila pa še druga nadloga: kraljica je bila že visoka v drugem stanu ter imela vsak čas tiste ure pričakovati.

Dolga pešpot jo je še bolj ugnala in to stvar pospešila. Bila sta ravno v sredi puščave pri starem bajerju. Kraljica si je hotela žarečo žejo ugasiti in se iz bajerja napiti. Pa voda v tem bajerju je bila tako grenka, da je ni bilo moč piti. Sicer pa je bilo vse na okoli pusto in peščeno, ne ene zelene bilke ni bilo videti.

Vse to in še strah pred sovražnikom je dušo kraljice z veliko žalostjo in obupnostjo napolnilo.

„Jaz ne morem več naprej“, rekla je kralju, „beži vsaj ti, in reši se pred sovražniki, beži iz kraja žalosti, da prideš do vode in do ljudi, mene pa zapusti, saj me tako ne moreš rešiti. Ako ostaneš tukaj pri meni, dobili te bodo sovražniki in te grozno umorili; če dobé mene ubogo žensko, nad mano menda ne bodo svoje jeze znašali. In če me umoré, kaj je škode za eno žensko?!“

„Draga moja, kaj govoriš?“ reče kralj, „da bi jaz tebe zapustil, ki si mi ljubši, ko celo moje kraljestvo?“

Kmalo po tem razgovoru dobila je kraljica lepega in zdravega princa, ktereга je s srečnim veseljem v naročje vzela. —

„Gorjé nama“, reče kralj, „kaj ti pomaga vsa ljubezen do otroka, saj ga ne moremo seboj vzeti na tej nevarni poti. Sovražnik nam je za petami, in če otroka seboj vzameš, se boš toliko zamudila ž

njim, da ne bova srečno ušla. Pustiva ga tukaj pri bajaranju. Kdor koli ga najde, se ga bo usmilil; Bog ga ne bo pustil od hudega konec vzeti. Midva pa se ne smeva tukaj muditi.

To rekši, zavil je otroka v svilnato, z zlatom prevezljano in obrobljeno ruto. Okoli ročice mu je privezal deset dragocenih biserov, okoli vratka pa koravde iz biserov z enim križem iz zlata in demantov. Pustila sta otroka tam ležati, sama pa sta urno bežala naprej proti Veliki Tatri ali Tatariji.

Ko sta srečno dospela do meje in ljudem povedala svoj stan, šli so jima vsi prebivalci na roke ter jima po možnosti postregli. Ko je pa tatarski kralj nju prihod zvedel, poslal jima je hitro nekaj spremstva naproti. Na svojem dvoru pa ju je potem z veliko častjo sprejel. Napravil je njima na čast veliko gostijo, pri kateri so kralju Srečnoboru in njegovi soprogi morali streči sami sinovi tatarskega kralja.

Pri vseh teh veselicah pa je ostal kralj Srečnobor vedno žalosten, kraljica pa si je večkrat solze brisala. Tatarski kralj je hotel zvediti, kaj je uzrok take žalosti, in na to sta mu vse povedala, kako se je Boriman proti kralju vzdignil in ga iz kraljestva pregnal, kako sta bežala čez puščavo in kako sta morala celó svojega novorojenega otroka v puščavi pustiti.

Tatarski kralj je bil ves ginjen po tem žalostnem poročilu. Precej je ukazal, naj se vsa njegova vojska skupaj zbere. Svoje dva gosta pa je skušal potolažiti, kar se je dalo.

Že drugo jutro začela se je tatarska vojska pomikati proti Afganistanu. Pred glavnim mestom Af-

ganistana so se vdarili: tatarska vojska je zmagala in puntarski minister Boriman je moral bežati. Vsi so zdaj Borimana popustili in se klanjali kralju Srečnoboru. Ta je pustil celo tatarsko vojsko dobro pogostiti, tatarskemu kralju pa je poklonil mnogo najlepših daril.

Kralj Srečnobor je zopet mirno in srečno vladal, ter živel v zadovoljnosti s kraljico. Le ena reč jima je srca težila, namreč spomin na sina, ki sta ga v puščavi pustila. Pustila sta povsod izpraševati, če je kdo tacega otroka ter v tem in tem času našel, pa nihče se ni oglasil. Mislila sta zdaj, da je otroka kaka divja žival raztergala. Pa v tem sta se motila, kakor bomô kmalo videli.

Kmaló namreč potem, ko sta kralj in kraljica bežala od tistega bazarja, otroka pa tam pustila, prišla je na tisti kraj roparska četa. Ti roparji so navadno klatili se po tej puščavi in čakali na potujoče trgovce, ktere so pobili in jim vse vzeli. Ko do bazarja pridejo, našli so tam tega kraljevega otroka.

Roparski poglavar, z imenom Ljutica, imel je veliko veselje nad tem fantičem, ker je bil tako lep. Po svilnati, z zlatnino obrobljeni ruti, po biserih in demantih, ki jih je imel otrok na sebi, spoznal je takoj, da mora otrok od imenitnih staršev biti.

Roparski glavar, Ljutica, ni imel nič otrok; zato se je odločil, da hoče to lepo dete za svoje vzeti. Vzel ga je seboj in mu pri krstu dal ime Boleslav. Ko je princ nekoliko odrastel, učil ga je Ljutica sam pisati in brati, posebno pa ga je vadil v jezdarenji in v orožji. Princ je bil komaj petnajst let star, pa je bil že tako izurjen v orožji, da se desetih sovražnikov ni bal.

Roparski poglavar je imel veliko veselje s tem fantom, ter ga je povsodi s seboj jemal, kadar je šel kam na rop. Princ Boleslav pa ni rad hodil po takih potih, ker so se mu nedolžni ljudje smilili, če jim je bilo premoženje vzeto, včasih pa tudi življenje, ako so se le branili. Nekega dne ga je Ljutica zopet silil, naj gre s četo na rop, pa Boleslav se je branil na vso moč. Ko Ljutica le ni odjenjal, obljubil je Boleslav, da gre z njimi, pa da se ropanja ne bo udeležil, ampak samo od daleč gledal.

Roparji so tedaj prijeli veliko karavano (popotno družbo) trgovcev. Pa to pot so se roparji spekli: trgovci so bili vsi dobro oboroženi in veliko jih je bilo. Videti je bilo, da trgovci zmagujejo. Boleslav je ves čas le gledal. Ko je pa Ljutica sam ranjen s konja padel, ogrela se je tudi v Boleslavu kri, skočil je med borilce in več sovražnikov posekal. Pa bilo je že prepozno, mnogi roparji so bili pobiti, drugi so zbežali. Le Boleslav ni hotel bežati in branil se je proti vsem. Ko so mu pa trgovci konja pobili, padel je s konjam vred tudi Boleslav na tla. V tem hipu so vsi padli po princu, ki si na tleh ni mogel pomagati, ter ga zvezali. Poglavar Ljutica je srečno ušel, ker ga je eden od bežečih roparjev k sebi na konja potegnil. Samo Boleslav je vstal v pesteh trgovcev, kateri so ga zvezanega peljali pred kralja Srečnobora, da ga kot cestnega razbojnika k smrti obsodi.

Ko je pa kralj Boleslava pred seboj stati videl, storilo se mu je nekako milo pri srcu, in sam ni vedel, zakaj se mu je solza utrnila iz očesa. „Ko bi moj sin še živel, ktereга sem v puščavi pustil“, mislil je sam pri sebi, „moral bi ravno v teh letih

biti, kakor ta mladenič“. Nikoli se ni mogel dosti nagledati lepega mladenča.

„Moj sin“, mu reče, „videt si lepega obnašanja, kako je mogoče, da si se lotil tako sramotnega in brezbožnega rokodelstva? Kako ti je ime?“

„Boleslav“, odgovori princ. Potem je pogledal proti nebesom in Boga na pričo poklical, da se on ni vdeleževal roparij, ampak da je spremljeval le očeta kot gledalec.

„Če je to res“, reče kralj, „potem ti ne bom žalega storil, ampak te vzel še v svojo službo“.

Boleslav se je priklonil, ter je kralju roko poljubil.

Kralj pa mu je pustil lepo obleko dati in mu rekel: „Imenujem te za oskrbnika mojih konjskih hlevov; ostani pri meni in bodi zvest služabnik!“

Boleslav se je dobro obnašal v svoji novi službi, tako, da se je kralju od dne do dne bolj prikupil. Ker je kazal tako skrb in zvestobo pri nadzorovanji konjskih hlevov, dal mu je kralj še višo službo ter ga postavil za svojega blagajnika, to je, za tistega, da je imel pod svojim varstvom ves kraljevi denar in vse zaklade. S časom pa je postal Boleslav prvi svetovalec kraljev, in ta nikomur ni toliko zaupal, ko ravno Boleslavu.

Ko so pa kraljevi deseteri ministri videli, da kralj Boleslavu tako prednost daje, začeli so princa zavidati in ga sovražiti. Mislili in tuhtali so, kako bi ga pri kralju ob zaupanje spravili.

Slednjic so ga vendar vjeli. Povabili so ga na gostijo ter ga dobro napojili. Princ ni bil navajen pijače in ga je preveč v glave dobil. Ves omoten je šel v svojo pisarno in tam zaspal. Pisarna pa je bila

v kraljevi palači. Princ je spal cel popoldan. Zvečer pa so ministri nalašč vse vrata zaklenili, samo izhod iz pisarne proti tistemu koncu hiše, kjer je imela kraljica svoje sobe, pustili so odprt. Ko se princ v mraku zbudi, taval je še ves omoten okoli in iskal izhoda. Ker je bilo pa povsod zaprto, šel je v svoji pijanosti tje, kjer je našel odprto, in tako je revež zabredel v kraljičine sobe, ne vedoč kje je. Tipal je okoli in ko ošlata eno zofo, vlegel se je nanjo in zopet zaspal.

Cez en čas pride kralj z lučjo v kraljičino sobo in najde Boleslava tam na zofi ležečega. Ko ga spozna, zavpije nad njim:

„Malovrednež grdi! kaj tukaj delaš v spalnici kraljice?“

Boleslav vzdigne glavo in pogleda okoli sebe, pa precej zopet nazaj omahne in zaspi. Kralj pokliče strežajo, ga pusti zvezati in v ječo odnesti. Potem pa je šel h kraljici, da bi zvedel od nje, kako je ta človek tu not prišel. Na ojstre besede kraljeve pa kraljica ni mogla družega odgovoriti, ko to, da ona nič ne vé od vsega in da Boleslava še zapazila ni, kdaj je v sobo prišel. Tudi je rekla, naj le njo v sobo zaklene, potem naj celo hišo izprašuje, če kaj vedó, kakó je ta človek not prišel. Kralj je to tudi storil, pa ni mogel nič zvediti. Celo noč je mislil in tuhtal, kako bi tej lumpariji na sled prišel, pa si ni mogel nič izmisliti.

Ko se je dan naredil, vsedil se je kralj na svoj prestol ter pustil vseh deset ministrov pred sebe poklicati. Kralj od jeze ni mogel govoriti. Prvi minister pa ga je ogovoril in prašal, če je že kaj zvedel, kako se je to po noči zgodilo.

Ta minister je Boleslava strašno sovražil, in ravno zdaj je mislil videti pred sabo pravo priložnost, da bi princa pokončal. Zato je kralju rekel:

„Gospodar, mi vaši zvesti ministri, si nismo upali ugovarjati, ko ste tega cestnega roparja tako s častmi obsipali. Zdaj pa sami spoznate, da ni bilo prav, tacega človeka v kraljevo službo vzeti. V nevarnosti je tako vaša čast, kakor vaše življenje, in najbolje bo, če tacega človeka precej s poti spravite.“

Kralj pusti zdaj Boleslava pred-se pripeljati.

„Nehvaležni mladenič“, mu reče, „ali ni zadosti, da sem te tako visoko povzdignil? Kako se pa ti obnašaš? Zakaj si se predrznil, stopiti v spalnico kraljice?“

Boleslav se je zjokal in rekel, da sam ne vé, kako je tje prišel. To pa vé, da ni iz nobenega slabega namena tje prišel.

Prvi minister pa si je izprosil od kralja dovoljenje, da gre h kraljici in jo izprašuje, kako je bilo. Kralj mu je to dovolil. Ko je minister h kraljici prišel, ogovoril jo je tako:

„Gospa, o vas se slišijo grde govorice, da imate pregrešno zvezo s sinom cestnega razbojnika“. Kraljica je bila močno razžaljena po tem nagovoru in je zatrjevala svojo nedolžnost.

Hudobni minister pa je govoril naprej:

„Jaz vem le za eno pomoč, da kralja potolažite, namreč to, da Boleslava obdolžite. Ubogajte mene, skušenega moža, jaz vam dobro hočem! Povejte kralju, da se ta hudobnež že dalj časa za vami plazi, in da vam je že stavil nasvet, da bi skupno kralja umorila in krone se polastila. Če hočete sami sebe rešiti, morate tako govoriti. Le recite, da vi

niste hoteli nikoli nič slišati, če je kaj takega govoril. Na ta način bo kralj vašo zvestobo spoznal, Boleslava pa obsodil.“

Kraljica se je začudila nad zavrženostjo tega ministra. „Tega pa že ne“, rekla mu je, „jaz že ne bom družega človeka po nedolžnem v nesrečo tlačila, da bi sama sebe oprala! Sram vas bodi, in Bog vas bo že kaznoval, da mi take reči svetujete.“

„Kaj, Boleslav se vam smili?“ reče zopet minister, „ali ne veste, de je bil cestni ropar? Sicer pa vzamen jaz vso odgovornost na se in bom tudi na sodni dan odgovarjal, če je ta človek nedolžen. Kdo vé, koliko ljudi je že on umoril v puščavi! Rešite pred vsem svojo čast in svoje življenje!“

Minister je kraljici tako dolgo prigovarjal, dokler ni privolila v njegove hudobne laži. Ves vesel na to zmago šel je minister zopet h kralju.

„No, kako je?“ praša ga kralj.

„Ne zamerite, gospodar“, reče zviti minister, „jaz tukaj ne morem vsega povedati. Zvedeli boste vse iz ust kraljice same.“

Kralj je takoj šel h kraljici. Rekla mu je to, kar jo je minister naučil. Kralj je ni nič zmirjal, ampak je le sam sebi očital, zakaj da je sina od cestnega roparja k sebi v hišo vzal.

Boleslava pa je pustil v težke verige ukleniti in v najtemnejšo ječo zapreti, da bi se drugi dan pred vsem ljudstvom obesil.

Ubogí Boleslav je tako zdihoval v hudi ječi, ter bil brez vsake tolažbe razun Boga; njegovi sovražniki pa so se smejali in si domišljevali nove zvižaje, da bi princa toliko bolj gotovo pogubili.

Stir sto ena in štirideseta noč.

Drugo jutro je stopil drugi minister pred kralja, se mu priklonil in rekel:

„Bog ohrani vaše veličanstvo še dolgo let! Naj se vam pokori celi svet! Naj beži skrb, bolezen in nadloga od vaše hiše! Naj bi ponižali vse svoje sovražnike! Pa vse te želje se ne morejo izpolniti, dokler ni poravnana stvar z Boleslavom. Bojim se celó, da vas bo ta dogodba v slabo imé spravila pri drugih dvorih.“

Kralj je zdaj pustil Boleslava pripeljati; poklical je tudi rabeljna. Ko sta oba pred njim stala, rekel je kralj: „Mladenič, jaz sem sklenil, tvoje življenje pokončati, v svarilen izgled vsakemu, kdor bi hotel tako predrzen biti, kakor ti.“

„Gospod“, reče Boleslav, „jaz vam želim vse dobro, dolgo življenje, srečno vladarstvo in slavne zmage! To je moja poslednja želja pred smrtjo. Prišežem pa pri živem Bogu, da sem nedolžen! — Pa kaj meni pomagajo vse besede, ko me pa nesreča preganja in mi je vse sovražno, kakor tistemu nesrečnemu trgovcu, kteremu je tudi vse spodletelo.“

„Kako pa se je godilo temu trgovcu?“ praša kralj, „povej mi to historijo!“

Z nekolikim upanjem navdan, začel je princ praviti historijo od nesrečnega trgovca tako:

Historija od nesrečnega trgovca.

„Enkrat je živel v Balsori trgovec, ki je bil silno bogat. Stalo pa je za njega v zvezdah zapisano,

da more pasti iz najviše sreče v globočino nesreče in bede. V kratkem času je zgubil vse svoje premoženje, in kar koli je začel, vsaka reč mu je spodletela.

Bila je enkrat slaba letina, žito pa drago. Trgovec je mislil, da bo cena žita še poskočila; pokupil je vse žito in ga shranil za prihodnje leto. Pa drugo leto je bila dobra letina, cena žita je globoko padla in trgovcu je kazala velika zguba. Sklenil je toraj, da hoče svoje žito ohraniti do prihodnjega leta. Prišla pa je velika povodenj, ter je razmočila vse žitne shrambe tega trgovca. Njegovo žito je začelo gnjiti in tako grdo smrdeti, da so ga sosedge zatožili pri gosposki, in ta ga je prisilila, da je moral vse svoje žito stran vreči.

Ves žalosten je trgovec sklenil, ta kraj zapustiti in drugje svojo srečo poiskati. Prodal je svojo hišo in se podal s tistim denarjem na morje.

Barka je odrinila, pa čez tri dni se je vzdignil hud vihar, vrgel je barko na skalovje, da se je vsa razbila, ljudje so pa večinoma utonili. Tisti trgovec in še nekaj drugih se jih je rešilo na deskah, da so prišli na breg. Zaneslo jih je na en otok, na katerem ni nič rastlo. Lačen in žejen je hodil trgovec po tisti puščavi. Ko je šel nekaj ur daleč, zagledal je človeka. To ga je razveselilo, ker je iz tega sklepal, da morajo na tem otoku vendar tudi ljudje biti, pri katerih bo dobil jesti in piti. Šel je toraj za tistim človekom, in kmalo je videl pred sabo veliko vas med drevjem in prijaznimi potoki.

Tisti človek, ktereга je najprej videl, bil je župan od tiste vasi, premožen gospodar, ki je imel še eno posestvo zunaj vasi.

Ta župan je nesrečnemu trgovcu ponudil službo in mu obljubil 6 grošev na dan, da bi njegove delavce nadzoroval. Trgovec je to službo z veseljem sprejel in je gospodarju tako zvesto služil, da mu je ta nazadnje vse zaupal in ga postavil za valpeta čez vse svoje posle.

Eno leto je bilo vse dobro. Ko je pa prišel čas žetve in mlačbe, bal se je trgovec, da bi ga znal župan za izgovorjeno plačo goljufati, ker mu do zdaj še nič ni plačal; zato je nekaj vreč pšenice skrivej na stran dejal, s tem namenom, da jih gospodarju nazaj odrajta, če mu ta letno plačo izroči, ali pa jih za sebe obdrži, ako župan ne bi hotel plačati. Čez en čas pa je župan trgovca k sebi poklical, mu izplačal zaslužek celega leta, ter mu obljubil za prihodnje leto ravno toliko. Trgovca je bilo zdaj sram, da je imel prej tako malo zaupanja do svojega gospoda; zato plačilo ni hotel vzeti. Potem je šel v tisto jamo gledat, kamor je bil vreče s pšenico skrnil, pa na svojo žalost je videl, da vreč ni bilo več v jami, ker so jih tatovi pokradli. On je bil prepošten, da bi bil zamogel zamolčati, ter je gospodarju vse povedal, kaj je naredil. Ta pa se je razjezil nad to nezvestobo in nezaupnostjo, ter je trgovca iz službe spokal.

Nesrečni trgovec je zopet dolgo časa okoli taval, ne vedoč, kaj bi počel. Na to sreča ljudi, ki so šli bisere lovit. Tem se je smilil, ko so ga našli v takem revnem stanu, in vzeli so ga seboj. In ko jim je med potjo vse svoje nezgode povedal, obljubili so mu, da mu hočejo dati polovico od tega, kar bodo vprvič vjeli. Tukaj je pa treba razjasniti, kako se biseri lové. Globoko na dnu morja so take

živali, podobne našim polžem. Samo da ima polž hišo iz enega samega kosa, te živali pa so zaprte v dva pokrova, kakor bi jajčjo lupino po dolgem prerezal. Kdor je bil v Trstu, je že videl podobne živali, ki jim pravijo „oštrige“. Med tem oštrigami pa so nekatere tudi take, da en bel kamen v svojem hrbtu zaredé, in tak kamen se imenuje biser, te živali pa biserice. Taki biseri so lepi, se belo leskečejo, ter so silno dragi. Gosposke ženske jih imajo za koravde. Tisti, ki bisere iščejo, se morajo po vrveh spustiti doli na dno morja. Tam gledajo okoli, če vidijo kako tako bisernico, jo zagrabi in pocukajo za vrv, da jih tovarši zopet gori potegnejo. Potem se tista lupina odpre in vzame se živali biser iz trebuha.

Ti ribiči na bisere so toraj šli s trgovcem do morja in ene dva sta šla pod vodo, drugi pa so zgoraj vrvi držali. Ko ju zopet na suho privlečejo, prinesla sta seboj deset bisernic, katerih vsaka je imela po dva debela bisera v sebi, tako da so imeli dvajset biserov. Ribiči so bili mož beseda in so trgovcu dali deset biserov, ter mu svetovali, naj jih proda, da bo že lep denar zanje dobil. Trгоvec je bil ves vesel. Dva bisera je dal v usta, ostalih osem pa je zašil v svojo obleko.

Pri tem pa ga je opazoval en tat, ki se je tam okoli plazil. Ta je šel hitro svoje tovarše klicat, ter jim povedal, kaj je videl. Pridrli so toraj nad trgovca, mu siloma vzeli vse bisere in zbežali.

To je bilo pač žalostno, pa trгоvec se je tolažil s tem, da je imel vsaj še tista dva bisera, ki jih je bil v usta skrtil. Hitel je toraj do bližnjega mesta, in tam začel svoje dva bisera ponujati, da bi si mo-

gel za skupljeni denar kaj kupiti. Prišel je ta dva bisera ponujati tudi enemu zlatarju. Pa ravno temu je bilo pred kratkim deset biserov ukradenih, in ta dva sta bila onim desetim prav podobna. Zlatarju se je trgovec tem bolj sumljiv zdel, ker je bil tako slabo oblečen. Da bi kaj več iz trgovca zvedel, prašal ga je, kam je prišlo unih osem biserov? Trgovec je brez bojazni povedal, da so mu jih tatovi vzeli, ker so vedeli, da jih je imel v obleki zašite. Trgovec namreč ni mogel vediti, da praša zlatar po tistih bisernih, ki so bili njemu ukradene. Zlatar pa je zdaj mislil prepričan biti, da ima pravega tatu v rokah, zato je trgovca kar zgrabil in ga tiral pred sodnika.

„Gospod“, rekel je sodniku, „tukaj vam pripeljem tatu, ki je moje bisere ukradel. Dva je imel pri sebi, ter jih okoli prodajal, ostalih osem so mu jih pa drugi tolovaji vzeli, kakor pravi.“

Trgovec se je izgovarjal in rotil, da je nedolžen. Pa vse je proti njemu pričalo; sodnik je zlatarju več verjel, ter je pustil trgovca pretepeti, potem pa ga zapreti v ječo, kjer je zdihoval celo leto.

Enkrat so prišli v tisto mesto tudi tisti ribiči, ki so trgovcu takrat tako velikodušno podarili tistih deset biserov. Iz radovednosti so si ogledali tudi ječe, ter so se začudili, ko so tega trgovca v ječi našli. „Kako je to?“ so ga prašali, „da vas na takem kraju zopet najdemo?“

„Moj Bog“, reče trgovec, „kogar nesreča preganja, njemu se vsaka reč na slabo obrne. Vi ste mi hoteli pomagati, pa ravno s tem ste me v to ječo spravili!“ Potem jim je vse povedal, kaj se je ž njim zgodilo. „Potolažite se“, rečejo ribiči, „mi pojdemo precej k sodniku in bomo o vaši nedolžnosti pričali.“

Ostali so mož beseda. Šli so naravnost h kralju, ter mu vse povedali, kako trgovec po nedolžnem trpi. Kralj je trgovca precej iz ječe spustil, in za odškodovanje mu je dal letno plačo in eno hišico tik svoje palače.

Stir sto dva in štirideseta noč.

Zdaj je ubogi trgovec mislil, da je njegova sreča storjena, en čas je tako zadovoljno živel, pa kmalo ga je zadela nova nezgoda.

Enkrat je svojo hišo pregledoval in tu je prišel do kraja, kjer zid ni bil trdno z apnom in malto vzdan, ampak kamenje je bilo rahlo zvrhoma položeno. Ko je nekaj teh kamnov proč vzel, videl je na enkrat pred sabo stanovanje kraljice. Tega se je silno prestrašil in začel je hitro tiste kamne nazaj pokladati, da bi luknjo zamašil, kakor je prej bila. Pri tem ga je zapazil eden od kraljevih strežajev. Ta je tekel hitro h kralju in trgovca zatožil, da je ta predrl luknjo skozi zid v stanovanje kraljice.

Kralj tega ni hotel verjeti in je sam šel gledat, če je res. Zdaj je se ve de videl tisto špranjo v zidu, ki je bila kar za silo s kamenjem zamašena. Ves razkačen zagrmil kralj nad trgovcem: „Nehvaležni človek! tako ti plačuješ moje dobrote, da siliš skozi zid v stanovanje moje žene! Ta predrznost ne sme brez kazni ostati. Vzel ti bem luč oči, da ne boš več mogel hudo delati!“ Kraljev ukaz se je precej izvršil, in trgovcu so brez usmiljenja oči iztaknili.

„Joj meni!“ tožil je trgovec, „ne zadosti, da sem ob vse prišel, zdaj so se lotili še mojega telesa.“

Ker je bil tudi iz tiste hiše spoden in kot slepec delati ni mogel, ni mu družega kazalo, ko beračiti za vsakdajni kruh. Ustavil se je na vogal ulic ter mimogredočim klical naproti:

„Vse delo jo zastonj brez sreče! Ves trud nič ne koristi brez blagoslova iz nebes!“

„Na tem trgovcu vidite“, rekel je Boleslav kralju Srčnoboru, „kako včasih človeka nesreča preganja. Tudi mene pobija na tla in jaz si ne morem nič pomagati.“

Ta historija, kakor tudi mladi, nedolžni obraz Boleslava, naredila sta močen utis na kralja. Odložil je toraj smrtno kazen za en dan, da si stvar še premisli.

Prihodnje jutro pa je stopil pred kralja tretji minister in mu tako govoril: „Veličanstvo, zelo smo se začudili, ko smo zvedeli, da niste dali še umoriti človeka, kateri je s svojo hudobijo celo deželo osramotil. Milost je lepa reč, pa more vendar svoje meje imeti. Med je sladka jed, pa on postane nevaren, če se ga človek preveč najé. Kar pravica zahteva, se ne sme odlašati.“

Te besede so kralja zopet predelale, tako da je pustil jetnika pred se pripeljati.

„Sklenil sem“, rekel je princu Boleslavu, „da imaš svojo kazen brez zamude prejeti. Zaslužil si smrt in jej tudi ne odideš.“

Otožnega obraza je princ odgovoril: „Moje življenje je v vaši oblasti; pa premislite dobro, prej da me po nedolžnem obsodite. Vi ste nepoterpežljivi in prenagli, in nepoterpežljivost je že marsikdo obžaloval, na primer sin alepskega kralja, kateri je

zavolj svoje nepotrpežljivosti zgubil kraljevo krono in svojo nevesto.“

„Kdo pa je bil ta alepski princ?“ praša kralj?

„Precej vam bom povedal to historijo“, reče princ Boleslav, ter jame praviti tako:

Historija od princa Domagoja.

„V mali Aziji leži mesto Alepa, ki je zdaj pod turško vlado. V starih časih pa so bili v tem mestu samostojni kralji, kateri so vladali sosedne pokrajine proti Perziji in proti črnemu morju. Eden od teh kraljev je bil posebno sloveč zavoljo svoje milosrčnosti, uljudnosti in gostoljubnosti. Hvalili so ga domačini in tujci.

Ta kralj je imel enega sina, ki so mu rekli Domagoj. To je bil mladeneč lepega obnašanja, podučen v seh vednostih in umetnostih in priljubljen pri vseh ljudeh. Le eno napako je imel, namreč, da ni mogel nič potrpeti, da je hotel vsako reč precej brez odloga dognati in izpeljati.

Nekega dne se je razgovarjal Domagoj z nekaterimi trgovci. Pri tej priliki je eden od teh trgovcov povedal čudno dogodbo. „Zdaj bo že dve leti od tega“, pravil je ta trgovec, „kar sem potoval po kupčijah z nekolikimi velblodi, ki sem jih bil v ta namen kupil in z blagom obložil. Ne daleč od mesta napadli so nas roparji in nam vse blago pobrali. Jaz sem bil še vesel, da sem mogel zbežati v bližnjo goščo, da sem tako svoje življenje rešil. Ko se je noč naredila, zlezal sem na drevo, ki je stalo blizo ceste. Nisem bil še dolgo na drevesu, kar zagledam

od daleč vse polno lučic, katere so se mi vedno bolj bližale. Kmalo sem videl vse polno ljudi mimo iti, ki se bili prav židane volje. Za njimi so hodili strežaji, ki so nosili ponve, v katerih je bilo žareče oglje, in na to oglje so pokladali najprijetnejše vonjave, tako, da se je po celem gojzdu lepo zadišalo. Za temi so prišli godci, ki so posebno lepo godli; za temi zopet ljudje z bakljami, da so svetili. Potem so pa prišli štirje, ki so nosili zlat sedež, in na tem sedežu je sedela najlepša princezinja, kar sem jih še kedaj videl. Njeni obraz se je lepši svetil, ko vse baklje, in mi nikoli več ne pride iz spomina.“

To pripovedanje je princa Domagoja jako mikalo, in vestno je poslušal, da mu ni ušla nobena beseda. Trgovec pa je pravil naprej:

„Drugo jutro sem zlezal z drevesa doli in prišel v mesto nazaj.

Popraševal sem, kdo bi utegnila ta lepa princezinja biti, ki sem jo po noči videl potovati in rekli so mi, da je to hči rimskega cesarja, krasna Nikarina, ki se je podala na svoj grad, da tam ostano čez poletni čas in se zabava med slavčki in škrjanci, med cveticami in rastlinami v divnem hladu iztočne narave.“

Komaj je princ Domagoj slišal to pripoved, tekel je takoj k ministru svojega očeta, ter mu začel razkladati, da je že zadosti star in da bi se rad oženil. „Vaša kraljeva visokost“, reče minister, „če ste si izbrali dostojno nevesto, potem vam bodo vaš oče, naš svitli vladar, radi dali svoje privoljenje.“ Princ mu reče: „Moja nevesta je princezinja Nikarina, krasna hči rimskega cesarja. Moj oče naj precej poslance tje pošljejo, da princezinjo za mene snubijo.“

Minister je šel h kralju in mu povedal, kaj princ Domagoj hoče. Kralj pa je rekel: „To bo težko šlo, ker je rimski cesar najmogočnejši vladar na svetu, in ne bo svoje hčere dal sinu tako bornega kralja, kakor sem jaz. Tudi je rimski cesar druge vere, kakor smo mi. Le povej Domagoju, naj si te misli iz glave zbije.“

Princ Domagoj je bil zelo nejevoljen, ko je od svojega očeta tak nepovoljen odgovor dobil. Rekel je v svoji obupnosti, da bo sam šel v Rim in princezino snubil. Kralj tega ni hotel pripustiti, ampak je rajši poslal poslanstvo v Rim z bogatimi darili.

Rimski cesar je poslance iz Alepa prijazno sprejel. Ko je pa zvedel, po kaj so prišli, se je zelo raztogotil. Vendar pa je svojo hčer obljubil sirskemu princu pod tem pogojem, ako bi zamogel plačati v cesarsko blagajnico deset milijonov cekinov.

Ko so poslanci s tem odgovorom nazaj prišli, sprevidel je sirski kralj, da iz te ženitve ne bo nič, ker toliko denarja mu ni bilo mogoče vkup spraviti. Ker mu pa princ Domagoj ni dal miru, prodal je vendar vse svoje posestva in dragocenosti in tako vkup spravil tri milijone cekinov.

Ker pa še vedno ni bilo zadosti, nadlegoval je princ tako dolgo svojega očeta, da je ta prodal še svoje palače v mestu, svoje konje in drugo živino. Vse to je prineslo dva milijona cekinov. Ker je pa še vedno pet milijonov cekinov manjkalo, naložil je kralj s svojim podložnikom visoke davke. Na tak način je s težavo vkup nadrgnil šest milijonov cekinov in ta denar je poslal rimskemu cesarju.

Cesar je poslance prijazno sprejel, denar spravil in rekel, da ostane pri svoji oblubi, kadar mu prinesejo še one štir milijone, ki so še manjkali.

Da bi se te štiri milijone prej plačali, silil je princ Domagoj svojega očeta, naj zopet nove davke razpiše, posebno naj pritisne trgovce in kmete. Kralj pa v to nikakor ni hotel privoliti, ker so se mu ljudje smilili. Domagoj pa se je začel groziti, da bo kraljestvo zapustil in da ne pride nikdar več nazaj, ako se ne zgodi po njegovi trmi.

„Ljubi sin“, reče kralj, „počakaj vsaj še eno leto.“ — „Ne, ne, jaz grem proč“, reče princ. — „Počakaj vsaj šest mesecev!“ meni kralj. „Tudi ne tri dni“, odvrne princ. „Potem pa pojdi, kamor hočeš!“ reče kralj jezen.

Princ Domagoj je šel precej v svoje stanovanje, se oblekel in pripravil za pot, vzel dva strežaja seboj in odjahal.

Čez nekaj dni je srečal na poti veliko trumo trgovcev, ki so imeli svoje blago na sto velblodih, ter potovali v Rim. Poglavar te kompanije je bil imeniten in bogat gospod, tudi prijatelj od cesarja. Princ Domagoj se je ž njim seznanil in se mu znal tako prikupiti, da ga je bogati Rimljan pogostil v svoji palači v Rimu, in ko mu je princ povedal svojo historijo, ponudil mu je celó, da mu posodi tiste štir milijone, ki so še manjkali, proti temu, da jih precej vrne, kadar postane za svojim očetom kralj v Alepi.

Princ je to ponudbo z veseljem sprejel. V krasni obleki in z obilnim spremstvom se je podal v cesarsko palačo in se predstavil rimskemu cesarju ter mu izročil manjkajoče štiri milijone cekinov. Ob enem je še sam prosil za roko princezinje Nikarine.

Cesar je princa prijazno pozdravil in mu zagotovil, da ostane pri svoji besedi. Samo za deset dni odloga je prosil, ker princezinja od vsega tega

še nič ni vedela, in tudi ni mogla tako na nos na vrat pripraviti se za poroko.

„Gospod“, reče Domagoj, „jaz pregorko ljubim princezinjo, da bi zamogel deset dni čakati.“ „No, vi ste nepoterpežljivi“, reče cesar, „pa tri dni morate počakati po naših šegah.“

Domagoj pa ni hotel več ko en sam dan čakati, kolikor tudi mu je cesar prigovarjal, da bodo te kratke ure kmalo minule. Cesar se je čudil, da je njegov bodoči zet tako nepoterpežljiv, vendar je ukazal, naj se delajo priprave za ženitovanje.

Štir sto tri in štirideseta noč.

Princ Domagoj se ni hotel vdeležiti nobene veselice na cesarskem dvoru, ker ga je neprenehoma pekla radovednost, viditi svojo nevesto. Prikradel se je v tisti konec palače, kjer je stanovala princezinja in gledal skoz kjučavnico v njeno sobo.

Princezinja pa je to zapazila, ter se zelo razsrdila nad predrznostjo nesramnega človeka, ki jo skozi ključavnico opazuje, ne da bi vedela kdo je. Morda ne toliko iz hudobnosti, ko iz nagajivosti, vzela je železno iglo, kakoršne so za štrikanje, ter jo porinila skozi ključavnico, — pa ravno v Domagojevo okó, ker je bil oko prav h kjučavnici pritisnil. Z groznim krikom je padel na tla in tulil na vso moč, ker ga je hudo bolelo.

Pritekli so na pomoč. Pa pomagati se ni nič več dalo, okó mu je izteklo, ker je bila rana pregloboka; mož je oslepel na enem očesu. Domagoj se ni mogel pritožiti, ker si je bil svoje nesreče sam kriv. Nepoterpežljivost ga je tako daleč prignala.

Pa Domagoj je prišel v še večjo škodo. Cesar je zdaj rekel, da enookemu človeku svoje hčere ne dá, in Domagoj je prišel brez neveste domu v Sirijo.

In ko je njegov oče umerl, rekli so njegovi podaniki, da ne marajo za tacega kralja, ki bi bil na eno oko slep.

Izvolili so si družega kralja. Domagoj pa je moral do smrti živeti v žalosti, zapuščenosti in revščini. To vse je storila njegova nepoterpežljivost.“

Iz tega zgleda razvidite, veličanstvo“, rekel je mladi Boleslav kralju, „kako nevarno je, če je človek prehitro. Ako bi bil Domagoj le en dan počakal, pa bi bil naj bolj srečen princ na svetu. In če bi princezinja ne bila prenagla v svoji jezi, bi se ta nesreča tudi ne bila zgodila.“

Ta historija je naredila na kralja Srečnobora tak utis, da je sklenil, Boleslava še en čas pri življenju pustiti, dokler se njegova krivda popolnoma ne skaže.

Toda precej drugo jutro ga je pregovoril četrti minister, ki je kralju tako-le govoril in lagal: „Gospod, ljudje po celem mestu se čudijo, zakaj Boleslava niste dali še umoriti. Ljudje pravijo: Če ni nobene kazni več, potem bomo pa vse hudobije uganjali. Saj je menda za vse enaka pravica! Zato mislim gospodar, da se ta stvar ne sme dalje odlašati.“

Na te besede je kralj zopet pustil Boleslava pripeljati in mu rekel, da ga bo danes umoriti pustil.

„Gospod“, rekel je mladi Boleslav, „nikar se ne prenaglite. Marsikdo je bil že sam sebi hvaležen, če se v kaki reči ni prehitro odločil. Potrpežljivost je lepa in dobra reč, ona je Trpislavu pomagala iz vodnjaka na kraljevi prestol.“

„Kako je bilo to mogoče?“ praša kralj.

„Precej vam hočem povedati“, reče Boleslav in jame praviti:

Historija od Trpislava.

„Trpislav je bil bogat kmet; delil je mnogo miloščine in preživel je dosti ljudi, ker je imel obilo pôslov. Vsem je bil dober in pravičen, njegovi pôsli ga niso mogli prehvaliti.

Nekega dne je prišel njegov ovčar ves splašen domu in je pravil, da se je lev priklatil v planino in da je veliko ovác raztrgal. Nevesela novica se je potrdila. Tudi v prihodnih dnevih je lev pokončal Trpislavu mnogo goved in drobnice. Bila je nevarnost zadosti velika, da lev pokonča še vso živino.

Žena je Trpislavu prigovarjala, naj se odpravi nad leva, da ne bo toliko škode naredil. „Le potrpi“, rekel je Trpislav, kakor je imel navado govoriti, „Bog nas bo že odrešil te nadloge; jaz pa se ne morem z levom boriti.“

Trpislav je prav imel, da ni šel. Še tisti dan so bili vojaki poslani nad leva, ter so ga pobili.

„Vidiš“, rekel je Trpislav svoji ženi, „ako bi bil jaz šel nad leva, gotovo ne bi bil živ prišel nazaj; saj je še vojakom dosti opraviti dal, kakor slišim.“

Kmalopotem so v tisti vasi enega človeka ubili, pa ni se moglo zvedeti, kdo ga je. Kralj tiste dežele je bil hude jeze, in ker ni mogel zločinca zvedeti, pustil je vse hiše podreti in popleniti. Pri tem je Trpislav zgubil skorej celo svoje premoženje.

„Mi se moramo pritožiti“, rekla je žena, „saj tebe vsi poznajo, da si pošten in da kaj takega ne storiš. Le h kralju pojdi in on ti bo vso škodo povrnil.“

„Le potrpi, ljuba žena“, reče Trpislav; „kralj nam je krivico storil in Bog ga bo za to kaznoval. Kdor družega oropa, bo kedaj še sam oropan“.

Te besede pa je slišal hudoben sosed. Precej je šel h kralju in mu povedal, kaj je Trpislav govoril. Kralj se je močno razsrdil; pustil je zdaj Trpislavu vse vzeti in gnati ga čez mejo v tujo deželo.

„Zdaj vidiš, kaj imaš od svojega cincanja“, rekla je žena; „zdaj stojimo tukaj na tuji zemlji brez vseh pomočkov.“

„Le potrpi“, reče Trpislav, „Bog nam bo našo potrpežljivost že poplačal.“

Komaj to izgovori, kar pridrvijo roparji in Trpislavu pa njegovi rodbini vse poberejo. Slekli so jih do srajce in jim še obleko vzeli. Pa ne zadosti s tem, odpeljali so Trpislavu še oba otroka, dva lepa fantiča, edino veselje, ki sta ga Trpislav in njegova žena še imela.

Žena je vpila na vse pretege: „Ljubi mož, teči za roparji in vzemi jim fante! Ali ne vidiš, da so nama oba fanta vzeli!“

„Kdo se bo z bikom bodel! reče Trpislav; „jaz brez orožja pa bom toliko oboroženih razbojnikov premagal? Ali noriš? Le potrpi, Bog bo vse prav naredil.“

Po teh nesrečah sta prišla Trpislav in njegova žena v neko mesto na Kermanskem. Skozi tisto mesto je tekla velika reka. Trpislav je rekel svoji

ženi, naj se tu pri vodi doli vsede, on pa da bo šel v mesto pogledat, kje bi se kako stanovanje dobilo.

Čez nekaj časa je prišel obrožen mož na konji, da bi pri vodi konja napojil. Ta vidi Trpislavovo ženo in ker mu je bila vseč, vzal jo je posili seboj. Žena se je na vso moč branila in jokala, mož pa je grozil, da jo bo precej umoril, če ne gre ž njim. Imela je še toliko časa, da je v pesek zapisala: „Trpislav, mene je siloma en razbojnik odpeljal“; potem pa jo je razbojnik k sebi na konja posadil in hitro odjahal.

Ko je Trpislav nazaj prišel in ni našel svoje žene, ampak le tisto pisanje v pesku, posilil ga je jok. Vender se je kmalo ohrabril in rekel je sam pri sebi: „Nesreča me preganja, zdaj je treba vso korajžo vkupaj vzeti! Morda me še kaj hujšega čaka“.

Ves žalosten je taval okoli kakor zgubljen človek. Tako je nevedoma prišel med take ljudi, ki so za kazen zavolj svojih hudobij prisiljeni bili, za samo hrano zastonj delati. Ti ljudje so ravno kralju novo palačo zidali. Ko so hudobni stražniki Trpislava tam stati videli, prisilili so ga, da je moral tudi on z jetniki vred delati, in za plačilo ni družega dobil, ko en malo ječmenovega kruha. Po noči so ga pa zaprli, da ni mogel uiti.

Tri mesca je bil potem pri tem trdem delu, kar se prigodi, da eden od delavcev z trama doli pade in si noge zlomi. Revež je grozno upil, ker ga je bolelo. Trpislav pa ga je tolažil: „Le potrpi, prijatelj, bo že odleglo!“ — „Saj moram potrpeti“, reče bolnik, „pa vedno trpeti se človek tudi naveliča.“ Trpislav pa reče: „Potrpljenje je dobra reč; s potrpljenjem se človek povzdigne iz globocega vodnjaka do kraljevega prestola.“

Kralj pa, ki je imel blizo tam svojo palačo in je tačas ravno pri oknu doli gledal, slišal je te besede, ki jih je Trpislav govoril, ter se je močno razsrdil nad Trpislavom, da si je upal tako puntarsko govoriti, da bi se namreč sploh kdo zamogel povzdigniti na kraljevi prestol. Pustil je Trpislava prijeti in ga vreči v globok vodnjak, v katerem pa ni bilo nobene vode. Vsak dan mu je pustil dati nekoliko kruha in vode, drugzega pa nič. Da bi mu kazen še poojstril, hodil ga je kralj sam vsak dan dražiti, ter mu je v globočino doli zaupil: „No, kedaj boš iz vodnjaka ven zlezal, da se boš na kraljevi stol vsedel?“

Ta čas pa ni bil tako oddaljen, kakor je kralj mislil. Ta kralj namreč ni bil prav nič priljubljen pri ljudeh, ker je bil krivičen in neusmiljen. Imel je enega brata, katerega so ljudje rajši imeli, ko kralja, zato ga je pustil ravno v tisti vodnjak vreči, kakor prej Trpislava. Nesrečni princ je v vodnjaku umrl; kralj pa je stražnikom prepovedal, da ne smejo nikomur nič povedati o tem, da je brat umrl, ker je vedel, kako ljudje že zato godrnjajo, da ga je po nedolžnem v ječo vrgel; kaj bi bili še-le rekli, ako bi bili zvedeli, da je nesrečni princ v grozni jami poginil.

Pa čeravno so ljudje mislili, da je princ še živ v vodnjaku, vendar je bila nezadovoljnost s kraljem vedno hujši, ker se kraljevemu bratu nobena hudobija skazati ni mogla, na dan ga pa le ni bilo več nazaj. Kralj bi bil princa že zavolj ljudi rad spustil, če bi bil le še živ; tega si pa ni upal povedati, da je princ od hudega konec storil. Ljudje pa so vedno glasneje godrnjali: „Zakaj kralj princa tako

dolgo zaprtega drži, če ni nič naredil? Če je pa kaj naredil, naj mu pa skaže s pričami, saj imamo sodnike za to! Po nedolžnem pa ni treba nobenega trpinčiti!“

Tako je šlo od ust do ust, in pri tem so se naštevale še vse druge krivice tega kralja. To je šlo tako dolgo, da so se vzdignili nekteri pogumni možje in začeli ljudstvo okoli sebe zbirati zoper kralja. To je šlo hitro naprej, kakor ogenj v strehi, in kmalo je bila vsa dežela po konci zoper kralja; še generali so z ljudstvom potegnili, ker kralja niso mogli trpeti, in tako kralj še vojakov ni imel na svoji strani. Tako se kralj ni mogel nič braniti, ko je pridrla velika truma razsrjenega ljudstva v njegovo palačo. Ti puntarji so ubili kralja in vse njegove stražnike.

Stir sto štir in štirideseta noč.

Ko je bil kralj ubit, so ljudje precej leteli po princa, da bi ga rešili in za kralja naredili. To so vedeli, da je bil v vodnjak veržen, tega pa niso vedeli, da je že umerl, in da je zdaj Trpislav v tistem vodnjaku. Šli so toraj tje in Trpislava iz vodnjaka potegnili. K sreči je bil Trpislav princu precej podoben, in če je bil prav nekoliko starejši, mislili so ljudje, da se je v tej hudi ječi tako postaral, kar je prav lahko mogoče. Stražniki so bili pa vsi pobiti, toraj nobeden ni mogel pričati, da to ni kraljev brat ampak Trpislav. Ljudstvo je toraj za trdno mislilo, da ima princa pred sabo. Vriskali so in „živio“ klicali, eden od puntarskih velikašev pa je Trpislava tako ogovoril: „Visokorodni princ! Maščevali smo

vas in vašega brata s smertjo kaznovali, ker je z vami tako grdo delal. Zdaj smo pa prišli, da vas za svojega kralja naredimo. Živio naš novi kralj!“ Vse ljudstvo je za njim zaupile „živio!“

Trpislav pa je v tem spoznal Božje plačilo za svojo poterpežljivost. Zato ni ničesar odgovoril, ampak se je pustil v kraljevo palačo peljati in v kraljevo obleka obleči. Posadili so mu krono na glavo in mu prisegli zvestobo.

Trpislav je bil dober in pravičen vladar. Branil je zatirane, sirote in vdove, delil je mnogo miloščine, dajal je modre postave, ojstro pa je kaznoval hudodelnike. Uredil in izvežbal si je močno vojsko, da je bil spoštovan od svojih sosedov.

Kmalopotem pa se je dogodilo, da je zaslužena kazen dohitela tudi tistega kralja, pod katerim je bil Trpislav poprej in kateri ga je bil vsega premoženja oropal ter čez mejo pognal. Prišel je namreč mogočen sovražnik nad njega, vzel mu celo kraljestvo in pognal iz dežele.

Ta pregnani kralj je prišel na dvor Trpislava in ga prosil za pomoč.

Kralj Trpislav pa je pustil pregnanega kralja prijeti in ga pognati čez meje svojega kraljestva. Ta nenavadna trdosrčnost se ljudem ni dopadala, ker niso vedeli, da je isti kralj poprej Trpislavu vse premoženje vzel in ga iz dežele spodil. Še bolj so se dvorniki čudili, ko je Trpislav dal bežečemu kralju tako sporočilo: „Kakor si ti z menoj delal, tako jaz s teboj. Zdaj vidiš, kako zmago je moja poterpežljivost dosegla.“

Nekega dne, ko je Trpislav ravno hudodelnike sodil, pripeljali so mu celo četo roparjev. Med temi

roparji je kralj brž spoznal svoje dva sinova. „Kdo sta ta dva mladenča?“ prašal je kralj poglavarja od roparjev. Ta mu reče: „To sta dva fanta, ki smo ju enemu po sili odpeljali. Hoteli smo ju navaditi roparstva, pa se nista hotela podati, ker sta preveč poštena. Lahko ju vzamete v svojo službo, gospod. Pa tudi mi drugi hočemo stopiti v vašo vojsko in vam zvesto služiti, ako nam kazen odpustite. Tudi vam hočemo izročiti svoje zaklade, ki smo jih naropali.“

Kralj pa ni hotel nič obljubiti, ampak ko je roparje tako daleč izprašal, da je zvedel, kje imajo svoje zaklade, pustil jih je zopet v ječo odpeljati, svoje dva sinova pa v kraljevo palačo.

Čez to sodbo so ljudje zopet godrnjali. „Kako je to“, so rekli, „da je kralj dva roparja tako počastil, da ju je k sebi v palačo vzel; one pa kaznuje, čeravno so mu svoje zaklade izdali?“

Ko je pa Trpislav v svojo palačo prišel, dal se je sinovoma spoznati, ter jima vse razložil, kaj se je ž njim med tem časom zgodilo. Mladenča sta bila vesela, da sta našla svojega očeta v taki časti in sreči, vendar sta bila tudi žalostna, ko sta zvedela, kaj se je z materjo zgodilo.

Kmalopotem je prišel pred kralja na sodbo mož z žensko, katero je tožil, da mu neče biti poslušna in pokorna, čeravno je njegova žena.

Namesto da bi bil kralj neubogljivo žensko pokregal, pustil je moža zgrabiti in mu glavo odsekati.

Ko so ljudje to zvedili, bili so tako nevoljni, da so se hoteli že spuntati, ker vsim se je ta sodba preveč krivična zdela. Zato je kralj Trpislav vse ministre, generale, dvornike, velikaše pa imenitne

meščane skupaj sklical in jim tako govoril: „Gospôda moja, čas je prišel, da vam razodenem eno skrivnost, katero sem vam do zdaj še prikrival. To se mora zgoditi, da boste spoznali pravičnost mojih zadnjih sodeb.

Jas nisem brat ranjcega kralja, ampak bil sem v tistem vodnjaku zaprt, kakor poprej princ, in sicer tudi po nedolžnem. Ko sem namreč svojemu tovaršu rekel, da se s poterpljenjem pride iz globocega vodnjaka na kraljevi prestol, slišal je kralj te besede in me pustil v tisti vodnjak vreči, kjer ste me našli. Tisti kralj pa, ki je k meni pribežal in me za pomoč prosil, bil je moj prejšni vladar. On je mene po nedolžnem oropal vsega premoženja in me iz dežele spodil. Zato se ne boste čudili, da tudi jaz ž njim nisem imel usmiljenja. — Tisti roparji, ki sem jih pustil v ječo vreči, so mi odpeljali moje dva sinova, to sta tista dva mladenča, o katerima ste vi mislili, da sta bila tudi roparja. Če sem pa roparjem zaklade vzel, to ni nobena krivica, saj jih niso po pravici pridobili. — Največ ste se pa čudili, da sem tistemu možu, ki je svojo ženo tožil, pustil glavo odsekati. Pa to ni bila njegova žena, ampak moja, on jo je meni po sili odpeljal in za to je zaslužil kazen. Zdaj boste lahko spoznali, da so bile moje sodbe pravične.“

Po teh besedah se je razlegalo „živio“-upitje po dvorani in vsi velikaši so kralja za zamero prosili, ker so bili prej slabo mislili o njegovih sodbah. Rekli so, da ni treba iskati bolj pravičnega kralja, ter so mu vnovič zvestobo prisegli. Kralj Trpislav je potem še dolgo let srečno vladal, spoštovan in ljubljen od svojih podanikov.“

„Zdaj vidite“, rekel je Boleslav kralju Srečnoboru, „kako dobra je potrpežljivost. Potrpite toraj tudi vi z menoj; če se prenaaglite v svoji sodbi, ne morete je nikoli več preklicati in popraviti, ker me ne boste mogli več k življenju obuditi, ko bom enkrat mrtev.“

Ta povest je kralja toliko ganila, da je smrtno kazen še za en dan odložil.

Drugo jutro pa je stopil peti minister pred kralja in mu tako govoril:

„Gospod, to bo imelo še slabe nasledke za vas, če pustite Boleslava še dolgo živeti. Roparji in tatovi pravijo: če ta ne bo kaznovan, ki je ulomil vrata v sobo kraljice, potem smo mi prosti. On si s tem pomaga, da kralju vsak dan historije pripoveduje, take historije znamo pa tudi mi praviti, pa se nam ne bo nič zgodilo.“

Te besede so kralja zopet zdražile zoper Boleslava. Pustil ga je pred se pripeljati in ga je tako ogovoril:

„Nikar ne misli, da me boš s svojimi pravljicami zmotil in sebe tako rešil. Še danes te bom dal obesiti, v svarilen izgled za vse hudodelnike.“

„Veličanstvo“, reče Boleslav, „dovolite mi le še en par besedij, Bog vam bo to milost poplačal. Bog vse vé, on tudi vé, da sem nedolžen, pri njegovem imenu prisežem, da nisem kriv. Za vse ljudi ste dobri in pravični, zakaj pa za mene ne? Pustite me še nekaj dni živeti, morda se bo moja nedolžnost vendar skazala. Premagajte svojo jezo, kakor jo je premagal tisti arabski kralj, da ni kaznoval svojega hlapca. Kakor je bil on potem vesel, da se je premagal, tako se boste veselili tudi vi.“

„Kdo je bil ta kralj?“ prša Srečnobor. Bole-
slav pa je začel praviti:

Historija od princa Radzivila.

„V srečni Arabiji, ki se tudi dežela Jemen imenuje, vladal je enkrat kralj, ki je bil prav hude jeze in je v svoji togoti marsiktero krivico storil. Zato ga ljudje niso nič radi imeli.

Ta kralj je imel v svoji službi mladenča z imenom Radzivil, ktereга so bili še majhnega roparji vkradli na Sangibarskem obrežji, ter ga v Arabijo za sužnjega prodali, kjer ga je potem kupil kralj sam, ker mu je bil fant všeč. Radzivil je bil sin sangibarskega kralja, toraj rojen princ. Ko so ga roparji odpeljali, bil je fant že toliko pameten, da je vedel, kakošnega rodu da je, vendar tega na dvoru arabskega kralja ni hotel povedati, ker ni vedel, ali je ta kralj prijatelj njegovega očeta ali sovražnik. Razun njega samega pa na arabskem dvoru nobeden ni vedel, da je Radzivil princ, saj tega še tisti roparji niso vedeli, ki so fantiča samega na sprehodu našli in ga seboj tirali.

Princ Radzivil je bil za hlapca pri arabskem kralju, ter mu je tako zvesto in udano služil, da se mu je zelo prikupil, in kralj nikomur ni toliko zapupal, ko Radzivilu. Kadar je šel na lov, moral ga je Radzivil vedno spremljati, ko je bil že toliko doraščen.

Nekega dne sta podila s kraljem jelena. Kralj je večkrat za jelenom streljal, pa ga ni zadel. Potem je ustrelil še Radzivil, pa namesto jelena, je zadel kralja v desno uho. Rana je bila tako huda, da so morali pozneje kralju tisto uho odrezati.

Kralj se je silno raztogotil nad nerodnim slugo, ter je v svoji hitri jezi dal povelje, naj Radzivilu precej glavo odsekejo. Ta pa je milo prosil za zameró in rekel: „Vaše veličanstvo vé, da se to ni nalašč zgodilo. Imejte milost z menoj, da jo bo tudi Bog z vami imel.“

Arabski kralj se je princa res usmilil in mu vse odpustil. Radzivil je šel ves srečen s kraljem v mesto nazaj.

Med tem časom je pa sangibarski kralj svojega zgubljenega sina povsodi iskati dal skoz vse te leta, kar je bil Radzivil v Arabiji. Pa dolgo ni mogel nič zvedeti. Nazadnje je vendar prišel na pravi sled. Neki človek, ki je prišel iz Arabije, je pravil, da so pred tolikim in tolikim časom neki možje pripeljali v Arabijo tacega in tacega otroka, kjer ga je potem kralj kupil. Ker se je to vjemalo s časom, ko je princ zginil, pa tudi popisovanje z osebo mladega Radzivila, zato sangibarski kralj ni več dvomil, da mora to njegov sin biti. Vendar arabskemu kralja ni hotel sporočiti, da je suženj Radzivil kraljeve krvi, ker bi bil moral potem preveč odkupnine za njega plačati. Izbral si je najdenega in škušnega človeka in temu je dal nalogo, naj na kak prekanjen način princa iz Arabije odpelje. Ta mož se je preskrbel z vsem, kar je potreboval, ter se podal v Arabijo po princa.

Ko je prišel na arabski dvor in si ogledal sužnje, je kmalo spoznal Radzivila, ki je bil najmlajši med njimi. Poklical ga je na skriven kraj in tam sta se kmalo spoznala in dogovorila, ker je tudi Radzivil tega moža še od pred poznal. Princ se je kar jokal od veselja, ko je videl rešitev pred sabo.

Zmenila sta se, na katerem kraju se po noči snideta. Tisti mož je pripravil za oba obleko tujih trgovcev. Ko se snideta, se preoblečeta in bežita hitro iz mesta. Ko se je dan naredil, prišla sta v drugo mesto; tam sta si nakupila blaga in barantala med potjo, da nista zbudila suma.

Tako sta nepoznana prišla do meje sangibar-skega kraljestva.

Tam še le sta se spoznati dala. Urno so dirjali poslanci na čilih konjih do kraljevega dvora, da so kralju to veselo novico sporočili. Kralj je šel sam z velikim spremstvom svojemu sinu naproti, in vse ljudstvo je bilo veselo.

Vse drugače pa je bilo na dvoru arabskega kralja. Ta se je silno togotil, ko je zvedel, da mu je ušel Radzivil, ktereга je med vsemi sužnji najrajši imel. Nič družega ni mislil, ko na to, kako bi ga zopet v pest dobil. Dal si je urediti in oskrbeti veliko ladjo, na to se je podal in vzel zadosti vojakov in mornarjev seboj, da bi Radzivila tudi s silo odpeljal, ako bi drugače ne šlo. Tako je šel na morje, z namenom, da hoče obiskati vse sosedne dežele in po Radzivilu popraševati.

Prve dni je bilo njegovo potovanje še dosti srečno. Kralj je imel na barki vse, kar je služilo v njegovo zabavo in razveseljevanje. Nekega večera pa je začelo bliskati in grmeti, vzdignil se je silen vihar, ki je vzdigoval iz morja velikanske valove, ki so barko arabskega kralja kakor orehovo lupino sim in tje metali. Slednjič je ladjo vrglo na skalovje, kjer se je na drobne kosce razbila. Vsi vojaki in mornarji so utonili, le kralj se je rešil, ker je zagrabil desko, ktere se je tako dolgo držal, da so

jo valovi pripluli na breg, kjer je ves moker in truden po dolgournem boju med valovi skobacal se na suho zemljo. Ves upehan, lačen in žejen se vleže na pesek kraj morja in zaspi.

Tam ga najdejo ribiči, ga zdramijo in pokrepčajo z jedili, ki so jih pri sebi imeli.

Od ribičev je arabski kralj tudi zvedel, da je ta breg, kamor ga je osoda zanesla, obrežje sangibarskega kraljestva. Prašal je, kako daleč da ima še do prvega mesta, in rekli so mu, da glavno mesto Sangibar ni več ko štiri ure oddaljeno. Zdaj je dobil zopet pogum, in se podal na pot proti temu mestu.

Na večer je prišel v veliko mesto Sangibar, ne vedoč, kje bo prenočil. Ni se upal nikjer prositi prenočišča rajši je zaspal v lopi nekega trgovca.

Zgodilo pa se je, da so tisto noč roparji vlomili v hišo tistega trgovca, vse ljudi v hiši poklali in vse odnesli, kar je imelo vrednost. Arabski kralj pa je v lopi tako trdo spal, da vsega tega ni nič slišal.

Drugi dan pa, ko so sosedje to morišče videli, in hudodelnikov iskali, stopil je kralj iz lope.

Ker je bil slabo oblečen in še nekoliko s krvjo poškropljen, s katero so ga mimo tekajoči poškropili, mislili so ljudje takoj, da more to eden od tistih roparjev biti; prijeli so ga toraj in ga peljali pred sangibarskega kralja.

„Malovrednež!“ ogovori ga vladar, „ali si mislil, da se sme v naši deželi vsaka hudobija brez kazni doprinesti, da si se predrznil, kaj tacega storiti? Pevej hitro, kdo so tvoji tovarši in kam ste uplenjeno blago spravili?“

„Čujte, gospod“, rekel je arabski kralj, ki ni hotel prav povedati, kdo da je, „jaz sem kraljeve kervi; podal sem se na morje, pa barka se je zdrobila in vihar me je vrgel na vaše obrežje. Včeraj zvečer sem prišel v vaše mesto; ker nisem nikogar poznal, vlegel sem se v tisto vežo in zaspal. Kaj se je v hiši godilo, od tega nič ne vem; vendar so me prijeli, in me dolžé hudodelstva, ki ga nisem kriv.“

„Nikar ne misli“, reče kralj, „da me boš prevaril s svojimi lažmi. Kraj, kjer so te našli in kri na tvoji obleki pričata proti tebi. Zasluženi kazni ne boš ušel“.

„Gospod“, reče arabski kralj, „zagotavljam vas, da sem kraljevega rodu, kakor vi. Nikar ne mislite kaj tacega od mene. Vi moje nedolžnosti ne poznate, Bog jo pa pozna“.

Ta plemeniti odgovor je sangibarskega kralja nekoliko osupnil. Videl je, da ima izobraženega človeka pred seboj. Bal se je, da ne bi koga po nedolžnem obsodil, zato je pustil arabskega kralja v ječo odpeljati. Ta je v ječi molil k Bogu, da bi njegovo nedolžnost razodel.

Zadej za ječo, v kateri je bil kralj zaprt, bil je vrt, s košatimi drevesi. Tam so se smeli jetniki v nekterih določenih urah sprehajati.

Nekega dne, ko je zaprti kralj skozi okno gledal, videl je kavko, ki se je na zid od dvorišča vsedla. Hotel je izvedeževati, ali bo še dolgo zaprt ali ne. Vzel je eno kost v roko in rekel sam pri sebi: „Če to kavko s kostjo zadenem, potem bom kmalo rešen; če jo pa zgrešim, bom še dolgo zaprt.“ To rekši vrže kost z vso močjo proti tici; pa kavke ni zadel, ampak jo le splašil, da je odletela.

Kost je zletela čez zid. — Tam pa je ravno princ Radzivil vojake vežbal; kost je priletela princu na uho ter ga ranila, da mu se je kri pocedila od njega.

Precej so šli iskat, kdo bi bil kost vrgel in dobili so arabskega kralja, kterega so vnovič na sodbo peljali pred sangibarskega kralja.

„Nesrečnež“, reče ta, kaj si ti mojemu ljubemu sinu naredil. Enkrat sem že skorej verjel, da si nedolžen, zdaj pa vidim, da si za morilca rojen. Zdaj pa ti noben izgovor več ne pomaga.“

„Gospod“, reče arabski kralj, „to se je zgodilo po nesreči. Da se pa pravica dopolni, dajte še meni desno uho odrezati, ker sem jaz princu desno uho ranil.“

„Dobro“, reče kralj, „to se bo precej zgodilo. Odrezite mu desno uho!“

Prišel je rabelj, da bi arabskemu kralju uho odrezal; ko mu pa goste lasé nazaj zaviha, videl je, da kralj nima desnega ušesa.

„Ah!“ reče sangibarski kralj, „zdaj si se izdal, da si v resnici tat; kajti tatovom ušesa režejo, da jih potem svet pozna. Zdaj imamo vsaj dokaz, da si nič vreden človek“.

Štir sto pet in štirideseta noč.

Na to natolcevanje ni kazalo družega, ko da je arabski kralj moral razodeti svoj stan.

„Jaz nisem razbojnik“, je rekel, „ampak kralj srečne Arabije. V kratkem vas bom prepričal, da je tako.“

Potem je začel praviti, kako je imel mladega sužnja, kateri mu je na lovu uho odstrelil; kako mu

je ta suženj ušel, in kako se je podal na morje, da bi ga zopet vjel.

Sangibarski kralj je zdaj spoznal, da arabski kralj resnico govori, ker ta suženj ni mogel noben drugi biti, ko princ Radzivil. Pustil je toraj princa poklicati in ga prašati, če tega človeka pozna. Princ je arabskega kralja precej spoznal, mu poljubil roko in ga pristrčno pozdravil. Zdaj je sangibarski kralj prosil arabskega za zamero. Pustil mu je dati lepo kraljevsko obleko, ter ga razveseljeval z različnimi zabavami. Tudi mu je dal več strežajev, kateri so morali arabskemu kralju streči in pokorni biti na vsak migljaj. Nekaj dni je arabski kralj še ostal na dvoru sangibarskem, ter se zabaval z raznimi veselicami, potem pa se je podal z velikim spremstvom v svoje kraljestvo nazaj.

V tem času so našli v Sangibaru tudi tiste razbojnike, ki so ulomili v hišo tistega trgovca, ter jih vse obesili“.

„Iz tega vidite, gospod“, dostavil je Boleslav, „kako dobro je, če se človek ne prenagli. Ako bi bil arabski kralj Radzivila trdo kaznoval, gotovo se bi bil ta pozneje nad njim maščeval, ali pa njegov oče, sangibarski kralj. In če bi bil sangibarski kralj pustil umoriti arabskega kralja, gotovo bi se bil pozneje kesal, ko so se našli pravi morilci.

Zato se tudi vi nikar ne pre naglite, in pustite me še en čas živeti, da se moja nedolžnost skaže. Milost je najboljša zaslomba kraljevih prestolov.“

Kralj Srečnobor se je dal po tej pripovedki omehčati in dal je Boleslava zopet v ječo odpeljati.

Drugo jutro pa je stopil šesti minister pred kralja, se globoko priklonil in tako govoril:

„Gospod, kraljevska dolžnost je, da svoje sovražnike uničavajo. Noben še tako slab sovražnik se ne sme zaničevati. In ravno ta Boleslav vam zna še nevaren postati, če ga pri življenji pustite. Sovražnika je treba pokončati, dokler se ga ima v oblasti.“

Na te besede je pustil kralj Boleslava zopet pred se pripeljati ter mu je tako govoril: „Zdaj sem že zadosti dolgo čakal, pa tvoja nedolžnost se še ni skazala in se menda tudi ne bo. Kaj hočemo stvar še dalje odlašati? Dal te bom obesiti, da bo te stvari enkrat konec.“

„Gospodar“, reče Boleslav, „jaz bi se udal v voljo Božjo, pa žal mi je za vas, kajti vaši sovražniki bodo še enkrat to krivico, ki jo mislite meni storiti, zoper vas porabili in vas dolžili trinoštva in nasilstva. Saj vam ne morem nikamor uiti, ako me prav še živeti pustite.“

Jaz v sponah ne morem svoje nedolžnosti dokazati, pa On, ki vse vé, bo tudi enkrat lažnjivost mojih sovražnikov očitno pokazal. Če pa umrjem, ne morete te krivice več popraviti, kakor je tudi kralj Dabodin ni mogel, ki je svojega ministra Kolarja na lažnjivo natolcevanje družega ministra, Črta, umoril.“

Kralj Srečnobor je Boleslava naprosil, da je to historijo tako-le praviti začel:

Historija od kralja Dabodina in njegovih dveh ministrov.

„Enkrat je bil kralj, po imenu Dabodin, in ta je imel dva ministra, Kolarja in Črta.“

Minister Kolar je imel hčer, ki je bila najlepši ženska tistega časa. Enkrat sta se kralj in Kolar na potovanje podala, državo je pa ta čas vodil in vladal minister Črt. Ta je enkrat po naključbi prišel v hišo ministra Kolarja in tam je videl lepo kolarjevo hčer. Pri tej priči se je vanjo zaljubil, ter ni imel več miru od tiste ure, ker ni družega mislil, ko na to, kako bi to krasotico v svojo oblast dobil.

Mislil pa je hudobni človek sam pri sebi tako: „Kolar meni svoje hčere ne bo dal za ženo, ker meni ne zaupa prav dosti. Če jo hočem dobiti, moram stvar tako-le napeljati: Kadar kralj domu pride, mu bom začel praviti, kako je Kolarjeva hči lepa. O jo bo vzел za ženo. Čez en čas pa jo bom jaz zatožil, da je nezvesta; kralj jo bo obsodil na smrt in jo meni izročil, da jo umorim. Jaz pa je ne bom umoril, ampak ž njo bežal v kako tujo deželo, kjer bom ž njo živel brez skrbi, ker imam zadosti premoženja.“

Ko se je kralj domu povrnil, poklical je ministra Črta, naj mu sporoči, kaj se je v tem času novega pripetilo. Črt mu odgovori: „Veličanstvo, nič posebnega ni bilo, vaši podaniki so zvesto spolnovali vaše zapovedi. Pa nekaj mikavnega vam imam vendar povedati. V tem času sem videl neko tako lepo stvar, da jo je vredno pogledati; to je namreč deklica, ki je lepa, kakor polna luna, šibka kakor jelka, lepi duh njenih las presega vse arabske vonjave, nježna je ko jerebica, njeni biseri in demanti, prstani, koralde, pas in zapestniki iz zlata in žlahtnih kamnov se bliščé, kakor cvetlice na polji, z eno besedo, njena lepota vsacega omami, kdor jo le enkrat vidi.“

Ta pohvala zbudila je radovednost kraljevo, in izrazil je željo, da bi hotel tako lepo žensko videti in imeti.

„To vam je prav lahko“, reče Črt, „to ni nobena druga, ko hči ministra Kolarja. Če si jo za ženo želite, se vendar ne bo predrznil, odreči je vam.“

„Precej mi Kolarja sim pokličiči!“ ukaže kralj. Črt je hitel po Kolarja. Ta je precej prišel in se kralju priklonil.

Kralj mu reče sestri in ga tako ogovori: „Kolar, jaz sem slišal, da imaš prav lepo in izobraženo hčer. Ako mi jo hočeš za ženo dati, postavil te bom v veliko čast in te obsipal z bogastvom; izročil ti bom vladarstvo nad celim kraljestvom.“

„Veličanstvo“, reče Kolar, „ta ponudba je za mene tako častna, da jo zamorem le z največim veseljem sprejeti. Vendar prosim za toliko odloga, da bom svoje hčeri to naznanil in vse pripravil za ženitovanje.“ — „Dobro je tako,“ reče kralj, „le pojdi domu in vse uredi, kakor misliš, da mora biti, pa skusi, da bo prej ko mogoče.“

Štir sto šest in štirideseta noč.

Kolar je šel precej domu in je svoje hčerki naznanil, kaj kralj želi. Zelo pa se je začudil, da ona ni bila pri volji, postati kraljica. Rekla je tako: „To jo pač velika čast, ki se mi ponuja; pa jaz ljubim bolj samoto in nisem za tisti blešč, hrup in tisto razkošnost, kakor vlada na kraljevih dvorih. Modrijani pravijo, da so kralji podobni vodi ali pa ognju, kterima se ne sme zaupati, ker sta nestalna elementa. Naj stopi ogenj ali voda čez svoje meje, pokončata

vse, kar jima blizo pride. Zato me prav nič ne mika, postati kraljica.“

„To je pa sitna stvar“, reče Kolar, „nerad te silim, nevarno je pa tudi, kralju kaj odreči. V svoji jezi bo mene umoriti dal, ali pa še naji obá. Kako si hočeva pomagati?“

„Jaz vem le eno pomoč“, reče hči, „povejte kralju, da ga bom vzela, da pa prosim za deset dni odloga, da se na ženitovanje pripravim. V tem času pa morava midva zbežati iz tega kraljestva.“

Kolar je ta svet potrdil in šel h kralju, da mu to naznani. „Gospodar“, rekel je kralju, „moja hči šteje si v veliko čast, da je vredno spoznana takega dostojanstva. Prosi pa deset dni odloga, da se na poroko pripravi.“

„Deset dni se že počaka“, reče kralj ministru, „in tudi tebi dovolim deset dni dopusta, da boš to zadevo uredil.“

Kolar se je priklonil in odšel na svoj dom. Tam je hitro vse pripravil za beg, in po noči sta zbežala s hčerjo in dvema zvestima hlapcema.

Kralj je pa že drugo jutro zvedel, da je minister s svojo hčerjo ubežal. Ves srdit je dal povelje, da se morata ujeti in nazaj pripeljati. Minister Črt je rad prevzel to nalogo in obljubil, da bo begunce kmalo v pest dobil. Kralj je Črtu obljubil posebno plačo, če begunce kmalo zasači.

Črt je za begunci dirjal na brzih konjih ter jih vjel že v dveh dneh. Dal jih je zvezati in nazaj peljati v glavno mesto.

„Nesramni človek“, zadril se je kralj nad Kolarjem, „takó si upaš ti meni kljubovati!“ Ob enem je zagrabil stol in ž njim Kolarju čepino razbil,

da je precej mrtev ostal. Hotel se je znositi še nad hčerjo, pa ko jo pogleda, ga je njena lepota tako omamila in presunila, da jej ni mogel nič hudega reči, nasprotno, čutil je vročo nagnenje do nje v srcu.

Precej je poklical pisarje, da so naredili ženitovanjsko pismo. Hočeš ali nočeš, morala je lepa Kolarjeva hči vzeti kralja za moža. Ženitovanje se je vršilo slovesno, akoravno je kraljica na tistem žalovala za svojim očetom. Kralj je svoji nevesti vse dovolil, kar si je želela, tudi svoje prejšne služabnike je smela pri sebi obdržati, samo enega burkeža, ki je bil prej v Kolarjevi službi vedno šale uganjal, tega kralj ni trpel v hiši.

Ta burkež je bil Kolarjevi hiši zvesto udan in močno ga je bolelo, da zdaj ni smel biti pri Kolarjevi hčerki, ko je tako visoko čast dosegla. Večkrat je pisal kraljici, da bo od žalosti umrl, če mu ona tega ne sprosi, da bi smel zopet k njej v službo stopiti.

Kraljica je toraj prosila za burkeža, in kralj jej je še to dovolil. Sploh jej ni odrekel nobene prošnje. Tako je še precej srečno živela in skoraj bi bila že pozabila svojega očeta.

Hudobni Črt pa je med tem časom še vedno na to mislil, kako bi kraljico v svojo pest dobil. Tuhtal je na vsakovrstne zvijače, kako bi kraljico pri kralju ob zaupanje spravil, da bi jo ta iz hiše spodil.

Naključje mu je olajšalo njegove brezbožne nakane. Vnela se je vojska in kralj je bil primoran, na čelu svoje armade podati se nasproti sovražniku. Med tem časom je izročil ministru Črtu vso vlado

in oblast. To kraljevo zaupanje dalo je Črtu toliko več prilike, približati se kraljici.

Nekega dne je šel, kakor po opravkih v kraljevo palačo, in iz okna doli je videl kraljico na vrtu sprehajati se. Bila je sama in zamišljena. Ves omamljen od njene lepote hotel jo je Črt ogovoriti; in ker se ni nič ozrla, vrgel je en kamenček doli, da jo je zdramil iz njene zamišljenosti. Kraljica se ozre gori, ko pa Črta vidi, pogledala je zopet v stran. Minister jej dá „dobro jutro“ in ona se mu zahvali. To ga stori že bolj predrznega; na glas jej zakliče doli: Dušica moja, vi poznate mojo ljubezen do vas, meni ni živeti brez vas. Usmilite se me in uslišite mojo prošnjo. Ako me hočete ljubiti, bežati hočem z vami do konca sveta; zakladov imam toliko, da nama ničesar ne bo manjkalo. Če vam je vaš mož na poti, dajva ga s strupom v kraj spraviti.“

„Kaj!“ reče kraljica nevoljna, „vi ste, Črt, ki hočete Bogu in postavi kljubovati in mi dajete take svete? Vi hočete svojo roko vzdigniti zoper svojega gospoda, ki vas vedno z dobrotami obsipa?!“

„Ali ni to tisti gospod, ki je vašega očeta umoril?“ odvrne Črt; „zakaj se vi poganjate za morilca svojega očeta? Le čakajte, saj bo z vami ravno tako naredil, kadar ga enkret ujezite, potem se boste še kesali, da moje ponudbe niste sprejeli.“

„Jaz ne vem, kako osodo mi je Bog odločil,“ reče kraljica; pa njegovi volji se ne bom ustavljala, še manj pa kaj tacega storila, kar mi svetujete vi, hudobnež!“

To rekši je kraljica vstala in šla v svoje sobe.

Črt je zdaj spoznal, da s kraljico nič ne opravi; začel se je pa tudi bati, da ga bo ona zatožila

kralju, kadar se iz vojske vrne. Sklenil je toraj, da hoče on prvi kraljico pri kralju zatožiti in jo obdolžiti nesramnega djanja. Če bi pa potem kraljica tožila, videlo se bo, kakor bi hotela z lažmi sum od sebe in na družega zvaliti.

Kmalopotem je kralj kot zmagovalec iz vojske nazaj prišel. Vsi velikaši, grofi in viši uradniki, njim na čelu Črt, šli so kralju naproti ter ga pozdravili in mu čestitali k slavni zmagi. Kralj jih je milostno poslušal in šel z njimi v glavno mesto nazaj.

Ko so bile svečanosti končane, poklical je kralj ministra Črta k sebi in ga izpraševal, kaj se je med tem časom domá imena vrednega pripetilo.

„Gospodar“, odgovori minister, „vse je bilo mirno in v redu. Le ena hudobija se je zgodila, pri kateri sem bil po nesreči sam priča, pa te grdobije si vam ne upam povedati.“

Kralj pa je bil toliko bolj radoveden in je ministru ukazal, naj mu pové, kaj je bilo. Hudobni lisjak rekel je na to: „Gospod, moj jezik ne more izgovoriti takih besedij, ktere bi vaše srce močno ranile.“

„Ta negotovost, v kateri me puščaš“, reče kralj, „me še huje boli, ko resnica sama; zato le brž povej, kaj da je tacega!“

„Naj pa bo, ker že hočete“, reče minister, „saj če bi vam jaz tega ne povedal, bi pa od drugih zvedeli.“

„Le govori brez bojazni!“ reče kralj.

Zviti minister pa jame praviti: „Gospod, znan vam je pregovor: če kačo umoriš, umori tudi njene mlade. Vi že veste, kaj hočem s tem reči: Nekega dne, ko sem bil po opravkih v vaši palači, slišal

sem v nekem kotu dve osebi šepetati. Tiho sem se priplazil blizu in videl sem, da se je Kolarjeva hči vaša žena, pogovarjala s svojim hlapcem. „Tebe sem zmirom rada imela“, rekla je ona proti njemu, „kolikokrat se jokam, da ne morem vedno pri tebi biti. Še po noči se mi o tebi sanja. Le malokdaj mi je dano, s teboj govoriti. Zdaj, če kralj domu pride, me bo spet tako nadzoroval, da ne bom mogla skor nikoli k tebi priti. Veš kaj, kralj je mojega očeta umoril, zakaj bi še jaz njega ne umorila? Dala mu bom strupa, da bo poginil. Potem pa bova midva bežala iz tega kraja v tujo deželo in tam srečno skup živela.“

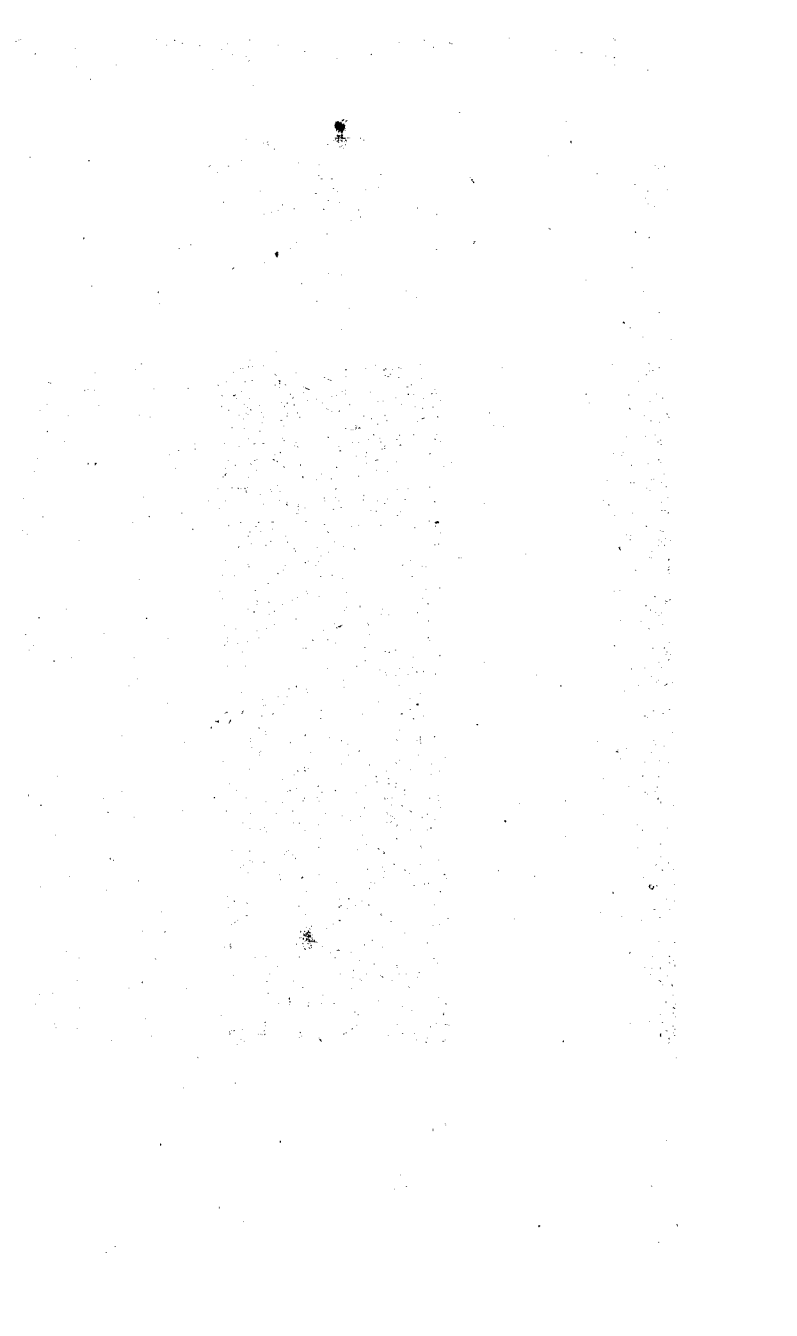
„Nisem mogel dalje poslušati teh grozних besedij“, nadaljeval je Črt, „zato sem se splazil zopet po prstih proč od tistega kraja in doma sem pre-mišljeval dolgo o tem hudobnem svetu, kako on do-brote s hudim povračuje. Komaj sem že čakal na prihod vašega veličanstva, da bi vas svaril pred tem hudobnim naklepom.“

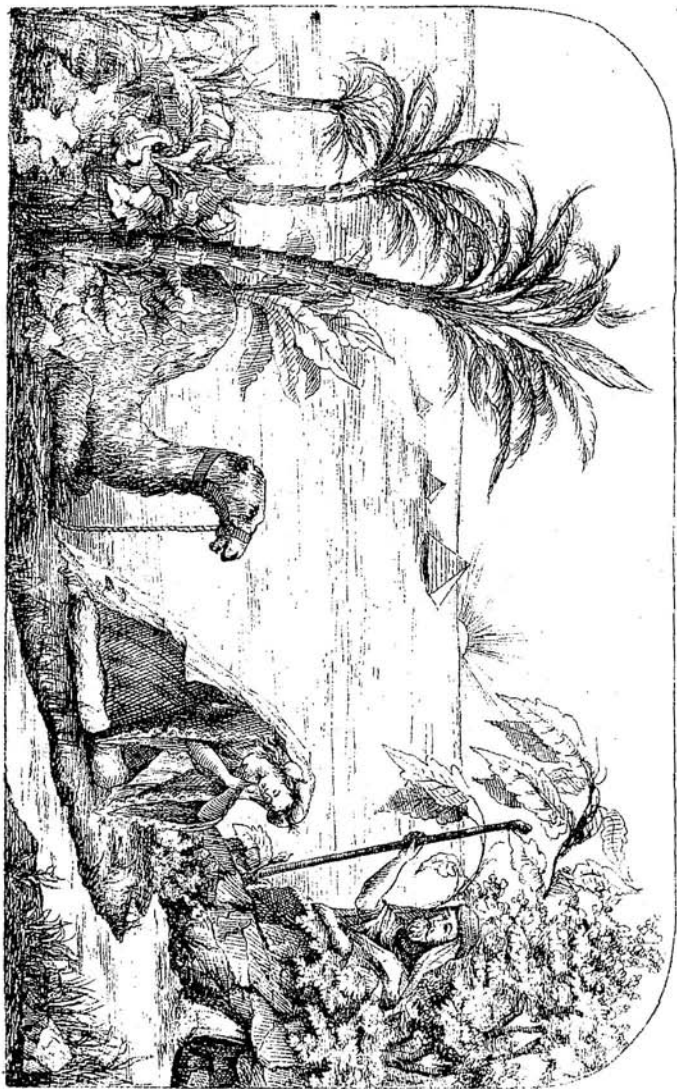
Ta ministrova obtožba je kralja z grozo napolnila. Precej je pustil tistega hlapca poklicati, ktere-ga je Črt po krivem zatožil, da je s kraljico go-voril, ter ga kar na mestu s svojo sabljo razsekal.

Potem je pustil poklicati kraljico ter jo tako ogovoril: „Vi tedaj, nesramna žena, se vlačite z drugimi in kujete naklepe proti mojemu življenju!“

Kraljica je precej uvidela, da mora to natol-cevanje prihajati od Črta, in hotela se je opravičiti. Kralj pa je ni pustil govoriti, ampak je potegnul svojo sabljo, da bi jo razsekal.

Zviti Črt pa se je spustil pred kraljem na ko-lena in uskliknil: „Oh, gospod, nikar se ne poma-

žite s žensko krvijo! Privežite jo rajši na velblod in zapodite žival v puščavo, da bo nezvesta žena tam od žeje in gladu konec vzela.“

Kralj je ministru prav dal. Precej so pripekljali velbloda (kamelu), posadili so kraljico nanj ter jo privezali za roke in noge. Potem pa so peljali to žival s kraljico na hrbtu v puščavo, kjer na daleč okoli ni bilo videti ne vode, ne drevesa, ne zelene bilke, ampak sam pusti pesek.

Štir sto sedem in štirideseta noč.

Velblod je taval kakor zgubljen po puščavi in iskal hladilnega studenca in zelene trave, pa zastonj. Kraljica pa je na velblodu zdihovala od žeje in glada; huda vročina je pripekala in jej usušila grlo in usta. Pri vsej tej nesreči pa ni obupala nad Božjo pravičnostjo. Vzdignila je svoje trudne oči proti nebu in molila tako: „Mogočni vladar nebes in zemlje! jaz se udam v tvojo voljo. In če bi dobila nekaj kapljic hladne vode, ki bi moje življenje nekoliko podaljšale, hotela bi te trenutke porabiti v to, da bi Tebe častila in hvalila. Ti poznaš mojo nedolžnost; če moram že v kratkem umreti, vzemi vsaj sramotno ime od mene in spričaj pred svetom, da tega nisem storila, česar me dolžijo. Ti si Bog slabih in preganjenih, v Tebe stavim svoje zaupanje!“

Komaj je kraljica to molitev izgovorila, odvezale so se njene sponke same od sebe, vrvi so jej padle od rok. Ob enem je šinil živ studenec iz zemlje in ozelenil ves svet okoli sebe; rastla je iz tal zelena trava, grmičevje in različne cvetlice. Kraljica je stopila z velbloda, se napila hladne studenč-

nice in se vsedla v senco velblodovo ter na glas hvalila in častila Boga za njegovo čudezno pomoč.

V tistem času je tekel neki pastir skozi puščavo, ter je iskal svoje velblode, ki so mu bili ušli. Bil je to mož, ki je kraljeve velblode pasel. Ta pastir je velblode že dolgo iskal in si ni upal domu, ker se je bal kraljeve jeze. Ko je tedaj od daleč tega velbloda zagledal, ki je bil kraljico v puščavo prinesel, prišel je bližej, misleč, da je to eden njegovih velblodov. Zelo pa se je začudil, ko je videl tu v sredi puščave živ studenec, okoli njega travo in cvetlice, med cveticami pa klečati prelepo žensko, ki je s povzdignjenimi rokami k Bogu molila.

Ta prikazen ga je tako ganila, da si ni upal kraljice motiti v njeni molitvi. Molčeč je stal pri njej, dokler kraljica ni svoje molitve skončala. Potem pa je k njej stopil in jo spodobno pozdravil. „Lepa gospa“, jo je ogovoril, „vi ste tako sami tukaj v puščavi; če potrebujete v čem mojo pomoč, hočem vam biti za varuha v imenu Božjem.“

„Prosim vas za to pomoč“, rekla je kraljica, „saj se ne vem kam djati v tem žalostnem kraji in ne vem, od česa bom živela. Pastir jej je dal jesti, kar je pri sebi v svoji torbi imel. Prašal jo je tudi, kako je sim prišla, pa ona mu na to ni odgovorila. Potem je on njej povedal, da je svoje velblode zgubil, in kako jih že dolgo zastonj išče, pa si brez njih ne upa domu, ker se boji kraljeve jeze, čigar so velblodi. Ker je bil prej kraljico tako pobožno moliti videl, imel jo je za sveto osebo in jo prosil, naj še za njega moli, da bo svoje velblode našel.

Kraljica je pokleknila in začela za pastirja moliti. Ni še dolgo klečala, kar je pastir iz daljave

nekaj črnega zapazil, in kmalo spoznal, da so to njegovi velblodi, ki se kar sami naproti leteli. Pastir se je zavzel nad tem čudežem. Ves vesel je rekel kraljici: „Sveta žena, moji velblodi so tukaj; pojdite zdaj z menoj na moj dom. Tukaj v puščavi ni dobro, kjer so levi in tigri. Doma vam bom uredil izbico, kjer boste lahko sami za se molili in Boga častili“. Potem se je vsedel na enega velbloda, kraljico pa je posadil na družega. Prazne velblode je na vrvi za seboj vodil, in tako sta odrinila s kraljico proti mestu nazaj.

Ko sta prišla v pastirjevo hišo, odkazal je ta kraljici posebno sobo in jej postregel z vsem, kar je pri hiši imel.

Čez nekaj dni potem je bil pastir h kralju poklican, kateri ga je prašal, kako je z velblodi, če so vsi zdravi in koliko bi se jih moglo porabiti za neko potovanje skozi puščavo, da bi vojaške reči prenašali. Pastir je kralju povedal, kako in kaj, in ker je bil kralj pri volji, postal je tudi pastir zgovoren in začel kralju praviti: „Gospod, v puščavi se mi je nekaj čudnega primerilo.“

„No, kaj pa tacega?“ praša kralj radovedno.

„Zdaj bo že štirinajst dni od tega“, začel je pastir praviti, „kar so se mi zatekli velblodi, da nisem vedel, kje in kam. Iskal sem jih več dni po vsej puščavi in bil v velikih skrbeh, ker jih nikjer ni bilo najti. Tako pridem v puščavi na en kraj, kjer najdem živ studenec, okoli studenca travo in cvetlice, med cveticami pa je klečala čudno lepa gospa ter je lepo molila. Zdelo se mi je, da so tam cvetlice zrastle in studenec iz tal pritekkel samo za volj pobožnosti te žene. Zato sem jo prosil, naj mi

to izmoli, da bom svoje velblode zopet našel; in komaj je začela moliti, so velblodi že sami pritekli k meni. To sveto ženo sem jaz povabil, da zdaj pri meni stanuje; odkazal sem jej posebno sobico, in v tej noč in dan moli in Boga časti“.

Štir sto osem in štirideseta noč.

Kralj je postal radoveden na to žensko in rekel je pastirju, naj ga pelje na svoj dom, da se bo tej svetnici v molitev priporočil. Ko je kralj tje prišel, gledal je naj prej skozi ključavnico, da bi videl, kaj žena dela. Klečala je pred križanim Gospodom in pobožno molila; bila pa je tako obrnjena, da je kralju hrbet kazala. Ko je pa enkrat po strani pogledala, spoznal je kralj v njej na svoje začudenje Kolarjevo hčer, svojo ženo. Ves vesel plane k njej v sobo, jo objame in jo solznih oči prosi, naj mu odpusti, kar jej je hudega storil. Rekel jej je, da on zdaj ne more več verovati v njeno krivdo, naj toraj vse pozabi in naj gre ž njim v kraljevo palačo ter stopi v prejšnje pravice.

„Moj gospod“, reče kraljica, „pač je res, da sem nedolžna, pa vi me niste pustili govoriti, ko sem hotela svojo nedolžnost skazati, ter ste me prehitro obsodili na zatožbo hudobnega človeka, kateri je sam tega kriv, česar je mene dolžil. On je mene hotel zapeljati, on, hudobni minister Črt, je mene učil, naj vas ostrupim in ž njim zbežim v tujo deželo. Ker ga pa nisem hotela ubogati ne poslušati, začel je on mene tožiti, da bi samega sebe lepega naredil. Jaz vam rada odpustim, kar sem po nedolžnem pretrpela, samo to želim, da bi se prej popolnoma prepričali o moji nedolžnosti in o hudobnosti onega

človeka. V ta namen bom jaz pustila Črta k sebi poklicati, vi se morate pa tukaj kam skriti, da boste slišali, kaj bo Črt govoril“.

Kralj je bil s tem predlogom zadovoljen in rekel je pastirju, naj gre po ministra Črta, češ, da naj sim pride, ker hoče neka ženska ž njim govoriti.

Pastir je šel po ministra, kralj se je pa med tem časom skrnil v omaro.

Črt je kmalo prišel in se je zelo zavzel, ko je videl pred sabo lepo Kolarjevo hčer. Mislil je, da se bo zdaj rada njemu udala, ker kralju ne sme več pred oči, in da je njega nalašč zato k sebi poklicati pustila. Zato je zdaj kar k njej skočil, jo objel in jej tako govoril: „Luč mojega življenja, kako si se rešila iz take nevarnosti? Ti ne veš, kako sem jaz mislil in mislil, da bi te rešil! Kaj ne, zdaj boš moja? Golobičica, poslal sem svoje ljudi, da bi te v puščavi iskali, pa te niso našli. Bil sem ves obupan, pa vnovič bom oživel, da le tebe vidim in imam! Ali je bilo tebi treba toliko trpeti, če bi bila mene ubogala in kralja zastrepila, kakor sem ti svetoval. Ali ti nisem takrat pravil, da bo s tabo ravno tako naredil, kakor je s tvojim očetom? Jaz sem te vedno ljubil, pa ti me nisi poslušala. Rekla si, da se podaš v voljo Božjo in da svojega moža ne izdaš. Zdaj vidiš, kaj je tvoj ljubi mož s teboj naredil! Pa pustiva zdaj te žalostne spomine in veseliva se tvoje rešitve in najine prihodnje ljubezni“.

Po teh besedah je hotel Črt kraljico objeti. Pa kralj je v tem hipu stopil iz omare, potegnul svojo sabljo in Črtu glavo preklal, da je takoj mrtev obležal.

Kralj je peljal kraljico v svojo palačo nazaj in odslej sta srečno in zadovoljno skupaj živela. Le to je kralja včasih peklo, da se je takrat prenaglil, ko je svojega tasta, ministra Kolarja ubil.

„Iz tega vidite“, pristavil jo Boleslav, „kako napačno je ravnal kralj Dabodin, da se je v svojih sodbah vselej prenaglil, in kako krivico je s tem delal svojemu tastu in svoji ženi, da mu je bilo potem celo življenje žal. Tudi vam se bo tako godilo, če me brez dokazov obsodite, ker bo moja nedolžnost gotovo enkrat na dan prišla. Pustite me toraj še en čas živeti, kajti meni se godi ravno tako, kakor tej nesrečni kraljici, o kateri sem vam zdaj pravil“.

Kralj Srečnobor je spoznal, da bi utegnil Boleslav prav imeti, zato ga je pustil v ječo nazaj odpeljati.

Drugi dan je stopil sedmi minister pred kralja in mu tako govoril: „Gospod, vašim ministrom je nemogoče vladati, dokler je Boleslav še pri življenju. Med ljudstvom se nič drugzega ne govori, ko od dogodka v kraljevi palači. Vsi pravijo: „Kralj je sam dobil Boleslava pri kraljici, pa vendar ne verjame, da je kriv; strašno mora neumen biti“. Mi ministri ne moremo nič odgovoriti na te sramotilne besede; če kaj rečemo, pa nam pravijo: „Kaj boste vi govorili; če je kralju prav, mora tudi vam prav biti!“

Te besede so kralja zopet zdražile. Pustil je kraljico poklicati in jo prašal, kaj naj stori z Boleslavom. Kraljica je rekla, da vse ženske tako govoré, da bi se moral umoriti. Sicer pa naj kralj stori zavolj nje, kar hoče.

Zdaj je pustil kralj zopet Boleslava poklicati. „Gospod“, reče mladenič, „prej da se odločite, premislite dobro, kaj sklenete. Vam je lahko, človeka umoriti, pa če je enkrat mrtov, ga ne morete več k življenji obuditi“.

„Ti še zmirom trdiš, da si nedolžen“, reče kralj, „ljudje te pa vsi obsodujejo in še babe pravijo, da si smrt zaslužil“.

„Gospod“, reče Boleslav, „ženske veliko govore, če je dan dolg, one so zvite in prekanjene, da svoj namen dosežejo; pa dosti se jim ne sme verjeti“.

Na te besede se je kralj posmejal. Boleslav pa je rekel: „Da to dokažem, kako so ženske zvite, povedal vam bom historijo, kakö je perziška princezinja s pomočjo stare ženice svoj namen dosegla“. Ko je kralj Srečnobor privolil, da bi to prigodbo rad slišal, začel je Boleslav praviti:

Historija od abisinskega kralja in kraljice.

V Abisiniiji je vladal enkrat kralj, ki je živel v velikem bogastvu, v sreči in zadovoljnosti. Noben sovražnik ga ni motil in v deželi je bilo tudi vse mirno.

Ker pa ves čas ni bilo nobene vojske, zdelo se je kralju skor, kakor bi bili vojaki nepotrebni; zato jih je zanemarjal, jim plačo dolžan ostajal ter jih borno oblačil; še jesti jim ni hotel nič prida dati. Zato so bili vojaki zelo nezadovoljni, godrnjali so, kar se je dalo, in nazadnje so poslali več svojih k ministru pritožiti se in za pomoč prositi.

Minister je vojaško poslanstvo prijazno sprejel, spoznal je sam, da se vojakom krivica godi, in obljubil jim je, da bo vse storil zanje, kar bo le mogel.

Po tej obljubi nekoliko potolaženi šli so poslani vojaki zopet v svoj kraj nazaj.

Štir sto devet in štirideseta noč.

Minister je zdaj premišljeval, kaj bi naredil, da bi kralja k temu pripravil, da bi kralj bolje plačeval. Spoznal je, da to ne bo šlo drugače, ko z vojsko; če bi namreč kralja v kako vojsko zapletel, potem bodo vojaki zopet potrebni in bodo dobili tudi boljšo plačo. V ta namen izmislil si je to zvijačo:

„Perzijanski cesar ima eno lepo hčer“, govoril je sam pri sebi; „jaz našega kralja poznam: če mu bom začel praviti, kako je ta princezinja lepa, prijetna in izobrazena, se bo kar na moje besede vanjo zaljubil in jo bo hotel za ženo imeti. Perzijanski cesar pa ni poseben prijatelj našega kralja, tudi ima svojo hčer preveč rad in je ne bo z lepa spustil od sebe; najbrž bo kar naravnost odrekel. Naš kralj se bo vjezil in bo začel vojsko s Perzom. Če pa hoče, da bodo vojaki z veseljem v vojsko šli, jih bo moral dobro plačati in z vsem preskrbeti. Tako bo vojakom pomagano in jaz sem te skrbi rešen, ker se tako že bojim, da se bodo vojaki spuntali, če se jim želje po boljšem stanu ne izpolnijo“.

Kakor mišljeno, tako storjeno. Minister je šel drugi dan v državni svet in tam je s kraljem dolgo govoril o raznih stvareh. Potem je polagoma pogovor speljal na Perzijo in začel hvaliti lepoto perziške princezinje z mikavnimi besedami.

Kralj je bil takoj ves navdušen za to princezinjo in rekel je ministru: „Ljubi moj svetovalec, ti si mi še vedno iz zadrege pomagal, kadar je šlo kaj navskriž; daj mi s svojo brihtno glavico še to iztuhtati, kako bi jaz to princezinjo dobil! Ker si mi jo tako pohvalil, nemam prej miru, dokler ne bo moja žena“.

„Jaz mislim“, reče minister, „da ne bo družega treba, ko poslance tje poslati in jo snubiti. Jaz mislim, da perzijanski cesar ne bo odrekel. Če bi pa vendar le kaj tacega storil, mu bomo pa vojsko napovedali in ga prisilili, da bo princezinjo dal“.

Kralj je ta svet popolnoma potrdil. Izbral si je med svojimi velikaši naj bolj pametne možé ter jih poslal v Perzijo.

Prišli so srečno v glavno mesto Persije, se poklonili cesarju in mu povedali, po kaj so prišli.

Cesar se je zavzel in hudo razjezil. „Le pojdite nazaj in povejte svojemu gospodu“, jim je rekel, „da perziški cesar nema nobene tako slabe hčere, ktero bi dal abisinskemu kralju, ki je že tam nekje na konec svetá in nema med svetom nobene veljave. Moji podložniki bi mi kaj tacega nikoli ne odpustili, če bi našo lepo princezinjo v take Rovte poslal“.

Poslanci so prišli nazaj in kralju povedali, kaj so v Perziji zvedeli. Abisinski kralj se je strašno togotil nad tem ošabnim odgovorom perziškega cesarja. Zaklel se je, da se hoče maščevati in vso Perzijo razdjati in požgati.

Zdaj je bil pa prisiljen, prikupiti se svojim vojakom, kajti če bi bili ti slabe volje, potem je težko zmagati. Plačal jim je toraj vse, kar je bil še na dolgu, oblekel jih vse na novo, ter jim dajal dobro

jesti in piti. Tudi tje po celej deželi nove vojake nabiral, da bi Perzijanca z večjo močjo prijel. Ko je bila vsa vojska zbrana in oborožena, vdaril je kralj ž njo proti Perziji.

Ko je perzijanski cesar zvedel, da se Abisinec bliža z močno vojsko, zbral je v naglici svoje vojake vkupaj in jih sovražniku naproti postavil. Toda abisinska vojska je bila močnejši in je Perzijance povsodi nabila, kjerkoli so vkup udarili. Abisinec se je bližal glavnemu mestu Perzije, ter ga je žugal razdjati.

V tej sili je perzijanski cesar prašal svojega ministra, kaj mu je storiti. Ta je odgovoril: „Gospod, toliko nedolžne krvi je že teklo in je še bo, in to vse zavolj ene ženske. Ali ni bolj pametno, če princezinjo daste abisinskemu kralju, kakor pa da bi on celo deželo pokončal? Pošljite poslanca k njemu, naj mu povedó, da hočete vi mir narediti in mu lepo princezinjo dati. Tako se bosta sprijaznila in mir se bo povrnil v deželo“.

Čeravno je cesar svojo hčer nerad dal, vendar je spoznal, da zdaj ni druge pomoči, sicer bi pahnil deželo in sebe v še večo nesrečo. Zato je poslal poslanca k Abisincu in prosil za mir. Princezinjo pa je z bogatimi zakladi in obilnim spremstvom poslal v sovražni tabor.

Prihod lepe princezinje je jezo abisinskega kralja hitro potolažil. Sprejel jo je slovesno, ter napravil veselice njej na čast. Potem je odrinil s princezinjo v svoje kraljestvo nazaj. Vsi velikaši so mu prišli naproti ter mu čestitali k slavni zmagi. Ženitovanje se je obhajalo z veliko razkošnostjo in vse ljudstvo se je s kraljem vred veselilo.

Kralj in kraljica sta srečno vkup živela. Le ena žalost je kraljici razjedala sree, in vzrok te žalosti je bil sledeči:

Ko je bila kraljica še princezinja na perziškem dvoru, imela je skrivno ljubezen z nekim mladim človekom. Sad te ljubezni je bil lep fantiček, kterega je princezinja v rejo dala ter ga pustila lepo izučiti po najboljših učenikih.

Potem je svojega otroka na kraljevi dvor spravila kot strežaja, pa ne da bi bil kralj vedel, čigav je ta otrok. Čeravno pa fantiček ni tako daleč poznal, vendar se mu je ta kmalo prikupil s svojim lepim vedenjem in svojo krasno postavo. Nekaj je morda tudi pripomoglo natorno nagnenje do svoje krvi. Kmalo je kralj svojega vnuka tako rad imel, da ni mogel brez njega biti. Fant pa je bil tudi rad okoli svoje matere, samo da povedati ni smel, da je nje sin.

Ko je bila pa princezinja primorana, vzeti abisinskega kralja, morala se je ločiti tudi od svojega sina, in to jej je toliko žalosti prizadejalo, da je neprenehoma jokala in solze točila. Mislila je in mislila, kaj naj bi storila, da bi svojega sina zopet k sebi dobila.

Nekega dne, ko se je s kraljem razgovarjala, začel je ta svojo deželo hvaliti in jo povzdignil visoko nad Perzijo. „Tvoj oče, perziški cesar“ pravil je kraljici, „hotel je moje kraljestvo zaničevati, pa moja vojska mu je pokazala, da smo mi bolj tiči, ko Perzijanci. To je bilo še pametno od njega, da se je podal, sicer bi bili mi razdjali vse mesta po Perziji in vse cesarjeve zaklade seboj domu prinesli“.

Kraljica pa je rekla: „Čeravno imaš ti veliko moč, vendar ima Perzija en tak zaklad, ktereга se ne najde več na svetu“. Ko jo kralj praša, kakšen je ta zaklad, odgovorila mu je: „To je en mlad strežaj na kraljevem dvoru, ki se tako odlikuje po svoji lepoti, po svojem lepem vedenji in svoji razumnosti in dobrosrčnosti, da je bolj angelju ko človeku podoben“.

Ta živa pohvala zbudila je v kralju želje, da bi tega strežaja videl in pri sebi na dvoru imel. „Ko bi hotel tvoj oče tega strežaja meni prepustiti“, je rekel, „jaz bi mu plačal za to, kar bi zahteval“. Kraljica pa reče: „Cesar tega strežaja ne bo spustil od sebe, ker ga ima tako rad, da ne more brez njega biti. Če pa hočeš tega mladenča v službo dobiti, moraš poslati premetenega človeka na perziški dvor, kateri ga bo seboj zvalil in skrivej sim odpeljal“.

Kralju je bil ta predlog všeč. Poiskal je izvedenega in skušenega človeka, ki je že dosti sveta poskusil. Temu je dal dosti denarja za na pot in mu obljubil lepo plačo, če tega strežaja iz perziškega dvora skrivej odpelje. Kraljica je temu možu popisala, kak je ta mladenič in da mu je Zvonimir ime.

Tako podučen in kot bogat trgovec preoblečen, podal se je ta mož na pot v Perzijo. Ko je prišel v glavno mesto, najel si je lepo stanovanje, in precej drugi dan se je oglasil pri cesarju ter mu ponudil svojo pomoč pri veliki kupčiji. Ker je trgovec bahal s svojim velikanskim bogastvom in res se ves lesketal v demantih in zlatu ter nosil najdražjo obleko, pridobil si je spoštovanje perziškega cesarja,

tako, da ga je ta večkrat na kosilo povabil. V cesarsko palačo pa mu je dal prost ustop. Tako je navidezni trgovec kmalo priliko dobil, s Zvonimirom govoriti. Povabil ga je na skriven pogovor in tam ga je začel prigovarjati, naj beži ž njim v Abisinijo, kjer ga čaka lepo življenje, ker ga kralj in kraljica že komaj pričakujeta.

Zvonimiru se to vabilo nič ni čudno zdelo, saj je vedel, da prihaja od njegove matere, katero videti je bil sam že močno željen. Za to je poslancu odgovoril: „Abisinsko kraljestvo je tako slavno, da že dolgo hrepenim, videti ga enkrat. Toda naš cesar me ima tako rad, da me nikoli ne bo od sebe spustil“.

Poslanec pa mu je rekel, da bo že on za to skrbel, da bosta skrivej iz dežele ubežala. Tudi je pristavil, da je abisinska kraljica, prejšna perziška princezinja, pripravljena, Zvonimira z največo častjo sprejeti.

Pri spominu na svojo mater se Zvonimir ni dalje obotavljal, ampak rekel poslancu: „Če si upate, mene srečno spraviti v Abisinijo, hočem vam vse svoje dni hvaležen biti in vas bogato poplačati“. Potem sta se zmenila, kdaj in kje se zvečer snideta.

Vse je bilo že pripravljeno za beg. Po noči je poslanec Zvonimira skril v veliko skrinjo in odrinil iz Perzije.

Ko je drugo jutro cesar zvedel, da je Zvonimir zginil, poslal je ljudi na vse strani, da bi ga iskali in nazaj privedli. Pa vse iskanje je bilo zastoj. Došli so jezdeci pač tudi tistega trgovca, pa on je imel toliko skrinj in zabojev, da jih niso hoteli vseh preiskavati, toliko manj, ker so vedeli, da

je ta trgovec cesarjev prijatelj, ter so ga večkrat v njegovi družbi videli. Perziški cesar je bil ves potrtnad to novo zgubo.

Med tem časom pa sta Zvonimir in trgovec srečno dospela do abisiske meje. Čez nekaj dni sta prišla v glavno mesto. Poslanec je takoj poslal človeka v kraljevo palačo s poročilom, da je svoj posel srečno opravil. Potem je Zvonimira h kralju peljal. Ta se je začudil nad njegovo lepo rastjo, spodobnim obnašanjem in umnim govorjenjem. Kolkor tudi je bila kraljica o Zvonimiru lepega povedala, zdelo se je kralju, da je še vse premalo. Pustil mu je dati lepo obleko, konja in sabljo, ter ga naredil za svojega adjutanta, to je tisti oficir, ki zmirrom na strani od kralja jaha in ga spremlja po vseh potih. Potem ga je peljal h kraljici in ga jej predstavil.

Ko je kraljica svojega sina zagledala, bila je tako pretresena, da je komaj svoje solze zadrževala, in malo je manjkalo, da svoje skrivnosti ni izdala. Ko je pa čez en par dni kralj šel zverino lovit, poklicala je Zvonimira k sebi, ga poljubovala in mu pravila najslajše besede. „Moj ljubi sinko“, mu je rekla, „brez tebe ne morem živeti, in skoraj mi je srce od žalosti počilo, ko sem bila tako dolgo ločena od tebe“.

Ta pogovor med kraljico in med Zvonimirom pa je poslušal hlapec. Ta se je hotel kralju prikupiti, in mu je, ko je od lova domu prišel, vse povedal, da je bil mladi Zvonimir pri kraljici in kako ga je ona objemala in mu sladke besede govorila.

Kralj se je zelo razsrdil nad to novico; mislil je, da je kraljica prav zato tako hvalila tega mla-

denča, da ga je k sebi v Abisinijo spravila. Precej je pustil poklicati kraljico in Zvonimira.

„Malovredni slepar“, rekel je Zvonimiru, „kako se ti predrzneš, stopiti v sobo kraljice in tam kdo vé kaj uganjati?!“

Zvonimir se ni upal zagovarjati, da bi svoje matere ne izdal, toraj je le rekel: „Kaj tacega, kar vi mislite, meni še na um ni prišlo; če kraljica hoče, lahko dokaže mojo nedolžnost“.

„No, ti nesramnica“, reče kralj proti kraljici obrnjen, „ali boš tudi ti tajila?“

Kraljico so polile solze, odgovoriti pa ni mogla ničesar. To je sum v kralju le potrdilo, ker je mislil, da se zato ne zagovarja, ker se ne more. Poklical je rabeljna in mu ukazal, naj Zvonimira iz mesta ven pelje in naj mu tam glavo odseka. Rabelj je mladenča zgrabil in ga peljal iz mesta.

Štir sto in petdeseta noč.

Ko sta bila zunaj mesta na samotnem kraju, začel se je rabelj pripravljati, da bi svojo žalostno dolžnost storil in nedolžnemu mladenču glavo odsekal. Ko ga pa tako pogleda in vidi njegovo lepo podobo in njegov mili obraz, zasmilil se mu je v srce, in ni mogel verjeti, da bi bil tak otrok takega hudodelstva zmožen. „Ne, ne“, je rekel sam pri sebi, „greh bi bilo, zavolj ene babe tako lepega človeka pokončati. Jaz ga bom vzel za svojega sina in ga skrila v svoji hiši“.

Ko je Zvonimiru povedal, kaj misli ž njim storiti, rekel je ta ves vesel: „Če mi skažeš to dobroto, hvaležen ti bom celo življenje. Jaz tega nisem sto-

ril, česar me dolžijo; enkrat bom še vse svoje časti nazaj dobil, in takrat se bom tudi tebe spominjal“.

Na to sta šla v rabeljnovu hišo. Rabelj je Zvonimira skrtil v posebno sobico pod streho, kamor mu je nosil jedi in pijače, ter mu priskrbel tudi lepe in podučne bukve, da se je kratkočasil in učil. Iz hiše pa Zvonimir nikamor ni smel. Kralju pa je rabelj sporočil, da je izvršil njegovo povelje in Zvonimira umoril.

Abisinska kraljica pa je živela v veliki žalosti za svojim sinom. Hudo sklelo pa jo je tudi to, da je kralj ni hotel več pogledati.

Živela pa je v cesarski palači neka stara žena, katera se je zastopila na veliko reči, tako, da je kralj do nje veliko zaupanje imel. Ko je ta žena kraljico tako žalostno videla, smilila se jej je v srce. Šla je h kraljici in jo prašala, kaj je uzrok njene velike žalosti.

Kraljica pa ni mogla nič odgovoriti, tako je bila potrta.

„Nič ne mislite, gospa“, rekla je ženica, „da bom jaz vas izdala; meni smete vse zaupati. Marsikomu sem že pomagala, morda bom tudi vam. Nobeden ne bo od tega nič zvedel“.

Te besede so kraljico nekoliko omehčale in rekla je starki: „Dobro tedaj, dobra žena, hočem vam razodeti uzrok moje žalosti, pa vem, da mi ne morete nič pomagati.“

Imela sem sina, ktereга sem srčno ljubila. Pribežal je iz Perzije k meni v Abisinijo, da bi bil vedno z menoj združen. Pa nesrečna osoda je drugače odločila. Kralj ga je pustil umoriti, ker so ga pri meni dobili, kakor veš, ter mislili, da je moj

ljubimec. Od tega časa me tudi kralj več ne pogleda. Zdaj veste, kako jaz po nedolžnem trpim.“

To rekši, začela se je kraljica mило jokati in tarnati, da še na grobu svojega sina moliti ne more, ker ne vé, kje je pokopan.

Stara žena je bila vsa ginjena in začela je kraljico tolažiti, ter jej obljubila, da si hoče že kaj izmisliti, da bo kraljici trpljenje olajšala. „Rada verjamem“, je rekla, „da je vam težko, kralju povedati, da je bil Zvonimir vaš sin. Jaz vam pa to svetujem: Prej ko kralj zvečer v vašo sobo stopi, vležite se in delajte, kakor bi spali. On bo prišel z papirjem v roki, tega bo vam na prsi položil in te besede govoril: „Ukažem ti v imenu tega znamenja, da čisto resnico govoriš!“ Potem mu morate, kakor v sanjah povedati, da je Zvonimir vaš sin, da bo kralj spoznal vašo in Zvonimirovo nekrivdo. Greh mladosti vam bo Kralj rad odpustil in začel vas bo zopet ljubiti in prijazen z vami biti.“

Kraljica je obljubila, da bo vse tako naredila. Starka pa je šla potem h kralju, da bi to stvar izpeljala. Našla je kralja na samotnem kraju v vrtu; stopila je k njemu in mu rekla: „Veličanstvo, samota ne pristuje takim, ki so rojeni za vladarstvo; iz samote izraste žalost, iz žalosti pa slaba volja. Videti ste tako že otožni; kaj vas žali? Razkrijte mi svoje srce, morda vam jaz povém za tolažbo.

„Dobra mamka“, reče kralj, „moja žalost ne prihaja iz samote. Tebi nič ne skrivam, zato ti lahko povém, kaj me žali. Ti veš, koliko sem se jaz poganjal in vojskoval, da sem dobil perziško princezino za ženo. Obsul sem jo z dobrotami, s častjo in bogastvom; pa ona je mene prevarila ter se zmenila

z mladim služabnikom, ktereга je nalašč za to iz Perzije poklicala. Pustil sem mladega Zvonimira umoriti, pa vest me vendar peče in včasih mi pravi, da Zvonimir ni bil kriv. Od tega časa nimam več miru, ker nimam mirne vesti.“

„Gospod“, reče starka, „če ste radovedni, ali je Zvonimir kriv ali ne, se prav lahko izvé. Jaz imam tak talisman ali tako znamenje, ki ga je naredil še kralj Salomon. To znamenje je pisano z gerškimi črkami v sirskega jeziku. Kdor hoče zvedeti skrivne misli kakega človeka, mu ni družega treba, ko da mu to znamenje na persi položi in reče: „Ukažem ti v imenu tega znamenja, da mi razodeneš svoje skrivnosti!“ Komaj so te besede izrečene, začel bo tisti človek vse svoje skrivnosti razkladati, naj bodo dobre ali slabe. Potem zopet zaspi in zjutraj nič ne vé, kaj je v spanji govoril. Če hočete toraj zvedeti skrivnosti od kraljice, prinesla vam bom tisto znamenje; prepričali se boste sami, ali se lažem, ali resnico govorim.“

Abisinski kralj je z veseljem sprejel to ponudbo, ker je bil zelo radoveden, pri čem da je s kraljico in njeno zvestobo.

Starka pa je tekla v svojo sobo, da je na papir načačkala nekaj nerazumljivih črk, potem je ta papir ovila z svilnato nitjo in jo k papirju pripečatila. To je prinesla kralju kot nekaj posebnega. „Veličanstvo“, rekla je kralju, „sprejmite z dostojno spoštljivostjo to znamenje v svoje roke, ker prihaja od kralja Salomona samega, od velikega modrijana“.

Kralj je vstal po konci, prijel spoštljivo za papir, ga spravil in odšel v svojo sobo, željno pričakujoč večera, da bi poskusil moč tega znamenja.

Ko se je zmrabilo, podal se je kralj natihoma v spalnico kraljičino. Kraljica je ležala že na svoji postelji ter se delala, kakor bi trdo spala. Kralj jej položi papir na prsi ter reče: „Ukažem ti pri tem znamenji kralja Salomona, da mi po pravici poveš, kaj si imela z Zvonimirom?“

Komaj je te besede izgovoril, začela je kraljica že vse po vrsti praviti, kako je imela ljubezen s tistim mladim človekom v Perziji, in da je Zvonimir sad te ljubezni. „Božja volja je bila menda to“, rekla je nazadnje, „da je Zvonimir po nedolžnem smrt storil, in potolažiti bi se hotela nad to izgubo, ako bi le kralj meni to odpustil in me zopet ljubil, kakor poprej.“

Kralj je bil hudo ginjen, ko je zdaj zvedel, da je kraljico po krivem obdolžil, Zvonimira pa še po nedolžnem umoril. Stisnil je kraljico v svoje roke in jo začel gorko poljubovati. Kraljica se je delala, kakor bi se bila iz trdega spanja zbudila in vzdihnila je: „Moj Bog, kako to pride, da je nicej vaše veličanstvo tako ljubeznjivo z menoj?“

Zdaj je kralj začel kraljici praviti, kar je že sama vedela, namreč od tistega Salomonovega znamenja, kako moč da ima. Potem jo je pokaral, zakaj da mu ni že prej povedala, kako je z Zvonimirom, ker bi ga bil on rad za svojega sina vzel.

Potem sta se začela oba jokati za ubogim Zvonimirom.

Kralj je hotel Zvonimiru pošten pogreb napraviti in mu postaviti nagrobni kamen. Zato je pustil poklicati tistega rabeljna in ga prašal: „Povej ti meni, kam si pokopal truplo nesrečnega Zvonimira, da mu bom spomenik postavil na tistem mestu, ker

je bil po nedolžnem obsojen. Tako bom vsaj nekoliko popravil krivico, ki sem jo nad njim doprinesel“.

„Gospodar“, reče rabelj, in se prikloni, „Bog vam daj še dolgo let srečnega vladanja in naj bi nikdar več žalost ne obsenčila vašega čela! Zvonimir pa ni mrtev! Ko ste mi ukazali, naj ga umorim, zdelo se mi je pregrešno, tako mlado, nedolžno bitje pokončati, zato sem ga skrtil v svoji hiši in tam je še zdaj.“

Kralj je bil ves iznenaden po tej veseli novici. Da bi rabeljna kaznoval za njegovo nepokorščino, to mu še na misel ni prišlo, ampak podaril mu je še eno lepo obleko iz svile; potem pa ga je precej z več drugimi ljudmi poslal po Zvonimira, naj ga pripeljejo na kraljevi dvor. On pa je šel precej h kraljici, da jej naznani veselo novico.

Zvonimir je kmalo prišel. Kralj ga je objel in peljal h kraljici. Kraljica je na glas zaupila od veselja, ko je svojega sina zagledala. Vsi trije so odslej srečno in zadovoljno živeli.

„Poglejte“, rekel je Boleslav kralju Srečnoboru, „kako je bila ta starka prekanjena, ki je kraljici pomagala do prejšne sreče in zadovoljnosti. Spoznate pa tudi, da bi bilo vse kraljevo kesanje zastonj, ako bi se bil rabelj prehitel in Zvonimira umoril. Tako se bo tudi vam gočilo, če me pustite umoriti; prišel bo dan, ko se bo moja nedolžnost skazala, potem se boste kesali, ako bom že umorjen, pa te krivice ne boste mogli več popraviti“.

Srečnoboru je šlo to v glavo in pustil je Boleslava nazaj v ječo odpeljati.

Štir sto ena in petdeseta noč.

Drugo jutro je stopil osmi minister pred kralja in mu govoril: „Gospod, stari modrijani so prav govorili, da je pravica podloga vsacega kraljestva. Kjer pravica peša, tako kraljestvo more razpasti. Pravica pa zahteva, da more biti Boleslav kaznovan. Če tega ne storite, začeli bodo vaši podložni godrnjati, da ni več pravice v deželi, in to bo škoda za vas.

Srečnobor je moral ministru prav dati, in pustil je Boleslava zopet pred se pripeljati, da bi ga obsodil. Rekel je rabeljnu, naj potegne svoj meč, Boleslavu pa, naj se pripravi na smrt.

„Mogočni vladar“, reče Boleslav, „pač je pravičnost lepa čednost vladarjev, pa prenagla strast je še večji napaka, ki je že marsikomu grenke ure prinesla. Tako se je enkrat prenagnil neki zlatar in se s tem nakopal veliko nesrečo“.

„Kaj pa se je zgodilo temu zlatarju?“ praša kralj.

Boleslav pa je začel praviti:

Historija od zlatarja.

„Gospod, enkrat je bil zlatar, zelo bogat in umeten, ki se je dobro zastopil na zlato in žlahtne kamne. Oženil se je bil z gospodično iz dobre hiše. Ta žena se je odlikovala s posebno bistrumnostjo. Bil je čas blizo, ko je imela gospa poroditi; kar zlatarja nenadoma pred kralja pokličejo. Vedeli so, da se zlatar zastopi na take reči, zato so ga poklicali, da bi kralju povedal, koliko so neki biseri

vredui. Zlatar ni mogel odreči, zato se je odpravil na pot v glavno mesto, kjer je kralj bival. Poslovil se je od svoje žene rekoč: „Jaz moram odpotovati, ker kralju prošnje ne morem odreči. Skrbi ti med tem za gospodarstvo in za našo kupčijo. Če boš med tem časom porodila, in če bo fant, imenuj ga Belidana, če bo pa deklica, krsti jo, kakor hočeš. Zdrava ostani in spominjaj se mene; moli za mene, da se srečno vrnem!“

Ko je zlatar v glavno mesto prišel, predstavil se je kralju in se mu poklonil. Kralj pa mu reče: „Pustil sem te poklicati, ker hočem nekaj več biserov za moj zaklad kupiti, in te potrebujem pri tem za svetovalca. Ti mi boš najlepše izbral in povedal, koliko so vredni“. Na to si je pustil kralj prinesiti skrinjico z biseri.

Zlatar je izbral najlepše in povedal njih ceno. V zahvalo ga je kralj postavil za svojega dvornega zlatarja, ker do zdaj tacega še ni imel. Ker je bil zlatar bistroumen in šegav človek, znal se je kralju tako prikupiti, da ga je ta vedno hotel okoli sebe imeti.

Kmalo po odhodu zlatarja je njegova žena porodila dva lepa in zdrava fantiča. Enega je krstila za Belidana, drugega pa za Danibela. Poslala je potem hlapca v glavno mesto in svojemu možu sporočila, da ima dva fanta, ter ga prosila, naj kmalo domu pride, ker ne more dalje brez njega sama gospodariti.

Ko je zlatar pismo sprejel, bil je zelo vesel. Zahvalil se je Bogu za toliki blagoslov in šel je h kralju prosit za odpust. Kralj pa zlatarja ni od sebe spustil; pa obljubil mu je odpust za prihodnje leto.

Ko je to leto preteklo, šel je zlatar zopet h kralju in ga prosil odpusta; kralj mu pa spet ni dovolil, ampak ga odložil do prihodnjega leta. To je trpelo osem let, in vsako leto je dobil zlatar enak odgovor. Med tem časom pa je žena doma odgojevala svoja dva sina in jima priskrbela učeniške v branji pisanji in vseh rečeh, ki se v šolah učé.

Ko sta fanta že pisati znala, pisala sta očetu lepo pismo, da ga je bil kar vesel. Ni mogel dalje strpeti na dvoru in šel je vnovič h kralju za odpust prosit. Kralj mu odpusta ni dal, pač pa je obljubil, da je pripravljen, da pusti ženo in oba fanta v mesto pripeljati. Zlatar je toraj pisal svoji ženi, naj k njemu v glavno mesto pride.

Ko je žena to pismo dobila, odpravila se je z otroci na pot.

Bili so že sedem dni na potu. Osmi dan pridejo do morja, kjer so se ustavili, da bi prenočili. Drugo jutro zgodaj sta tekla fanta brez vednosti matere k morju, ker tako velike vode še nista videla.

Zlatar pa je bil tako radoveden videti svojo ženo in svoja dva sina, da ni prašal kralja za odpust, ampak jim je kar iz svoje volje naproti šel. Bil je že dva dni na potu, ko je prišel ravno na tisti morski breg, kjer sta hodila njegova dva sinova. Ker je bilo vroče, slekel se je in šel v morje kopat. Potem se je zopet oblekel in šel naprej.

Ko je bil en čas na potu, zgrešil je svojo denarno mošnjo. Tisto je bil med kopanjem na stran položil in jo potem pozabil vzeti. Sel je toraj nazaj mošnjo iskat. Gledal je na vse strani in zagledal oba fantiča tam pri morji. Prašal ju je, če nista nič videla njegove mošnje. Fanta mu rečeta da ne. Zlatar

pa si je domišljeval, da sta mu otroka denar ukradla. Zato ju je začel zmirjati in pretepravati. Fanta pa sta ga tudi zmirjala, in na to se je zlatar tako ujezil, da je oba fanta v morje vrgel.

Kmaló na to je slišal neko žensko klicati Belidana in Danibela. Spoznal je glas svoje žene in tekel k njej ter jo veselo objel.

„Ljuba žena“, jej reče, „ravno sem te slišal, kako si klicala najina dva otroka. Pokaži mi ju vendar, jaz neizrečeno hrepenim, da ju vidim!“

„Ne vem, kam sta zašla“, reče žena, „šla sta prej doli k morju, da si ga ogledata, pa ju ni več nazaj. Zelo me skrbi, če ju ni kaka nesreča zadela.“

Na te besede se je začel zlatar jokati in rujoveti od žalosti. „Moj Bog, kaj sem storil!“ je upil, „svoja lastna otroka sem v morje vrgel!“

Na to je še ona tuliti začela. Celi dan sta se jokala in otroke iskala po bregu, pa jih ni bilo nikjer več najti.

Drugi dan sta se vendar odločila, da gresta naprej, in šla sta v mesto. Vso pot sta se jokala.

Čez nekaj dni sta prišla v veliko prijazno mesto. Tu se jima je dopadlo in sklenila sta, tukaj ostati ostale dni svojega življenja. Kupila sta si hišico in v njej samotno živela, molila in za fantičema jokala.

Toda tista dva fanta nista bila utonila, ampak si s plavanje pomagala, tako da nista pod vodo prišla. Valovi so ju zanesli na drug breg, pa ne oba na en kraj, ampak enega daleč proč od družega.

Belidan je ravno na breg priplaval, ko je kralj tiste dežele mimo prišel, ker je ravno tudi zverino lovil, in fantiča zagledal. Ko ga je kralj še v valo-

vih videl, ukazal je že svojim ljudem, naj mu na pomoč hitijo. To so tudi storili, in ko so Belidana na suho privlekli, pripeljali so ga pred kralja. Ta se je začudil nad lepo rastjo tega otroka. Kralj ga je prašal, kako mu je imé, in kakó da je v morje prišel.

Āant je povedal, kaj se mu je zgodilo, in da se kliče Belidan.

„Belidan“, reče kralj, „to je lepo ime; dobro, ker te je osoda v moje roke zanesla, in ker jaz nemam otrok, vzel te bom za svojega sina, in ti postaneš kralj v moji deželi, kadar jaz odmrjem. Vsedi se na konja in jahaj z menoj v moje glavno mesto“.

Ko so prišli v kraljevo palačo, pustil je kralj Belidanu žlahtno obleko dati, ter ga sploh častil, kakor svojega lastnega princa. Ljubil ga je, kakor rodnega sina in tudi drugi ljudje so mladenča radi imeli, ker je bil priljuden in dober.

Čez nekaj let je kralj zbolel in umrl. Belidan se je vsedel na kraljevi prestol, in vse ljudstvo mu je priseglo zvestobo.

Njegovemu bratu Danibelu pa se je drugače godilo. Njega so valovi zanesli na breg, kjer so se navadno roparji mudili. Ko je Danibel ves upehan na breg prikobacal, prijeli so ga roparji in sklenili, da ga hočejo v sužnost prodati. Peljali so ga toraj v bližnje mesto in ga postavili na človeški somenj, kjer so se sužnji prodajali in kupovali.

Štir sto dve in petdeseta noč.

Primerilo pa se je, da je ravno tisti dan zlatar na somenj prišel, ker je enega hlapca potreboval

in si je hotel v ta namen na somnju enega sužnja kupiti. Ko je Danibela zagledal, čutil je neko posebno nagnjenost do njega. Ko se je zmenil z roparji za kup, plačal jim je, kar so zahtevali in peljal mladenča domu.

Ko domu pride, pokazal je Danibela svoji ženi. Ona pa, mladenča videti, je na glas zavpila in padla v medlevice. Ko se je zopet zavedla, objela je svojega sina z vso materno ljubeznijo; možu pa je rekla; „Moj ljubi mož, Bog naji ima še zmirom rad, ker nama je našega Danibela nazaj dal. To namreč ni noben suženj, ampak tvoj sin Danibel“.

Zdaj je še zlatar svojega sina prisrčno objel in ga prašal, kako da je mogel gotovi smrti bežati. Ko je potem Danibel vse povedal, so se skupaj veselili in Boga hvalili. Ob enem se jim je zbudilo upanje, da bi vtegnili kedaj še družega sina Beli-dana zopet videti.

Zlatar je zdaj začel svojega sina Danibela podučevati v svojem rokodelstvu, da se je naučil, kako se reči iz zlata izdelujejo, kako se zlata reč tehta in ceni, in po čem se kupujejo žlahtni kamni. Kmalo je Danibela tako izučil, da je znal zlatarijo opravljati, kakor oče sam.

Ko je Danibel dorastel, dal mu je zlatar toliko blaga in denarja, da je mogel na svojo roko začeti. Danibel je kmalo razširil svojo kupčijo z zlatom in žlahtnimi kamni. Sklenil je celo, podati se na bližnje kraljeve dvore, da bi tam kaj več spečal od svojega blaga. Rekel je svojemu očetu: „Mnogo sem že slišal praviti, kako je naš sosedni kralj dober, pravičen in razumen. Pravijo tudi, da tujce z veliko gostoljubnostjo sprejema. Mene zelo mika, da bi v

tisto deželo šel in tam kaj svojega blaga prodal ali pa za izdelke tistega kraja zamenjal. To mislim, da mi bo veliko dobička neslo“.

„Ljubi sin“, odgovori zlatar, „jaz ti nič ne branim, le poskusi svojo srečo, da boš kaj sveta videl. Pa predolgo se tam ne zamudi, ker veš, kako dolg čas bo meni in tvoji materi po tebi“.

Zdaj se je Danibel začel za potovanje pripravljati, in čez nekaj dni je odrinil proti tisti deželi in k tistemu kralju, ki ni bil noben drugi, ko njegov brat Belidan.

Ko je prišel v glavno mesto, poslal je kralju lepih daril in ga pustil prositi za dovoljenje, da bi se mu smel predstaviti. Kralj je v to rad privolil. Ko je pred njega stopil, ga ni več spoznal, pa tudi kralj njega ne; toliko sta se bila v tem času spremenila. Vendar sta oba čutila neko posebno nagnjenje drug za drugega. Kralj je Danibela prav prijazno sprejel in ga prašal, po kakih opravkih da je prišel v to deželo. Mladi trgovec mu odgovori, da je prišel svoje blago ponujat; ob enem je kralju pokazal nekaj žlahtnih kamnov. Kralju so bili tako všeč, da je vse pokupil.

Ko je bila kupčija dovršena, hotel je Danibel zopet oditi; pa kralj ga ni pustil, ampak ga povabil, naj pri njemu v palači ostane in naj v kraljevo službo stopi. Danibelu se je tu dopadlo, pa tudi si ni upal ugovarjati, in tako je ostal pri svojem bratu v službi. Bilo mu je prav dobro, ker ga je kralj zelo rad imel.

Tako je živel en čas na kraljevem dvoru; kar se vname vojska. Kralj Belidan je poslal svoje generale z vojaki na mejo proti sovražniku, sam pa

je ostal v mestu ter se kratkočasil s svojim bratom Danibelom pri lovu in pri raznih veselicah.

Nekega večera se je kralj na vrtu tako napil, da ni mogel v svojo posteljo iti, ampak je na vrtu zaspal. Ko ga Danibel tam ležati vidi, pa nobene straže pri njemu, skrbelo ga je, da bi kdo utegnil kralju kaj žalega storiti, zato je potegnil svojo sabljo iz nožnic ter se sam postavil tje k spečemu kralju za stražo.

Ko so pa zjutraj stražniki prileteli in videli spijočega kralja pa človeka z ostro sabljo pri njemu stati, padli so po Danibelu in mu sabljo vzeli. Ko se je kralj vsled tega šuma zbudil in prašal, kaj da je, rekli so mu, da ga je Danibel hotel s sabljo posekati in da so ravno še o pravem času prišli, da so kralja rešili.

Kralj je bil ves togoten nad tem navideznim izdajalstvom in malo je manjkalo, da ni svojega brata precej umoriti pustil. Pa k sreči je začelo ravno juternico zvoniti, kralj in vsi okolistoječi so se po stari navadi odkrili in molili angeljsko češčenje. Med to molitvijo se je kraljeva jeza nekoliko polegla. Komaj pa je bila molitev skončana, prijahal je na hitrem konju vojak iz vojnega tabora, ter kralju naznanil, da se je sovražnik izdatno pomnožil in da je neobhodno potrebno, da se kralj sam podá v vojne šotore, da bodo njegovi vojaki več poguma imeli.

Zdaj kralj Belidan ni imel časa, da bi bil Danibela izpraševal in preiskaval, ali je kriv ali ne. Rekel ga je toraj zapreti, da ga bo že pozneje sodil, kadar iz vojske nazaj pride; potem pa je brez zamude odjahal v vojni tabor k svojim vojakom.

Prišel je že drugi dan v vojno šotorišče. Vojaki so ga z veseljem pozdravili in bili so z novim pogumom navdani, ker so svojega gospodarja videli pri sebi in v tisti nevarnosti, v kakoršni so bili sami. Precej drugi dan je bila glavna bitka, sovražnik je bil tepen in popolnoma razkropljen ter je moral za mir prositi.

Ko je bila vojska srečno končana, marširal je kralj s svojimi vojaki z veliko častjo v svoje glavno mesto nazaj. Tam je pričel vnovič svoje veselo življenje. Na ubozega Danibela, ki je v ječi zdihoval, je pa čisto pozabil.

Med tem časom sta živela zlatar in njegova žena v velikih skrbeh, ker Danibela tako dolgo ni bilo nazaj. Sklenila sta slednjič, da hočeta človeka s pismom v tisto mesto poslati, da bi kaj pozvedel, kaj je z Danibelom.

Tisti človek se je podal na pot, in ko je prišel v tisto mesto; oglasil se je pri zlatarjih in drugih trgovcih ter povpraševal po Danibelu. Povedali so mu, kako se je Danibelu iz začetka dobro godilo in kako je potem v nesrečo padel.

Poslanec je šel z žalostno novico hitro nazaj k zlatarju. Ta in njegova žena sta bila to slišati se ve da silno žalostna, ter sta se posvetovala, kako bi se Danibelu pomagalo. Nazadnje sta se odločila, da hočeta sama h kralju potovati, na kolena pasti pred njega in ga za Danibela prositi. Mislila sta, da se bo kralj njihovih solz usmilil ter Danibelu odpustil.

S tem namenom podala sta se na pot. Hodila sta mesec dni, ter slednjič dospela v glavno mesto kralja Belidana. Šla sta najprej v kraljevo palačo in tam izročila ministru sledečo pisano prošnjo:

„Svetla luč prestola! Ti si tolažba žalostnih, in midva prideva pod brambo tvoje modrosti. Leta naja že tlačijo in različno trpljenje nama greni srce. Imeli sva dva sinova, pa grozna nesreča ju je nama vzela. Po Božji milosti sva enega od teh dveh sinov nazaj dobila, in to je bila najina tolažba na stare dni. Živelimo srečno, kar pride do nas glas o plemenitosti, modrosti in pravičnosti vašega veličanstva. Naš sin se ni mogel zadržati in se je podal na vaš kraljevi dvor. Pa joj nam! on zdaj zdihuje v vaših temnicah! Blagovolite nam, veličanstvo, Danibela izpustiti iz ječe; mi bomo v zahvalo vedno molili za vašo srečo in izprosili vam Božji blagoslov!“

Ko je minister kralju to prinesel, in ko je kralj pismo prebral, se je zelo začudil. Zdelo se mu je, kakor bi se mu sanjalo. Kajti po vseh besedah tega pisma je moral spoznati, da sta prosilca njegov oče in njegova mati. Takoj je ukazal, naj oba pred njega v palačo pripeljejo. To se je precej zgodilo.

Žena je svojega sina takoj spoznala. „Moj Bog“, je rekla, ko je kralja zagledala, „to je Belidan“

Tudi kralj je svojo mater na prvi pogled spoznal. Stopil je s prestola, objel mater in očeta in ju prisrčno pozdravil. Tudi je pustil svojega brata Danibela precej iz ječe pripeljati, da so se skupno veselili srečnega svidenja.

V spomin na ta srečni dan je kralj vsem jetnikom kazen odpustil in jih dal iz ječ izpustiti.

Potem so vsi skupaj na dvoru pri kralju Belidanu ostali in srečno živeli.

„Iz tega vidite, gospod“, rekel je Boleslav kralju Srečnoboru, „koliko žalosti si je zlatar na glavo nakopal, ker prihoda svoje žene in svojih

otrok ni mogel dočakati. Tudi kralj Belidan bi se bil hudo kesal, ako bi bil svojega brata Danibela v prvi jezi po nedolžnem umoriti pustil. Da si je takrat premislil in kazen odložil, to mu je bilo v srečo. Zato ni dobro, če človek nema potrpežljivosti in se v svojih sklepih prenagli. Tako boste tudi vi, gospod, enkrat veseli, če moje smrt zdaj odložite, kajti moja nedolžnost bo gotovo enkrat na dan prišla.“

Na te besede je kralj smrt Boleslava zopet odložil.

Drugo jutro pa je stopil deveti minister pred kralja in mu tako govoril: „Gospodar, ena lastnost, ki se kraljem posebno lepo podá in brez katere zgubé vso veljavo in vse spoštovanje, ta lastnost je, da morajo kralji vedno resnico govoriti. Stare knjige nam pričajo, da so si vsi kralji prizadevali, da so v vseh svojih obljubah mož beseda ostali. Če pa kralj svoje besede ne drži, zgubijo veljavo vse njegove obljube in vse njegove grozbe. Od obljub ljudje nič ne pričakujejo, žuganja se pa ne bojé. Takemu kralju je potem težko vladati. Vi ste svojemu ljudstvu obljubili, da boste tega razbojnika obeseti dali, sodba je čez njega že izrečena, pa vendar se ne izvrši, ker vas on s svojimi pravljicami za norca ima. To pa je slabo za vašo vlado. Ljudje so vse to že zvedeli in pravijo: „Zdaj lahko naredimo, kar hočemo, saj se nam ne bo nič zgodilo; kar nekaj pravljic si bomo zapomnili, da jih bomo kralju pripovedali, pa nam bo kazen odpustil.“ Tako ljudje govoré. Zato mislim jaz, da mora biti tega enkrat konec, in da se mora Boleslava obesiti, da ne bo pohujšanje med ljudstvom preveliko.“

Na te besede je pustil kralj Boleslava zopet pripeljati in je dal rabeljnu že ukaz, naj ga pelje

na morišče. Pa Boleslav je prosil še za dva dni odloga in rekel: „Gospod, v dveh dneh se bo Bog čez mene usmilil in mojo nedolžnost pokazal. Vse tožbe zoper mene izvirajo le iz nevošljivosti mojih sovražnikov, kateri so mi zavidali srečo, ki sem jo na vašem dvoru užival. Zavist ali nevošljivost vse pokonča, kakor ogenj. Ravno tako je nesrečni Nedeljko vsled obrekovanja smrt storil.“

Kralj je hotel historijo od Nedeljka zvedeti, in Boleslav jo je začel praviti:

Historija od Nedeljka.

„Enkrat je bil en mož, ktereга so zavolj njegove učenosti in zavolj njegovih lepih čednostij vsi spoštovali in ljubili. On je bil zelo bogat. Temu možu je bilo ime Nedeljko. Kraljevi namestnik v tistem mestu je bil pa zelo silovit in lakomen človek. Če je od koga zvedel, da ima kaj premoženja, mu je vse vzel in za-se obdržal ali pa svojema kralju poslal, da se je bolj prikupil. Tako je bil Nedeljko primoran, v slabi obleki hoditi in slabo hrano uživati, da je svojo bogastvo pokrnil. Nedeljko pa se je slednjič naveličal, v vednem strahu in revno živeti; zato je svoje zlato in svoje bisere v besago zavezal, vse drugo pa pustil, in tako je po noči skrijev bežal iz tistega kraja pod družega vladarja.

Čez nekaj dni potovanja je prišel v lepo deželo, kjer so bile zelene livade, bistri studenci in cveteči vrtovi. Šel je naprej in prišel v glavno mesto tiste dežele. Bilo je veliko, bogato in zelo obljudeno mesto z lepimi palačami. Vladal je v tem mestu

pravičen kralj, ki je tujce branil in jih gostoljubno sprejemal. Nedeljko je toraj sklenil, v tem mestu ostati.

Kupil si je veliko in lepo hišo. Kmalo se je soznanil z najbolj imenitnimi možmi tistega kraja ter jih vabil k sebi na kosilo. Tudi je tujce in nesrečne ljudi velikodušno sprejemal in vsakemu pomagal. Velik del svojega premoženja je porabil v to, da je zidal koristne naprave, kakor bolnišnice, sirotišnice, potrebne ceste in mostove, vodnjake in jezove.

Kmalo je celo mesto govorilo o dobrotljivosti in o bogastvu tega tujca. Njegov glas je prišel tudi do kraljevih ušes. Kralj je bil vesel, da ima v svojem kraljestvu takega moža, ki toliko dobrega stori; zato je poslal svoje dvornike k njemu in ga povabil, naj se oglasi pri kralju na dvoru.

Nedeljko je obljubil, da se hoče kralju v kratkem pokloniti.

Ko so poslanci odšli, pripravil je Nedeljko vse potrebno, da se kralju pokloni. Vzel je seboj bogatih daril, žlahtnih demantov in biserov. Ta darila je poslal kralju naprej in prosil za dovoljenje, da sme pred kralja stopiti. To se mu je precej dovolilo. Kralj ga je prijazno sprejel in se dolgo časa ž njim razgovarjal. Ko je Nedeljko odhajal, moral je kralju obljubiti, da ga bo vsak dan obiskal, kar je tudi rad storil.

Nedeljko se je vsak dan s kraljem shajal, in postala sta tako prijatla, da kralj ničesar ni storil, dokler ni Nedeljka za svet vprašal.

To pa je zbudilo zavist kraljevih deseterih ministrov, kateri niso mogli z lepim očesom gledati, da je kralj njih zanemarjal, tujcu pa vse zaupal.

Sklenili so, da hočejo Nedeljka na vsak način s pota spraviti.

Kmaló so si nekaj takega izmislili, da bi Nedeljka pogubili. Tatarski kralj je imel namreč jako lepo hčer. Prišlo je mnogo poslancev od različnih kraljev, ki so princezinjo snubili za svoje gospodarje ali pa prince, pa vse take poslance je tatarski kralj umoriti dal. To so hoteli ministri porabiti, da bi Nedeljka pokončali. Zmenili so se med seboj, da hočejo to princezinjo prav hvaliti pred kraljem, kako je lepa, in kadar se bo vanjo zaljubil, mu svetovati, naj Nedeljka s poslanstvom tje pošle, da bo princezinjo za kralja snubil. Mislili so, da bo tatarski kralj tudi Nedeljka umoriti dal, kakor vse prejšne snubače, in tako so mislili, da se bodo Nedeljka znebili.

Ko so se tako dogovorili, šli so vsi skupaj h kralju. Govorili so prej druge reči, potem je eden od ministrov začel praviti, kako lepa da je tatarska princezinja; vsi drugi so mu pritrdili in so še veliko več povedali, kakor je bilo res, tako da so kralja čisto neumnega naredili. Že na njihove besede se je zaljubil v tatarsko princezinjo in sklenil, da hoče Nedeljka tje poslati, da jo snubi.

Nedeljko je svojega kralja ubogal in se pripravil na potovanje. Odrinil je s precejšnim spremstvom in bil je v nekterih dneh v glavnem mestu Tatarije.

Sprosil se je pred kralja in mu v kratkih besedah povedal, po kaj je prišel. Kralj mu je odgovoril, da si v čast šteje, da tako imeniten kralj njegovo hčer snubi. Potem je pa še pristavil: „Znabiti pa moja hči ni zadosti lepa za tako mogočnega

kralja; zato pojdite sami k njej v sobo, poglejte jo in govorite ž njo, če je zadosti lepa in pametna, da ne boste svojemu vladarju kake nerodne burklje pripeljali.“

„Tega me Bog obvaruj“, reče Nedeljko, „da bi jaz tisto presojeval, ki je namenjena mojemu gospodu. Če bi njega ne bila vredna, gotovo bi mene ne bil sem poslal, da jo za njega snubim.“

Po teh besedah je tatarski kralj Nedeljka objel in mu rekel: „Ti si edini med mnogimi poslanci, ki so prišli mojo hčer snubit, ktereга je modrost in ponižnost obvarovala smrti. Vsakemu poslancu sem isto rekel, kakor tebi, naj si nevesto sam ogleda, in vsak je bil tako predrzen, da jo je šel ogledovat, kakor bi bila na prodaj. Za to predrznost sem vse umoriti dal. Ti sam si bil tako ponižen, da nisi hotel izbirati in pregledovati, kar si je že tvoj gospodar izbral. Lahko ti pokažem štir sto glav od takih snubačev. Tvojemu kralju bom pa hčer dal, ker je tako moder, da si je tako pametnega poslanca izbral.“

Nedeljko je bil ves vesel, da mu je reč tako po sreči šla. Kralj mu je izročil princezinjo z obilnim spremstvom in blagom.

Komaj je kralj zvedel, da je Nedeljko dobro opravil, šel mu je z obilno množico ljudstva dva dni daleč naproti. Z veliko svečanostjo se je tatarska princezinja v mesto pripeljala.

Ženitovanje se je slovesno obhajalo, vse ljudstvo je bilo na nogah ter se je s kraljem vred veselilo. Posebno prijaznost pa sta kralj in kraljica kazala Nedeljku, in odslej je on še več veljal pri dvoru, ko poprej.

Ministri pa sa bili slabe volje, ker jim je prvi naklep proti Nedeljku tako sramotno izpodletel.

Peklo jih je tem bolj, ker so videli, da je Nedeljko zdaj še v večji časti, kot poprej. Sklenili so, da si hočejo izmisliti novo kovarstvo proti njemu. Najeli so toraj dva služabnika in ju dobro plačali za to, da sta obljubila, Nedeljka obrekovati in ga pred kraljem ob zaupanje spraviti.

Ta dva služabnika sta enkrat v kraljevi sobi tla snažila; kralj pa je pri oknu slonel. Namignila sta si toraj in začela med seboj govoriti, tako da ju je moral kralj slišati. „To je pa vendar grdo od Nedeljka“, rekel je eden proti drugemu na pol glasno, „da on kralja opravlja, ki mu je toliko dobrot storil.“

„Kaj pa govori čez kralja?“ praša drugi služabnik. „Pravi“, reče nagovorjeni, „da kraljica ni bila v kralja zaljubljena, ko je sim prišla, ampak v Nedeljka, in da je le njemu na ljubo prišla na naš dvor. To zna tudi res biti, zakaj, kadar kralja ni doma, Nedeljko vedno pri kraljici tiči. Kaj tam počenjata, to si vsak lahko misli.“

Po tem razgovoru sta se začela služabnika od drugih reči meniti in se delala, kakor bi kralja niti ne videla.

Ko sta pa odšla, dal je kralj precej Nedeljka poklicati in, ko je prišel, mu tako govoril: „Dal sem te poklicati, da te v neki važni zadevi za svet prašam. Kako kazen zaluži tak človek, katerega je kralj v veliko čast povzdignil in mu veliko dobrot skazal, on pa kralja izdá, in naredi zaroto zoper njegovo življenje?“

„Tak človek je smrt zaslužil“, reče Nedeljko.

„Ti si sam svojo sodbo izrekel“, uzklikne kralj, vzame nož in ga zasadi Nedeljku v srce, da se je takoj mrtev na tla zgrudil. Pritekli so hlapci in nesli njegovo kervavo truplo iz sobe.

Komaj pa je kralj to storil, začela ga je vest peči. Postal je nepokojen in ni našel miru. Šel je v svojo spalnico in se tam zaklenil ter nobenega človeka ni k sebi pustil.

Pa kmalo je svojo krivico še bolj jasno spoznal. Slišal je namreč v sosedni sobi neko prepiranje, šel je bližej in poslušal pri vratih. Spoznal je glasove tistih dveh služabnikov, ki sta prej Nedeljka obrekovala. Zdaj pa sta se prepirala za plačo. Eden je hotel celo polovico imeti, drugi je pa rekel: „Kaj boš ti polovico zahteval, saj sem le jaz Nedeljka v kraj spravil, ker sem se zlagal, da hodi h kraljici.“

Precej je dal kralj tista dva služabnika pred se poklicati, in prijel ju je trdo, kdo da ju je plačal, da sta Nedeljka obrekovala. Služabnika si nista upala dolgo tajiti ter sta povedala, da sta bila od ministrov podkupljena. Ves žalosten nad svojo pre naglo jezo, in ves razkačen nad tako hudobijo svojih svetovalcev, dal je kralj vsem desetim ministrom glave posekati. Čeravno pa se je kralj nad hudobnimi ministri znosil, vendar nikoli več v svojem življenju ni bil prav vesel, ker se je le prepogosto spominjal Nedeljka, ktereга je tako po nedolžnem umoril.“

Ko je Boleslav to historijo skončal, hotel mu je kralj zopet prizanesti in ga v ječo nazaj poslati. Toda ministri in velikaši, ki so zraven stali, zahtevali so na glas, da je zdaj treba pravici pot pustiti, in Boleslava umoriti. Grozili so se, da hočejo vsi skupaj zapustiti kraljevi dvor, ako kralj ne pokaže en-

krat resnobe. Še kraljica je bila tako abotna, da je podpirala besedo hudobnih ministrov. Kralj pa se ni mogel odločiti, da bi Boleslava obsodil in bil priča njegove smrti. Izročil ga je toraj ministrom, naj storé ž njim, kar hočejo.

Zdaj so Boleslava na morišče peljali. Trobentači so šli po mestu naprej in ljudem naznanjali, da bo zdaj Boleslav obešen. Velika množica ljudstva se je zbrala okoli tistega kraja, kjer so stale vislice. Ko so pa ljudje zagledali nedolžno obličje Boleslavovo, zasmilil se je vsim.

K sróci pa je bil ravno ta dan poglavar roparjev, Ljutica, v mestu. Tudi on je šel gledat, koga bodo obešali, in se ni malo začudil, ko je videl svojega rejenca Boleslava pod vislicami stati. Srce se mu je ogrelo za mladenča, in ker je bil korajžen človek, se ni dosti zmenil za vojake, ki so tam okoli stali, ampak namignil je svojim tovaršem in jim ukazal, naj mu pomagajo tega obsojenca rešiti. Roparji so pogumno rili skozi gnječo, ljudi odrivali na desno in levo in prišli do vojaške straže. Tudi te so se lotili. Pa vojaška moč je bila prevelika. Nekaj roparjev je bilo ubitih in ranjenih, drugi so se morali podati, med njimi tudi njih poglavar Ljutica.

Ujete in zvezane roparje so pripeljali pred kralja, da bi jih sodil. Kralj jih praša zakaj so to storili?

„Gospodar“, reče Ljutica, „tisti mladeneč, ki ga hočete obesiti, je moj sin. On je bil dolgo pri meni in jaz vem, da je on krotka in dobra duša in da nikomur nič žalega ni storil. Če njega obsodite, morate tudi mene, ker nečem gledati, da bi se tako

nedolžna kri prelivala. Oh, ko bi njegov oče in njegova mati, ki sta bila gotovo kraljevskega rodu, to vedela, gotovo bi ne dopustila, da se z njihovim otrokom tako dela.“

Na te besede se je kralj začel smejati.

„Kako ti govoriš?“ prášal je kralj roparja, „prej si rekel, da je ta mladenič tvoj sin, potem pa si rekel, da sta njegov oče in njegova mati kraljevskega rodu?“

„To je prav lahko“, reče Ljutica; „necega dne, ko sem po Kermanski pušçavi hodil, videl sem otroka pri jezeru ležati; bilo je lepo dete v svilo zavito, okoli vratu je pa imelo koralde iz desetih biserov . . .“

„Ali imaš še te koralde?“ zaupije kralj.

„Tukaj so!“ reče ropar in seže v žep, da kralju koralde pokaže.

Kralj je precej spoznal, da so to tiste koralde, katere je on svojemu sinu v pušçavi okoli vratu obesil. Ves vesel teče h kraljici in jej koralde pokaže. Tudi ona jih je precej spoznala. „Ali si kaj zvedel o najinem otroku?“ praša kraljica.

„Saj je med nami“, reče kralj, „samo da bi ga bili danes kmalo obesili, ko ne bi bilo tega poštenega roparja, ki ga je hotel vislic rešiti s silo, pa ga je vendar s tem, da nam je povedal, kako in kaj.“

Razume se, da je dal kralj precej Boleslava pripeljati. On sam mu je snel železne verige z udov in ga obekel v kraljevsko obleko.

Boleslav je bil ves začuden, in ni vedel, kaj pomeni ta hitra sprememba. Še bolj se je začudil, ko je slišal kralja proti kraljici govoriti: „Vidiš, tukaj je najin ljubi sin, ki sva ga v pušçavi zapu-

stila“. Kraljica je Boleslava objela in se od veselja jokala. — Tisti deseteri ministri ki so Boleslava tako v jamo tlačili, so dobili tudi svojo zasluženno plačilo. Kralj jim je vsim dal glave posekati.

Kralj Srečnobor se je odpovedal vladarstvu ter je prepustil svojo krono sinu Boleslavu. Vsi velikani so prišli in novemu kralju zvestobo prisegli. V spomin tega dogodka so se obhajale velike veselice.

Ljutico je postavil Boleslav za svojega prvega ministra. Ljutica je obžaloval svoje prejšno nepošteno roparsko življenje, in postal je zdaj tako pošten in dober človek in tako moder minister, da so ga vsi hvalili, in sploh se je reklo, da že dolgo ni bila kaka dežela tako dobro vladana, kakor ta pod Boleslavom in njegovim ministrom Ljutico.

Ta historija je bila kralju Riarju prav všeč in zahvalil se je zanjo kraljici Lunici.

Ker pa ni bil še dan, začela je Lunica drugo historijo praviti, namreč od Lumira in od kraljice Vil.

Historija od Lumira in kraljice Vil.

„V Balsori je nekdam živel mlad mož, z imenom Lumir, kateri se je pečal s barvarijo. Čeravno je bil na glasu kot dober barvar, in sicer tudi prijazen in lep človek, vendar ni bil bogat, ampak za silo je preživil sebe in svojo staro mater, ki je pri njem živeła. Vendar je dobil vsak dan več dela in s časom bi se bil že naprej pomagal s barvarijo; pa osoda mu je drugo življenje odločila.

Nekega dne, ko je bil ravno pri svojem delu, stopil je star, lepo oblečen gospod v njegovo štacuno. Ta ga ogovori: „Kako je to, tako lep in izobražen gospod, pa se peča s barvanjem?“

„Kaj hočem“, reče Lumir, „ne sramujem se svojega dela, čeravno se ž njim le borno preživim.“

„Če bi vam pa jaz za boljšo srečo povedal“, vpraša tujec, „ali bi se je vi branili?“

„Zakaj, če bi bilo po pošteni poti?“ reče Lumir, „saj bi bil srečen, ako bi mogel svojej materi na stare dni življenje olajšati. Jaz sam pa bi rad šel dalej se učiti; saj sem nerad šole pustil, pa sem moral, ko so moj oče umrli.“

„Moj sin“, reče starec s hinavsko prijaznostjo, „vaše želje se bodo izpolnile. Zgubili ste očeta, pa jaz vam hočem biti drugi oče. Jaz znam iz slabe rude zlato delati, zato sem bogat, kolikor hočem; pa tudi vas lahko tega naučim. Pridite jutri zjutraj kmalo v prodajalnico, pa se bova naprej zmenila.“

To rekši se je tujec poslovil, mladeneč pa je ostal ves začuden in ni vedel, ali bi to verjel ali ne.

Polno misli se mu je podilo po glavi, tako da ni mogel dalje v svoji delavnici ostati. Zaprl je prodajalnico in šel k svoji materi domu ter jej začel praviti, kaj je danes zvedel.

„Moj ljubi sin“, reče ženica, ko si stvar nekoliko pomisli, „bodi oprezen in varuj se tega človeka! Meni se sumljiv zdi. Ti si še mlad in ne veš, kako so ljudje na svetu hudobni; jaz jih pa poznam, zato te svarim. Ali nisi dovolj srečen v svojem stanu? Saj imamo vse, kar za silo potrebujemo!“

Lumir je besede svoje matere spoštoval, zato je začel premišljevati. Sklenil je, da hoče kar mogoče varno postopati. Vender ni mogel celo noč nič spati, tako mu je rojila po glavi obljuba tujčeva, da ga hoče naučiti, kako se iz slabe rude zlato dela.

Štir sto tri in petdeseta noč.

Komaj je dan napočil, hitel je Lumir že v svojo prodajalnico, da bi čudnega tujca ne zamudil. Ta je tudi kmalo potem prišel, s ponvo v roki. Pozdravil je Lumira in mu rekel, naj zakuri. — Prašal ga je potem, če ima kaj slabe rude pri hiši, postavim železa, svinca ali kaj takega? Lumir je našel star lonec iz bakra (kufra). Ta lonec sta zdrobila in kosčke vrgla v ponvo. Potem je tujec, ki je bil copernik, privlekel iz žepa nekaj rumene moke. To je potresil po bakru in začel neke nerazumljive besede mrmrati. Ko se je ogenj oživil, začel se je baker tajati, in ko je ogenj ugasnil, potegnil je copernik kepo čistega zlata iz ponve, ter rekel Lumiru, naj jo gre h kakemu zlatarju prodat.

„Ali zdaj verjamete, da nekaj znam?“ prašal je copernik mogočno. Lumir ga je prosil, naj mu pové, kako se to naredi; starec pa je rekel: „Danes zvečer bom pri tebi večerjal in tam te bom tega naučil.“

Potem sta šla na Lumirov dom. Lumir je svoje mater pokazal tisto kepo zlata in jo prosil, naj gre ta večer h kaki sosedu v vas, da bosta s copernikom sama, da ga bo te umetnosti navadil. Mati je šla z doma, kakor je sin želel; Lumir pa je pripravil za sebe in za copernika prav dobro večerjo.

Lumir je od veselja pridno jedel in še več pil. Ker pa vina ni bil vaje, se je kmalo upijanil.

Ko je copernik to zapazil, vrgel je Lumiru nek prah v kupico. Ko je Lumir to izpil, je precej trdo zaspal, ker je imel prah tako moč, da je človeka kar omamilo in za več ur v trdo spanje zazibal. Lumir je tako zaspal, da se kar ganilo ni več.

Ta trenotek je copernik porabil. Položil je Lumira v omaro, jo zaprl, ključ spravil in šel na ulice po nosače, kateri so ga že čakali, ker jim je bil ukazal, ob tej uri čakati. Nosači so to omaro, v kateri je Lumir ležal, zadeli na ramo, ter jo nesli na neko barko, ki je stala na morskem bregu. Barka je bila pripravljena za odhod, in ko je copernik s svojo omaro na njo stopil, dal je kapitan jadra razpeti in barka je odrinila v široko morje.

Ko je Lumirova mati domu vrnila, pa ni našla ne Lumira, ne tujca, zazdelo se jej je precej, da se je morala sinu kaka nesreča zgoditi in da mu je prav ta tujec kaj žalega storil. Objokavala je sina in sebe, ter preklinjala zapevljivca; pa kaj je to pomagalo! Sosedje so prileteli in se čudili, ko so od nje slišali, kako se je to zgodilo. Uboga žena pa je noč in dan jokala in se ni dala potolažiti.

Med tem pa je hudobni zapeljivec šel z Lumirom po morji naprej. Ta copernik je bil od tistih poganov, kateri častijo ogenj za Boga. Vsako leto enkrat je prišel v krščanske dežele in odpeljal enega človeka, da ga je potem umoril, ker to je bilo njegovo največe veselje, če je mogel kristjana trpinčiti ali pa umoriti. Zvabil je mlade ljudi s tem seboj, da jim je obetal veliko bogastvo; potem jih je porabil še za to, da jih je pošiljal v nevarne kraje, kjer so se dobivale take reči, ki so mu bile za njegove copernije potrebne. Potem pa je vsacega umoril.

Ko je bila barka že dva dni na morji, sklenil je pogan, da hoče Lumira iz omare spustiti. Lumir je še vedno spal. Copernik mu je vlil nekaj kapljic v nos. Lumir je začel kihati in se je zbudil. Ko je videl copernika zraven sebe, in da se na

barki po morji vozi, spoznal je kmalo svoj žalostni položaj in kesal se je, da svoje matere ni ubogal in se varoval tega človeka.

Udan v voljo Božjo govoril je te besede:

„Ni je druge pomoči, ko pri Bogu, iz kterega izhajamo, in h kteremu pojdemo nazaj.

Mogočni Bog! poglej z milostnim očesom na mene in varuj me po mojih potih.“

Potem se obrne proti starcu in mu reče: „Oče, kaj delate z menoj? Obljubili ste mi srečo in bogastvo; zdaj pa tako ravnate?“

„Neverni pes, ti krščeni pes!“ zarenči copernik nad njim, „ti boš umrl pod mojo roko, in meni bo v veselje, ako te zamorem še prej trpinčiti. Že devet in trideset tvojih bratov sem tako umoril, ti boš štirideseti. Le ena reč te zamore rešiti, ako se odpoveš krščanski veri in začneš ogenj častiti in moliti, kakor mi. Potem te bom vzel za svojega sina in te naučil vse moje copernije.“

„Bog naj kaznuje tebe in tvojo krivo vero!“ reče Lumir in skoči kakor besen po konci; „rajše umrjem, ko bi svojo vero zatajil in zapravlil pravico do nebes, ki so nam obljubljene.“

„Malovrednež!“ zaupije copernik, „jaz ti bom tvojo prevzetnost že izgnal, da boš še lepo krotek postal.“

Na to pokliče svoje hlapce, da Lumira zvezati in ga jame z železnim bičem pretepati, da se je kar kri od mladenčca pocedila. Copernik je toliko časa tepel, dokler ni omagal. Potem je dal Lumira v spodnje, temne prostore v barki odpeljati in mu tam dajati samo kruha in vode, toliko da ga je pri življenji in za novo trpljenje ohranil.

Lumir pa se ni podal, ker je imel veliko zaupanja v Boga. Copernik pa ga je toliko huje mučil ter ga je prihajal vsaki dan pretepevat.

Štir sto štir in petdeseta noč.

Čez nekaj dni pa se je vzdignil na morji strašen vihar. Valovi so barko grozno metali sim ter tje, in bati se je bilo vsak čas, da se bo na drobne kosce razletela, ako zadene ob kako skalo. Mornarji so prišli na to misel, da jih je ta nesreča zavolj tega zadela, ker copernik Lumirja tako trpinči po nedolžnem. Zato so šli k coperniku in mu zapovedali, da mora Lumira iz ječe spustiti. Ker se copernik ni precej podal, zgrabili so mornarji njegove hlapce in jih vse v morje pometali; grozili so se, da bodo tudi njega v morje vrgli, če ne bo Lumira spustil in lepše ž njim ravnal.

Zdaj se je moral pogan sili udati. Še tako daleč so ga prignali, da je moral Lumira na kolenih odpuščanja prositi. Copernik je pač to storil, pa na tihem se je zaklel, da bo Lumiru še vse to dvakrat povrnil.

Vihar se je polegel, in ves čas potem, kar so se še vozili, godilo se je Lumiru dobro, ker se je copernik mornarjev bal. Tako se je Lumir zopet popravil. Da bi pa Lumira vnovič preslepil in ga seboj zvabil, začel je copernik zopet prav sladek in prijazen biti ž njim, ker se je bal, da bi vtegnil Lumir rajše pri mornarjih ostati, ko ž njim iti, in da bi ti znali ž njim potegniti. Lumir je bil res tako neumen, da se je od copernika vnovič preslepiti dal, ker mu je ta različne reči obetal. Ko so prišli tedaj na breg, šel je Lumir s poganom naprej

v deželo. Med potjo mu je copernik pravil, kje se zlato nahaja in take reči. Kapitanu od barke je copernik naročil, naj ga čez en mesec tam na bregu pričakuje.

Ko sta prišla Lumir in copernik v samoto, vzel je copernik majhen bobenček iz svoje torbe. Na ta bobenček je začel bobnati, in takoj se je vzdignil velik vihar v puščavi. Kar celi oblaki prahu in peska so se valili navkviško. Potem pa so se ti oblaki vlegli in stopili so iz njih trije velblodi. Eden od velblodov je bil obložen z vsakovrstnimi za potovanje potrebnimi rečmi, ostala dva pa sta bila prazna, kakor bi pričakovala svojih jezdecev. Copernik se je vsedel na enega, Lumiru je pa rekel, naj sede na družega. S čudovito hitrostjo sta jahala na velblodih naprej po puščavi.

Skozi osem dni nista nič posebnega videla. Deveti dan pa se jima je prikazalo nekaj posebno svetlega na obzorji. Ko sta bližej prišla, videl se je krasen grad, ves iz zlata in demantov postavljen; okoli gradu pa je bil lep vrt v najkrasnejših cvetlicah. Ko je ta stari copernik ta grad spoznal, obrnil je svojega velbloda in bežal v nasprotno stran. Lumir pa bi bil rad ostal in si ta grad ogledal, pa njegov velblod je tekel za onima dvema, tako da ga Lumir ni mogel ustaviti. Ko sta prišla v bližnji gozd, kjer se je copernik bolj varnega čutil in toraj bolj počasi jezdaril, prašal je Lumir pogana, zakaj da je tako bežal. Copernik mu je rekel, da živé v tem gradu hudobni duhovi, njegovi sovražniki, in da mu bo že drugikrat kaj več o njih povedal.

Potovala sta naprej, in čez nekaj dni je copernik Lumira prašal, če še nič ne vidi na pozorji?

„Jaz vidim tam na izhodu oelo vrsto črnih oblakov“, reče Lumir.

To niso oblaki“, reče pogan, „ampak to so zelo visoke in strme gore, ki se imenujejo oblačno gorovje. Midva greva ravno na vrh teh hribov, in če se boš ti dobro obnašal, bova midva bolj bogata na barko nazaj prišla, nego so vsi kralji tega sveta. Zato moraš pa tudi vse ubogati, kar ti bom jaz rekel“.

Lumir je vse obljubil, pa groza ga je stresla, če je pomislil na tistih devet in trideset kristjanov, ki jih je pogan že umoril, in na tisto trpinčenje, ki ga je v barki preстал. Žal mu je bilo, da je šel s copernikom in da ni rajše pri mornarjih ostal. Pa zdaj je bilo že prepozno, kesati se. Izročil se je Bogu in potajil, kolikor je mogel svoj nemir in strah.

Copernik pa je bil proti Lumiru vedno bolj prijazen. Čez štiri dni potovanja prišla sta do v znožja črnih hribov. Pa med planjavo in med gorovjem je bilo veliko brezdno, hrib sam pa je bil tako strm, da nihče ne bi bil mogel gori plezati ali doli, pa tako visok, da je kar solnce zakrival in je bila kar tema tam okoli.

Stopila sta zdaj z velblodov in jih pustila pasti. Copernik je vzel iz svoje torbe nekaj kruha in vode, da sta jedla. Potem je najmanjšega velbloda zaklal, mu vzel čeva in drob ven in ga čedno opral. Potem je Lumiru rekel:

„Moj sin, zdaj je prišel trenotek, da najin namen izvršiva. Ti moraš mrtvemu velblodu v trebuh zlesti, in jaz te bom not zašil, pa toliko odprtega pustil, da boš lahko dihal. Potem bo prišel strašansko velik tič, ki se mu pravi roh. Ta bo zgrabil

velbloda s taboj vred in odnesel na vrh gore. Tukaj imaš pa ojster nož; kadar te tič na vrh prinese, prereži zašit trebuh velbloda in skoči iz njega. Ne navadne prikazni se bo roh ustrašil in odletel. Tukaj imaš pa tudi vrečo, da jo vzameš seboj! Kadar stopiš iz velbloda, videl boš vrh hriba vse polno črnega peska; tega peska ti nabaši v to vrečo, ker ga jaz za copernije potrebujem. Potem imaš tukaj še eno dolgo vrv. Kadar boš vrečo s črnim peskom napolnil, priveži jo za to vrv in spusti jo meni doli. Potem boš vrv za kako drevo privezal in sam po vrvi doli splezal. Potem pa bova potovala naprej“.

Lumir je moral ubogati, kar mu je starec rekel. Zlezal je toraj zaklanemu velblodu v trebuh in copernik ga je zašil. Nož, vrv in vrečo je imel Lumir že pri sebi v trebuhu velbloda. Ni dolgo trpelo, kar prileti grozni roh, zgrabi mrtvega velbloda in ga odnese na vrh gore.

Štir sto pet in petdeseta noč.

Mladi Lumir je vse tako naredil, kakor ga je copernik naučil. Ko je roh velbloda na vrh prinesel, prerezal je Lumir trebuh živali in skočil ven. Roh se je vstrašil in odletel. Potem je Lumir svojo vrečo napolnil s tistim črnim peskom, čeravno ni vedel, čemu bi to rabilo. Potem se je približal strmemu prepadu in videl spodaj copernika stati. Pogan je bil ves vesel in je mladenču zavpil:

„Najina sreča je gotova. Le privezi vrečo na vrv in spusti mi jo doli. Kadar bo to gotovo, boš pa vrv privezal na drevo in se po njem doli spustil“.

Brez obotavljanja je Lumir vrečo za vrv privezal in jo spustil počasi doli, tako da je prišla že blizo tal. Ko je bila pa tako nizko, da je copernik lahko zanjo prijel, potegnil jo je hudobnež z vso močjo k sebi, da bi, ali še Lumira z vrvjo čez skalo potegnil, da bi se ta v groznem prepadu ubil, ali pa da bi moral Lumir vrv iz rok spustiti in brez nje na skali ostati, kjer bi tudi ne ušel gotovi smrti, ker bi s strme skale doli ne mogel, hrane in vode pa bi nikjer ne dobil in tako moral od gladu in žeje poginiti.

Ko je copernik tako hitro in močno vrv potegnil, bil bi Lumir skoro omahnil čez skalo doli, vendar je vrv še dosti hitro spustil, tako da se je na skali obdržal. Copernik pa mu je gor zavpil: „Ti krščanski pes, zdaj boš občutil to, kar sem jaz moral zavolj tebe v barki prestati! Le poglej okoli sebe, pa boš našel dosti kosti od takih krščanskih psov, ktere sem jaz na skalo zvalil, kakor tebe“.

Lumir je prosil milosti in pomoči. Hudobnež pa mu je odgovoril: „Ne misli, da bom jaz tak norec, da bom rešil človeka, ki bi utegnil kedaj mojo skrivnost razkriti!“

Po teh besedah se je copernik vsedel na svojega velbloda in odjahal proč. Lumir pa je ostal ves obupan na grozni skali. Gledal je za copernikom, dokler so oči nesle. Potem pa se je v nesvesti zgrudil na tla. Več ur je tako v nezavesti ležal, dokler ga ni glad zopet zbudil. Potem je goreče molil k Bogu in pojedel nekaj kruha, ki ga je še pri sebi imel. To mu je dalo novih močij. Taval je po skali sim in tje in gledal, če bi se nikjer ne dalo doli priti, pa vse zastonj. Med tem se je na-

redila noč. V strahu pred divjimi zvermi je zlezel na neko drevo in tam med vejami zaspal. Imel je grozne sanje, tako da mu je pot s čela kapal. Ko se zbudi, videl je grozno veliko kačo, katera je svojo glavo po njemu stegovala in ga gledala z bistrimi očmi. Bil je kar trd od strahu; vendar se je toliko ohrabil, da je vzel svoj nož iz žepa in ga zasadil kači v glavo. Zadel jo je tako dobro, da se je velikanska kača precej mrtva na tla zvalila.

Lumir zdaj ni mogel dalje spati. Ko se je dan naredil, zlezel je z drevesa doli in zdaj še le je videl, kako veliko zver da je umoril. Kača je bila več sežnjev dolga, in debela, kakor močen mož okoli prsi. Bila je še nekoliko živa, pa njene oči so bile zaprte. Zato jo je Lumir lahko popolnoma umoril. Vzel je debel kol, ter ž njim kači glavo raztolkel. To, kar mu je pogin pretilo, služilo mu je potem v rešitev. Lumiru je prišlo namreč na misel, da bi kačo odrl in iz njene kože jermene zrezal. Tako je tudi storil. Narezal je več dolgih jermenov, jih vкупaj zvezal in tako naredil dolgo vrv. To vrv je privezal na drevo in potem po njej doli splezal. Tako je prišel v podnožje hriba.

Ves hvaležen Bogu se je spustil na kolena in goreče molil, hvaleč Boga in proseč ga daljšo pomoči.

Šel je potem naprej celi dan in se živil s sadjem dreves in z jagodami, ki jih je našel v gojzdh. Zasledil je v bližini pot, po kateri sta prej s copernikom hodila, in ozirajoč se na hribe ob desni in levi šel je tako devet dni naprej.

In res je prišel v tisti kraj, kjer je stal zlati grad, kterega se je bil copernik toliko ogibal. Šel

je v bližino gradu in občudoval njegovo lepoto. Lumir si ni prav upal v grad; pokrepčila je bil pač potreben, pa ni vedel, ali ga bodo gostoljubno sprejeli ali ne. Copernik mu je pravil, da so v tem gradu hudobni duhovi. Pa Lumir si je mislil: „Bolj hudobni ne morejo biti, kakor je copernik, in kaj hujšega se mi tudi ne more pripetiti, kakor se mi je že“. Šel je toraj pogumno v grad. Ko pride na dvorišče, je videl, da je vse iz marmeljna zidano in potem pozlačeno. Z dvorišča je prišel v veliko dvorano, in tam je našel dve gospodični, ki sta „šah“ igrali. To je taka deska, kakor špana, in namesto fižola se različne podobice, kakor konjički, kmeti, kraljice, kralji, stolpi in tekači sim in tje postavljajo; jeden igralec ima črne podobice, drugi pa bele; kdor nasprotno podobice tako v kot užene, da se leseni njih kralj ne more več ganiti, ta je igro dobil. Ta igra se imenuje „šah“, in sto sta se oni dve gospodični kratkočasili.

Ko sta pa Lumira zagledali, usklikne ena proti drugi: „Poglej no, sestra, to je najbrž tisti nesrečni mladenič, ki je pred nekimi dnevi s copernikom tu memo jahal“.

„Ja, jaz sem tisti“, se oglasi Lumir in se vrže na kolena ter prosi pomoči.

„Ne treba ti prositi“, reče ena od gospodičen, „midve bi vas bili že zadnjič povabili, da ostanete en čas v našem gradu; pa zato nisve hoteli, ker ste bili v družbi tako hudobnega človeka, kakor je tisti copernik. Midve imava ta grad v svoji lasti in oskrbi. Če nama hočete pri delu kaj pomagati, ostanete lahko pri nama. Hudega vam nič ne bo, midve hočeve ravnati z vami, kakor z rodnim bratom“.

Mladi mož je to ponudbo z veseljem sprejel. Dela skoro nič ni imel. Vsak dan se je pral na tihem, čemu bi neki ta grad bil. Z obema sestrama je živel v najlepši slogi.

Včasih so ga pa ženske zaprle v posebno sobo, kjer ni mogel videti, kaj se v gradu godi. Enkrat pa mu je prišlo na um, da ni ubogal, kar sta mu sestri rekli. Namesto v tisto sobo, skrtil se je v grmovje, ki je po širnem vrtu rastlo. Pa kako se je začudil, ko je videl na enkrat iz zraka priplavati mnogo prelepih deklic, katere so se v jezerci na vrtu kopale, potem zopet odele se s svojo lahno obleko in zletele po zraku proč.

Poredni Lumir je zdaj vsakokrat, kadar so mu rekle skriti se v sobo, rajše skrtil se v grmovje in čudne ženske opazoval. Pri tem pa se je v eno teh deklic tako močno zaljubil, da je začel od dne do dne bolj hujšati in medleti, tako da so sestre že mislile, da ima jetiko in da bo moral umreti. Začeli sta ga na to izpraševati in on je slednič moral priznati, kako ji je varel, in kako je bil s hudo ljubeznijo kaznovan, ki ga umoriti hoče. Sestri sta mu dopovedali, kako abotna da je taka ljubezen za človeka, kajti tiste deklice da so Vile, ne pa iz mesa in krvi, kakor ljudje, toraj hčere duhov. Lumir je pa rekel, da mu je to vse eno, in da mora umreti, če ne dobi tiste lepe Vile za ženo, v katero se je bil zaljubil. Sestrama se je mladenič smilil, zato sta ga tolažili, kar se je dalo. Razodeli sta mu tudi to skrivnost, da vsa moč teh Vil je v njihovem pasu, in če bi zamogel tistej, ki jo ljubi, njen pas ukrasti, potem bo ona primorana, v gradu ostati. Ljubezni bolni Lumir se je precej pozdravil, ko je dobil to

tolažbo. Namenil se je, da hoče Vili pas ukrasti pri prvi priliki.

Ta prilika se je res kmalo ponudila. Lepe Vile so priletele in vrhovno obleko odložile, toraj vsaka tudi svoj pas. Skriti Lumir pa je planil iz grmovja in ukradel svojej izvoljeni pas, ker je bil pazil, kam ga je položila. Vse Vile so z glasnim krikom iz jezerca skočile, in vsaka svojo obleko zgrabile; potem so zbežale po zraku proč. Samo tista, ktorej je Lumir pas ukradel, ni mogla zleteti, temuč je morala pri tleh ostati. Ta uboga Vila je začela britko jokati in Lumira prositi, naj bi jej pas vrnil, da bo k svojim staršem zletela. Pa Lumir se ni dal preprosi. Pač pa je Vili vse sladke besede dajal in jo prosil, naj mu ne zameri, da je to storil.

Vila pa ni marala za Lumirovo sladkanje in za dobre besede obeh sester, ki sta v gradu prebivali, ker je vedno le na to mislila, da je zdaj zaprta in da ne more k svojim staršem in prijaticam nazaj. Na to se je Lumir umaknil, obe sestri pa sta Vilo v grad peljali in jej tam tako dolgo prigovarjali, da se je nekoliko potolažila. Tudi z Lumirom se je Vila s časoma sprijaznila in čez nekaj mescev se je že v njega zaljubila in se z njim poročila, tako da je srečni Lumir postal mož princezinje srečnih otrokov. V gradu so se napravile velike slovesnosti na dan ženitovanja. Obe sestri pa sta s svojo prijaznostjo povekšavali srečo mladega para.

Lumirovo srečo je kalil včasih le spomin na njegovo mater. Slednjič se mu je tako tožilo po materi, da ni mogel dalje prestat, in prosil je obe sestri, naj mu dovolita, da gre s svojo princezinjo

mater obiskat. Vila s tem ni bila posebno zadovoljna, vendar je občudovala njegovo otroško ljubezen in sama določila dan, kdaj da hočeta odriniti.

Ko je prišel določeni čas, udarile so Vile na nek čudovit boben, in v tem hipu je stalo pred vrati gradu več velblodov, ki so bili z vsem potrebnim obloženi; pri njih pa mnogo hlapcev in strežajev pripravljenih, da Lumira in Vilo spremijo do doma. Vila se je vsedla v stol, ki so ga štirji služabniki nosili, Lumir pa na velbloda.

Lumir se je zjokal, ko se je poslovil od dobrih sester v gradu, ter jima obljubil, da ji hoče že kedaj obiskati.

Tako sta tedaj s celim spremstvom odpotovala. Ko pridejo vsi skup do morja, čakala jih je na bregu že barka, na katero stopijo in se na njej srečno do Balsore pripeljejo. Našel je Lumir svojo mater še živo.

Ne more se popisati, kako je bila mati vesela, ko je svojega ljubega sina zopet videla, o katerem je mislila, da je mrtev. Objela je z veseljem svojo lepo sinaho in hvalila na glas Boga.

Lumiru je zdaj polna sreča cvetela; imel je vsega blaga zadosti in pri tem še krasno in ljubeznivo ženo. Tako je hitro preteklo troje let, odkar se je bil od sestrá v gradu ločil.

Zdaj se spomni svoje obljube, da hoče sestri obiskati; zato se pripravi na pot, se poslovi od svoje žene, izroči njen čudoviti pas svoji materi v shrambo in jej oestro prepové, ta pas kedaj ženi dati, ker se je bal, da bi se Vila vtegnila dolgočasiti, in kadar bi pas v roke dobila, da bi nazaj k svojim staršem zletela. Kajti večkrat je bil zapazil,

da se je ženi tožilo po starših. Ko mu je mati za trdno obljubila, da pasa ne bo dala iz rok, odpo- toval je brez zumude.

Njegovo potovanje je bilo srečno. Komaj je prišel čez morje na breg tiste dežele, pričakovali so ga na bregu že velblodi. Kajti sestri sta bili izurjeni v čarodejstvu (coperniji), zato sta že vedeli, da Lumir pride, ter sta mu poslali velblode naproti. Ko je došel v grad, bil je od sester z velikim ve- seljem sprejet. Ves čas, kar je bil pri sestrama, vrstile so se veselice dan na dan.

Nekaj dni potem, ko je Lumir odšel, prosila je njegova žena Lumirovo mater, naj jej dovoli, da se gre kopat v javno kopelj. Stara mati je to rada dovolila in Vilo še spremila v najbolj imenitno ko- pelj, v katero so zahajali tudi dvorniki cesarja Are- šida, ki se je tisti čas v Balsori mudil.

Ko sta v kopelj prišli, bilo je tam že več dru- žic od cesarice Sobeide. Ko so te Lumirovo ženo zagledale, začudile so se na moč nad njeno izvan- redno lepoto. Bile so tako začudene, da so za njo šle, ko je kopelj zapustila, ter so zavolj tega precej pozno prišle v cesarsko palačo nazaj.

Cesarica Sobeida je svoje družice zmirjala, zaka- j da tako dolgo izostanejo, ter jih prašala, kje so se zamudile? Zdaj so jej družice na vso moč za- čele hvaliti lepoto Lumirove žene, tako, da je ce- sarica radovedna postala in hotela to žensko videti.

Precej drugi dan je cesarica dala Lumirovo mater k sebi poklicati. Ta je šla vsa prestrašena v cesarsko palačo. Pokleknila je pred cesarico in jej poljubila noge. „Le vstani“, jej reče cesarica, „in nič se ne boj. Slišala sem praviti o lepoti tvoje si-

nahe in želim jo videti, zato ti ukažem, da jo k meni pripelješ“. Lumirova mati se ni upala ugovarjati, poljubila je cesarici roko in odšla je domu z obljubo, da bo sinaho kmalo pripeljala.

„Cesarica Sobeida te hoče videti“, rekla je sinahi domu prišedši, „precej se napravi in pojdi k njej.“

Lumirova žena je bila te novice vesela, oblekla je svojo najlepšo obleko, in šla je s svojo taščo in svojima otrokoma k cesarici.

Ko je ustopila, obrnili so se vsi pogledi vanjo. Cesarica se je kar zavzela in rekla: „V kateri deželi je uzrastla taka lepota?“

Povabila je potem Vilo, naj se k njej vsede in dala jej je prinesiti različnih jedil. Ni jej zamogla dosti prijaznosti pokazati in jo nazadnje naprosila, naj svojo historijo pové, od kodi je doma in kako je v ta kraj prišla.

„Svetla cesarica“, začela je Vila praviti, „če ste že zdaj tako prijazni, da me v tej obleki za lepo spoznate, kaj bi vi še le rekli, ko bi me videli v moji pravi obleki! Le ukažite mojej tašči, da mi dá mojo zračno obleko in moj pas, potem boste še le nekaj čudnega videli.“

Cesarica je tašči precej ukazala, naj Vili prinese zračno obleko in pas. Pri teh besedah se je starka kar stresla od strahu, ker se je spomnila, kako je sinu za trdno obljubila, da sinahi nikoli ne bo dala čudovitega pasa in zračne obleke. Vendar se cesarici ni upala ugovarjati, ampak žalostna je šla domu po tisto osodepolno obleko.

Cesarica je obleko dolgo časa ogledovala in se čudila, kako je mogoče, iz tako tanke preje obleko

narediti. Potem je obleko izročila Vili, ktereje so se od veselja kar oči lesketale.

Ko je Vila svoje obleko in svoj pas na sebi imela, šla je z otrokoma doli na dvorišče; cesarica in njene družice pa so iz okna doli gledale.

Ko je Vila na dvorišče doli prišla, vzela je svoja dva otroka v naročje in se vzdignila v zrak na veliko začudenje vsih gledajočih. Ko je bila toliko visoko, da je ni bilo več mogoče doseči, zaklicala je na glas:

„Ostanite zdravi, ljuba tašča, in potolažite mojega moža. Povejte mu, da ga bom zmirom ljubila, da ga pa moram zapustiti, ker me vleče poželenje moje starše zopet enkrat videti. Če me on tako ljubi, da ne more brez mene živeti, naj me poišče na srečnih otokih.“

S temi besedami se je vzdignila visoko v zrak in se kmalo zgubila iz vida.

Ko je Lumirova mati to videla, lotila se je nje taka žalost, da je kar divjala, in v svoji togoti je začela še cesarico zmirjati, češ, da je ona vsega tega kriva.

Cesarica Sobeida je bila sama tako zbegana po tem prizoru, da ni mislila na to, kako bi starko kaznovala za nje predrzne besede, toliko več je sama obžalovala svojo radovednost.

Med tem pa, ko se je to v Balsori godilo, živel je Lumir v gradu onih dveh sester prav dobro. Vendar se mu je kmalu utožilo po svoji ženi in začel je domu siliti. Sestri sta mu sicer branili in mu prigovarjali, naj še en čas ostane; on pa se ni več dal preprositi, temveč je odpotoval domu, potem ko se je

od obeh sester prisrčno poslovil. Domu prisedši našel je svojo mater vso v solzah.

„Kaj se je zgodilo?“ je uskliknil, „kje je moja žena in moji otroci?“

Mati pa je le naprej jokala in dolgo časa je trpelo, dokler je vse iz nje zvedel. Vsak si lahko sam misli, kako je bil Lumir žalosten, ko mu je bilo vse znano. Dolgo časa ni mogel spregovoriti in letal je okoli kakor norec.

Ko je nekoliko bolj k pameti prišel, prašal je mater, kaj je žena pri svojem odhodu rekla. Mati mu je povedala, da ga žena pozdravlja, in da naj jo on poišče na srečnih otokih, če ne more brez nje živeti.

Lumir se je precej odločil, da hoče svojo ženo in svoje otroke poiskati, in če bi moral prav celi svet prehoditi.

Ljudje so mu sicer pravili, da je to neumno govorjenje, ker so srečni otoki tako daleč od Bal-sore, da bi potreboval sto in petdeset let, predno bi tje prišel. Nobena beseda se ga ni prijela, on je ostal pri svojem sklepu, da hoče ženo poiskati, naj jo najde že kedaj ali nikoli.

Priporočil je Bogu sebe in svojo mater, in se podal na pot proti onemu gradu, kjer sta živeli znani dve sestri.

Sestri sta se začudili, da sta Lumira tako kmalu nazaj priti videli. Še bolj pa sta se zavzeli, ko jima je Lumir povedal, kaj se je zgodilo. Ko je pa Lumir rekel, da hoče priti na srečne otoke, kjer bo našel svojo ženo, uskliknili sta obe na enkrat, da je to čisto nemogoče, ker noben človek tako dolgo ne

živi, da bi tje prišel, če bi prav prestal vse nevarnosti, ki ga na tej poti čakajo.

„To mi je vse eno“, reče Lumir, „če Bog hoče, da s svojo ženo še enkrat vkup pridem, potem mi bo že pomagal do tje; če pa Bog tega neče, potem imam vsaj to tolažbo, da sem vse poskusil, kar je bilo v mojih močeh, da si svojo srečo nazaj pridobim.“

Sestri sta bili vsi obupani nad tem sklepom. Več dni zapored sta Lumiru prigovarjali, naj se udá v svojo osodo, ki je premeniti ne more; njemu govoriti pa je bilo vse bob ob steno. Nazadnje se je začel sestrama smiliti, in začeli sta se med seboj posvetovati, kako bi se revežu dalo pomagati.

Sestri pa sta imeli dva strica; eden je bil Sivobrad, drugi pa Belobrad. Oba sta bila mogočna duhova ter sta stanovala več mesecev hodá od tistega gradu. Zmislili sta se teh dveh stricov in sklenili, da hočeta Lumiru pismo napisati, ktereга bi on tema stricema pokazal, ko bi tje prišel, in da bi potem morda ta dva strica mu naprej pomagala. Lumir je bil s tem predlogom precej zadovoljen. Napisali pa sta tako pismo:

„Mož, ki to pismo prinaša, je najin prijatelj, Lumir iz Balsore. Če mu morete pomagati, da pride na srečne otoke, storite to iz ljubezni do vaših nečakinj, ki vam to pismo pišeta. Če pa to ni mogoče, potem mu ne smete dati, da bi naprej potoval, da ne pojde v svojo pogubo. Zdaj ne poslušá nobenega sveta, ker ga žene le ljubezen do svoje soproge in svojih otrok, s časom pa se bo menda potolažil.“

To pismo sta dali Lumiru, in ko sta mu še vso srečo želeli, odpotoval je.

Potoval je več mesecev, boreč se s silnimi težavami. Slednjič dospè v lepo krajino. Zemlja je bila tu tako rodovitna, da je bil ves kraj v sadovih, cvetji in zelenji, kakor v rajju. Iz daljave vidi Lumir lepo hišo in gre proti njej. Pred hišo je bila zelena utica in v tej utici je sedel star siv mož. Ta mož je dohajajočega Lumira začudeno gledal; pa Lumirova lepa postava in čedna obleka je starčeka omečila, tako, da je popotnika v utico poklical in ga povabil na kupico vina, če je že kaj žejen po trudnem potovanji.

Lumir je z veseljem ustopil in se pokrepčal z jedjo in pijačo, ki mu jo je starček na mizo prinesel. Ta starček ni bil nihče drugi, ko Sivobrad, eden od stricev tistih dveh princezinj v gradu. Sivobrad je svojega gosta začel izpraševati, in ko je ta omenil njegovih nečakinj, postal je Sivobrad še boljše volje. Povedal je Lumiru, da je on stric, kterege išče. Na to mu je Lumir izročil pismo od sester. Sivobrad je pismo prebral, potem je dolgo časa premišljeval, nazadnje je pa rekel:

„Rotim te, moj sin, pusti to misel! Nikar ne postavlja svojega življenja v nevarnost, ker tega ti izpeljati ne moreš. Ta pot, ki ga hočeš storiti, je poln nevarnosti. Hodil boš po puščavah, kjer je dosti divjih zveri; v teh žalostnih krajih ne boš našel sadu za glad, in ne vode za žejo. In če prav skozi to strašno puščavo prideš, boš vendar še tako daleč od srečnih otokov, da tvoje celo življenje ni zadosti, da bi tje prišel, ker je do tje sto in petdeset let

hodá. Pusti toraj to nesrečno misel in pojdi nazaj v svoj kraj.“

Toda vse besede Sivobrada so bile pri Lumiru zastonj. Ostal je tam tri dni, in ko se je v tem času nekoliko odpočil, odpravljal se je na daljno potovanje.

Ko je starček videl, da ostaja Lumir pri svojem sklepu, hotel mu je vendar nekoliko pomagati. Zažgal je na ponvi nekaj zelišč in pri tem govoril neke čudne besede. Na to se je prikazal grozno velik duh z jeznim obrazom.

„Zakaj me kličeš?“ rekel je duh Sivobradu, „ali hočeš, da tvojo bajto zgrabim in jo vržem na oni kraj hriba?“

„Nič ne bodi hud“, reče Sivobrad, „le eno majhno prijaznost mi stori, če vtegneš. Tega-le človeka boš nesel k mojemu bratu Belobradu“.

„To se pa lahko zgodi“, reče velikan in zadene Lumira na svoje rame. Potem se vzdigne v zrak in proti večeru dospè do hiše Belobradove. Tam Lumira zopet na tla postavi in oba stopita v hišo. Velikan je Belobrada pozdravil in mu povedal, da mu tega človeka brat Sivobrad pošilja, potem pa je zginil.

Lumir je spoštljivo stopil pred Belobrada in mu vse razložil, od kodi pride in kam gre. Potem mu je izročil pismo od nečakinj. Belobrad se je močno začudil, ko je zvedel, da hoče Lumir priti na srečne otoke. Rekel mu je naravnost, da to ni mogoče, in ko je Lumir vendar še pri svoji trmi ostal, razjezil se je starček nad njim. Ko je pa videl, kako je mladi mož obupan in ves objokan, začel se mu je smiliti, in sklenil je sam pri sebi, da mu bo pomagal, kar bo le mogoče.

Imel je še večo čarodejno moč, kakor njegov brat Sivobrad. Poklical je na enkrat kar deset duhov in jim ukazal, naj se vsedejo. Potem je Lumir njemu in deseterim dohovom povedal svojo historijo in kam namerava iti.

Ko je skončal, prašal je Belobrad duhove: „Kaj pravite vi na to? Ali se dá temu človeku pomagati?“

„To je čudna reč“, rekli so duhovi, „in ta človek si več upa, kakor mi sami, ki smo vendar mo-gočni duhevi. Če vi ukažete, gospod Belobrad, pomagali mu bomo, kar je v naši moči. Nesli ga bomo čez hribe in doline, čez puščave in vode, noter do devete deže le. Tam pa je naša moč pri kraji; kajti za deveto deželo začne se kraljestvo duhov, ki so bolj močni kakor mi, in tje se mi ne upamo“.

„Jaz sem že zadovoljen, da me le do tje prinesete“, reče Lumir, „naprej mi bo že Bog pomagal. Če hočete, pa precej odrinimo!“

Na to se je Lumir poslovil od Belobrađa; duhovi so ga prijeli, ga vzdignili in odnesli po zraku. Leteli so ž njim kakor blisk en dan in eno noč in prišli so na konec devete deže le. Tukaj niso smeli več naprej; zato so postavili Lumira na tla, mu vošili srečno pot in zginili.

Štir sto šest in petdeseta noč.

Tako je bil tedaj Lumir čisto sam v tuji, nēznani deželi duhov. Najprej je pokleknil in se priporočil Bogu; potem pa je šel naprej. Šel je deset dni neprestano naprej, ne da bi kakega človeka srečal. Slednjič zagleda tri može, ki so se hudo pre-

pirali, toliko da si niso v lase segli. Lumir se jim je približal, da bi jih pomiril in videl, kaj da imajo med seboj. Ko ga ti trije možje zagledajo, zavpijejo vsi na enkrat:

„Ta mož naj razsodi naš prepir!“

Ko je pristopil, prašali so ga, če bi ne hotel njih prepira razsoditi. On je bil zadovoljen, to prevzeti.

Na to so mu pokazali eno kapico, en boben pa en balon, in mu rekli:

„Mi smo trije bratje, in smo dobili od svojega očeta za doto to kapico, ta boben in ta balon. Ker pa oče pred svojo smrtjo niso povedali, čigava bo kapica, čigav boben in čigav balon, zato se zdaj ne moremo pogoditi, kateri kos bo kateri od nas dobil. Zdaj pa vi razdelite te tri reči med nas, in mi vam prisežemo, da se bomo vaši razsodbi uklonili.“

Lumir se je začudil, da se morejo bratje prepirati za tri tako revne reči, ki se mu vse tri niso zdele pol goldinarja vredne.

„Povejte mi vendar“, rekel je bratom, kakošna vrednost da pripisujete tem stvarem, kajti jaz bi za vse tri nič ne dal“.

„Veste, gospod“, rečejo bratje, „vsaka teh reči ima eno posebno moč, ki je več vredna, ko vsi kupi zlata. Če vam to razložimo, boste boljše umeli, zakaj se mi prepiramo“.

„Ta kapica“, rekel je najstarejši brat, „ima tako moč, da kdor jo na glavo postavi, postane nevidljiv, tako da ga še duhovi ne vidijo, toliko manj pa ljudje. Ta kapa je toraj več vredna, ko vse zlato; kajti kdor jo ima, lahko gre, kamor hoče, pa ga nobeden ne vidi; on lahko stopi v shrambe, kjer

imajo kralji in cesarji svoje zaklade, in si vzame denarja, kolikor hoče. On lahko vsacega človeka zasleduje in vse skrivnosti tega sveta izvé. Če se pa hoče nad kom maščevati, lahko to stori, ker ga njegov sovražnik ne vidi“.

Lumir je pazljivo poslušal, kako je prvi brat to kapico opisaval, in mislil si je sam pri sebi: „Ta kapica bi tudi meni prav prišla, da bi zamogel svojo ženo najti“. Bratom pa je potem rekel: „Zdaj mi pa še povejte, kake lastnosti ima ta boben?“

Drugi brat mu odgovori: „Kdor ima ta boben, njemu se ni treba nobene nevarnosti bati. Ta boben je še od kralja Salomona, Davidovega sina. V ta boben so od kralja Salomona neke besede zapisane, ter imajo tako moč, da kdor ima ta boben, njemu so pokorni vsi duhovi; samo da na boben vdari, pa se prikažejo vsi duhovi in vse storé, kar jim ta človek reče“.

„Ta boben je kakor nalašč za mene“, mislil si je Lumir sam pri sebi, „in jaz ga bolj potrebujem, kakor ti bratje, kajti mene čakajo velike nevarnosti, predno na srečne otoke pridem. S tem bobnom se bom morda ubranil vsem sovražnikom, da pridem na kraj, kjer najdem svojo ženo in svoje otroke“.

Potem reče bratom: „Tudi boben ima lepe lastnosti. Zdaj mi pa še povejte, kaj je s tem balonom?“

(Ta balon je bil narejen iz platna in z mrežami povit. Bil je tak, kakoršne imajo zdaj, da se ž njim po zraku vozijo. Pod balonom je bila barčica, v katero se je tisti vsedel, kdor se je hotel z balonom voziti.)

„Gospod“, reče tretji brat, „kdor ta balon pozna, bo pritrdil, da ima res čudovite lastnosti na sebi. Kajti ta balon preleti v enem dnevu toliko, kolikor bi človek sto let prehodil. Ni treba družega, ko da se vsede v barčico pod balonom, in da reče, kam hoče priti, pa ga balon v tem hipu prenese na tisti kraj. Nobena burja tako hitro ne drvi naprej, kakor ta balon“.

Ko je tretji brat dopovedal, kak da je balon, sklenil je Lumir, da si hoče prilastiti vse te tri reči.

„Ni še zadosti“, reče bratom, „da ste mi povedali, kake lastnosti da imajo te tri reči; jaz se moram tudi sam prepričati, če je vse to tudi res; sicer ne morem biti vaš sodnik“.

„Res je to“, rečejo bratje; „le prepričajte se sami, pa boste videli, da je res tako, kakor smo vam povedali.“

Zdaj si je Lumir tisto kapo na glavo postavil, okoli pasa si je privezal boben in vsedel se je v barčico pod balonom, ter rekel na tihem: „Balon nesi me do srečnih otokov!“

Ta hip se balon vzdigne ter ga nese kakor blisk po zraku naprej.

Bratje so za njim vpili: „Zdaj je že zadosti! Pridite nazaj!“ Toda Lumir jih ni več slišal, bil je že deset dni hodá od njih oddaljen.

Balon je letel kakor blisk naprej in prinesel Lumira do velike palače; tam se je ustavil.

Lumir je hotel zdaj zabobnati, češ, ako so v gradu ali kje blizo kaki sovražni ljudje ali duhovi, da ga bodo njegovi duhovi branili. Toda na enkrat zasliši glas, ki mu reče:

„Ti si zmagal, Lumir, toda le en del vseh težav je prestan; tebe čakajo še velike nevarnosti. Zato skrij svoj balon, ker si v deželi hudih duhov“.

Čeravno Lumir ni videl in vedel, kdo mu je to govoril, vendar je ubogal. Zvil je balon vkup, zadel barčico na rame, ker ni bila težka in šel naprej peš. Prašal pa je na glas: Kdo si ti, ki z menoj govoriš?“

Glas mu odgovori: „Jaz sem eden tistih duhov, ki so tebi zavolj bobna vedno pokorni. Jaz stojim zmirom na straži, da se ti kaka nesreča ne prigodi. Drugi duhovi, moji tovarši, pa ne bodo prej prišli, ko v času nevarnosti. Le pojdi naprej, kajti do srečnih otokov imaš še tri leta hoditi po zelo nevarnih potih“.

Čeravno ta tolažba ni bila posebno prijetna, vendar Lumir ni zgubil poguma. Priporočil se je Bogu in korakal pogumno naprej. Prišel je v puščavo, kjer je vse mrgolelo od kač, zmajev in drugih divjih zverin. Ves prestrašen je Lumir tiho vdaril na boben in prašal: „Ktera je ta dežela?“

„To je dežela zmajev“, reče mu duh; „le pazi, da kmalo iz nje prideš, če si še tako utrujen. Duhovi v tej deželi so najbolj hudobni in srditi“.

Lumir je šel tiho naprej in si postavil čudovito kapico na glavo, da ga nobena teh zverin ni videla. Vendar se je ves tresel, ko je slišal zmaje rohneti in leve rujoveti.

Slednjič je prišel do morja. V silni daljavi kraj morja pa so se videli hribi od srečnih otokov, kakor bi bili zlati, ker se je večerno solnce vanje upiralo. Kar začudenja je obstal, ne vedoč, kam bi se zdaj obrnil.

Postal je nekako boječ, ker si ni vedel pomagati dalje. Slednjič se vendar ohrabri in reče: „Čemu se tako bojim? Če mi je Bog tako daleč pomagal, mi bo še naprej“.

Potem si je natrgal nekaj sadja iz dreves, in ko se je najedel, vlegel se je v travo in trdo zaspal, da se je še le drugo jutro prebudil.

Ko se je dan naredil, vdaril je Lumir tiho na boben. „Kaj hočeš?“ prasha ga duh.

„Prašati te hočem“, reče Lumir, „če so tam le srečni otoki, in kako bi jaz do njih prišel?“

„Res je“, reče duh, „tam so srečni otoki. Pa ti ne prideš drugače do njih, kakor s pomočjo nekega starega puščavnika, ki ima pod onim le gorovjem svojo bajtico. Do tje imaš en dan hodá. Zdaj se lahko spet vsedeš v svoj balon, on te bo v enem trenutku tje prinesel. Povej ti puščavniku celo svojo prigodbo, in on ti bo povedal, kako zamoreš čez morje priti“.

Lumir se je vsedel v balon in ta ga je v malih trenutkih prinesel pred stanico puščavnika. On potrka na vrata, ki se mu precej odpró. Lumir ustopi, pozdravi starčka, ki mu prijazno naproti pride, ter ga naprosi, naj mu pové, kako bi zamogel čez morje na srečne otoke priti.

„Kaj te je napotilo, moj sin“, prasha ga puščavnik, „da se podaš v take nevarnosti?“

„Vse vam hočem povedati, dobri oče“, reče Lumir, „za zdaj vam le to rečem, da me žene nepremagljivo hrepenenje na srečne otoke, in da sem iz tega namena prišel iz silno daljnih krajev“.

Puščavnik je zdaj stopil k svoji omari, vzел iz nje velike bukve in začel iz njih prebirati. Sim in

tje se je med branjem ozrl na Lumira in se nad njim začudil. Slednjič mu reče:

„Moj Bog, kako velike nevarnosti še tebi preté!“

„Kakšne nevarnosti?“ praša Lumir.

„Moj sin“, reče starček, „jaz ti bom že pomagal, da prideš na srečne otoke, ker te žene tje tako silno hrepenenje. Povem ti pa, da ti grozé velike nevarnosti. Pred vsem pa mi povej svojo historijo.“

Na to mu je Lumir celo svoje življenje popisal. Starček pa mu reče: „Bog te ima rad, ker te je do zdaj tako čudovito branil. Ti boš dosegel svoj namen, če prav z veliko nevarnostjo. Jutri pa pojdeva do onih le hribov, od koder boš prišel čez morje“.

Drugo jutro na vse zgodaj podala sta se Lumir in puščavnik na pot. Prekoračila sta s težavo velik hrib in prišla sta slednjič v star grad. Stopila sta na dvorišče. Na sredi dvorišča je stala velika podoba iz jekla; iz te podobe so bili napeljani žlebovi, iz katerih je voda tekla v bajer, ki je stal okoli te podobe. To podobo so bili duhovi naredili.

Puščavnik je zanetil ogenj in vrgel nekaj kadila not; pri tem je govoril neke nerazumljive besede. Pri tej priči so se začeli vzdigovati črni oblaki, in grozen hudournik je nastal. Bledi bliski so švigali po nebu, zemlja se je tresla od groma, da je bobnelo po vsih bližnjih hribih.

Lumir je stal ves preplašen; ni pa se vstrašil toliko gromenja in bliskanja, kakor čudne prikazni, ki jo je videl v tistem bajerju na dvorišči. Tam je namreč voda tako šumela in bobnela, da je bilo groza. Ko je vihar utihnil, rekel je puščavnik Lumiru: „Pojdi in poglej, kje je morje“.

Lumir gre vun iz dvorišča in pogleda na morje, pa v svoje začudenje ni morja nikjer več videl. Med njim in med srečnimi otoki je bila suha zemlja, ker je bil vihar v morji zemljo tako vzdignil, da je vse morje v bolj globoke kraje odteklo.

„Moj sin“, reče puščavnik, „zdaj pa le pojdi na srečne otoke, in Bog te obvari!“

Pri teh besedah je puščavnik zginil. Lumir pa se je podal na pot in prišel je proti večeru na srečne otoke. Ta zemlja se je po pravici „srečna“ imenovala: vse je bilo v sadu, cvetu in zelenji; rumenoklasno žito se je menjalo z žlahtnim sadjem, cvetočimi livadami in zelenimi travniki. Med prijetnim grmičevjem, po katerem je prepevalo na stotine drobnih tičic, hodil je Lumir naprej, ne da bi koga srečal.

Slednjič mu pride stara žena naproti. Začudena, da možkega tukaj najde, ga praša, od kodi da pride in kaj tukaj hoče. „Meni lahko zaupate“, mu reče, „in kar bo v moji moči, hočem vam pomagati“.

Lumir dobi nekaj več zaupanja do starke ter jej nekoliko pové, od kodi in zakaj je v ta kraj prišel.

Starka je bila ginjena od njegove povesti in obljubila mu je svojo pomoč, da pride zopet do svoje žene; ni mu pa tudi zatajila, da tone bo šlo brez nevarnosti.

Med takimi pogovori sta prišla do glavnega mesta srečnih otokov. Ker je bilo že temno, speljala je starka lahko Lumira seboj v mesto in ga skrila v svoji hiši. Prepovedala pa mu je ojestro, da ne sme iz hiše stopiti; kajti to deželo so same ženske vladale, in če bi se le en možči pokazal, bil bi cel punt v deželi, ter bi ga ženske kar raztrgale.

Štir sto sedem in petdeseta noč.

Lumir je bil vesel, da je vendar enkrat prišel na konec svojega dolzega pota, zato je ženici vse rad obljubil, kar mu je velela. Hvalil je na tihem Boga, da ga je tako daleč pripeljal in ga prosil, naj mu še zanaprej pomaga, da pride do svoje žene in svojih otrok.

Starka je Lumiru napravila večerjo, ki mu je prav dobro dišala, čeravno so bile jedi iz vse drugačnih tvarin narejene, kakor v njegovem kraju. Po večerji se je vlegel in prav trdo in sladko zaspal, kar se prav lahko verjame, če se pomisli, koliko težav je prestal, ne da bi bil dostikrat pod streho spal. Zbudil se je drugo jutro še le o belem dnevu.

Ko se zbudi, videl je starko pri znožji svoje postelje sedeti. „Moj sin“, mu ona reče, „povedati ti moram, da je tvoja žena veliko, veliko prestala, od kar je tebe zapustila. Tvoja žena je sestra od naše kraljice, jaz sem bila pa babica od vseh princezinj, zato vse prav dobro vem, kaj se na dvoru kraljice godi. Tvoja žena je že veliko solzá pretočila zavoljo tega, da je tebe zapustila, kajti tukaj se jej prav slabo godi, čeravno je princezinja in sestra od kraljice“.

Lumir se je zjokal, ko je to žalostno poročilo slišal. Starka pa je pravila naprej:

„Kraljica svojej sestri, namreč tvojej ženi, ne more odpustiti, da se je ona tako daleč spozabila in človeka za moža vzela, ko je bila vendar Vila, in to še Vilinska princezinja. Zato jo ima od tega časa vedno zaprto in jo zelo pri trdem drži“.

Ko je babica Lumiru vse to dopovedala, podala se je v palačo kraljice. Tam je našla ravno

kraljico in njene sestre zbrane, ki so držale sodbo čez Lumirovo ženo, kako se naj kaznuje, da je človeka za moža vzela. Sklenile so, da se ima do smrti trpinčiti, da bo s svojo krvijo zbrisala madež, kterega je prizadejala celej svojej plemenitej rodovini.

Ko je babica ustopila, povabile so jo princezinje, naj se vsede.

„Kaj ste sklenile zaradi svoje nesrečne sestre?“ praša jih starka.

„Ona je obsojena na smrt“, reče kraljica, „ker je celo našo rodovino v sramoto spravila ter se omožila s človekom, toraj z nižjim bitjem, kakor smo mi. Ta sramota se ne da drugače izbrisati“.

„Njena kri bo klicala Božje maščevanje nad vas“, reče babica, „kajti ni vam dovoljeno, tako majhno pregreho kaznovati s smrtjo. Sicer pa vas prosim, da mi dovolite še enkrat z njo govoriti“.

To se je starki precej dovolilo, in peljali so jo precej v ječo, kjer je uboga princezinja zdihovala. Vsa bleda in objokana je tam sedela, njena dva nedolžna otroka pa sta si okoli nje igrala, kakor bi nič hudega ne bilo. Babica je princezinjo objela, se ž njo jokala ter jo tolažila, da se bo morda kmalo na bolje obrnilo.

„Draga babica“, reče princezinja, „velikokrat si mi že tolažila, pa čudno je to, da me tvoje besede še nikoli niso tako z novim upom navdale, kakor ravno danes. V dnó moje duše čutim neko novo tolažbo segati“.

„V tem se ne motiš, draga moja hči“, reče babica, „kajti tvoj mož je tukaj. Po strašnih nevarnostih, ki jih je prestal, došel je srečno v ta kraj.“

On je zdaj v moji hiši, čez kratko časa pa bo pri tebi“.

Princezinja se je te novice tako razveselila, da bi bila kmalo omedlela. Ko se nekoliko zavé, bile so njene prve besede vroča molitev do Boga, kteremu se je srčno zahvalila za ta povoljni prevratak.

Babica se je zdaj od Vile poslovila in se pdala na svoj dom k Lumiru. Povedala mu je, kaj se godi in da je njegova žena na smrt obsojena. Svetovala mu je, naj jo brž ko mogoče reši in odpelje iz tega kraja.

Lumir se je kar jokal od žalosti in togoče, ko je slišal, kako grdo z njegovo ženo ravnajo. V veliki nestrpnosti je tudi čakal trenutka, da bi zamogel s svojo ženo govoriti.

Ko se je noč naredila, peljala ga je starka do tistega stolpa, v katerem je bila Vila zaprta. Potem mu je še dopovedala, kaj in kako naj stori, in priporočivši ga Bogu je odšla domu.

Lumir je celo noč pod stolpom čakal in molil. Ko se je pa dan naredil, posadil je svojo čudovito kapico na glavo, da ga nihče ni mogel videti.

Kmaló potem je prišla kraljica z velikim spremstvom žensk (kajti možkega ni bilo pri hiši). Odprla je vrata do ječe, Lumir pa se je pomešal med njeno spremstvo; saj ga nihče ni videl.

Komaj se je Lumir premagal, da ni na glas zavpil, ko je videl svojo ljubo ženo v tako revnem stanu tam v ječi čepeti, in ko je slišal, kako je kraljica svojo sestro, njegovo ženo, zasramovala. Po dolgem zmirjanji in zasmehovanji jej kraljica reče, naj se na smrt pripravi. Potem jo je ukazala z njenimi lepimi lasi na steber privezati.

„Stojte, nesramne copernice!“ zavpije Lumir, ki je bil do zdaj v kotu stal, pa se pri tem povelji ni mogel premagati.

Kraljica se je vstrašila, ko je ta glas slišala, pa nikogar videla. Vsa preplašena je bežala s svojimi sestrami in deklami iz ječe. Zaprta pricezinja pa je spoznala glas svojega moža in obrnila svoje oči navkviško proti nebesom, zahvaljevaje se za to pomoč. Ko so bile vse ženske ječo zapustile, snel je Lumir kapico raz glave, tako da ga je žena videti zamogla, ter skočil k njej in jo objel.

„Neusmiljena žena“, jej reče, „zakaj si mojo prisrčno ljubezen tako plačala?“

„Oh, moj mož“, reče ona, „nikar me ne spominjaj pregrehe, ki sem jo že tolikrat objokavala in zavolj ktere sem že toliko trpela. Odpusti meni in pomagaj mi!“

Lumir potolažen stisne njo in svoje otroke na svoje prsi. In ko je bil prvemu veselju odmerjeni čas potekel, začela sta se posvetovati, kako bi bilo mogoče ubežati.

Proti večeru so se vrata od ječe zopet odprle. Lumir se je hitro pokrtil s svojo kapico in se vsedel v kot. Ustopila je jetnišničarka, ki je imela ključe in nosila jetnicam jesti.

Lumir plane vanjo, jej zamaši usta s svojo žepno ruto, da ni mogla upiti, jej zveže roke na hrbtu in jej vzame vse ključe. Potem pelje svojo ženo in svoje otroke iz stolpa ter jetničarko samo vanj zapre. Potem sta vzela vsak enega otroka v naročje, ter hitro bežala iz palače in iz mesta. Tekla sta celo noč, kar se je dalo, tako da sta bila o svitu že precej daleč od mesta.

Ko je kraljica drugo jutro zvedela, da jej je zaprta sestra ubežala, razljutila se je na vso moč. Hitro je vse duhove vkup sklicala, kar jih je bilo njej pokornih ter vzdignila tako strašno vojsko zoper svojo ubogo sestro.

Silna armada kraljice od srečnih otokov vdrla se je s hitrim korakom za beguncema. Kraljica je storila trden sklep, da hoče svojo sestro in tistega kdor jo je iz ječe rešil, na drobne kosce razsekati.

Lumir se je zelo začudil, ko se je na svojem begu enkrat ogledal in vidil za seboj črn oblak samega prahu. Kmalo je spoznal veliko nevarnost, spoznal grozno vojsko razkačene kraljice, slišal je tudi že vojno vpitje, bobnanje in trobentanje in videl plapoleče zastave in lesketajoče se sablje. Braniti se samemu ni kazalo, bežati je bilo prepozno. V tej sili se spomni svojega bobna. Začel je na vso moč po bobnu udarjati, in pri tej priči pridrvi iz zemlje in zraka na tisoče duhov, ki se hitro v vojni red postavijo in kraljičinej vojski nasproti marširajo.

Na to se je vnela najstrašnejša bitka, kar jih je svet še kedaj videl, kajti to niso bili ljudje, ki so se vojskovali, ampak duhovi. Naposled so duhovi Salomonovega bobna vendar zmagali, duhovi kraljice pa so se umaknili; kraljica sama pa in celo njeno spremstvo bilo je vjeto.

Lumirova žena bi se bila zdaj lahko nad svoji sestri, kraljici srečnih otokov, osvetila, ko jo je vkle-njeno v svoji oblasti imela. Ali bila je blagodušna, pokleknila je pred Lumira in prosila za svojo hudomušno sestro, od ktere je toliko krivice trpela. Lumir je rekel, da se neče maščevati niti jej škodovati, ter da hoče kraljici vse pustiti, samo da tudi

ona njega na miru pusti odpotovati s svojo ženo, princezinjo srečnih otokov.

Kraljica je bila vsa ginjena od take velikodušnosti, pokleknila je pred svojo sestro ter jo prosila odpuščanja za vse krivice, ki jih je njej prizadejala.

Potem se je mir sklenil in veličastne veselice, ki so trpele več dni, praznovale so spravo obeh Vilinskih sestrá. Potem so se sovražni duhovi razšli, in tudi Lumir pa njegova žena sta se poslovila od kraljice ter se podala na dolgo pot proti Balsori.

Lumir se je vsedel z ženo in otroci na barčico svojega balona ter jo naravnost zasukal proti hiši modrijana Belobrada. V poldrugem dnevu je priletel po zraku tje. Belobrad je Lumira in njegovo rodbino z veliko častjo sprejel. Skoro sam sebi ni hotel verjeti, da bi bil Lumir to reč izpeljal. Še le potem je verjel, ko mu je Lumir povedal svojo historijo o kapici, balonu in bobnu. Ta pripoved je starčka zelo razveselila. Lumir je mislil, da teh reči zdaj ne bo več potreboval, zato je Belobradu čudovito kapico v dar poklonil. Belobrad je ta dragoceni dar z veseljem vzel in Lumiru podaril veliko drugih reči, ki niso bile dosti menj vredne.

Od Belobrada se je Lumir peljal k Sivobradu. Tudi ta je Lumira z velikim veseljem sprejel in pogostil ter se ni mogel dosti načuditi, ko je Lumir svojo historijo pravil. Njemu je Lumir podaril čudoviti boben. Sivobrad se je lepo zahvalil in rekel, da je vsak čas pripravljen, ga Lumiru povrniti, ako bi ga potreboval.

Na to se je Lumir podal v tisti grad, kjer sta bili tisti dve dobri sestri, nečakinji Belobrada in

Sivobrada. Sestri sta ga že pred vratami pričakovali. Koliko je bilo še le njih veselje, ko ga vidita dohajati v družbi lepe Vile in obeh ljubkih otrok. Vsi so šli v grad, kjer so se vršile več dni slovesne veselice v spomin tega srečnega potovanja in snidenja.

Lumiru je bilo težko, ločiti se od tega kraja. Kajti tukaj je bil svojo ženo vprvič videl, tukaj se z njo poročil in tukaj se je praznovala tako rekoč druga njegova poroka. Ko se je spominjal lepih ur, ko je bil vprvič tukaj zaljubljen v svojo sadajno ženo, storilo se mu je kar milo pri srcu.

Slednjič je vendar napočil dan ločitve. Lumir je sestrama podaril tist balon. Sestri sta ga vzeli z obljubo, da ga hočete v to porabiti, da ž njim prav pogosto obiščeta Lumirovo družino.

Odpotovali so zdaj proti Balsori, v katero so čez nekaj dni srečno dospeli. Ne more se popisati veselje stare matere Lumirove, ko je svojega sina zopet videla. Bila je že skoraj oslepela od samega jokanja po njem, zdaj pa jo je veselje tako okrepčalo, da je v kratkem ozdravela na srcu in na telesu in tudi popolni pogled svojih oči je nazaj dobila, kterega jej prej zdravniki niso mogli dati.

Vse ljudstvo je strmelo, ko se je zvedelo, da se je Lumir s svojo princezinjo iz srečnih otokov nazaj povrnil. Vsi so rekli, da je to kakor velik čudež. Tudi cesar Arešid je čul govoriti o tem. Povabil je Lumira in Vilo k sebi, ter ju z veliko častjo sprejel. Cesarica Sobeida se je silno veselila, lepo Vilo zopet videti, in štela si je v čast, da je smela odslej tako čudovito princezinjo svojo prijateljico imenovati.

Ko je cesar Arešid celo prigodbo zvedel, kako je Lumir na srečne otoke prišel in zopet z njih v Balsoro se povrnil, zdela se mu je tako čudna, da je poklical svoje pisarje, kateri so morali celo historijo zapisati. Tako se je ohranila do današnjega dne.

Štir sto osem in petdeseta noč.

Historija o arabskem kralju in njegovih treh sinovih.

Ta historija o Lumiru in o Vili je bila kralju Riarju tako všeč, kakor še nobena poprej; zato je bil z Lunico tako zadovoljen, da še ni mislil na to, da bi jo umoriti dal. Drugo noč proti jutru pa je Lunica povedala drugo historijo, rekoč:

„V srečni Arabiji, ali v deželi Jemen je vladal nekdanj kralj, kteremu so bili trije drugi kralji podložni. Imel je štiri otroke, tri sine pa eno hčer. V svojem premoženju je imel neizmerne zaklade in brez števila kónj, volov, krav, velblodov in druge živine. Vsi sosedni kralji so ga spoštovali in se ga bali.

Ko je pa že star in bolehen postal in se ni mogel dalje z vladanjem ukvarjati, poklical je svoje tri sinove pred sebe, ter jih tako ogovoril:

„Moja volja je, da še pred smrtjo vse svoje premoženje med vas razdelim, da ne bo po moji smrti prepira med vami.“

Na to so mu obljubili, da se bodo ravnali po njegovih volji.

Kralj pa jim reče: „Moja volja je, da najstarejši za menoj kralj postane; drugi naj ima moje zaklade, tretji pa vso mojo živino. Vsak naj obdrži svoje in naj ne sega v imetje svojih bratov.“

Potem se je podpisala pogodba. Čez nekaj časa pozneje je kralj zbolel in mirno v Gospodu zaspal.

Sinovi so mu napravili veličasten pogreb. Po pogrebu pa so prišli vsi velikaši in vsa imenitna gospôda k princom, ter jim izrazili svoje sočutje ob izgubi blazega očeta. Tudi iz drugih krajev in tujih kraljestev so prišla poslanstva izrazajoča svoje sočutje.

Ko je bilo vse to dovršeno, hotel je najstarejši princ vsled očetove oporoke in medsobojne bratovske pogodbe kraljestvo nastopiti. Toda njegova dva brata sta se temu upirala, ker je vsak od nju hotel kralj biti, ter sta zahtevala, naj se kraljestvo razdeli, češ da oče ni bil pri pravi pameti, ko je enemu izročil samo živino, kakor bi bil pastir, drugemu samo zlato, kakor bi bil zlatar ali pa oderuh, da bi kupčije delal z denarjem; rekla sta, da se more to bolj pametno razdeliti, tako, da bo vsak imel nekaj kraljeve časti; in sploh sta našla tisoč uzrokov. Prišlo bi kmalo do vojske med brati, ker je vsak njih imel nekaj ljudi na svoji strani. Starejši brat, ki je bil še najbolj miroljuben, rekel je zato svojima bratoma: „Veste kaj, izberimo si enega od sosednih kraljev, da nam našo pravdo razsodi; to, kar on reče, naj velja za vse tri.“

S tem sta bila brata zadovoljna in potovali so vsi trije čisto sami v sosedno kraljestvo, poročivši onemu kralju že naprej, po kaj da k njemu pridejo.

Ko so prišli principi čez mejo, tako da so bili že v državi tistega kralja, h kateremu so bili namenjeni, ustavili so svoje konje na nekem lepem travniku, ter se vlegli v senco, kjer so si odpočili in nekoliko jedil povžili. Ko tako v senci ležé, pogleda eden

bratov po travi in reče: „Tukaj je pa nekdo velbloda (kamel) pasel, in ta velblod je bil po eni strani z žitom, po drugi strani pa s sladkorjem (cukrom) obložen“.

„Ja, res je“, reče drugi brat, „in na enem očesu je bil velblod slep.“

„Prav imate“, reče tretji brat, „pa to sta pozabila še dostaviti, da je imel velblod rep odsekan.“

Ko so principi to govorili, sedel je v bližnjem grmovji tisti mož, čigar je bil oni velblod, o katerem so govorili. On je bil namreč velbloda zgubil in ga je prišel na ta kraj iskat, misleč, da se morda tukaj pase. Ker velbloda tu ni našel in ker je bil od hoje že utrujen, vsedel se je v grmovje, pa principi ga niso zapazili. Ko je pa mož, ki princov ni poznal, slišal njih pogovor in čul, kako so njegovega velbloda natančno popisali, ni družega mislil, ko da so ravno ti možje njemu velbloda ukradli, sicer ne bi mogli tako natanko vedeti, kakšen da je bil.

Mož tedaj plane po konci in skoči k princem, jih jame zmirjati, zakaj so mu kamelo ukradli in jo zahteva nazaj.

„Ne bodi siten“, mu rečejo principi, „saj mi tvojega velbloda še videli nismo.“ — „Zakaj pa tako dobro veste, kakšen je bil, če ga niste videli!“ zavpije mož, „le pojdimo h kralju na sodbo, tam bomo že videli, če boste dali velbloda nazaj ali ne!“

„Saj smo ravno na potu h kralju“, rečejo principi, „le pojdimo tje na sodbo!“

Res so šli vsi štirje vkup v glavno mesto tiste dežele in prišli do kraljeve palače. Princi so bili seveda z veliko častjo sprejeti; sam kralj jim je prišel na dvorišče naproti in jih peljal v zgornje prostore.

Tistemu možu se je sicer čudno zdelo, kako da so navadni tatovi v taki časti pri kralju, vendar je šel predrzno za njimi po stopnicah gori in prince zatožil pri kralju, da so mu velbloda ukradli.

„Kako pa ti moreš to dokazati?“ praša kralj moža. „To je prav lahko“, reče mož; „jaz sem jih skrivej poslušal, ko so o mojem velblodu govorili in popisali so ga tako natanko, kakor bi ga samo jaz znal. Eden je rekel, da je velblod žito in sladkor nosil; drugi je rekel, da je velblod na enem očesu slep; tretji je rekel, da ima velblod rep odsekan. Vse to je res. Ko sem jih pa jaz prašal, rekli so, da mojega velbloda še videli niso. Tu se ja vidi, da so lažnjivci! In kdor laže, tudi krade.“

Kralj je potem prince prašal, kako je stvar. Princi so mu odgovorili: „Mi njegovega velbloda še nikoli nismo videli. Ko smo pa tam v travi sedeli, zapazili smo, da je trava popašena; po stopinjah smo poznali, da je bil velblod. Ker je bila pa trava samo na eni strani od stopinj popašena, vedeli smo, da je bil velblod na drugem očesu slep. Tudi smo videli cel kup velblodovega gnoja; iz tega smo skleпали, da ima velblod rep odsekan. Kajti velblod ima to navado, če se čedi, da zmirom z repom sim ter tje maha, tako, da svoj gnoj na vse strani razstrosi. Ta velblod tedaj ni imel repa. Tam pa, kjer je velblod ležal, videli smo na eni strani vse polno muh, na drugi pa nobene; tedaj je bil v eni vreči sladkor, kterege muhe rade ližejo, v drugi vreči pa žito, za katero muhe ne marajo.“

Ko je kralj tu slišal, rekel je možu: „Le pojdi in poišči svojega velbloda; kar so ti gospodje povedali, to razodeva njih bistro glavo; tatvine pa jim

ne moreš dokazati.“ Kralj je potem naročil spalnice za prince, in ukazal svojim služabnikom, da morajo princem dobro postreči z vsem, kakor se takim gospodom spodobi.

Zvečer so principi sami pri večerji sedeli, kralja pa ni bilo blizo, ampak skrivej jih je opazoval iz stranske sobe. Ko se je večerja na mizo prinesla, odlomil si je najstarejši princ kos kruha in pri tem rekel: „Žena, ki je ta kruh omesila, je bila gotovo bolna“. Drugi princ si je odrezal kos kozlička in omenil: „Tega kozlička je pa psica dojila“. Tretji princ pa se je nasmejal in rekel: „Ta kralj pa je gotovo podvržen otrok“.

Kralj, ki je ves čas poslušal, kaj so govorili, skočil je zdaj v sobo, in rekel: „Zakaj vi tako razžaljivo govorite?“ — „Če nam ne verjameš“, rečejo principi kralju, „pa prašat pojdi; boš videl, da je vse res, kar smo ugabili“.

Kralj je res tekel prašat, principi so se mu pa smejali. Najprej je šel kralj v kuhinjo in prašal, ktera ženska je kruh omesila za prince. Pokazali so mu jo in bila je res bolna. Potem je kralj poslal po pastirja, ki mu je kozlička prinesel. Na osorno vprašanje kraljevo je pastir priznal, da je onega kozlička domača psica dojila, ker je bila koza bolna. Ko se je zdaj kralj o dveh rečeh prepričal, da so principi prav imeli, vstrašil se je zavolj sebe, da bi res morda on ne bil pravi kraljevski sin, ker so principi rekli, da je podvržen otrok. Ves togoten in s sablo v roki je treščil v sobo stare kraljice, svoje dozdevne matere, in se jej zagrozil, da jo umori, ako mu po pravici ne pové, ali je njen pravi sin ali ne.“

Stara kraljica se prestraši in reče: „Da si svoje življenje ohranim, moram resnico govoriti. Ti nisi ne moj, ne kraljev sin, ampak sin našega ranjcega kuharja. Ker jaz nisem porodila nobenega dečka, ampak same princezinje, zato me je moj mož, ranjki kralj, sovražil in grdo gledal. Da bi njegovo nevoljo potolažila, sem si zmisllila zvijačo. Ko sem zadnjo princezinjo porodila, bila je ravno tisti čas tudi žena kuharja v otročji postelji. Ona je porodila dečka, jaz pa deklico. Midve sve bile pa že prej zmenjeni in sva otroke menjali. Tako je postala moja hči kuharica, ti si pa postal kralj. Jaz mislim, da to ni tvoja škoda, zato ni treba, da bi se nad mano jezil zavolj tega“.

Kralj na to nič ni odgovoril, ampak šel iz sobe. Čudil pa se je nad bistrumnostjo teh princev.

Šel je toraj k princem v sobo, kjer so večerjali in jih prašal, kako so mogli vse to tako dobro uganiti.

„Gospod“, reče starejši princ, „ko sem si jaz kruha odlomil, odluščila se je skorja, testo pa je padlo na dvoje; iz tega sem sklepal, da je bila kuharica bolna, ker ni imela toliko moči, da bi bila kruh dobro omesila“. — „Res je tako“, reče kralj.

Drugi princ pa je rekel: „Mast od kozlička se je držala kosti. Pri vseh živalih pa je meso pri kosti in mast pod kožo; samo pes ima mast pri kosti in meso pod kožo. Zato sem vedel, da je tega kozlička psica dojila“. — „To je tudi lahko mogoče“, reče kralj, „samo tega ne razumem, kako da ste uganili moj rod“.

„To je pa tako“, reče najmlajši princ; „meni se je čudno zdelo, zakaj se ti nisi k nam za mizo“.

vsedel k večerji, ampak si se nas ogibal, kakor bi se nas bal. Če si z nami jednake kraljevske krvi, bi moral našo družčino iskati, ne pa se plašno ogibati. Vsak človek ima nekatere lastnosti, katere je podedoval ali po očetu, ali po dedu, ali po materi; po očetu velikodušnost ali lakomnost, po starem očetu hrabrost ali bojazljivost, po materi skromnost ali predrznost. Ker si se pa ti nas plašil, mislil sem si, da tvoj oče ni bil kralj, ampak služabnik, kateri se bojé med visocimi gospodi sedeti.“ — „Resnico si govoril“, reče kralj. „Pa kako vi pridete do tega, da pri meni sveta in razsodbe iščete, ki ste sami desetkrat bolj prebrisani, ko jaz? Pojdite domu, in pogodite se prijateljski med seboj!“

Princi so ga res ubogali, šli so domu in ravnali se po oporoki svojega očeta.

Kazalo V. zvezka.

	Stran:
Historija o trgovcu Razpotniku (386. do 391. noč) —	3
Historija o čudovitem konju, (391. do 403. noč) — —	19
Historija o princu Karastu in o Vili, (403. do 426. noč)	56
Historija o treh sestrah, (426. do 436. noč) — — — —	113
Historija o mladem princu in o zelenem tiču, (436. do 438. noč) — — — — — — — — — — — — — —	167
Historija o princu Mustimiru. (438. do 439. noč) — —	176
Historija o desetih ministrih, (439. do 441. noč) — —	183
Historija o nesrečnem trgovcu, (441. do 442. noč) —	196
Historija o princu Domagoju, (442. do 443. noč) — —	203
Historija o Trpislavu, (443. do 444. noč) — — — —	209
Historija o princu Radzivilu, (444. do 445. noč) — —	218
Historija o kralju Dabodinu in njegovih dveh ministrov, (445. do 448. noč) — — — — — — — — — —	225
Historija o abisinskemu kralju in kraljici, (348. do 451. noč) — — — — — — — — — — — — — —	239
Historija o zlatarju, (451. noč) — — — — — — — —	253
Historija o Nedeljku, (452. noč) — — — — — — — —	264
Historija o Lumiru in kraljici Vil, (452. do 458. noč)	272
Historija o arabskem kralju in o njegovih treh sinovih, (459. do 458. noč) — — — — — — — — — —	309

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

VI. zvezek.

NOVOMESTO 1882

Tiskal in založil J. Krajec.

Štir sto devet in petdeseta noč.

Historija o nekem kralju in treh prebrisanih ptičih.

Nekdaj so bili trije mladi možje, ki so bili prav prebrisani v vseh rečeh, pa vendar niso imeli sreče na svetu, ter se jim je prav slabo godilo, kakor se pogosto dogaja, da imajo ravno neumni ljudje srečo, pametni pa dostikrat nemajo kaj v usta dati.

To pride od tod, ker se ljudje pametnih ljudi bojé, ter rajše neumne v službo jemljó, ker so jim ti bolj slepo pokorni in tudi ne zapazijo tako kmalo njihovih zvijač.

Tako so bili tudi ti trije možje brez službe in niso vedeli, kako bi si pomagali. Eden pa si zmislil: „Glejmo, da kralj o naši umetnosti kaj zvé, morda jo bo on pripoznal in nam dobre službe priskrbel. Kakor so rekli, tako so storili. Sklenili so, da hočejo pred kralja iti in tam svojo umetnost pokazati. Podali so se tedaj v glavno mesto, kjer je kralj stanoval. Pa h kralju je bilo težko priti, ker so bile krog in krog palače vojaške straže postavljene in niso nikogar noter pustile. Ti prebrisani ptiči tuhtajo in tuhtajo, kako bi pred kralja prišli, ter jo kmalo stuhtajo. „Veste kaj“, reče eden iz med njih, „začnimo se mi zdaj tukaj pred kraljevo palačo prepirati in ravsati ter na moč vpiti. Kralj nas bo z okna slišal, nas bo dal prijeti ter pred se pripeljati in nas bo prašal, za kaj se prepiramo. Potem mu bomo razodeli vsak svojo umetnost. Tako so tudi storili. Začeli so se pred palačo prepirati in vpiti, da je bilo joj. Kralj zasliši to vpitje in ukaže straži,

naj vse tri prime in pred njega pripelje. Ko so pred kraljem stali, vprašal jih je, kdo da so in zakaj da se prepirajo?

„Mi smo se prepirali“, rečejo na to, „kdo izmed nas je bolj prebrisan. Kajti vsak izmed nas nekaj tacega zna, kar drugi ljudje ne znajo.“ — „Kakšne umetnosti pa znate?“ vpraša jih kralj. „Jaz znam izvrstno kamne rezati in poznam vsak žlahtni kamen, koliko je vreden“, reče prvi. Kralj mu reče: „Meni se zdi, da znaš ti le izvrstno ljudi slepariti.“

„Jaz se pa v konje dobro razumen“, reče drugi klativitez. Tretji pa reče: „Jaz pa ljudi tako dobro poznam, da znam vsakemu povedati, kdo je bil njegov oče ali njegova mati. Jaz mislim, da je moja umetnost več vredna, kakor to, kar moja dva tovarša znata. Pa ona dva mi tega nečeta pripoznati, da sem jaz najbolj prebrisan, zakaj moje umetnosti še nobeden ni znal, pa je ne bo.“

Kralj se je sicer začudil nad tem, kar so mu ti možje povedali, vendar jim ni hotel prav verjeti, in rekel je sam pri sebi: „Če ti možje resnico govoré, potem so vredni, da se jim jesti dá. Obdržal jih bom pri sebi in jih skušal. Če pokažejo, da so res taki umetniki, potem jih bom dobro preživil; ako pa ne, dal jih bom vse tri obesiti. Odkazal je vsakemu eno sobo v palači in ukazal, da se jim da jesti. Skrivej pa jih je dal stražiti, da bi mu kateri ne ušel.“

Skoro potem je kralj nekaj žlahtnih kamenov v dar dobil. Med njimi sta bila tudi dva kristala, katerih eden je bil čisto svetel viditi, drugi pa je imel madež. Kralj se zdaj spomni svojega kamnarezca, ga pokliče in mu pokaže tisti kristal, ki je bil ves

svetel viditi, z vprašanjem, naj pové, koliko je vreden.

— Mož tisti kamen skrbno ogleduje in ga obrača na vse strani, nazadnje pa reče: „Ta kamen ima ravno v sredi en madež.“

Ko je kralj to slišal, bil je ves razkačen in ukazal je: „Odsekajte temu tepcu glavo! Zakaj ta kamen je vendar čisto svetel, on pa pravi, da ima v sredi madež!“

Rabelj zdaj pristopi, zgrabi kamnarezca, ga priveže in mu hoče ravno glavo odsekati, kar stopi v sobo minister. Ko je ta slišal, zakaj gre, rekel je kralju: „Gospodar, prepričajte se preje in dajte kamen razbiti. Če se v njem madež najde, potem je mož resnico govoril; če pa ne, potem ga dajte umoriti.“ — Kralj reče: „Tvoj svet je dober“, ter razbije kamen s topom od sekire. Na svoje začudenje najdejo v kamnu velik madež.

„Kako si pa ti to videl?“ prasha kralj kamnarezca.

„Oči imam tako dobre“, odgovori ta. Na to ga kralj odpusti, ukaže, da naj mu vsak dan dvakrat toliko jesti dajejo, kot poprej.

„Čez nekaj časa je neki podložnik kraljev svoj danj ali tribut odrajtal temu kralju. Med stvarmi, ki so bile poslane, bila je tudi ena črna kobila, ki je imela tako črne dlake, ko noč ali pa kakor tinta.“

Kralj je imel veliko veselje s to kobilo in jo je večkrat gledat hodil. Pri tem se spomne tistega človeka, ki se je hvalil, da se v konje razumi. Da ga toraj poklicati. Ko pride, ga kralj vpraša: „Ti se razumeš v konje?“ Mož reče: „Se ve da, gospod.“ — „Dobro“, reče kralj, „zdaj presodi to kobilo, in če se zlažeš, prisežem pri Bogu, da ti bom glavo

odsekal!“ — „Kakor je vaša volja, gospod“, reče konjski mešetar. Potem so kobilo pripeljali.

Mešetar je hlapca prosil, da se je na kobilo vsedil in ž njo po dvorišči gori in doli jahal. Slednjič reče mešetar: „Gospod kralj, ta žival je res lepa in pravega arabskega plemena, lepo je raščena in lepo hodi. Le eno napako ima; če bi bilo mogoče, jej to napako vzeti, potem ga ni konja pod solncem, ki bi se mogel s to kobilo primerjati“.

„Kakošna pa je ta napaka? praša kralj. „Te kobile oče je bil prave krvi“, reče mešetar, „pa njena mati je bila druga žival, ki jo tudi lahko povem“. — „Le povej!“ zavpije kralj ves nevoljen. „Mati od te kobile“, reče mešetar, „je bila črna krava.“

Ko kralj to sliši, se je silno razjezil, poklical je precej rebeljna in ukazal, naj mešetarju glavo odseka, ter kričal: „Ti neumni bedak! Kako bo krava žrebe vrgla?“

„Je že dobro“, reče mešetar, „samo predno me umorite, prepričajte se, ali sem resnico govoril ali ne. Če je res, kar pravim, potem nimate uzroka me kaznovati; če pa ni res, potem storite kar hočete“. Na to je kralj poslal po onega človeka, ki mu je kobilo pripeljal.

Ko ta pride, vpraša ga kralj, če je kobilo kupil ali jo sam izredil? Mož odgovori kralju: „Jaz bom vse po pravici povedal. Kako je ta kobila na svet prišla, to je res čudno. Mi smo imeli lepo črna kravo, zlahtnega plemena, ki smo jo daleč iz tujega dobili; ta nam je vrgla to kobilo. To se je vsem čudno in neverjetno zdelo, pa vendar je resnica.“

Kralj se je nad tem zelo začudil. Ukazal je mešetarja izpustiti in mu rekel: „Ti si vendar prav imel, in zdaj spoznam, da se res dobro razumeš v konje. Pa povej meni, kako si mogel to spoznati?“ — „To je prav lahko“, reče mešetar, „le pogledjte kobili pod noge! Ali ne vidite, da je kopito spredaj nekoliko preklano? To pa vendar veste, da ima konj celo in okroglo kopito. Če se pa tej kobili natanjko pogleda na kopita, zapazi se kmalo na njih nekaj od kravjih parkljev, Čudno se mi zdi, da tega že davno niste videli“. Kralj je zdaj spoznal, da mešetar prav govori, zato je postal ž njim bolj prijazen, ter mu ukazal dati vsaki dan dvakrat toliko kruha in mesa, ko poprej.

Kmalopotem se je kralj spomnil tudi tretjega teh mož, kateri je trdil, da pozna človeško pokolenje. Ko pred njega pride, vpraša ga kralj: „Kaj ne, ti poznaš na vsakem človeku, kakšni so bili njegovi starši?“ Ko mu mož to potrdi, peljal ga je h kraljici in mu rekel, naj si jo natihoma ogleda, potem pa naj mu pove na samem, kakšnjega rodu da je kraljica. Šla sta toraj h kraljici in se menila pri njej o drugih rečeh. Ko prideta nazaj, in kralj praša, kaj je s kraljičinim rodom, odgovori mož: „Res je, da kraljici ni kmalo para na svetu, kar se tiče lepote, ljubeznjivosti, nežnosti, uljudnosti, postrežljivosti, bistroumnosti in vednosti; ona bi prekosila vse ženske na svetu, samo eno napako ima“.

„Kaj?“ zavpije kralj in potegne sabljo, „moja žena nema nobene napake! Kaj boš ti govoril, ti slepar!“

Na to vpitje so drugi ljudje prileteli, ter so kralja potolažili, da naj se ne prenagli in naj moža

ne pogubi, dokler ne vé, ali je kriv ali ne. Na to je kralj moža vprašal, kakšno napako da ima kraljica? Ta mu odgovori: „To napako, da je ciganski rod“.

Na to je kralj precej poslal po očeta kraljice, ki je bil imeniten grof v njegovem kraljestvu. Ko ta pride, se mu kralj zagrozi: „Precej povej po pravici, kdo je bila mati tvoje hčere, moje žene, če ne te usmrtil!“

„Slavni vladar!“ reče oče, „najbolje je, če človek resnico govori. Zato vam povem, da je bila mati moje hčere ciganka. Enkrat so prišli cigani k nam in ena ciganska deklica se mi je tako dopadala, da sem jo za ženo vzel. To je vse.“

Ko je kralj to slišal, odpustil je svojega tasta, jeza se mu je potolažila in rekel je tistemu prebrisanemu možu: „Povej mi, kako si ti na kraljici spoznal, kdo je bila njena mati?“

„Gospodar“, odvrne mu mož, „cigani imajo vsi črne oči, črne lase, košate obrvi in temno kožo. Iz teh znamenj sem prav lahko spoznal rod kraljice.“ Kralj je bil zdaj ž njim zadovoljen ter mu je ukazal dajati dvakrat toliko kruha in mesa na dan, kot poprej.

Čez nekaj časa se je kralj zopet spomnil teh mož in rekel sam pri sebi: „Ti možje so vendar tiči vsak v svoji umetnosti. Kamnarezec je kamen tako dobro poznal, mešetar kobilu, tretji je pa še čez vse ostroumen, ker pozna ljudi tako na tanko. Mene zelo mika, da bi ga še za moj rod prašal, da bi vsaj za trdno zvedel, če sem kraljevski sin ali ne“.

Na to da onega moža poklicati in ga vpraša: „Ali bi ti mogel tudi meni moj rod razodeti?“ —

„Zakaj ne“, reče mož, „pa le pod tem pogojem, da mi že zanaprej obljubite, da se mi nič žalega ne bo zgodilo, če resnico povem. Kajti z velikimi gospodi ni dobro črešenj zobati, oni človeku vse repiče v obraz pomečejo“.

„Je že dobro“, reče kralj, „obljubim ti, da se ti ne bo nič zgodilo, povej, kar hočeš, saj veš, da kralj svoje besede ne sme prelomiti“.

„Mogočni kralj“, reče mož na to, „če bova mi-dva imela take pogovore, potem naji ne sme noben človek poslušati; zato ukažite prej, naj se vsi drugi proč spravijo“. — Na to je kralj vsem dvornikom ukazal, naj se odstranijo, in ostala sta z vedežem sama. Na to mu vedež reče: „Mogočni vladar, vi niste kraljev sin, ampak otrok prešestnice“.

Ko je kralj to slišal, postal je ves bled in padel v nesvesti na tla. Ko se je zopet zavedel, ostal je dolgo časa ves zamišljen, potem pa je uzkliknil: „Prisežem pri Bogu samemu, da če je to res, kar govoriš, potem svojo krono odložim in jo tebi prepustim; kajti ne spodobi se, da bi kopile bilo za kralja. Ako si se pa zlagal, dal te bom precej umoriti“. — „Kar vi rečete, to je postava“, odvrne vedež.

Zdaj leti kralj s sabljo v roki v sobo stare kraljice, svoje matere, ter zavpije nad njo: „Pri živemu Bogu te zarotim, govori po pravici, če ne, te bom precej s sabljo razsekal“. Žena tresoča se na vseh udih, praša: „Kaj hočeš od mene zvedeti?“ — „Povej meni“, zakriči kralj, „čigav sin sem jaz?“ „Ker mi že s smrtjo groziš, bom po pravici povedala“, reče kraljica. Moj mož, stari kralj, ni imel nobenih otrok, ker je bil vedno bolan. Iz žalosti, da nema zaroda, shujšal je še bolj in nazadnje že

jesti ni mogel. Meni se je smilil, vedela sem, da se bo precej pozdravil, ako jaz dobim otroka in mu rečem, da je njegov. To me je zapeljalo, da sem se soznanila z našim dvornim pekom, tvojim očetom, in sad te ljubezni si bil ti. Ko si se ti rodil, bilo je veliko veselje po celem kraljestvu; naj bolj vesel pa je bil stari kralj. Vidiš, taka je bila moja pregreha“.

Kralj je šel ves žalosten k vedežu nazaj in mu ukazal, naj se sleče. Tudi kralj se je slekel. Potem sta obleko menjala: vedež je oblekel kraljevski plajšč, kralj pa neznatno in slabo obleko vedeža. „Jaz nočem dalje kraljevati“, rekel je kralj, „kajti za kopile je to previsoka čast. Bodi ti namesto mene kralj, ker si tako moder! Jaz pojdem pa v samostan, da me noben človek ne bo več videl! Samo to mi še povej, kako si ti mogel spoznati, da jaz nisem kraljev sin?“

„Ne zamerite, gospod“, reče vedež, „to sem spoznal po vaši umazanosti. Ko smo vam namreč jaz in moja dva tovarša tako lepe reči uganili, niste nas vedeli s čim drugim poplačati, ko s tem, da ste nam rekli več kruha in mesa dajati na dan. Iz tega sem spoznal, da morate biti ali kakega peka sin, ali pa kakega branjevca ali kuharja. Kajti ko bi se pretakala po vas prava kraljevska kri, ne bi bili nas tako umazano poplačali za našo umetnost, temveč nas bogato obdarili ali pa nas v visoko čast povzdignili“.

Kralj ni mogel drugzega odgovoriti, ko to: „Ti imaš prav“.

Potem je kralj vse velikaše in dvornike sklical, se odrekel svoje krone in jim predstavil vedeža kot

novega kralja, kteremu so morali vsi zvestobo priseči. — Kralj je šel v samostan in se ni več med ljudmi prikazal. Vedež je pa kot novi kralj srečno in dobro vladal, tako da so bili vsi bolj zadovoljni z njim, ko s prejšnim kraljem. Zatirane je branil, revežem rad pomagal, umetnike in pisatelje pa bogato podpiral. Vsi so rekli: „Ta je pač za kralja ta! ne pa oni skopi grobijan, ki je bil prej! Z eno zemljo, je mislil, da je vsakemu pomagano, pri tem je bil pa precej pripravljen, koga na smrt obsoditi“.

Vedež je naredil svoja tovarša, kamnarezca in konjskega mešetarja, za svoja ministra, in vsi trije so srečno vladali ter se še dolgo let z veseljem spominjali smešnih prizorov, ki so jih doživeli v palači pod starim kraljem“.

Štir sto in šestdeseta noč.

Historija o kralju Mrzobranu, ki je svoje kraljestvo zapustil.

Kralj Mrzobran se je naveličal vladati, je popustil svoje kraljestvo, se preoblekel v meniha in popotoval čisto sam v mesto Kajiro v egiptovski deželi. Mesto je našel v miru in lepem redu. Hodil je po prostornih ulicah in si ogledoval veliko mesto.

Tako je prišel tudi do kraljevske palače, ki je bila lepo in velikansko poslopje. Prav v tistem času se je vrnil egiptovski kralj Faraon z lova domu, spremljevan od mnogih gospodov in lovcev. Mrzobran se vstopi na stran in kralja spodobno pozdravi. Kralju Faraonu se je ponašanje tega meniha dopadlo, zato je dal Mrzobrana k sebi poklicati. Ko je Mrzobran prišel v kraljevo sobo, vprašal ga je kralj Fa-

raon, iz ktere dežele je v ta kraj priromal. Mrzobran odgovori: „Gospod, jaz sem eden tistih menihov, ki zmirom po svetu hodijo“. — „Dobro“, odvrne egiptovski kralj, „pa povej mi, zakaj si prišel ravno v naš kraj?“ —

„Gospod, to vam morem le skrivaj povedati“, reče kralj Mrzobran.

„Dobro, pa pojdiva v skrivno sobico!“ reče kralj Faraon in pelje Mrzobrana v drugo sobo. Tam je Mrzobran egiptovskemu kralju razodel, da je bil prej kralj, in zakaj je kraljestvo popustil. Kralj Faraon se je začudil nad takim samozatajevanjem, da kralj samovoljno popusti oblast, krono in bogastvo, ter postane reven menih. Vskliknil je toraj: „Hvaljen bodi večni Bog, ki povzdigne ali poniža kogar hoče! Pa moja historija je vendar še bolj čudna, kakor tvoja. Hočem ti jo vso povedati.

Historija od kralja Faraona.

Kralj Faraon je začel praviti: „Jaz sem bil revnih staršev sin in sem od mladosti pomanjkanje trpel. S trdim delom sem si prislužil deset srebrnjakov. Hotel sem si dober dan napraviti, ko sem ta denar potegnil, ter sem šel s tem namenom na glavni trg, da bi si kaj dobrega za jed kupil. Ko sem tako po ulicah hodil, pride mi velika množica otrok in odraščanih ljudi naproti, ki so se vsi smejali. V sredi med njimi je hodil mož, ki je nosil v gajbi opico, katero je za deset srebrnjakov na prodaj ponujal. Mene je nekaj gnalo, da bi to kratkočasno žival kupil, in res sem dal možu svojih deset srebrnjakov, da mi je opico dal. Vzel sem gajbo z opico

in vse vkup nesel domu. Domá pa sem bil v veliki zadregi, kako bi opici in pa samemu sebi jedi kupil, kajti ves svoj denar sem bil za opico dal in zdaj nisem imel ob čem živeti.

Ko sem tako premišljeval, kaj mi je storiti, skočila je opica iz gajbe in se spremenila v lepega, mladega moža. Ta mladi mož je meni rekel: „Priatelj, ti si me kupil za ves svoj denar, za deset srebrnjakov, in zdaj premišljuješ, kje boš za najudva jesti dobil“. — „To je res“, rečem jaz ves začuden, „pa za Boga, od kodi pa ti prideš?“ — „Nič me ne izprašuj“, reče mladi mož, „ampak vzemi ta cekin in kupi nama jedi in pijače“.

Jaz vzamem denar, nakupim različnih stvari za jed in pijačo, in imela sva se celi dan prav dobro pri vinu.

Drugi dan rekel je mladi mož proti meni: „Priatelj, to stanovanje je preslabo za naju, pojdi in poišči nama boljšega stanovanja“. — „Kakor ti veliš“, rečem jaz in grem ter najmem lepo stanovanje sredi mesta. To je vse on plačal. Tudi mi je dal denarja, da sem nakupil lepe hišne oprave. Potem je prinesel lepo, zlahtno obleko, kakor jo nosijo knezi, in mi ukazal, naj se v to obleko oblečem. Jaz ubogam in zlezem v to krasno obleko; po žepih pa sem našel vse polno cekinov in tolarjev. Obleka me je spremenila na enkrat v imenitnega gospoda. Bil sem sam na-se ponosen, ko sem imel dosti denarja in bil v gosposki obleki. Na to pa mi je ta človek rekel, naj grem h kralju in naj snubim njegovo hčer. Rekel mi je tudi, da me bo kralj rad vzela za zeta. To se mi je malo verjetno zdelo, vendar sem šel,

kakor mi je velel, princezinjo snubit. Tudi mi je svojega strežaja za spremljevalca dal.

Jaz grem v kraljevo palačo, in ko pridem do vrat, so me vojaki in stražniki s častjo pozdravili, ker sem bil tako bogato opravljen in so mislili, da sem velik gospod. Prašali so me, kaj hočem, in ko sem povedal, da bi rad s kraljem govoril, peljali so me k njemu.

Jaz se kralju po navadnem običaju priklonim in on mi odzdravi. Kot dar mu poklonim zavitek, ki ga mi je tisti mladi mož dal; v tem zavitku je bila žlahtna obleka za kralja. Prosil sem kralja, naj to malenkost v dar vzame. Kralj je na to dal tisti zavitek odvezati, in ko je pregledal lepoto te obleke, se je kar začudil in rekel: „Pri moji veri, take obleke nisem še videl in je tudi nemam v premoženji. Z veseljem sprejmen ta dar; pa kaj hočem jaz vam podariti, da bi bilo toliko vredno, ko ta obleka?“ — „Mogočni gospodar“, rečem jaz, „moja želja je, da bi postal tvoj žlahtnik, zato te prosim, da mi daš svojo hčer za ženo“.

Ko je kralj te besede slišal, obrnil se je k svojemu ministru in mu rekel: „Svetuj mi, kako se naj obnašam proti temu človeku?“ Minister mu reče: „Pokaži mu svoj najlepši demant in prašaj ga, če ima on jednacega, da ga bo svoji nevesti na dan poroke poklonil.“

Kralj gre in mi pokaže demant. Jaz mu rečem: „Kaj, ko bi vam jaz dva taka prinesel, ali mi boste potem dali princezinjo?“ Kralj reče, da bode. Potem sem jaz tisti demant za vzor seboj vzela in odšel.

Ko sem domu prišel, pravil sem mlademu možu, kako sem opravil, in mu pokazal kraljevi demant. On si ga ogleda in reče: „Danes je že prepozno, ker bo že kmalo noč; jutri pa ti bom prinesel deset takih demantov, da jih boš kralju nesel.“

Drugo jutro se je res odpravil na pot in skoro je prišel nazaj z desetimi takimi demanti. Jaz sem jih precej kralju nesel.

Ko je kralj te drage kamne videl, bil je ves očaran po njihovi lepoti in prašal je ministra, kaj mu je zdaj storiti.

„Princezinjo mu morate dati“, reče minister, „kajti vi ste zahtevali le en sam tak demant, on jih je pa deset prinesel“.

Na to je kralj poslal po sodnika in po pisarje, da so ženitovanjsko pismo spisali. Še tisti dan je bila prav slovesna poroka.

Zvečer pa sem obiskal svojega čudnega znanca, in ta mi je prepovedal, s svojo nevesto govoriti, dokler mi on tega ne dovoli. Jaz sem se ga bal, ker sem že videl, da je nenavadno umen človek, zato sem ga ubogal. Ko je bila tedaj gostija pri kraji in sva se z nevesto v svojo sobo podala, vsedel sem se v kot in tam celo noč čepel, ne da bi bil besedice izpregovoril. Še le zjutraj sem jo pozdravil, pa precej odšel proč po svojih potih. Ravno tako sem naredil drugo in tretjo noč. Moja nevesta je bila zaradi tega obnašanja zelo nejevoljna, ter me je tožila pri svoji materi kraljici in pri kralju.

Na to me da kralj pred se poklicati ter me hudó ozmerja, zakaj njegovo hčer tako zaničujem.

Štir sto ena in šestdeseta noč.

Jaz grem hitro domu in ves preplašen svojemu znancu potožim, kako sitnost da sem imel zavoljo njega. On mi na to reče, če pridem zopet z princezinjo vkup, naj od nje zahtevam zlati zapestnik, ki ga je na desni roki nosila in naj ga njemu prinesem: če to storim, je rekel, potem mi dovoli, s princezinjo v zakonu živeti. Jaz grem toraj k princezinji, jo prosim za zlati zapestnik ter jo zagotovim, da bova potem srečno skupaj živela. Ona mi je zapestnik precej dala in jaz sem ga svojemu znancu domu nesel. Potem sem šel k svoji mladi ženi in sem tam zaspal.

Pomislil pa, kako sem se jaz začudil, ko se drugo jutro zbudim in se znajdem v svoji stari kamrici pod streho, na revni slami in poleg sebe vidim na stolu svojo prejšno strgano in zanikrno obleko! Ves žalosten zlezem v svoje stare, strgane hlače, se pokrijem s svojim ljuknjatim klobukom ter grem ves žalosten iz hiše na ulice, ne vedoč, kam bi se dejal in kaj bi počel, da bi svojo zgubljeno srečo nazaj dobil.

Ko pridem v obližje kraljevo palače, vidim na cesti copernika sedeti, ki je imel nekaj kosov papirja pred seboj, ter je ljudem prihodnost vedeževal. Jaz stopim k njemu ter ga prijazno pozdravim.

On se uljudno zahvali, in ko me nekoliko časa od glave do pête pregleduje, zaupije na enkrat: „Kako, ali te je oni hudobnež goljufal za srečo in za ženo?“

Jaz odgovorim, da me je. Na to mi copernik veli nekoliko počakati in sestiti. Jaz se vsedem k njemu na tla; ko se je pa radovedna množica raz-

šla, rekel mi je copernik: „Priatelj, tista opica, ktero si ti za deset srebernikov kupil, in ki se je potem spremenila v mladega moža, to ni noben človek, ampak hudoben duh, in ta duh je v mlado princezinjo močno zaljubljen. On pa se jej ni mogel približati, dokler je nosila na roki tisti zlati zapestnik, ki ima veliko čarodejno moč v sebi.

Da bi zapestnik v roke dobil, poslužil se je hudobni duh tvoje pomoči. Zato te je napravil in ti pomagal, da si princezinjo za ženo dobil, samo da si ti mogel do nje priti in jej zapestnik vzeti. Zdaj pa, ko ima on njen zapestnik v rokah, zdaj je princezinja v oblasti tega duha in si ne more pomagati. Pa jaz jo bom temu hudobnežu že zasolil ter ga popolnoma pokončal, da bodo ljudje in duhovi pred njim mir imeli, kajti on je eden tistih prokletih duhov, ki so bili Bogu nepokorni.

Na to mi je copernik pisemce napisal, zapečatil in mi rekel: „Pojdi po zapadni cesti tje v puščavo, do tje, kjer boš videl tri velike palme stati. Tam počakaj tako dolgo, da vidiš imenitnega gospoda z velikim spremstvom mimo priti. Temu daj to pismo in on ti bo pomagal.“

Jaz vzamem pismo in se podam na tisti kraj, kamor mi je copernik rekel. Po celodnevni hoji pridem do tistih treh palmovih dreves, ter te vsedem, da bi doživel, kar se je imelo zgoditi.

Noč se je naredila in jaz sem nekoliko zadremal. Proti polnoči pa me zbudi neznana svetloba, ki je proti meni prihajala. Ko svetloba bliže pride, videl sem več sto ljudij, ki so baklje nosili. Bilo mi je nekako tesno pri srcu, ker nisem vedel, kaj to pomeni; vendar sem na mestu ostal, ker mi je

copernik rekel, da morem pričakovati imenitnega gospoda. Koj se mi je zdelo, da ta gospod prihaja. Velika vrsta bakljonoscev je šla mimo mene, dva in dva vstric. Slednjič pride kralj na vozu, obdan od obilne straže, ki je peš pri vozu hodila. To je bil kralj duhov. Jaz se mu približam, se mu globoko priklonim, ter mu izročim pismo. On pismo odpečati in ga bere na glas. V pismu pa je stalo:

„Vedi, o kralj duhov, da je človek, ki ti to pismo prinaša, v veliki sili. Ti ga zamoreš rešiti, ako uničiš njegovega sovražnika. Če mu nečeš pomagati, bój se za svojo lastno varnost, kajti maščevanje ti ne odide, ako pravice ne spoznaš. Zdravstvuj!“

Kralj duhov je celo stvar že vedel, ker so mu njegovi duhovi vse povedali, kaj se po svetu godi. Pa do zdaj se ni bil dosti zmenil za to. Ker se mu je pa copernik tako grozil, vstrašil se je, kajti tudi on je bil pod oblastjo viših duhov, ki stojé v Božji milosti in zato navadne ali pa hudobne duhove premagajo. Kralj duhov toraj precej pokliče nekaj duhov, ter jim ukaže, da zleté v kraljevo palačo v Kajiro in zgrabijo tam hudobnega duha, ki se pri princezinji mudi, ter ga nemudoma sim pripeljejo. Med tem časom se je vsa vrsta duhov vstavila in počakala. Ni minula ena ura, kar že priženô tistega hudobnega duha. Ko ga pred kralja postavijo, zavpije ta nad njim: „Hudobna nesnaga, zakaj si tega moža tako opeharil?“

„Slavni vladar“, reče duh, „to sem storil le zavolj lepe princezinje, da bi njo v svojo oblast dobil, ker jaz sam nisem mogel priti do njenega čudovitega zapestnika. On mi je zapestnik prinesel in tako sem princezinjo v svojo oblast dobil.“

„Precej daj možu zapestnik nazaj“, reče kralj duhov, „če ne, ti bom dal glavo odsekati“.

Tisti hudobni duh pa je bil zelo trdovraten in se je še svojemu kralju zoperstavljal. „Nobeden mi ne bo vzel tega zapestnika!“ je kričal, ter skušal ubežati.

Na to ga je dal kralj duhov zvezati, mu zapestnik vzeti, in potem so mu glavo odsekali.

Na to je kralj duhov meni zapestnik izročil. V tem hipu so zginili vsi duhovi spred mojih oči, in bil sem zopet v tisti dragoceni obleki, ki mi jo je hudobni duh prej dal. Šel sem potem v mesto nazaj in ker sem bil v kraljevski obleki, so me stražniki precej spoznali in me s častjó sprejeli. Vsi veseli so klicali: „Naš zgubljeni princ je zopet nazaj prišel“. Potem sem šel v sobo princezinje, moje žene, pa našel sem jo spajočo, kakor takrat, ko sem zadnjič od nje proč šel. Ona je bila namreč ves ta čas spala in hudobni duh jo je samo v sanjah trpinčil in motil. Ko sem jej zapestnik na roko priklenil, se je zbudila. Od tega časa sva srečno skupaj živela. Njen oče, egiptovski kralj, ni imel nič sinov, in tako sem po njegovi smrti jaz kralj postal, kakor sem še danes.“

Ko je kralj Faraon svojo historijo končal, izrekel je odstavljeni kralj Mrzobran svoje začudenje nad to čudno dogodbo. Kralj Faraon pa je rekel: „Nikar se ne čudi, kajti čudna so včasih Božja pota. Človek obrača, Bog pa obrne. Ker si ti svoje kraljestvo popustil, hočem te jaz narediti za svojega ministra, ako hočeš pri meni ostati, in živela bodeva, akor brata in prijatla“.

„Kakor ti hočeš“, reče Mrzobran. Na to mu je kralj Faraon dal krasno obleko, ministerski pečat, in po vrhu še lepo palačo z velikimi vrtovi, njivami in gojzdi. Minister Mrzobran je službo precej nastopil, je vsak dan dvakrat imel svoje ministerske svete in rzsodbe, ter je sodil tako pravično, da se je njegov glas kmalo razširil po celej deželi.

Kdor koli je imel kako pravdo, komur koli se je krivica zgodila, vsak se je z zaupnostjo obrnil do ministra Mrzobrana. Vsi so ga blagoslavljali. Tako je živel kot minister več let, kralj Faraon je bil ž njim zadovoljen, in Mrzobranu ni bilo treba žal biti, da je svoje kraljestvo zapustil.

Nekega večera je bil kralj Faraon prav otožen. Zato je poslal po svojega ministra Mrzobrana, ter ga prašal, kaj bi storil, da bi se nekoliko razvedril. Minister mu je svetoval, naj gre svoje zaklade gledat. Kralj je to storil, pa nič ni pomagalo, ostal je žalosten, kakor poprej. Zato je ministru rekel: „Preobleciva se in pojdiva po mestu pogledat.“ Minister je bil precej zadovoljen.

Preoblekla sta se v meniha ter hodila po mestu. Tako sta prišla do blaznice, kjer so bili blazni zaprti. Ko vstopita, vidita dva moža, katerih eden je nekaj čital, drugi je pa poslušal. Kralj se začudi in praša moža, ali sta res blazna? Na to mu odgovorita: „Midva sva pri polni pameti, pa najine historije so tako čudne, da jih je vredno zapisati“. — „No, povedita jih!“ reče kralj. Na to je mož, ki je bral, začel tako pripovedovati:

Štir sto dve in šestdeseta noč.

Historija prvega norca.

„Jaz sem bil trgovec in sem imel prodajalnico za indiško blago, platno in sukno, svilo in drugo tkano robo za obleke. Moja kupčija je šla dobro od rok in imel sem veliko dobička. Ko sem nekega dne sedel v svoji prodajalnici, prišla je neka stara ženska v prodajalnico in me vprašala, če imam kaj lepih kosov indiškega blaga? „Kolikor hočete in kakoršnih hočete“, rečem jaz. — „No, pa pokažite!“ odvrne ona. Jaz jej pokažem prav lep kos, ki se jej je dopadel; zato je vprašala, koliko velja. Jaz rečem, da pet sto goldinarjev; ona mi denar odšteje in vzame blago seboj. Imel sem sto in petdeset goldinarjev dobička v žepu. Drugi dan je spet prišla, kupila kos blaga in odšla. Tako je hodila v prodajalnico skozi štirinajst dni in je vsak dan precej nakupila, Petnajsti dan si je spet izbrala en kos; ko je pa hotela plačati, ni imela denarja pri sebi.

„Gospod“, rekla je meni, „po nesreči sem mošnjo z denarji doma pozabila.“ — „To nič nede“, rekel sem jaz, „le vzemite blago seboj, boste pa drugikrat plačali; in če nikoli ne plačate, tudi ne bo taka škoda“. — Toda ženska o tem ni hotela nič slišati, ampak je silila v mene, naj ž njo grem, da mi bo plačala. Na to sem se dal pregovoriti, sem zaprl svojo prodajalnico in šel ž njo. Ko tako nekoliko časa skupaj hodiva, prideva do neke hiše, kjer ženska postoji in potegne robec iz žepa.

S tem robcem mi je hotela oči zavezati. Jaz sem se branil in ženo vprašal, čemu to? Ona mi reče: „V tej ulici so tako lepe ženske, da se boste

vi gotovo zaljubili, če katero vidite. Ker se za vaš dušni pokoj bojim, hočem vam oči zavezati, da nobene ne boste videli.“

Res mi ni dala prej miru, da sem si moral dati oči zavezati. Potem me je za roko vodila do njenega doma. Tam potrka na vrata in prišli so nama odpirat. Ko vrata zopet za nama zapre, razvezala mi je zopet oči. Jaz pogledam okoli sebe in videl sem na svoje začudenje, da sem v tako lepi palači, kakoršne imajo le kralji in cesarji.

Na to me je ženica peljala v sobo, kjer sem videl vse tisto blago nakopičeno, kar ga je pri meni nakupila. Potem ste prišli v sobo dve mladi in čudno lepi ženski, ter ste me prijazno pozdravili. Prinesli ste iz sosedne sobe več ko petdeset stolov in bogato pretkanih preprog, ki ste jih po tleh razgrnile. Potem je prišlo vse polno mladih deklet v sobo, po dve in dve vkup, ter so posedle vse tiste stole. Za njimi je prišla najbolj imenitna ženska, spremljevana od deset deklet. Ta je bila tako lepa, da se mi je kar v glavi zmotilo, ko sem jo zagledal.

Ta poslednja, ki je bila videti kakor kraljica med njimi, vsedla se je na prestol in poklicala ono staro ženico k sebi, ki je bila mene tje pripeljala. „Ljuba moja mamka“, jo vpraša, „ali ste pripeljali tistega mladega moža?“ — „Sem, ljuba moja“, reče starka, „tukaj je!“ — „Pripelji ga sim!“ reče lepa gospodična.

Ko jaz to slišim, se kar vstrašim. Mislil sem, da jej ni prav, da sem se med ženske vrinil, in da me bo umoriti ukazala. Stara ženica me je za roko peljala tje k zlatemu prestolu. Lepa gospodična se je nasmejala, me pozdravila in mi velela sestiti.

Ko se vsedem, začela se je z menoj pogovarjati ter me je vprašala: „No, ali se vam kaj dopadam? Ali mislite, da sem vredna, vaša žena postati?“ Jaz jej odgovorim: „Kako morete kaj takega prашati mene, ki nisem vreden, da bi vaš hlapec bil, toliko menj vaš mož.“

„Mladi mož“, reče ona, „jaz se ne šalim. Jaz tebe ljubim in te hočem za moža“. Zdaj sem že videl, da se gospodična ne šali z menoj, pa tega nisem mogel razumeti, kako da se je ravno mene domislila, ko se vendar v mestu ni majnkalo dosti drugih mladih mož, ki so bolj med svet zahajali.

Bila je z menoj vedno bolj prijazna. Zato sem tudi jaz bolj pogumen postal in sem jej nazadnje rekel: „Spoštovana gospica, če v resnici tako mislite, kakor govorite, potem ni ugodnejšega časa, ko danes, da se končno dogovoriva“. — Ona reče: „To bo moj najlepši dan, ko postanete vi moj mož“. — „Jaz prašam: „Kaj vam hočem za doto prinesti?“ in ona reče: „Zadosti je tisto blago, ki so ga danes moja mati od vas domu prinesli“. Jaz sem trdil, da to ne zadostuje, ona pa je rekla, da ni treba družega, in še pristavila: „Še danes bom poslala po pisarje, da bodo ženitbeno pogodbo spisali in poroka mora še danes biti. Toda le pod enim pogojem vas vzamem!“ — „Pod kakšnim pogojem?“ prašam jaz. Ona odgovori: „Pod tem pogojem, da ti ne smeš nikoli z nobeno drugo žensko zabavati se ali kratkočasiti in kar je takega.“ S tem pogojem sem bil jaz precej zadovoljen, saj si nisem mogel lepše ženske želeti; zato sem jej obljubil, da se ne bom pregrešil zoper zakonsko zvestobo ne z djanjem, ne s pogledi, ne z besedami. Na to je poslala po pi-

sarje, po priče in po duhovnika, in poroka se je še tisti dan dovršila. Mene so preoblekli v krasno novo obleko, in po poroki začelo se je ženitovanjsko veselje. Jedli smo najboljša jedila in pili najboljša vina, plesali pa tako, da se je vsa hiša tresla.

Z mojo mlado ženo sva se prav dobro razumela. Deset dni je minulo v samih veselicah. Po preteku tega časa pa sem se spomnil svoje matere in rekel svoji ženi: „Zdaj je že dolgo, kar nisem bil domá in nisem videl svoje matere. Ona je gotovo v velikih skerbah zavoljo mene, ker ne vé, kam sem prišel. Dovolj mi tedaj, da grem malo domu pogledat, pa tudi v mojo prodajalnico“. Žena mi odgovori: „To se lahko zgodi; vsak dan lahko obišeš svojo mater, pa tudi v prodajalnici se lahko nekoliko časa mudiš; samo moja mati te bodo spremljevali tje in nazaj“. Jaz sem bil s tem zadovoljen.

Starka je prišla, mi zavezala oči in me peljala do konca tistih ulic. Tam me je spustila in mi rekla: „Opravite svoje posle. Zvečer ob šestih pa me morate že tukaj na tem mestu čakati, da vas bom nazaj peljala.“

Jaz grem na svoj dom in najdem svojo mater vso v žalosti zavoljo mene, ker me toliko časa od nikoder ni bilo. Vsa solzna mi je prihitela naproti in me objela. Jaz jej rečem: „Nikar se ne jokajte, ljuba mati, kajti jaz sem v tem času veliko srečo našel.“

Na to sem jej začel praviti, kaj se mi je v tem času pripetilo in kakó sem se oženil. „Vidiš“, Bog ti je dober!“ reče mati, „pa vsak teden dvakrat me moraš obiskati!“ Jaz sem jej to rad obljubil. Potem sem šel v svojo prodajalnico in sem do

večera prodajal blago, kakor sem bil prej navajen. Ob šestih pa sem šel na določeno mesto, kjer me je starka že pričakovala in me peljala na dom moje žene. Tako sem skozi tri mesece vsak dan hodil v prodajalnico in k materi, zvečer pa me je tašča peljala k ženi nazaj.

Pri vsem tem pa sem bil vendar zvedljiv, kdo je moja žena in odkodi ima toliko bogastva. Enkrat pa sem o tej zadevi prašal neko deklo v hiši. Ta mi je rekla: „Gospod, historija naše gospé je čudna, pa jaz je ne smem povedati, če ne, me bo dala umoriti“.

Ko sem jej pa obljubil in s prisego potrdil, da ne bom nikomur nič povedal, začela mi je tako praviti:

„Vaša žena, naša gospa, je šla enkrat v toplice. Na poti proti domu nazaj je šla mimo vaše prodajalnice. Bila je ravno nedelja, in vi ste sedeli v praznični obleki pred prodajalnico na klopi in se pogovarjali z enim prijateljom. Tačas vas je videla in se v vas zaljubila. Ko je domu prišla, bila je tako otožna, da ni mogla nič jesti. Postala je vsa bleda in slaba. Tudi prihodnje dni jej nič ni odleglo, bila je vedno slabejša. Njeno mater je to začelo skrbeti in šla je po zdravnika. Ta pa nič ni spoznal, kaj je naši gospodični. Zvedeli smo potem za neko staro ženico, da zna prav dobro zdraviti in da je že veliko ljudi ozdravila. Poslali smo po njo. Ta je res spoznala, da naši gospodični družega ni, kakor da je zaljubljena. Poklicala je mater na stran in jej na tihem rekla: „Draga gospa, ne zamerite, vaša hčerka je zaljubljena in ne bo prej zdrava, dokler jej tistega ne pripeljete, ki ga ljubi“.

Ko je modra ženica odšla, podala se je mati k bolni hčerki in jo začela izpraševati. Pa gospodična se je sramovala in ni hotela povedati, kaj in kako. Še le čez dvajset dni jo je mati tako daleč pripravila, da je povedala, kako vas ljubi, kakšen ste in kje vas je videla. Materi se je hči smilila, zato je šla vas iskat in vas je v hišo pripeljala, kakor sami veste. Tako se je zgodilo; pa tega ne smete nikjer povedati“. Tako mi je dekla pravila to stvar. Jaz sem res molčal o tej stvari, kakor bi nič ne vedel, in živel sem srečno naprej, med tem časom pa po dnevi zmirom hodil v svojo prodajalnico in tudi k materi na dom.

Štir sto tri in šestdeseta noč.

Nekaj mescev je po tem preteklo, ko sem spet enkrat v svoji prodajalnici sedel. Skozi okno sem videl neko mlado dekle, ki je zatega petelina mimo neslo. To mi je bilo novo in brž skočim iz prodajalnice na ulice, da bi lepo reč bolje videl. Bil je petelin ves kakor zlat in z biseri obrobljen. Ponužala je tega petelina trgovcem tam okoli in drugim gospodom, ki so mimo šli. Iz začetka so obetali po pet sto goldinarjev, pozneje so ga prignali že na devet sto in petdeset. Jaz sem kar molčal in poslušal. Nazadnje je prišla brhka deklica k meni in mi rekla: „Vsak od gospodov je že nekaj ponudil, samo vi nič ne obljubite!“ — „Meni je ta stvar od več“, rečem jaz. — „Pa vendar“, reče dekle, „nekaj več morate obljubiti, da boste druge gospode malo razdražili!“ — „No, bom pa za 50 gl. več obljubil, da bo ravno tisoč“, rečem jaz.

Ona je bila precej zadovoljna s kupom, in jaz sem stopil v svojo prodajalnico po denarje. Bil sem namenjen, tega petelina svoji ženi v dar pokloniti. Ko sem dekletu denar izplačati hotel, ga ni hotela vzeti, ampak rekla je, naj jej namesto denarja dovolim, da me sme v lice poljubiti. Jaz si mislim: „Za tisoč goldinarjev se to že lahko stori“, in jej ponudim lice. Ona pristopi, pa namesto da me poljubi, me prav močno vgrizne v lica. Petelina je pustila in stekla pri vratih ven.

Zvečer sem šel kakor po navadi domu. Našel sem svojo ženo na zlatem prestolu sedečo in v škrlat oblečeno. Držala se je prav kislo. Jaz sem si mislil: „Bog daj, da bi se vse to srečno skončalo.“

Na to se jej približam, potegnem tistega nesrečnega petelina iz suknje ter ga jej ponudim rekoč: „Ljuba moja, vzemi ta lepi dar, kupil sem ga zate za tisoč goldinarjev“.

Ona pogleda petelina in me praša: „Kaj to si ti kupil?“ Ko jej potrdim, me praša: „Zakaj imaš pa lice zavezano?“

Jaz sem se kar zganil pri teh besedah.

Ona pa je poklicala svoje služabnice in jim nekaj velela. Kmalo potem so prinesle v sobo truplo mladega dekleta, pa brez glave. Glavo je ena druga posebej prinesla. Ko glavo zagledam, sem precej spoznal, da je to glava tistega dekleta, ki me je zjutraj v lice vgriznila. Moja žena je pa zdaj uzkliknila: „Jaz ne potrebujem takih igrač, ker jih imam sama zadosti. Saj petelin je bil moj. Hotela sem tvojo zvestobo skušati in poslala sem dekle s zlatim petelinom k tebi in jej ukazala, naj te skuša.“

Ker si se skušnjavi udal, zato se poberi izpred mojih oči in nikoli več se mi ne prikaži.“

Ko je moja žena to izgovorila, prijela me je njena mati za roko, mi zavezala oči in me peljala iz hiše na tisti prostor, kjer me je po navadi spuščevala. Tam mi je rekla: „Hodi z Bogom!“ in zginila je.

Jaz sem bil zaradi te velike izgube in nesreče tako žalosten, da sem po ulicah tekal in kričal: „Joj meni, kaj sem naredil, da sem tako lepo in bogato ženo zapravil!“

Ljudje so mislili da norim, in so me v to norišče zaprli.“

Ko je kralj Faraon to historijo slišal, zasmilil se mu je mladi mož v srce, in začel je premišljevati, kako bi mu pomagal. Čez nekaj časa reče ministru Mrzobranu: „Rečem ti, minister, če ne najdeš žene tega moža, zapade mi tvoja glava.“

Minister se je vstrašil in je prosil za tri dni odloga. To mu je kralj dovolil.

Minister je vzel mladega moža seboj in iskala sta dva dni hišo tiste gospe, pa je nista mogla najti. Potem ga je minister prašal, če bi še spoznal tisti kraj, kjer mu je tašča po navadi oči zvezala. Mož je rekel da bi ga. Poiskala sta tedaj tisto cesto. Od tod sta potem šla naprej in prišla do velike palače, ktera se jima je prava zdela. Minister je potrkal. Služabnice so prišli odpret in peljale ministra pred gospo.

Minister je bil v svoji dostojanstveni obleki, je tudi povedal gospej, kdo je, in da je poslan od kralja, da se more ona precej sprijazniti s svojim možem. Ona se je precej podala in rekla: „Če kralj ukaže, mo-

ram ubogati.“ Tako je mladi mož prišel nazaj v palačo svoje žene, in zanaprej srečno z njo živel. Bila pa je to princezinja, hči nekega sosednega kralja, ki po smrti svojih starišev ni hotela več na svojem dvoru živeti, ker z mladim kraljem, svojim bratom ni bila složna.

Ko je bilo to tako lepo poravnano, dal je kralj še družega norca iz norišnice pripeljati, da bi mu ta svojo historijo pripovedoval.

Historija družega norca.

„Gospod“, začel je praviti drugi norec, „jaz sem bil trgovec, in sicer, ko sem sam začel, najmlajši trgovec v celem mestu, kajti bil sem komaj osemnajst let star. Ko sem nekega dne v svoji prodajalnici sedel, stopila je neka ženska v mojo prodajalnico in mi izročila pismo. Ko to pismo odpečatim, najdem v njem več pesmic, ktere so moja lepoto opevale, zraven pa je bilo še nekaj vrstic, s katerimi me je neka ženska v nežnih besedah imenovala svojega ljubčeka. Jaz sem mislil, da si hoče kdo z menoj norčevati, zato sem ženski, ki je pismo prinesla, par zaušnic založil in jo spodil. Komaj pa je odšla, bilo mi je žal, da sem to storil, in bal sem se, da se bodo sorodniki te ženske nad menoj maščevali. Pa popraviti se stvar ni dala več.

Od tega je preteklo deset dni, kar stopi v mojo prodajalnico lepa, krasno oblečena gospa. Bil sem kar očaran po njeni lepoti. Ona me vpraša: „Ali imate pri vas kaj obleke za ženske?“ Jaz rečem: „Kar si le zberete, lepa gospa.“ Na to si je izbrala več reči, ki so imele precejšno vrednost. Ko me je

za ceno prašala, rekel sem: „Lepa gospodična, vzemite to za dar, pa povejte mi, če smem prašati, čigava hči da ste?“ Ona odgovori: „Jaz sem hči mestnega sodnika.“ Na to sem jo precej vprašal, če bi vzela mene za moža? Ona je bila precej pri volji in je rekla: „Če greš ti mene k mojemu očetu snubit, rekel bo, da ima le eno samo hčer, da je pa tako grda, da se ti je ne upa ponuditi. Ti moraš pa le trditi, da je dosti lepa za te, in da jo hočeš vzeti.“ — Potem sem jo še vprašal, kdaj bi bil najboljši čas, da grem k očetu? In ona mi reče: „Čez tri dni imamo hišno veselico in pridejo k nam vsi sorodniki. To bo najlepši čas za najino zaroko.“

Kakor mi je rekla, šel sem čez tri dni k nad-sodniku hčer snubit. Bil je ravno njegov god in vsa imenitna gospôda si je vrata podajala, da mu srečo za god voši. V njegovih hiši so bili pa zbrani sorodniki in prijatli. Tudi jaz se mu poklonim, in tudi mene povabi k večerji. Tam smo se zabavali in dobro jeli in pili. Nazadnje sem pa vstal in rekel: „Gospod, moja želja je, da vzamem vašo poštено in pobožno hčer za ženo.“

Na te besede se je sodnik zamislil; čez nekaj časa pa je rekel: „Prijatelj, moja hči je nesrečna. ker ima jako gerdo postavo; ona ni za možitev.“ Jaz pa sem odgovoril: „Naj bo kakoršna hoče, jaz jo bom vzela.“ — Sodnik pa je rekel: „Tvoja volja naj se izpolni, pa le pod tem pogojem, da ona pri meni v hiši ostane, in da se tudi ti k nam preseliš.“ — „Jaz sem z vsem zadovoljen“, rekel sem vesel, ker sem mislil, da bom ono lepo dekle za ženo dobil, ki je bila pri meni v prodajalnici.

Zmenila sva se s sodnikom, da bo čez tri dni poroka. Potem me je on peljal k moji nevesti, svoji hčeri. Pa mislite si, kako sem se jaz vstrašil, ko vidim pred saboj pokveko, ki je bila majhna, grbasta, na eno oko slepa, kozava, šepasta in sploh odurna, kar se le misliti more. Zdaj sem še le sprevidel, kako me je ona ženska prevarila. Zdaj nisem vedel, kaj bi počel. Čez tri dni je imela biti poroka, in jaz si nisem upal pred sodnikom svoje besede nazaj vzeti, ker je bil on mogočen mož, in bi me bil lahko strogo kaznoval. Kaj mi je bilo toraj storiti?

Drugo jutro rano vstanem, grom skrivaj iz hiše in se podam v mojo prodajalnico. Tam sem ves zamišljen sedel, ne vedoč, kaj bo z menoj. Kar na enkrat pride tista gospodična, ki me je tako pošteno prevarila. Ona stopi v prodajalnico in me pozdravi. Jaz pa ves besen jo začnem zmirjati ter jo prašam, zakaj me je tako grdo nalagala? Ona pa reče: „Hodobnež, ali se ne spominjaš, ko sem ti nekega dne prinesla najljubeznjivejše pismo in si me ti za to tepel in iz prodajalnice spodil? Vidiš, zdaj sem se pa jaz nad teboj znosila!“ — Jaz pa, ves pobit, začel sem jo oproščenja prositi in kazati, kako mi je žal, da sem to storil. Ona pa mi reče na to: „Nič se ne boj, jaz ti bom pomagala. Ti pojdi h konjedercu, plačaj ga dobro in nauči ga, naj on reče, da je tvoj oče. Potem ga nauči, naj pride on in njegova žena in cela družina k tebi v sodnikovo hišo, pa godce naj pripeljajo seboj. Sodnik bo konjederca in godce prašal, kaj to pomeni. Ti mu morajo pa reči, da so prišli tebi častitat in srečo vošit, da si postal zet višega sodnika, akoravno si le konjederca sin. Sod-

nik se bo nad teboj zarezal in te vprašal, kako si se mogel kot šintarski sin tako prederzniti, da si prišel njegovo hčer snubit? Ti moreš pa odgovoriti: „Gospod, saj ravno zato sem to storil, da bi dosegel višjo čast in da bi se moj šintarski stan pozabil, katerega me je sram.“ Sodnik pa od tega ne bo hotel nič slišati, konjederca ne bo hotel za zeta, in cela ženitev se bo razdrla. Tako boš ti grde neveste rešen.“

Jaz sem tako naredil, kakor me je krasotica naučila. Šel sem h konjedercu, ga dobro podmitil, ter ga podučil, kako naj stori. Jaz sem šel potem v sodnikovo hišo in se delal prav veselega.

Kmalopotem pridejo konjederca in njegovi hlapci in otroci, pa godce so imeli seboj, in ti so začeli na dvorišči sodnikove hiše gosti in „živio!“ kričati. Vmes so tudi vpili: „Bog živi gospoda sodnika, da je enega iz našega stanu za zeta vzel!“

Sodnik je konjederca poznal in je mene prашal, kaj to pomeni, da konjederec z godci doli na dvorišči vrišči in vpije? Jaz sem mu odgovoril: „Gospod tast, to je moj oče in otroci so moji bratje. Veseli jih, da sem jaz tako visoko čast dosegel, akoravno sem le konjederčev sin! Zato so prišli z godbo meni srečo vošit.“

Sodnik pa je postal ves besen in razkačen, ter je mene začel zmirljati, da sem ga prevaril, ker mu tega nisem prej povedal, in da on neče konjederca za svojega zeta. Jaz pa sem se nalašč delal, kakor da bi ne odstopil rad in sem rekel: „Kar je sklenjeno, je sklenjeno; vi ste mi besedo dali in jo morate držati!“ Na to mi je začel z lepa prigovarjati in mi denar ponujati. Nazadnje sem vendar odjenjal

pod tem pogojem, da mi mora tisoč cekinov odškodovanja izplačati. On mi je denar z veseljem odštel, jaz sem ga pa še z večim veseljem vzel in jo vbral proti domu. Vsak si lahko misli, kako sem bil vesel; saj bi bil še sam rad tisoč cekinov plačal, samo da bi se bil take neveste znebil! Konjedercu in njegovim hlapcem sem dal toliko denarja, da so lahko cel teden zanj pili.

Drugi dan je prišla spet ona lepa ženska v mojo prodajalnico. Jaz sem se jej zahvalil za dobri svet in jej vse povedal, kako se je godilo. Potem sem jo prašal, ali me hoče za moža vzeti? Ona je bila precej zadovoljna, in tako sva se vzela in sva srečno skupaj živela. Letos pa je moja žena na enkrat zbolela in umrla. To me je v tako žalost spravilo, da so me za norca spoznali in v norišnico zaprli, čeravno sem pri polni pameti.“

Kralj Faraon se je smejal nad to historijo in je ukazal, da morajo tega človeka iz norišnice izpustiti. Mladi mož je potem vodil svojo kupčijo naprej, se vdrugič oženil in zadovoljno živel. Kralj Faraon ga je večkrat k sebi povabil, ker ni mogel pozabiti njegove čudne historije. Enkrat pa je ta mož rekel: „Moja historija je že čudna; pa še bolj čudna je „historija od modrijana in njegovega učenca.“ — „Kakošna pa je ta?“ vprašal je kralj. Mož pa jo je začel praviti tako:

Štir sto štir in šestdeceta noč.

Historija o modrijanu in njegovemu učencu.

„Enkrat je bil učen in pobožen modrijan, kateri se je od sveta čisto ločil in je prav kakor puš-

čavnik živel v majhni hišici blizo velike cerkve. Pečal se je s tem, da je molil in pa učene bukve prebiral, da bi še bolj učen in pa moder postal.

Tako je živel nekaj let, kar pride enkrat mlad fantiček k njemu, ki ni imel ne očeta ne matere več živih, ter je pogumno iskal pomoči pri puščavniku, ktereга dobrosrčnost je slišal hvaliti. Ta deček je modrijana prosil, naj ga vzame za svojega učenca. Modrijan je bil pri volji, pa je fanta prašal, od kod pride in kdo so njegovi stariši? Fant je odgovoril: „Jaz sam nevem, čigav sem, ker ne poznam ne očeta ne matere.“

Modrijan ga zdaj ni dalje izpraševal, ter ga je obdržal pri sebi. Fant je vse ubogal, kar mu je puščavnik ukazal, ta je pa spet fanta izučil v vseh vednostih in umetnostih, ki jih je sam znal. Dvanajst let je bil fant pri modrijanu in se je toliko naučil, da noboden njegovih vrstnikov v starosti ne bi bil mogel ž njim poskusiti se.

Čez dvanajst let prišel je enkrat fant v družbo mladih ljudi. Ti so mu začeli praviti o lepoti mlade princezinje, kraljeve hčere, da ona v lepoti prekosi vse ženske tega sveta. Mladi mož, ki o ženskah do zdaj še nič ni bil slišal, postal je ves radoveden, in le to mu je šlo po glavi, kako bi zamogel princezinjo enkrat videti.

Šel je k svojemu mojstru in mu rekel: „Gospod, slišal sem, da ima kralj prav lepo hčer. Moja duša hrepeni po tem, da bi princezinjo enkrat videl, in če ne več ko za en trenotek.“

Puščavnik mu reče: „Kje si se takih misli navzel? Za nas puščavnike se ne spodobi, da bi na ženske mislili, toliko manj na princezinje.“ Potem

je mladenču začel praviti o ničemurnosti in minljivosti vsega posvetnega in o večni sreči, ki čaka pravične. Pa mladenča se taki nauki niso nič prijemali, ker mu je vedno le misel na princezinjo po glavi rojila. Postal je vsled tega tako otožen, da je začel bolehati in da se je staremu modrijanu že smilil.

Enkrat, ko je prav žalosten in zamišljen bil, reče mu modrijan: „Ali boš potem zadovoljen, če princezinjo le enkrat vidiš?“ — „Bom“, odgovori mladenič.

Zdaj mu je modrijan eno oko namazal z nekim čudovitim mazilom, in precej je zginila ena polovica njegovega telesa, tako da se je samo ena polovica videla, druga pa je tujim očem skrita ostala. Zdaj mu modrijan reče, naj gre v sredo mesta.

Mladenič je to storil. Pa komaj se je na ulice prikazal, zijali so vsi v njega in tekali za njim ter vpili: „Kaj je to! Glejte človeka, ki ima samo eno nogo, eno roko, eno oko, pol glave in pol telesa! Pa vendar hodi!“ Kmaló se je čudna novica zvedela po celem mestu, in tudi kralj jo je zvedel.

Zato so prišli kraljevi strežaji in mladenča peljali v palačo. Kralj in ves dvor je občudoval to nenavadno prikazen.

Peljali so pol moža tudi pred kraljico in pred druge gospe, tedaj tudi pred princezinjo. Komaj pa je mladenič princezinjo zagledal, bil je tako očaran po njeni lepoti, da je sam pri sebi rekel: „Če te princezinje ne dobim za ženo, hočem sam sebe umoriti.“

Potem so mladenča iz palače izpustili, in podal se je nazaj k modrijanu. Ta ga je prašal, če je

princezinjo vidil? „Se ve da sem jo videl“, reče mladenič, „ona je tako lepa, da ne bom imel prej miru, dokler ne sedim zraven nje in jo tako dolgo gledam, da se moje oči napasejo.“ — „Nikari, ljubi moj sin“, reče puščavnik, „mi smo pobožni ljudje in se moramo skušnjav izogibati. Tudi se ne spodobi, svoje želje tako visoko vzdigovati, do kraljevskih prestolov.“ Mladenič pa je odgovoril: „Ljubi oče, če ne smem zraven nje sestiti in nje beli vrat objeti, hočem sam sebi življenje vzeti.“

Modrijan si je mislil: „Mlad človek si je vsak trmoglav; morda bi bila res njegova nesreča, če se njegovi volji vprem. Morda ima pa srečo in bo princezinjo dobil, če mu je namenjena.“ Na to je mladenča k sebi poklical in mu oba očesa z nekim mazilom namazal. To mazilo ga je naredilo nevidnega, on sam pa je videl vse. Potem je starček še rekel: „Zdaj pa pojdi moj sin, kamor ti drago, nihče te ne bo vidil. Toda vrni se skoro!“

Mladi mož je šel precej v kraljevsko palačo k princezinji. Nobena straža ga ni videla, zato je lahko prišel v njeno sobo. Princezinja je sedela na mehki blazini ali zofi. Mladeneč se tudi vsede na tisto blazino in en čas princezinjo občuduje. Potem pa se blizo k njej pomakne ter jo objame! Ko je princezinja roko čutila okoli vratu, pa nobenega človeka zraven sebe, prestrašila se je hudo in začela na pomoč klicati. Kraljica in mnogo drugih žensk je hitro priletelo, ter so prašale princezinjo, kaj da je? Ona reče s tresočim glasom: „En duh me je objel okoli vratu; strašno mrzlo roko je imel. Jaz sem vsa trda od strahu.“

Kraljica je bila vsa prestrašena in je hitro poslala po staro dojko, ki so jo za najbolj pametno žensko imele, da bi povedala, kaj to pomeni. Dojka pride, in ko jej vse razložé, reče: „Tukaj gotovo kak hudoben duh princezinjo zalezuje. Zoper take duhove je najboljša pomoč, če se v ponvo nekaj žrjavice dene in v to žrjavico nekaj velblodjeka (blata od kamele) vrže. Tega smrada duhovi ne morejo prenašati.“ Vse se je storilo po nasvetu dojke. Vrgli so velblodjeka na žrjavico, in kmalo se je cela soba tako zakadila, da so mlademu možu solze v oči stopile.

Vzel je tedaj ruto iz žepa in si zakajene oči obrisal. Toda s tem je ob enem tudi tisto mazilo od oči stran zbrisal, in brž ko je to proč zbrisal, so ga tudi že vse okoli stoječe babe zagledale. Začele so od strahu na ves glas vpiti in že so mislile, da je to tisti duh, ki je princezinjo terpinčit prišel. Na to vpitje žensk so tudi hlapci in strežaji pritekli. Mladega moža so prijeli, ga zvezali in ga peljali pred kralja. Ko je kralj zvedel, da se je ta mladenič predrznil, priti v sobo princezinje, in kako je princezinjo in vse zenske ostrašil, obsodil ga je precej na smrt. „Predno mu pa glavo odsekate“, rekel je rabeljem, „oblecite ga v črno in posadite ga na konja, in peljite ga skozi mesto, ter povejte ljudstvu, da bo ta človek umorjen in kaj je naredil.“

Rablji so tako storili. Odeli so mladenča v črno obleko, ga posadili na konja ter ga vodili po mestu. Eden pa je pred njimi klical, da ga je vse ljudstvo slišalo: „Glejte, ta bo še danes ob glavo djan, ker se je predrznil, skrivej stopiti v sobo princezinje s hudobnim namenom.“ Vse polno ljudstva

je germelo za tem sprevedom in občudovali so lepo postavo tega mladenča. Še bolj čudno se jim je to zdelo, da se mladenič nič ni zmenil za svojo osodo, ampak se rabljem le posmehoval.

Ta spreved je prišel nazadnje tudi v tiste ulice, kjer je modrijan svojo hišico imel. Modrijan je pogledal skozi okno, da bi videl, kaj to vpitje pomeni, Tu je videl, kako slabo se njegovemu učencu godi. Iz njegove črne obleke je spoznal, da je mladenič k smrti obsojen. Modrijan pa je bil tako učen, da so mu bili še duhovi pokorni. Ko je tedaj svojega učenca v taki nevarnosti videl, poklical je brž svoje duhove in jim ukazal, da morajo mladega moža s konja spraviti in namesto njega starega berača posaditi, ki je tam zraven stal. To se je precej zgodilo. Ljudje pa so vsi začudeni vprašali: „Kako pa je to, prej je sedel mlad fant na konji, zdaj sedi pa ta mršavi berač v sedlu? Kako je pa ta na konja prišel?“ Tudi rabelji so bili vsi zmešani vsled te spremembe, pa si niso vedili drugače pomagati, ko da so tega berača v palačo peljali k sodbi. Ko pred kralja pridejo, jamejo mu hitro praviti: „Gospod, tisti mladenič je na enkrat zginil in na mestu njega sedi zdaj ta stari berač na konju! pa nič ne vemo, kako je to prišlo.“

Kralj se je vstrašil in je sam pri sebi mislil: „Kdor se zna skoz vse straže v sebo moje hčere prikrasti, in kdor zna v pričo rabeljov in vsega ljudstva s konja ubežati in namesto sebe starega berača na konja posaditi, — tako prebrisan in v copernijah izučen človek je tudi v stanu, mene odstaviti in mi kraljevo krono vzeti pa me po svetu pognati ali pa me umoriti.“

Kralj se je zmirom bolj bal, zato je berača spustil, naj gre, kamor hoče; potem pa je dal poklicati svojega ministra. Ko minister pride, ga kralj brzo vpraša: „Povej mi, kaj mi je storiti, in kaj misliš o tem človeku? Kako je on mogel priti skozi toliko straž v sobo moje hčere, in kako je on mogel toliko časa tam sedeti, da ga ženske niso vidile? In kako je zdaj mogel rabeljem s konja uiti in starega berača, ki ga vse mesto pozna, na konja posaditi?“ — Minister je nekoliko časa premišljeval, potem pa je rekel: „To mora biti mogočen čarobnik (copernik), ki so mu duhovi pokorni; drugače bi takih reči ne mogel delati. Jaz vam svetujem, visokost, da s tem človekom lepo ravnate, sicer vam bo še večjo sramoto naredil. Dajte po celem mestu oklicati, da je tistemu vse odpuščeno, kdor je to naredil, in da naj se oglasi pri vas. Če pride, potem mu dajte princezino za ženo, če ne, bo še njo in vas in celo kraljevo hišo nesrečno storil.“

Kralj je potrdil svet svojega ministra ter je dal tako oklicati. Bobnar je prišel tudi v tiste ulice, kjer je modrijan stanoval, in tudi tam razglasil kraljevo naznanilo. Ko je učenec slišal, kaj bobnar oklicje, bil je ves vesel, tekel je k svojemu mojstru in ga prašal, če sme precej h kralju iti in se mu predstaviti. „Moj sin“, reče modrijan, „ali še nisi dosti trpel?“ Ko pa mladi človek le ni odjenjal, spustil ga je z besedami: „Pa pojdi in glej, kaj ti osoda prinese. Jaz bom pa za te molil.“

Štir sto pet in šestdeseta noč.

Mladenič se je praznično oblekel, potem pa se je bobnarju spoznati dal, in ta ga je peljal v kraljevo palačo.

Pred kralja stopivši se mu je globoko priklonil in ga spodobno pozdravil. Čedna postava in lepo obnašanje mladenča je bilo kralju povšeči, zato mu reče: „Mladi tujec, kdo si ti, in od kodi prideš?“ — Mladenič odgovori: „Jaz sem ono pol moža, ki ste me oni dan občudovali; potem sem pa to naredil, kar vam je znano.“

Na to mu reče kralj sestri ter se jame ž njim razgovarjati. Ker je bil mladenič od modrijana tako dobro učen in izsolan, zato je lahko kralju na vsako vprašanje prav odgovoril. Kralj se je začudil toliki modrosti pri mladem človeku in zdelo se mu je, da je ta mladi mož prav vreden princezinje. Zato mu reče: „Mladenič, jaz ti bom mojo hčer za ženo dal.“ Mladenič se je zahvalil za toliko častno ponudbo, pa prosil je en dan odloga, da se posveti s starim modrijanom. „Le posveti se“, reče kralj, „pa se skoro vrni.“

Mladi mož je prišel ves vesel k modrijanu nazaj in mu povedal, kako ponudbo mu je kralj stavil. Modrijan mu reče: „Le vzemi princezinjo, to ni nič napačnega. Samo da je zakon pošten.“ — „Kaj pa, ko bi mi kralja povabili, da nas obišče?“ praša učenec. — „Naj le pride“, reče modrijan. — „Pa ta hiša bo preslaba za njegov sprejem?“ ugiba spet učenec. Modrijan pa mu reče: „Le pojdi ti h kralju, sicer pa zaupaj v Boga, ki zna čudeže delati, če hoče in za kogar hoče. Povej kralju: „Moj mojster te pozdravlja in te vabi, da prideš čez pet dni na kosilo.“

Mladi mož je šel h kralju, mu povedal, da hoče princezinjo vzeti, da pa prej kralja vabi v goste k svojemu mojstru, ki bo čez pet dni kosilo pripravil.

Potem je šel spet k modrijanu nazaj in težko čakal, kdaj bo preteklo teh pet dni.

Ko je slednjič prišel peti dan, reče modrijan učencu: „Zdaj pa pojdiva v najino palačo, kjer bova kralja sprejela, kakor se spodobi.“

Na to gresta v mesto. V sredi mesta je bila stara ruševina, ker se je bila tam stara velika hiša podrla. „Vidiš, tukaj je moja palača“, reče modrijan učencu, „pojdi zdaj po kralja in pripelji ga sim!“ Učenec se je začudil in rekel: „Kako? v te razvaline ga hočem pripeljati? Kaj poreče on na to?“ — „Le pojdi, in stori, kar sem ti velel“, zavrne ga modrijan.

Učenec je šel, pa med potjo je godrnjal: „Moj mojster je gotovo znorel, ali pa ima mene in kralja za norca!“

Ko pride v kraljevo palačo, ga je kralj že pričakoval. Mladenič se vladarju prikloni in reče: „Ako je vašemu veličanstvu drago, prosim, da me spremljate na naš dom, kakor smo se dogovorili.“

Kralj se vsede na konja, pokliče svoje spremljevalce in vsi vkup se podajo proti tistemu kraju, kjer jih je modrijan pričakoval. Pa vsi so se začudili, ko zagledajo na mestu prejšnjih razvalin krasno palačo, pred katero je stalo vse polno strežajev v dragocenih oblekah, ki so že čakali na dostojen sprejem kralja in njegovih ljudi. Učenec sam je bil ves začuden nad to spremembo, pa se je delal, kakor bi mu to že vse znano bilo.

Kralj in njegovi dvorniki so s konj stopili in šli v palačo. Čudili so se lepoti tega gradu. Pa iz prve palače so prišli čez dvorišče v drugo, še lepšo. Tam so jih strežaji peljali v veliko dvorano, kjer

jih je modrijan pričakoval, na zlatem stolu sedeč. Kralj se je modrijanu globoko priklonil. Modrijan je z glavo pokimal, pa ni vstal s svojega sedeža. Na to se je kralj začel z modrijanom razgovarjati, ter se je čudil njegovi častitljivi podobi in njegovi modrosti. Čez nekaj časa je modrijan rekel mladenču, naj na stranske duri potrka in naj kosilo zahteva. V tem hipu je stopilo v dvorano sto strežajev, ki so nosili zlate sklede na glavah, in v teh skledah so bile raznovrstne jedi. Zlate sklede so bile vse z biseri in demanti obrobljene; ravno tako okrožniki. Kralj še nikoli ni tako drage posode vidil, pa tudi ne tako okusnih jedi, kakor so bile v teh skledah. Tudi vsi dvorniki so rekli, da kaj takega niso še videli.

Čez nekaj časa je ukazal modrijan na druge duri potrkat, in v tem hipu je prišlo sto drugih strežajev, ki so prinesli v flašah najboljšega vina.

Po kosilu je modrijan kralja prašal: „Koliko dote zahtevate, da jo moj sin seboj prinese, ko bo vzel princezinjo?“ Kralj je rekel iz uljudnosti, da nobene dote ne zahteva. Modrijan pa je rekel, da brez dote ni poroke. Zato je šel v stransko sobo in je prinesel za vsacega dvornika eno dragoceno obleko, za kralja pa cel zaklad dragih kamnov, ki so bili več ko en milijon goldinarjev vredni.

Potem se je kralj od modrijana poslovil ter se podal s svojim zetom v svojo palačo.

Mislili so mladi par poročiti. Ko pa pridejo v palačo, niso princezinje nikjer našli. Vse je bilo po konci in iskali so jo celo noč, pa je niso mogli zaslediti. Kraljica je skoro znorela od žalosti za svojo hčerjo, ki je bila njeno edino dete.

Vedeti pa je treba, da je nek hudoben duh princezinjo odnesel po zraku in jo postavil v bližnjo goščo, in tam jo je stražil, da mu ni mogla uiti.

Kralj in njegov zet pa sta se podala k modrijanu za svet prašat. Modrijan ju je prijazno sprejel, in ko je zvedel, kaj se je zgodilo, rekel je strežajem, naj mu prinesejo eno ponvo z žrjavico. V to žrjavico je vrgel nekaj kadil in govoril zraven čudne besede. Na enkrat se je začela zemlja tresti, veter je bučal zunaj, bliskalo je in grmelo, iz črnih oblakov pa so se na zemljo vsipali črni vojaki z dolgimi sulicami. Trije grozni, črni možje s kronami na glavah so stopili v dvorano pred modrijana. To so bili trije kralji duhov. Priklonili so se modrijanu in rekli: „Blagor tebi, mojster, mi smo prišli, da slišimo tvoje ukaze.“

Modrijan reče: „Jaz vam ukažem, da mi precej tistega malopridnega duha sim pripeljete, ki je odnesel nevesto mojega sina!“ — „Precej se bo zgodilo,“ rečejo duhovi in zginejo. Zletelo je precej petdeset duhov po princezinjo, da jo v njeno sobo nazaj prinesejo. Drugih petdeset pa je privleklo hudobnega duha pred modrijana. Ta je duhovom ukazal, naj naredé grmado in naj na njej zažgó hudobneža. To se je precej zgodilo v pričo modrijana in v pričo kralja.

Kralj se je kar zavzel, ko je videl te grozne strahove, ki so se morali modrijanu pokorjavati.

Ko je bilo vse končano, so se kralji duhov še enkrat prikazali, priklonili pred modrijanom in potem zginili.

Kralj se je potem z mladenčem v svojo palačo podal in tam se je potem brez vsake ovire obhajalo slovesno ženitovanje.

Kralj je bil tako vesel, da je napravil osem-dnevno ljudsko veselico, kjer je celo mesto jedlo, pilo in plesalo, vse na njegove stroške. Kajti dal je vse sode iz svojih kleti izvaliti in svoje vole pobiti, tako da je vsak lahko zastonj jedel in pil, kolikor je hotel. Lahko si je misliti, kakošno je bilo še le življenje v kraljevi palači med gospôdo!

Štir sto šest in šestdeseta noč.

Kaj se je kralju po noči pripetilo.

Ko se je tako cele noči pilo in plesalo, naveličal se je kralj tega hrupa, in rekel je svojemu ministru: „Veš kaj, meni je že dolg čas tukaj. Preobleciva se in pojdiva po mestu pogledat, če je vse v redu in če se moje zapovedi spolnjujejo.“ Minister je ta predlog potrdil, preoblekla sta se v miniško obleko in šla po mestu pogledat. V nekih ozkih ulicah vidila sta v nekeji hiši luč in slišala govorjenje. Ko prideta do vrat, slišala sta nekoga reči: „Naš kralj ne vé, kako se mora vbogaime dajati. Toliko je potrošil za pogostovanje celega mesta, na tiste se pa ni domislil, ki si zavolj slabe obleke in zavolj grde postave ne upajo priti na ljudsko veselico, ker jih je sram. Takim bi moral jediti in pijače na dom poslati.“

Ko je kralj to slišal, rekel je ministru: „Ali slišiš, kako čez mene zabavljajo! v to hišo morava pogledati.“ Potrkal je na vrata, in nekdo se je oglasil: „Kdo je? — „Tujci!“ reče kralj. — „No, pa stopite noter!“ reče isti glas in odpre duri. Ko v sobo stopita, videla sta pred sabo tri stare možake, katerih eden je bil šepast, drugi na eno okó slep,

tretji je imel pa na stran potegnjene usta. Kralj jih praša, zakaj so tako spačeni na telesu, in rekli so: „Vsled naše lastne neumnosti.“ Kralj je bil radoveden čuti historije teh treh móž, zato je ministru rekel, naj vse tri može v palačo pokliče, kadar bo ženitovanje končano.

Kralj in minister sta pri teh možeh nekoliko povečerjala, potem pa sta jim nekaj goldinarjev darovala, in zopet odšla. Ti možje so ju po njih cbleki za miniha imeli.

Kralj in minister sta šla potem naprej in sta prišla v druge ulice, kjer sta skozi okno v razsvitljeni sobi videla tri dekleta in njih mater pri revni večerji. Dekleta pa so bile prav vesele, so se pogovarjale in na glas smejale. Kralj se je namenil, tu not stopiti in je ukazal ministru, naj na vrata potrka. Ena od deklet je prišla prašat, kdo da trka. Dva tuja miniha, reče kralj. „Me smo pa pobožne ženske,“ reče ženski glas, „nemamo nobenega možkega v hiši, toraj se ne spodobi, da bi po noči možke v hišo sprejemale. Pojdita na ljudsko veselico, tam vama bodo z veseljem postregli.“ — „Midva sva tuja v mestu“, reče kralj „in ne znava, kje je kraljeva palača. Mestni stražniki bi naji utegnili prijeti in zapreti. Le do jutra naji prenočite, saj vam ne bova nobenega napotja delala.“

Mati od deklet je to slišala in je rekla dekletom, naj odprejo, ker se jej sta miniha smilila. Kralj in minister tedaj stopita v sobo in pozdravita navzoče. Bilo pa je četvero žensk v hiši, mati s tremi hčerami, ki so bile lepe, kakor rožice. Kralj je precej prašal, kako je to, da so tukaj tri tako lepe neveste, pa nemajo nobenega ženina ali moža? Mlajša sestra je

odgovorila: „Ne bodite tako radovedni, gospod; naša historija je tako čudna, da jo zamore le kak kralj razumeti.“ Kralj je tedaj to stvar pustil in se začel o drugih rečeh razgovarjati. Med pogovori je čas tako potekel, da se je začelo že daniti, ko so še vkup sedeli. Zdaj sta minihla rekla, da gresta naprej, dekleta so jima vrata odprle, in potem sta se poslovila in šla. Ko sta bila zunaj pred vratmi, rekel je kralj ministru, naj s kredo kako znamenje na vrata naredi, da bode hišo drugikrat poznali, kajti po ženitovanji je bil kralj namenjen, te sestre pred se poklicati, da bi zvedel njih historijo.

Prišel je zadnji dan ženitovanja in ljudskih zabav. Kralj je svoje goste še bogato obdaril in jih odpustil. Drugi dan je bilo že vse spet mirno in vsakdanjo. Kralj je tedaj rekel ministru, naj gre po tiste tri pohabljene stare može, da bodo vsak svojo historijo povedali.

Štir sto sedem in šestdeseta noč.

Historija šepastega učitelja.

Tisti može so prišli in so pravili vsak svojo historijo. Prvi je začel šepasti, ter je govoril tako: „Mogočni kralj, jaz sem bil svoje dni učitelj. Imel sem okoli sedemdeset učencev v svoji šoli. Držal sem jih tako trdo, da so me vse ubogali in da so imeli velik strah pred menoj. Kadar sem kihnil, morali so peresa in svinčnike na stran položiti, po konci vstati in mi reči vsi na enkrat: „Bog pomagaj!“ In jaz sem vselej na to rekel: „Bog pomagaj meni in vam in vsem, ki imajo otroke.“ Kteri učenec ni ubogal, bil je tepen. Nekega lepega dne

so me učenci prosili, če bi smeli na sprehod iti z mesta ven na deželo. Jaz sem jim to dovolil in sem še sam šel z njimi. Tam zunaj so po travnikih skakali in si igrali, da se je še meni dobro zdelo. Tudi so pojedli, kar je vsak pri sebi imel. Zvečer smo se podali domu. Med tem pa so bili učenci močno žejni postali, pa nikjer ni bilo vode blizo. Slednjič smo prišli do nekega starega vodnjaka. Voda je bila na dnu videti, tudi vedro stalo je pri vodnjaku, toda brez ročnika, s katerim bi se bilo doli seglo po vodo. Če bi bili imeli le kako vrv: pa tudi te ni bilo. Zato sem jim rekel: „Dajte mi vsak svoj pas, da jih bom vkup zvezal; potem me boste v vodnjak doli spustili. Ko bom doli, bom posodo z vodo na pasove privezal, da boste vodo gor potegnili. Na zadnje se bom spet samega privezal na to vrv, in vi me boste potegnili.“ Tako se je tudi zgodilo. Spustili so me doli; jaz sem jim posodo z vodo privezal na pasove, in sem jo tolikrat polno gor poslal, da je bila njih žeja ugašena. Potem so še mene gori vlekli. Ko sem bil že blizo vrha, sem na enkrat kihnil. V tem hipu so učenci, kakor so bili vajeni, vsi na enkrat vrv spustili in rekli z enim glasom: „Bog pomagaj!“ Jaz pa sem padel nazaj doli v vodnjak in sem se močno potolkel. Nogo sem si tako zvil, da je še danes šepasta. Učenci so leteli v bližnjo vas po ljudi, ki so me iz vodnjaka potegnili. Posadili so me na osla in me peljali domu. Dolgo časa sem ležal, in še potem nisem bil več za šolo. Tako je bila moja neumna častilakomnost kriva, da sem v nesrečo prišel. Če ne bi bil od učencev take časti zahteval, potem bi ne bili vrvi spustili, ko sem kihnil.“

Štir sto osem in šestdeseta noč.

Historija krivoustnega učitelja.

Ko je šepasti učitelj svojo historijo skončal, začel je tisti, ki je imel krive usta, tako praviti: „Tudi jaz sem bil učitelj in sem svoje učence tako ostro držal, da so se morali še po šoli učiti. Med mojimi učenci pa je bil eden prav zvit lisjak. Ta si je v glavo utepel, da hoče mene izplačati. Naučil je svoje sošolce, da mcrajo vsi, kadar jaz v šolo stopim zapiti: „O gospod učitelj, kako ste vi bleđi!“

Ko tedaj v šolo pridem, zakličejo: „O gospod učitelj, kako ste vi bleđi!“ Jaz se prvi dan nisem za to nič zmenil, ker sem bil čisto zdrav. Ko so pa otroci drugi dan, tretji, četrti in peti dan vedno to ponovili, začel sem res misliti, da sem bolan, in sem sklenil, kupiti si zdravil. Prihodnji dan sem ostal doma in sem pil zdravila. Otroci pa so bili veseli, ker ni bilo šole, in so denar vkup zložili ter ga meni prinesli z dostavkom, da so to vkup nabrali, da bi si jaz zdravil kupil in se prej pozdravil. Meni je bilo to všeč, da sem tako lahko do denarja prišel; zato sem se navlaš še nekaj dni bolnega delal. Otroci so mi zmirom denar nosili, jaz sem jim pa za to dovolil, da so si smeli igrati. Deseti dan je prišel tisti lisjak, ki si je vse to izmislil, spet k meni in mi prinesel denarja. Jaz sem imel ravno kuhano jajce pred seboj, da bi ga pojedel. Ko fant pride, hotel sem jajce hitro skriti, da bi ne vidil, da jém, ker potem bi bil mislil, da sem zdrav, in bi mi nič več denarja ne prinesel. Ker pa jajce nisem imel kam skriti, vtaknil sem je vroče v usta. On pa je

to zapazil, me začel božati po licu in dejal: „Kako ste otekli! Ali imate bulo na licu!“ Mene je goreče jajce strašno peklo. Fant pa me je zmirom božal. Na enkrat pa me je z roko tako močno pritisnil na lice, da se je jajce strlo in rumenjaki, vroč ko krop, se mi je vlil po goltancu doli in pri ustih ven. Hudobni fant pa se je neumnega delal in je vskliknil: „Hvala Bogu, gospod učitelj, da se je bula sama od sebe predrla; zdaj boste gotovo kmalo ozdraveli.“ Jaz pa sem se takrat tako prepekkel po ustih, da mi je ustnice čisto na stran potegnili, kakor še danes vidite. Ljudje pa so si iz mene tako norca delali; da sem moral šolo popustiti.“

Na to je še tretji učitelj hotel svojo historijo povedati, pa kralj ga ni hotel poslušati in je rekel: „Tako neumnih historij še nisem slišal, kakor od vas! Poberite se stran, vi tepci, kdo vas bo poslušal!

Učitelji so se hitro pobrali in tekli po stopnicah doli, kakor so mogli in znali.

Štir sto devet in šestdeseta noč.

Kralj obišče one tri sestre.

Ko so prismojeni učitelji odšli, rekel je kralj ministru, naj jim vendar nekaj denarja v hišo pošlje, da bodo lože živeli. Pctem pa je ministru ukazal, naj poišče tisto hišo, kjer stanujejo one tri sestre z materjo. Hotel je namreč te ženske zopet obiskati. Minister je šel iskat tisto znamenje, ki ga je bil s kredo na vrata naredil. Pa na svoje začudenje je vidil, da so vse vrata v tistih ulicah tisto znamenje imele, in tako prave hiše ni mogel najti, ker so si bile hiše druga drugi podobne. To je naredila mlajša

sestra, ki je za „mnihome“ vrata zapirala in je slišala, kako je kralj ministru rekel, naj vrata zaznamva. Da bi ta dva moža več hiše ne našla, naredila je na vse sosedne hiše enako znamenje. Minister je prišel domu in je kralju povedal, kaj se je naredilo, in kako ga je nekdo opeharil z enakimi znamenji po vseh hišah. Kralj se je jezil, pa postal je še toliko bolj radoveden. Ugibala sta sem in tje, kaj bi se dalo narediti, da bi te ženske zasledila. Slednjič si jo minister vendar zmislil. On reče kralju: „Gospod, dajte po mestu razglasiti, da po večerni molitvi, kadar bo angeljsko češčenje odzvonilo, nobeden ne sme luči žgati v svoji hiši. Kdor bo to prepoved prelomil, da mora umreti, njegova hiša pa bo razdjana. Tista dekleta se niso zmenile za vaše razglase o času ženitovanja, toraj bodo tudi to prepoved ali preslišale, ali pa se ne bodo brigale zanjo; če bomo tedaj v tistih ulicah po večernici videli kje luč goreti, potem smemo uverjeni biti, da so v tej hiši te gosposodične.“

Kralju se je ta ministrova zvijača dopadla, in precej je dal razglasiti, da po večernici nobeden meščan ne sme luči žgati v svoji hiši. Težko je čakal, kdaj pride četrti dan, kajti čez tri dni stopili so vselej kraljevi ukazi v veljavo. V tej noči se tedaj podasta z ministrom zopet v tiste ulice, da bi našla zaželjeno hišo, kjer so se prebrisane ženske skrivale. Vse hiše po vrsti so bile temne, samo ena je bila razsvitljena. Sodila sta, da tu not morajo ženske stanovati, zato sta potrkala na vrata. Precej zakliče mlajša sestra: „Kdo je pri vratih?“ Onadva odgovorita: „Tukaj sva dva popotna miniha in prosiva prenočišča.“ — „Zakaj pa ne gresta v

samostan, če sta miniha, ali pa v gostilnico?“ praša dekleta. „V tukajšnjem samostanu nisva nič znana“, reče kralj, „gostilnice so pa že vse zaprte, ker ne smejo nič luči imeti, kakor vam bo znano. Če naji not ne spustite, dobila naji bo mestna straža in naji zaprla, akoravno sva poštena in pobožna moža.“

Mati od deklet jo slišala to govoričenje in je rekla odpreti.

Tako sta tedaj stopila v drugič v tisto sobo. Dekleta so ju prijazno sprejele in jima prinesle sadja in kruha za večerjo. Možaka sta nekoliko povžila, potem pa je kralj prašal: „Kako pa je to, da pri vas luč gori? Ali ne veste, da je kralj prepovedal, po večernici luč žgati po hišah?“ Mlajša sestra pa je odgovorila: „Dobri očka, kralja se mora le tačas ubogati, kadar kaj pametnega ukaže. Sveto pismo pa pravi, da se mora Boga bolj ubogati, kakor ljudi. Če bi me ne smele luči žgati in po noči šivati, spletati in presti, od čega pa bi živele? Ali hočemo krasti, ali grdo, pohujšljivo življenje začeti? Če nam toraj kralj prepoveduje, luč žgati, tedaj nas on k hudobnemu in pregrešnemu življenju sili, in kaj takega po besedah svetega pisma ni treba ubogati. Kralja je sam hudobni duh napeljal, da je tako prepoved dal. Zato se me za to prepoved nič ne zmenimo.“

Po teh besedah je kralj ministru na uho zašepetal: „Ta ženska zna govoriti, kakor kak doktor sv. pisma. Daj, vjemi jo ti za kako besedo, če znaš!“ — „Gospod“, reče minister, „mičva sva tukaj gosta, in ne smeva ljudi žaliti.“ Ker pa je kralj le hotel, prašal je minister dekleta: „Ali ve tedaj mislite, da kralja ni treba ubogati, in da ni naš gospodar?“ —

Ena deklet odgovori: „Se ve da je naš gospodar, pa le kar je prav. On ne more od nas zahtevati, da bi od lakote pomrle.“ — „Če bi vas pa kralj pred se poklical“, praša minister dalje, „in vas prijel, zakaj ne ubogate, kaj bi mu ve odgovorile?“ — Mlajša se odreže: „Jaz bi mu rekla, da je s svojo prepovedjo Božjo postavo prelomil.“

Ko je minister videl, da s tem dekletom nič ne opravi, zašepetal je kralju na uho: „Jaz mislim, da imamo dosti tega, in da bi bilo bolje o čem drugim govoriti. Prašajte jo, če je kaj izučena v lepih umetnostih, kakor v petji, v godbi, v slikarstvu itd.“ Kralj jo je potem prašal, če se kaj razumi v glasbo in ona mu odgovori, da zna nekoliko svirati. Skočila je na stran, pa kmalo spet prišla s citrami v roki, katerim je strune ubrala, in potem je začela prav lepo svirati. K citram je zapela to le pesmico:

„Ne misli vladar,
Da viša si stvar!
Če ljudstvo te ne ljubi,
Ti bode še k pogubi
Mogočnosti žar!
Usmiljenje imej,
Z obilno roko dej!
Da bomo te ljubili,
Vse čase te častili
Od zdaj zanaprej.
„Ne bodi trinog!“
Ukaže ti Bog;
Svobodno ljudstvo bodi,
Kot oče ti ga vodi
Iz stisk in nadlog!
Kdor glavo imá,
Se dvakrat mu dá;
Ker njega v srce peče,

Če se mu kaj odreče

Brez uzroka.

Bedaki smo vsi

In trmasti;

Zahvale ne poznamo,

Pravice pa ne damo

Nedolžnosti!“

Ko je kralj to pesem slišal, se je ves zamislil. Čez nekaj časa pa je ministru na tihem rekel: „Ti, meni se zdi, da je hotela s to pesmico mene zboditi. Kolikor jaz čutim, me je že spoznala, da sem kralj, ti pa moj minister.“ To rekši obrnil se je zopet k mladi deklici in jej rekel: „Tvoja pesem in tvoj glas bila sta mi jako všeč. Daj vendar, zapoj še kaj!“ Deklica pa je zapela samo še to kitico:

„Mogočnost in zlató

Trpelo te ne bo;

Zmir zemlja se odpira,

Bogate tud požira,

In tudi tebe bo!“

Iz zadnje kitice se je kralj še bolj prepričal, da ga je dekle spoznalo. Ni pa nič rekel o tem, ampak jo le še nagovarjal, naj še poje. Deklè je bilo tudi pri volji in je pelo celo noč, da se je že dan delal, ko so se razišli. Deklè je oba miniha povabilo, naj še kaj v vas prideta, kar sta rada obljubila. Kralj je med potjo ministru rekel: „Povem ti, da sem ves očaran po lepoti in bistrumnosti teh deklet, posebno mlajše sestre, ki zna tako modro govoriti in tako lepo peti.“

Štir sto in sedemdeseta noč.

V prihodnji noči sta se kralj in minister spet preoblekla, kakor prejšne krati, ter se podala k tis-

tim sestram v vas. Vzela pa sta to pot več denarja seboj. Ko sta v sobo stopila in se vsedla, prinesle so jima ženske zopet večerje, in sta nekoliko pokušila. Potem so vsi skupaj molili, in po večerni molitvi so začeli kavo piti in se razgovarjati. Ko je bila kava izpita in posodice odnešene, izročil je kralj mlajši sestri eno mošnjo s tisoč goldinarji in jej rekel: „Ker sva midva že nekoliko škode pri vas naredila, vzemite to malenkost za odškodovanje, da nama bote drugi pot zopet postregli.“ Deklica je denar rada vzela, ker so bile ženske revne. Ko so videle, da je tisoč goldinarjev v mošnji, bile so popolnoma prepričane, da to nista meniha, ampak da mora to biti kralj sam in njegov minister, kar se je mlajši sestri že prej dozdevalo. Zato so vse tri v sobo prišle, pred kralja pokleknile in se mu zahvalile za veliko čast in za lepi dar.

Kralj je ministru zašepetal: „Vidiš, da naju poznajo!“ Ženskam je pa rekel: „Zakaj naji tako častite? Midva sva dva revna miniha in ne potrebujeva nobene take časti, ki nama tudi ne gre.“

Mlajša sestra pa je rekla: „Bog naj te spremelja po vseh potih; tvoje sovražnike pa naj poniža! Jaz sem prepričana, da si ti naš vladar in kralj, ta-le pa tvoj minister.“

Kralj jo praša: „Iz česa to sklepaš?“ Ona reče: „Vaše plemenito obnašanje in vaša dobrotljivost mi to pričata. Kraljevsko srce se tudi v miniški obleki kmalu pokaže in spozna!“ „Ti si res uganila“, reče kralj; „toda zdaj mi pa povej, kako to pride, da nimate nobenega možkega v hiši?“ Na to dekle odgovori: „Gospod, naša historija je tako čudna, da je vredna, ko bi se zapisala, da bi še pozni ro-

dovi slišali, kaj se je z nami zgodilo.“ Kralj jo je prosil, naj to historijo pové, in ona je tako začela:

Historija treh sester in kraljice, njih matere.

„Gospod, me smo rojene v nekem mestu Iranske dežele. Naš oče je bil kralj dežele, naša mati pa kraljica in najlepša ženska tistega časa. Njena lepota je slovela čez vse dežele. Ko smo bile me še majhne, podal se je enkrat naš oče na lov divjih zverin daleč proč iz našega mesta, tako da ga več mescev ni bilo nazaj. Med tem časom je vso vlado prepustil svojemu ministru. Ne dolgo potem so se naša mati po vrtu sprehajali. Minister pa je imel svoj vrt prav tik našega. Tudi on se je po svojem vrtu sprehajal, in ko je našo mater zagledal, zaljubil se je tako v njih lepoto, da je storil hudobni sklep, da hoče našo mater zapeljati, če se bo le dalo.

Drugi dan je poslal neko žensko k naši materi, katera je prinesla en zavoj. Ko mati tega odpró, najdejo v njem cel zaklad dragocenih biserov, demantov in drugih dragih kamnov. Zraven je bilo priloženo tudi pismo od ministra, v katerem je pisal: „Visoka kraljica in gospa! Solnce lepote in veselje ljudi! Vzemite od mene ta mali dar in dovolite mi, da vas smem enkrat obiskati, ali pa vi mene obiščite v moji hiši, kar si bom v veliko čast in srečo štel.“

Naša mati so babo, ki je to prinesla, prijazno sprejeli, ker so mislili, da bo v zavoju kako poročilo našega očeta. Ko so pa v zavoju tiste demante našli, prašali so žensko, koliko da stanejo? Babura pa, ki je mislila, da se bodo naša mati po blesku

dragih kamnov podkupiti in ob čast spraviti dali, povedala jim je brez ovinkov, kaj minister misli in hoče. To pa je našo mater tako razžalilo, da so zagrabili sabljo, ki je tam blizo ležala in grdej baturi glavo odsekali. Potem so dali mrtvo truplo v gnojnico vreči in zakopati.

Minister je prihodnji dan drugo žensko poslal prašat, če je prva njegovo darilo oddala. Pa tudi drugo žensko so naša mati dali prijeti, zadaviti in tje vreči, kjer je prva ležala. O spridenem ministru pa nič niso pravili ljudem, ker so mislili, da se bo še poboljšal. Minister pa je še potem vsak dan drugo žensko pošiljal h kraljici, pa ta je dala vse podaviti, Ministra samega pa ni hotela izdati, ker se jej je smilil, ker je do tega časa vedno pošten bil in dobro vodil vladarstvo, kadar kralja ni bilo doma. Ko so tedaj naš oče domu prišli, jim niso mati nič povedali, kaj se je med tem časom domá zgodilo.

Kmalopotem so se naš oče odpravili na Božjo pot v Sveto deželo; in so za ta čas svoje vladarstvo zopet ministru izročil. Ko so bili naš oče deset dni z doma, poslal je minister že spet posla k naši materi, ker je mislil, da bo njih srce nazadnje vendar le omečil. Ženska, ki je to poročilo prinesla, je takole govorila naši materi: „Usmilite se našega gospoda, kajti on hira in pojema od dne do dne huje, ljubezen do vas ga bo pokončala.“

Moja mati so se tako razjezili, da so dali žensko zadaviti in jo potem očitno na dvorišči obesiti, da jo je vsak lahko videl. Tega pa niso povedali, zakaj so tako naredili ž njo.

Ko so tedaj uradniki mrtvo žensko na dvorišči viseti videli in zvedeli, da je to kraljica storila,

naznanili so to stvar ministru. Minister pa je bil že namenjen, maščevati se nad kraljico; zato je tem uradnikom rekel, naj le potrpijo, da se kralj vrne; potem bo že on kralju povedal, kaj je kraljica delala in zakaj je žensko umoriti dala. Ko se je zvedelo, da se kralj že vrača in da se bliža svoji deželi, poslal mu je minister poročnika naproti in mu napisal to-le pismo:

„Veličanstvo, zahvalivši se Bogu za vašo srečno povrnitev v domačo deželo, naznanjam Vam, da je v tem času kraljica petkrat k meni poslala in me vabila v pregrešno dejanje. Jaz sem jej pa odgovoril, da svojega gospodarja ne smem in nočem izdati in goljufati. Druzega za zdaj nič ne povem.“

Poročnik je s tem pismom dobil našega očeta, ko so bili še osem dni od doma oddaljeni. Ko so naš oče to pismo prebrali, so obledeli, oči so se jim divje leskelale, ukazali so, naj se precej šotori podró, da bi prej domu prišli. Ko so bili le še dva dni od našega mesta, poslali so dva človeka k ministru z ukazom, da morajo vojaki našo mater in nas tri hčerke zgrabiti, v gojzd odpeljati in umoriti. Ko so nas pa stražniki do tistega kraja pripeljali, kjer bi nas imeli ubiti, začele smo se jim smiliti, kajti naša mati so prej tem stražnikom veliko dobrot skazovali. Drug so drugemu pravili: „Moj Bog, jaz jih ne morem umoriti.“ Potem so nam začeli praviti, kaj je minister kralju pisal. Naša mati pa so rekli: „Sam Bog v nebesih vé, da sem nedežna!“ Potem jim je vse povedala, kaj se je godilo med njo in med ministrom.

Možje so se razjokali, ko so to pripoved od naše matere slišali, in rekli so: „Mi smo prepričani,

gospa, da ste nedolžni.“ Potem so postrelili nekaj srn; nam vsem so vzeli spodnja oblačilca, jih pomočili v krvi srn, da bi imeli dokaz v rokah, da so nas res pomorili. Meso od srn pa so skuhali in nam dali na pot. Potem so nam rekli, naj bežimo, kakor daleč moremo. Na to so šli vojaki v mesto, me pa smo bežale po divjih in pustih krajih naprej, izročevaje in priporočevaje se Božji milosti. Jedle smo, kar smo divjega sadja našle v Božji naravi. Čez deset dni hoje prišle smo do neke jame. Tukaj smo se namenile skriti se in počakati, da bi kaki trgovci na velblodih mimo prišli in nas sèboj vzeli. Čez štiri dni je res prišla taka karavana, to je, cela truma kupčevalcev na velblodih. Me smo se pred njimi v jamo skrile. Ko so pa trgovci odšli, smo šle še me za njimi, kamor so nam pot kazali. Tako smo prišle čez več dni do tega mesta, kjer smo si najele stanovanje, in Boga hvalile, da nas je rešil smrtne nevarnosti in nas pripeljal v varno zavetje.“

Štir sto ena in sedemdeseta noč.

Pustimo zdaj za nekaj časa nesrečno kraljico in njene hčere, pa poglejmo, kaj dela kralj, njen mož. Ko se je glavnemu mestu približal, prišel mu je izdajalski minister z vsemi uradniki naproti, tudi vsi imenitni gospodje iz mesta prišli so kralja pozdravit.

Ko je kralj stopil v svojo palačo, poklical je ministra k sebi in se zaprl ž njim v eno sobo. Tukaj je ministru ukazal, naj mu vse natanjko razloži, kako se je godilo med njim in med kraljico. Minister je pravil takó: „Gospod, kraljica je poslala jednega hlapcev k meni in mi naročila, naj jo obiščem. Jaz

pa tega nisem hotel storiti in sem hlapca umoril, da bi se stvar ne zvedela in bi kraljica v sramoto ne prišla; mislil sem namreč, da se bo poboljšala. Tega pa ni storila, ampak še petkrat mi je enak glas poslala. Zdaj sem se začel bati za vašo čast, zato sem vam stvar naznanil.“

Po tem poročilu se je kralj nekoliko zamislil, potem pa je ukazal, naj mu pripeljejo tista dva vojaka, kterima je bilo naročeno, da kraljico in nje hčere umorita. Ko prideta, ju vpraša, če sta njegovo povelje izvršila? Onadva odgovorita: „Storila sva, kar nama je bilo ukazano. Tukaj so njih krvave obleke.“ Kralj je vzel ta krvava oblačila ter jih shranil v spomin svoje lepe žene in nedolžnih otrok. Ta prizor ga je tako pretresel, da se je začel jokati in da je padel v omedlevico. Ko je zopet k sebi prišel, prašal je ministra, je li res vse po pravici govoril, in minister mu je še enkrat to potrdil.

Čez dolgo časa reče zopet kralj vojakoma: „Ali sta res umorila mojo ženo in moje nedolžne otroke?“ Vojaka sta na to molčala. Kralj zaupije: „Zakaj molčita in ne odgovorita?“ Vojaka rečeta zdaj: „Gospod, pošteni ljudje se ne morejo lagati, kajti le izdajalci lažejo.“ Ko je minister te besede čul, obledel je po licu, in začel se je tresti na celem životu. Kralj je vse to zapazil in prašal vojaka: „Kaj mislita reči s to besedo „le izdajalci lažejo“? Ali morda kraljice nista umorila? Povejta mi precej resnico, če ne, vaji bom dal grozno trpinčiti in umoriti!“

Na to se vojaka poklonita pred kraljem in jmeta tako govoriti: „Mogočni vladar, midva sva peljala kraljico in mlade princezinje v sredo puščave, da bi jih tam umorila, kakor nama je ukazano bilo.

Prej pa sva kraljici povedala, kaj se ima z njo zgoditi in kakega hudodelstva da je obdolžena. Kraljica naju je mirno poslušala, potem pa je rekla: „Tukaj zamore le Bog pomagati! Iz Boga izhajamo in se moramo k njemu povrniti. Ako nas pa umorita, storila bosta veliko krivico, kajti izdajalski minister me je po krivem dolžil, in le on je tega kriv, kar meni očita.“ Potem nama je kraljica pripovedovala, kako jo je hotel minister z bogatimi darili zapeljati.

Na to je kralj ves v strahu zaklical: „Ali sta jih umorila, ali še živijo?“ — „Gospodar“, reče eden vojakov, „midva sva bila v srcu oba preverjena, da je kraljica nedolžna, zato nama vest ni dala, da bi jo umorila. Nalovila sva v puščavi nekaj divjih kozličkov, jih zaklala, ter v njih kri pomočila spodnja oblačila kraljice in princezinj, meso kozličkov pa sva skuhala, revicam na pot dala, ter jim naročila, naj bežijo, kakor daleč morejo, da ne bi kedo zvedel, da nisva izvršila ukaza našega kralja. Sicer pa naj blage gospe le v Bogá zaupajo“, sva jim rekla, „On jih bo že rešil.“

Ves togoten pogleda zdaj kralj svojega ministra in mu reče: „Ničvredni izdajalec! Tako si ti mene odtrgal od moje nedolžne žene in ljubeznjivih otrok?“ Minister se je tresel kakor šiba na vodi, pa ni mogel ničesa odgovoriti. Na to je kralj dal veliko grmado nanositi in jo zažgati. V gorečo grmado dal je ministra zvezanega vreči, da je zgorel do pepela.

Štir sto dve in sedemdeseta noč.

To se je godilo na kraljevem dvoru. Zdaj pa se vrnimo h kraljici in njenim hčeram. Ko je egiptovski kralj slišal iz ust mlajše princezinje žalostno zgodbo teh štirih gospej, zasmilile so se mu zeló, čudil se je njihovi stanovitnosti in udanosti v Božjo voljo, in rekel je svojemu ministru: „Te gospe so res dosti prestale. Pa Bog, ki ljudi loči, zna jih tudi združevati.“ Na to je ukazal kraljico in princezinje v svojo palačo peljati, jim dal lepe sobane za stanovanje, jim dal kraljevska oblačila in jim streči z najboljšimi jedili. Očetu teh princezinj pa je poslal poročnikov, da mu naznanijo, da se njegova žena in njegove hčere dobro počutijo. Poročniki ali poslanci so se hitro na pot odpravili, v kratkem prišli v namenjeno mesto in kralju sporočili, kar jim je bilo ukazano. Ko je kralj pismo prebral, ga je veselje tako pretreslo, da se je v omedlevici na tla zgrudil. Ko so ga sluga zopet k zavesti spravili, začel je svojim ljudem praviti, da kraljica in princezinje še živé. Takoj je ukazal, naj se pripravi barka, na kterej se bodo nazaj domov pripeljale.

Barka je bila kmalu pripravljena, naložili so na njo mnogo dragocenih daril za egiptovskega kralja in odpravili se ž njo proti egiptovski deželi, kamor so tudi kmalu dospeli. Egiptovski kralj je poveljnika barke prijazno sprejel ter vse njegove mornarje obilno pogostil, zahvalivši se jim za lepe darove, ki jih je dobil od Iranskega kralja. Čez tri dni so se kraljica in njene tri hčere prisrčno poslovile od egiptovskega kralja, izrekle mu najtoplejšo zahvalo za njegove dobrote in podale se potem na barko, ki jih

je imela pripeljati domu. Skozi tri dni bilo je vreme ugodno. Na večer tretjega dne vzdignil pa se je hud vihar. Zato so mornarji jadra sneli in spustili sidro v morje. Veter je bil pa tako močan, da se je vtrgala vrv sidra, da je polomil jarbole in da so mornarji nad svojo rešitvijo obupali. Vihar je barko do polnoči sim ter tje metal, dokler je ni treščil ob skalo, kjer se je razbila. Kterim je bila smrt namenjena, so utonili; nekteri pa so se prijeli za deske in grede razbite ladije, in te so valovi na breg zanesli. Tako jih je bilo precej rešenih, pa drug o drugem ni vedel ničesa, ker so valovi vsacega drugam zanesli.

Kraljica držala se je do sivega jutra deske, valovi so jo pa sim ter tje metali. Kapitan se je s tremi ljudmi v čolnicu rešil. Ko so ti kraljico zagledali, vzeli so jo k sebi v čoln. Na tem čolnu so krepko vesljaje, prišli do kamenitega brega, kjer so izstopili in šli po suhem v deželo. Tako je kraljica srečno prišla v svoj kraj. Kralj jo je z velikim veseljem in častjo sprejel. Vendar nju veselje ni bilo popolno, ker nista vedela, kaj je s princezinjami, ali se je ktera rešila ali ne, in kako se jim godi. „Gotovo so vse tri utonile“, tožila sta oba, „in če se je prav ktera rešila, kdo vé, kam je prišla in kako se jej godi?“ V kraljevi hiši ni bilo nobenega veselja. —

Najmlajšo princezinjo so valovi zanesli na neki breg, v prav prijeten kraj, kjer je bilo sadnega drevja v obilnici. Vsa vpehana je prilezla na breg, in ko si je nekoliko odpočila, okrepčala se je s sadjem, ki je pod drevjem ležalo in napila se bistre studenčnice. Potem je šla počasi naprej. Čez nekaj časa sreča jo mlad mož na konji, poleg kterega je tekalo

nekoliko psov. Ta mož jo začne izpraševati, in ko mu je dopovedala, kaki nevarnosti je ravno kar ušla, peljal jo je v svojo hišo in tam ukazal postreči jej z vsem, kar so pri hiši imeli. Mati tega mladega moža je princezinji stregla skozi cel mesec, kakor da bi bila njena lastna hči. Vsled tega se je princezinja popolnoma oporavila, da je bila zdrava in lepa, kakor poprej.

Ta mladi človek, ki je princezinjo tako lepo ogostil in sprejel, bil je tudi kraljevič, on je bil namreč pravi in rojeni dedič in posestnik kraljestva. Pa nek hudoben in silen človek ga je bil s prestola pahnil in se sam polastil kraljevske moči. Zgodilo pa se je kmalu potem, da je oni tolovaj nanagloma umrl. Zdaj so se ljudje spet spomnili svojega pravega princa in ga postavili za kralja. Mladi kralj je bil pa ves zaljubljen v princezinjo, ki jo je bil v svojo hišo sprejel. Ponudil jej je svojo roko v zakon. Princezinja pa je odgovorila: „Kako bi zamogla jaz na možitev misliti, dokler ne vem, kako se mojim ljudem godi. Morda so moja mati in moji dve sestri utonili; morda se jim prav slabo godi. Zato se meni ne spodobi, da bi se yeselila in v obilni sreči se lesketala. Jaz sem vam veliko hvaležnosti dolžna in vaše ponudbe ne bom odbila, kadar enkrat zvem, da se tudi mojim ljudem dobro godi.“

Mladi kralj je bil s tem odgovorom zadovoljen in je hotel počakati na princezinjo, kakor je sama želela. Toda grofi in velikaši tistega kraljestva niso hoteli gledati kralja kot samca, ampak so zahtevali, da se mora oženiti. Kralj jih je prosil, naj še potrpijo en čas. Ko je pa le predolgo trpelo, začeli so zopet godrnjati. Bilo se je že bati, da se bodo

spuntali in kralja odstavili. Zato je kraljeva mati princezinjo prosila, naj se vendar uda, da bo s tem od kralja veliko nevarnost odvrnila. Tem prošnjam se je princezinja udala, in ženitovanje se je vršilo z veliko slovesnostjo.

Čez tri leta porodila je kraljica dvojčke, dva lepa fantiča. Vsa dežela je bila tega vesela.

Štir sto tri in šestdeseta noč.

Tudi druga sestra se je v morji srečno za eno desko razbite ladije prijela, da ni utonila. Morski valovi so jo zanesli na breg blizo nekega velikega mesta. V to mesto se je podala. K sreči je našla staro gospo, ktorej je svojo nesrečo potožila in jo prosila pomoči in dobrega sveta. Ta stara gospa je princezinjo k sebi v hišo vzela: in ker je njej pred kratkem edina hči umrla, vzela je princezinjo za svojo. Pri ljubeznjivi postrežbi te gospé se je princezinja kmalu čisto oporavila in postala lepa, ko poprej. Zgodilo pa se je, da je kralj tistega mesta nevarno zbolel. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil dober in pravičen; zato so žalovali, ko so zvedeli o njegovej bolezni. Zdravniki so prihajali in odhajali, pa nobeden kralju ni mogel pomagati. Tudi ona stara gospa je govorila o kraljevej bolezni in ga milovala. Princezinja pa je rekla na to: „Draga moja mamica, jaz pa znam tako pijačo skuhati, da bo kralj ozdravel po njej, ako jo hočete vi k njemu nesti.“ — Gospa je rekla: „Bojim se, da me ne bojo pustili h kralju, ker ima toliko straž.“ — „Pa vsaj poskusite“, reče princezinja, „že poskušnja ali dobra volja, kako dobro delo storiti, je Bogu dopadljiva.“ —

„Že dobro“, reče na to starka, „pa skuhaj tvojo pijačo, bom skusila, da jo pred kralja prinesem.“

Zdaj je princezinja vzela različnih rož in zelišč, ter skuhala pijačo. Stara gospa pa jo je nesla v kraljevo palačo. Stražniki so jo vprašali, kaj da hoče in kam gre. Ona jim odgovori: „Neko pijačo sem prinesla za bolnega kralja; prosim vas, nesite mu jo in recite mu, naj od te pijače pije, kolikor zamore, da bo z Božjo pomočjo ozdravel.“ Stražniki so na to staro ženo peljali v spalnico k bolnemu kralju. Ko je pokrov od lonca odvdignila, razširila se je tako lepa vonjava po sobi, da je kralju kar bolje prihajalo. Starka mu je potem priporočila tisto pijačo. Kralj jo je precej pokusil, in njen lepi duh mu je bil tako prijeten, da je kar s poželjenjem vse izpil, kar je bilo v loncu. Potem je ženski dal za plačilo mošnjo denarjev. Ona je z veseljem hitela domov in princezinji pravila, kako je bila pri kralju dobro sprejeta.

Kmalu potem je kralja močen dremež napal; zaspal je trdo in počival več ur. Ko se zbudi, bil je ves okrepčan. Spoznal je, da mu je le ta pijača pomagala, zato je želel, še kaj takega dobiti. Prašal je sluge po stari ženi, pa nobeden njih ni žene poznal, niti vedel, kje da stanuje. Toda ona je sama prišla. Zvečer je namreč princezinja skuhala spet en lončič te pijače, stara gospa pa jo je kralju prinesla. Ko je kralj to izpil, bil je že toliko močnejši, da je iz postelje vstal in lahko po sobi hodil. Prašal je potem ženo, je li ona to pijačo skuhala. Ona pa je odgovorila: „Ne, gospod, moja hči jo je skuhala in mi rekla, naj jo vam nesem.“ Kralj pa reče: „To ne more biti tvoja hči; kajti ti si revna žena in ne

moreš tako učene hčere imeti; ta ženska mora biti iz višega stanu.“ Na to je ženi zopet dal en mošnjiček denarjev in jo naprosil, naj mu še kaj prinese od tega zdravila. Starka to obljubi, se zahvali za darilo in odide.

Skozi sedem dni je princezinja vsako jutro en lonček take pijače kuhala in jo v palačo kralju pošiljala. Vsak dan je kralj dal ženici en mošnjiček denarjev. Ob enem pa se je njegovo zdravje tako hitro vračalo, da je bil šesti dan popolnoma zdrav, sedmi dan pa je zamogel že na konja sestiti in na deželo jahati, kjer je imel v lepem kraju svoj grad. Tje se je podal, da bi dihal sveži zrak in se okrepčal. V tem tednu, ko mu je stara gospa zdravila nosila, prašal jo je večkrat po njenej hčeri, ki zna taka zdravila kuhati. Stara gospa pu mu je hvalila njeno modrost in lepoto. Zato je bil kralj zelo radoveden, jo videti in ž njo govoriti.

Da bi si tedaj to žensko nepoznan ogledal, preoblekel se je kralj v meniško obleko. V tej obleki se poda v hišo udove, potrka na vrata, in ko mu pridejo odpirat, poprosi obe ženski: „Ubog menih sem in po svetu potujem; neznan sem v tem mestu in lačen; prosim toraj prenočišča.“ Stara gospa se ga je bala in ga ni hotela sprejeti pod streho. Princezinja pa je rekla: „Nam vera zapoveduje, popotnike prenočevati, posebno, če so tako pošteni in pobožni, kakor je ta videti.“ Njena beseda je obveljala in tako ste kralja v hišo spustili. Princezinja je kralja, ki ga je pa le za meniha imela, uljudno povabila, naj se vsede. Potem mu je prinesla jedi in pijače. Ko se je navečerjal, se je zahvalil ženskama in odšel. Njegovo srce pa je

gorelo za lepo princezinjo, ne samo, ker ga je ozdravila, ampak tudi zato, ker je videl zdaj na svoje oči njeno lepoto in prijazno obnašanje.

Ko se je kralj v svojo palačo povrnil, poslal je po staro gospo. Ta pride, in kralj jej izroči cel zavoj, v katerem je bila prekrasna svilnata obleka in mnogo dragocenih kamnov in zlatnine, to vse jej je dal s prošnjo, naj to obleko izroči svojej hčeri, ktera naj jo obleče in nosi brez strahu. Starka je obleko vzela in med potjo govorila: „Če je moja rejenka pametna, bo to obleko res tudi nosila; če pa tega ne stori, spodila jo bom iz hiše.“ Domov prišed razloži drago obleko pred princezinjo. Ta se je en čas branila, tako bogato darilo vzeti za svoj mali trud; na prošnje stare gospe pa je obleko in dragocenosti nazadnje vendar vzela.

Kralj pa se je bil hitro v žensko oblačilo oblekel, zakril svoj obraz z ruto, da so se komaj oči vidile in tak je hitro šel za staro gospo, da bi videl in slišal, kaj bodo ženske rekle. Ko je kralj pri vratih slišal, da je princezinja drago obleko vzela, tekel je brž nazaj domov, še enkrat poklical pred se staro gospo in jej naznanil, da hoče njeno hčer za ženo vzeti. Še tisti večer so morali pisarji ženitovanjsko pismo narediti. Z veliko častjo in bogatim spremstvom dal je potem kralj princezinjo v svojo palačo pripeljati. Drugi dan se je vršila poroka. Svatovanje in ženitovanje je trpelo sedem dni. Vse mesto je bilo po konci in kralj je dal veselice napravljati in ljudem zastonj vina in jedil dajati, da so se z njim vred veselili srečnega dogodka.

Živela sta prav srečno skupaj. V petih letih je kraljica porodila enega sina in dve hčeri. —

Zdaj pa poglejmo še, kako se je najstarejši princezinji godilo.

Ko se je barka razdrobila, prijela se je ona za močno gredo in je ni spustila, dokler je ni morje priplulo do brega. Pri bregu je videla ležati možko obleko. Takoj je svoja razmočena ženska krila slekla in se oblekla v možko obleko, nekaj zato, ker je bila ta obleka suha, nekaj pa, da bi bolj srečno hodila po svetu, ker možkega se vendar vsak bolj boji in si mu ne upa tako brž kaj žalega storiti. V taki obleki pride v neko mesto. Tam jo sreča nek jermenar in jej reče: „Mladenič, jaz nujno potrebujem pomagacha v moji delarnici. Ali ne bi hotel ti k meni priti na delo?“ Princezinja se sicer tega dela nikoli ni učila, vendar je želela v varno zavetje priti, zato je jermenarju rekla: „Če mi hočete iz začetka malo pokazati, kako se to dela, grem rad z vami in vam hočem pomagati.“ Res sta se pogodila. Princezinja je bila bistre glave, in se je v kratkem času tega dela privadila, tako da je bil jermenar prav zadovoljen s svojim pomočnikom, kterege je za možkega imel.

Jermenarjeva hiša pa je bila nasproti kraljeve palače. Ako je jermenar odprl okna v svoji delarnici, se je iz kraljeve palače prav lahke videlo vanjo. Tako se je zgodilo, da je hči kraljeva pogledala skozi okno v delarnico jermenarja, in ko je tam lepega mladega pomočnika, namreč princezinjo v možki obleki, zagledala, zaljubila se je vanj pri tej priči. Bilo jej je tako hudo pri srci, da je zbolela. Njena dojka pa je to bolezen hitro spoznala in jej rekla: „Moja hči, ti nemaš druge bolezni, kot to, da si zaljubljena.“ Princezinja usklikne: „Draga

moja dojka, ker si mojo skrivnost uganila, zato te prosim, da me ne izdaš, in da tega moža, ki ga ljubim, k meni pripelješ.“ Dojka odgovori: „Nihče ne zna tako molčati, ko jaz; le povej mi vse.“ Na to jej je princezinja povedala, da je zaljubljena v mladega jermenarja in da ne more brez njega živeti.“

Dojka je rekla: „Gotovo je, da je to najlepši mladenič našega mesta. Vse ženske so zaljubljene v njega. Pa on je tako sramežljiv, da nobene ne pogleda in se skriva kakor šolar. Pa jaz bom skušala, ako ga morem k tebi pripeljati.“ Šla je potem dojka k jermenarju, mu dala en cekin, kupila dve torbici in rekla mojstru, naj jej pomočnika seboj dá, ker mu hoče princezinja neko delo naročiti. Mojster je bil lepega plačila vesel, je izbral najlepše blago in rekel potem pomočniku, naj gre sè ženo na dom.

Stara dojka je peljala preoblečeno princezinjo po skrivnih potih v palačo, v sobo princezinje. Ta je bila vsa raz sebe, ko je lepega ljubčeka pred seboj videla. Prašala ga je to in ono, potem pa mu dala dvajset cekinov in mu naročila, naj drugi dan zopet pride ob tisti uri. Preoblečena princezinja je to obljubila.

Domov prišed je tistih dvajset cekinov mojstru dala. Jermenar se je vstrašil in začel pomočnika izpraševati, kje je toliko denarja dobil. Zdaj mu je vse povedala. Jermenar pa je bil v strahu in je rekel sam pri sebi: „Iz te ljubezni ne bo nič prida. Kralj bo to zvedel, se bo razjezil, da si jermenarski pomočnik upa k princezinji hoditi, on bo svojo jezo nad menoj ohladil in bo dal umoriti mene in razdjeti mojo hišo. Kaj mi bodo potem ti cekini pomagali?“ Zato je pomočnika prosil in mu prigovarjal,

naj nikar več ne gre v kraljevo palačo. Princezinja pa je rekla: „Obljubil sem, da pridem, zato ne pomaga nič, moram iti, če bi bila prav moja smrt.“ Tako je tedaj ta princezinja v možki obleki vsak dan hodila ono princezinjo obiskavat v palačo. Enkrat pa je stopil kralj v sobo svoje hčere. Ves razkačen, da možkega najde v sobi princezinje, ukazal je mladega jermenarja prijeti in zvezati mu roke in noge.

Potem je poslal po krvnika, da bi jermenarju glavo odsekal. Ko so mu pa klobuk sneli in prsi razkrili, videli so na svoje začudenje, da imajo žensko pred seboj. Zdaj je ukazal kralj princezinjo razvezati in jo poklical v svojo sobo, kjer mu je morala povedati svojo historijo.

Začela mu je tedaj praviti, da je kraljevska hči; kako slabo se je njenej materi godilo, ko jo je minister po krivem zatožil; kako so potem sestre z materjo po svetu bežale; kako so bile po egiptovskem kralji dobro sprejete; kaka so se vračale domov, in kako jim je vihar barko razdrobil, in zakaj se je v tej deželi v možko obleko preoblekla. Ko je kralj njeno historijo vso čul, zasmilila se mu je zapuščena sirota, ukazal jej je dati posebno sobo v svoji palači in jej z vsem postreči.

Kraljeva hči se je smejala nad svojo zmoto, ker je princezinjo za možkega imela, in je postala najboljša prijateljica te princezinje. V lepi obleki, ki jo je od domače princezinje dobila, in pri dobri postrežbi v palači postala je tuja princezinja kmalu tako lepa, kakor solnce med oblaki. Kralj je bil ves zaljubljen v njo in bi jo bil rad za ženo vzel, ker je bil udovec. Toda on jej ni smel te ponudbe

staviti, da ne bi prelomil postave gostoljubnosti. V ti deželi so namreč imeli tako postavo, da če je kdo žensko gostoljubno pod streho ali v svoje varstvo vzel, je ni smel snubiti, ker bi taka zavolj hvaležnosti le težko odrekla in bi bila tako rekoč v zakon prisiljena. Gostoljubnost prelomiti je bilo pa posebno še kralju ojestro prepovedano. Zato si kralj ni upal princezinje snubiti, in to ga je tako žalilo, da je zbolel. Domača princezinja je kralja tako dolgo prosila, da jej je povedal, zakaj je bolan. Zdaj je domača hči prosila svojo prijateljico, tujo princezinjo, naj kralja v zakon vzame, in naj mu ponudbo sama sporoči, ker on tega ne sme storiti. Princezinja se je težko za to odločila ter ihteča govorila: „Kako se morem jaz močiti in plesati, ko ne vem, kako se mojim ljudem na svetu godi?“ Vendar se jej je tudi kralj smilil, ki je zavoljo nje bolehal in žaloval, zato se je dala pregovoriti, da mu je poslala sledečo snubitev: „Mogočni vladar, ako bi vedela, da sem vašega pogleda vredna, hotela bi se vam ponuditi, da vam sladim ure vašega življenja kot vaša zvesta soproga.“ Ko je kralj te vrstice prebral, se jih je tako razveselil, da je kmalu spet ozdravel. Poroka in svatba se je vršila z velikansko slovesnostjo. Vse ljudstvo je bilo po konci; vsak je hotel videti lepo, mlado kraljico.

Štir sto štir in sedemdeseta noč.

Med tem časom pa sta kralj in kraljica v vedni žalosti živela zavoljo svojih treh hčerá, o katerih nista mogla ničesa zvedeti. Čez nekaj let se je kralj odločil, podati se na pot in svoje hčere iskati. Za ta čas je prepustil vladarstvo svojej ženi, kraljici. Vzel

je samó svojega ministra seboj. Preoblekla sta se v meniško obleko in tako sta šla z doma. Čez nekaj mesecev potovanja prišla sta v veliko primorsko mesto. Blizu mesta je imel kralj one dežele svoj grad. Šla sta v grad, in na vrtu sta našla kralja in njegova dva mlada sinova pri njem; princa sta bila okoli sedem let stara. Stopita tedaj pred kralja, se mu poklonita in ga pozdravita z besedo „hvaljen bodi Jezus Kristus“, kakor imajo menihi navado.

Kralj se je zahvalil za njun pozdrav, jima rekel sestni in se dolgo ž njima razgovarjal. Nazadnje pa jima je podaril precej denarja. Zahvalivši se šla sta v mesto in se ustavila v gostilni, kjer sta si najela prenočišča. Drugi dan sta si mesto ogledovala. Na večer pa sta spet šla proti kraljevemu gradu se sprehajat, kjer sta zopet kralja z obema sinovoma videla v vrtu sedeti. Stari kralj in njegov minister sta si ogledovala en čas lepi grád, potem pa šla domu. Eden od princev pa je šel skrivaj za njima, ker ga je neka posebna ljubezen k menihoma vlekla. Ko prideta meniha v gostilnico in stopita v svojo sobo, prileti mladi princ za njima in se vsede na klop. Stari kralj se je začudil nad otrokom, ga objel in poljubil; potem pa mu je rekel, naj le spet domov gre k svojim starišem. Fantiček pa ni hotel proč iti, in je štiri dni tam ostal. V tem času sta tudi stari kralj in minister doma ostala.

Kralj je mislil, da je princ h kraljici šel, ki je imela svojo posebno palačo v mestu. Kraljica je pa mislila, da sta oba fanta v gradu pri kralju. Ko je pa kralj v mesto prišel in ni princa pri kraljici našel, se je zelo ustrašil. Na vse kraje so ga šli

iskat, pa ga niso mogli nikjer najti. Mislili so zdaj, da je v morje pal; zato so tri dni mreže metali pri kraji morja, pa vse zastonj. Peti dan ukazal je kralj, naj se preiščejo vse hiše po mestu. Tako so tedaj našli princa v gostilnici pri onih dveh menihih. Zgrabili so oba, ter ju peljali pred kralja. Kralj je bil vesel, da je svojega sina zopet našel; togotil pa se je nad menihoma, ker je mislil, da sta mu princa skrivaj odpeljati hotela. Ukazal je rabljem, naj obema glave odsekajo. To so že hoteli storiti, pa mladi princ se je oklenil starega kralja okoli kolen ter milo prosil za nju in se na ves glas jokal. Kralju se je to čudno zdelo, da ima princ do tujega meniha tako srce. Rabljem je rekel, naj še počakajo, in potem je šel h kraljici in jej povedal, kaj se je zgodilo.

Tudi kraljici se je čudno zdelo, da je kazal mladi princ toliko ljubezni do starega meniha. Zmenila sta se potem s kraljem, naj on meniha skrivno pred se pokliče, ona (kraljica) pa bo na skrivnem poslušala, kaj bo menih govoril. Kralj gre toraj v svojo sobo in da meniha pred se poklicati. Ko ga pripeljejo, zavpije nad njim: „Hudobni menih, po kaj si prišel v mojo deželo, in zakaj si mojega sina k sebi zvabil?“ Menih je odgovoril: „Bog je moja priča, da ga nisem k sebi vabil. Fant je po sili za mano prišel; in ko sem mu prigovarjal, naj gre domov, me ni ubogal. Bil sem zavoljo njega v velikem strahu. Tako je Bog pripustil, da sem v nesrečo prišel.“ Kralj se je zdaj pomiril in je meniha naprosil, naj mu svojo historijo pové. Menih je dejal: „Moja historija je čudna. Jaz sem kralj. Ko sem se pred leti na Božjo pot podal, izročil sem za ta čas vlado svojemu ministru. Ko pa mene ni bilo doma, hotel

je on kraljico, mojo ženo, zapeljati. Pošiljal jej je dragocena darila in delal kraljici nesramne ponudbe. Moja žena pa je dala vse posle zgrabiti in zadaviti.“

Komaj je menih te zadnje besede izgovoril, kar plane kraljica, ki je vse poslušala, iz svojega skritega zatišja, ter objame meniha. Kralj se je nad tem obnašanjem svoje žene naproti tujemu možu zelo začudil in tako raztogotil, da je potegnul svojo sabljo. Kraljica pa se je solznih oči nasmejala in rekla kralju: „Ne bodi neumen, to je moj oče!“ Zdaj je tudi kralj navideznega meniha objel in ga kot svojega tasta pristrčno pozdravil. Potem sta začela stari kralj in njegova hči, kraljica, pripovedovati kralju zgodbe svoje rodovine. Kralj je dal tastu kraljevsko obleko in mu odkazal najlepše sobe v palači, kjer so mu stregli mnogi sluge.

Stari kralj je nekaj tednov ostal pri svoji najmlajši hčeri. Potem pa ga je mikalo, da bi poiskal še drugo in tretjo svojo hčer, če bi ju mogel kje najti. Njegov zet, rekel je, da bo starega kralja na tej poti spremljal in da hoče en del svoje vojne seboj vzeti, da bi bolj varno potovali. Z obilnim spremstvom se toraj podasta oba kralja na pot.

Res so kmalu našli drugo in tretjo princezino, in starega kralja je silno veselilo, da je našel vse tri svoje hčere kot kraljice. Ko se je pri vsakej svojih hčerá in pri svojih unukih nekaj časa pomudil, vrnil se je v svoje kraljestvo nazaj, kjer je staro kraljico še živo in zdravo našel. Živela sta odslej srečno in zadovoljno noter do svoje smrti. Od časa do časa sta obiskovala svoje hčere, ali pa so te s svojimi otroci na dvor starega kralja prihajale. Pri tej rodovini je potem sreča stanovitna ostala do poznih časov.

Štir sto pet in sedemdeseta noč.

Historija o skopem sodniku in njegovi ženi.

Za cesarja Harun Alrašida, pravijo, da je bil v mestu Tripolis sodnik, ki je bil silno ojster in natančen. Oženjen ni bil, ampak stregla mu je črna dekla, zamurka, ki je imela tako trdo kožo ko bivol. Ta sodnik je bil tako umazan in skop, da od njega noben človek ni dobil krajcarja v bogaimi. Še sam ni pokusil kuhane jedi, živel se je le s slabim kruhom in čebulo. Imel pa je srebrno skledo in dva srebrna okrožnika (talirja) s srebrnimi žlicami in vilicami. Ko je prišel čas kosila, rekel je dekli: „Pogrni mizo in vzemi srebrno posodo.“ S tem je pa le ljudi slepil; kajti vsak, ki ga je tako slišal govoriti, mislil si je: „Če da srebrno posodo na mizo postaviti, gotovo bo kaj dobrega, kaj posebnega jedel za kosilo.“ Sodnik pa ni jedel nikoli vpričo ljudi; čakal je vselej, da so vsi odšli, potem je še le pojedel svoj kos kruha in eno čebulo.

Enkrat so mu rekli uradniki v njegovi pisarni: „Gospod sodnik, zakaj se vi ne oženite? Ta črna dekla vendar ni pripravna žena za vas.“ On jim odgovori: „Če ima kateri od vas kako hčer, da mi jo za ženo dá, zakaj pa ne.“ Eden od nižjih uradnikov mu reče: „Gospod, jaz imam prav lepó hčer, in bi si v čast štel, ko bi zamogel vaš tast postati.“ Sodnik je ponudbo sprejel. Vse je bilo kmalu v redu in poroka je bila že čez par tednov. Uradnik je svojo hčer opravil, kolikor je mogel lepó, ter si v čast štel, dobiti tako imenitnega gospoda za zeta.

Mislil je, da se bo hčeri pri sodniku prav dobro godilo, da bo imela vsega zadosti; on namreč nič ni vedel, kako je sodnik skop. Tudi sodnik je bil svoje lepe in mlade neveste vesel.

Prvo jutro po poroki čakala je nevesta že težko na zajutrek, pa reči se nič ni upala, ker jo je bilo sram. Pa od nikoder ni bilo nobenega zajutreka. Sodnik je šel v svojo pisarno, kjer so prihajali znanci in mu srečo želeli, da se je tako dobro oženil. Mislili so namreč, da jih bo na kako gostijo povabil. Pa vsi so se varali, in preklinjevaje sodnikovo skopost, odšli so spet domov.

Ko sodnik domov pride, rekel je črni dekli: „Pogrni mizo in napravi kosilo v srebrno posodo.“ Mlada gospa se je zveselila to slišati, kajti bila je že lačna, in nadejala se je dobrega kosila, ker je slišala govoriti o srebrni posodi. Toda v srebrni skledi bilo je le nekaj čebul, na okrožnike pa je dekla položila črnega kruha. Sodnik in dekla sta vsak svoj kos kruha in svojo čebulo z veliko slastjo povžila; mlada žena pa tega ni mogla jesti, ker je bila boljših jedi vajena. Vsa jezna vstane od mize ter gre v svojo sobo. Tam je objokavala svojo žalostno osodo in se hudovala nad svojim očetom, ki jo je iz same častihlepnosti takemu skopuhu v zakon dal.

Tudi drugi dan in tretji dan niso nič boljšega na mizo prinesli. Mlada žena je godrnjala na ves glas in poslala po svojega očeta. Sodnik je deklo vprašal, kaj to jokanje in godrnjanje pomenja, in dekla mu je povedala, da gospa neče jesti kruha in čebule in da se je pritožila pri svoji rodbini. Ves jezen leti sodnik v sobo svoje žene, jej poreže lase,

ter jo spodi iz hiše, češ, da se je nespodobno obnašala. Ker je bil sam sodnik, naredil je, kakor je hotel; ločil se je od svoje žene in se oženil z drugo.

Pa tudi s to ni nič bolje ravnal. Ko mu je tudi ta ušla, poročil se je s tretjo in četrto, tako po vrsti. Pa dote ni nobeni nazaj dal. Ker mu je tako vsaka nekaj dote prinesla, pa ga kmalu spet zapustila, vnala ga je skopost, da se je vedno spet ženil, in gledal je le bolj po bogatih nevestah. Kot sodnik je imel veliko oblast, in noben oče si mu ni upal svoje hčere odreči, če je zanjo prosil.

Slovo, kako skop je ta sodnik in kako grdo dela s svojimi ženami, razširilo se je kmalu po vseh deželah. To je slišala tudi neka lepa, pa zelo zvita in prebrisana deklina na deželi. Ona sklene, da hoče skopuha dobro izplačati za njegovo hudobijo, ter se poda v mesto Tripolis.

Štir sto šest in sedemdeseta noč.

Baš tisti dan, ko je ta deklica v mesto prihajala, jahal je sodnik malo iz mesta na sprehod. Ko jo sreča, prikupila se mu je takoj s svojo lepoto in spodobnim obnašanjem. On si zaviha brke, stopi k njej in jo vpraša, od kodi da pride? Ona reče: „Iz tistega kraja, ki je zdaj za mojim hrbtom.“ — „To že vem“, reče sodnik, „pa iz katerega mesta?“ — „Iz Musula“, reče dekle. — „Ali si še dekle, ali si omožena?“ — „Dekle“, je njen odgovor. „Ali mene ne bi hotela vzeti?“ vpraša sodnik. — „To vam hočem jutri povedati“, reče dekle, mu obrne hrbet in jezdari na svojem konjičku naprej v mesto Tripolis.

Drugo jutro poslala je deklica postrežčeka k sodniku in mu dala poročilo: „Jaz sem tista, ki sva se včeraj na cesti srečala, in volja me je vas vzeti, če mi precej pošljete petdeset goldinarjev dote.“ Čeravno je bil sodnik strašen skopuh, vendar jej je poslal teh petdeset goldinarjev, ker ga je poželjivost po lepi deklici premagala. Potem je šla ona k njemu na dom, in še tisti dan bila je poroka, pa brez vsake gostije, ker se je sodniku vsak krajcar preveč smilil. Zvečer je dekla prinesla kruha in čebule. Žena se je posilila kar je mogla, da je nekaj kosov pogoltnila. Potem pa je rekla: „Hvala lepa za večerjo! Tako mi je dišala, da še ne kmalu kedaj.“ — Ves vesel vsklikne sodnik: „Hvala Bogu, da imam ženo, ki v jedeh ni izbirčna in vse od kraja já!“ Njemu se nič ni sanjalo, kaj žena ž njim namerava.

Drugi dan šel je sodnik v svojo pisarno, žena pa si je ta čas vse sobe in vse kote po hiši ogledala. Prišla je tudi do velikih, železnih vrat, ki so bile zaklenjene in z velikimi železnimi mrežami preprežene. Na enem kraju pa so bile te vrate počene in za en palec široka špranja je zijala v njih. Skoz to špranjo se je videlo v shrambo, kjer je skopuh imel svoje zaklade. Stalo je tam več loncev, polnih cekinov. Žena, ne bodi lena, naredi si dolgo limanico, seže ž njo skoz špranjo do prvega lonca, pritisne limanico med cekine, in dva sta se prijela. Z velikim veseljem jih potegne skoz špranjo k sebi in limanico spet skrije. Potem je poklicala črno deklo, jej dala tista dva cekina ter jej velela: „Tu imaš denar, pojdi na trg in kupi govejega mesa, teletine, en par piščancev, riža, salate, graha, masla, frišnega

belega kruha in dve sklenici vina!“ Dekla gre in nakupi polno torbo jedil, kakor jej je bilo naročeno, tako da je komaj nosila. Potem sta se hitro spravili h kuhi in skuhali okusno kosilo, da je bilo veselje. Žena ni čakala na moža, ampak komaj je bilo kuhano, rekla je dekli, naj mizo pogrne in vsedli ste se h kosilu. Črna dekla še svoj živ dan ni videla tacega kosila, zato se je veselila te nove gospe. Po kosilu ste popili še vsaka eno čašo vina. Dekla je poljubila gospej roko in djala: „Bog vam poplačaj, gospa! Od kar tega skopega gospoda služim, nikoli še nisem tako dobrega kosila imela. Gospa pa reče: „Ti le mene ubogaj, kar ti bom rekla, pa boš vsak dan imela tako kosilo.“

Dekla je to obljubila in je na tihem Bōga prosila, naj bi jej to dobro gospo še dolgo let ohranil.

Ko sodnik domov pride, rekel je po svoji navadi, naj se srebrna posoda na mizo postavi. To se je zgodilo. Pa namesto hruha in čebule prinesla je žena tiste jedi na mizo, kar jih ona in dekla nista mogli pojesti. Skopuh je jedel z veliko slastjo; nazadnje je pa vendar vprašal, od kodi te jedi pridejo? Žena mu odgovori: „Jaz imam veliko sorodnikov v tem mestu. Moja teta je prav bogata, in ko je zvedela, da sem tukaj omožena, poslala mi je to kosilo. Jaz sem si mislila: dobro je, če zamorem svojemu možu s čim postreči; zato se nisem branila vzeti, kar mi je poslala.“ Sodnik je bil vesel, ne toliko zavoljo dobrih jedi, ki jih je povžil, ampak zavolj tega, ker je mislil, da si je s tem prihranil tisti kruh in tisto čebulo, kar je mislil za svojo potrebo povžiti. „Zdaj bom še lože obogatel“, si je

mislil, „ker mi še kruha in čebule ne bo treba kupovati.“

Drugi dan je žena spet tri cekine z limanico iz shrambe potegnila. Povabila je več žensk iz sosesstva k obilnemu kosilu. Ostanke je dala svojemu možu, ko se je vrnil iz pisarne. Ko je prašal, od kodi ima te bogate sladkarije in drage pijače, rekla mu je spet, da jih je poslala njena teta. Skopuh je bil srečen, imeti tako ženo, ki ga zastonj s hrano preskrblja. To je delala dan na dan. Kradla je z limanico cekine iz sodnikove kašče, ter dobro živela in vse sosedinje pitala. Pa tudi sodnik je dobro živel pri tem, čeravno je le ostanke dobival; od dne do dne postajal je bolj debel, in kmalu se je tako izredil, da mu ga ni bilo para v mestu. Sploh se je govorilo, če je bil kedo posebno debel: „ta je debel, kakor sodnik.“

Štir sto sedem in sedemdeseta noč.

Da se še posebno osveti nad skopuhom, izmisllila si je poredna žena še posebno zvijačo. Ko je enkrat hudo bolan bil in v nezavesti ležal, nalegala se mu je, da je v tem času sinu rodil ter mu stvar tako prepričevalno utrjevala, da je naposled sam vrjel. Stvar se je kmalu po vsem mestu razglasila in sodnik je začel premišljevat, kaj bo iz tega. Pa bolj ko je mislil, bolj ga je bilo sram, tako da si ni upal med ljudi stopiti. Sklenil je, mesto Tripolis zapustiti in podati se v tuje kraje, kjer o tej stvari nič ne vedó. Čez par dni je hišo in vse prepustil svoji ženi, vzela nekaj denarja seboj in se odpravil na vse zgodaj iz mesta, ter na tihem molil,

da bi ga nobeden ne videl. Sel je sedem dni v enomer naprej, da je prišel do mesta Damaska, kjer ga niso poznali. Pa tudi tukaj se je stvar kmalu zvedela in ljudje so po gostilnah o tem govorili, kako je sodnik v Tripolisu otroka porodil. Poznali ga sicer niso, pa bolelo ga je vendar, ko je moral to povest zmirom slišati. Živel je zelo varčno, kakor je bil navajen; pa nazadnje mu je denarja vendar zmanjkalo, ker ga ni bil veliko seboj vzel. Tako je bil primoran, nekaj svoje obleke prodati. Ko je tudi to pošlo, moral je iti med najslabše delavce, ki so torbe, skrinje, in take reči prenašali, pse prali, čevlje snažili itd., da je kak krajcar zaslužil za vsakdanji kruh.

Me tem časom pa je njegova žena v Tripolisu v obilnosti in vesela živela. Odprla je shrambo skopuha, kjer je našla na tisoče cekinov in drugih dragocenosti. Delila je denar med berače, in vsi reveži celega mesta so jedli na njene stroške, pa vendar se na sodnikovih zakladih ni dosti poznalo. Tudi tistim prvim ženam, ki jih je bil sodnik za doto ogoljufal in sramotno proč spodil, poslala je gospa sodnikova vsakej par sto cekinov.

Med tem pa se je pravljica o tem, kako je sodnik v Tripolisu otroka porodil, raznesla po celem svetu.

Tudi cesar Alrašid je to smešnico slišal. Cesar pa je bil preveč prebrisan, da bi bil kaj takega verjel, ampak mislil si je koj, da je to ženska zvijača, in da se je kaka ženska nad sodnikom zmočila in maščevala. Radovednost ga je mikala, da bi to stvar pozvedel, zato je rekel sam pri sebi: „Po to žensko moram poslati, da bom zvedel, kako je to reč izpeljala.“

Med tem časom se je sodniku tako slabo go- dilo, da je vso mast izgubil in so ga bile same kosti in koža. Mislil je, da ga zdaj v Tripolisu ne bodo več poznali, in tudi se je nadejal, da so celo stvar že pozabili. Sklenil je toraj, podati se nazaj na svoj dom, kjer je imel toliko bogastva, on pa je moral po svetu stradati. On zapusti tedaj Damask in po večdnevni hoji pride do Tripolisa. Ko je pa skozi mestna vrata šel, videl je več otrok, ko so si igrali. Eden od fantičkov je rekel svojim tovaršem: „Ali se spominjate tistega leta, ko je naš sodnik otroka po- rodil? Ko je sodnik to slišal, zbodlo ga je v srce, obrnil se je in šel v Damask nazaj.

Tam si je izprosil meniško obleko, in v tej se je podal proti Bagdadu. Med potjo se je preživel z beračenjem. Ko je v Bagdad prišel, oglasil se je pri menihih in jim potožil, da se mu slaba godi. Menihi so videli, da ima človek dobro glavo, zato so mu svetovali, naj gre k cesarju. Rekli so mu: Cesar Alrašid je dober človek, in če pametnega človeka v nesreči vidi, mu rad pomaga.“

Štir sto osem in sedemdeseta noč.

Med tem časom je pa tudi sodnikova žena k cesarju v Bagdad prišla, ker jo je cesar poklicati dal. Ona pride pred cesarja in se mu dostojno pri- kloni. Cesar jo praša, če je res njen mož otroka po- rodil, in kako se je to zgodilo. Ženska je bila pre- strašena in si ni upala govoriti. Cesar pa jej je ko- rajžo dajal in jej rekel: „Le po pravici povej, naj že bo, kakor hoče, jaz ti obljubim, da se ti ne bo nič zgodilo.“ Zdaj se je žena ohrabrila in je cesarju

celo historijo tako mikavno povedala in sodnikov strah pred porodom tako šaljivo opisala, da se je cesar od smeha kar za trebuh držal in da od samega krohotanja dolgo časa spregovoriti ni mogel.

Ko se je cesar že zadosti nasmejal, kdo stopi v sobo? Nihče drugi, ko nesrečni sodnik v meniški obleki! Njegova žena je imela pajčolan čez obraz, pa je svojega moža precej spoznala, čeravno je bil zelo shujšan. Zašeptala je cesarju na uho, da je to njen mož. Cesar je naredil resen obraz, kolikor je le mogel, in je rekel sodniku: „Bog te sprimi, častitljivi oče! Pa kje je sin, ki si ga v Tripolisu rodil?“ Sodnik se je prestrašil, pa čez nekaj časa je odgovoril: „Veličanstvo, mož ne more roditi.“ — „Meni se je pa sporočilo“, reče cesar, „da je sodnik v Tripolisu sina rodil; in jaz vem, čeravno si v meniha preoblečen, da si ti tisti sodnik; kajti tukaj stoji tvoja žena.“ Sodnik reče ves žalosten: „Jaz nič ne vem, kako se je to godilo.“ — Žena pa mu seže v besedo: „Nesramnež, ali si upaš, cesarju v obraz lagati!“

Zdaj je padel sodnik cesarju pred noge in rekel: „Grešil sem in spoznam svojo krivico. Toda imej milost z menoj in spravi me z mojo ženo. Nikoli več ne bom tako lakomen, kakor sem bil, dal bom ženi toliko premoženja, da bo vsega zadosti imela.“

Cesar se obrne zdaj k ženi in jej reče: „Zdaj si slišala, kaj je obljubil. Ali si volje, zopet ž njim živeti?“ — „Svetli cesar“, reče ona, „pravijo, da se hudobnež nikoli ne poboljša, da se še le spreobrne kadar se v jamo zvrne. Vendar hočem ž njim še enkrat poskusiti, če mi pismeno obljubi, da se vsaki kazni podvrže, ako bi z menoj kedaj spet grdo

ravnal.“ — Cesar je dal tako pismo narediti, sodnik ga je moral podpisati in cesar sam se je za pričo podpisal. Potem je postavil moža za sodnika v nekem daljnem kraji male Azije. Skopuh je odslej z ženo lepo ravnal, ker se je cesarja bal.

Historija o pijancu in o sodniku.

V nekem mestu je živel ribič, ki je silno rad pil. Če je kaj rib nalovil in prodal, kupil si je nekaj malega za jed, vse drugo je pa na žganje zapil. To je bilo dan na dan zmirom enako. Nekega dne se je prav močno upijanil, in ko je šel po mestnem trgu domov, svetil je ravno mesec tako jasno, da je bil ves trg z bledimi žarki razsvitljen. Pijani ribič je pa mislil, da ima veliko vodo pred seboj. Letel je hitro domu po svoj trnik in prišel nazaj, da bi na glavnem trgu sredi mesta ribe lovil!

Trak s trnikom je imel na dolgem drogu. Daleč od sebe tje na trg je vrgel trnik, na katerem je imel nekaj mesa privezanega. Velik pes je popadel za tisto meso in se na trnik vjel. Ribič je mislil, da je veliko ribo vjel in je silno vlekel. Pes pa je strašno tulil in cvilil in tudi ni spustil. Ribič se je bal, da ga bo močna riba v vodo potegnila in je na pomoč klical. Zdaj so prišli mestni stražniki in ko so videli, da je ribič pijan, peljali so ga seboj v mestno hišo in ga postavili pred mestnega sodnika. Sodnik pa je bil sam pijanec. Zato se mu je ribič smilil. Rekel je stražnikom, naj ga peljejo v posebno sobo, da se bo prespal. Sodniku je bil ribič po volji in sklenil je, da ga hoče nekaj časa pri sebi obdržati in ž njim popivati. Drugi dan, ko se

je ribič prebudil, dal mu je sodnik jesti in piti. Zvečer pa ga je k sebi v svojo sobo poklical in tam sta skupaj pila. Najprej vino, in ko sta bila tega sita, začela sta še žganje piti. Upijanila sta se tako, da sta začela peti, plesati in različne burke vganjati.

Baš tisti čas pa sta se cesar in minister kot kupca preoblečena po mestu sprehajala. Ko sta v sodnikovi hiši slišala tak šunder in tak vriš, šla sta noter, ker so bile vrata odprte. Našla sta sodnika in ribiča upijanjena. Nekaj časa sta pijanca po sobi sem in tje skakala, potem pa se je ribič postavil in rekel sodniku: „Jaz sem cesar!“ — „Jaz sem pa general!“ reče sodnik na to. — „Cesar pa lahko generalu glavo odseka“, reče spet ribič. „To je že res“, reče sodnik, „pa jaz sem še premalo debel; ti me moraš prej dobro spitati, potem mi še le glavo odsekaj!“ — „To imaš pa spet prav!“ reče ribič.

Cesar se je norcema smejal in rekel je ministru: „Jutri zvečer se bom s tema dvema malo pošalil.“ Potem sta šla z ministrom spet domov. — Drugi dan na večer šla sta cesar in minister spet drugače preoblečena v sodnikovo hišo. Prinesla sta seboj sklenico najmočnejšega brinjevca. Sodnik in ribič, ki sta bila že prej pijana, sta še to sklenico brinjevca izpila. Bila sta potem nadelana, kakor dve muhi. Ribič je vpil: „Cesar je odstavljen in jaz sem zdaj cesar!“ — Cesar mu reče na to: „Kaj bi bilo, ko bi te zdaj cesar slišal?“ — „Kaj bi bilo“, reče pijani ribič, „jaz bi svojemu generalu vkazal, naj mu glavo odseka. Ker si se pa ti predrznil, mene kaj tacega vprašati, hočem tebe najprej kaznovati!“ — To rekši je skočil v cesarja in ga zagrabil za nos. Ob enem pa se je sodnik lotil ministra. Cesar in

minister sta se pijancema komaj iztrgala in potem hitro šla domu.

Čeravno je imel cesar ves potlačen nos, vendar je imel svoje veselje nad tema pijancema, in drugi večer sta z ministrom spet tje šla, pa spet drugače preoblečena. Ko tje prideta, bila sta sodnik in ribič že pijana. Plesala sta po sobi okoli, tako dolgo, da sta oba na tla pala. Cesarja in ministra še precej videla nista, da sta tukaj. Ko se ribič nekoliko predrami, praša cesarja: „Od kodi pa ti prideš?“ — „Midva sva tujca“, odgovori cesar, „nocoj sva prišla v mesto; ko sva pa mimogredé tukaj peti slišala, stopila sva not, ker sva rada med veselimi ljudmi. Toda čudno se mi zdi, da se vidva cesarja nič ne bojita, ker tak vriš in ropot delata, da se po vseh ulicah sliši. Saj pravijo, da cesar večkrat preoblečen po mestu hodi.“ — „Kaj bo cesar slišal!“ reče ribič, „on je doma v svoji palači, mi smo pa v svoji hiši, in to bolj veseli, ko ubogi cesar, ki ima toliko skrbi.“

„Ali še nikoli nista bila pri cesarji?“ praša cesar, „pravijo, da ima rad vesele ljudi; on bi vaji dva dobro sprejel.“ — „Saj ni moč k njemu priti“, reče ribič; „straže stojé pred palačo in nikogar k njemu ne spusté.“ — „To je že res“, reče cesar, „pa če vama jaz pismo dam, vas bodo gotovo noter spustili, ker sem jaz s cesarjem dober prijatelj že od mladih nog.“ — „Če je taka“, odvrne ribič, „le dajte nama tako pismo!“ — Na to se cesar vsede in spiše pismo do samega sebe. Potem sta z ministrom spet odšla.

Drugo jutro sta sodnik in ribič šla v cesarsko palačo in sta tisto pismo stražnikom pokazala. Komaj

je oficir cesarjev podpis zagledal, priklonil se je tujcema globoko in ju peljal k cesarju. Ko je cesar svoje pismo prebral, rekel je oba moža v posebno, lepo sobo peljati in jima tam postreči z najboljšimi jedili in najboljšim vinom. Celi dan sta tam jedla in pila in tobak kadila. Na večer pa ju je dal cesar k sebi poklicati. Ko sta se vsedla, ju praša, kdo da jima je tisto pismo dal?

„Mogočni vladar“, reče ribič, „sinoči sta naju obiskala dva tuja moža in naju prašala, če sva že kterikrat pri cesarju bila. Ko sem jima jaz povedal, da straže nikogar pred njega ne pusté, napisal je eden tistih mož pismo in rekel, da je s cesarjem prijatelj, toraj naj le brez strahu greva k cesarju. Vidi se, da je mož resnico govoril. Kdo sta bila tista dva moža, prav nič ne vem, ker tega nista hotela povedati.“ — Na to reče cesar: „Potrebno je, da mi tista dva moža sem pripeljeta, ker teh dveh starih prijatlov že dolgo nisem videl.“ — „Tedaj nama pa dovolite, da greva domov“, reče ribič, kajti tujca bosta morda spet k nama v hišo prišla. Če prideta, ju hočeva prisiliti, da gresta z nama k vam.“ — „Kako ju hočeta prisiliti?“ praša cesar, „saj oni večer sta enega že za nos držala, pa vam je vendar vžrel.“

Pri teh besedah sta ribič in sodnik spoznala, da je bil sam cesar tačas pri njih v vasi. Padla sta pred njim na kolena in ga prosila oproščenja, ker sta se tačas v pijanosti tako nespodobno obnašala.

Cesar se je smejal in je pijancema rekel: „Saj vama nisem nič zameril. Če se mi je kaj neljubega pripetilo, kriv sem sam, čemu pa hodim po tujih

hišah. Pa vendar mi morata za kazen vsak eno historijo povedati.“ Potolažena po teh besedah se ribič in sodnik spet vsedeta, in ribič je začel praviti to-le historijo :

Štir sto devet in sedemdeseta noč.

Historija o pijancu in njegovi ženi.

Blizu Bagdada živel je nekdam bajtar, ki že tako ni bil dosti pameten, pa je svojo pamet še s tem zapravljajal, da je čez mero žganje pil. Ker je vse po grlu pognal, zabredel je tudi v hudo revščino in prisiljen je bil, svojo živino in svoje hišno orodje prodajati. Tako je nekega dne kravo gnal na somenj, da bi jo prodal in si s tem nekaj pomogel. Ker je bila pa krava slabo rejena, je ni hotel noben kupiti. Za zadnje svoje krajcarje se je mož še žganja napil, potem pa je kravo spet domov gnal. Ker je bil zelo pijan, opotekal se je po cesti, zaspanec ga je nadlegoval in oči so mu po sili vkup lezle. Tedaj gre, priveže svojo kravo k nekemu drevesu, on pa se vleže v senco in zaspi. Ko se je nekoliko prespal, sliši nad seboj neko govoričenje in blebetanje. Toda ni bil noben človek ampak sraka je imela na drevesu mlade in je v enomer klepetala. Bajtar je bil toliko pijan, da ni razložil sračjega klepetanja od babjega. Mislil je, da je kaka ženska prišla za kravo pogajati se. Svojih oči pa ni odprl, ampak rekel je v svoji pijanosti naproti sraki: „No, mati Kračmanica, koliko mi pa daste za kravo?“ Sraka je spet zablebetala; bajtar pa je tako razumel, kakor bi bila

ženska rekla, da nema denarja pri sebi. „Nič ne de“, je rekel, „bom pa v petek sem prišel, mi bote pa dali deset cekinov, kakor sva se pogodila.“ Sraka je spet zaklepetala. Bajtar je mislil, da se zahvaluje, ker jej toliko zaupa. Pustil je tedaj kravo pri drevesu in je šel vesel domu, da je kravo tako dobro prodal.

Ko domov pride, prša ga žena, za koliko je kravo prodal in kje ima denar? On jej pové, da je kravo nekej poštenej ženski na upanje dal, da se tista žena za Kračmanico piše in da bo v petek plačala dogovorjenih deset cekinov. Ko petek pride, se je že zjutraj od veselja napil, češ, „saj bom danes tako denar dobil.“ Ko pride do tistega drevesa, ni bilo nikjer nobene Kračmanice. On si misli, da bo prišla pozneje, se vleže pod drevo in zadremlje. Kar se začne spet tista sraka oglašati. Bajtar misli, da je prišla Kračmanica in jo prša: „No, mama, ali ste prinesli denarje?“ Sraka spet zaklepetata. Pijanec je mislil, da ga baba neče plačati in da se izgovarja. Zato skoči po konci in zagrabi motiko, ki je tam na njivi ležala, da bi baba ž njo vdaril. Toda ženske nikjer ni bilo. Splašil pa je s tem srako, da je z drevesa zletela in se vsedla na kup gnoja, ki je bil tam blizu. Tam je zgovorna tica spet klepetati začela. Bajtar jo sliši in je mislil, da se je baba za gnoj skrila in da ga tje kliče. On gre z motiko tje, pa ženske ne vidi. Zdelo pa se mu je, da je baba rekla: „Tukaj so denarji, tukaj koplji!“ On tedaj začne z motiko tisti gnoj prekopavati, in res — najde pod gnojem cel lonec cekinov. Tatovi so bili ta denar nekje ukrali in ga tukaj skrili. Bajtar pa je res mislil, da ima Kračmanica tukaj svoj denar

skrit, in bil je tako pošten, da iz lonca ni vzel več, ko deset cekinov, potem je lonec spet pokrtil s pokrovom in gnoja čez nametal, da se lonec ni ven videl. Potem je šel domov, je denar izročil svoji ženi in jej tudi povedal, koliko denarja ima ta Kračmanica pod gnojem skritega. Žena je molčala; zvečer pa je šla in je ves denar iz gnoja izkopala in ga domu prinesla. Mož jo je pokaral in rekel: „To ni lepo, da si to gospo okradla, ki nas je tako pošteno izplačala, Če denarja ne neseš nazaj, kjer je bil, te bom zatožil pri sodnji.“

Žena se mu je smejala. Ker se je pa vendar bala, da bi jo ne izdal, izmislila si je to zvijačo: Ona gre v mesto na trg, kupi mesa in rib, in vse to doma na skrivnem skuha. Mož je bil pijan, kakor po navadi in je šel brez večerje spat. Ona pa je proti polnoči šla in je kuhane ribe in kuhane kose mesá pred hišo po tleh razmetala. Potem je zbudila moža in mu vsa začudena rekla: „Ti, brž vstani, pa boš nekaj čudnega videl. Ko si ti spal, bila je huda nevihta, in namesto vode so kuhane ribe in kosi kuhanega mesá z nebes padali. Le pridi, pa poglej sam!“ Mož, še zmirom nekoliko omoten, vstane in gre z lučjo pred hišo, kjer je res našel po tleh veliko kosov mesá in rib. Ker je bil lačen, pobiral je te kose in jedel. Potem je šel spet v posteljo; pa svoji ženi je vendar spet zagrozil, da jo bo zatožil zavolj tatvine.

Ko se jutro naredi, mož res vstane in gre k sodnji ter zatoži svojo ženo. Sodnik je dal ženo poklicati. Ona pa je vse tajila. Ko jej sodnik le vedno bolj grozi, reče žena proti sodniku: „Gospod, vi imaste oblast, jaz pa sem uboga žena. Če bi vi

hoteli mojega moža le nekoliko izpraševati, pa boste kmalu sprevidili, da je dedec znorel, da ni pri pravi pameti. Samo to ga vprašajte, kdaj sem jaz denar ukradla!“ Sodnik ga res praša, in trapasti bajtar mu odgovori: „To je bilo tisto noč, ko so kuhane ribe z nebes padale.“ — „Ti norec, ti neumni!“ reče zdaj sodnik, „kdaj je še kaj drugzega z nebes padalo, ko voda ali sneg ali toča?“ — Bajtar pa se pridusi in reče: „Res je, saj sva še jaz in moja žena tiste ribe jedla!“ Žena pa je rekla, da ni nič res, da se možu v glavi meša.

Sodnik je zdaj spoznal, da mož nori. Zato je ženo izpustil, bajtarja pa je dal med norce zapreti. Ko je bil že nekaj dni v blaznici zaprt, začel se je ženi smiliti. Šla je toraj v mesto in moža z zvijačo rešila. Prosila je, da so jo k njemu pustili. Možja je potem naučila, če ga bodo prašali, ali je res ribe deževalo, naj tako odgovori: „Kdaj je še kaj drugzega deževalo, ko vodo!“ Potem je šla k oskrbniku blaznice in ga prosila, naj moža izpusti, ker je zdaj spet pri pameti. Naj ga gospod le praša, kdaj je ribe deževalo, pa bo videl, da bo zdaj mož pametno odgovoril. Oskrbnik res gre v blaznico in bajtarja praša: „No prijatelj, kdaj je že to bilo, da je ribe deževalo?“ Bajtar pa mu odgovori: „Ali ste še vi znoreli, gospod; kdaj je še kaj drugzega deževalo ko vodo?“ Na to so ga iz blaznice izpustili, in živel je odslej s svojo ženo v obilnosti, ker sta vživala tisti zaklad, ki ga je žena iz pod gnoja izkopala.“

Štir sto in osemdeseta noč.

Kralju je, bila ta historija všeč. Spustil je sodnika domov, ribiča pa je obdržal pri sebi. V kra-

ljevi službi se je ribiču prav dobro godilo. Pa ni bil še dolgo tam v službi, kar gre nekega dne mimo hiše bogatega trgovca. Trgovčeva hči je ravno z okna doli gledala. Bila pa je tako lepa, da se je ribič precej zaljubil vanjo in hodil je dan na dan mimo one hiše in gledal na ono okno. Pa lepotica se ni več prikazala. To ga je tako peklo, da je zbolel in se vlegel v posteljo. Neka stara žena mu je stregla. Ko je ta zvedela, zakaj je ribič bolan, se jej je zasmilil, in ni mirovala, dokler jej ni povedal, v katero dekle je tako zaljubljen.

„Ljuba ženica“, reče jej on, „pomagajte meni, če ne, moram umreti.“ Žena pa je rekla: „Nič se ne boj, moj sin, jaz ti bom pomagala. Le malo dni potrpi, pa ti kmalu prinesem novic od tvoje ljubice.“

Na to je šla domov, se preoblekla kakor hodijo tercijalke oblečene, vzela je molek v eno, romarsko palico pa v drugo roko, in v takej obleki je šla pred hišo trgovca. Tam je govorila na glas: „Bog je Bog, samo eden Bog je; on naj bo češčen na vse večne čase!“

Ko je trgovčeva lepa hči te besede slišala in videla pobožno romarico, prišla je k vratam, pozdravila ženico in rekla: „Dobra ženka, molite zame!“ Starka pa je rekla: „Bog te ohrani, dobri otrok, pred vsako nevarnostjo!“ Na to je dekle starko peljala v hišo, poklicala še svojo mater, in obe ste sedli k hinavski ženici. Pogovarjale so se celi dopoldan o svetih rečeh. Potem pa je starka začela moliti brez konca in kraja. Mati in hči pa sta se med tem menili, kako pobožna in sveta mora ta žena biti. Ko je starka svoje molitve dokončala, prinesle so jej nekaj kosila, pa ženica ni hotela nič jesti in

se izgovarjala, da ima ta dan hud post in da do večera ne sme nič jesti.

Na to so jo ženske pregovorile, naj še popoldan pri njih ostane, da bo vsaj večerjala z njima. V to je privolila. Ko je solnce k Božji milosti zahajalo, začela je vnovič moliti in ženskam lepe pouke dajati. Potem so večerjale. Starka pa jima je bila tako ušeč, da sta jo prosili, naj še čez noč pri njih ostane. To je tudi storila. Zjutraj je vstala, zopet dolgo molila, potem pa je hčer in gospo blagoslovila in govorila čudne molitve nad njima. Mati in hči sta jo prosili, naj še ostane, pa ona se je izgovarjala, da ne vtegne, pa da bo kmalu spet prišla.

Čez tri dni je starka spet šla v tisto hišo, kjer sta jo ženski silno prijazno sprejeli. Vganjala je ravno tiste komedije, ko prvokrat, tako, da so jo vse ženske za svetnico imele. Odslej je začela skor vsak dan v trgovčevo hišo zahajati, in vselej je bila z veseljem in spoštljivostjo sprejeta. Nekega večera pa je rekla v sobo stopivši: „Jaz imam eno samo hčer, ki se bo danes omožila. Srčno želim, da bi bila tudi moja mlada prijateljica pri tej slovesnosti navzoča.“ Trgovčeva gospa ni rada spustila svoje hčere iz hiše, ker se je zanjo bala. Starka pa jej reče: „Kaj meni je ne boste zaupali? Saj bodo same pobožne in poštene žene pri poroki navzoče, se ni treba prav nič bati.“ Hči je bila zelo radovedna videti, kakošna je poroka, zato je mater tako dolgo prosila, da jej je privolila iti s starko.

Trgovčeva hči se je oblekla v svojo najlepšo obleko, in potem jo je starka peljala naravnost v stanovanje nekdanjega ribiča, sedajnega kraljevskega uradnika, ki je bil že pripravljen na to obiskovanje.

Deklica se ni malo zavzela, ko zagleda tukaj mladega moža pred seboj, ki jo je zaljubljeno pogledoval. Pa kakor se je za prvi trenotek prestrašila, tako hitro se je tudi zavedla; kajti bila je pogumna in bistrourmna. Precej je spoznala, v kako nevarnost jo je zapeljala hudobna in hinavska starka. Mislila je, kako bi se rešila iz te pasti. Kmalu jej pride prava misel: ona se potaji, se jame smejati, se vsede na blazino in reče: „Navada je, če ljubček svojo ljubico k sebi povabi, da jej napravi kako gostijo. Kaj bo ljubezen brez veselja, brez vina in dobrih jedi? Ako vam je toraj kaj za mene, mladi gospod, priskrbite kaj tacega za želodec in veselje, jaz in ta dobra mamica vas hočeva pa med tem tukaj počakati!“

Ribič usklikne ves vesel: „To se kaj lahko zgodi, preljuba golobičica! Le male potrpite, pa bo vse tukaj, kar želite.“

Ribič je zdaj nemudoma tekkel na trg, da bi nakupil jedil in dobrega vina.

Ko je ribič odšel, zaklenila je dekle izbene duri in hodila po sobi gori in doli, preišljevaje, kako bi ušla. Na enkrat zagleda sabljo v kotu. Precej jo zgrabi in jame ž njo po starki mahati, dokler je ni popolnoma umorila.

Ko je starka mrtva v krvi ležala, pregledala je trgovčeva hči vse omare v sobi. Našla je v enej tih omar lepo, pozlačeno možko obleko, ktero je ribič nosil, kadar se je imel kralju predstaviti. To obleko je zavila v ruto, odprla duri in tekla po stopnicah doli pa hitro domu. Srečno je dospela v hišo svojega očeta. Mati njena jo je lepo pozdravila, ko je pa videla zavoj v njenih rokah, prašala jo je: „Ljuba hči, kaj si pa dobila na svatbi lepega?“

Gospodična pa je bila tako razburjena, da ni mogla nič odgovoriti, v glavi se jej je zatemnilo, in padla je v omedlevico. Mati je začela na pomoč klicati. Ljudje so prileteli in gospico z jesihom in vodo škropili ter sploh rabili vse pripomočke, ki so priporočeni za take slučaje. Ko je deklica zopet k zavesti prišla, povedala je vse, kaj se jej je pripetilo. Trgovec je preklel hinavsko starko, pogledal je obleko v zavoju, in ker jo je precej spoznal, da mora biti last kakega kraljevskega dvornika, hitel je s to obleko h kralju.

Štir sto ena in osemdeseta noč.

Ko je kralj vso tožbo slišal in brž obleko spoznal, komu jo je bil podaril, razljutil se je nad ribičem in ukazal, naj ga precej pripeljejo, da ga bo izprašal. Toda ribiča ni bilo nikjer več. Ko je namreč s trga domu prišel in je krvavo starko v svoji sobi videl, domislil si je precej, kaj to pomeni. De bi tedaj svojo kožo odnesel, preoblekel se je v berača in jo popihal iz mesta. Došel je kupčevalce, ki so vole gonili. Ponudil se jim je za pomagачa, in kupci so ga radi vzeli, ker so imeli veliko volov, ki so radi na stran uhajali.

Tako je ribič nepoznan ušel iz tistega kraja. Ves čas pa ga je pekla vest, da je tako lahkmišljeno zapravil svojo srečo; nekoliko pa se je tudi kazni bal, zato ni imel nobenega miru. Slednjič je prišel s kupci in živino do necega velikega mesta. Tam je šel v gostilno, se dobro najedel in napil in si najel sobo za spalnico. Imel je namreč še nekaj denarja skritega pri sebi. Ob enem je za trdno skle-

nil, da se nikoli ne bo več v to dvojno nevarnost podajal, namreč v ljubezen in kraljevsko službo.

Nekaj dni je ostal v gostilni in počival. Potem pa ga je začelo skrbeti, da bi mu vtegnilo prekmalu denarja zmanjkati. Zato je šel na trg dela iskat. Kmalu pride neka ženska k njemu in ga praša, če morda nema dela in če bi hotel iti na delo? On jej odgovori, da ravno zato tukaj stoji, da bi ga kdo na delo poklical. „No, dobro“, reče ženica, „le z menoj pojdi; en zid se mi hoče podreti na dvorišči moje hiše, zato ga bom rajše sama podrla, da se kaka nesreča ne zgodi, potem ga bom pa na novo zidati dala. Če hočeš ti to delo prevzeti, pa z menoj pojdi.“ Mož je bil zadovoljen in žena ga je peljala v svojo hišo. Dala mu je kramp v roke in mu naročila, kako naj dela, da naj kamenje posebej in pesek posebej na kup meče. On je rekel: „Že vem, mati, kako se to dela.“ Potem mu je prinesla jedi in hladne vode. Mož je bil vesel, da je kralju ušel in da je imel še toliko moči, da si je zamogel svoj kruh sam služiti. Delal je cel popoldan. Zvečer mu je žena plačala, za kolikor sta se pogodila, in ribič je šel zadovoljen domu.

Drugi dan je spet šel tje na delo, in tista žena je bila spet tako prijazna ž njim, ko prvi dan. Opoldne, ko je zid že bolj pri tleh podiral, našel je v zidu bakren lonec, v katerem so bili cekini, pa veliko jih ni bilo. Vzel je lonec, ga nesel domu in preštel cekine. Bilo jih je ravno sto. Potem je šel pa spet delat. Ko je zvečer domu šel, videl je človeka, ki je veliko skrinjo na glavi nosil, in mnogo ljudi je šlo za tem človekom.

Ta mož, ki je skrinjo nosil, kričal je neprenehoma, da proda skrinjo in vse, kar je v njej, za sto cekinov; tega pa ni hotel povedati, kaj da je v skrinji.

Ribiča je zelo mikalo, da bi to skrinjo kupil, saj je imel ravno sto cekinov, ki jih je bil v zidu našel. Se ve da je spet mislil, da mu potem ostane samo en goldinar denarja, pa vendar ga je nekaj gnalo, da naj bi svojo srečo s to skrinjo poskusil. Radovednost ga premaga in obljubil je za skrinjo sto cekinov.

Tisti človek mu je potem skrinjo na dom nesel in ribič mu je izplačal sto cekinov. Ko je bil sam, zaklenil je vrata za seboj, skrinjo odprl in pogledal, kaj je v njej. In kaj je bilo v skrinji? — Lepa, mlada, žlahtno oblečena deklica, pa kakor videti mrtva! Ko je pa svojo roko položil na njene ustnice, čutil je, da še diha. Spoznal je zdaj, da deklica le spi; pa spala je tako trdo, da je ni mogel zbuditi. On jo zdaj vzdigne iz skrinje, jo položi na klop, jej dene blazino pod glavo in občuduje njeno lepoto. Okoli polnoči pa se je deklica sama zbudila in zdihnila: „Moj Bog, kje pa sem?“

Za prvi hip se je prestrašila; potem pa je ribiča prašala, na kak način in kdaj da je v ta kraj prišla? Ribič jej je vse mirno povedal, kako jo je v skrinji kupil. Dekle se je na to pomirila. Ona ribiču ni hotela nič povedati, kdo in kaj da je, ampak rekla mu je le to: „Vedi, prijatelj, da je to stanovanje za naju preslabo. Jutri moraš večje stanovanje poiskati! Ti le mene ubogaj, kar ti bom rekla, in videl boš, da ti ne bode žal.“

Ribič je imel strah pred ženskami, odkar je bil zadnjič tako naletel, zato se ni predrznil, tej gospodičini reči kako nespodobno ali priliznjeno besedico, čeravno je bila lepa, kakor rožica. Tudi se jej je na bogati obleki videlo, da mora biti iz visokih stanov, zato je bilo nevarno, zameriti se jej. Obljubil je gospodični, da jo bo v vsem ubogal. Potem jej je prinesel jesti, kar je ravno imel, in se podal spat.

Drugo jutro ga je gospodična poklicala, mu dala zadosti denarja in mu rekla, naj najame kako lepo stanovanje. Tudi jedi in pijače mu je rekla nakupiti. Ribič je vzel denar in šel stanovanja iskat. Na tisto ženo, kjer je prej zid podiral, se ni več spomnil. Zdaj je imel družega gospodarja. Ko je lepo stanovanje našel, dal je svojo gospodinjo v zaprti kočiji tje prepeljati. Opoldne je pripravil dobro kosilo. Tako sta živela dvajset dni. Ribiču ni bilo treba družega delati, ko streči lepi gospodični. Treba je pa povedati, da je bila ta gospodična kraljeva ljubica. Njeno ime pa je bilo Svitlena.

Mati tega mladega kralja pa Svitlene ni mogla trpeti, ker je bila bolj nizkega rodu, čeravno je v lepoti vse princezinje prekosila. Stari kralj in stara kraljica in vsi plemenitaši so se jezili, da si je mladi kralj tako ljubico izbral. Želeli so, naj bi si vzel kako imenitno princezinjo, da bi njegov tron tem bolj slaven in mogočen postal. Zato so vsi sklenili, da hočejo Svitleno brž ko mogoče s poti spraviti.

Enkrat je kralj šel z doma, da ga dvajset dni ni bilo nazaj pričakovati. Ta čas je stara kraljica porabila, da bi Svitleno odpravila. Povabila jo je k sebi na večerjo in jej vsula v kavo tak prah, da je Svitlena precej zaspala. Potem so Svitleno spečo

položili v tisto skrinjo in jo izročili postrežčiku, da naj jo za sto cekinov prodá. Mislili so tako: „Vsak, kdor bo skrinjo kupil, zaljubil se bo v lepo Svitleno, trdil bo, da je tudi njo s skrinjo vred kupil in ne bo je več iz hiše spustil.“ Tako so mislili Svitleno odpraviti na lep način iz kraljeve palače.

Ko je mladi kralj domu prišel, prašal je precej po Svitleni. Kraljica pa mu reče: „Potolaži se, moj sin, vboga Svitlena je tako žalovala po tebi, da je od žalosti umrla. Pokopali smo jo sedmi dan po tvojem odhodu. Nič ne maraj, saj se ne manjka lepih in žlahtnih princezinj na svetu.“

Kralj pa se ni dal utolažiti in klical je v enomer: „Jaz sem izgubljen, za mene ni rešitve!“ Celo noč ni mogel zaspati.

Zjutraj pa je poklical svojega ministra in mu ukazal, naj tam pri reki prostor odmeri, da si bo samostan sozidal. On hoče potem celo življenje bivati v tem samostanu in žalovati za Svitleno.

Minister je storil kakor mu je bilo naročeno. Na lepem, prijetnem kraji odmeril se je prostor, sto čevljev dolg in sedemdeset čevljev širok, za zidanje samostana. Začeli so kamenje, brune, mramelj in sploh potrebno blago vkup voziti.

Minister sam moral je stavbo nadzorovati. Tretji dan je prišel kralj gledat, koliko so že naredili. Vse se mu je dopadalo in rekel je, da je le Svitlena vredna živeti v tako lepej palači, kakoršna bo ta. Na to se je začel jokati. Minister pa ga je tolažil in mu rekel: „Gospod, spomni se besede modrijanove: Bodi zmeren v svoji sreči in potrpežljiv v nesreči.“

„Res je“, reče kralj, „da je lepó, če se človek premaguje in zatajuje; kajti že pesnik je rekel:

Ostani miren v nezgodi, kajti le mir te zna rešiti iz nevarnosti. Za žalostjo pride veselje, za nemirom pokoj. — Toda človeško srce je preveč občutno; Svitlena mi je bila toliko draga, da nikdar več nadomestnice ne najdem; njena lepota in ljubeznjivost nema para.“ Minister pa je kralja toliko časa tolažil, da ga je nekoliko pomiril.

Kralj in minister hodila sta vsak dan gledat, kako stavba napreduje. Tudi Svitlena je zvedela, da se ta hiša zida, in rekla je enkrat ribiču: „Midva vsak dan denar trosiva, pa od nikoder nam ne prihaja. Kaj praviš, ko bi ti šel delat tje, kjer kralj samostan zida? Pravijo, da je kralj zelo dober človek, in nemara te bo prav dobro plačal, ako se mu prikupiš?“ — Ribič je rekel na to: „Draga gospa, rad bi to storil, pa mi bo preveč dolg čas po vas!“ To je govoril, ker je bil v Svitleno zaljubljen. Svitlena je to vedela, pa mu ni dala poguma, da bi se odkril. Zdaj pa je rekla: „Ali me res ljubiš?“ — „Kako zamorete dvomiti?“ reče on. „Če je tako“, reče gospodična, „tedaj vzemi te koralde. Kadar ti bo dolg čas pri delu, oglej si te koralde, spominjale te bodo na mene, in ti boš zopet vesel, in boš lahko dočakal, dokler ne prideš spet domu.“

Ribič si ni upal ugovarjati in je storil, kakor mu je Svitlena naročila. Šel je na tisti prostor, kjer se je delalo. Videl je tam kralja in ministra, ki sta gledala kako se dela.

Kralj je ribiča brž prašal, če dela išče, in ko je ribič to potrdil, najeli so ga za delaveca. Ribič je šel zdaj na delo. Pa to mu ni dišalo, ker je zmirom le na Svitleno mislil. Vsak trenotek je tiste koralde

ogledoval. Pri tem je vselej globoko izdihnil. Kralj je to zapazil in je ministru rekel: „Glej, oni človek, ki zmirom izdihuje, je morda še bolj nesrečen, ko jaz; dajva ga sim poklicati in izprašati.“ Minister je ribiča poklical in mu rekel, naj po pravici pové, zakaj takó izdihuje? — „Jaz sem nesrečen človek“, reče ribič, „ker ne morem biti pri moji ljubici, ki mi je te koralde za spomin dala. Jaz skoraj ne morem delati, ker zmirom na njo mislim.“

Komaj je kralj koralde pogledal, spoznal jih je precej za tiste, ki jih je on Svitleni za sto cekinov kupil. Vse je začelo vreti v njegovih prsih, vendar se je premagal in prašal ribiča:

Čigave so te koralde? — „To so koralde moje dekcle“, reče ribič, „kupil sem jih za sto cekinov.“ — „Ali nas hočeš na svoj dom peljati, da vidimo to deklo?“ praša kralj dalje. — „Bojim se, da jo bo sram in da se vas bo vstrašila. Govoriti pa hočem ž njo, in če jej je prav, bo tudi meni.“ — „Tako je prav“, reče kralj.

Ribič gre tedaj domov in pové svojeje krasotici, kaj se mu je pripetilo. Ona mu da denar in mu naroči, naj pripravi za drugi dan dobro kosilo in naj kralja na kosilo povabi. Tako je tudi storil. Ko je bilo kosilo pripravljeno, prišla sta kralj in minister v goste.

Kralj je svojo ljubico precej spoznal. Prašal je ribiča: „Ali hočeš to deklo meni prepustiti?“ — Ribič pa se je na vso moč branil. Kralj pa mu reče: „Le vbogaj in pripelji jo k meni v palačo!“ Ribič si ni upal, kralju ustavljati se.

Ko je z deklino prišel v kraljevo palačo, razložil mu je kralj kako so mu ljubico iz hiše spravili,

in ga prosil, naj mu jo zopet prepusti. Ribič se je kraljeve jeze zbal in mu je deklico prepustil. Na to mu je kralj dal dobro službo in mnogo denarja, tako da se mu nikoli več ni slabo godilo na svetu.

Štir sto dve in osemdeseta noč.

Historija o kralju in popotniku Vedežu.

En kralj je bil nekega večera prav žalosten in otožen. Dal je poklicati ministra in mu rekel: „Ne vem, zakaj sem tako žalosten. Ali tebi ne pride nič na misel, s čimor bi se mogel razvedriti?“ — Minister mu odgovori: „Jaz imam prijatla, ki je daleč po svetu okoli prišel in vé dosti kratkočasnih reči pripovedovati. Vedež mu je imé. Ali naj ga pokličem?“ — „Precej pošli ponj!“ reče kralj. Minister je šel sam iskat svojega prijatla ter mu naznanil, da želi kralj ž njim govoriti. Oba sta šla h kralju v palačo.

„Vedež se je pred kraljem spodobno priklonil, kralj pa mu je velel sestiti, ter mu potem rekel: „Vedež, moj duh je otožen, in ker slišim, da veš ti veliko lepih historij, prosim te, da mi katero poveš.“

Vedež je bil precej pri volji in je začel praviti to-le historijo:

Historija o treh princih in o Slavulju.

„Nekedaj je bil kralj, ki je imel tri sinove. Starejši princ je enkrat govoril z nekim popotnikom in ta mu je pravil, da je nekje na svetu čudna ptica, kateri se pravi „otožni slavulj“, in da ima ta

ptica tako moč, da vsacega človeka v kamen spremeni, kdor se mu približa. Princ je bil silno radoveden, to ptico videti. Prosil je očeta, naj mu dovoli, da se na pot podá in to ptico poišče. Kralj je dal dovoljenje le nerad. Potem se je princ na pot pripravil in se poslovil od svojih bratov. Pred odhodom pa je še izročil srednjemu bratu prstan z očaranim kamnom in mu rekel: „Natakni ta prstan; kadar boš čutil, da te začne prstan tiščati, tedaj veš, da sem jaz v veliki nevarnosti, iz ktere ni rešitve.“

Potem se je podal na pot. Hodil je tako dolgo naprej in ljudi popraševal, da je prišel do one gore, kjer je otožni slavulj živel. Po dnevi je letal okoli, proti noči pa je letel v svoj tičnik in tam prenočeval. Če se mu je kdo približal, zapel je otožno: „Kdo poreče trudnemu popotniku: odpočij si? In kdo poreče nesrečnemu slavulju; odpočij si?“ In če je ta človek potem rekel: „Odpočij si, vbogi tiček?“ zletel je ptič govorečemu na glavo, ga potrosil s črno prstjo, katero je v klunu držal, in pri tej priči spremenil se je človek v kamen. Tako se je zgodilo tudi nesrečnemu princu.

V tistem hipu, ko je princ na gori okamnel, začel je prstan z očaranim kamnom družega princea tiščati. Princ, to čutivši, je uskliknil: „O, moj brat je izgubljen! Pa jaz pojdem po svetu, da ga najdem živega ali mrtvega!“ Branili so mu oče, mati in brat, pa zastonj. Podal se je na pot in prstan izročil mlajšemu bratu z istim naročilom. Hodil je tako dolgo naprej, da je prišel do one gore, kjer je bival otožni Slavulj. Pa tudi njemu se ni bolje godilo. Ptič ga je pripravil s svojim otožnim petjem k temu,

da je izrekel besede: „Pa si odpočij, tiček!“ Slavulj ga je spremenil v kamen.

Mlajši princ je tačas baš z očetom večerjal, kar ga jame prstan tako tiščati, da bi bil kar zakričal. On vstane in reče: „Ni druge rešitve, ako ne od Boga; kajti Njegovi smo in k Njemu se povrnemo!“ Kralj ga praša, kaj mu je; on pa mu odgovori: „Moj brat je konec storil!“

Kralj je objokoval osodo svojih dveh sinov. Mlajši brat pa reče! „Jaz pojdem po svetu, da zvem, kaj je z bratoma!“ — „Ali ni zadosti“, reče kralj, „da sem dva sina izgubil, zdaj me hočeš pa še ti zapustiti?“ — „Ljubi oče“, reče princ, „jaz nimam miru, jaz moram izvediti, kam sta brata prišla. Morda ju zamorem še rešiti! Če pa še jaz konec vzamem, storil sem le svojo bratovsko dolžnost.“ To rekši se je pripravil na pot in drugi dan je odrinil, kolikor tudi so mu branili.

Čez nekaj dni pride v tisti kraj, kjer sta brata onesrečila. Našel je svoja brata okamnela in otožnega Slavulja po vejah skakljati. Tič je v enomer pel: „Kdo poreče otožnemu Slavulju: odpočij si?“ Princ pa si je mislil: „Tič je moja dva brata onesrečil, zakaj bi se meni smilil!“ Zato tiču ničesar ni odgovoril.

Tič se je naveličal peti in je zletel v svojo kletko in zaspal. Princ pa se je tiho približal, gajbo zaprl, in imel je Slavulja vjetega. Slavulj se izbudi in reče: „Srečni sin mogočnega kralja, ti si stavo dobil!“ — Če je taka“, reče princ, „potem mi povej, s čim si toliko ljudi, ki jih tukaj okamnele vidim, v kamen spremenil, in kako jih zamorem rešiti?“ Ptič mu reče: „Glej tam dva kupa prsti,

eden črn, drugi bel. Črna prst spreminja v kamen, bela pa spet oživlja.“

Princ vsame bele prsti in jo potrosi po okamnelih podobah. Kogar je potrosil, vsak se je oživel. Tako je oživel vse tiste zaklete, mnogo princev, vitezev, grofov in drugih pogumnih mladenčev, ki so prišli Slavulja lovit. Med prvimi je oživel svoja dva brata, ki sta ga pristréno pozdravila. Tuji principi so mu začeli praviti, da je tu blizo celo mesto zakleto in vsi ljudje okamneli; naj jih gre rešit! On se poda tje, izpremljan od vseh odrešenih princev in vitezev. Ko je ljudi vsega mesta predramil in oživel, bili so mu tako hvaležni, da so ga hoteli izvoliti za kralja. On pa je rekel, da mora najprej domov potovati, ker mu je oče brez dvoma v velikih skrbeh. Tedaj so mu hvaležni meščani prinesli mnogo dragocenih daril.

Njegova dva brata sta bila hudobnega srca. Akoravno ju je rešil iz zakletve, vendar mu nista bila dosti hvaležna; nasprotno sta ga zavidala za dragocena darila, ki jih je v tem mestu dobil in za slavno ime, ki si ga je pridobil. Rekla sta tudi: „Če domov pridemo, in bodo ljudje zvedeli, kaj je brat storil, častili bodo vsi le njega, midva bova pa čisto pozabljena. Še kraljestvo nama bo prevzel, akoravno sva starejša od njega.“

Take pogovore sta starejša princa med seboj imela, ko so se vsi odpravljali iz mesta, vsak proti svojemu domu. Mlajši princ je bil v mestu po kraljevsko preskrbljen s konji, vozovi in hlapci. Naložil je obilne darove na vozove in odpravil se je s hlapci proti domu. Imeli so še en dan hodá do svojega mesta, ko se ustavijo in ušatorijo tik malega jezera,

da bi prenočili. Mlajši princ je ukazal napraviti okusno večerjo, h ktorej je povabil svoja dva brata in nekaj imenitnejših spremljevalcev. Po večerji so šli nekoliko vinjeni vsak v svoj šotor spavat. Povedati je treba, da je našel mlajši princ v Slavuljevi kletki lep prstan in si ga nataknil na prst. S tem prstanom na roki je tedaj to noč zaspal.

Starejša princa sta se pa tako pogovorila: „Danes je lepa prilika, da se brata iznebiva. Utrujen je po potovanji, nekoliko je tudi vinjen, gotovo bo prav trdo spal. Jezero je blizu; zgrabiva ga in vrziva ga notri!“ Kakor sta rekla, tako sta storila. Vrgla sta svojega brata in rešitelja v temni noči v jezero.

Drugo jutro sta zgodaj hlapce poklicala in jim rekla, naj naprežejo in naprej peljejo. Hlapci so hoteli iti v šotor mlajšega princa in ga izbuditi. Starejša brata pa jim rečeta: „Pustite ga spati! Včeraj je nekaj čez mero pil, zdaj pa tako spi, kakor mrtev; naj se naspí, bo že prišel za nami, saj mu je pot znana in tuđi nismo več daleč od doma!“ Pri tem je tudi ostalo. Hlapci so napregli in odrinili.

Popoldne so prišli v glavno mesto. Stari kralj je bil zelo vesel. Slavulju se ni mogel dovolj načuditi. Ko je pa videl, da mlajšega brata ni med njimi, začel je hitro po njem povpraševati, kajti tega je najrajši imel.

Brata sta rekla: „Midva ne veva nič o njem. Saj še nisva vedela, da je šel po svetu. Kaj bo revež Slavulja iskal, ko sva ga že midva domov prinesla!“ Potem sta začela lagati, in se bahati, s kakimi težavami sta do tiča prišla. Stari kralj pa njih

besede ni dosti porajtal, ker mu mlajši sin ni šel iz glave.

Zdaj pa poglejmo, kaj se je zgodilo z mlajšim sinom. Ko sta ga brata proti jezeru nesla, se je prebudil kakor v sanjah; ko sta ga pa v propad vrgla, izdramil se je popolnoma in izpoznal, kaj se ž njim godi; pa pomagati si, bilo je že prepozno. V zraku leteč je samo izdihnil: „Moj Bog, pomagaj!“ Molitev je bila uslišana: štrbunknil je sicer v vodo, pa valovi so ga porinili v neko votlino kraj jezera na suho. Ta votlina ali jama je bila kakor v skalo vsekana tik vode. V gosti temi skobaca se iz vode in stopi v ono jamo pa nič ne spregovori: kajti mislil si je: „Brata mi strežeta po življenji; če zdaj tiho ostanem, mislila bosta, da sem mrtev in se ne bosta dalje za me brigala; kadar se dan naredi, bom se že rešil.

Če pa jamem hoditi, govoriti ali na pomoč klicati, pobila me bosta s kamni, ki mi jih lahko od zgoraj na glavo mečeta.“

V jami pa, kjer je bil princ skrit, shajali so se duhovi. Ravno sta bila dva duhova v jami, in eden je rekel proti drugemu: „Meni se zdi, da je sin človeške matere tukaj blizu.“ Drugi duh odgovori: „Da, on je pobožni sin poštenega človeškega kralja. Njegova dva brata, ki ju je iz zakletve rešil, vrgla sta ga v jezero.“ — Prvi duh, ki menda ni bil tako moder, reče spet: „Kako se bo pa revež od tukaj rešil? Če iz jame vun stopiti hoče, mora stopiti v jezero in utoniti; drugega izhoda pa iz te jame ni.“ — Drugi duh pa reče na to: „On se bo lahko rešil, ker nosi na roki Slavuljev prstan. Temu prstanu je mogočen duh podložen, in če se princu

le prstan nekoliko bolj na znotraj obrne, prikazal se mu bo duh in vse storil, kar mu princ zapové.“

Princ je ta pogovor poslušal z velikim veseljem. Precej je zasuknil prstan, in v tem hipu se mu prikaže tisti duh in ga praša: „Kaj zapoveduješ, gospodar?“

„Jaz ti ukažem“, reče princ, „da mi priskrbiš močno vojsko, pešce, konjike, vozove, konje, šatore in vso pripravo!“ — „Je že vse pripravljeno“, reče duh, zgrabi princa in ga nese po zraku v tabor samnih oboroženih duhov v človeški podobi. Vsi zbrani vojaki so ga z veselimi klici pozdravili kot svojega vojvoda in kralja. Ko je dan napočil, začela se je ta velikanska vojna pomikati proti glavnemu mestu, kjer je bil prinčev oče za kralja. Starejša brata prišla sta prej v mesto, kakor smo že povedali.

Ko grozna armada mlajšega princa pred mesto pride, ukazal je, naj se ustavi in naj se šatori postavijo okoli in okoli mesta.

Meščani so se grozno prestrašili, ko so tako močno vojsko pred mestom videli. Tekli so h kralju in ga prašali, kaj to pomenja. Kralj pa ni bil nič prestrašen, temveč vesel, in rekel je: „Ne vem, zakaj mi srce tako od veselja poskakuje?“

Potem se je kraljevsko opravil in se podal z obilnim spremstvom imenitnih velikašev, grofov in dvornikov v tabor svojega sina, misleč, da je kak tuj mogočen vladar, ki pred mestom leži. Princ je bil tako dragoceno in krasno oblečen, da ga sam oče ni več izpoznal.

Princ je očeta z veliko častjo sprejel in se z njim pogovarjal. Nazadnje ga je prašal: „Kam pa

je zginil vaš najmlajši sin?" Pri teh besedah je stari kralj od žalosti omedlel. Ko se je zopet zavedel, uskliknil je: „Nesrečni moj sin se je podal na pot in gotovo so ga divje zveri raztrgale.“ — „Poto-lažite se, ljubi oče, ali me več ne poznate?“ reče princ. Zdaj kralj princa bolj natanko pogleda in ga izpozna. Ves vesel ga objame in joka od veselja.

Ko je mlajši princ očetu povedal, kako se mu je godilo, kako je brata rešil in kako sta ga za to še umoriti hotela, razsrdil se je oče tako, da je ukazal oba starejša sinova ob glavo djati. Toda mlajši sin je za nju prosil in rekel: „Pustite ju ži-veti; za hudobnega človeka je najhujša kaznen slaba vest.“ Tako sta tedaj pri življenji ostala. Pred svojo smrtjo je kralj izročil svojo krono mlajšemu princu, ker starejša dva tega nista bila vredna.

Ko je Vedež to historijo končal, bil je kralj tako zadovoljen ž njim, da mu je podaril celo mošnjo denarjev in ga povabil, naj drugi dan zopet pride, da bo spet kako historijo povedal, kar je Vedež rad obljubil.

Štiri sto tri in osemdeseta noč.

Historija o Jemenskem kralji in o njegovih treh sinovih.

Vedež je začel drugi večer takole praviti: „V Jemenskem kraljestvu v srečni Arabiji vladal je ne-kedaj kralj, kateri je imel tri sinove. Pa le enega je imel od svoje prave žene, ostala dva pa od robkinje.

Ta robkinja se je znala kralju tako prikupiti, da je svojo pravo ženo in njenega zakonskega sina

zavrgel in med posle porinil, robkinjo pa je povzdignil za kraljico in njena dva sinova povzdignil v čast pravih princev. Bivšej robkinji in njenima sinovama se je tedaj vsa čast izkazovala, in njim se je dobro godilo, prava žena z pravim zakonskim kraljevim princem pa je morala med posli živeti, delati in zaničevana ostati.

Imenovana princa sta enkrat očeta prosila, naj bi jima dovolil iti na lov divjih zverin. Kralj jima je kupil lepe konje, orožja, in jima dal mnogo strežajev, da bi ju na lovu spremljevali.

Zakonski princ je bil ves žalosten, ko je to vidil, šel je k svoji materi in jej rekel, da bi tudi on rad konja imel in šel na lov. „Ljubi sin“, reče mati, „jaz nimam denarja, da bi ti konja kupila.“ Ko se je pa princ bitko jokati začel, dala mu je vso svojo zlatino, kar je je še imela iz prejšnjih časov. To je princ prodal in si kupil staro kljuso, ker za lepega konja je bilo denarja premalo. On vzama kruha v torbo, se vsede na to kljuso in jaha za svojima bratoma. Dva dni ju je dohajal, tretji dan pa je izgubil nju sled. Ko je še dva dni po gošči okoli taval, našel je v travi prelepo vratnico iz samih biserov i smaragdov. To lepo in dragoceno vratnico si je pripel na svoj klobuk in odjahal spet proti domu. Ravno pred mestom došla sta ga njegova dva brata na hitrejših konjih, in ko sta lepe bisere na njegovem klobuku zagledala, padla sta po njem, ga potegnili s konja, mu vzela vratnico in odjahala v kraljevo palačo.

Zakonski princ je bil zadosti močan in pogumen, da bi bil oba polubrata lahko premagal in dobro naklestil. Pa tega ni storil zavolj svoje matere. Kajti

kralj, ki je že tako ni mogel trpeti, bi jo bil še umoriti dal, ko bi bil zvedel, da sta bila priljubljena sinova od zakonskega princa tepena. Voljno je toraj pretrpel to krivico in si mislil: „Enkrat pride že plačilni dan.“

Ko sta malovredna princa v kraljevo palačo prišla, izročila sta kralju tiste bisere. On jih skrbno ogleda in reče: „To ovratnico poznam; imela jo je nekedaj imenitna princezinja in jih je svojemu ptiču okoli vratu obesila. Ta tič je menda ovratnico izgubil in zdaj sta jih vidva našla. Zdaj ko imam ovratnico, bi pa še rad tistega ptiča imel, ki je, kakor pravijo, neznansko lep in kaj prijetno poje.“

Na to sta princa rekla: „Midva pojdeva po svetu tega ptiča iskat. Ne prideva prej nazaj, dokler ga ne najdeva.“

Pripravila sta res vse potrebne reči za potovanje in se podala v svet, da bi tega ptiča našla. Zakonski princ je vse to izvedel, se vsedel na svojo staro kljuso in jahal za njima. Čez tri dni je prišel v veliko puščavo, ktero je prepotoval le z veliko težavo. Slednjič je prijahal v neko mesto, kjer so bile vse hiše črno preprežene in ljudje so kar stekali in jadikovali. Princ si ni mogel misliti, kaj to pomenja. Srečal je starega moža in ga vprašal, kaj to pomenja? „Moj sin“, reče starček, „danes je tri in štirideset let, kar je prišel prvikrat strašen zmaj v naše mesto in je žugal, da bo celo mesto pokončal, če mu ne damo vsako leto eno lepo devico, ktero je potem požrl. Nismo si vedeli drugači pomagati, ko da smo njegovo voljo izpolnili. Vsako leto so device našega mesta vzdigovale srečke, in ktera je potegnila črno srečko, to smo zماju izročili, da jo

je požrl. Letos je pa ta osoda zadela samo kraljevo hčer, našo princezinjo. Zato je taka žalost v mestu, kajti danes bo zmaj priletel in princezinjo odnesel“.

Princ je sklenil, da hoče to pošast umoriti ali pa sam konec vzeti, in prosil je starčka, naj ga pelje na tisti kraj, kamor zmaj navadno prileti po svojo žrtvo. Ko tje prideta, stala je že princezinja tam, v črni obleki in vsa objokana. Starček je odšel, princ pa je princezinjo pozdravil. Ona z glavo odkima in reče: „Mladenič, zapusti ta kraj, da še tebe ne raztrga tisti zmaj, ki bo po mene prišel“.

— „Lepa princezinja“, reče princ, „stopite na stran in dovolite, da jaz zmaja pozdravim, kakor se mu spodobi!“

Štir sto štiri in osemdeseta noč.

Komaj je princ te besede izgovoril, kar se prikaže v daljavi neka megla. Zmirom bliže prihaja po zraku in princ je razločil grozno pošast, kuščarju podobno, pa veliko, kakor bi tri vole vkup postavil. Zmaj je strašno zatulil in kar ogenj pihal iz nosnic. Princezinja je od strahu omedlela; princ pa je potegnil svojo sabljo in se mu postavil v bran. Zmaj je z groznimi kremplji hlastnil po princu, pa hrabri mladeneč je urno skočil v stran in zmaja s sabljo tako močno vdaril po glavi, da mu jo je kar preklal. Zmaj se je precej stegnil in med groznim rujovanjem poginil.

Med tem se je princezinja zopet zavedla, in ko je grozno zver pojemati videla, hitela je vsa vesela k princu, mu obrisala z rutico pot s čela ter se mu zahvalila za rešitev. On pa ni hotel nobene hvale

in je princezinji rekel, naj se le brez skrbi k svojim starišem povrne. Princezinja pa reče: „Več ko stariši si meni ti, blagi mladenič, jaz hočem pri tebi ostati in s taboj iti, kamor hočeš“. — „To je nemogoče“, rekel je princ in je princezinjo hitro zapustil. Šel je v mesto, si najel v skritem kraji mesta eno sobico in se ni prikazal na ulice. Princezinja pa je šla v kraljevo palačo. Tam so se je prestrašili, kajti mislili so, da je pobegnila in da bo zdaj zmaj celo mesto pokončal. Princezinja pa je začela praviti, kako jo je rešil lep, neznan mladenec in kako je zmaja vmoril. Na to so se kralj, kraljica, visoki gospodje in obilna množica ljudstva podali iz mesta vun, da bi videli ubitega zmaja. Našli so ga stegnjenega tam ležati. Vse ljudstvo je zdaj od veselja poskakovalo. Kralj ni družega mislil, ko to, kako bi obilno in častno poplačal tistega pogumnega mladenča, ki je njemu in celi deželi tako dobroto izkazal. Zato je princezinjo prašal, kdo je bil tisti mladenec in če bi ga spet izpoznala, ako bi ga videla. Ona je odgovorila, da ga sicer še nikoli prej ni videla in da ne vé, kdo je, vendar pa, da bi ga precej izpoznala, ako bi ga le kje zagledala.

Zdaj je ukazal kralj oklicati, da mora vsak možki v mestu pod oknom princezinje mimo kraljeve palače iti, da bo princezinja svojega rešitelja našla. Možje in mladenči so drug za drugim po vrsti skozi tri dni hodili mimo palače in princezinja jih je ogledovala, pa ljubljenega rešitelja ni bilo med njimi. Zdaj je dal kralj popraševati, če so res vsi možki mimo šli po njegovem ukazu. Povedali so mu, da so vsi ubogali, samo neki mlad človek ne, ki je tujec, stanuje v skriti sobici in se ne prikaže na dan.

Kralj je hitro po njega poslal. Komaj se ta pod okno prikaže, vrgla mu je princezinja dragoceno rutico z okna doli in klicala: „Ta je tisti srečni mož, ki me je rešil!“

Zdaj je kralj ukazal, naj tujega mladenča pred njega pripeljejo. Princ je prišel in kralja spodobno pozdravil. Kralj ga praša: „Ali si ti zmagovalec nad strašnim zmajem?“ — „To sem“, reče princ. Kralj reče na to: „Povej mi, kako plačilo naj ti dam?“ Princ mu odgovori: „Če je Božja volja, dajte mi vašo princezinjo za ženo!“ Kralju se je to preveč zdelo, ker ni vedel, da ima princa pred seboj, ampak je mladenča štel za navadnega človeka. Zato je sklical svoje dvornike in ministre in jih prašal, če je to dopustljivo, da bi se mladenču dala princezinja za ženo. Dvorniki so čisto po pravici razsodili, da je tak človek, ki je celi deželi tako dobroto storil in zraven še princezinjo pred gotovo smrtjo rešil, gotovo vreden lepe princezinje. Na to se je pogodba podpisala in poroka se je izvršila z veliko slovesnostjo. Po noči pa, ko je princezinja spala, potegnil jej je princ prstan z roke in jej nataknil svojega. V dlan njene roke pa je zapisal te besede: „Jaz sem Aladin, sin Jemenskega kralja. Ako moreš, priđi za menoj!“

Na to je princ zapustil svojo mlado ženo in pobegnil iz mesta.

Šel je daleč po svetu in v nekem kraju pred smrtjo rešil drugo princezinjo, ktero bi bil zdivjan slon kmalu pokončal. Pa tudi v tem kraju se ni dolgo mudil, ampak potoval dalje.

Vleklo ga je, poiskati onega ptiča, ki je nosil drago ovratnico iz biserov in smaragdov. Prišel

je slednjič v tisti kraj, kjer je princezinja, hči mo-gočnega kralja tega ptiča pri sebi imela. Hodil je po mestnih ulicah in srečal slednjič prav starega moža, ki je bil do sto let star. Temu se približa in se začne ž njim pogovarjati. Po drugih pogovorih ga je prašal, ali on kaj vé o tistem ptiču, ki je nosil iz biserov in smaragdov ovratnico?

Starček je nekaj časa premišljal in molčal. Potem pa je rekel: „Mnogo kraljev in princev želelo je že videti tega ptiča in tisto princezinjo, ki ima tega ptiča pri sebi; pa nobenemu se ni posrečilo. Priskrbi si ti sedem jagnjet, oderi jih, in razsekaj vsako jagnje v dva kosa. V kraljevi palači je osem dvorišč, pred vrati prvih sedem dvorišč stojita po dva in dva lačna leva; v zadnjem dvorišči pa stoji štirideset zamorcev na straži. Pojdi in poskusi svojo srečo“.

Princ se je staremu možu zahvalil za ta poduk in se poslovil. Kupil je sedem jagncev in vsacega preklal na dva kosa. O polnoči je šel v palačo. Ko pride na prvo dvorišče, gledala sta ga dva leva kakor bi ga hotela požreti. On vrže vsakemu pol jagnjeta, in med tem, ko sta vsak svoj kos trgala, šel je princ v drugo dvorišče. Tam je ravno tako naredil, in tudi na tretjem, četrtem, petem, šestem in sedmem dvorišči. Tako je srečno prišel na osmo dvorišče, kjer je bilo sicer štirideset zamorcev na straži, pa so vsi spali. Po prstih je šel v sobane in prišel v spalnico princezinje, ki je trdo spala. Zraven nje je stala zlata gajba, v kateri je bil čudoviti ptič. Princ je princezinji v dlan zapisal besede: „Jaz sem Aladin, sin Jemenskega kralja. Videl sem te spati in vzel sem ptiča seboj. Če ga hočeš nazaj

dobiti, pridi v mesto mojega očeta“. — Na to je hitro pobegnil in šel iz tistega kraja proti domačiji.

Po dolgem potovanji prišel je do šatorov nekoga arabskega trgovca. Tega je prosil, naj sme v šatorih prenočiti.

Štir sto pet in osemdeseta noč.

Arabski trgovec je izpoznal tistega tiča, ki ga je princ pri sebi imel, zato je občutil do princa veliko spoštovanje. Rekel je sam pri sebi: „Ta mladenič mora posebno srečo na svetu imeti, da je tega tiča v roke dobil, kar se dozdej še nobenemu kralju ali princu ni posrečilo.“

Iz tega uzroka je mladenča prijazno sprejel, ga pogostil in se ž njim pogovarjal, pa ga nič ni izpraševal, kako in kdaj je tiča dobil in kdo da je. Zjutraj je princu podaril še lepega konja in mu želel srečno pot. Princ Aladin se je lepo zahvalil in jahal naprej noter do svojega rojstvenega mesta.

Pred mestom se je nekoliko ustavil na trati, da bi konja napojil, ter samega sebe in konja nekoliko osnažil cestnega praha. Tam na trati so ga pa ljudje videli, ki so v mesto šli, in ker so ga poznali, šli so hitro v kraljevo palačo pravit, da je mlajši princ z dolzega potovanja nazaj prišel, da ima lepega konja in čudno lepega tiča pri sebi. Komaj sta prebrata to izvedela, hitro vganeta, da vtegne biti tisti ptič, kterege sta ona dva zastonj iskala. Vzela sta še nekaj zvestih hlapcev seboj, vsi vkup dirjajo iz mesta ven, in ko princa najdejo, padejo po njem, ga hudo pretepejo, ptiča pa mu vzamejo. Princa

neseta ptiča kralju, ki ga je bil zelo vesel. — Ubogi Aladin pa je prilezel ves bolan k svoji materi. Povedal jej je, kaj sta mu brata naredila in rekel, da se hoče nad njima maščevati. Mati pa ga je prosila, naj Bogu vso sodbo prepusti, ki hudobije gotovo ne bo brez kazni pustil.

Poglejmo zdaj, kaj dela princezinja, ki je svojega ptiča izgubila. Ko se zjutraj prebudi in svojega tiča ne vidi poleg sebe, se je zelo prestrašila. Še bolj pa, ko je videla pisanje na svojej dlani. Zavpila je na glas. Na to so priletele njene družice in postrežnice. Ko princezinjo vso izbegano najdejo, letele so po kralja. Princezinja mu pokaže pisavo na roki in mu pové, da jej je ptič ukraden. Rekla je, da brez ptiča ne more živeti in da naj se vsa vojska hitro vzdigne, da vdari v Jemensko deželo in princa prisili, da mora ptiča nazaj dati. Kralj princezinji nobene prošnje ni odrekel, zato je precej vzdignil vojsko in jo sam peljal proti srečni Arabiji. Princezinja je šla ž njim. Na svojem pokretu proti Jemenu prišla je vojska v tisto deželo, kjer je princ Aladin princezinjo slona rešil. Ta princezinja je želela svojega rešitelja videti in njen oče bi ga bil rad bogato obdaril. Zato so se zmenili, da pojdejo skupaj princa Aladina iskat, in tudi ta kralj je vzdignil svojo vojsko.

Skupna vojska pride slednjič v tisto mesto, kjer je princ Aladin zmaja vmoril in se s princezinjo poročil. Ta princezinja je v enomer jokala za princem in ko je zdaj slišala, da gresta ta dva kralja vsak s svojo princezinjo Aladina iskat, prosila je svojega očeta tako dolgo, da je tudi on svoje vojake zbral in se pridružil vojski, ki je potovala v srečno

Arabijo. Aladinova žena je šla ž njimi. Med potjo so se vse tri princezinje menile o hrabrosti, lepoti in plemenitosti princa Aladina. Po večdnevnem pokretu prišli so slednjič pred glavno mesto Jemenske dežele in se tam ušatorili.

Jemenski kralj se je silno prestrašil, ko je videl tako močno vojsko pred mestom ležati. Zbral je svojo vojsko in jo postavil po trdnjavi in nasipih okoli mesta. Drugo jutro pa so tisti trije kralji poslali poročnika v mesto z mnogimi dragocenimi darili za Jemenskega kralja. Ob enem so kralju sporočili, da niso prišli z vojsko iz hudega namena; naj jih on le v taboru obišče, vojakom pa naj živeža priskrbi, kar se bo vse pošteno plačalo.

Kralj se je opravil v najlepšo obleko in ravno tako njegovi ministri, velikaši in generali. Z obilnim spremstvom se je potem podal v tabor tujih treh kraljev. Bil je v taboru z veliko častjo sprejet. Trije kralji so mu prišli naproti in ga potem peljali v prekrasen šator, ki je bil ves iz rudečega, z zlatom obrobjenega žameta; stebri ali kolci so bili iz srebra, v žamet so bile upletene zlate zvezde in vsakovrstne rože iz svile. Po tleh so hile razgrnjene žlahtne preproge iz Perzije. V sredi šatora stala je zlata miza in okoli nje pozlačeni stoli z blazinami, vsi z biseri, smaragdi in rubini posuti.

Štiril sto šest in osemdeseta noč.

Vsi štirji kralji, pa tudi princezinje in nekaj najimenitnejših gospodov iz mesta vsedli so se okoli mize, in začele so se najokusnejše jedi na mizo nositi. Vmes so pili rujno vince iz srečne Arabije.

Lepota po šatoru bila je tolika, da se je kralj Jemenski kar čudil in sam pri sebi rekel: „Take krasote in tacega bogastva pa še nisem videl!“ Po obedu so pili kavo iz Moke in kadili najboljše smotke. Po drugih pogovorih prašali so tuji kralji Jemenskega: „Ali imate kaj otrok“. On jim reče, da ima dva sinova.

Zdaj so ga prosili, naj po ta dva princa pošlje, ker so bili radovedni videti princa Aladina. Kralj pa je poslal le po svoja dva nezakonita sinova. V lepi opravi, na bistrjih konjih prideta oba princa v šatore tujih kraljev. Ko vstopita v kraljevi šator, prašala je tista princezinja, ki je ptiča zgubila, uni dve, če je in kateri od obeh princev je Aladin? Obe princezinji pa, namreč njegova žena, katero je pred zmajem rešil, kakor tudi druga, katero je rešil pred slonom, rekli ste odločno, da od teh dveh princov nobeden ni Aladin, češ, da je bil Aladin veliko bolj lepe in plemenite postave. Tudi kralji so na tihem prašali svoje hčere, kateri od princev je Aladin, pa dobili so za odgovor, da nobeden.

Zdaj so kralji prašali Jemenskega vladarja, če ima samo ta dva sinova, ali če ima še ktereга drugega. Zdaj se kralj ni mogel več izviti in rekel je, da ima še enega sina, pa da zanj ne mara, ker je mati tega princa preveč svojeglava in ni moči ž njo sporazumeti se. Kralji so pa rekli, da želijo še tega princa videti. Poslali so po njega, in prišel je, pa v slabi obleki. Njegova žena in princezinja, katero je pred slonom rešil, sta ga precej izpoznali in mu hiteli naproti. Žena ga je objela in poljubila in uzkliknila: „Oh moj ljubi mož!“ Vsi trije kralji so zdaj princa objeli in ga lepo pozdravili. Jemenski

kralj se je kar čudil, da je njegov zavrženi sin v taki časti med svetom. Še bolj pa se je začudil, ko se je princ k svojima bratoma obrnil in jima tako govoril: „No, vidva hinavca, vidva lopova, ki sta me dvakrat okradla in ki znata tako lepo laži skladati in žnjimi kralja slepiti: Kteri od vaji je našel ovratnico iz biserov in smaragdov?“ Ko sta princa na to molčala, ju je prašal naprej: „Kteri od vaji je umoril zmaja in slona, kteri od vaji je prišel mimo štirinajstih levov in štiridesetih zamorcev v spalnico princezinje, da je prinesel domov pisanega ptiča v zlatem ptičniku? — Ko sta vidva, kakor dva počestna razbojnika po meni padla in me oropala, bil bi se vaju lahko ubranil; pa zdelo se mi je, da še ni bil čas za to. Danes pa je prišel čas maščevanja!“ To rekši je potegnil svojo sabljo in oba princa, vsacega z enim mahljejem posekal, da sta takoj mrtva obležala. Malo je manjkalo, da ni umoril še svojega brezvestnega očeta, Jemenskega kralja. Tuji kralji so mu to ubranili. Po dolgem prigovarjanji tujih kraljev sta se oče in sin pogodila tako, da je bil Aladin za pravega princa in prestolanaslednika izpoznani, njegova mati pa nazaj povzdignjena v čast kraljice.

Na to so se začele velikanske veselice. Svojo ženo je princ peljal v svojo lepo palačo, ki mu je pristojala kot prestolanasledniku. Drugej princezinji je ptiča povrnil in jo prosil, naj mu te šale ne zameri; ona in njen oče sta rekla, da prav nič ni hudega na tem, ampak da sta še vesela, da sta dobila priliko, priti v to lepo deželo in vdeleževati se tako kratkočasnih veselice; povabila sta ga tudi, naj ju še kedaj obiše na njihovem domu. Ravno to je prosil

tudi oče tiste princezinje, katero je Aladin pred slonom rešil in še dostavil, da pri sebi nema tako žlahtnega daru, kakoršnega je princ Aladin vreden, da mu ga bo pa doma pripravil, če bi princ hotel tje priti.

Potem so se vsi skupaj še štirideset dni razveseljevali in slednjič povrnili se vsak na svoj dom. Princ Aladin je vsem obljubil, da jih hoče v kratkem obiskati. Na poti proti domu niso mogli prehvaliti ljubeznjivosti in možatosti princa Aladina.

Stari Jemenski kralj, Aladinov oče, je kmalu potem zbolel in vladarstvo prepustil Aladinu, kateri je prav modro in pravično vladal mnogo let.

Enkrat se je z nekterimi spremljevalci podal na lov. Prišel je v prostorno puščavo in od tam v neko jamo. Ko v jamo stopi, vidi v njej različno človeško orodje in pohištvo. Rekel je svojim spremljevalcem: „Radoveden sem, kakošni ljudje tukaj stanujejo. Počakajmo, da kdo pride. Pa ne smete povedati, kdo sem jaz!“ Ni dolgo trpelo, kar pride človek s košem na hrbtu; v košu je imel različen živež. Kralj ga praša: „Od kodi prideš, kam greš in kaj nosiš?“ Mož odgovori: „Jaz sem eden od treh tovaršev, ki tukaj stanujemo. Iz mesta smo morali bežati, ker smo tihotapili in se je vse zvedelo. Ko so nas lovili, skrili smo se v to jamo, kjer zdaj prav brez skrbi živimo. Vsakih deset dni gre eden po živež v mesto; denarja imamo zadosti še iz prejšnjih časov. Danes je mene zadelo, da sem moral iti po živež. Moja dva tovarša bosta koj tukaj. Ostanite nocoj pri nas, boste videli, kako se dobro imamo.“

Kralj je bil s tem predlogom zadovoljen. Poslal je precej nekaj svojih mož v mesto po živeža in po pijače. On pa je ostal ta čas pri tihotapcih.

Ko so vojaki dosti jedil in pijače privlekli, začela se je vesela gostija.

Zjutraj je kralj tihotapcem rekel, naj grejo ž njim v mesto. „Tega pa ne!“ rečejo vsi trije, „ali bomo mar nalašč biričem v mreže hodili? Kam pa mislite!“ „Ne bojte se nič“, reče Aladin, „jaz sam sem vaš kralj. Ker sem se pri vas tako dobro imel in ste mi z vsem postregli, kar imate, zato vam vse odpustim. Le pridite v mesto in obiščite me včasih v moji palači“. Vsi so se mu zdaj priklonili in mu prisegli zvestobo. Vzel jih je vse tri v svojo stražo, kjer se jim je vse dni dobro godilo in ni bilo treba živeti v večnem strahu pred čuvaji. Dostikrat jih je še k sebi na večerjo povabil, in necega večera, ko so bili vsi že dobre volje, povedal je eden tihotapcev to-le historijo:

Štri sto sedem in osemdeseta noč.

Historija o Dobromilu in Lisjaku.

„Enkrat je živel pošten, pa nesrečen človek z imenom Dobromil. Poskušal je v svojem kraju vse, da bi se opomogel, pa nikjer ni imel sreče. Zato je sklenil, podati se v tuji svet sreče iskat. Vzel je seboj vse svoje premoženje, namreč en gol-dinar. Čez nekaj časa došel je na cesti družega popotnika. Začel je ž njim govoriti in zvedel, da se piše ta človek za Lisjaka. Oba sta bila enih mislij, podati se v tuje kraje, zato sta se zmenila, da hočeta skupaj hoditi in da bo Dobromil obojih denar spravljal, kar ga že imata in kar bi ga vtegnila med

potjo dobiti. Lisjak je imel deset goldinarjev denarja in te je izročil Dobromilu, ki je imel le en sam goldinar.

Hodila sta nekaj časa, kar ju sreča berač in jame prositi: „Spoštovana popotnika, dajta mi kaj vbogaima in Bog vama bo to tisočkrat povrnil.“ Dobromil seže v žep in mu dá cel goldinar. Lisjak je bil pa hud in je rekel: „Če bodeš beračem kar po goldinarji dajal, potem jaz ne bom s teboj več v španoviji“. Na to je Dobromila prisilil, da mu je njegovih deset goldinarjev povrnil. Dobromil pa zdaj ni imel nobenega krajcarja več. Lisjak je Dobromila zapustil, in ta je brez denarja sam ostal. Ko je bil že precej utrujen in lačen, šel je v cerkev molit in si je mislil: „Morda se najde kak človek v cerkvi, da se me usmili“. Pa ni bilo nobenega tacega. En cel dan je ostal v cerkvi in tudi čez noč. Drugi dan je šel ves lačen iz cerkve in hodil po mestnih ulicah. Pri neki hiši je videl, da je sluga mizni prt pri oknu otepal, tako da je nekaj drobtinic na cesto padlo. Dobromil je šel tje in je začel tiste drobtinice po tleh pobirati. Pogiedal je proti nebu, se prekrižal in se Bogu zahvalil za to slabo kosilo. Sluga je pri oknu doli gledal, kako je Dobromil drobtinice pobiral in se potem Bogu zanje zahvalil. Ta zadovoljnost in pobožnost se mu je tako čudna zdela, da je šel svojemu gospodu pravit, kaj se je zgodilo. Gospodar tega sluge je bil pobožen moš, in ko je to slišal, poslal je Dobromilu deset goldinarjev.

Sluga pa je en goldinar za se obdržal in jih je Dobromilu le devet dal. Dobromil je denar preštel, se Bogu zahvalil in rekel: „Moja mati so mi

pravili, da se miloščina desetkrat povrne; jaz sem beraču en goldinar dal, toraj bi jih moral deset nazaj dobiti, tukaj jih je pa le devet!“ Gospodar, ki je gori pri oknu stal in skrivej doli gledal, slišal je te besede. Poklical je Dobromila k sebi, mu rekel sesti, ga spraševal to in ono, kako se je že kaj po svetu poskusil in druge reči. Dobromil mu je dajal tako lepe in modre odgovore, da je tisti gospod sklenil, z Dobromilom prijateljstvo skleniti in ga pri sebi obdržati.

Tisti gospod je bil namreč bogat, pa ob enem pošten in pobožen trgovec.

Dobromil je gospodu pomagal pri kupčiji. Čez nekaj mesecev je pa gospod Dobromilu rekel: „Če z menoj delaš, imaš dosti jesti in piti, svojega pa vendar nič nemaš, Če bi jaz umrl, te bo moja rodbina od hiše odgnala. Zato je bolj pametno, če na svojo roko kupčijo začneš, da boš vsaj kaj svojega imel. Glej, deseti del svojega premoženja ti hočem podariti. Primi se kupčije in poskusi svojo srečo!“

Dobromil ni vedel, kako bi se zahvalil za toliko dobroto. Začel je kupčijo na svojo roko in v kratkih letih je bil eden najbogatejših trgovcev v tistem mestu.

Ko je necega dne Dobromil v svoji prodajalnici sedel, videl je skozi steklene duri nekdanjega svojega tovarša Lisjaka mimo stopati. Bil je pa Lisjak ves postaran in shujšan, ves raztrgan in razcapan, ter je memogredoče ubogaime prosil, če mu je hotel kdo kaj dati. Dobromilu se je Lisjak zasmilil, poslal je svojega slugo na cesto po Lisjaka in ga ukazal v štacuno poklicati. Rekel mu je sesti in ukazal mu je prinesti jedi in pijače. Potem ga je

poslal v kopelj, da se je ves umil, in po kopelji ga je dal obleči v čisto novo obleko ter ga pridržal pri sebi v hiši. Lisjak pa Dobromila ni več poznal. Zato ga je Dobromil pri večerji prašal: „Ali se nič več ne spominjaš na mene?“ — „Žlahtni in dobri gospod“, reče Lisjak, „jaz nimam te časti, da bi vas poznal.“ — „No, ali ne veš“, reče Dobromil, „kako sva vkup po svetu hodila in kako sva se zmenila, da bova vse razdelila med seboj, kar nama dobra sreča prinese? Glej, jaz se tega še spominjam in tudi svoje besede ne bom prelomil; polovico svojega premoženja ti hočem dati, ker sva se takrat tako zmenila, da ne boš rekel, da nisem mož beseda“.

Po teh besedah je šel Dobromil v svoje bukve gledat, in ko je izračunil, koliko ima premoženja, dal je polovico svojemu popotnemu tovaršu Lisjaku. Tudi Lisjak je potem svojo prodajalnico odprl in je delal dobre kupčije. Več časa sta oba tovarša v miru in zadovoljnosti živela v tistem mestu.

Na enkrat pa je Lisjaka taka muha prijela, da bi šel zopet po svetu. Začel je še Dobromilu prigovarjati, naj bi šel z njim po svetu za kratek čas in po kupčijah. Dobromil pa mu odgovarja: „Dragi prijatelj, čemu bova srečo skušala, ko se nama tukaj dobro godi? Ali je nama mar kaj hudega? Kaj pa imaš drugodi boljšega?“ — Lisjak pa si ni dal nič dopovedati, ampak silil je tako dolgo, da se je Dobromil nazadnje vendar vdal. Priskrbela sta si več velblodov, katerim sta naložila mnogo svojega blaga in odpotovala sta z njimi proti Musuli.

Čez deset dni sta prišla do globokega vodnjaka. Ker ni bilo nikjer drugje vode dobiti, s katero bi bila velblode napojila, kakor le v tem vodnjaku,

spustil se je Dobromil sam po vrvi doli v vodnjak, da bi v posodo vode napolnil, katero bi potem Lisjak gori potegnil in živini dal piti. Lisjak je bil pa lopov prve vrste, nehvaležen in hudoben človek, ki je poznal le denar, sicer pa ne Boga ne prijatla. Akoravno je od Dobromila toliko dobrot prejel, iztuhtal je v svojem srcu vendar to črno misel, da hoče Dobromila pokončati in potem polastiti se njegovega premoženja. Ko je bil Dobromil na dnu globocega vodnjaka, odrezal je Lisjak tisto vrv, po kateri bi bil Dobromil nazaj splezal; brez vrvi pa ni bilo mogoče, iz vodnjaka izplezati, ker je bil preširok, da bi se bil ob straneh upiral v stene. Trdosrčni Lisjak se ni dalje zmenil za svojega tovarša, je velblode pognal in potoval naprej proti Musuli. Mislil je, da mora Dobromil prej ali slej v vodnjaku poginiti in da se ga ni treba bati.

Dobromil je čepel celi dan brez jedi na dnu vodnjaka in se je zanašal na Božjo pomoč. Ravno o polnoči pa je slišal dva huda duhova, ki sta se razgovarjala. V tisti vodnjak so namreč taki duhovi zahajali. Eden od teh dveh duhov je rekel: „Zdaj sem pa srečen; Musulska princezinja je od mene obsedena in nobeden me ne more iz nje pregnati. Samo, če bi jo kdo v nedeljo med mašo s pelinovo vodo poškopil, ta bi me iz princezinje pregnal; pa komu bo to na misel prišlo?“ Drugi duh pa je rekel: „Jaz imam pa v gori poleg Musule velikansk zaklad zlata in biserov, da lahko pol sveta ž njimi podkupim. S tem zakladom bom še velike zmešnjave delal na svetu. Vzeti mi pa zaklada nobeden ne more, razun, če bi kedo na gori belega petelina zaklal in ž njegovo krvjo zemljo poškopil, če bi kedo to

vedel, ta mi pa zaklad odnese.“ Po tem razgovoru zletela sta duhova zopet proč iz tistega vodnjaka.

Dobromil si je dobro zapomnil, kaj sta huda duhova govorila. Vesel je bil, kajti kaj tacega se ne sliši vsak dan; vendar je bil spet žalosten in si mislil: „Kedo ve, če bom rešen iz vodnjaka ali ne? Kaj mi pomaga vedeti, kar sta duhova govorila, če pa iz vodnjaka ne morem.“

Zgodilo pa se je, da so že drugi dan trgovci prišli po ravno tistej poti. Hoteli so tudi vode zajeti, in ko so prišli do vodnjaka, in jih je Dobromil zapazil, začel je kričati in jih prositi, naj ga ven potegnejo. Vrgli so mu potem vrv doli, na katero se je privezal, in tako so ga ven potegnili. Dobromil trgovcem ni hotel povedati, kaj mu je Lisjak naredil, ampak pravil jim je tako, da je kraj vodnjaka zaspal in da je po noči doli padel. Prosil je potem trgovce, če bi smel ž njim v Musulo potovati, kar so mu radi dovolili. —

Ko je Dobromil v Musulo prišel, bilo je vse ljudstvo na nogah. Zvedel je, da bodo obesili nekega zdravnika, ki se je ponudil princezinjo ozdraviti in hudega duha iz nje pregnati, pa tega ni zamogel, zato je bil za sleparja izpoznan in na smrt obsojen. Pravili so mu ljudje, da je že več zdravnikov takó smrt storilo, ker princezinjo niso mogli ozdraviti. Dobromil je šel precej k Musulskemu kralju, se mu poklonil ter se ponudil, da hoče on hudega duha iz princezinje pregnati in da za to noče nobenega drugega plačila, ko to, da naj se izpusti tisti vbogi zdravnik, ki je k smrti obsojen. Kralj je bil s ponudbo zadovoljen, rekel pa je Dobromilu: „Če pa hudega duha ne preženeš, morata oba umreti.“

oni zdravnik, ker bosta kot sleparja spoznana.“

Dobromil je rekel, da bo princezinjo prihodnjo nedeljo med mašo ozdravil in naj se ljudstvo pobožno pri maši zbere, da bodo tudi molitve kaj pripomogle k srečnemu izidu. Kralj je to potrdil. Zdravnika je pustil v posebno celico zapreti, da še počaka, kaj bo novi zdravnik, Dobromil, opravil. Tudi je zapovedal kralj, da se mora prihodnja nedelja posebno slovesno in pobožno praznovati, in da bo vsak kaznovan, kedor ne pride k maši.

Ko je bilo prihodnjo nedeljo vse ljudstvo pri slovesni maši zbrano, naredil si je Dobromil pelinovca iz pelina in vode in rekel je kralju in drugi gospôdi, naj ga peljejo k princezinji. Vzel je pelinove vode in ž njo poškropil princezinjo. Pri tej priči slišalo se je strašno rujovenje, kar je hudi duh storil, ker se je nerad od princezinje ločil. Komaj je bil hudi duh izgnan, bila je princezinja že zdrava. Odprla je svoje oči in prosila družice, naj jej pomagajo iz postelje, da se bo oblekla.

Prej ni mogla že več mesecev ne vstati, ne govoriti. Ko je kralj videl, da je princezinja zdrava, bil je tako vesel, da ni vedel, kaj bi počel. Ukazal je kruh, vino in denar med ljudstvo deliti, na dvoru napraviti veliko gostovanje. Nesrečnega zdravnika je izpustil, Dobromila pa je prijazno prašal, kaj vendar zahteva za tako izvrstno pomoč in toliko dobrote, ki jo je princezinji in celi kraljevi hiši skazal.

Čeravno je Dobromil prej rekel, da za sebe ne bo nič plačila terjal, ako princezinjo ozdravi, bil je zdaj vse druge misli, ko je videl, kako lepa da je princezinja. Rekel je kralju, da zahteva za svoje

plačilo princezinjo samo, katero naj mu za ženo dajo. Kralj se je posvetoval s svojimi ministri in jih prašal, ali bi dal princezinjo tujemu človeku ali ne. Dobromilu so rekli, naj drugi dan po odgovor pride. Ko je Dobromil odšel, rekli so ministri tako: „Človek je pošten in moder videti, vendar je vprašanje, če ima toliko premoženja, da bo mogla princezinja lahko in v obilnosti poleg njega živeti, kakor je bila navajena do zdaj. Princezinja se ne more vsakemu beraču za ženo dati. Vzemite eno škatljo svojih najlepših biserov in demantov in pokažite jo tujcu, naj se izkaže, če ima toliko premoženja, kakor je tista škatlja vredna. Če nema toliko premoženja, potem se mu princezinja ne more dati. Naj se mu dá nekaj denarja in naj gre v imenu Božjem spet naprej“. Kralju je bil ta svet všeč.

Ko je tedaj Dobromil drugo jutro po odgovor prišel, pokazal mu je kralj eno škatljo, ki je bila polna izbranih, najdragocenejših biserov, demantov in smaragdov. Kralj je rekel takó: „Princezinja je vajena, dobro živeti, in ne more moža vzeti, kjer bi pomanjkanja trpela. Pripravljen sem, dati tebi svojo hčer, pa le pod tem pogojem, ako se izkažeš s tolikim premoženjem, kolikor so ti kamni vredni“. Dobromil je žlahtne kamne zaničljivo pogledal in rekel kralju, da si upa do jutri kralju prinesiti desetkrat toliko žlahtnih kamnov, ki bodo še veliko lepši, kakor so ti. Kralj in vsi dvorniki so se začeli smejati, ker se jim je to nemogoče zdelo in so Dobromila za bahača imeli.

Dobromil je šel od kralja na kurji trg in si je kupil čisto belega petelina. Zvečer, ko je bilo že dosti temno, šel je s petelinom na tisto goro. Na

vrh gore je petelina zaklal. Komaj je petelinova kri na zemljo prikapala, odprla se je gora: naredila se je jama v hrib. Dobromil prižge svečo in gre v jamo.

Tukaj najde toliko zlata, srebra biserov, demantov, smaragdov, rubinov, turkizov, topazov in drugih žlahtnih kamnov, da se ne dá popisati. Hitro je šel v mesto, tam najel deset velblodov, vsakemu velblodu privezal na hrbet po dva koša in šel je z njima zaklad vzdigati. Napolnil je vseh dvajset košov, pa je še dosti dragocenosti ostalo. On si misli: „Za en čas imam zadosti!“ zamaši jamo s kamenjem in prstjo, ter odrine proti mestu.

Drugo jutro je velblodom spet vse koše s celim zakladom naložil ter jih gnal v kraljevo palačo. Poklical je kralja in mu rekel: „Pojdite, da vidite, koliko dote vam vaš zet v hišo prinese!“ Ko je kralj to bogastvo videl, zavzel se je tako, da mu je skoro sapo zaprlo. Potem pa je rekel: „Pri moji bradi! če bi vsi kralji tega sveta svoje zaklade vkup zložili, ne morejo biti več vredni, kot so ti žlahtni kamni!“ Tudi ministri in drugi gospodje so se na glas čudili. Ko je potem kralj ministre še enkrat prašal, kaj bi storil, rekli so vsi, da naj princezinjo temu človeku brez obotavljanja za ženo dá. „Ta človek“, so rekli, „zna več, ko hruške peč“; videti je, da se še iz kraljev norčuje.“

Poroča in ženitovanje Dobromila in Musulske princezinje se je potem z veliko slovesnostjo vršilo; le najveljavnejši velikaši so bili na svatbo povabljeni. Ljudstvo pa je dobilo zastonj jesti in piti, tako da je bilo celo mesto židane volje. Dobromil se je tako dobro in pametno obnašal, da mu je kralj počasi

vso vladanje izročil. Kar je Dobromil rekel, je ravno tako veljalo, kakor bi bil to rekel kralj sam.

Čez nekaj časa, ko je Dobromil v svoji palači prošnjike sprejemal, videl je med ljudmi tudi nekega raztrganega človeka, kateri je neprenehoma klical: „Dobri ljudje in kristjani, usmilite se mene siromaka!“ Dobromil je brž spoznal, da ta človek ni nihče drugi, ko njegov nehvaležni tovarš Lisjak.

Krivično blago nema teka; tako je tudi Lisjak kmalu ob vse prišel in prisiljen je bil, beračiti, ako je hotel živeti. Dobromil ga ukaže pred se poklicati. Ni mu rekel žal besede, ampak dal mu je čisto novo obleko. Ko je bil Lisjak opravljen, peljal ga je Dobromil v posebno sobo in ga tako ogovoril: „Ali me nič več ne poznaš, dragi prijatelj?“ — Za Boga, da ne!“ reče Lisjak. „Ali ne veš“, reče Dobromil, „kako si me v vodnjaku pustil, da bi me ukončal in kako si jo potem z mojim blagom popihal? Pa jaz ti vse odpuščam; poboljšaj se in ne hodi tako hudoben, pa ti bom še pomagal na noge!“ Potem je Dobromil Lisjaku vse povedel, kako je slišal v vodnjaku duhove govoriti, kako je bil rešen in kako je bil nazadnje v kraljevo čast povzdignjen. Nazadnje je še rekel: „Jaz nisem nič hud na tebe; zakaj, če bi me ti ne bil v vodnjaku pustil, jaz bi ne bil dosegel take sreče. Zato te hočem zopet ljubiti; ostani pri meni v moji palači, kjer imaš vsega dovolj, kar le tvoje srce poželi!“

Lakomna in nevošljiva duša Lisjakova pa ni bila s tem zadovoljna. Zavidal je svojemu občudovanja vrednemu dobrotniku njegovo srečo, in mislil si je tako: „Kaj bom tukaj o njegovi milosti živel! Mar grem še jaz v vodnjak, znam tudi kaj tacega

zvedeti in bom morda še večo srečo naredil, nego Dobromil.“ Še zahvalil se Dobromilu ni, ampak z besedami „kjer si ti srečo naredil, znam jo tudi jaz“, pustil je Dobromila in se podal naravnost proti tistemu vodnjaku.

Kupil si je dolgo vrv, katero je zgoraj privezal, in po njej se je potem v vodnjak doli spustil. Težko je pričakoval polnoči, da bi duhovi prišli in se začeli pogovarjati. O polnoči sta res priletela tista dva huda duhova, obsedela zgoraj na vrhu vodnjaka in se začela pogovarjati. Prvi duh je rekel: „Odkar sva se zadnjič videla, godila se je meni slaba; neki zviti človek je mojo skrivnost iztuhtal in me pregnal iz Musulske princezinje. Največ me pa to jezi, da se ne morem nad njim maščevati. Neki dobri duh ga varje in mene še blizo priti ne pusti.“ — „Kaj boš ti tožil“, reče drugi duh, „mene je ta človek še veliko huje opeharil; pobral mi je vse moje zaklade! Gotovo je bil v tem vodnjaku skrit in je naji poslušal, ko sva se pogovarjala; sicer bi ne mogel vedeti, kako nama do živega pride!“ — „Saj bo taka“, reče prvi duh, „veš kaj, mene ima taka jeza do tega vodnjaka; dajva ga porušiti in s kamenjem zasuti!“ — „Dajva ga!“ reče še drugi, in začela sta kar vrhni zid krušiti in kamenje v globočino valiti. Nosila sta še od drugod cele skale in sta jih metala v vodnjak, dokler ni bil ves nabasan ž njimi do vrha. Da je to kamenje na dnu sedečega Lisjaka pobilo in čisto zmečkalo, to se tako vé.

Dobromil je šel čez nekaj dni gledati, kaj je z vodnjakom in Lisjakom. Ko je videl vodnjak zasut, pustil je kopati do dna, kjer so res našli Lisjaka vsega zmečkanega. Pri tem pogledu je pobožni

Dobromil vskliknil: „Bog se usmili njegove duše! Bog nas varuj nevošljivosti, ona pokonča le nevošljivca samega!“

Štri sto osem in osemdeseta noč.

Kaj je doživel neki dvornik.

V Egiptu živel je nekdam bogat knez. Nekega večera bil je prav žalosten in otožen in ni vedel, kaj bi počel, da bi se razvedril. Pride mu na misel, da bi poslal po enega svojih dvornikov, ki je znal marsiktero kratkočasno historijo povedati. Ko ta dvornik pride, reče mu knez: „Daj mi povedati kako historijo, ker sem necej toliko otožen.“ Dvornik reče: „Povedal bom neko prigodbo, ki sem jo sam doživel.“ Na to je začel praviti:

„Ko sem bil še mladenič, zaljubil sem se v neko arabsko deklico, ki je bila vzor lepote in nežnosti. Živela pa je pri svojih žlahtnikih v puščavi. Hrepenenje po njej me je gnalo, da sem se odpravil na pot in jo šel v puščavo iskat. Ko sim pa prišel v tisti kraj, kjer je njen rod prej prebival, nisem našel nobenega sledu več od teh ljudi. Prašal sem popotnike, kam bi bil ta rod zginil, in rekli so mi, da je zmanjkalo paše za živino in da se je rod v drugi kraj preselil; pa kam, tega niso znali povedati.

Sklenil sem, da grem še dalje v puščavo, svojo ljubico iskat. Osedlal sem svojega velbloda, si pripasal sabljo in jahal naprej. Potovanje bilo je težavno, posebno ko se je zmračilo. Moj velblod se je vedno spodtikal nad kamenjem in koreninami, levi v puščavi so rujovali. Tresel sem se od strahu in molil, nazadnje pa sim zadremal na velblodu. Zbudila

me je veja, ki me je po glavi udarila. Velblod me je namreč v goščo zanesel. Po vejah so skakali in prepevali raznoteri tiči. Zlezel sem z velbloda in ga peljal peš skozi goščo. Ko pridem iz gošče na plano, zajahal sem zopet velbloda in potoval naprej. Prišel sem v puščavo. Slednjič zagledam luč v daljavi. Ko bližej pridem, vidim šotor in več konjev in velblodov okoli njega za kolce privezanih. Rekel sem sam pri sebi: „Kaj pomeni ta šotor v sredi puščave?“ Približam se šotoru in zakličem: „Dober večer tebi, kdor koli v tem šotoru prebivaš!“

Mladenič okoli devetnajstih let pride iz šotora. Bil je lepe postave in prijaznega obličja. Uljudno me ogovori: „Prijatelj, gotovo si pot zgrešil, da prideš k meni v to pustinjo?“ — „Taka je“, potrdim jaz in dostavim: „Bodi tako dober in pokaži mi, kodi pridem spet do ljudi?“ On reče: „Ostani pri meni čez noč, kajti nevarno je, potovati po noči med levi, tigri in strupenimi kačami skozi puščavo.“ Sprejel sem z veseljem njegovo gostoljubno ponudbo in ostal pri mladenču. Napravil mi je dobro večerjo in začela sva se pogovarjati.

Pravil mi je, da pričakuje tukaj svojo ljubico, s katero sta bila zmenjena, da bo to noč od svoje žlahte ušla in pribežala v njegov šotor, da skupaj pobegneta v tuje kraje, ker se žlahta brani, dati mu jo za ženo. Zlahta je bila deklico namenila bogatejšemu snubaču, pa dekle ni hotela o njem nič vedeti in je hotela na vsak način živeti s tem mladenčem.

Ko se je noč že razgubila in se naznanjalo sivo jutro po hladnem vetriču, deklice pa vedno še od nikoder ni bilo, postajal je mladenič vedno bolj nemiren. Rekel je slednjič: „Ne vem, kaj zadržuje

mojo ljubico, da je ni. Morda jo je zadela kaka nesreča. Hočem pogledati! Počakaj me tukaj v šotoru.“ Po teh besedah je odšel.

Cez eno uro slišim neko obupno stokanje. Bil je mladenič, ki je nekaj krvavih udov svoje ljubice v naročji prinesel. Ves prestrašen mu tečem naproti, on pa mi reče: „Moje ljubice ni več, ko je k meni hitela, raztrgal jo je lev. Te ude sem še našel od nje.“ Na to se je vrgel na tla in britko jokal. Čez nekaj časa plane po konci, zgrabi za meč in hiti v puščavo, da bi deklico maščeval. Jaz grem za njim. Najdem ga v srditem boju z levom. Oba sta krvavela. Jaz razkoljem levu glavo. Potem se obrnem k mladenču, ki je ves v krvi ležal na tleh. Govoril je meni le še te besede: „Prijatelj, stori mi to ljubav in pokoplji mene in ostanke od moje ljubice v eno jamo!“ Kmalo potem je izdihnil svojo blago dušo.

Ves pretresen po tem dogodku, storil sem po njegovej poslednji volji in ga pokopal poleg njegove ljubice. V tužne misli zatopljen, podal sem se spet na svoj dom.

Pozneje sem zvedel, da je bil to moj lastni bratranec, sin mojega strica, iz plemenite rodovine Azirov.

Obiskal sem potem večkrat ta grob in postavili smo žlahtniku nad grobom kamniten spomenik.“

Štiri sto devet in osemdeseta noč.

Historija od Sindiškega princa in od princezinje Fatime.

Pred več sto leti vladal je Sindiško deželo kralj, ki je imel le enega, pa to plemenitega, hra-

brega in velikodušnega sina. Ta princ je slišal praviti o lepoti princezinje Fatime, hčere kralja Javorskega. Princ je sklenil, da gre v Javorjo, snubit lepo Fatimo. Ko si je izprosil za to dovoljenje od svojega očeta, priskrbel si je obilno spremstvo, kakor se za princa spodobi, in z vso potrebno pripravo za potovanje, ter se odpravil na pot.

Cez nekaj dni pridejo potniki v veliko puščavo. Tam je vse mrgolelo kobilic, ki so pa kar medlele, ker niso imele kaj jesti. Princu so se živali smilile in pustil jim je natrositi krme, ki jo je imel pri sebi za svojo živino. Od tam je potoval naprej, in čez nekaj dni je prišel do velicega boršta, kjer je našel vse polno slonov, bivolov in druge zverine, ki so kar pojemali od lakote, ker je bila v tem kraji nastala velika suša, tako da živali niso dobile kaj jesti. Tudi tem živalim je princ priskrbel živeža. Še neumne zverine so bile toliko pametne, da so spoznale svojega dobrotnika in skazovale svojo hvaležnost, kakor so mogle.

Kmaló za tem gojzdom srečal je princ s svojim spremstvom častitljivega starčka, kterega je prašal, kodi se gre v Javorijo. Starček mu pové, da ta dežela ni več daleč, da je pa treba prekoračiti visoko gorovje, čez katero je prav težko priti. In če bi princ prav prišel čez gorovje, da bo Javorsko princezinjo težko dobil. Ko je princ prašal, zakaj da ne, rekel je starček: „Javorski kralj je sklenil, da bo svojo hčer le tistemu dal, ki mu izvrši tri naloge. Te tri naloge so pa tako težke, da jih noben človek ne izpelje. Kdor pa tem nalogam ni kos, njega pusti kralj brez usmiljenja umoriti. Zato ti svetujem, pusti to nevarno reč in povrni se na svoj

dom!“ Princ pa se je priporočil Bogu ter nadaljeval svojo pot. Starčka je še poprej naprosil za blagoslov in se mu priporočil v molitev. Ko pride princ do strmega klanca, kjer je bilo treba čez koračiti, videl je več globokih jam, kjer so duhovi železno rudo kopali. On skliče duhove skupaj in jih dobro pogosti z najboljšim, kar je imel pri sebi. Duhovi so mu iz hvaležnosti pokazali pot in še sami pomagali, da je spravil svoje vozove, tovore in živino pa ljudi čez hrib. Kmalo pride pred glavno mesto Javorije. Poslal je poročnika v mesto in prosil dovoljenja, da bi smel pred mestom šotore postaviti. Tudi je naznanil, da je prišel princezinjo snubit. Kralj je princa povabil v svojo palačo in ga dobro pogostil. Potem pa mu je dal prvo nalogo. Peljal ga je v hram, kjer je bil velik kup žita. Bilo pa je vsakovrstno žito skup namešano: pšenica, rež, ječmen, ajda, proso, koruza, grah, fižol, leča, oves. Rekel je pa princu: „Tukaj je na kupu zmešano vsake vrste žito; do jutri zjutraj, prej ko solnce izide, moraš ti ves kup na več kupov razbrati, tako da bo pšenica posebej, rež posebej, in sploh vsake vrste žito na posebnem kupu. Ako tega ne narediš do jutri zjutraj, zgubiš glavo.“ Potem je kralj odšel, princa pa je pustil pri žitu in ga v hram zaklenil, ter mu dal luč, da bi videl po noči zbirati. Princ je bil žalosten, ko je ta velik kup videl, pa zaupal je v Boga, da mu bo on pomagal. Zbiral je do polnoči, pa na kupu se nič ni poznalo. Spoznal je, da mu bo nemogoče to izvršiti, pustil je vse delo in začel se je pripravljati na smrt. Ker je bilo vroče, odprl je okna. Komaj pa to stori, vsulo se je vse črno kobilic v hram. To so bile tiste kobilice, ktere

je bil v puščavi nasitil. Nek dobri duh je prignal te kobilice, da so prišle pokazat svojo hvaležnost naproti dobrotniku. Padle so na tisti kup žita in ga začele zbirati. Ni dolgo trpelo, pa je bilo vse žito zbrano, vsaka sorta v posebnem kupu. Ko so živalice to delo izvršile, zletele so spet pri oknih ven. Princ to videti je pokleknil na tla in se Bogu zahvalil za toliko dobroto. Potem se je vlegel na tla in sladko zaspal.

Zjutraj na vse zgodaj prišel je kralj v hram pogledati. Začudil se je, ko je videl princa tako trdo spati, še bolj pa se je začudil, ko je videl žito tako lepo na kupe razbrano. Poklical je princa; in ko se ta prebudi, pozdravil je kralja in ga prašal, kaj mu bo dal za drugo nalogo. „To ti bom že zvečer povedal“, reče kralj. Lepo obnašanje princa pa je omečilo celo tega trdosrčnega kralja, tako da je princu voščil vso srečo, naj bi še ostali dve nalogi dobro izvršil. Tudi princezinja Fatima, ko je videla lepo postavo in lepo obnašanje tega princa, želela si je srčno, dobiti ga za moža, in molila zanj, naj bi še drugi dve nalogi izpeljal po volji.

Čez dan se je princ zabaval v kraljevi palači. Proti večeru pa so princa peljali do nekega bajerja na polji, mu dali en škaf v roke in mu rekli, da more čez noč do jutra vso vodo iz bajerja ven znositi in ga čisto posušiti. Bajer je bil pa velik, in če bi prav dvajset ljudi v škafih vodo proč nosilo, ne bi bili bajerja posušili. Princ je spoznal, da sam nič ne opravi, če mu Bog ne bo pomagal. Zato ni nič vode proč nosil, ampak le doli pokleknil in molil. Njegovo zaupanje ni bilo goljufano. Proti polnoči začela se je zemlja tresti. Princ ni vedel, kaj to

pomeni. Kmalo pa se pridrvi vse črno divjih zverin, slonov, nosorogov, bivolov, levov, tigrov, velblodov in še drugih. Bile so vse tiste živali, ki jih je bil princ v puščavi nasitil. Iz hvaležnosti so mu zdaj na pomoč prišle: vse so se zagnale in zagnjetile v tisti bajer, da je voda na vse strani čez stopila in odtekla, kar je še vode ostalo, so jo pa te velike zverine popile, da se je bajer čisto posušil. Zverine so potem z rujovenjem zopet proč zbežale.

Princ je bil ves vesel, se je Bogu zahvalil in mirno zaspal kraj bajerja. Kralj in njegovi spremljevalci so ga zjutraj našli v sladkem spanji in se niso mogli dosti načuditi, da je princ to težavno nalogo zamogel izvršiti.

Kralj je peljal princa v palačo, kjer so se celi dan gostili in razveseljevali. Zvečer pa so princu dali tretjo nalogo. Kralj je pustil na en hribček navoziti velik kup tramov in princu rekel, da mora iz teh tramov v eni noči lepo, leseno hišo postaviti in jo tudi pokriti. Dal mu je za to potrebno orodje, pa nobenega pomagača. Princ bi bil obupal, pa spomnil se je, kako mu je Bog že dvakrat na čuden način pomagal, zato je zaupal, da mu bo tudi zdaj. Res ni zastoj upal. O polnoči so prišli tisti duhovi, ktere je bil tam pred klancem pogostil. Ker so vedeli, v kaki nevarnosti je njih dobrotnik, prišli so mu na pomoč. Duhovi so začeli žagati, tesati, likati, zabijati, postavljati, kriti, in prej ko je dan napočil, bila je palača že gotova in tako lepo izdelana, da je bilo veselje jo pogledati. Ko so duhovi svoje delo dovršili, poslovali so se od princa, ki se jim je ves ginjen zahvalil za toliko prijaznost.

Zdaj si je princ sam ogledal celo hišo in se ni mogel dosti načuditi, kako je bilo mogoče, dodelati tako lepo stavbo v eni noči. Še bolj pa se je začudil Javorski kralj. Spoznal je, da vrednejšega zeta ne more dobiti, in rad je privolil v možitev svoje hčere s princem Sindiškim. Ženitovanje se je prav sijajno obhajalo. Princ je ostal v Javorji tri mesece, potem pa se je podal v svojo domačijo nazaj. Oče njegov, Sindiški kralj, razveselil se je nad njegovim prihodom. Vsi so bili veseli lepe princezinje Fatime, ki jo je princ pripeljal seboj. Ko je stari kralj umrl, zasedel je prestol njegov sin, ter modro vladal dolgo let.

Štir sto in devetdeseta noč.

Historija od Mojmira in Vrlonaše.

V mestu Damasku živela sta enkrat dva brata, eden reven, drugi pa bogat. Revni brat Dobrosled imel je enega sina z imenom Mojmir, bogati brat Srečesvit pa je imel eno samo hčer, po imenu Vrlonašo. Zgodilo pa se je, da je revni brat Dobrosled umrl, ko je bil njegov sin Mojmir kakih šestnajst let star. Stric Srečesvit je Mojmira k sebi v hišo vzel ter ga z vsem v obilnosti preskrbel. Tako sta Mojmir in Vrlonaša pod eno streho bivala in pri eni mizi jedla; ni čudo, da se je v mladih srcih vnela goreča medsebojna ljubezen. Ko je Mojmir do moža dorastel, stopil je smelo pred svojega strica Srečesvita in snubil svojo lepo bratranko Vrlonašo. Bogati Srečesvit pa, ki je Mojmira le nekako iz usmiljenja k sebi vzel, se je silno razjezil nad predrznostjo tega mladenčca. Za svojo hčer Vrlonašo

želel si je vse bolj bogatega in imenitnega ženina ter zeta, in do tega je imel tudi upanje zavolj svojega bogastva. Zato se mu je za malo zdelo, da si njegov revni nečak kaj takega sploh misliti upa in predrzne; grdo ga je ozmirjal in pri tej priči spodil iz hiše s prepovedjo, da se ne sme nikoli več prikazati pred njegove oči.

Vse drugačnih misel pa je bila gospodična Vrlonaša. To je bila modra, blagodušna, srčna in junaška deklica. Mojmir res ni imel premoženja, pa bil je pameten, blag, stanoviten in sila priljuden človek, da se je vsakemu prikupil. Vrlonaša je poznala njegove lepe lastnosti, zato je za trdno sklenila, ohraniti mu zvesto ljubezen, dokler se ne premagajo vse ovire in zapreke. Ko je bil tedaj Mojmir iz hiše pregnan, zgovorila se je Vrlonaša z njim na skrivnem, in sklenila sta, skupno bežati iz rojstnega mesta v tuje kraje in tam se poročiti, kjer bi jima sreča naklonila toliko zaslužka, da bi se mogla preživeti. Mojmir je priskrbel dva konja, da sta se vsak na enega vsedla, pa eno mulo, ki je nosila potrebno obleko, kar sta je seboj vzeti sklenila. Ko se je noč naredila, pribežala je Vrlonaša v tisto hišo, kjer so konji že osedlani čakali. Mojmir in Vrlonaša zasedeta konje in se podata v hiter beg. Celo noč sta dirjala naprej, da bi ju drugi dan ne mogli več doiti, ko bi ju prav hoteli, in ko bi vedeli, v katero stran. Proti jutru pribežita do velicega primorskega mesta, kjer je stalo mnogo bark. Mlada človeka jo uganeta tako: „Kaj bi bilo, ko bi se midva podala na morje in se prepeljala v daljne, tuje dežele? Najbolj skrita bova še tam; nihče naji ne bo zasledil!“ Ta sklep sta tudi takoj izvedla ali

vsaj izvesti skušala. Podata se h kapitanu tiste barke, ktera je imela najprej v morje odriniti in ga prosita, naj bi ju za denar prepeljal v kako tujo deželo. Kapitan je bil precej pri volji in je obljubil. Zdaj ni bilo družega treba, ko prodati oba konja in mulo, katerih nista več potrebovala. Vrlonaša je tedaj koj na barki ostala, Mojmir pa je šel v mesto nazaj, da bi hitro našel kupca za oba konja in za mulo; kajti zastonj teh živali vendar ni hotel pustiti, akoravno je imel precej denarja pri sebi, še več pa gospodična Vrlonaša, ki je bila v ta namen prodala ves svoj dragoceni lišp iz demantov in biserov, da bi jej na poti denarja ne zmanjkalo.

Med tem, ko je Mojmir v mestu kupca iskal za konje in mulo, razgovarjal se je kapitan s prelepo gospodično Vrlonašo. Bila mu je tako všeč, da se je v hipu vanjo zaljubil in sklenil, vzeti jo za ženo, naj bo že z lepa ali z grda. Ker je videl, da se mlada človeka rada imata, hotel se je znebiti tekmeča, in ukazal je jadra razpeti in v morje odriniti, akoravno Mojmira še ni bilo nazaj iz mesta. Vrlonaša je kapitana lepo prosila, naj vendar počaka na Mojmira, ali pa naj še njo izkreca in na suho zemljo postavi, da ne bo ločena od svojega ženina. Toda vse prošnje so bile zastonj. Ko je Vrlonaša spoznala nakane kapitanove, potajila se je in naredila vesel obraz. Kmalo jej je kapitan začel prigovarjati, naj rajši njega vzame za moža in naj pozabi na Mojmira. Da bi zadobila mir in da bi kapitana ložej preslepila, obljubila je Vrlonaša vse, kazala se ljubeznjivo in privolila, da se hoče poročiti s kapitanom v prvem pomorskem mestu, ki ga ladija doseže. Kapitan se je na to utolažil in občeval z Vrlonašo prav

uljudno in dostojno. Tako je ladija prišla do bližnje luke. Kapitan je šel iz barke in se podal v mesto, da bi priskrbel vse potrebno za svojo poroko. Ko je pa on odšel, sklicala je Vrlonaša vse mornarje, kar jih je bilo na barki, jim vse razložila, kako je kapitan ž njo naredil in kako jo hoče po sili za ženo vzeti. S solznimi očmi jih je prosila, naj jo rešijo in jim obljubila obilno plačilo za to, kedar spet na svoj dom pride. Mornarji niso dosti marali za hudobnega kapitana, ker jih je trdo imel in slabo plačeval. Zato jih je bilo lahko prigovoriti. Zmenili so se, kapitana v mestu pustiti in z Vrlonašo hitro odjadrati v morje in v tuje kraje. Tako so tudi storili. Jadra so razpeli in prijazen veter nesel je barko hitro od kraja v široko morje. Ko je kapitan iz mesta nazaj prišel, ni našel več svoje barke na bregu; naj je molil ali klel, nič mu ni pomagalo. Med tem pa je barka po širnem morji naprej bežala. Vzdignil pa se je hud veter, tako da ladije ni bilo več krmiti (vladati) mogoče. Mornarji so sklenili ustaviti se v prvi luki, ki se jim ponudi. Veter pritiral je barko do velicega pomorskega mesta. Mornarji so ladijo speljali k bregu, akoravno dežele niso čisto nič poznali. Kralj tistega mesta je brž poslal svoje uradnike na barko, da bi videli, kakošni ljudje so na barki in kaj vozijo. Ko so uradniki videli, da na tej barki zapoveduje tako mlada in lepa gospodična, sporočili so to svojemu kralju, ki je bil še samec. Slišati o lepoti Vrlonaše, sklenil je takoj, da jo hoče vzeti za ženo, ker mu je dopadalo, da je mlada in lepa ženska tako pogumna, potovati po svetu in zapovedovati divjim mornarjem. Poslal je Vrlonaši sporočilo, da jo hoče imeti za ženo in kraljico.

Vrlonaša, ki ni mislila nezvesta postati svojemu Mojmiru, delala se je, kakor bi bila pri volji, poročiti se s tujim kraljem, in začele so se delati velikanske priprave za ženitovanje. Ko je bilo vse pripravljeno, poslal je kralj devet in trideset lepo oblečenih devic iz najviših stanov v barko gospodične Vrlonaše, da bi jo v kraljevem imenu pozdravile in v mesto pripeljale. Vrlonaša je te dvorjanke lepo sprejela in pozdravila, ter jih povabila, naj ostanejo nekoliko časa na barki, kjer jim je pripravila imenitno gostijo. Poslala je nekaj mornarjev h kralju s sporočilom, da hoče dvorjanke to noč pri sebi na barki obdržati in jih lepo pogostiti, da pa pridejo drugo jutro vse skupaj v mesto, kjer se bo poroka po deželnih običajih obhajala. Kralj je to poročilo brez vsacega suma na znanje vzel. Med tem pa se je Vrlonaša z gospicami iz dvora lepo zabavala, jim stregla z najizbranejšo uljudnostjo in gostoljubnostjo ter si vedela v kratkih urah njih popolno ljubezen in naklonjenost pridobiti. O polnoči pa je pustila Vrlonaša jadra razpeti in z barko v morje odriniti, tujim gospicam pa je zagrozila, da bo pustila vsako v morje vreči, ktera bi vpila ali sploh na pomaganje klicala. Ko je bila barka že zadosti daleč od brega, potolažila je dvorjanke z lepo besedo, jim vse razložila, zakaj je morala tako ravnati, ter jim obljubila, da jim hoče pomagati, da spet v svoj kraj nazaj pridejo, brž ko ona sama iz nevarnosti pride in svojega ljubimca najde. S svojo prijaznostjo je device tako k sebi privezala, da so bile s svojo osodo zadovoljne in si niti niso več želele, zapustiti jo. Tako so potovali več tednov po morji, dokler jim ni živeža in pitne vode zmanjkalo. Da se s tem preskrbijo, primorani

so bili, ustaviti se, kjer koli bi se jim suha zemlja pokazala. Prišli so res do nekega otoka sredi morja. Vrlonaša in njene družice stopile so na suho zemljo, mornarji so pa še na barki ostali. Komaj pa so na suho zemljo stopile in prišle v bližnji gojzd, da bi našle kak studenec, kar pridrvi nad nje štirideset tolovajev, ki so terjali, naj jim ženske izročé vse svoje dragocene reči, zlate prstane, zapestnike, uhane i. t. d. Vse ženske so bile silno prestrašene, da so se tresle kakor šiba na vodi in si niso vedele pomagati; samo Vrlonaša je ohranila hladno kri in mirno pamet. Stopila je pred poglavarja teh roparjev ter mu govorila: „Mogočni poglavar! rade sve pripravljene, dati vam ves kinč, kar ga pri sebi imamo in še več, samo da nas pri življenji pustite. Vrhu tega vas hočemo še pogostiti z dobrimi jedili in najboljšim vinom.“ Razbojniki so bili s tem predlogom zadovoljni. Vrlonaša je takoj poslala deset žensk v barko, da so prinesle dobrih jedil in mnogo steklenic vina. Razbojniki so se na tla vlegli in začeli popivati na vso moč, ker že davno niso tako dobre kapljice okusili. Ko so bili roparji že dobro pijani, vzela je Vrlonaša še eno posebno steklenico, v kateri je bil opium ali makov sok, kateri ima to moč, da vsak trdo zaspi, če od njega pije. Roparji, pijani kakor so bili, še zapazili niso, da jim je Vrlonaša iz te steklenice vsakemu nekoliko v kozarec nalila. Ko so to izpili, pocepali so na tla in trdo zaspali. Zdaj so ženske roparjem sablje iz nožnic potegnile in jim vsem glave posekale. Samo poglavarja so pri življenji pustile, ga zvezale z vrvmi na rokah in nogah in mu privezale sabljo na vrat. To so storile, da bi se toliko bolj jezil, kadar bi se zbudil in videl to

morijo okoli sebe. Potem je Vrlonaša poklicala svoje mornarje, vsi skupaj so celi otok preiskali, našli so tisto jamo, kjer so roparji svoje zaklade imeli, pobrali so vse in znosili na barko, preskrbeli so se s pitno vodo in živežem, ter potem spet veselo odrinili v morje.

Spet so se nekaj tednov vozili po morji, kar zagledajo pri bregu veliko pomorsko mesto. Vrlonaša ukazala je, barko zapeljati v luko k bregu. Vrlonaša se je zdaj preoblekla v možko obleko, ki se je vsa v zlatu in biserih lesketala; bila je v tej obleki videti kakor kak mlad imeniten princ. Tudi svojim devet in trideseterim družicam priskrbela je možko obleko, pa ne tako lepo, kakor jo je sama nosila. Tako napravljene podale so se dekleta v mesto. Zelo so se začudile, ko so našle celo veliko mesto v črnih zastavah. Na vprašanje se jim je povedalo, da je umrl kralj tega mesta in te dežele, in da ljudstvo zato žaluje.

Ko je Vrlonaša v žlahtni obleki, v sredi svojih mornarjev in tistih v možke preoblečenih deklet stopala v mesto, so vsi ljudje ta spreved začudeni pogledovali. Prvi minister, ki je zdaj po smrti kraljevi deželo vladal, mislil je, da je prišel v goste sin kakega tujega kralja, kak soseden princ. Zato je šel Vrlonaši spodobno naproti ter povabil njo in vse njeno spremstvo k sebi na svoj grad. Tam je Vrlonaša pravil, da se bo v kratkem volil nov kralj, in jo povabil, naj si še ona ogleda, kako si v tem kraji volijo kralja. V tej deželi je bila namreč taka navada: če je kralj brez otrok umrl, sklicali so vse ljudstvo skupaj, potem so pa spustili goloba, da je nad glavami letal, dokler se ni utrudil in se kateremu

na glavo vsedel. Tisti človek, kteremu se je golob na glavo vsedel, bil je potem novi kralj, nobeden mu ni smel pokorščine odreči. Ko je prišel tisti čas, da so kralja zbirali, pogledali so si to reč tudi Vrlonaša in njeni ljudje. Spustili so goloba in dolgo časa je letal nad glavami neštevilnega ljudstva. Ko je bil že dosti upehan, spustil se je navzdol in se vsedel na glavo — Vrlonaše! Precej so pristopili vsi ministri, velikaši in dvorniki ter se priklonili Vrlonaši kot svojemu kralju. Ljudstvo pa je s tem večim veseljem „živio!“ klicalo, ko je videlo, da je novi kralj tako lep mladenič. Peljali so Vrlonašo, katero so vsi za možkega imeli, v kraljevo palačo, jo posadili na zlati tron in jej prisegli zvestobo in udanost do smrti.

Ljudje si niso izbrali slabega kralja. Vrlonaša dala je že prvi dan tako modre ukaze, da so se vsi ministri čudili, kako more mlad človek tako skušeno pamet imeti. V spomin kronanja obhajale so se velikanske veselice in Vrlonaša je obilno miloščine razdelila med revno ljudstvo, s čemur se je kmalo celej deželi prikupila.

Čeravno pa je Vrlonaša na ta način postala imenitna kraljica, vendar ni bila srečna, dokler je bila ločena od Mojmira in ni čisto nič vedela, kodi hodi in kako se mu godi. Dolgo časa je premišljevala, kako bi kaj zvedela o njem in kako bi ga našla. Nazadnje si izmislila to-le: Pustila je zidati veliko gostilnico za tujce in na vrata te gostilne je dala zapisati: „Tukaj je zavetje tujcev. Vsak tujec dobi tukaj zastonj stanovanje, hrano in pijačo, dokler si drugod ne preskrbi stanovanja.“ Nad vrata te gostilne je pustila postaviti svojo podobo; pred vratmi pa je

morala straža stati in paziti na vse tujce, kako se bodo obnašali, kedar kraljevo podobo zagledajo. Stražarji so imeli povelje, vsacega tujca, kdor bi se pred to podobo čudno in nenavadno obnašal, prijeti in pred kralja peljati.

Ko se je po svetu zvedelo, da se nahaja v tem mestu taka gostilnica, kjer se zastonj jesti in piti dobi, hrumeli so ptujci iz vseh dežel skupaj, da bi se zastonj gostili. Oglašali so se pa tudi boljši ljudje, ki sicer niso bili potrebni, pa so vendar rajši za nekaj dni v tej lepi hiši prenočili, kakor da bi se po drugih umazanih gostilnah valjali, slabo jedli in pili in vse drago plačali. V kraljevi gostilni pa, čeravno je bilo vse zastonj, streglo se je tujcem tako, kakor bi bili sami princi, tako da je ljudstvo že godrnjalo, čemu se taka potrata dela za tuje ljudi, ko morajo vendar mnogi domačini kruha stradati!

Preteklo je nekaj tednov; mnogo tujcev je že prišlo v gostilnico, kjer so bili z vsem preskrbljeni. Pa nobeden se nad kraljevo podobo nad vratmi ni kaj posebno čudil. Vsak jo je le pogledal in šel v hišo. Stražarji tedaj niso imeli nič posla. Čez nekaj tednov pa je prišel v to mesto Srečesvit, oče Vrlonaše. Odpravil se je bil z doma in šel po svetu, da poišče svojo hčer. Ko pride v to mesto in sliši praviti od tiste gostilnice, šel je tje, da si jo ogleda. Ko zagleda podobo nad vratmi, zavpije na glas in ves začuden: „Glej no, to je živa podoba moje hčere!“ Stražarji so ga brž prijeli, v hišo peljali in zaprli. Ko so Vrlonaši povedali, kako je mož govoril in kakšen da je, vedila je brž, da je njen oče. Vendar se mu ni hotela pokazati, ampak rekla je, naj ga peljejo v lepo sobo in naj mu prav dobro strežejo.

Čez nekaj dni pa je prišel tudi Mojmir v ta kraj. V veliki revščini se je ta siromak klatil po svetu in iskal svojo ljubico. Ves raztrgan in izstradan pride v to mesto, in ko je zvedil, da je tukaj taka gostilnica, se ni mudil, ampak hitro šel tje, da bi se spet enkrat do sitega najedel. Ko pride pred vrata gostilnice in zagleda podobo Vrlonaše, pretresla ga je ta podoba tako, da je v omedlevice padel. Stražarji so ga prijeli in nesli v gostilnico, kjer so mu dobro postregli in ga spet k zavesti spravili. Sporočili so kralju (Vrlonaši), kaj se je zgodilo. Ona je po njih besedah spoznala, da mora to Mojmir biti; vendar se mu še ni pokazala, ampak rekla mu le dobro streči, kakor bi bil sam kralj. Dali so mu tedaj žlahtno obleko, mu nosili najboljše jedi in pijače, delali mu kratek čas; iz hiše ga pa niso spustili. Mojmir se je čudil, zakaj mu tako strežejo in zakaj ga zaprtega držijo. Rekli so mu pa vselej le to: „Potrpite, gospod, kmalo se bo vse poravnalo in razjasnilo.“

Nekaj dni potem je prišel v to mesto tudi tisti kapitan, ki je hotel Vrlonašo po sili za ženo vzeti in kateremu je potem ona z barko ušla. Ko je zveo tej gostilnici, podal se je tudi on tje; bil je tistih eden, ki se radi zastonj napijejo in najejo. Ko pride pred gostilnico in zagleda podobo nad vratni, zaklical je na glas: „To je pa živa podoba tiste zvite ženske, ki je meni barko ukradla in ž njo popihala jo po morji!“ Komaj to izreče, zgrabijo ga stražarji in ga odvedejo v ječo. Ko kralju (Vrlonaši) vse povedó, rekla je, naj lepo ž njim ravnajo.

Še tisti teden prišel je oni kralj, kateri je hotel Vrlonašo za ženo vzeti in kateremu : potem odpeljala

devet in trideset devic. Sel je po svetu te deklice iskat, ker so bile imenitnih rodov, in tako je prišel tudi v to mesto. On in njegovi spremljevalci so prišli pred tisto gostilnico, in ko so zagledali podobo Vrlonaše, vzkliknili so vsi: „Kako podoben je ta obraz onej zviti ženski, ki nam je odpeljala naše lepe, mlade dvorjanke! O, ko bi jo mogli v pest dobiti, da bi se nad njo maščevali!“ Ko stražarji te besede slišijo, zgrabili so kralja in njegove spremljevalce, ter jih peljali v zapor. Vrlonaša je ukazala, naj se jim postreže po njih stanu.

Ni teden preteklo, kar pride v mesto tudi tisti roparski poglavar, kateremu je Vrlonaša devet in trideset tovarišev poklala. Po naključji pride mimo tiste gostilnice, in ko zagleda podobo Vrlonaše, zakolne ves srdit in reče: „To je tista copernica, ki je mene oropala in mi vse tovarše poklala! Če jo v pest dobim, se jej ne bo dobro godilo!“ Pri teh besedah ga zgrabijo stražarji, ga zvežejo na rokah in nogah, ter ga vržejo v ječo.

Ko je zdaj Vrlonaša vse te ljudi v svoji pesti imela, sklicala je nekega dne veliki zbor, h kateremu je povabila vse ministre in velikaše; vsedla se na zlati prestol in ukazala, naj se vsi ti vjeti ljudje pred njo pripeljejo. Ko so se vsi spodobno pred njo poklonili, moral je vsak posebej povedati, po kaj je prišel v to mesto. Ker so se pa vsi tako bali, da niso mogli nič odgovoriti, rekla je Vrlonaša: „Ker vi ne morete govoriti, hočem pa jaz namesto vas.“ Na to je vsakemu posebej povedala, kaj je in po kaj je prišel. Vsi so se čudili, od kodi kralj to vé, kajti zavolj žlahtne kraljeve obloke, ki se je vsa lesketala od demantov in biserov in zavolj krone, ki je njeno

glavo pokrivala, niso Vrlonaše več spoznali, dokler se jim ni sama spoznati dala z besedami: „Jaz sem tista Vrlonaša, katero iščete.“ Na to je objela svojega očeta Srečesvita in svojega ljubljenega bratranca in ženina Mojmira, ter se ž njima podala v stransko sobo, ter zboru velela, naj še en čas skupaj ostane. Ko si je solze veselja nad snidenjem z očetom in ženinom obrisala z lica, podala se je nazaj v zbor in izrekla to sodbo:

„Vi prijazni kralj, ki ste mi roko ponujali, pa sem vam utekla in vam odpeljala devet in trideset dvorjank, boste se kmalo prepričali, da nisem mogla drugači ravnati. Vaše gospice najdete vse zdrave in jih zamorete peljati domu, če bodo hotele z vami iti. — Vi kapitan, ki ste mojega ženina tako grdo prevarili in ste hoteli mene v zakon prisiliti, ste kazni vredni. Jaz vam pa vso kazen odpustim in vam bom tudi tisto barko nazaj dala. — Ti brezbožni ropar pa, ki živiš ob človeški krvi in si mi še zdaj smrt obetal, katero si sam že davno zaslužil, moraš brez usmiljenja umreti, da bo svet rešen tvojih hudobij!“ Na to je stražarjem namignila, da so roparja odpeljali in mu glavo odsekali. Drugim stražarjem je izročila tistega kapitana in jim naročila, naj mu odštejejo nekaj denarja in naj mu dajo tisto barko nazaj. — Potem je ministre, velikaše, dvornike in generale k sebi poklicala in jim tako govorila:

„Slišali ste prej mojo historijo. Zvedeli ste, v kaki nevarnosti sem po svetu hodila, zato se ne boste čudili, da sem se preoblekla v možko obleko, da bi bila bolj varna med tujim ljudstvom. Taka sem prišla k vam in sreča je hotela, da sem vam bila izvoljena za kralja. Zdaj sem pa našla svojega ženina

in svojega očeta; zato sem pripravljena, svojo krono odložiti, da si izvolite novega kralja.“

Na to se vzdigne stari in najjemenitnejši minister **P r a v o b r a n** in reče te besede: „Žlahtna, mogočna kraljica! Nismo mi vas izvolili za kralja, ampak Bog je svojo voljo razodel po nedolžni živali, ki se je vam na glavo vsedla. Dokler ste vi živa, ni naši deželi družega veljavnega kralja, kakor vi ali pa vaš mož, če se omožite. Jaz proglašim vsacega za puntarja zoper Boga in zoper naše postave, kdor bo tukaj drugači govoril! Nam ni treba kralja voliti, ker ga že imamo! V tem kratkem času ste tako modro vladali, da se je vsa dežela srečno štela, imeti tako dobrega kralja. Vi ostanete naša kraljica in vaš ženin, gospod **Mojmir**, ko postane vaš mož, postal bo s tem tudi naš kralj!“

„Dobro! istina! tako je! živela kraljica! živio kralj!“ zavpili so vsi velikaši in generali.

Koj drugi dan je bila poroka. Po poroki je vse mesto zvestobo priseglo **Mojmiru** kot kralju in **Vrlonaši** kot kraljici. Vse je bilo židane volje. Tri dni je celo mesto jedlo, pilo, plesalo in se veselilo nad srečno dogodbo, ter hvalilo modro, srčno in zvesto kraljico **Vrlonašo**. Pa tudi **Mojmir** se je ljudstvu kmalo prikupil, ker je bil skoraj še bolj dobrega srca, kakor **Vrlonaša**, samo da ni bil tako prebrisan. Stari **Srečesvit** je svojo hčer odpuščanja prosil, da jo je toliko žalil zavolj **Mojmira** in pohvalil je zdaj njeno stanovitnost in zvestobo, katero je Bog tako očitno poplačal. Tisti kralj, ki je prišel zgubljene dvorjanke iskat, ostal je še več tednov na dvoru kralja **Mojmira** in kraljice **Vrlonaše**. Ko je pa odhajal in hotel dvorjanke seboj vzeti, rekle so vse,

da rajši ostanejo kot družice pri ljubeznjivi kraljici Vrlonaši. Samo to so mu obljubile, da ga hočejo domu spremiti, da svoje stariše obiščejo, potem pa hočejo spet nazaj k Vrlonaši. Tako se je tudi zgodilo. Vrlonaša je vse lepo imela, dokler so hotele pri njej kot družice ostati; če se je pa ktera omožiti želela, dala jej je kraljica Vrlonaša lepo doto iz svojega premoženja. Srečno so ti ljudje skupaj živeli, dokler ni prišla smrt, stara morivka vseh stvari, ter jih zagrebla pod zemljo, kakor bo tudi nas, da tam dočakamo trobente sodnjega dne.

Štirl sto ena in devetdeseta noč.

Historija od Zorina in od Rožice.

Že dolgo let je od tega, ko je vladal v Buharski ali Kivanski deželi blizo Kaspiškega morja mogočni in slavni kralj Škander. Ta kralj je imel hčer, ki je v lepoti prekosila vse ženske tistega časa; zato so jo sploh le Rožico imenovali. Kralj Škander je imel navado, da je vsako leto enkrat vse viteze in plemenitaše, pa tudi vse umetnike in učenjake okoli sebe zbral, jih več tednov dobro gostil in gledal; kako so se skušali v svojih umetnostih, vitezi v borenju in jahanju, umetniki v godbi, slikarstvu i. t. d., učenjaki v modrih razpravah in pravadah. Tistim, kateri so se za najboljše skazali, delile so se nazadnje posebno dragocene reči kot znamenje zmage.

Med vitezi, ki so se posebno odlikovali v borenju, bil je najlepši neki mladi vitez, po imenu Zorin. Princezinja Rožica je gledala iz svojega okna na viteze, ko so se borili, in tako se je za-

ljubila v viteza Zorina. Pokazala ga je svoji družici, napisala pismo in ga izročila družici, da ga je nesla Zorinu. Lahko si je misliti, kako srečen je bil Zorin, vedeti si ljubljeneza od tako zlahtne in lepe princezinje. Odslej sta si vsak dan pisemca pošiljala, včasih tudi po večkrat na dan. Slednjič pa sta želela, skup priti, da bi se pogovorila. Princezinja je Zorinu pisala, kje in ob kateri uri ga bo počakala. Družica pa, ki je to pismo nesla, zgubila ga je med potjo. Nekdo je pismo pobral in nesel ministru, kateri je pismo prebral in ga izročil kralju Škandru.

Kralj se je hudo razjezil, da se mlada Rožica že s takimi rečmi peča. Bal se je za njeno nedolžnost, in da bi jo odtegnil vsakemu zalezovanju, sklenil jo je spraviti v samotni kraj. V sredi kaspiskega morja je otok Tukala. Na tem otoku je imel kralj grad. Na ta grad je ukazal princezinjo peljati in jo tam dobro stražiti, da bi ne ušla. Še tisto noč je morala princezinja odriniti in ž njo več družic in strežajev. Pred svojim odhodom pa je vsa objokana princezinja še spisala pesmico in jo prilepila pod svoje oknice, da bi Zorin bral in vedel, kaj se je ž njo zgodilo. Ta pesem se je glasila tako:

„Pozdravljen bodi ljubček moj!

Odgnali so me proč nicoj,
Da bi ne snidla se s teboj.

Ker tebe ljubiti ne smem,
Vmaknili tvojim me očem;
Kam me popeljejo, ne vem.

Čez temni gojzd moj konj hiti,
Po vejah mrzel piš buči,
In v meni srce ledeni!

Hitim čez dole in vrhé;
Če se še vidiva, kdo vé?
Čuj sove klic: gorjé, gorjé!“

Ko je drugo jutro prišel Zorin pod okno svoje ljubljene princezinje, da bi videl nje mili obraz, ni bilo nikogar k oknu, zagledal je le listek pod oknom in na njem to žalostno pesmico zapisano. Takoj je sklenil, da hoče to mesto zapustiti in se podati po svetu, da najde princezinjo Rožico. Od dvornikov namreč ni nič zvedel, kam bi se bila princezinja podala, ker tega nihče drugi ni vedel, ko sam kralj. Zorin si je priskrbel meniško obleko in kot menih preoblečen je še tisti dan zapustil mesto in se podal po svetu, ne vedoč, kam. Taval je več tednov sim in tje čez hribe in doline. V nekem gozdu mu pride strašen lev nasproti. Zorin je bil brez orožja in je že mislil, da je prišla njegova zadnja ura. Kako pa se je začudil, ko se mu lev prijazno približa, mu roke liže in ga nekako z usmiljenjem pogleduje! Lev je šel okoli njega, potem spet naprej in z glavo pomigal, kakor bi hotel reči, da naj Zorin za njim gre. Zorin je res sledil levu in ta ga je peljal iz boršta do neke visoke gore; kjer je bila ena jama, pred jamo pa železne vrata. Ko mladenča do vrat pripelje, se je lev obrnil in tekel v gojzd nazaj. Zorin je potrkal na vrata. Prišel je star, častitljiv puščavnik in mu odprl. Puščavnik je mladenča pozdravil, ga peljal v jamo, mu prinesel vode, da si je noge umil, potem pa mu je postregel z različnimi jedmi. Ko se je Zorin pokrepčal, praša ga puščavnik, kako da je zašel v ta divji kraj? Mladič mu pové svoje zgodbe. Puščavnik je ves začuden rekel: „Mladi mož, tebi je sreča mila, da te lev ni raztrgal. Zato ne smeš obupati, dosegel boš to, kar si želiš. Nekaj mi pravi, da boš ti srečen na svetu. Jaz ti hočem pomagati, kolikor morem.“ Zorin se je za to pri-

jaznost pristréno zahvalil; puščavnik pa je začel praviti, da že blizo dvajset let ni nobenega človeka več videl, samo pred nekimi tedni je videl precej mnogo ljudi tam pri Kaspiškem morji, moške in ženske, kateri so postavili svoje šotore tam pri morskem bregu. Tam so eni vsedli se na barko in odjadrali v morje, drugi pa so se vrnili po suhem nazaj. „Gotovo so na tej barki tvojo ljubico odpeljali na otok, ki stoji v sredi morja“, rekel je še puščavnik, „ako je to res, potem boš svojo ljubico lahko našel. Pa treba bo vendar previdno ravnati. Jaz hočem to noč moliti in pre-mišljevati, kaj bo najbolje, jutri pa grem s teboj do morja.“ S temi besedami podal se je puščavnik k pokoju.

Lepa princezinja rožica bila je zelo nesrečna na svojem gradu. Njene družice so jo tolažile in kratkočasile, pa zastonj. Otožno je hodila po lepih sobah v gradu in po krasnem vrtu, kjer so cvetele najlepše rože in prepevale vsakovrstne tice. Le pohlevno kurikanje grlic in otožna pesem slavčka šla je Rožici nekako bolj k srcu. Po cele ure je slonela tam na klopici v vrtu in med sanjarenjem poslušala pesem slavčevo. Tako je sedela v vrtu do pozne noči, dokler je niso družice siloma vlekle v spalnico, da se ne bi prehladila v nočnem zraku, ohlajenem po nočni rosi.

Vrnimo se zdaj k Zorinu. On je tisto noč, utrujen in potolažen po besedah puščavnikovih, prav dobro spal. Solnce je že visoko stalo, ko ga je prišel puščavnik klicat. Zajuterkovala sta potem nekaj kruha in sadja, ter se podala proti morju. Med potjo sta nalupila nekaj smerečjih skorij. Iz teh je puščavnik pri bregu še precej pripraven čolnič

zvezal za Zorina. Eno leseno lopato dal mu je namesto vesla. Zorin se je v čoln vsedel in ko se je od starčka poslovil, začel je veslati in se pomikati proti sredi morja, kamor mu je puščavnik pokazal. K sreči je začel ugoden veter pihati, ki je čolniček naravnost proti otoku gnal. Čez kaki dve uri je Zorin že zagledal otok v morji. Tje je veslal. Ko pride po trdem veslanji do brega, privezal je tam svoj čoln, stopil na zemljo in šel proti sredi otoka. V sredi otoka je stal lep grad. Okoli grada je bilo kaj lepo, vse zeleno in v cvetlicah, sadje je zorelo po drevji, tice so prepevale po vejah. Grajske vrata so bile zaprte. Zorin je šel okoli in okoli grada, pa nobene žive duše ni videl. Slednjič se prikaže en mož pri vratih, ki je stopil k Zorinu in ga prašal, od kodi da pride. „Jaz sem iz Ispahana (mesto v Perziji)“, reče Zorin; „vozil sem se na barki po morji, barka se je zdrobila, in vsi ljudje so utonili, samo jaz sem se rešil s plavanjem. Zdaj se ne vem kam djati in vas prosim, da me sprejmete za en čas pod streho.“ Tisti mož je bil k sreči ravno iz Ispahana doma, zato je prisrčno objel Zorina kot svojega rojaka in mu djal: „Ljubi prijatelj, tudi jaz sem iz Ispahana! V vojski so me vjeli in me kot sužnjega prodali v to deželo, in tako moram zdaj tukaj služiti. Le pojdi z menoj v grad, tam imam svojo sobo in tudi toliko jesti, da bova oba zadosti imela. Se bova še kaj pogovorila in drug družega tolažila ter prevdarjala, kako bi prišla v svojo domovino nazaj.“

Zorin je šel z možem. V gradu je bilo na sredi veliko dvorišče, na sredi dvorišča pa veliko drevo, na katerem je bilo obešenih prav veliko zlatih tični-

kov (kletek) in v vsakem tičniku drugačen tič. Vsaka tica žvrgolela je svojo pesem. Zorin je prašal moža, čigav da je ta lepi grad, in ta mu je odgovoril, da je to grad kralja Škandra samega, in da je zdaj njegova hči, princezinja Rožica tukaj v gradu z obilnim spremstvom, da pa ne sme nikamor iz grada vun. Te novice se je Zorin tako razveselil, da bi bil kmalo zavriskal; vendar se je premagal in si mislil le sam pri sebi: „Vendar enkrat sem srečno zasledil stanovanjšče moje ljube.“ Že se je veselil, da jo bo kmalo videl iz oči v oči, in v tem upanju šel je z možem v tisto sobo, kjer sta potem večerjela, se še dolgo časa razgovarjala in se podala potem k počitku. Zorinu pa je še tisto noč splavalo upanje po vodi. Kraljična je namreč sklenila še tisto noč pobegniti iz tega grada, ki se jej je že pristudil po svoji dolgočasnosti in po neštevilnih solzah, kar jih je tukaj brez tolažbe pretočila. Podkupila je nekoga revnega ribiča, ki je večkrat v grad zahajal, da jo je to noč s čolnom pri bregu čakal in obljubil, da jo prepelje čez morje, naj bo že kamor hoče. Po vrveh spustila se je po noči čisto sama iz svojega okna doli in bežala proti morji. Nobena živa duša je ni videla, ne ustavila. Dobro podmitjeni ribič je vzdignil drago pezo v svoj čolnič in začel na vso moč veslati, da bi ga noben iz grada za njim poslan čoln ne mogel dohiteti. En čas je bila voznja srečna. Na enkrat pa se vzdigne vihar, ki je čolnič proti volji ribičevi podil daleč tje po morji proti zemlji rusovski. Tri dni je ta veter vladal in nobeno veslanje proti njemu nič ni pomagalo. Ko se je morje spet pomirilo, veslal je ribič v stran in kmalo se je pokazala suha zemlja. Bilo je veliko

mesto v bližini, in sicer rusovsko mesto Astrahan. Tedajni ruski cesar Vsevlad je bil ravno v Astrahanu in je s svojo hčerjo stal pri oknu svojega grada blizo morja, ko sta se ribič in Rožica približevala po morji. Lepa podoba Rožice zbudila je radovednost cesarjevo, kdo bi utegnila ta ženska biti, zato je ukazal svojim ljudem, naj ta par k njemu v palačo pripeljejo. Cesar Vsevlad se ni malo začudil, ko je videl pred seboj Rožico tako mlado in lepo ter vso v biserih in demantih se lesketajočo. Spoznal je brž, da mora biti imenitnega stanu, zato jej reče, naj se vsede poleg njegove hčere cesarične. Potem jo je prašal, kdo je, od kodi pride i. t. d. Princezinja Rožica mu je vse po pravici povedala. Ruskemu cesarju Vsevladu se je lepa princezinja smilila. Zato jo je vzel pod svoje mogočno varstvo in jej obljubil, da bo vse za njo storil in jej dal Zorina za moža. Buhorski kralj Škander bil je ruskemu cesarju Vsevladu podložen. Vsevlad je toraj poslal poslance z mnogimi darili h kralju buhorskemu, očetu Rožice, in mu to sporočil: „Slišim, da je vitez Zorin na vašem dvoru. Pošljite ga nemudoma k meni v Astrahan.“ Poslanci so dospeli h kralju Škandru in mu zročili povelje. Kralj pa jim je povedal, da je Zorin že davno zapustil mesto in da nič ne vé, kam je šel. Da bi se pa ruskemu cesarju uljudnega in postrežljivega pokazal, ponudil se je sam poslancem ruskim, da hoče z njimi po svetu iti in Zorina iskati. Šli so tedaj in obhodili vso deželo buhorsko, pa vse je bilo zastonj. Pot jih je pripeljala tudi do kaspiškega morja. Tukaj se je kralj Škander domislil svoje hčere in povabil ruske poslance, naj gredó z njim na otok, da obišejo princezinjo Rožico. Pa

kako se je kralj Škander začudil, ko Rožice ni našel v gradu! Povedali so mu, da je že davno nekam zginila, da nihče nič ne vé o njej. Ves žalosten šel je kralj Škander proti domu nazaj; ruskim poslan-
cem pa je naročil lep pozdrav in poklon za cesarja Vsevlada in da Zorina ni bilo mogoče najti. Ko so tudi ruski poslanci odhajali proti domu, pridružil se jim je Zorin v revni meniški obleki, ves upaden od žalosti, in jih prosil, naj ga vzamejo seboj čez morje v svojo deželo, ker mu tukaj od dolzega časa ni biti. Prašali so ga, kako je sim prišel, in odgovoril jim je, kakor vratarju, da se je vozil po morji, kjer se je barka potopila in se je on sam rešil na ta otok. Poslanci so ga vzeli seboj. Tisti general, ki je rusko poslaništvo vodil, bil je prijazen gospod in se je z Zorinom toliko rajši razgovarjal, ker je videl, da ima lepo izobraženega, pametnega moža pred seboj. Generalova prijaznost dala je Zorinu pogum, da ga je prašal, po kaj je prav za prav prišel v to deželo. General mu je precej povedal, da je bil poslan, nekega viteza Zorina iskat, pa da ga v Buhoriji ni mogel najti. Na to mu je Zorin precej povedal, da je on tisti, ktereга išče. General je bil te novice kaj vesel, vsaj dolga pot ni bila zastonj in svest si je bil cesarjeve pohvale. Tako so tedaj prišli v Astrahan na cesarski dvor. Med potjo je general že pravil Zorinu od neke lepe princezinje, ki se mudi v Astrahanu pri cesarju. Zorinu se je koj dozdevalo, da mora to sama Rožica biti in to tem bolj gotovo, ker bi sicer ne bil iskal njega, ruskemu cesarju čisto neznanega človeka. V veseli nadi, da najde svojo prekrasno Rožico, je postal Zorin spet ves pomlajen, vesel, rudeč in čvrst.

Ko pridejo v Astrahan, predstavil je brž general Zorina cesarju. Ta mu je rekel sesti in svoje zgodbe povedati. Cesar je bil prav zadovoljen z lepim obnašanjem Zorinovicim. Potem je poklical Rožico, ki je svojega ljubimca takoj spoznala. Po tolikem trpljenju sta se mlada človeka v prvič objela in poljubila, ne spregovorivši besede. Cesar je brž poslal po duhovnika, ki je mladi par poročil. Za priče sta bila cesar in njega hči. Ko je bilo vse končano, poslal je cesar novo poslanstvo do kralja Škandra in mu pustil naznaniti: „Visokost! ne žalujte dalje po svoji hčeri! Našli smo njo in viteza Zorina. Mlada človeka, ki sta se tako dolgo in stanovitno proti vaši volji ljubila, bila sta danes z mojim dovoljenjem poročena in vas želita kot mož in žena in kot pokorna vaša otroka v kratkem spodobno pozdraviti in za odpuščenje prositi.“

Kralj Škander je bil ves vesel tega poročila, ker je že mislil, da svoje hčere ne bo več videl. Nemudoma se je podal na dvor ruskega cesarja, kjer so se njemu na čast vršile lepe veselice. Viteza Zorina, svojega zeta, postavil je, ker lastnega sina ni imel, za svojega prestolonaslednika in mu izročil krono, ko na starost ni maral več za vladarstvo. Zorin je živel s svojim dobrotnikom, ruskim cesarjem Vsevladom, v vednem prijateljstvu ter ga je hrabro podpiral v vseh vojskah. S kraljico Rožico je živel v ljubezni in miru do konca svojih dni.

Štiri sto dve in devetdeseta noč.

Kaj je doživel cesar Harun Arešid.

Cesar Arešid bil je enkrat prav slabe volje in je prašal svojega strežaja Radoslava: „Kaj hočem storiti, da se razvedrim, ker sem tako otožen?“ Radoslav mu svetuje, da naj se gre po vrtu sprehajat, kjer je čist zrak, tice prepevajo in rožice cvetó.

Cesar reče, da ga to ne veseli. „Tedaj pa pokličite lepe pevke, ki jih imate v palači, da vam katero lepo pesem zapojejo!“ reče Radoslav. „Tudi teh sem že sit,“ reče cesar, „saj zmirom tiste pesmi pojejo, ki sem jih že stokrat slišal.“ — „Tedaj pa pojdite v svoje shrambe, kjer imate svoje zaklade“, svetuje Radoslav dalje, „pogled na dragocene demante, smaragde, bisere, rubine, na zlato in srebrno posodo vas bo gotovo razveselil!“ — Cesar ga zavrne: „Teh reči sem že tako vajen, da me nič več ne mikajo.“ — „Tedaj pa skličite ministre in učene možé skupaj, da se bodo vpričo vas pravdali o različnih državnih zadevah,“ reče zdaj strežaj. — „Vesel sem, če teh norcev ne vidim,“ dé cesar na to. — „Če vas pa nobena reč ne veseli,“ uzklikne zdaj Radoslav, „pa potegnite sabljo in meni glavo odsekajte! Morda vam bo to veselje napravilo.“ Ta neumna beseda je cesarja toliko zbrihtala, da se je na glas nasmejál in Radoslavu rekel: „Veš kaj, najbolj me mika, poslušati kako lepo historijo. Poišči mi kakega človeka, ki zna historije praviti, da bo katero povedal.“

Radoslav je brž šel in pripeljal nekega Čenčoviča iz Damaska, ki je začel cesarju praviti

dolgočasno historijo od dveh zaljubljenih. Takih historij je cesar že več slišal, zato ni hotel dalje poslušati, ampak je Čenčoviča zapodil. Potem je sklenil, da se hoče preobleči in z ministrom Žafarjem pa s strežajem Radoslavom en čas sprehajati se po mestu in opazovati, kaj ljudje počenjajo.

Minister Žafar je odgovarjal, ker je poznal hitro jezo cesarja, in se je bal, da ga bo kdo, ki ga preoblečenega ne bo poznal, razžalil, cesarju bo pa jeza vzkipela, da ga bo krivično obsodil, kakor se je že večkrat zgodilo. Cesar pa je ostal pri svoji volji, in tako minister ni mogel družega storiti, ko v bogati. Na to so se vsi trije preoblekli, skozi strašneke vrata šli iz palače in v mesto.

Ko so nekaj časa po mestu hodili, pridejo do velike hiše, na kateri je bilo nad vratmi zapisano:

„Ne prašaj po tem, kar te ne briga, da ne zveš česa, kar ti ni drago.“

Ta napis storil je cesarja radovednega. Rekel je Radoslavu: „Pojdi in pozvoni pri vratih, in če ti kdo odpre, reci, da smo trije popotniki in da prosimo za kozarec mrzle vode.“ Radoslav je pozvonil in kmalo pride hišni vratar in praša, kaj želijo. Radoslav mu pové. Vrtar gre v hišo in pové svojemu gospodu, da so trije čedno opravljene možje zunaj in da bi radi vode. Gospodar na to povabi vse tri v hišo. Cesar in njegova spremljevalca so šli v lepo sobo pri tleh, kamor jih je vratar peljal. Hišni gospodar jih sprejme prav ljubeznjivo, jim reče sestri in se jame ž njimi pogovarjati. Cesar se je začudil, da so bile tudi v sobi na steni zapisane tiste besede: „Ne prašaj po tem, kar te ne briga, da ne zveš česa, kar ti ni drago.“ Na to so začeli stre-

žaji nositi različnih jedil in pijač na mizo. Hišni gospodar je povabil cesarja, ministra in Radoslava k večerji. Vsi se vsedejo in se okrepčajo z najboljšo večerjo, ki jo zamore pripraviti le bogatin. Po večerji jih je peljal gospodar v drugo še lepšo sobo, kjer so kavo in najfinejše vino pili. Prišlo je dvajset lepih deklet, ki so začele plešati in zraven lepo prepevati, da sam cesar ni še kaj tacega videl in slišal, tako lepo so bile oblečene in tako vbrano so znale peti. Pele so take pesmi, da jih cesar še ni slišal in tako ginljivo, da si je cesar v svoji navdušenosti svojo obleko raztrgal. Prinesli so mu novo obleko. Za temi pevkami so prišle še druge in so spet tako lepo pele, da sta si minister in Radoslav obleko raztrgala. Zdaj so te pevke odstopile in prišle so druge, ki so tako ginljivo pele, da si je sam hišni gospodar obleko raztrgal in v omedlevice padel. Ko je imel tako prsi razgaljene in so ga škropili, videl je cesar, kako je imel ta človek vse prsi raztepene in polno zarastkov, kakor bi bil kedaj z bičem pretepen. Rekel je ministru, da bo hišnega gospodarja prašal, od kodi ima te zarastke. Minister je rekel, da nikar, ker bi to moža razžaliti vtegnilo. Ko se je pa gospodar spet zavedel, ga je cesar vendar prašal, od kodi da ima toliko zaceljenih ran na prsih. Mladega gospodarja je silno razjezilo, da se je tujec, kterege je lepo pogostil, predrznil njega kaj tacega prašati. „Ali niste brali napis na moji hiši,“ rekel je cesarju, „da ni treba po tem prašati, kar vas nič ne briga?! Vi ste me le za vodo prosili, jaz sem vas pa lepo pogostil, kakor gotovo še vredni niste. Ali je zdaj to zahvala, da me razžalite!“ Na to pozvoni, in dvanajst zamorcev

je priletelo v sobo, vsak z eno sabljo v roki. Hišni gospodar jim ukaže, naj vsem trem tujcem glave odsekajo. Zdaj je padel minister Žafar pred njega na kolena in lepo prosil, naj jim to odpusti, ter rekel: „Pomisli, da smo mi le neumni kmetje iz Balsore in da ne poznamo gosposkih manir in šeg!“ Mož se je dal potolažiti in jim rekel, naj se hitro spravijo iz njegove hiše. Cesar, minister in Radoslav so jo hitro popihali iz hiše. Komaj pa je bil cesar doma, rekel je Žafarju: „Vzemi stražo, pripelji tega človeka k meni, njegovo hišo pa pusti do tal razdjati, da bo vedel, kdaj je cesarja tako strašil in mu s smrtjo grozil.“ Minister pa je ugovarjal in rekel: „Ta sodba bi bila zelo krivična. Mož nam je dobro storil, in krivi smo le mi, da smo zlorabili njegovo gostoljubnost in se nismo ravnali po tistem napisu na njegovi hiši, da ne smemo prašati po takih rečeh, ki nas nič ne brigajo. Zakaj bo tedaj mož po nedolžnem trpel? Saj nas on ni poznal; sicer bi ne bil tako trdo z nami govoril.“ Te besede pravičnega Žafarja segle so cesarju do srca in spoznal je svojo krivico. Rekel je tedaj: „Dobro, bom pa po tvoji besedi ravnal. Možu ne bom storil nič hudega; vendar pa me mika zvedeti, kdo je in od kodi je. Pošlji po njega, da zvem njegovo historijo!“ — „Precej jutri zjutraj bom poslal po njega!“ reče minister.

Tisti gospodar se ni malo začudil, ko so drugi dan prišli cesarjevi poslanci k njemu in mu povedali, da je bil sam cesar prej ta dan pri njemu in da želi danes ž njim govoriti. Prestrašil se je nekoliko, ko se je domislil, kako je cesarju prej ta dan grozil, vendar pa, ker je slišal že toliko o dobrodušnosti

cesarja Arešida, podal se je pogumnega srca v cesarsko palačo.

Ko pred cesarja pride, reče mu ta prijazno, naj se vsede in naj pové svojo historijo. Mladi mož začel je praviti tako :

„Jaz sem Dragomir, prvi sin kralja Igorja abisiskega. Bila sva dva princa. Mlajšemu princu, sedanjemu kralju Abisinije, je ime Otokar. V mladih letih se mi je dobro godilo, kakor sploh takim kraljevim princem. Moj oče, kralj Igor, so me zelo radi imeli, rajši ko mojega brata Otokarja. Moja mati pa so imeli Otokarja rajši, dajali so mu vsakovrstno potuho in ga tako popolnoma spridili, da ni imel srca ne za mene, ne za svojega očeta. Vse njegove slabosti so zakrivali, in naj je počel, kar je hotel, vse je bilo lepo in dobro. Tako sva dorasla do mladeniških let. V naši palači imeli smo med drugim ženstvom eno izraelko in pevko čudovite lepote. Znala je tako lepo peti, tako uljudno se obnašati in tako prisrčno govoriti, da je očarala vse možke na dvoru. Ni čudo, da je tudi mene preslepila, ki sem bil takrat mladenič okoli osemnajstih let. Pisal sem jej zaljubljeno pismo. Ona mi je odgovorila v ognjenih besedah. Naredila se je med nama goreča ljubimska zveza, pa tako na skrivnem, da starši o tem niso nič zvedeli. To je trpelo kake dve leti. V tem času so moj oče hudo zboleli. Bolezen se je sicer na bolje obrnila, vendar so tako bolehal, da so začeli misliti na smrt. Zato pokličejo necega dne mene čisto samega k sebi in mi govorijo tako : „Ljubi Dragomir! Jaz ne bom več dolgo. Treba je tedaj, da poravnam svoje zadeve na tem svetu pred svojo smrtjo. Ti boš podedoval po meni

krono in kraljestvo. Zato je pa treba, da postaneš mož. Moja želja je, da se oženiš. Poskrbel sem za te lepo nevesto, princezinjo sudansko. Mojemu ministru je stvar že znana. Te dni se odpravite on in ti in obilno spremstvo v glavno mesto Sudan, nesete seboj lepih daril za kralja in za princezinjo, ter snubite lepo princezinjo za tebe. Ker vedno boleham, in bi rad to zadevo že kmalo poravnano videl, zato želim, da še ta teden odrinete.“ Te besede mojega očeta so me osupnile. Nobene nisem odgovoril in odšel. Na svojo ljubico Moravo bil sem tako navezan s celim srcem, da bi je ne bil popustil za celi svet. Lahko si je tedaj misliti, kako sem bil žalosten nad očetovim poveljem, da naj snubim — drugo. „Princezinja gori ali doli“, sem si mislil, „brez Morave ne morem živeti, če je tudi le revnih staršev otrok“. Ves preplašen se podam k Moravi in jej povem, kaj sem pri očetu zvedel. Ona se jame na glas jokati in si lase puliti, da se mi je v srce smilila. Potolažil sem jo z obljubo, da je nečem zapustiti in da rajši krono in deželo zapustim in ž njo v tuj kraj pobegnem. S tem je bila zadovoljna in takoj sva svoj sklep izpeljala. Zakladov meni ni manjkalo. Moja stara mati je o svoji smrti meni zapustila vse svoje dragocenosti, demante, biserne, zlato in srebrno posodo, sploh toliko, kakor le malo ktera kraljica premore. To je bilo moje lastno premoženje, ki sem ga smel porabiti po svoji volji, tako da od svojih staršev nisem nič potreboval. Ta žlahtni zaklad, s katerim bi bil lahko celo kraljestvo kupil, vzel sem seboj. Še tisto noč priskrbel sem si hitronogih konj in bežala sva z Moravo v daljni svet. Pred svojim odhodom pisal sem še očetu to-le pismo:

„Dragi oče! Mogočni kralj!

Vašega povelja, da naj snubim princezinjo sudansko, ne morem in nočem izpolniti, ker ljubim že dve leti lepo in prisrčno pevko Moravo. Ona je luč mojega življenja; brez nje mi je umreti. Ker je pa revnih staršev otrok, in vem, da vi nikoli ne boste privolili, da bi jo jaz za ženo vzel; ker se bojim, da bi le njo od mene ločili, kadar o najini ljubezni slišite, zato sem rajši ž njo pobegnil iz moje domovine v tuje kraje. Odpustite mi ta korak, jaz drugače ravnati ne morem. Vedno pa vas hočem v hvaležnem spominu ohraniti in za vas moliti.

Prisrčno vas še enkrat pozdravi vaš sin

Dragomir.“

Moj beg in to pismo osupnilo je ves kraljevi dvor kakor strela iz jasnega. Moj oče so se od žalosti jokali. Vsi hudobni jeziki so se stegnili po mojem poštenju in me obrekovali, moj spomin psovali, mojo pregreho stokrat povečali. Le starejši pametni možje se očeta tolažili in govorili: „Mladost je norost; se bo že izučil po svetu in se pameten povrnil in pošten, kakor je bil od mladih nog.“ Nasprotno pa so me hudobni jeziki črnili, kolikor so mogli. Oče so me na skrivnem še zmirom radi imeli, pa ker je bil ves svet zoper mene, in ker je bila moja pregreha tako očitna, me vendar niso mogli javno zagovarjati. Mojemu bratu Otokarju in moji materi pa je bila to voda na njiju mlin. Že davno sta namreč tuhtala, kako bi se dalo narediti, da bi za očetom postal Otokar abisinski kralj in ne jaz. Mati me sicer niso sovražili, pa vendar jim je bil le Otokar k sreči prirastel. On se jim je znal tudi bolj

sladkati, poslušal je tiste babje kvante in marne, potrdil je vse to, kar so ženske v svoji modrosti uganile in za dobro spoznale. Zato je bil ljubček vseh klepetulj, kar smo jih na dvoru imeli; želele so ga za kralja, da bi po njem in v njegovem imenu potem babe vladale in ukazovale. Jaz pa se med ženske nisem mešal in ž njimi nisem več govoril, ko to, kar je bilo potreba. V državnih rečeh sem vselej očetu prav dal in ne materi, in s tem sem se jim zameril. Razumljivo je tedaj, da se je vsem tem ljudem zdaj ponudila lepa priložnost, očetu prigovarjati, naj mene zavržejo in naj mojega brata proglasijo za prestolonaslednika, to je, za prvega princa, kateremu pripade za očetom krona in kraljestvo. Po različnih spletkah, obljubah in bogatih darilih se jim je posrečilo, dobiti večino ministrov, generalov in velikašev na svojo stran. Vsi ti so delovali zoper mene in za Otokarja, kateri je postal od tega časa silno ošaben nasproti nižjim, med tem, ko se je sladkal vsem upljivim velikašem. Moj oče pa niso do Otokarja dosti zaupanja imeli in so se branili, tisto pismo podpisati, s katerim bi mene oropali vseh mojih pravic.

Med tem časom potovala sva jaz in Morava skozi egiptovsko deželo v Sirijo in prišla sva v veliko in lepo mesto D a m a s k. Tam sem se ustavil. Kupil sem si hišo in lepo v miru živel kot nepoznan tujec. Sosedom sem rekel, da sem sin bogatega trgovca iz Kajira, in da bom tukaj začel kupčijo na svojo roko. Da bi ljudstvo bolj preslepil o moji osebi, sem res nakupil nekaj blaga in v moji hiši naredil štacuno ter si najel več hlapcev, da so blago prodajali. Ker se sam na kupčijo ne zastopim, se mi je ta prod-

jalnica slabo obnašala, imel sem več zgube ko dobička, vendar sem jo imel naprej, da bi ljudje ne zvedeli, kdo sem in od kodi jemljem denar. Moje veliko bogastvo se je kmalo razglasilo po mestu; največa gospoda iz mesta se mi je začela približevati in mene z Moravo, katero so imeli za mojo ženo, vabiti v svoje hiše. Na zabave, na plese in druge veselice, povsodi so naji vabili. Mene ta reč ni dosti veselila, vendar se ljudem nisem hotel zameriti. Toliko lepše ure pa je imela Morava. Vsi mladi, imenitni gospodiči so švigali okoli nje in jej delali poklone. Njena lepota, nje lepi glas in krasota njene obleke očarala je vse. Skazovali so jej toliko časti, da se jej je nazadnje res v glavi zvrtilo.

Nekaj mescev sva živela v lepi složnosti in ljubezni. Pa bolj ko je med svet zahajala, bolj mrzla je postajala proti meni. Jaz sem to opazoval, pa nisem hotel nič reči. Da bi mi ona nezvesta postala, za katero sem žrtoval vse, mir svojih starišev, domovino in kraljevo krono, — tega si še misliti nisem mogel, tem menj, ker me je še vsak dan zagotavljala svoje ljubezni in zvestobe. Vendar se mi je od dne do dne hladneja zdela.

Zgodilo se je, da me je nek prijatelj povabil na lov. Poslovil sem se od Morave in jej rekel, da me najbrž tri dni ne bo domu. Ko čez tri dni nazaj pridem, bilo je vse narobe. Moji strežaji so mi povedali, da je „gospa Morava“ (tako so jo klicali) koj drugi dan po mojem odhodu nabasala več zabojev in odšla. Kam pa je šla, mi niso mogli povedati. Kakor okamenen sem stal in strmel nad to novico tako, da mi je kar sapo zaprlo. Ko nekaj k sebi pridem, grem hitro po stopnicah gori v mojo

sobo. Tam vidim na moji mizi pismo ležati. Jaz ga odprem in berem:

„Gospod!

Vaša usiljena ljubezen postala mi je že nadležna. Prepričana, da z vami srečna biti ne morem, pretrgala sem to vez, dokler se lahko še pretrga brez škode za oba. Ker sem le vam na ljubo zapustila lepo službo na abisinskem dvoru in sem sama brez premoženja, jasno je, da ste bili vi dolžni skrbeti za mojo prihodnost. Zato sem si vzela nekaj vašega premoženja, ker se brez tacega v tuji svet podati nisem mogla. Povrnite se na dom svojega očeta, kjer imate vsega v obilnosti in vam bodo gotovo lepšo in imenitnejšo nevesto priskrbeli, nego je

pozdravljajoča Vas

Morava.“

Ko to pismo preberem, padel sem v omedlevico. Strežaji so prileteli in po dolgi strežbi spravili me k zavesti nazaj. Tresoč se na vseh udih velim napreči voz in se vsedem, da obiščem vse znane hiše in poizvem, kako in kaj je z Moravo. Ni mi bilo treba dolgo prašati. Pri vsej mestnej gospodi je bila že znana novica, da je mladi lahkoživec Zorko, sin bogatega trgovca ubežal z Moravo čez morje. Podam se toraj k staremu Zorku. Tam so bili vsi obupani in zbegani ter solznih oči meni pravili, kako sramoto jim je sin napravil. Po kratkih besedah se poslovim in se odpeljem na dom. Mraz me je tresel na celem životu, glava je postala težka in vse je bučelo po njej, mrzel pot mi je kapal s čela; srce mi je tolklo kakor kladivo v kovačnici. Vlegel sem se v posteljo, strežaji so stali pri meni; rekel sem jim, naj poiščejo zdravnika; več nisem govoril,

v sanjah sem zaspal. — Več tednov sem tako ležal v vročinski bolezni, da sem se le malokedaj zavedel. Bolje bi bilo, da sem takrat umrl! Pa ni hotelo biti. Počasi se mi je na bolje obrnilo. Začel sem vstajati, akoravno še zelo slab. Pa zdaj še le pričelo se je pravo trpljenje. Noč in dan pekla me je prevara in nezvestoba Morave v srce, da mi ni bilo živeti. Kdor je tako iskreno ljubil, da bi vse, tudi življenje dal za stvar svoje ljubezni, le njemu zamorem dopovedati, kako sem bil nesrečen, ko se je podoba Morave v mojih mislih spremenila iz angelja v hudiča! Ona, ki mi je bila uzor vsega človeštva, in za katero sem vse žrtvoval, ona me je tako grdo prekanila! Sam, brez prijateljskega srca, brez domovine, brez starišev sem stal zdaj tukaj v tujem svetu! Pa prišlo je še huje. Moj hišni oskrbnik pride in me prosi, naj bi mu dal kaj denarja, ker na upanje nič več ne dobí. „Kaj na upanje jemljete?“ prašam ga začuden. „Se ve da, gospod,“ reče on, „ves čas skozi dva mesca, ko ste bolni ležali, nisem vam mogel in tudi ne hotel reči za denar; poslom pa je treba jesti in vsakdanjega plačila, tudi zdravnika in zdravila bilo je treba plačati. Primoran sem bil, nekaj denarja na posodo vzeti z obljubo, da ga vi povrnete, ko ozdravite, blago za živež smo pa na upanje jemali pri sosednih trgovcih, zdaj so se pa ustavili in nečejo nič več dajati, dokler se jim stari dolg ne plača.“ Jaz rečem oskrbniku na to: „Bodite brez skrbi, denar se bo že priskrbel.“ Na to on odide. Jaz pa se podam v svojo shrambo, da bi vzal nekaj biserov in jih prodal, ter tako vse dolgove poravnal. Pa kaj vidim! Ne enega demanta, ne enega bisera, ne zlatega ne srebrnega denarja ne

najdem. Vse je bilo kakor pometeno! Zdaj še le sem se spomnil tistih besedi v pismu Morave, kjer je rekla, da si je vzela nekaj mojega premoženja! Pa ne nekaj, ona je vzela — vse. Kajti pustila mi je le hišo in pohištvo, ki vse vkup ni bilo dosti vredno, pa cel kup lačnih strežajev in poslov! Kaj storiti? Šel sem, prodal hišo in pohištvo, upnike poplačal, ravno tako vse posle in jim službo odpo-vedal. Ostalo mi je še par sto goldinarjev, s kterimi sem se preselil v neko gostilnico, si najel svojo sobo in hrano, ter sem tam počival nekaj tednov, da sem zopet bolj k moči prišel in se izkopal iz svoje bolezni. Slednjič se mi je zdravje povrnilo, pa srečen nisem mogel biti, kajti malovredna ljubica odnesla mi je — dušni mir in premoženje! Denar mi je začel pojemati. „Kaj mi je storiti?“ premišljeval sem sam pri sebi. „Ali se hočem domu povr- niti? Kje bom dobil denar za pot? Ali hočem med potjo beračiti? Na dolgi, več tednov trpeči poti bo obleka raz mene padla; kot strgan berač bom pri- šel domu! Ne, tega ne storim! Rajši poginem od hudega na tujem, kjer me ne poznajo! — Pa kako se preživeti, ko se delati nikoli nisem navadil? Ro- kodelstva nobenega ne znam; za težaka sem presla- boten! Kaj bo?“ Tako sem dolgo ugibal, nazadnje me je potreba prisilila, da sem se moral za nekaj odločiti. Šel sem na trg, kjer so težaki stali, da so ljudem za denar bremena prenašali. Prosil sem jih, naj me vzamejo v svojo družbo. Privolili so mi to, pa posmehovali so se mojim belim rokam in tenki koži na njih in rekli, da jaz nisem za to delo ustvar- jen. Nalašč so mi prepuščali najbolj težke dela, da bi me prej odgnali. Prvi dan sem prenesel nekaj

tako težkih vreč in zabojev, da sem kar stokal pod njimi. Zaslužil sem pa le nekaj drobnih krajcarjev, komaj toliko, da sem si mogel kupiti nekaj suhega kruha. Komaj tri dni sem bil pri tem delu, pa sem že tako opešal, da četrti dan nisem mogel zjutraj več iz postelje vstati. Celi dopoldan sem ležal brez jesti in brez postrežbe, popoldne pa me je glad pognal po konci. Začel sem — po hišah ubogaime prositi! Kraljev sin postal je navaden berač! Ta čas se je spodobilo na moje rame obesiti tablico z napisom: „Tako se godi vsakemu, kdor svojih starišev ne uboga!“

Nekaj tednov sem se tako preživel. Slednjič me sreča na cesti nekovi znanec iz boljših časov. Bil je bogat trgovec, eden od tistih, ktere sem jaz pogosto v svoji hiši pogostil in od katerih sem tudi sam večkrat v goste povabljen bil. On se vstraši nad mojo osebo. Rekel sem mu, da sem imel nesrečo pri kupčiji; da sem od svoje ljubice okraden bil, mu nisem hotel praviti. Možu se je vse to vrjetno zdelo, ker trgovec že vé, kako je lahko pri kupčiji iz bogastva v revščino pasti. On mi reče: „Gospod Dragomir, pridite v mojo pisarno! Ker znate mnogo jezikov, mi znate lahko pomagati pri kupčiji s tem, da boste pisma pisali v tuje dežele, kjer ne govore arabskega jezika.“ Jaz sem bil koj pripravljen. Znal sem res mnogo jezikov: arabski, perziški, indiški, kitajski, tatarski, grški, hebrejski in laški jezik. Ustopil sem v njegovo pisarno in mu služil tako dobro, da je moja plačo od mesca do mesca povikševal. On, ki je prej tržil le po domačih deželah, dobil je vsled mojih pisem naročila iz vseh delov sveta, tako da mu je že blaga zmanjkovalo, kolikor

tudi ga je drago držal. To vse se je imel meni zahvaliti. Spoznali so to tudi vsi ljudje v tistej hiši in mene v velikej časti imeli. Moral sem kositi z gospodarjem pri eni mizi in njegove hčere so mi stregle. Nikdar ne bi bil mislil, da mi bo znanje teh tujih jezikov, ki sem se jih na dvoru svojega očeta le nerad učil, toliko koristi donášalo. Ker je bila moja plača tako obilna, da mi je vedno dosti denarja ostajalo, začel sem zopet veselo živeti; ni je bilo veselice v mestu, kamor ne bi bili mene vabili, in tako sem s časom pozabil na hudobno Moravo, na moje zgubljene zaklade in na kraljevi dvor mojega očeta.

Ko sem pa nekega večera sedel v oštariji pri glažku vina, vsede se k moji mizi neznan tujec. Več časa sva molčala; vendar naji dolgi čas prisili k pogovoru. Začela sva govoriti od vremena, potem še o drugih rečeh, in postajala sva sčasoma vedno bolj odkritosrčna. Prašal sem moža, odkodi pride; in na moje veliko veselje mi pové, da je iz Abisineje, da je toraj moj rojak. Nisem se mogel veselja zdržati, — — ponudil sem mu roko in mu povedal, da sem tudi jaz Abisinec. Tudi on je bil vesel, najti rojaka v tako daljnem kraji. Jaz sem mu rekel, da sem sin abisinskega trgovca, resnice mu pa nisem hotel povedati, da sem sin kralja samega. Silno pa me je mikalo zvediti, kaj se godi na dvoru mojega očeta. Zato moža prašam: „Dragi rojak, jaz že dolgo nisem bil doma in nič ne vem, kaj se tam godi. Povejte mi vendar, kaj počne stari kralj Igor in njegova dva sinova Dragomir in Otokar?“

„Ljubi moj prijatelj“, jame praviti moj rojak, „na našem dvoru so velike zmešnjave. Princ Dra-

gomir, ki smo ga vsi radi imeli, ušel je z neko malo pridno pevko, ko so ga silili, naj bi vzel sudansko princezinjo. Zdaj se je začel njegov brat Otokar po konci nositi. Podkupil je velikaše, da so kralja hoteli prisiliti, naj bi bil princa Dragomira čisto zavrigel in princa Otokarja naredil za kralja. Stari kralj pa se je tega branil. Zdaj so naredili ti velikaši s princem Otokarjem in v zvezi z dvornimi babami prekucijo; starega kralja so odstavili in ga zaprli v neki stari grad, kjer ga vedno stražijo, da bi ga razdraženo ljudstvo ne otelo in ne postavilo v prejšno čast. Za kralja pa so postavili mladega Otokarja. Odslej ni več za živeti v deželi. Pravice ni nobene. Dvorniki, babe in velikaši vladajo vse. Kdor se zna tej sodrgi prikupiti, velja vse in sme početi vse brez kazni; nasprotno pa pravičen človek nič ne velja, če je tem ljudem zopern. Ako le usta odpre in kaj reče, ga zaprejo. Godijo se take reči, da se Bog usmili. Najpoštenejši možje so že v ječah; samo strahopetci in petolizniki veselijo se še svojega maločastnega življenja. Kdor je našo deželo pred desetimi leti videl, in jo vidi zdaj, se bo začudil, kaka sprememba se je storila v tem kratkem času. Nekaj jih je še pravičnih, kateri z zobmi škripljejo in pravijo: „če bi le princ Dragomir nazaj prišel, on bi vse pre naredil!“ pa ti pravični si ne upajo na dan. Ko bi pa princ Dragomir res v deželo prišel, bodo vsi ž njim potegnili, kar jih je takih starih poštenjakov.“

Tako je govoril mož iz Abisinije. Mene so njegove besede po srcu rezale, kakor nabrušen nož. „Priatelj, pite še en bokal vina“, mu rečem, velim krčmarju vino prinesiti, plačam, podam rojaku roko

in odidem domu. Celo noč nisem mogel nič spati. Moj oče zaprt, brat Otokar vladar, dvorniška svojat, ki sem jo dobro poznal, kot vladarica v deželi, — to me je peklo, kakor žrjavica, — stokrat in stokrat sem obžaloval, da sem zapustil domovino za voljo nevredne Morave in tako prepustil prestol lahkoživnemu bratu Otokarju. Ko sem po dolgem pre-mišljevanji zadremal, videl sem v sanjah iste podobe.

Ko se zjutraj zbudim, bila mi je glava tako težka, da je nisem mogel iz blazine vzdigniti. Bil je čas, da odidem v pisarno. Pa kaj je bila meni pisarna! Ali se to ali ono blago proda, ali se odpošlje ali ne, — kaj ima to v sebi nasproti dogodkom v Abisiniji?! Meni ni bilo dalje v Damasku ostati. Podam se k gospodarju in rečem: „Dragi gospod! Veliko dobrega sem doživel v vaši hiši! Hvala vam za vso prijaznost! Pa zvedel sem od doma take novice, da mi ni dalje tukaj ostati. Ne zamerite! Jaz moram domu. Ko bi me z vrvmi tukaj privezali, jaz jih moram pretrgati in hiteti domu, ni mogoče drugači. Zdravstvijte vsi! Morda se še vidimo!“

Vsi žalostni so se poslovili od mene, ko so videli, da me ni mogoče prenarediti in pregovoriti, da bi še ostal.

Imel sem že nekaj denarja prihranjenega. Podam se na pot. Več tednov sem potoval preko Sirije, Palestine in skozi egiptovsko deželo, dokler ne dospem srečno v Abisinijo. V prvem mestu ob meji se ustavim. Prenočil sem v gostilni in izpraševal ljudi, kakšnih misli da so. Kar mi je tujec pravil, izkazalo se je kot gola resnica. Večina ljudi v tem mestu bila je za starega kralja in za mene (princa

Dragomira), le uradniki so bili za novega kralja Otokarja. Mešal sem se v njih pogovore, dajal za vino in govoril: „Možje, kar se godi, je sramota. Ko bi vi kaj korajže imeli, vzdignili bi se zoper nepokornega sina Otokarja, odrešili starega kralja iz njegove ječe in ga posadili zopet na tron (prestol)“. Vsi so mi prav dali, vendar si tega storiti niso upali.

„En sam ne more nič storiti“, so govorili, „in ko bi se vzdignilo celo naše mestice, to ni nič proti celi vojaški sili, ki je kralju pokorna“. Prašal sem jih še: „Kaj pa je s staro kraljico, ali je novi kralj tudi njo zavrzel?“

Povedali so mi: „En čas jo jo imel novi kralj Otokar v veliki časti. Ko se je pa oženil, mrzela je mlada kraljica starej in narobe, malovestni Otokar je mater zavrzel in jo zaprl k staremu kralju v tisti grad. Velikaši so bili s tem zadovoljni, ker so odslej kralja še bolj v svoji oblasti imeli. Kaj se ima zgoditi, tega ne odloči kralj Otokar, ampak grajščaki in generali se zberejo na kakem gradu in ukrenejo, kar jim drago; to jim mora kralj Otokar podpisati, če ne, poženejo še njega, kakor so stare dva!“ Jaz sem kar okamnel od togote pri teh žalostnih novicah. Vendar nisem še hotel povedati, kdo sem, ter sem molčé možém prikimal.

Spoznal sem pa, da je ljudstvo zrelo za punt. Zato sem koj drugi dan nadaljeval svoje delo. Šel sem po vaseh in trgih in povsodi ljudstvo ščuval proti nasilnemu kralju Otokarju. Vse me je rado poslušalo. Slednjič, ko sem mislil, da imam že dosti pomoči, povedal sem ljudem, da sem tisti princ Dragomir, kterege si nazaj želijo. Vse me je navdušeno pozdravljalo. Podučil sem jih, kako naj se oborožijo

in na boj pripravijo. Spravil sem res nekaj tisoč puntarjev skupaj. Srčno jih peljem proti glavnemu mestu, ter po vsej deželi razglasim, da sem jaz princ Dragomir, pravi prestolo-naslednik, da je kralj Otokar odstavljen, in da naj se vse ljudstvo okoli mene zbere, da rešimo starega kralja Igorja iz njegove ječe.

Res je veliko ljudi priteklo pod moje bandere. Iz začetka šlo je vse dobro. Celo v glavnem mestu uprlo se je ljudstvo zoper mojega brata, tako da je moral iz mesta bežati. Kakor pa resničnosti in poštenja ni na svetu, tako se je godilo tudi meni. V svoji vojski sem postavil pet generalov. Ti so prišli k meni in govorili: „Kaj ne, žlahtni princ, če mi zmagamo, bomo unim grajščakom, ki so zoper nas, vse premoženje vzeli in med seboj razdelili?“

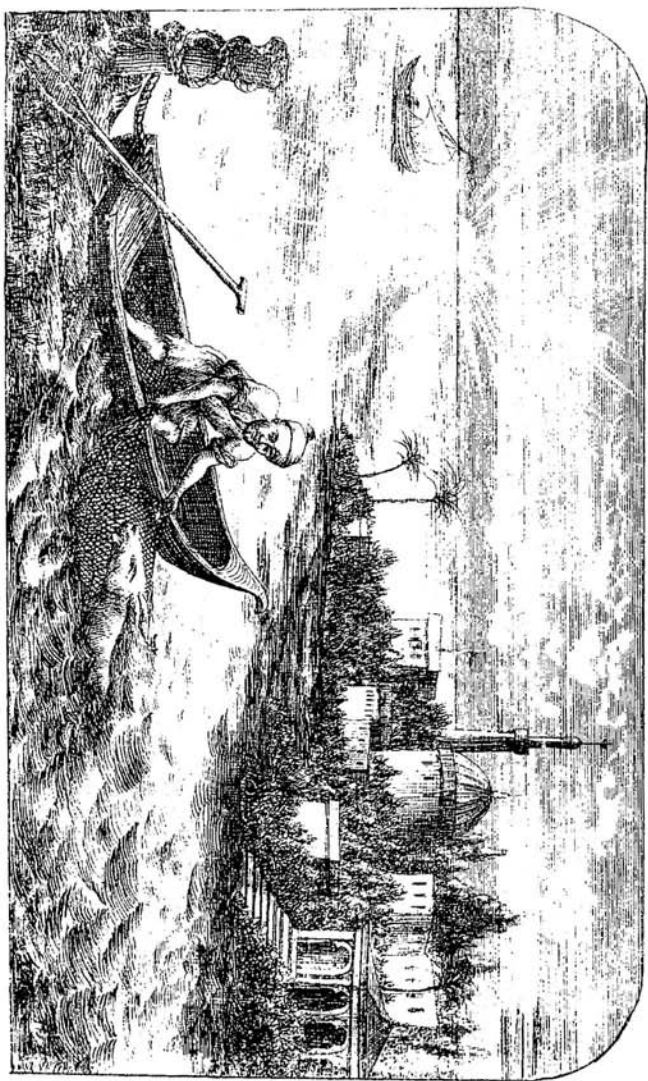
Jaz jim rečem: „Prijatli, to ne gre. Če so prav ti grofje zdaj grdo delali, da so starega kralja zapustili, vendar se mora pomisliti, da so njih očetje mojim pradedom zvesto služili. Tudi imajo nedolžne otroke, ktere se ne more kaznovati zavoljo očetov. Ne bojte se, vaš trud bo dobro poplačan, pa sovražnikom vse premoženje vzeti, tega moja vest ne dopusti“. S temi besedami sem svoje generale odslovil. Rekli niso nič, pa lakomni kakor volkovi, spustili so se v dogovore s kraljem Otokarjem. On jim je obljubil zlate gradove, če mene izdajo. Tako so tudi storili. Ko je prišel velik dan bitke, bilo je že vse prodano. Moji prostaki, živeči ob suhem kruhu, bili so se za pravico kakor levi, pa moji dobro pitani generali so sovražnika pripeljali nam za hrbet, — pobita je bila naša vojska, jaz sam sem bil vjet in odpeljan v železji, kakor velik hudodelnik, v glavno mesto, kjer so me zaprli v grdo ječo in me hranili

z vodo in kruhom. Moj brat mi je dal naznaniti, da me izpusti, ako se odpovem vsem svojim pravicam do prestola. Jaz sem mu pa vedeti dal, da rajši umrjem, kakor bi priznal njega za kralja, ki tako grdo in neusmiljeno ravna s svojimi roditelji. Na to se je razsrdil in me je vsak dan bičati dal po nagem životu. Od todi imam tiste brazgotine, ki ste jih videli na mojih prsih. Jaz bi bil v tisti ječi pri takem tepenji v kratkem umrl, ako se me ne bi bil usmilil jetničar. V tisti ječi je umrl neki jetnik, ki je bil meni zelo podoben. Jetničar ga je oblekel v mojo obleko in povedal kralju, da sem jaz umrl; mene pa je po noči izpustil. Tistega mrliča pa so pokopali v mislih, da sem jaz. Kralj Otokar je bil vesel, da mu jaz nisem bil več na poti.

Jaz pa sem bežal, kar naj hitreje sem mogel pri tako raztepenem in izstradanem telesu. Bojazen, da bi me ne vjeli, dajala mi je moč. Dobri ljudje so mi dajali jesti. Več dežel sem potem prehodil, pa vedno se mi je slabo godilo. Mislil sem že vrniti se k tistemu trgovcu v Damask, kjer se mi je tako dobro godilo, toda sram me je bilo, da bi prišel v tako revnem stanu nazaj. Bal sem se, da se mi bodo posmehovali in očitali neumnost, da sem tako lepo službo popustil. Zato sem rajši šel po svetu sreče iskat. Nekega dne pridem ves lačen in truden do morskega brega. Tam je bila majhena koč, ribič pa je lovil ribe v čolnu sedeč blizu kraja. Pokličem ga k bregu in ga poprosim, naj mi dá kaj jesti in prenočišče za eno noč. Mož je bil star in pošten ter dobrega srca. „Se bo že kaj dobilo“, reče starček; „lovite med tem ribe, če znate, jaz pojdem pa v koč, da zakurim“. Mož ni bil še nič vjel. Jaz se spra-

vim na čoln in ga potisnem od kraja proč ter spustim mrežo v morje. Mož pa je odhajal v kočo in mi med potjo še zaklical: „Če boste v mreži kaj čutili, le brž ven potegnite; če kako ribo vjamete, imela jo bova za večerjo“. Ni bilo dolgo potem, kar čutim, da v mreži nekaj skače in se steguje. Brž potegnem mrežo iz vode in vidim v njej veliko ribo. Ves vesel pokličem moža, ter veslam s čolnom h kraju. Ribič je bil vesel tako lepe in velike ribe. „Ni treba več loviti“, mi reče, „za večerjo imava dosti, sicer pa danes ni pravi čas za ribji lov, ker je morje premirno, se trud ne izplača“. Greva tedaj v kočo. Ogenj je tam že veselo gorel in lonci so bili že pristavljeni. Ribič razpara ribo, ki sem jo bil vjel, jo očisti, in na ponvo položi, da se speče. Kar na glas zavpije in na bližnjo klop omahne. Jaz priskočim in prašam, kaj mu je? On mi pokaže velik, svetel demant. „Ta kamen imela je riba v trebuhu!“ reče ribič, „ta je več vreden, ko tri grajščine!“ Oba potem demant ogledujeva in vzpoznavava njegovo vrednost. Kot kraljevski sin poznal sem take kamne dobro, pa tako lepega in velicega demanta še nisem bil videl. „No, glejte“, rečem ribiču, „jaz sem vam srečo prinesel! Zdaj vam ne bo treba več rib loviti.“ Ribič, ki je tudi dobro poznal vrednost tega kamna, pa me zavrne: „Prijetelj, naj ste, kdor hočete, povem vam, da kamen ni moj, ampak vaš. Že dolgo sem na svetu in zmirom sem pošteno živel; zdaj ko so mi lasje osiveli in stojim že z eno nogo v grobu, zdaj se nočem tujega blaga polastiti in svojo dušo pogubiti. Že toliko let tukaj ribe lovim, pa vendar mi ta riba ni pod roke prišla, ampak vam, tedaj je bila le vam namenjena. Riba je sicer moja, ker ste

jo vjeli na moje povelje, na mojem čolnu in z mojo mrežo; pa jaz sem vam rekel le ribe loviti, ne pa demantev; tedaj je demant vaš, ne pa moj“.

Ginila me je velikodušnost tega poštenega moža in prosil sem ga, naj vsaj v to privoli, da bova kamen prodala in potem denar med seboj razdelila; pa on o tem ni hotel nič vedeti. „Jaz imam že toliko da bom do smrti živel“, je rekel, „dolgo tako ne bom; vi ste pa še mladi in boste morda denar bolj potrebovali“. Na to me je peljal iz zakajene kuhinje v svojo sobico, tam odprl skrivno luknjo v steni in mi rekel, naj z roko notri sežem. Jaz to storim in včutim vse polno denarja. Zagrabil polno pest, in vidim, da so sami tolarji. „No, zdaj vidite“, reče starček in luknjo spet zamaši, da jaz nisem tak siromak, kakor bi človek mislil, če „mojo obleko ali pa mojo strgano bajto pogleda. Nekaj sim podedoval po svojem očetu, nekaj sem si pa sam prihranil, ker vsak teden ribe nosim v bližnje mesto, da jih prodam, za sebe pa le malo potrebujem. Tako sem si prihranil ta lepi denar in dobro vem, da mi ga ne bo zmanjkalo, ko bi prav nič več ne delal, ampak le jedel in pil. Le obdržite vi ta dragi kamen in jaz sam hočem z vami iti v bližnje mesto, da ga dobro prodava. Ker ste pa slabo oblečeni, — nadaljeval je pošteni mož proti meni, in bi utegnili kupci misliti, da ste kamen ukradli, hočem vam jaz toliko denarja posoditi, da si kupite prej lepo obleko, in potem še le bova šla kamen prodajat“. To rekši me pelje spet v kuhinjo, kjer se mu je riba že skoraj prepekla. Hitro jo vzame z ognja in napravi okusno večerjo; bil je pripravil še drugih jedil in dobrega kruha prinesel na mizo. Ko se najeva, vzal je ključ

in pritresel iz kleti bokal izvrstnega črnega vina. To vino in velika sreča, da sem našel takō dragocen kamen, naredilo me je tako veselega, da sem začel prepevati in starega poštenjaka objemati in poljubovati. Potem sem mu pravil svojo historijo in tudi on je meni popisal svoje zgodbe, tako da sva skupaj sedela dolgo v noč. Potem mi je pripravil ležišče, na katerem sem kmalu trdo zaspal.

Zjutraj me je poklical. Bil je že praznično oblečen. Pojedla sva nekoliko kruha in sadja ter šla s kamnom v mesto. Tam mi je mož kupil krasno obleko, da sem bil prvim gospodom v tistem mestu podoben, in potem sva šla kamen prodajat k zlatarjem. Vsi so ga občudovali; pa prodati ga je bilo vendar težko, ker mnogi teh zlatarjev še toliko denarja niso imeli, da bi zamogli ta kamen izplačati. Slednjič prideva k nekemu zlatarju, kateremu je bil kralj tistega kraja naročil, naj mu priskrbi tak kamen. Ta je videl tedaj gotovo kupčijo pred seboj in mi je izplačal za moj demant stotisoč cekinov. Kamen je bil gotovo še več vreden, pa jaz sem denar potreboval in sem bil vesel, da ga dobim toliko na enkrat v roke. Ribiču sem povrnil to, kar je za mojo obleko dal, več ni hotel vzeti. Potem se je od mene ločil za zmirom. Bog mu daj dobro, če je še živ, in če je umrl, pa sveta nebesa! Toliko dobrega človeka nisem še videl na svetu. — Potem sem si v mestu kupil konjev in velblodov ter najel več črnih hlapcev, kateri so še zdaj pri meni v službi. Odpotoval sem ž njimi iz tistega mesta, prekoračil arabsko puščavo, Palestino, Sirijo in Mezopotamijo ter prišel semkaj v to slavno mesto Bagdad pod varstvo in zaščit vašega veličanstva, mogočni cesar! Tukaj zdaj

v miru in brez skrbi živim, ker imam toliko premoženja, da mi ni treba, drugim ljudem služiti in pokoren biti. To je moja povest“.

Cesar Arešid pa je bil prav zadovoljen s to historijo, segel je nesrečnemu princu v roko in sklenil ž njim prijateljstvo. Razsrdil pa se je nad njegovim hudobnim bratom Otokarjem, vzdignil veliko vojsko, ga premagal, mu vzel krono in kraljestvo, rešil starega kralja in kraljico iz zapora, za kralja pa postavil starejšega toliko preganjanega princa, kateri je potem mnogo let srečno in modro vladal.

Štir sto tri in devetdeseta noč.

Historija o princu Radovanu in princezinji Zorki.

V deželi Indiji vladal je nekedaj kralj, po imenu Krešimir. Bil je že več let oženjen, pa ni imel še nič otrok, in to ga je žalilo. Enkrat pa se mu v sanjah prikažejo Rojenice in mu naznanijo: „Kralj, dobil boš otroka, pa ne vemo še, ali bo fant ali deklič. Ako bo fant, bode ti v čast in v slavo tvoje hiše. Ako bo pa deklica, prinesla ti bo žalost in nesrečo“.

Tako se je res zgodilo. Kraljica je porodila dete, pa v žalost svojih roditeljev bilo je — dekle. Kralj bi jo bil najrajši zadavil, ko se je spomnil prerokovanja Rojenic, pa mala revica se je tako nedolžno smehljala, da jej ni mogel nič huđega prizadejati. Krstili so princezinjo za Zorko. Ko je bila princezinja Zorka dvanajst let stara, poslal jo je kralj

Krešimir v trden grad, ki je stal na otoku v sredi precej velikega jezera. Izročil jo je zanesljivim ljudem, da jo tam varujejo in stražijo. Tako je mislil, da jo bo skrnil pred celim svetom in dobro zavaroval, da se prerokovanje Rojenic ne bo moglo izpolniti. Princezinja je bila obdana od samih žensk, možki se ni smel prikazati na tisti otok. V obilnosti in razveseljevanji živela je princezinja s svojimi družicami na tistem gradu.

Tako so pretekla tri leta. Pa vsa skrb ni mogla ustaviti osode, nad princezinjo izrečene. Kar je bilo namenjeno, se je izvršiti moralo.

Boris, sosedni kralj Siamskega kraljestva, imel je sina, mladega in ljubeznjivega, pa lahkomišljenega princa Radovana. Enkrat se je princ Radovan z očetom sprl, vzal nekoliko slug seboj, se vsedel na brzega konja in šel po svetu. Nesreča ga pripelje k temu jezeru, kjer je bil otok v sredi jezera in na otoku grad princezinje Zorke. Princ je bil radoveden kdo bi vtegnil v tem gradu prebivati, zato spodbode konja in preplava ž njim jezero in pride srečno na otok. Sluge so ga morali med tem na zunajnem bregu čakati. Princ je potrkal na vrata pa nihče mu ni odprl; hodil je okoli grada, pa žive duše ni bilo videti, ne slišati. Kaj stori, — on vzame svojo puščico, pripne pismo na njo in jo zastrelji čez streho na dvorišče. Na to pismo je bil zapisal, da je ubog tujec in naj se ga usmilijo in sprejmejo za eno noč pod streho. Puščica s pismom je priletela na prostorno dvorišče in padla ravno pred princezinjo Zorko na tla. Ta se je namreč po dvorišči sprehajala med drevjem in cveticami, kajti bilo je dvorišče tako veliko, da je bil cel vrt v sredi njega

nasajen. Princezinja puščico pobere in prečita pismo. Tujec se jej smili in pregovorila je svojo doviljo, da je vrata odprla. Ko lepi princ Radovan ustopi, se je princezinja pri tej priči v njega zaljubila, on pa v njo. Odkazali so mu v gradu lepo sobo in mu z vsem postregli. Drugi dan bi imel oditi, pa je koj ostal. Princezinja pa je cel dan pri njem tičala in se pomenkovala ž njim. Drugim ženskam se je to pač čudno zdelo, pa prvo besedo je imela stara dovilja, in to je princezinja pregovorila, tako da si druge gospodične in gospe, ki so princezinjo varovale, niso upale nič ugovarjati.

Preteklo je cel teden, in princ Radovan je bil še zmirom v gradu; njegovi spremljevalci pa so čakali kakor norci onkraj jezera. Se ve da so imeli vse seboj, kar so potrebovali za sebe in za konje: tudi šotore, ktere so postavljali, da so po noči ali ob deževji pod njimi ležali. Skrbelo jih je pač, kaj bi princ toliko časa v gradu delal, gledat pa si niso upali iti, nekaj jih je plašila tudi voda; sicer pa so mislili, da je gotovo kaka znana plemenitaška rodovina v gradu, ki princa gostuje in ga ne spusti od sebe.

Med tem pa je kralju Borisu dolg čas postalo po svojem sinu, princu Radovanu, in želel je zopet sprijazniti se ž njim. Poslal je toraj ljudi za njim, da bi ga poiskali. Ker so navedeli, v katero stran se je obrnil, našli so res njegovo sled do tistega jezera, kjer so na bregu zadeli ob spremljevalce prinčeve, ki so nanj čakali. Kraljevi poslanci so naredili plavčez jezero, da bi princa poklicali in pripeljali domu. Ko so v gradu videli prihajati toliko možakov, prestrašili so se in dovilja je šla prašat, po kaj so pri-

šli. Dali so jej pismo do princa Radovana, v katerem je bilo zapisano, da mu je kralj vse odpustil in da ga želi zopet pri sebi videti. Princ Radovan je bil dobrega srca in je svoje roditelje ljubil. Ganiilo ga je, da mu je oče odpustil in sklenil je takoj, da se hoče domu podati. Ko je princezinji Zorki to pismo pokazal in jej razodel svojo željo, da hoče domu nazaj, začela se je plakati. Princ pa jo je potolažil, da se kmalu spet vrne k njej. Tako tedaj je odpotoval domu. Princ svojim tovaršem in poznejšim kraljevim poslancem ni nič povedal, kaj je v gradu delal.

Doma na dvoru so princa z veseljem sprejeli. Posebno njegova mati, ki je hudo žalovala po njem, bila je zdaj potolažena. Nekaj dni je bilo vse dobro. Pa kmalu se je Radovanu začelo tožiti po lepi princezinji Zorki. Nekaj tednov je ostal doma, potem ga pa ni več držalo, vzel je svojega zvestega služabnika Jako seboj, zasedla sta konje in dirjala kot blisek proti jezeru. Princezinja je bila se ve da vsa neumna od veselja, ter je princa prisrčno pozdravila; tudi Radovan je bil ves srečen.

En mesec je bil princ Radovan že v gradu in še ni mislil na odhod. Na trideseti dan pa, ko sta Radovan in Zorka ravno pri oknu sedela, zagledata po jezeru prijadrati velik čoln, v katerem je bilo več možakov. Princezinja je takoj spoznala, da so to ljudje poslani od njenega očeta, kralja Krešimira. Prosila je princa, naj se skrije, tudi slugo Jaku je brž skriti se ukazala. Radovana so ženske zaprle v neko skrito sobo, odkoder se je pa dobro videlo na jezero. Princezinja Zorka šla je prišlecem naproti. Bil je njen bratranec princ Ilik in več vojakov ž

njim. Zorka je svojega sorodnika, princa Ilika, lepo pozdravila, objela in poljubila. To je videl skozi okno tudi princ Radovan.

Štir sto štir in devetdeseta noč.

Princu Radovanu ni padlo v glavo, da bi vtegnil ta človek, ki ga je princezinja objemala, od nje-nega sorodstva biti, ampak le to si je domišljjal, da je njegov tekmeč, ljubček princezinje. Strašna ljubosumnost mu je trgala srce. Ves srdit je napisal pismo princezinji, v katerem jo je rotil in jej očital nezvestobo in prevaro, ter to pismo izročil nekej ženski; potem pa sta on in hlapec Jaka zasedla konje, preplavala jezero in dirjala domu. Tam na očetovem dvoru so princa z veseljem sprejeli in še prašali ga niso, kje je bil; tako radi so ga imeli.

Princezinja Zorka pa nič ni vedela, kdaj sta princ in Jaka odšla. Imela je s svojim bratrancem, princem Ilikom toliko govoriti, da nikoli ni prišla do konca. Ko je pa Iliku in njegovim ljudem odkazala spalnice in se povrnila v svojo izbo, prinese jej služabnica tisto pismo. Ko ga prebere, bila je žalostna vendar se je tolažila s tem, da ona ni kriva te zmote. „Radovan bo že sam izpoznal, da se je pre naglil“, rekla je sama pri sebi, „in potem se bo k meni povrnil.“ Svojemu bratrancu, princu Iliku, ni nič povedala, kaj ima na srcu, ampak se ž njim pogovarjala s tako nedolžnim obrazom, kakor bi o ljubezni še nič ne vedela. Čez nekaj dni se je princ Ilik poslovil in se povrnil domu. Pustil pa je svojega hlapca Matevža v gradu, ker je Iliku najlepši konj zbolel, da ga ni hotel seboj jemati. Pustil je

tedaj konja v grajskem hlevu in Matevža pri njem, ker drugzega možkega ni bilo v gradu, da bi konju postregel. Matevž je bil dobra duša, pa nekoliko okoren ali nevkreten. Poznalo pa se mu je na obrazu, da izdajalec ni, in da se mu sme zaupati. Princezinja Zorka poklicala ga je k sebi in mu začela na srce govoriti ter ga na svojo stran pridobivati. Z lepo besedo in rumenimi cekini omehčala je srce dobrega Matevža, da je obljubil, vse storiti, kar koli ona od njega zahteva. Princezinja mu je razložila celo historijo svoje ljubezni s princem Radovanom in prosila Matevža, naj bi on nesel pismo v Siamsko glavno mesto in ga izročil skrivaj princu Radovanu. Matevž je bil precej pri volji in je tudi za trdno obljubil, da ne bo noben drug človek nič zvedel o tem.

Šel je tedaj s pismom v Siamsko mesto. Tam si je izprosil dovoljenja, da je smel s princem Radovanom na samem govoriti, in pri tej priliki mu je izročil pismo. Princ Radovan je bil silno vesel, ko je zdaj spoznal, da se je zmotil nad princezinjo Zorko in da jej je krivico storil, ko jo je tako naglo obsodil in zapustil brez slovesa. Princ se je precej pripravil na pot k princezinji. Vzel je seboj svojega hlapca Martina, in vsi trije so potem odrinili nazaj proti jezeru. Princezinja je bila vsa srečna nad prihodom svojega ljubimca. Matevžu pa je dala iz hvaležnosti za njegov trud, ko je pismo nesel, lep zlat prstan z demantom, kateri je bil vreden več sto goldinarjev. Potem pa se je moral Matevž povrniti na dvor kralja Krešimira, ker je bil njegov čas že potekel in je tudi bolni konj že precej okreval.

Ko Matevž domu pride, ga je kralj precej pred se poklical, da bi kaj zvedel, kako se godi njegovi hčeri, princezinji Zorki. Matevž je šel h kralju, pa je bil tako neumen, da ni skrnil prej prstana, ki ga je od princezinje dobil. Komaj ga kralj izpraševati začne, že je zapazil lesketajoči demant na Matevževem prstanu. Kralj ukaže hlapcu, naj mu prstan pokaže, in ko ta uboga, je kralj brž izpoznal prstan, kajti on sam ga je bil princezinji podaril. Kralj praša hlapca, kje in kako je ta prstan dobil. Matevž je začel jecljati, ker si ni upal povedati, kako je prstan zaslužil. Kralja se zdaj loti strašni sum, da je morda nevredni hlapec začel kako ljubezen s princezinjo, sicer bi mu ne dala tako lepega prstana. Grozil se je, da mu bo dal glavo odsekati. Zdaj je bil Matevž primoran, ali svojo glavo izgubiti, ali pa vse po pravici povedati. Zato je začel kralju po pravici vse praviti, kako ima princezinja ljubezen s Siamskim princem Radovanom, kako mu je pismo nesel in da mu je za to službo princezinja podarila dragi prstan. Ves žalosten in srdit je bil kralj Krešimir, ko je videl, da vse varstvo ni moglo obvarovati njegove hčere pred sramoto, in da se je tako vendar izpolnilo prerokovanje Rojenic, ki so povedale, da mu bo hči delala žalost in sramoto. Matevž se je ves tresel, ko ga je kralj prašal, če je princ Radovan še na otoku. Povedal je po pravici, da še. Na to je sklical kralj Krešimir svojo vojsko, da se podá ž njo najpreje k jezeru, da vjame Radovana, potem pa da napade Siamsko kraljestvo. Matevža pa je dal kralj do krvi preteptsti in potem v ječo vreči. Matevž je bil pa dober revež, smilil se mu je princ Radovan in še bolj princezinja Zorka, ko bi oba

prišla srditemu kralju v pest. Zato je svojega jetničarja podkupil z rumenimi cekini, da mu je dovolil pismo napisati princezinji in poiskati človeka, ki je pismo nesel. V tem pismu je Matevž mladima ljubimcema naznanil, kaj se je zgodilo in kaj se še le bo. Tisti, ki je pismo nesel, prišel je srečno en dan poprej na grad v jezeru, kot kraljeva vojska. Radovan in Zorka sta se zdaj posvetovala, kaj bi bilo najbolje storiti, in zmenila sta se tako, da naj princ z Martinom beži v Siam; princezinja pa, ki nebi mogla zadosti hitro jezdariti, naj ostane in se skrije v gradu, služabnice pa naj kralju rečejo, da je s princem pobegnila. Potem pa, ko princ domu pride, naj pošlje precej poslance h kralju Krešimiru s poročilom, da se je on (princ Radovan) s princezinjo Zorko poročil in da prosi kralja Krešimira, naj ga nikar ne sovraži, ampak naj ga blagosrčno sprejme in potrdi za svojega zeta. S takimi sklepi in nameni sta se mlada človeka ločila. Prišlo pa je drugače, kakor sta mislila.

Nekaj ur pozneje, ko je Radovan z Martinom odjahal, prišel je v grad kralj Krešimir s svojimi vojaki. Služabnice so mu rekle, da je princezinja pobegnila s princem Radovanom. Kralj je ni dalje iskal v gradu, ampak vzdignil je svojo vojsko in dirjal za princem. Toda princ je na hitrih konjih davno pred njim pribežal v svoje rojstno mesto. Divji kralj Krešimir pa, ko je prestopil meje Siamskega kraljestva, začel je deželo pustošiti in požigati, da je bilo groza videti. Med tem časom pa je princ Radovan svojemu očetu, kralju Borisu, vse povedal in ga prosil, naj mu dovoli, da se poroči z lepo princezinjo Zorko. Kralj Boris je bil s tem zado-

voljen; in ko je slišal, da kralj Krešimir s svojimi vojaki požiga in mori po deželi, poslal je poslance k njemu in ga lepo prosil, naj se potolaži, ker se bo vse z lepa in gladko poravnalo brez vojske in sovraštva. Prevzetni Krešimir pa je poslancem odgovoril: „Povejte vašemu kralju, da bom zato, ker je njegov sin mojo hčer zapeljal, umoril kralja in sina, celo mesto razdejal in vse kraljestvo poteptal.“ Po takem odgovoru ni družega kazalo, kot da sta tudi Boris in princ Radovan jela misliti na to, kako bosta branila sebe in deželo. Hitro tedaj zbereta Siamsko vojsko, katera je bila zelo hrabra in je za dobrega kralja Borisa rada šla v boj in v smrt. Prišlo je do velike bitke, in v tej je bil kralj Krešimir popolnoma premagan in on sam ubit. Njegova vojska pa se je razkropila na vse vetrove. Taka je bila volja Božja.

Princ Radovan je s sovražniki lepo delal. Kar je bilo vjetih, izpustil je vse domu. Truplo kralja Krešimira dal je balzamirati (maziliti s takimi rečmi, da ne segnije), obleči v draga oblačila in z bogatim spremstvom prepeljati v Indijo, kjer se je slovesno pokopalo. Pisal je tudi kraljici, Krešimirovi ženi in Zorkini materi lepo pismo, v katerem je obžaloval osodo kralja Krešimira, in kjer je tudi povedal, kako je Krešimir sam na boj silil, med tem ko sta on in oče Boris vse z lepa poravnati hoteli. Naznanil je kraljici, kako da ljubi princezino Zorko in da jo hoče za ženo vzeti. Zato naj se kraljica potolaži in uda v Božjo voljo.

Indijska kraljica se je začudila nad tako dobrohotnim pisanjem. Kajti ko je slišala, da je bila Indijska vojska od Siamcev tepena, bala se je, da bojo

zmagovalci pridrli v Indijo in vse pomandrali in požgali. Zato jej je bilo lajše pri srcu, ko je to pismo prebrala in rada je privolila v zvezo Zorke z Radovanom. Na to je princ poiskal princezinjo v gradu sredi jezera, jo peljal z veliko častjo v svoje mesto Siam, in tam se je obhajala poroka in slovesno svatovanje, da nikdar tacega. Ker je bila Indija zdaj brez kralja, prevzel je Radovan vladanje obeh kraljestev, kajti njegov oče Boris se ni hotel več s tem pečati. Radovan in Zorka sta dolgo let prav srečno skup živela in vladala nad Indijo in nad Siamsko deželo, dokler ni tudi nju pokosila neizprosljiva smrtna kosa.

Štrl sto pet in devetdeseta noč.

Historija o dobrem ministru, ki je bil po nedolžnem zaprt.

Nekedaj je bil kralj, ki je imel prav dobrega in poštenega ministra. Pa tudi ta pošteni mož je imel svoje sovražnike, kateri so ga zavidali za veliko zaupanje, ki ga je pri kralju užival. Posrečilo se jim je, ministra pred kraljem tako očrniti, da jim je res verjel in je ministra v hudo ječo zapreti dal, ne da bi stvar preiskal, ali je minister res kriv ali ne. Minister v ječi ni družega dobival, kot suh kruh in vodo. V tej žalostni ječi je minister preživel sedem let. Po preteku tega časa pa je kralj enkrat kot menih preoblečen šel mimo hiše ministrove. Videl je, da so služabniki v hiši vse snažili in popravljali. Prašal jih je, zakaj tako čedijo in snažijo, in oni so mu odgovorili, da bo njih gospodar, zaprti

minister, iz ječe izpuščen in da jim je naročil, naj vse lepo pripravijo. Kralj v meniški obleki se je nad tem začudil, kajti on nič ni mislil na to, da bi ministra oprostil, nasproti bil je na to reč čisto pozabil; ni mu šlo tedaj v glavo, kako more minister govoriti, da bo oproščen, ko pa on (kralj) o tem nič ne vé. Mislil pa si je kralj, da se je morda ministru v glavi zmešalo. Zato je sklenil, da hoče v svoji meniški obleki nepoznan zaprtega ministra obiskati. Nakupil je kruha in sira, ter se podal k jetničarju, govoreč mu tako: „Jaz sem ubog menih, pa sem nakupil kruha in sira, da bi jetnike malo potolažil; dovolite mi tedaj, da se k njim podam, jim to razdelim in jih lepo pogovorim, naj se udajo v voljo Božjo ter naj se bavijo z molitvijo in se tako spokorijo za svoje pregrehe.“ Jetničar je bil pobožen mož in dozdevnemu menihu te prošnje ni hotel odbiti. Tako je tedaj šel kralj menih od ječe do ječe, dokler ni prišel do tiste, v kateri je bil minister. Ta je ravno opravljal svojo molitev, ko je kralj ustopil. Kralj, od ministra nespoznán, rekel mu je to: „Ljubi gospod minister, večkrat sem za vas molil, čeravno me vi ne poznate; danes pa sem od vaših služabnikov zvedel, da boste vi kmalu iz ječe izpuščeni, zato sem vam prišel srečo želit. Vendar pa se mi ta novica malo verjetna zdi.“ — „Vrjemite meni“, reče minister, „meni nekaj pravi, da bom še danes izpuščen.“ — „Jaz vam to iz srca želim“, reče dozdevni menih, „pa na kaj opirate svoje upanje?“ — „Vsedite se, ljubi menih“, reče minister, „jaz vam bom to razložil. Mene je izkušnja naučila, da se sreča zmirom obrača, kakor koló; kedar je človek na vrhuncu svoje sreče, tako da mu

vse po volji gre, tedaj naj se trese, kajti nesreča ni več daleč od njega; kedar je pa sila najhujša, je Božja pomoč najbližja. Veliko srečo sem imel, ko sem bil minister; kralj mi je vse zaupal, ljudstvo me je rado imelo, zdrav sem bil in vsega sem imel zadosti. Enkrat sem se na čolnu po vodi vozil s prijatli. Pili smo vino in pri tej priliki padla mi je moja dragocena zlata čaša v vodo. Poklical sem urnega mornarja, ki znajo pod vodo plavati, in mu naročil, naj mi izgubljeno čašo v vodi poišče. On se sleče in me praša, na katerem mestu ravno da sem čašo izgubil. Jaz sem držal svoj dragoceni demantni prstan v roki in v svoji zamišljenosti vrgel sem namesto kakega kamna svoj dragi prstan na tisti prostor v reki, kjer mi je čaša v vodo padla. Mornar se spusti pod vodo in v dveh minutah mi prinese čašo; pa ne samo to, tudi prstan je ležal v njej! Imel sem tako srečo, ko sem prstan v vodo zagnal, da je ravno v čašo priletel! Mornarju sem dal dobro darilo, sam za sebe pa sem postal žalosten, kajti bal sem se, da tolika sreča ne bô stanovitna ostala in da se utegne na slabo obrniti z menoj. Moja bojazen ni bila prazna. Hudobni ljudje so me pri kralju očrnili, in čeravno nisem nič zadolžil, dal me je kralj vreči v to ječo, kjer že sedem let žalujem. Vendar nisem nehal za kralja moliti in upati, da ga bo Bog razsvetlil in mojo nedolžnost spričal. Zdaj pa čujte, kaj se mi je danes pripetilo. Ker že sedem let družega ne dobivam, kot kruh in vodo, polastila se me je danes strastna želja, da bi povžil kak košček mesa. Jetničarja sem tako dolgo prosil, da mi je kupil malo mesa in ga skuhal. Rekel je pa tudi, da tega nikoli več ne stori, ker je

zoper zakon. Silno sem se razveselil tega kosila in sem križ naredil ter se Bogu zahvalil za ta dar. Ko sem pa jaz zmolil, priletela je velika podgana in mi meso pograbila. To je bil vrhunec moje nesreče, kajti košček mesa po sedmih letih mi ni bil privo-ljen od osode. Zdaj sem vedel, da se mora kmalu na bolje obrniti. Zato sem v dobri veri jetničarju naročil, naj mojim ljudem pové, da vse pripravijo za moj sprejem, ker bom v kratkem rešen.“

Preoblečeni kralj je po tem govorjenji jasno spoznal, kako krivico je ministru storil, ko ga je brez preiskave obsodil. Težko se je vzdržal, da se ministru ni precej spoznati dal. Zato se je od njega poslovil in se vrnil domu v svojo palačo. Tam se je precej preoblekel v kraljevsko obleko in poslal po ministra v ječo, poslavši mu lepo častno obleko. Sprejel je ministra z veliko častjo in v pričo mno-gih imenitnih gospodov mu je tako govoril: „Pre-pričal sem se zdaj o vaši nedolžnosti. Zato vam po-delim prejšnjo čast in vas hočem še po vrhu odško-dovati za vašo po nedolžnem prestano kazen. Tiste pa, ki so vas obrekovali, hočem ojestro soditi.“ Mi-nister je dobil vse prejšnje častne naslove nazaj in še novih zraven, kralj mu je podaril mnogo drago-cenih stvari in ga odslej v veliki časti imel, tako da je vse obveljalo, kar je minister rekel. Obrekovalce ministrove pa je kralj na smrt obsodil in jim vzel vse premoženje. Odslej je sreča ministru zvesta ostala prav do smrti.

Štir sto šest in devetdeseta noč.

Historija o lepi gospi Lenčiki in o njenih štirih častilcih.

Neki mož v Kajiri imel je mlado in lepo ženo, gospo Lenčiko, katera je bila prav poštena in zvesta žena, sicer pa tudi dovolj muhasta. Le redko kdaj je šla z doma, pa kedar je šla, vselej so stari in mladi babjeki lezli za njo in jo ogovarjali. Enkrat je sklenila, da bo te dedce dobro izplačala. Ko je šla kmalu potem iz trga domu, ustavi jo najprej stari sodnik, hvali njeno lepoto čez vse pretege, jej daje sladke obljube in se jej usiljuje. Že večkrat je tega dedca z grda odpravila. Danes pa je bila prijazna ž njim, tako da je zmirom več poguma dobil in jej očitno ponujal svojo ljubezen. Lenčika mu reče, naj pride danes zvečer k njej na dom, ker bo sama doma. — Komaj je tega odpravila, pride jej stari davkar naproti, se jej globoko priklanja in jej jame različne lepe besede dajati. „Saj veste, da sem omožena,“ reče mu Lenčika, „kaj toraj silite v mene!“ „To nič ne dé,“ meni davkar, „tako lepa žena, kakor vi, sme zraven moža že še kakšnega ljubčeka imeti.“ Na to mu ona dé: „Ker že ne daste mirú, pa pridite danes zvečer k meni na dom, ker sem danes sama doma.“ Ves vesel jo davkar z globokim priklonom in zaljubljenimi pogledi zapusti. — V tem priteče za njo židovski mesar, jej poljubi roko in začne kramljati ž njo. Tudi temu je velela zvečer priti na dom. — Ko je bila že blizu doma,

pokliče jo bogati trgovec, njen sosed v štacuno, jej ponuja različnih sladkarij, vmes pa govori nemarne besede in jo napeljuje k nezvestobi. Lenčika mu vse obljubi in mu veli zvečer priti.

Ko pride gospa Lenčika domu, pove vse svojemu možu, kako so jo zopet dedci nadlegovali in da jih je vse na večer k sebi povabila, da jih enkrat dobro izplača. „Tako jih bom izplačala, da jih bo sram vse žive dni,“ je rekla, „midva bodeva imela dosti smeha, po vrhu bo pa še vsak nekaj v dar prinesel, da bom imela za spomin.“ Mož je bil s tem zadovoljen in potem sta se zmenila, kako bosta to izpeljala.

Zvečer se je Lenčika lepo oblekla, stavila na mizo mrzlih jedi in dobrega vina in tako je pričakovala svojih častilcev. Njen mož pa je iz kuhinjskega okna na skrivnem vse opazoval, kaj se godi.

Komaj je večernico odzvonilo, potrkalo je na duri: ustopil je sodnik, izročil Lenčiki v darilo cel niz samih smaragdov in biserov, in potem se je vsedel na stol, kterega mu je gospodinja ponudila. „Bodeva malo povečerjala,“ reče Lenčika, „toda, gospod sodnik, slecite vendar zgornjo suktnjo in odložite klobuk! Čakajte, jaz vam prinesem lahko jopico in kapico za na glavo!“ Po teh besedah zleti v kuhinjsko sobo in prinese iz nje rumeno jopico in rumeno kapico. To oboje je sodnik oblekel in pri tem je delal tako neumen, zaljubljen obraz, da je bil res smešen videti, in gospodar pri kuhinjskem oknu se je komaj smeha vzdržal. Sodnikova sreča pa ni dolgo trpela. Komaj je svoj stol nekoliko ogrel, potrkalo je na duri. Lenčika se je delala vso prestrašeno in zašepetala: „Joj nama! pogubljena

sva; to je moj mož! Naji obadva bo umoril!“ Sodnik se je pri teh besedah tresel kakor šiba na vodi. Gospa Lenčika pa ga je vlekla v svojo spalnico in mu velela, naj se tukaj skrije in naj se ne gane, dokler ga ona ne pokliče. Ves prestrašen zleze sodnik pod posteljo in trdno sklene, ako bode še ta krat rešen nevarnosti, da bo omožene ženske svoje žive dni pustil pri miru.

Zdaj stoprav, ko je bil sodnik spravljn, šla je gospa Lenčika odpirat, kjer pa ni čakal njen mož, ampak stari davkar, ki mu je ta večer rekla priti. Ta jej pokloni škatljico žlahtnih kamenov v dar. Ona ga posadi k mizi na stol, mu reče odložiti klubuk in suknjo, in ga obleče v rudečo jopico pa zeleno kapico. — Kmalu pa je spet trkalo na duri. Bil je židovski mesar, Lenčika pa je davkarju rekla, da je njen mož, se delala vso prestrašeno, in davkarja skozi stranske duri peljala v drvarnico, kjer mu je rekla, naj tako dolgo v kotu čepi in počaka, da ga bo ona prišla rešit. — Židovskim mesarjem je ravno tako naredila. Ko je oddal svoje darilo, oblekla ga je v plavo jopico in rudečo kapico; ko je pa trgovec trkal, spravila je žida v kravji hlev, kjer se je moral skriti. — Trgovec je prinesel Lenčiki lepih kosov sukna, svile in družega blaga iz svoje prodajalnice. Ko ga je preoblekla v pisano jopico in kapico, in sta se komaj vsedla k mizi, začel je v resnici Lenčikin mož trkati na duri in hudo razgrajati in kleti, ko mu ni precej odprla. Gospodinja je trgovca v naglici peljala na dvorišče in ga skrila v svinjski hlev. — Potem sta se z možem vsedla k mizi, dobro večerjala in se smejala. Ko se je pa mož najedel, vzal je svetilnico, se delal

strašno hudega in z glasnim godrnjanjem je začel stikati in iskati po nesrečnih častilcih. V eni roki je držal meč, v drugi pa luč in vedno je govoril: „Moja žena ima gotovo koga skritega pri sebi. Zakaj pa so bile duri zaklenjene! Ga bom že dobil! Dobro mu ne pojde, če ga dobim!“ Sodnik v stranski sobi, v spalnici gospe Lenčike, je to vse slišal in trepetal od strahu. Skoraj ob zavest pa je prišel, ko je mož v spalnico prilomastil, ga izpod postelje potegnil in za uho v izbo peljal. Tam mu reče: „Ti zapeljivec, precej ti glavo odsečem, če ne boš plesal, kakor ti bo moja žena zagodla.“ Svoji ženi je na videz ves jezen ukazal, naj gre po gosli in naj temu človeku zagode, da bo plesal. Gospa Lenčika je zagodla polko, in gospod sodnik je moral po izbi plesati v tisti rumeni jopici in z rumeno kapico na glavi je delal tako nevkretne skoke in pri tem tako kisle obraze, da ga je bilo res smešno gledati; zdelo se je, kakor bi kaka opica skakala po izbi. Bil je že tako utrujen od plesa, da je kar od njega teklo, pa hišni gospodar se mu je grozil, da ga bo s sabljo posekal, ako ne pleše naprej. In stari možicelj je spet začel na čudne načine skakati. Hišni gospodar pa se je norčeval iz njega in govoril: „Ta človek je prav zelo podoben našemu sodniku, kaj stavil bi, da je to gospod sodnik, ko bi ga ne videl v tako neumni opravi pred seboj. To mora biti kak norčav človek, sicer je pa našemu sodniku močno podoben.“ Sodnik je bil nazadnje tako utrujen od plesa, da je na tla padel in obležal. Gospodar mu je ukazal dati kozarec vina, potem pa ga je zapodil pri vratih venkaj.

Potem je šel gospodar s svetilnico in sabljo v roci na dvorišče, je hudo razgrajal in se delal, kakor bi iskal tistega, ki ga je žena pri sebi imela, akoravno je za vsacega dobro vedel, kje je skrit. Pripeljal je v izbo najprej davkarja, in ta je moral ravno tako plesati, kakor prej sodnik. Potem se je židovskemu mesarju in na zadnje trgovcu ravno tako godilo. Vsak je imel tisto pisano jopico in kapico na sebi, v tej obleki so morali plesati in potem tudi domu bežati. Prav smešen je bil posebno trgovec, ker je bil silno debel in se je pri plesu obračal kakor medved. Vsi štirje so sami pri sebi za trdno obljubili, da zakonskih žen nikoli več ne bodo zalezovali.

Štir sto sedem in devetdeseta noč.

Historija o lepi in pobožni Moniki.

V Bagdadu živel je nekedaj sodnik, kateri je pravično sodil in pošteno živel, tako da so ga vsi ljudje spoštovali. Za ženo je imel lepo Moniko, katera je bila ravno tako bogaboječa, kakor on. Skoraj se ni vedelo, ali je večja njena pobožnost ali njena lepota? Čez nekaj let po poroki je sodnika gnalo, da bi šel na Božjo pot v Jeruzalem. Prosil je cesarja za odpust, kateri se mu je brez ovire dovolil. Podal se je toraj na Božjo pot in svojo ženo je za ta čas v varstvo izročil svojemu bratu, kateri je obljubil, da bo zanjo skrbel, kakor za lastno hčer. Sodnikov brat je bil pa hinavec, in komaj je sodnik odšel, začel je njegov brat že nadlegovati svojo svakinjo z nesramnimi ponudbami. Monika je

te ponudbe z zaničevanjem odbijala. Pa če prav je svojemu svaku z lepa prigovarjala in mu vest budila, da bi to bil grozen greh, vendar je postajal čedalje bolj nadležen in predrzen. Nazadnje je že žugal, če ona ne privoli, da jo bo s krivimi pričami pred sodnijo zatožil, da je zakon prelomila. Monika pa je ostala trdna in zaupala v Božjo pomoč. Hudobni svak pa je najel za denar krivih prič, katere so pričale, da so Moniko grešiti videle. Bila je tedaj obsojena na sto šib, in po prestani kazni, da se za zmirom izžene iz mesta. Nesrečna Monika je to hudo kazen po nedolžnem prestala, in potem so jo z največo sramoto tirali iz mesta. Možje, žene in otroci so vikali in tekali za njo in različno nesnago za njo metali. Monika je vse udana v Božjo voljo prenašala. Ko je bila zunaj mesta sama sebi prepuščena, sklenila je, potovati za svojim možem v sveto mesto Jeruzalem, in če ga tam najde, mu vse potožiti in ga prepričati o svoji nedolžnosti. Čez nekaj dni je prišla v neko mesto, kjer je videla, kako so nekega mladega človeka z vrvo okoli vrata peljali, da bi ga obesili. Velika množica ljudi je tekla za njim. Monika je prašala, kaj je ta človek naredil tako hudega? Povedali so jej, da je sto goldinarjev ukradel, in da bo obešen, ker jih ne more povrniti; ko bi se pa našel kak človek, da bi namesto tatú plačal tih sto goldinarjev, moral bi se tat po zakonu te dežele izpustiti. Moniki se je mladi človek zasmilil in rekla je sama pri sebi: „Grdo je že, da je kradel, vendar smrti ni zaslužil; človek je še mlad in more se poboljšati.“ Imela je ravno še sto goldinarjev, oglasila se je toraj pri krvniku in plačala za mladenčca, da je bil prost. Srečni mladenič je

pred njo pokleknil, se prisrčno zahvalil in obljubil, da hoče tujej ženi služiti svoje žive dni. Monika mu je povedala, da je namenjena v Jeruzalem, in mladenič je bil precej pri volji, da jo tja spremi in varuje vsake nezgode. Šla sta toraj vkup naprej. Pa že star pregovr pravi, da z vislic (gavg) ni treba nikogar rešiti. To je občutila tudi Monika. Že čez par dni začel jo je tat z nesramnimi ponudbami nadlegovati. Ona mu je ojstro očitala njegovo nehvaležnost in brezbožnost ter ga dobro oštela. Bil je tih na to, pa v srcu je kuhal jezo in maščevanje do svoje dobrotnice. Blizu morja sta zagledala barko, tat je namignil, naj barka počaka, potem se je na čolnu peljal do barke, ter dejal kapitanu, da je ona ženska, ki tam na bregu čaka, njegova sužnja, katero je kupil, da je prav lepa in da jo proda za tisoč goldinarjev. Kapitan je poslal čoln po Moniko, katera nič ni vedela, kaj se godi, in je mislila, da gre barka v Jeruzalem in da se je goljufni mladenič zmenil s kapitanom za vožnjo do tje. Ko so Moniko na barko pripeljali, in je kapitan videl, da je res lepa, plačal je tatu tisoč goldinarjev za njo. Potem je šel tat z denarjem na suho, Monika je pa na barki ostala. Kapitan jo je štel za svojo sužnjo. Včasih so namreč ljudi kupovali in prodajali kakor živino, na Turškem še zdaj ženske kupujejo in prodajajo. Taki kupljeni ljudje so bili potem sužnji, storiti so morali vse, kar se jim je ukazalo, gospodar je ž njimi počel, kar je hotel, in če je svojega sužnjega ali sužnjo ubil, ni bil zato nič kaznovan. Tako je tudi ta kapitan mislil, da sme z Moniko, katero je bil kupil, početi, kar hoče, in se je še čudil, ko se mu je ta ustavljala in se branila. Na-

mesto da bi jo poslušal, ko mu je hotela pripovedati po pravici, dal jo je bičati do krvi. Še hudo bi se bilo Moniki godilo, pa pripetilo se je, da je barka treščila ob skalo in se vsa razbila. Mornarji so večidel utonili. Monika se je prijela za desko, in valovi so jo srečno zanesli na neki otok v morji.

Ta otok je bil prav prijazen, poln sadnega drevja in lepih travnikov, po katerih so se pretakali bistri potoki. Monika se je pokrepčala s sadjem in čvrsto studenčino in potem potovala naprej po otoku. Čez dva dni je prišla v veliko, lepo mesto. Peljali so jo pred kralja, kakor je bila v oni deželi navada, da so vsacega tujca peljali pred kralja. Ta jo je prašal, kdo da je in od kodi prihaja. Ona je rekla, da je sklenila samo za Boga živeti in da je ravno zdaj hotela romati v Jeruzalem, da se je pa barka na morji zdrobila in da je tako bila vržena na ta otok. Prosila je kralja, naj jej odloči kako bajtico za stanovanje, in da hoče celo življenje moliti za njega in za celo njegovo kraljestvo. Kralj je bil pobožen mož, uboga Monika se mu je smilila, zato jej je podaril majhno hišico z vrtom blizu njegove palače. Tam je zdaj živela in molila; kralj pa jo je večkrat obiskal; včasih jo je tudi iz svojega vrta opazoval, kako je molila ali pa na vrtu delala in med delom prepevala svete pesmi.

Ped nekoliko leti se je več mest zoper tega kralja spuntalo in mu niso hotele več davkov odrajtovati. Kralj bi jih bil lahko ukrotil, pa je bil predober in je rajši škodo trpel. Zdaj pa, kmalu po prihodu pobožne Monike, prišli so poslanci iz teh mest, so prosili kralja za odpuščanje in obljubili, da bodo odslej zvesto in radi plačevali svoje davke.

Ta srečni preobrat pripisoval je kralj molitvam pobožne Monike. Povedal je tudi svojim dvornikom to misel, ti so jo dalje raznesli, in tako se je kmalu razširil glas o tej pobožni ženi. Ljudje iz vseh stanov so k Moniki prihajali, imenovali so jo le „svetnico“ in priporočali se njeni molitvi. Nanosili so jej tudi toliko darov, da je v kratkem obogatela. Pa še v daljne dežele je dospel njen glas, iz tujih dežel so ljudje k njej prihajali v raznih nadlogah in potrebah in „svetnico“ prosili priprošnje in blagoslova. Nanosili so jej toliko blaga, da ni vedela kam ž njim, zato je naredila veliko gostilnico, kjer so romarji in reveži celega mesta zastonj jesti dobivali. Čem več pa je med siromake razdelila, tem več so jej bogatini spet nanosili. Ker je namreč kralj do „svetnice“ tako veliko zaupanje imel, spoštovali so jo tudi drugi velikaši in bogatini, ter se v raznih nadlogah njenej molitvi priporočali. Bila je pa v taki časti, da kdor bi bil njo razžalil ali o njej slabo besedo izpregovoril, bi bil zapadel hudi kazni.

V tem času pa se je njen pobožni mož eno celo leto mudil v Jeruzalemu in tam opravljal svoje molitve. Potem se je povrnil spet nazaj proti domu v Bagdad. Doma pa je zvedel žalostne reči: da mu je žena nezvesta postala, da so jo sramotno iz mesta pognali in da je izginil iz mesta tudi njegov brat. Tudi ta hinavec je bil namreč kmalu potem kopita pobral in odpotoval iz Bagdada. Sodnik, Monike mož, bil je tako žalosten, da ni vedel, kaj bi počel. Pustil je vse vkup, oblekel se, kakor ubog puščavnik in hodil po svetih krajih, kjerkoli je bila kaka romarska cerkev, da je tam molil in se pripravljaval za odhod iz tega sveta, na katerem ga nič

več ni veselilo. Tudi če je kje za kakega pobožnega človeka zvedel, ga je obiskal in se ž njim pogovarjal o svetih rečeh. Skozi dve leti je potoval od kraja do kraja, iz dežele v deželo, povsodi obiskoval romarske cerkve. Tako je prišel tudi v nek kraj, kjer so mu pravili o veliki svetnici, ki živi na bližnjem otoku sredi morja. On brž sklene, da hoče to svetnico obiskati in pri njej tolažbe iskati. Da je to njegova žena, to mu še na misel ni prišlo, kajti to je imel za veliko grešnico, ker je verjel, kar je o njej v Bagdadu zvedel.

Povedali smo že, da je brat sodnika ali Monikin svak kmalu potem, ko je Moniko v tako nesrečo in sramoto spravil, iz Bagdada izginil. Vest ga je namreč tako pekla, da mu ni bilo več v Bagdadu ostati. Prodal je vse in začel kupčijo v drugem mestu. Pa od tega časa ni imel sreče. Karkoli je začel, vse mu je spodletelo. Prišel je ob vse in klatil se je nazadnje po svetu kot berač. Dostikrat so ga sramotno iz hiš in iz mest podili, kakor je on Moniko sramotno iz Bagdada spravil. Zdaj se je začel kesati svojih hudobij, pretakal je britke solze in sklenil je, poboljšati svoje življenje. Vendar se je še bal k spovedi iti, ker je mislil, da tako velik greh se mu ne more nikdar odpustiti. Slišal pa je praviti o tej veliki svetnici, in sklenil je, k njej potovati, da bi ga ona potolažila in mu svetovala, kaj bi naj storil, da svojo dušo reši. Na tej poti k svetnici je srečal svojega pobožnega brata, pa ga ni več poznal. Tudi sodnik ni spoznal svojega brata. Oba sta bila namreč v tako slabi obleki in od dolzega potovanja zagorela in shujšana, da nobeden njiju ni mogel brata izpoznati v tako revnem poto-

valcu. Pogovarjala sta se pač med seboj, in ko se zmenita, da gresta oba k „svetnici“, sklenila sta skupaj potovati.

Nista še dolgo vkup hodila, kar ju sreča mlad človek in ju praša, kam gresta. Ko mu povesta, da sta namenjena k „svetnici“, jima reče: „Potem pojdemo pa vkup, tudi jaz sem tja namenjen. Do neke ženske, katera me je smrti rešila, sem se tako grdo in nehvaležno obnašal, da nimam več pokoja; tudi nimam od tistega časa nobene sreče in nobene vesele ure več. Šel bom svetnico prašat, kaj mi je storiti.“ To je bil namreč tisti tat, kterega je Monika odkupila, on pa njo potem kapitanu prodal.

Ko so nekoliko časa skupaj potovali, pridruži se jim četrti mož, ki je bil tudi k „svetnici“ namenjen. Pravil je svojo historijo tako: „Barka se mi je zdrobila na morji, vse premoženje je požrlo morško brezdno, moji ljudje so utonili, samo jaz sem se rešil. Pa boljše bi bilo zame, da bi bil takrat utonil, vsaj bi mi ne bilo treba tolike revščine trpeti, kakor jo trpim od tistega časa. Pojdem svetnico prosit, naj ona za mene moli, da bom kaj več sreče imel.“ Tako je govoril kapitan, ne vedoč, da gre pomoči iskat k tistej, katero je neusmiljeno bičati dal.

Vsi štirje so potem skupaj hodili in srečno prišli v mesto, kjer je Monika prebivala. Našli so v hiši že veliko tujih romarjev, kateri vsi so dobivali zastonj jedi in prenočišča. Tudi ti štirje so dobili najprej nekaj kosila, potem pa so jih peljali k „svetnici“, katera je v vrtu sedela v svoji utici in ljudi vzprejemala. Vsakega romarja so posebej k njej peljali. Ravno tisti dan je kralj iz svojega sosednega vrta cpazoval svetnico in njeno delovanje, kako

je romarje poučevala, jih k pobožnosti nagibala, jim dobre svete dajala ali pa jim svojo priprošnjo obečala.

Za drugimi romarji so prišli tudi naši štirje na vrsto. Prvi je bil njen svak. On je ni izpoznal, ker je imela obraz s kopreno pokrit; ona ga je pa precej izpoznala. Prašala ga je, kaj želi? Začel je praviti, kako grdo je ravnal s svojo svakinjo, in da od tega časa nima ne pokoja, ne sreče. Monika je bila ginjena, ko je videla, da se je hudobnež poboljšal, spomin na prestano sramoto v Bagdadu jo je tako prevzel, da se je začela jokati. Vse to je kralj videl. Potem je vzdignila svojo kopreno, da se je videl njen obraz, in govorila je svaku tako: „Vidiš, ljubi svak, jaz sem tista Monika, katero si ti v tako nesrečo in sramoto spravil. Jaz ti vse odpuščam in hočem za tebe moliti. Vendar jaz nimam oblasti, grehov odpuščati. Pojdi k mašniku, spovej se sè skesanim srcem vseh svojih grehov, in Bog ti bo odpustil.“ Svak, kateri je zdaj Moniko izpoznal, bil je, kakor otrpnen in ni mogel izpregovoriti besedice. Ko je videl Moniko v toliki časti pred ljudmi, sebe pa v podobi berača, seglo mu je še bolj v srce in začel je izpoznavati Božjo pravičnost. Z besedami: „Moli za me, ljuba svakinja, in odpusti, kar sem ti storil!“ poslovil se je od nje. — Kralj pa, ki je vse to slišal, bil je ves srdit na tega človeka, ki je z Moniko tako grdo ravnal, zato je poklical stražnike in ukazal sodnikovega brata prijeti in v ječo vreči. Sam pa je še ostal in poslušal razgovore med „svetnico“ in med romarji. — Za svakom prišel je na vrsto tat, katerega je Monika rešila, pa jo je v sužnost predal. Tudi njemu je Monika odpustila, pa mu velela, naj se z vredno spovedjo očisti svojih

grehov. Ves pobit se je tat proč podal, pa kralj ga je dal prijeti in zapreti. — Za njim je prišel na vrsto kapitan in potožil svojo nesrečo. Monika se mu je razodela, mu povedala, kako je tistokrat po hudobiji prišla v njegove roke, in da se je barka najbrž zato razbila, ker je Bog hotel njo in njeno nedolžnost iz njegovih rok rešiti. Nazadnje mu je rekla, da mu rada vse odpusti, ter da hoče za njega moliti, da bo več sreče imel. Ves ginjen jej kapitan poljubi roko in jo prosi odpuščanja za vso krivico, katero jej je prizadejal. Izpoznal je, zakaj ga je sreča zapustila, ker je s tako sveto ženo tako grdo ravnal, obljubil pa je očitno, da se hoče za to pokoriti in odslej pošteno živeti pred Bogom in pred ljudmi. Ko je pobožna Monika od njega izvedela, da živi zdaj v veliki revščini, odkar se mu je barka zdrobila, ponudila mu je eno mošnjo s cekini in mu govorila: „Vzemite to! Meni ljudje toliko darujejo, sama pa malo potrebujem; zato je moja dolžnost, da drugim pomagam.“ Ves vesel se je kapitan od nje poslovil in drugim romarjem ni mogel dosti dopovedati, kako dobra in usmiljena da je „svetnica“. Kralj je bil nad blagosrčnostjo „svetnice“ tako ginjen, da je še on odpustil kapitanu in ga ni ukazal prijeti. — Nazadnje je prišel pred „svetnico“ še njen mož. Dobri mož ni imel praviti grehov, ampak potožil je svojo nesrečo zavoljo svoje žene in druge težave. Monike ni izpoznal, dokler je imela obraz s kopreno (šlajerjem) zakrit. Ko je pa ona kopreno vzdignila in rekla: „Ljubi mož, ali me več ne poznaš?“ se je ves zavzel in stegnil svojo roko proti njej. Ona mu je potem začela praviti, kako jo je svak po krivem obdolžil in v sramoto

spravil, in kako je potem po svetu hodila, dokler ni prišla v ta kraj, k temu dobremu kralju, kateri jo je pod svoje varstvo vzel. Rekla je še: „Morda še ne veš, da je bil ravno danes, malo pred teboj, tvoj brat tukaj pri meni v slabi beraški obleki! On se kesa svoje hudobije in je mene prosil odpuščanja, jaz sem mu svetovala, naj gre k spovedniku, da se mu bode mir srca povrnil.“ Zdaj se je spomnil mož, da je s takim človekom vkup sim prišel. „Vidiš“, je rekel, „kako sem bil jaz slep! Saj sva vkup sim hodila in je še pravil, da ga vest peče, ker je neko žensko po krivem obdolžil in v nesrečo spravil, pa ga vendar nisem izpoznal!“ Monika je potem prisrčno objela svojega moža in oba sta bila prav srečna, da se spet vidita po tako dolgi ločitvi.

Kralju so solze v oči stopile, ko je vse te prizore videl. Velel je Moniko in njenega moža k sebi poklicati, morala sta mu vso dogodbo še enkrat povedati in bil je ž nima vred vesel, kajti Moniko je kralj tako čislal kakor lastno hčer. Potem pa je rekel Monikinemu možu še to: „Vašega brata sem na lastna ušesa slišal, kako se je obtožil svoje hudobije. Ravno tako tudi tistega hudobneža, ki je našo Moniko v sužnost prodal, potem ko mu je življenje rešila. Dobra Monika je obema odpustila; tudi Bog jima bo odpustil, ako se vredno izpovesta. Toda posvetna oblast takih groznih hudobij ne sme odpuščati, sicer bi hudobneži nobenega straha, pravični pa nobene varnosti ne imeli. Jaz kot kralj moram braniti posvetno pravico in moram hudobijo kaznovati. Zato sem oba hudodelca zapreti ukazal in sklical bodem sodnike, da ju sodijo. Kaj pravita vidva k temu?“ Monike mož odgovori: „Mogočni

kralj, za mojega brata gre, in kri ni voda; vendar moram izpoznati, da je velike kazni vreden; prosim pa Vaše veličanstvo, da bi sodbo naredilo bolj po milosti, kot po zasluženji!“ Monika pa je lepo prosila za oba hudodelca, naj bi bila kazni čisto oproščena.

V pričo Monike in njenega moža sklical se je potem zbor sodnikov. Veliko ljudstva je prišlo sodbo poslušat. Pred sodnike sta bila pripeljana od Monike svak in tisti tat, ki je bil že enkrat na vislice obsojen, pa ga je Monika rešila, on pa jo je potem v greh zapeljati skušal in celo v sužnost prodal. Kralj ju ojstro praša, če sta storila te hudobije ali ne? Rekel je njima: „Ni vaju Monika izdala, ampak jaz sam sem slišal vajino izpoved. Zato nikar ne tajita! To bi vajino kazen le še poojstrilo!“ Oba grešnika sta potem solznih oči priznala pred sodniki in pred celim zbranim ljudstvom, koliko krivice, žalosti in sramote da sta pobožni Moniki po nedolžnem prizadejala. Ko so ljudje slišali, koliko je njih ljubljena in dobra „svetnica“ Monika prestati morala, začeli so se na glas jokati. Drugi pa so vpili: „Obesite ta dva lupeža, družega nista vredna!“ Sodniki so se potem pogovorili in obsodili oba zatoženca k smrti na vislicah. — Zdaj je stopila Monika pred kralja, pred sodnike in pred ljudstvo, ter govorila tako: „Mogočni vladar, pravični sodniki in vi drugi ljudje! Kakor mi ne želimo, da bi Bog nas sodil po naših delih, ampak po svoji milosti, tako tudi mi z drugimi imejmo milost in potrpljenje. Če sem jima jaz odpustila, ki sta mi toliko prizadejala, zakaj jima nočete odpustiti vi, katerim nista nič hudega storila? Pobiljšala sta se in se kesata svojih grehov. Pa če

jim že zavoljo tega ne odpustite, odpustite jima vsaj v imenu ljubega Boga! To vas prosim, če moja prošnja kaj velja!“ Te besede so vsem pričujočim srca omehčale. Ljudstvo je klicalo: „Živela gospa Monika!“ Kralj pa se je vzdignil in govoril: „Ta dva hudodelca sta sicer smrt zaslužila, pa ker se resnično kesata, in v imenu gospoda Boga, nadalje tudi na priprošnjo naše prijateljice Monike odpustimo hudodelnikoma vso kazen na tem svetu. Da pa ne zapadeta večni kazni, naj se resnično poboljšata in pokoro delata!“

„Živio kralj!“ zavpilo je iz tisoč grl ljudstva.

V kratkem povemo še konec te historije: Tisti kapitan si je z denarjem, ki ga je od Monike dobil, kupil drugo barko, je srečno prevažal blago in je še obogatel. Monikin svak se je svojega brata in svoje svakinje tako sramoval, da ni hotel pri njima ostati. Šel je v samostan, kjer so ga vzprejeli za brata, in pravijo, da je od tega časa pošteno in pobožno živel, ter se tudi spokoril. Tisti tat, ki je bil Moniko prodal, se je bil sicer takrat izpovedal in se poboljšati obljubil; imel je tudi še enkrat srečo, da se je bogato oženil in dobil prav pošteno ženo; pa slabi tovariši so ga spravili spet na slaba pota; začel je pijančevati in igrati, in ko je vse premoženje svoje žene zapravil, začel je celo krasti in ropati, nazadnje je pa na vislicah svojo smrt storil, kakor mu je bilo že prej namenjeno. Moniko in njenega moža pa je dobri kralj pri sebi obdržal. Monikinega moža je naredil za svojega prvega ministra, tako da je njegova beseda skoro toliko veljala, kakor kraljeva.

Monika in nje mož sta do smrti Bogu zvesto služila, vsaki dan goreče in pobožno opravljala svoje molitve in nazadnje sta drug za drugim mirno v Gospodu zaspala. Gotovo se zdaj v nebesih veselita za to, da sta toliko britkostij in krivice v tem življenji udana v Božjo voljo prenašala in pri tem vedno Boga hvalila in častila.

Krščanske žene, posnemajte izgled pobožne Monike in bodite tudi tako hrabre in stanovitne, kedar gre braniti svojo nedolžnost!

Štir sto osem in devetdeseta noč.

Kraljeva historija.

Moniko in njenega moža je kralj večkrat k sebi na kosilo povabil. Enkrat, ko je bil dobre volje, povedal je njima tudi svojo historijo. Govoril je tako: „Čeravno me vidita danes na kraljevskem prestolu sedeti, ne smeta misliti, da sem bil že od rojstva v tako visokem stanu. Ne, moj oče je bil le trgovec, in sicer ne v tem kraji, ampak daleč od tod. Bil je pa pošten mož in je tudi mene izredil v strahu Božjem. Komaj sem dorastel, umrl mi je oče. Na smrtni postelji me je opominjal, naj nikoli Boga ne pozabim, posebno pa mi je še prepovedal, da nikoli ne smem priseči, tudi ne pred sodnijo, in če bi resnico še tako gotovo vedel. Ko sem mu to obljubil, je kmalu potem umrl. Oče nam je zapustil trideset tisoči v premoženji. Jaz sem materi in sestri odštél vsakej po deset tisoči. S tem denarjem sem hotel trgovino nadaljevati. Skoro sem se oženil,

in v dveh letih sem dobil dvoje otrok. Omeniti pa moram, da so kmalu po očetovi smrti nekateri upniki mojega očeta prihajali in rekli, da jim je bil oče toliko in toliko dolžan. Jaz sem vse izplačal, čeravno v naših bukvah o teh dolgovih ni bilo nič zapisanega. Ljudje so namreč mislili, da sem za očetom kdo ve kaj podedoval. Ko sem vsem brez ugovora plačeval, dobili so še več poguma in na zadnje se je celo nekdo oglasil, ki je rekel, da mu je bil moj oče dvajset tisoči dolžan. Jaz ga prašam: „Kje pa imate kaj pisanega v rokah? Tako veliki dolgovi se vendar ne delajo na golo mož besedo, taki se že zapišejo in s pričami podpišejo!“ Mož je rekel, da pisanja nima, da je pa dolg vendar resničen. Pravda je dolgo tekla, in nazadnje je šlo na prisego. Goljuf je prisegel. Jaz bi bil tudi lahko prisegel, ker sem dobro vedel, da se laže. Vendar očetova prepoved mi je branila. Tako sem izgubil pravdo in celo svoje premoženje. Ženo in otroke sem pustil pri materi, sam pa sem šel po svetu, da bi našel kako službo in tako pošteno preživel svoje ljudi. Dolgo časa sem hodil po svetu, pa nikjer se nič ni odprlo. Tako sem prišel tudi v puščavo. Mislil sem puščavo prekoračiti, ker sem slišal, da so onkraj velike puščave bogate dežele. V puščavi dolgo ne vidim nobenega človeka. Na enkrat mi pride naproti star mož z belo brado. On me je prijazno ogovoril in prašal, kam grem. Jaz mu vse povem, kako se je z menoj godilo. Na to me je starček blagoslovil ter pohvalil, da sem svojega očeta tako natanko ubogal, in konečno mi je rekel: „Nič se ne boj, moj sin! Za tebe prosijo v nebesih mogočni duhovi. Pojdi z menoj.“ Na to me je kar

v zraku prenesel na ta otok. Tukaj pa je bilo vse pusto in prazno. Vse je bilo zapuščeno, nobenega človeka ni bilo na otoku. Hiše v tem mestu bile so podrte, tudi ta kraljevska palača je bila na pol podrta. Kako je to prišlo, ne vem. Gotovo je kak sovražnik razsajal na otoku, ljudi pomoril, in vse razdejal. Staček me pelje do te palače in greva po stopnicah doli v klet. Tu je bilo vse polno zlata in srebra: „Vse to je tvoje,“ reče stari mož, „Božja volja je, da postaneš ti kralj tega otoka.“ Jaz sem se sicer razveselil velikih zakladov, vendar se mi je čudno zdelo, kako bi jaz mogel kralj biti v deželi, kjer nobenega človeka ni. Ko sem starčku to povedal, se je nasmejaval in rekel: „Le potrpi, moj sin, še danes bode prišlo na veliki barki mnogo ljudij, ki so svoj domači kraj zapustili in iščejo nove domačije. Ti jih prijazno vzprejmi in izvolili te bodo za kralja.“ Res se je to zgodilo. Prišla je velika ladija, na katerej je bilo čez dve sto ljudij, mož, žen in otrok. Stari, častitljivi moj varuh jim govori: „Dobro došli, možje! Kam hočete dalje po svetu? Tukaj je lep kraj, pa nič ljudij. Ta mladi mož je gospodar tega otoka. Vi ga morate pripoznati za svojega kralja in on vas bo pravično vladal.“ Tujci so starčka ubogali, veseli so bili, da so prišli v tako lepo deželo, in izvolili so mene za svojega kralja. Starček pa je še eno celo leto pri meni ostal in me učil, kako je treba vladati in pravično soditi. S pomočjo tega svetega moža je šlo vse tako lepo in gladko, ljudje so bili tako mirni in dobri, tudi srečo smo imeli na polji in pri kupčiji, tako da je naš otok kmalu zaslovel po vseh sosednih deželah. Iz vseh dežel so se selili k nam, ker so videli, da je

tukaj tako lepo vse v redu in miru; nove vasi in mesta so rastle kar iz tal, kupčija je postajala vedno bolj živa, dan na dan so prihajale in odhajale barke, s kratka, kraljestvo je postajalo zmirom bolj ljudnato, krepko in bogato. Zdaj sem poslal domu po svojo ženo in otroke, pa tudi po mater in sestro. Ti se niso malo čudili, ko so zvedeli, da sem jaz kralj postal. Čez eno leto pa se je moj varuh, dobri starček od mene poslovil in mi tako govoril: „Moj sin, zdaj me več ne potrebuješ, jaz te moram zapustiti. Bodi pošten in bogaboječ, kakor do zdaj, da se v nebesih zopet vidimo! Vedi, da sem jaz prerok Elija in da sem bil nalašč tebi v pomoč poslan.“ S temi besedami podal mi je roko in potem je izginil izpred mojih očíj. Jaz sem padel na kolena in se Bogu zahvalil za toliko dobroto. Od tega časa sem si zmirom prizadeval, da živim tako, kakor me je rajnki oče učil. Bog mu daj večni mir in pokoj, in večna luč naj mu sveti. Monika in njen mož, ko sta to kraljevo historijo slišala, hvalila sta Boga in njegova čudesa.

* * *

Kralj Riar je rekel, da mu je bila ta historija po volji. Ker se pa še ni svitalo, začela je Lunica brž drugo historijo in jo pravila tako:

Historija o princezinji Amini.

V Indiji je nekedaj vladal kralj V r a t i s l a v. Bil je še mlad mož, in čeravno se je z ženskami rad šalil in norčeval, vendar se ni mogel odločiti, da bi se oženil. Bil je toraj še samec.

V tistih krajih je pa bila in je še zdaj navada, da ljudij v sužnost prodajajo in kupujejo, posebno pa mlade ženske. Za dekleta so posebni sejmi. Mnogi revni stariši sami peljejo svoje hčere na sejem, zakaj, če so lepe, kupi jih kak bogat gospod in tam se jim dobro godi; starišem je pa tudi pomagano z denarjem. Kdor pa le količkaj svoje otroke preživeti zamore, tega ne stori, ampak gleda, da hčere pošteno omoži. Je pa dosti zapuščenih deklet, katerih se polastijo brezvestni barantači, jih ženejo na sejem in drago prodajo. Kdor je tako žensko kupil, sme jo dalje prodati ali pa jo vzeti za ženo, kakor mu je ravno všeč. Take ženske najdejo včasih svojo srečo, da pridejo v hišo, kjer jim ni treba nikoli nič delati, pri tem pa živijo v obilnosti; zopet druge pa so silno nesrečne, ako dobijo skopega in trdosrčnega gospodarja, pri katerem slabo živijo in morajo trdo delati, ter vse storiti, kar se jim ukaže, pa pri tem nemajo nobene pravice na svetu, niti ne do svojega življenja. Take ženske so prave sužinje.

Nekega dné je rekel kralj Vratislav svojemu ministru: „Pojdi na ženski sejem in kupi mi kako sužirjo, ker ravno eno potrebujem za kuhinjo. Pa mlada in lepa mora biti, naj velja kolikor hoče; jaz nočem tistih starih obrazov po kuhinji gledati, ker mi potem še jed ne diši.“ Te besede je rekel na pol v šali; minister pa jih je moral za resnico vzeti in se je podal na ženski sejem. Bilo je tam več žensk na prodaj. Med njimi bila je tudi ena posebno lepe postave, obraz pa je imela s kopreno zakrit, tako da se ni moglo videti, ali je tudi v obraz tako lepa, kakor je kazalo telo. Minister je hotel

kopreno privzdigniti, pa ženski barantač tega ni dopustil in je rekel: „Ta ženska je tako lepa, da ni vsak vreden, da bi jej v oči pogledal.“

„Ne govori tako prismojeno,“ reče minister, „jaz sem poslan od samega kralja, da jo kupim, ta bo menda vendar vreden, da jo pogleda.“

„Če jo bo kralj kupil,“ reče barantač, „potem jo sme samo kralj videti, in tudi vam ne povem, koliko ženska velja.“

Ko je minister videl, da z dedcem nič ne opravi, poklical je dva stražnika, da sta žensko in barantača peljala ž njim pred kralja.

Ko pridejo pred kralja, govoril je minister: „Gospod, tukaj je barantač z ženami, ki ni dovolil, da bi bil jaz ženski v lice pogledal, predno jo kupim.“

Štir sto devet in devetdeseta noč.

Na to ukaže kralj svojim strežajem, naj ženski kopreno odvzemo. Prikazala se je na dan taka lepota, da se je sam kralj kar zavzel, čeravno je že mnogo lepih žensk videl. Njeno oko se je svetilo kakor solnce in njene obrvi so bile podobne mavrici na nebu. Zobje so jej bili beli, kakor biseri; prsi polne; lice belo in rudeče, kakor mleko in kri; raščena je bila ravno in visoko kakor jelka na gori; koža na njenih rokah bila je mehka ko baržun in bela kakor žezlo kralja Salomona; njeni dolgi lasje so bili črni kot zimska noč.

Pri tolikej lepoti je kralj Vratislav vzdihnil in rekel sam pri sebi: „Moj Bog, kako lepa in veličastna so pač dela Tvojih rok! Čast in hvala bodi

večnemu Stvarniku!“ Potem pa se je obrnil k barantaču in ga vprašal: „Koliko hočeš za to sužinjo?“

„Veličanstvo,“ reče prekanjeni lažnjivec, „jaz sem dal zanjo dve tisoči pet sto cekinov. Pa meni se ne spodobi, da bi vašemu veličanstvu ceno delal. Kar mi blagovolite dati, bom drage volje vzel.“

„Nesramni goljuf“, reče na to minister, „kako se predrzneš, toliko zahtevati, zanašaje se na kraljevo velikodušnost! Kdo, misliš, da ti bo toliko dal?“

„Vi se šalite, gospod,“ reče barantač, „vsak vidi, da je dvakrat toliko vredna. Sicer pa naj razsodi njegovo veličanstvo, kralj sam.“

„Dobro,“ reče kralj ministru, „izplačajte mu tistih dve tisoč pet sto cekinov in dajte mu še pet sto cekinov po vrhu.“

„Gospod,“ reče barantač, „nikar ne mislite, da ste mi preveč dali; ne vrjamate, koliko truda me stane ta ženska. Namesto da bi ona meni stregla, sem jaz njej stregel; od svojih ust sem si pritrgal, da je ona dobro živela; sam sem jedel krompir in zelje, da sem jej mogel mesa kupiti; v vozu sem jo sem pripeljal, da bi se s peš hojo ne utrudila in mi ne zbolela.“

Kralj se je smejal tem besedam barantača in mu je dal drugih pet sto cekinov po vrhu. Ves vesel se je barantač priklonil in odšel. Bil je lahko vesel, ker naredil je dobro kupčijo. To je bilo sicer res, da je ženski dobro stregel; pa tega ni storil iz usmiljenja, ampak iz dobičkarije; ker je vedel, da bo za tako lepo deklé dosti dobil, zato se je bal, da mu ne bi shujšala ali celo zbolela.

Kralj je potem sklical svoje sluge, hišinje in kuharice, ter jim predstavil novo tovaršico, naročivši

vsem, naj jej bodo prijazni tovariši in tovaršice. Tudi jej ukazal napraviti novo, lepo obleko, kakor se spodobi za posle, ki služijo na kraljevskem dvoru.

Petstota noč.

Ko je prišla nedelja, oblekla se je novodošla kuharica v svojo novo obleko. Vsi so se čudili njeni lepoti, čedni postavi, pa tudi njeni modrosti in dostojni, plemeniti nravi in prijaznosti. Kralj je imel navado, da je po kosilu šel v svojo sobico in je tam črno kavo pil, katero mu je prinesla kaka postrežnica iz kuhinje. To nedeljo so odločili novo služabnico, naj kralju kavo nese, da bi se mu pokazala v svoji novi obleki. Z vidnim dopadajenjem je kralj pogledal svojo novo služkinjo, ki je bila v tej obleki še veliko bolj prijetna za oko.

Ko je posodo s kavo na mizo postavila, prime jo kralj za roko in jo praša: „No, kako se ti dopada pri nas?“ Ona mu izvije roko in reče kratko: „Hvala, veličanstvo!“ — „Ti si pa res krasno dete!“ reče kralj, jo potegne k sebi in jo hoče poljubiti. Služkinja pa se mu iztrga vsa nevoljna in reče: „Veličanstvo, usmilite se me in ne uganjajte norčij z ubogo nesrečno deklico!“ To obnašanje se je kralju jako čudno zdelo. Vsaka druga služkinja si je v veliko čast štela, če se je kralj ž njo pošalil. Zato jej reče nevoljen: „Od kedaj so pa sužnje tako visoke, da se jih ne sme kralj dotakniti?“ Lepa kuharica začela se je plakati in rekla ihté: „Jaz nisem nobena sužnja in tudi nobena dekla, ampak — princezinja!“

Ves začuden reče kralj na to: „Vsedi se k meni in razloži mi te besede bolj natanjko.“ Služkinja se vsede na blazino kralju nasproti in jame praviti: „Jaz sem doma iz Tatarske, po svojih starših pa izviram iz kraljevskega rodu Faraonov, egiptovskih vladarjev.“

„Kaj?“ praša indijski kralj ves začuden, „vi izvirate iz najstarejše kraljevske rodovine?“

„Ne bote se čudili“, reče lepa Tatarica, „ako pristavim, da moji sorodniki vladajo po več kraljevinah v Aziji. Ako ste tako dobri, da me poslušate, hočem vam povedati, po katerih čudnih dogodbah da sem prišla v tako nesrečo.“

Moji pradedi Faraoni bili so, kakor vam je znano, pregnani iz Egipta. Bežali so v Abisinijo, kjer so ustanovili novo, sicer ne tako veliko, pa bolj trdno kraljestvo. Moj stari oče imel je hčer čudovite lepote, in to je bila moja mati. Mnogo tujih princov prišlo je snubit mojo mater; izbrala pa si je tatarskega kralja, ki je bil star prijatelj naše hiše. Tako je moja mati prišla v divjo tatarsko deželo, kjer ljudje ne poznajo pravega Boga, ampak malike častijo, pri tem pa grdo in razuzdano živijo. Moja mati se je s časom navadila divjih šeg Tatarcev. Bilo nas je več otrok; jaz sem najmlajša in najbolj nesrečna izmed vseh; napravila sem svojim starišem več žalosti, kot vsi drugi otroci. Gotovo še zdaj vzdihujejo in jokajo po meni, ker ne vejo, kam sem izginila.“ Pri teh besedah začela je princezinja Amina, tako jej je bilo ime, vnovič jokati.

„Potolažite se,“ reče kralj, „vse se zamore še poravnati. Jaz hočem vaš varuh biti, ne bojte se,

odslej se vam nič hudega ni treba bati. Prosim vas pa, povejte mi celo svojo historijo.“

„To mi je sicer neprijetna naloga,“ reče princezinja, „vendar hočem vašej želji ustreči, ker kažete tako plemenito sočutje za mene.“

Pet sto in prva noč.

Moji stariši izročili so me v izgojo neki stari služabnici,“ nadaljevala je Amina. „Ta ženska je bila na dobrem glasu zavoljo svoje velike učenosti. V resnici, v divji tatarski deželi ga ni bilo človeka tako učenega, kot ta moja učiteljica. Poznala je zgodovino vseh časov, vse dežele in národe, znala je zdravila kuhati, iz zvezd brati preteklost in prihodnost, poznala je vse skrivne vede in tudi čarodejstvo ali copernijo. Ona je bila kristijanka in tudi mene je skrivej poučevala v tej veri, česar pa drugi ljudje niso smeli izvedeti, sicer bi bil polom, ker Tataři nočejo nič slišati o kristijanstvu, in tudi moj oče je bil ves navezan na svoje malike. Moja učiteljica pa me je lepo izučila v krščanski veri, in ko sem poznala vse nauke in ko sem obljubila, da hočem vedno po njih živeti, krstila me je ona sama v imenu sv. Trojice, ker krščanskega duhovnika v našem kraji ni bilo. Razun krščanskega nauka pa me je moja učiteljica poučevala tudi v čitanji in pisanji, v zgodovini in zemljepisji in drugih predmetih.

Meni je bilo to vse ljubo in drago, pa nikomur nisem nič povedala o tem, česa se učim in kaj že znam.

Ko sem bila stara šestnajst let, tedaj že precej doraščena, prišel je k nam princ iz sosedne dežele Mongolcev. Bil je grd človek, surovega obnašanja, zato sem se kar ustrašila, ko mi povejo, da je prišel mene snubit. Hvalili so ga moji stariši in drugi ljudje, da je hraber junak in tudi sam se je bahal, koliko jih je že poklal v vojskah. O drugih rečeh se sploh ni menil, ko o vojski in o popivanji in o lovu divjih zverin. O pravi veri in o pobožnem življenji pa se mu še sanjalo ni. V družbi se je obnašal zelo neotesano, vsak hlapec v izobraženih deželah ima več manire. Vendar so me stariši silili, naj ga vzamem. Najbrž so hoteli z mogočnim sosedom v prijateljstvu ostati in so se bali, zameriti se mu.

Jaz sem prašala svojo učiteljico, kaj ona misli o tem? Ta je bila silno žalostna nad to novico in jokaje je začela govoriti: „Zakaj sem te poučevala v sveti krščanski veri, če imaš zdaj temu surovincu v roke priti! Tvoji otroci bodo pogani in ne bodo smeli častiti pravega Boga, našega Gospoda. Bolje je za tebe, da se nikdar ne omožiš. Ne, tega nikoli! zadosti je krščanskih in lepo izučenih princov, kateri si bodo v čast in srečo šteli, da ti smejo ponuditi roko. To zvezo moramo na vsak način za-
brani!“

Tem besedam moje dobre učenice sem jaz z celim srcem pritrdila, ker se mi je tako že studil mongolski princ.

Ker so pa moji stariši zmirom huje v mene silili, in jaz nisem smela povedati, da sem kristijanka in da zato princa vzeti ne morem, bila sem v hudi zadregi. Potožila sem vse svoji učiteljici, in ta si

je zmislila to: „Druzega ne kaže,“ je rekla, „kot da ubežiš od hiše svojih starišev. To pa ti je le potem mogoče, ako se prej jahati naučiš. Kajti v tej divji deželi ni cest in potov, da bi zamogla na vozu ubežati. Da se jahati naučiš, to ti bodo dovolili, ker je v tej deželi navada, da se tudi princezinje učijo jezdariti in na zverjad streljati; saj druga stvar tukaj tako ni v čislju. Če te tedaj spet začnejo siliti, naj princa vzameš, reci svojemu očetu: „Dobro, ga bom pa vzela! Toda jahati in zverino loviti se moram prej naučiti, kajti, ko bodem omožena, ne bode več časa za to.“

Tako se je tudi zgodilo. Rekla sem očetu, da princa ne vzamem preje, dokler se ne naučim jahati in streljati. To so mi radi dovolili. Zdaj je bilo vse veselo, posebno pa mongolski princ, kateri me je sam učil jezdariti, da bi se prej naučila. Med tem poukom pa mi je govoril tako nesramne reči, da jih ni za njim govoriti, in da sem ga še bolj sovražila kot poprej. Druzega si nisem želela, kot to, da bi kmalu jahati znala in da bi mogla potem ubežati pred tem surovim, nesramnim človekom, kateri je vsak dan bolj predrzen postajal, ker se je zanašal na potuho, ki jo je imel pri svojih zaslepljenih stariših.

K sreči sem še dosti hitro napredovala v svojih vajah. Kmalu sem sedela na konju tako trdno, kakor vsak možki in tudi pušico sem z loka tako dobro podila, da sem na lovu mnogokrat prav veliko srečo imela in pobila marsikatero srno, pa tudi več volkov in divjih prešičev.

Ko sem mislila, da sem že dosti izurjena, začeli sva z učiteljico pripravljati vse za moj beg.

Ona mi je priskrbela možko obleko, povedala mi je, v katero stran naj se obrnem in kako naj se med svetom obnašam, da me ne bodo izpoznali. „Jaz ne grem koj s teboj, meni je tukaj ostati, da bom ljudi še slepila in jih zapeljevala na krivo pot, ko bodo za teboj dirjali in te iskali. V Bagdadu pa me počakaj, tje pridem kmalu za teboj.“ To so bili njeni zadnji pouki. Na mojem brzem konju zbežala sem tedaj v temni, burni noči, ko je močen vihar šumel in pihal po gošči, tako da se konjsko kopito ni čulo; črna noč pa me je skrivala pred očmi prijateljev in neprijateljev. Seboj sem vzela le nekaj zlatega denarja in živeža za nekoliko dni. Za konja je bilo povsodi paše dovolj. S trepetajočim srcem dirjala sem v črni noči iz ljube očetnjave, — veter je pihal in tulil čez plan in log, zdelo se mi je, kakor bi slišala sto strahov za menoj vpiti: „Primate jo! držite jo!“ Spodbodla sem vrlega konja, ki je kakor blisek tekkel čez polje, čez travnike in livade, in slednjič skozi temno šumo. Tam nisem razločila nobene stvari, vse je bilo črno okoli mene; moj neprecenljivi pram pa je še videl in tekkel naprej.

Gosta tema bila mi je sicer v srečo, ker me je skrivala in me nihče ni videl, da bi me mogel izdati, — vendar pa mi je bila tudi v nesrečo. Akoravno namreč mi je učenica natanko povedala, v katero stran naj bežim, da pridem v Bagdad, ni mi ta svēt nič pomagal, ker v gosti temoti kmalu nisem več razločila severja od juga in solnčnega izhoda od zahoda. Nisem toraj konja več obračala, ampak pustila sem mu prosto voljo, naj teče, kamor mu drago.

Pet sto in druga noč.

Tako sva dirjala s konjem naprej celo noč. Ko se je mračilo, in sem prišla na travnik, ki je bil na levi in desni z gosto šumo obdan, ustavila sem konja, da si nekoliko odpočije. Sama sem se usedla v senco in povžila nekaj jedil, ki sem jih pri sebi imela; konj pa se je pasel po travniku. Pa dolgo si nisem upala na tem kraji ostati, boječa se, da bi me vtegnili zaslediti in vjeti. Ko se je tedaj solnce na nebu prikazalo, zasedla sem zopet konja in dirjala ž njim naprej celi dan. Bil je lep dan, toraj potovanje bolj prijetno, kot v prejšni burni noči. Ko se je mračiti začelo in sem bila s konjem vred že silno trudna in lačna, ustavila sem se in stopila raz konja, da bi poiskala pripraven kraj za prenočišče. Bila sem v gosto zaraščeni dolini. Pod milim nebom prenočiti ni bilo varno zavoljo divje zverine. Iskala sem zavetja in našla podzemeljsko jamo, pred katere uhomom je rastlo trnje in grmovje, kar je bilo dobro znamenje, da divjih živali ni v jami, sicer bi bile te to goščevje pred jamo že davno ogulile in pomandrane. Ko v jamo stopim, zablšči mi od daleč luč nasproti. Temu sem se začudila. Ko bližej pridem, zagledam pri luči dva človeka. Nevedoča, ali mi bosta prijatelja ali neprijatelja, če vkup pridemo, bližala sem se jima skrivaj na prstih. Svojega konja sem bila zunaj jame privezala, vzela pa sem bila seboj lok in puščice. V sredi jame stala sta dva konja za uzde vkup privezana, tako da nisem mogla naprej, ker sta zavzela celo širjavo uhoda. Približala sem se

tako daleč, da sem zamogla konjema pod trebuhu gledati v jamo, kjer sta ona dva človeka sedela; ona dva pa me zavoljo konj nista videla. Zelo sem se začudila, ko sem videla pri luči grozno velikega zamorca, ki je bil črn ko hudi duh, pred njim pa trepetati ubogo mlado žensko bele kože. Videla sem, kako je v eni roki nož držal, z drugo roko pa deklico zgrabil in kričal: „Če se mi ne udaš, hočem te zaklati!“ „Nesramnež,“ reče ona, „ali misliš, da je meni več do mojega življenja, kot do moje časti? Kako se predrzne hlapec svoje oči povzdigniti do svoje gospe! črna hudoba, kraljevsko hčer zamoreš umoriti, onečastiti pa je ne moreš, ti razbojnik in tat!“

„V tej samotni jami sem jaz kralj,“ reče zamorec zaničljivo, „in če se ne podaš, moraš umreti!“ To rekši jo zgrabi za črne, dolge lase, z drugo roko pa vzdigne nož, da bi jo prebodel.....

Pet sto in tretja noč.

Jaz sem vse to videla, in v tem hipu, ko je grozni zamorec svoj nož vzdignil, napela sem lok, pomerila in sprožila . . . . . puščica mu je z veliko močjo priletela v prsi in v njih obtičala! Zamorec zavpije in pade na tla; — zagrabil je svojo sabljo, pa ni imel več toliko moči, da bi jo vzdignil. V potocih mu je kipela kri iz globoke srčne rane in v malih trenutkih je izdihnil svojo črno dušo.

Zdaj sem skočila memo konj k princezinji v jamo in jej podala roko. Ona, ki je zavolj moje obleke mislila, da sem mož, prijela me je za roko in jo poljubovala, kar sem pa branila. Uboga princezinja ni vedela, kako bi mi pokazala svojo hva-

ležnost. Vsa objokana je pokleknila in se zahvalila Bogu: „O večni Bog, zahvalim Te, da si me rešil iz rok hudobneža in mi poslal angelja v pomoč!“ Meni pa je rekla: „Hrabri vitez, kdorkoli ste, imejte usmiljenje z ubogo princezino!“

Jaz sem jo potolažila, da naj brez skrbi bode, ker jo hočem odslej varovati vsake nevarnosti ter jo spremiti na njen dom. Potem sem jo prašala, iz katerega kraljestva da je in kateri kralj je njen oče?

„To vam prav rada povem,“ je rekla, ter začela svojo historijo tako-le praviti:

Historija Hamanske princezine.

„Jaz sem hči Hamanskega kralja Črni-doba. Ta zamorec, ki ste ga vi ustrelili, bil je hlapec v naši hiši. Ker je bil pa silno močan in se je v vojskah hrabro obnašal, ga je moj oče v veliki časti imel; bil je povzdignjen med oficirje in je vsak dan kosil pri kraljevi mizi in jedel iz tiste sklede, kakor jaz in moji kraljevski stariši in najviša gospoda v deželi. Te velike sreče se je preobjedel, ta čast mu je glavo zmotila, da je povzdignil svoje oči do same kraljeve hčere, do mene uboge sirote. Ko mi je ljubezen razodel in ponudil in sem ga jaz sramotno zapodila, kakor se črnemu hlapcu spodobi, kuhal je strašno jezo zoper mene v svojem srcu. Pa skrival je svojo jezo in na tihem sklenil, da me hoče ugrabiti in odpeljati v tuj svet.

Bila sem že zaročena z nekim bližnjim princem. Ko je prišel dan poroke in je vesela godba po mestu svirala v praznovanje veselega dogodka, da se prin-

cezinja moži, — bil je skrajni čas za hudobneža, da svoje črne nakane izvrši. Prikradel se je kakor panter ali tiger v mojo palačo, pomoril moje tri sluge, me ugrabil in odnesel na konju in bežal s svojim plenom iz mesta.

Vojaki na konjih so šli hitro za njim, med njimi tudi moj ženin. Videla sem jih, ko so se nama približali. Ko je moj krotitelj videl, da so onih konji hitrejši, postavil se je vojakom v bran ter s svojo silo in izurjenostjo vse premagal. Razsekal jih je s svojo sabljo, da so mrtvi popadali s konj. Tudi svojega ženina sem videla pasti, da ne vem, ali je še živ ali že mrtev. Le nekaj vojakov je pobegnilo pred groznim velikanom, ker so videli, da nič ne opravijo.

Ko je zamorec v tej grozni bitki premagal svoje sovražnike, pognal je spet svojega in tistega konja, na katerega je mene privezal, in dirjala sva naprej, kam? tega mi ni povedal.

Med potjo sva prišla k pastirjem, ki so okoli ognja sedeli in krompir pekli. Imeli pa so v vrečah še drug živež pri sebi. Zamorec je nekaj pastirjev posekal s sabljo, drugi so bežali, in potem jim je pobral živež, katerega je konju na hrbet privezal. Tudi je zaklal enega ovna in ga pri pastirskem ognju spekel. Nekaj mesa je pojedel, drugo je pa spravil v svojo vrečo. Potem je poiskal to-le jamo, da bi v njej z menoj prenočil. Silil me je jesti in piti, ker imel je tudi sodček vina pri sebi; jaz pa nisem hotela ne jesti, ne piti, kar ga je še bolj razdražilo. Potem mi je začel usiljevati svojo ljubezen, in ko sem se mu branila, hotel me je umoriti. Vse drugo veste sami.“

„Res ste hude reči doživeli,“ rečem mladi princezinji, „in srečnega se štejem, da sem vam o pravem času prišel na pomoč. Vendar pa je to tudi sreča za mene, ne samo za vas. Kajti nikjer, kakor v tej jami bi to noč ne vedel prenočiti, kar je pa še le zdaj mogoče, ko je zamorec ubit. Tudi vidim tukaj vsakovrstno jed in pijačo, jaz pa sem že celi dan brez jedi, in ne bo me sram, pokrepčati se s tem, kar tukaj pred seboj vidim. Naša vera nam sicer prepoveduje, ukradene reči jesti, vendar pa to ne velja za tako hudo silo, v kakoršni sva midva.“

Prestrašena princezinja bila je zdaj nekaj bolj potolažena, in obe sve začeli jesti kruh in pečenega ovna in piti vino, ki ga je zamorec seboj prinesel. Potem sva legli k počitku.

Pet sto in četrta noč.

Spali sva prav dobro in dolgo. Jaz sem se prva vzbudila ter sem poklicala svojo tovaršico. Prašala sem jo, če ona kaj pozna kraj in pot, da bi prišli do ljudij?

„Prav nič ne vem, kje sem in kje je izhod iz teh lesov,“ reče ona, „pojdiva le kar naprej, kamor je vam drago.“

Potem sva zajuterkovali, konje pa napasli na travniku. Na to sem rekla princezinji, da bodeva bolj srečno in varno potovali, če se ona preobleče v možko obleko, katero sva slekli mrtvemu zamorcu. O meni, ki sem bila v možki obleki, je pa vedno še mislila, da sem res možki. Potem sva se vsedli vsaka na enega konja, tretjega konja pa sem na remenu za seboj peljala. Živež sva vzeli ves seboj,

kar ga je zamorec imel, privezavši ga praznemu konju na hrbet. Pota nisva poznali in pustili sva konje teči, kamor so hoteli. Skozi gozde in puščave peljala nas je pot več dnij. Nazadnje nama je živeža zmanjkalo. K sreči imela pa sem še dosti puščic pri sebi, in ker sem znala dobro streljati, šla sem na lov. Kmalu sem ubila srno, katero sva spekli in nekaj povžili, nekaj pa seboj vzeli. Ogenj pa sem naredila tako, da sem nabrala suhega mahu; potem drgnila dve suhi veji tako dolgo drugo ob drugo, da ste se vžgali, na kar sem brž suhi mah zraven pritisknila, ki je začel s plamenom goreti, in potem sve obe suhih vej prikladali, da se je velik ogenj naredil. Nazadnje sve navalili na ogenj cele klade, ktere so dale močno žrjavico, da se je lahko meso na njej speklo. Med tem časom pa so se najini konji lepo pasli.

S pečenko pokrepčani potovali sve potem spet pogumno naprej. Čez nekaj dni sve vendar srečno prišli iz gojzdov in na polje, kjer sve našli njive in človeške hiše. Ne daleč je stala velika kmetiška hiša in več hlevov in skednjev okoli nje. Midve zasučeve konje proti hiši, da bi vendar enkrat spet videle ljudi in se oddahnili, od težavnega potovanja. Kmet je stal pred hišo, ko je videl, da midve na konjih prihajave, ter se menda čudil nenavadni prikazni. Jaz zajaham prav blizo k njemu in ga tako ogovorim: „Dobri oče, midva sva v gojzdu pot zgrešila in sva že več dni brez strehe v lesu prebivati morala; še le danes sva tako srečna, da sva prišla spet med ljudi. Midva sva močno utrujena, pa tudi konjem bo treba počitka. Ali bi ne mogla nekaj dni pri vas ostati? Hočeva vam vse poplačati, kar bova z živino vred zajedla“.

„Ne bo treba prav nič plačati“, reče kmet, „za konje se ne manjka mrve in ovsa, vama pa zastonj rad postrežem, ker si še v čast štejem, da me tako žlahtna dva gospoda obiščeta; imam pa tudi vsega v obilnosti, da mi ni treba za vsako reč po denarjih prašati. Le kar doli stopita, gospoda, bomo vse poskrbeli“!

Brž je potem poklical svojega hišnega hlapca in mu ukazal, naj konje v hlev pelje in naj jim jesti dá. Najidve pa je peljal v svojo izbo. Po najini obleki je mislil, da sva možka in sicer iz imenitnih hiš; mož si je tedaj v čast štel, da zamore gospodom pokazati svoje bogastvo in je nama prav dobro stregel z vsem, kar je imel pri hiši.

Ko sve se nekoliko pokrepčali z jedjo in pijačo, prašala sem gostoljubnega kmeta, v kateri deželi da se nahajamo? On nama odgovori: „Tukaj smo na meji Hamanskega kraljestva!“ Ker smo bili tedaj v domovini moje tovaršice, prašala je ta brž: „Kako pa se počuti kralj Črni dob?“ — „Hvala Bogu“, reče kmet, „naš kralj je še zmirom zdrav in čvrst, pa zadnji čas je silno žalosten, ker mu je malovreden hlapec odpeljal ljubljeno hčerko“. Kmet je naji prašal tudi po stanu in imenu. Jaz pa sem svojo tovaršico vže preje podučila, da si je pridéla možko ime Ljubelski, jaz sama pa sem se nasproti vsem imenovala viteza Branibora. Imeli sve sicer obe mlečne obraze in tenak glas, vendar je kmet vrjel, da sva dva mlada viteza iz gosposkih rodovin in si je morda mislil: „Ker mladi gospodje nič ne delajo, zato imajo pa tako drobne in bele roke“.

Po kosilu sve šli nekoliko na sprehod; na večer je pa spet kmet prišel v najino izbo, ktero je

nalašč za naji pripraviti dal, in tu smo spet dobro jedli in pili in se razgovarjali. Ker sve bile trudni šli sve kmalo spat, in da sve sladko spali to noč, bo vsak vrjel, če premisli, koliko časa vže nisve videli poštene postelje.

Drugo jutro sve po dobrem zajutрку zopet šli na sprehod po bližni okolici; opoldne pa je bilo vže kosilo pripravljeno.

Pet sto in peta noč.

Osem dni sve počivali pri tistem kmetu in imeli sve postrežbo, kakoršno si človek le želeti zamore. Dogovorjeni pa sve bili, da se hočeve podati na dvor Hamanskega kralja. Lahko si je misliti, da je moja tovaršica vže kar koprnela, zopet videti svojega očeta in sploh svoje ljudi. Ko sve pa našemu kmetu razodeli svojo misel, da hočeve v kratkem odpotovati, postal je ves žalosten, kajti najina družba bila mu je zelo kratkočasna. Lepo naji je prosil, naj bi ostali še jeden dan. Pustil je nama še bolj skrbno streči, da bi rajši ostali. Pustil je zaklati najlepšega ovna, natočil je najboljšega vina v srebrne čaše, da bi pokazal svojo gostoljubnost, pa tudi svojo imovitost. Tako sve tedaj obljubili, še en dan ostati. Res se nisve mogli načuditi nad bogastvom našega kmeta. Po kosilu peljal naji je kmet po svojem posestvu okoli, da bi nama vse pokazal. Najprej smo šli na vrt. To vam rečem, da je bil vrt, kakoršnega se najde sicer le pri kraljevih palačah. Brez števila žlahtnih rožic je tu cvetelo, vsake vrste sadno drevo je tu stalo, po vejah pa so prepevale ljube tičice. Sredi vrta je bil lep vodomet. Ob krajeh pa so bili

senčnati logi s košatim drevjem, pod katerim je stalo več prijaznih lesenih utic z mizami in klopnicami. Ko smo si celi vrt ogledali, vsedli smo se v eno teh utic, kmet je pustil vina prinesiti in v hladu smo se razgovarjali. Nazadnje sem jaz kmetu rekla: „Gospod, vi imate vendar tako lepo domačijo, kako je to, da nimate nič žene in otrok, da bi z vami uživali to bogastvo?“

Kmetu se pri teh mojih besedah utrne solza v očesu in govoril je tako: „Dragi gospodič! imel sem lepo ženo in dvanajstletnega sinčka, ki je bil prav prijazen in priden. Šel sem pa po kupčijah v svet, in ko nazaj pridem, so mi povedali, da ata žena in otrok oba umrla! To sem si tako k srcu vzel, da se nisem hotel več oženiti, ker prve dobre žene ne morem pozabiti.“

Jaz sem moža tolažila, da čas vse rane zaceli in ga prosila, naj nama pokaže še druge svoje reči. Peljal naji je potem v hlev, kjer je imel petnajst sto volblodov ali kamel. Čuditi se je bilo, kako lepo postrežbo je imela vsaka brav. Ko stopimo iz hleva, pritekla je za nami kamela z majhnim velblodom ter se posebno muzala in sladkala okoli kmeta, ne vedoča, kako bi mu pokazala svojo ljubezen. Čeravno je nektera žival bolj prijazna, ko druga, vendar se je meni čudno zdelo, da ta žival toliko ljubezni kaže do svojega gospodarja.

„Ta kamela in nje teliček vas pa zelo rada imata“, rečem jaz kmetu.

„Ja, res je“, reče kmet, „bolje me poznata, ko jaz nju. Zato jima pa tudi pustim samo žito za krmo dajati, na pašo ne gresta, ko bi ju prav s palico podil. Od kodi je ta kamela s teletom prišla, jaz

nič ne vem; kupil je nisem nikoli. Stane me pa ta žival vže zadosti denarja“.

„Pa svoji ženi pustili ste vendar lep spominek na grobu narediti?“ praša moja tovaršica.

„Ja, lepo kapelico sem pustil narediti nad grobom“, reče kmet.

„Pojdimo jo gledat, če ni daleč!“ rečem jaz.

„Zakaj pa ne“, meni kmet.

Pridemo tje in se postavimo pred kapelico tam na polji, kjer je kmet rekel, da sta pokopana njegova žena in sin. Jaz sem Hamanski princezinji zašepetala na uho: „Danes bodete nekaj čudnega videli“. Kmetu pa sem rekla: „Oče, neko prijaznost mi morate storiti, kar bo za vas silno imenitno. Prosim vas prav lepo, pustite grob odkopati in trugo odpreti“.

Kmet me zaničljivo pogleda in reče: „Ali ste ob pamet, da mislite, jaz bom toliko divjašk, da bom še mrličem pod zemljo nagajal in grobove skrunil?“

„Oče, ubogajte mene; boste videli, da bo prav!“ rečem jaz.

„To je zoper postave!“ se odreže kmet.

„Naj bo ali pa ne“, rečem jaz, „vi še ne veste, kaj jaz znam“.

Ko vse nič ni izdalo, rečem kmetu: „Ali res mislite, da vaša žena tukaj leži?“

On me začudeno pogleda.

„No le odprite grob“, rečem dalje, „in če se jaz lažem, izročite me sodnikom, naj me sodijo po postavah!“

Zdaj je postal kmet radoveden.

Pet sto in šesta noč.

Poklical je dva hlapca in jima rekel, naj prineseta krampe seboj. Ko prideta, jima jaz ukažem, naj z motikami grob odkopljeta in ko do trug prideta, naj obe vzdigneta in ju odpreta. Storila sta po mojem povelji. Trugi ste bili še obe celi. Odpreta ju na moje povelje, čeravno ne rada, in kaj je bilo v obeh trugah? — V vsakej kos lesa!

Jaz prašam kmeta: „No, kje je vaša žena in vaš sin? Ali so to kosti? To je les!“ Kmet se je začel jokati. Nazadnje je rekel: „Moj Bog, s čim sem se pregrešil, da si moje ljudi v les spremenil?“

Na to gremo vsi trije od groba proč nazaj proti domu.

Ko se v izbi za mizo vsedemo, vprašam kmeta, če nima nobenega velblodovega cekina pri hiši?

Velblodni cekini so namreč taki, ki imajo na eni strani podobo velbloda. Ti cekini so pa tako redki, da sam cesar nima nobenega v svojih zakladih. Kdor pa ima tak cekin, je vesel, kajti v tem denarji je velika moč. Kmet je odgovoril na moje vprašanje, da tacega (velblodovega) cekina nima in da ga še nikoli ni videl. Med tem pa se spomnim, da je moja učenica meni dala pri odhodu dva taka cekina. Vzajem ju toraj iz svoje torbe in ju položim na žrjavico, katero je služabnik v ponvi prinesel. Potem ukažem, naj mi pripeljejo tisto kamelo in tistega mladega velbloda, ki sta bila tako prijazna proti nam, posebno proti gospodarju. Ko prideta, vzajem oba cekina iz žrjavice in ju vržem v vodo.

Zdaj se je na cekinih velblodova podoba spremenila v človeško podobo. S to vodo sem poškropila staro in mlado kamelo in govorila pri tem Abrahamove besede: „Kirtuuna suret ol barak elohä“ t. j. „povrni se v podobo, kakor te je Bog ustvaril.“

Pet sto in sedma noč.

Komaj te besede spregovorim, kar se postavita kamela in nje mladič na zadnje noge, dlaka pade od nju, sprednje noge se spremenijo v roke in živinska glava v človeško glavo. Bila je kmetova žena in njegov sin, ki sta bila oba v to podobo zakleta po hudobni teti, zdaj pa od mene rešena. Oba, mati in sin, skočila sta k staremu kmetu in ga začela objemati. Bil je tako začuden, da dolgo časa ni mogel nič spregovoriti. S časoma pa je svoje ljudi vendar spoznal. Zdaj še le je kmetica zapazila, da je čisto naga, in ko naji s princezinja ugleda, zbežala je v hišo. Kmet je šel za njo in jej poiškal obleke. Tudi mali fantiček je dobil še svojo staro obleko v hiši, kajti oče je to shranil v spomin. Ne more se povedati, kako srečna in hvaležna sta bila kmetica in nje sin. Kmetica je meni rekla: „Žlahtni gospod! Kako hočem nasproti vam pokazati svojo hvaležnost? Ko bi bila najbogatejša kraljica, vendar vaše dobrote nikakor ne morem poplačati!“

Jaz rečem na to: „Le mirni bodite, gospa! Vaš mož je najidva skozi osem dni tako lepo pogostil in nama tako skrbno stregel, da sva obilno poplačana za majhno uslugo, katero sem jaz brez truda storiti zamogla. Vendar, za nekaj vas prosim: povejte mi, kako in kedaj ste bili tako nesrečni, da ste človeško

podobo zamenili za velblodovo, kdo je bil tisti hudobni človek, ki vas je tako zaklel? Kajti mene je moja učenica sicer toliko naučila, da znam zaklete ljudi spoznati in rešiti; kako so pa zakleti bili, tega ne razumem, za to sem še premalo učena.“

„Dobro,“ reče kmetica; „saj to vse moram tako tudi svojemu možu povedati, toraj gre vse ob enem, ako me tudi vsi poslušate.“ Kmet, Hamanska princezinja in jaz se toraj vsedemo okoli kmetice, katera je začela praviti tako:

Historija, ki jo kmetica pripoveduje.

„Vedeti morate, da sve bili dve sestri. Ko so nama stariši pomrli, delili sve si med seboj njihovo premoženje. Jaz sem si kupila kmetijo, živine in hišo ter začela gospodariti. Moja sestra bila pa je bolj vroče krvi in rekla je proti meni: „Kako si ti neumna, da se hočeš s kmetijo ukvarjati! Noč in dan boš delala, skrbela in trpela kakor črna živina, nazadnje pa naj pride kaka toča, kak ogenj, kaka povodenj, ali naj pridejo tatovi, pa je dobiček celega leta šel rakom žvižgat in ti boš bolj revna ko prej. Veliko bolj prijetno je, po svetu potovati in prodajati. Pri tem se nič ne trpi, človek pride po svetu, vidi to in uno, se kratkočasi, dobro živi, zraven pa še pri kupčiji velike dobičke dela. To bom storila. Videla bom dosti sveta, in upam, da bom prišla nazaj bolj zvedena in bolj bogata, kakor sem zdaj.“

Jaz sem začela svojo sestro svariti, naj tega nikar ne stori, ker po svetu hoditi je nevarna reč, posebno za slabo žensko, kajti hudobnih ljudi se ne

manjka nikjer. Vendar moje besede so bile bob ob steno, še zamerila sem se pri njej s tem, da sem jej z lepa odgovarjala, naj tega ne stori.

„Če si možki po svetu upa,“ je rekla, „zakaj pa ženska ne? Ali mar me ženske nemamo toliko srčnosti? Ali mar me nemamo toliko pameti in prebrisane glave? Voda, ki zmirom na miru stoji, začne gnjiti, tako tudi človek, če se nikamor ne gane! — Ko bi lev v svojem brlogu ostal, moral bi od lakote poginiti. — Žlahtna cvetica alova nema v svojem kraju nobene vrednosti, v tujih deželah jo pa visoko cenijo! — Pojdi še ti z menoj, boš videla, kako bo prijetno! Vsak dan bove kaj novega videli! Prijatlov in prijateljic se ne bo manjkalo!“

Vse to in še veliko družega je sestra povedala, pa mene s tem ni ganila; nasprotno sem jo na vso moč svarila, naj se take poti nikar ne podstopi. Rekla sem jej: „Ostani na domu. Tukaj živiš v miru in zaževoljnosti brez vsake nevarnosti. Ti se boš na našem domu omožila, jaz kot mlajša hči pa se ti moram unakniti, zato sem že drugo kmetijo kupila, kjer bom jaz gospodinja.“

„To vse ni nič,“ reče sestra; „kaj misliš, da bom jaz kmeta jemala, kjer je treba zmirom delati! Mar si izberem v mestu kakega žlahtnega gospoda, pri katerem bom samo jedla, pila in se kratkočasila! Ali misliš, da ga ne dobim s tem premoženjem? Ali sem mar pregrda? Pojdi no, ti nemaš nič srčnosti!“ Po takih pogovorih je sestra ostala pri svojih mislih, jaz pa pri svojih. Nakupila si je veliko blaga in velblodov, katerim je blago naložila; potem se je preoblekla v možko obleko in se podala po kupčijah v daljni svet. Prišla je srečno v Ale-

ksandrijo, kjer je en del svojega blaga prodala. Od tod je šla v Kajiro in tam je prodala še to kar je ostalo od blaga, in sicer z velikim dobičkom.

Kajira je veliko mesto v egiptovski deželi. Tam se lahko prijetno živi, če ima človek denar, in tega je moja sestra imela v obilnosti. Najela si je toraj hišo in živela dobro, razkošno in razuzdano. V njeni hiši se je zbiral ves mladi, bogati svet Kajirski. Vse je hvalilo njeno lepoto in gostoljubnost. Vsak dan se je tam plesalo, pelo, igralo, jedlo in pilo. Večino vseh stroškov jemala je moja sestra na svoje rame. Med tem se je moja sestra zaljubila v sina nekega imenitnega egiptovskega velikaša. Ta mladenič je imel tudi dopadenje nad mojo bogato in lepo sestro, ki se je znala tako sukati med svetom; zato je sestro vedno obiskoval in jej obljubil, da jo vzame za ženo. Za to je bil tudi že skrajni čas, kajti, ako bi bila sestra še en čas tako delala in zapravljala, kmalo bi jej bili pojedli njene krajcarje.

Tistega velikaša sin je res imel pošteno misel, mojo sestro vzeti, toda njegov oče je bil prekanjen lisjak. Vabil je mojo sestro v svojo hišo in jo vabil k igri, kakor je pri takih navada. Igralo se je za visok denar in moja sestra je zmirom zgubivala. Strašno jo je že skrbelo, kaj bo, če vse zaigra; pa po drugi strani jo je bilo zopet sram spoznati dati, da je že tako na koncu. Tolažila se je pa tudi s tem, češ „saj me bo sin vzal, potem ne potrebujem več denarja.“ Stari velikaš pa je imel s sinom vse druge namene, taki pritepeni tuji ženski, ki je nihče ne pozna, ga ni hotel dati. Pač pa so se mu dopadali denarji moje sestre, dokler jih je kaj imela. Zatoraj jo je zmirom k igri vabil. In ko jej necega

dne denarja zmanjka, in ko ona naravnost blekne: „Zdaj sem vam dala že ves moj denar, zdaj povejte enkrat, kako je s poroko? Kako dolgo me mislite še za nos voditi?“ Prepovedal jej je stari lisjak svojo hišo enkrat za vselej! Tudi njegov sin se ni dalje brigal za mojo sestro; kajti bil je spriden mestni otrok, prava podoba svojega zvitega očeta, le malo bolj neumen.

Tako je prišla moja uboga sestra v Kajiri ob vse premoženje, in od tistih prijatlov in prijatic, ki jih je prej v svoji hiši mastila in gostila, je zdaj nobeden ni hotel več poznati, nobeden jej pomagati. Od hiše do hiše morala si je kruha prositi, da je slednjič priromala na svoj dom vsa raztrgana in tako shujšana, da je nisem več spoznala. Še le potem, ko mi je svoje ime povedala, podala sem jej roko in se začela jokati nad njeno nesrečo. Šla sem po svojo najlepšo obleko in jo njej dala; postregla sem jej z vsem, kar sem imela.

Pa nehvaležna sestra mi ni vedela za to nobene hvale. Kar tresla se je od jeze, ko je zvedela, da sem jaz vzela našega soseda, mojega sedanjega moža, katerega je tudi ona nekdam rada videla. Če bi bila ona doma ostala in meni povedalà, da tega moža želi imeti, jaz bi ga jej bila rada odstopila. Ker je pa pred svojim odhodom zmirom le povdarjala, da kmeta ne vzame, nisem mislila, da si bo kdaj še želela našega soseda in sem ga vzela. Tako sem si tedaj čisto po nedolžnem nakopala njeno sovraštvo na glavo. Vendar pa njene jeze nisem hotela videti, akoravno je skor skrivati ni mogla, bila sem jej zmirom prijazna, kar se je dalo. Tudi moj mož je bil prijazen ž njo in jej tako govoril: „Ljuba sva-

kinja! zdaj si že skusila svet, kakošen je; nikamor več ne hodi, ampak ostani pri nas! Saj imamo vsega zadosti, in če se boš hotela možit, ti bomo z blagom in svetom pomagali, da boš bolj srečna, kakor si bila do zdaj.“

Vendar pa se ni dala potolažiti. Moja sreča jej je bila hud trn v peti, ni se mogla videti v naši hiši v moji bližini. Že čez nekaj dni je naji prosila, naj jej posodiva nekaj denarjev, da pojde po svetu in da nama denar povrne, kedar nazaj pride. Čeravno nisva dosti upanja imela, da bi ona kaj denarja nazaj prinesla, vendar sva jej dala, kolikor je želela, da ne bi mogla reči, da jej ne postrežemo, kakor se sestri spodobi.

Moj mož jej je odgovarjal; ker si pa ni pustila nič svetovati, pustili smo jo odpotovati.

Pet sto in osma noč.

Nama z možem se je še precej dobro obračalo pri živini in na polji. Moja sestra se pa nič ni mogla s srečo pohvaliti. Dve leti se je okoli klatila po Perziji, po Tartariji, v Kašmiru in sosednih deželah. Bohora je bila takrat v teh krajih najbolj imenitno mesto za kupčijo. Trgovci iz vseh dežel so tje prihajali. Moja sestra se je podala tje, pa med potjo so jo napadli roparji in jej pobrali vse blago. Še dobro, da so jo pri življenju pustili! — Brez vsega je reva prišla v Bohoro. Tam na ulicah jo sreča stara ženska in jo praša: „No, vi tuja gospa, zakaj ste pa tako žalostna in objokana?“ „Kaj ne bom žalostna,“ reče moja sestra, „ko so mi roparji vse vzeli, kar sem imela; zdaj pa kot tujka

in brez denarja v tem mestu še prenočišča in jesti ne bom dobila!“

„Vi ste res usmiljenja vredni,“ reče starka, „pojdite toraj zmenoj, za silo vam hočem že postreči.“

Res je ta starka mojo sestro seboj peljala in jej dajala jesti in ležišče. Čez nekaj dni je hotela sestra zopet odriniti, pa starka je ni pustila naprej in jo silila, da je še ostala. Ko je moja sestra še to povedala, kako je po Egiptu potovala, imela je starka še več zaupanja do nje. Bila pa je ta starka čarodejka ali copernica, in ponudila se je moji sestri, da hoče tudi njo učiti vseh copernij. Moja sestra je bila tega vesela, kajti od mladih nog že je koprnela po nenavadnih rečeh. Tako se je moja sestra res nekaj naučila od te copernice. Pa hudobni ljudje niso dolgo prijatli med seboj, tudi te dve copernici ste se sprli med seboj in si zakleli večno sovražtvo še na dno pekla; in res pravijo, da se copernice še na onem svetu sovražijo. Takó tedaj se je moja sestra ločila od stare copernice. Njene umetnosti in copernije jej niso nič pomagale. Toliko je znala, da je zamogla ljudem škodovati, toliko pa ne, da bisama sebi pridobila kak denar ali kako moč in veljavo. V revščini je živela pa storila je ljudem veliko hudega, če se jej je kdo zameril. Nazadnje je sklenila, da hoče še nad menoj svojo moč poskusiti in svojo jezo ohladiti

V revni obleki in upadlega lica prilezla je na moj dom. Jaz sem jej z vsem postregla, pa ona se je le čmerno držala nasproti meni in mi ni privoščila dobre besede. Ko sem jo hotela objeti, porinila me je nazaj.

Jaz pa sem mislila, da je zato tako nevoljna, ker ni imela sreče na svetu. Zato jej nisem nič

zamerila ampak jej govorila s prijazno besedo: „Ljuba sestra,“ sem rekla, „kaj boš žalovala? Saj si pri nas z vsem preskrbljena! O zakaj nisi ubogala mojega moža, ko te je prosil, da nikar ne hodi po svetu!“

„Zakaj mi to očitaš!“ reče sestra jezno; „menda že komaj čakaš, da bi me mogla spet iz hiše pregnati? Jaz ti bom pa kmalo pokazala, da nisem šla zastonj po svetu in da sem se marsičesa naučila, kar drugi ljudje ne znajo:

Vendar pa z vsemi copernijami ni nič zaslužila; jaz sem jej morala zmirom denar dajati. Enkrat je hotela od mene precej veliko denarja. „Jaz sem jej rekla, da si toliko ne upam dati, da nebi moj mož za to vedel. „Pa saj ne potrebuješ toliko denarja,“ sem jej rekla, „saj imaš hrano in obleko pri nas, kaj družega še želiš?“ Na to me ona vsa razkačena zmirjati začne, da sem jaz še preneumna, da bi njo podučevala, da ona ni mali otrok, kateremu se ne sme denar v roke dati itd. Tako sve se dobro sprli, in ker tudi jaz kot hišna gospodinja od te pritepenke nisem hotela vsake grobosti prezreti, narastel je najin prepir tako, da je ona vsa besna vzela nekaj vode v ponvi, vrgla v vodo neki prah, ki ga je v žepu imela, govorila nad to vodo neke čudne besede in potem ž njo oškropila mene in mojega sinčka. Pri tej priči spremenila sva se oba v velblode, in v tej podobi sva ostala tako dolgo, dokler naji niste vi rešili, žlahtni gospod. Zaprli so naji v hlev med živino; družega ne vem potem več povedati, ker sem le redko kdaj prišla med ljudi.“

„Zdaj bom pa jaz nekaj povedal,“ ogласi se kmet.

Pet sto in deveta noč.

„Zelo sem se začudil,“ pravil je kmet, „ko domu pridem, pa ne najdem ne žene ne sina. Moja svakinja pa mi je začela praviti in tožiti: „Ta čas, ko si ti za več dni v mesto šel, prišla je huda nesreča nad našo hišo. Znano ti je, da letos tu okoli koze razsajajo. Tudi tvoja žena in tvoj sin sta jih dobila in na nagloma umrla. Meni je tako dolg čas po sestri in njenem ljubem sinčku, da mi ni tukaj ostati, šla bom spet po svetu.“ — Tako je govorila moja lažnjiva in hudobna svakinja. Jaz sem jej prigovarjal, naj pri meni ostane; pa vse je bilo zastonj. Toraj sem jej dal nekaj denarjev in šla je naprej, ter je ni bilo več od nikoder nazaj, nič ne vem, kodi se vlačí.“

„Jaz pa vem, da ni daleč od tukaj,“ rečem jaz, „in če bi zopet prišla vas nadlegovat ali vam škodo delat, vzemite tukaj ta velblodni cekin kot pomoček zoper njo. Z njegovo močjo jo zamorete zakleti v katero koli žival, kakor je ona z vami naredila.“

Gospodinja pa cekina ni hotela vzeti in je rekla: „Hvala lepa! Jaz nimam tega srca, da bi svoji sestri kaj takega storiti zamogla. Saj jo bo Bog kaznoval za njene grehe, meni se ne spodobi, da bi se nad njo maščevala.“

Med temi pogovori nagnil se je dan in jaz sem kmetu govorila, da je prišel za naji čas, da odrineva. Kmet pa me je začel prositi in mi prigovarjati, naj še ostaneva, in govoril je tako: „Ko sem danes privolil v to, da me zapustite, pač nisem še vedel, da mi boste pred svojim odhodom še toliko dobroto storili in mojo ženo z otrokom iz zakletve rešili.

Zdaj smo pa tako srečni in veseli, kakor še nikoli poprej, in kako bi se zamogli prav veseliti brez vas, kateremu se imamo za to srečo zahvaliti! Zato vas lepo prosim, da še en čas pri nas ostanete!“

Kmetica se je začela jokati in nje sinček začel naji je za kolena objemati in nazaj vleči. Tako sve morale še ostati. Mojo tovaršico, Hamansko princezinjo, je se ve da tudi vleklo domu k očetu, vendar na mojo besedo je privolila še en dan ostati.

Lahko si je misliti, da smo bili dobre volje in da je kmet vse storil, da bi nas razveselil. Naredil je veliko gostijo, povabil svoje sosede in jim vse razložil, kako se je zgodilo. V kuhinji se je peklo in cvrlo ter zmirom na mizo nosilo, da se je kar šibila. Vina je nanosil kmet na mizo iz najboljših vrst. Peli so, plesali, govorili, godli in se razveseljevali, kar so le mogli. Poljubovali so kmetico, katero so bili že za mrtvo šteli, in mene so hodili začudeno gledat, ko so zvedeli, da sem jo jaz iz zakletve rešila.

Drugi dan pa sve s princezinjo odšli, kolikor tudi so nam branili. Šli sve proti Hamanski deželi, kjer je bila princezinja doma. Bolj ko sve se bližali mestu, bolj vesela je bila. Prašala me je, kje sem jaz doma in če imam starše še žive. Ko sem odgovorila, je rekla: „Moj oče bodo poslali po vašega očeta in vašo mater in potem bomo vsi skupaj srečno živeli. Moj oče vas bodo zelo ljubili in v časti imeli, ko bodo zvedeli, da ste mi vi rešili čast in življenje. Našega dvora pa ne smete nikoli več zapustiti, vi morate pri nas ostati.“

„Prav za gotovo vam tega ne morem obljubiti,“ rečem jaz; „bomo že videli! Kakor bo Bog naredil, tako bo pa prav.“

Po dolgem potovanji prišli sve do velike reke. Tam je stalo veliko šotorov. Spoznali sve takoj, da so to lovci iz mesta, ki so se utaborili. Na nagloma pride nama pet lovcev na konjih naproti. Ti naji prašajo, od kodi da prideve. Midve, se ve da obé v možki obleki, odgovorili sve, da greve v Haman. Moja tovaršica je prašala, kaj je novega v deželi in čigavi so ti šotori? Lovci so odgovorili: „To so šotori kralja samega, ki tukaj zverino lovi. Odkar mu je neki ničvredni hlapec vzel princezinjo in jo odpeljal kdo vé kam, ne najde kralj miru ne pokoja ter se vedri in skrbi preganja s tem, da zmirom na lov hodi. Če bi vidva kaj vedela povedati od zgubljene princezinje, potem vem, da vaji bo kralj z največim veseljem sprejel.“

Hamanska princezinja je odgovorila namesto mene: „Midva nemava nič posebnega povedati, pa utrujena sva po dolgi poti, zato vas prosiva, da naji vzamete pod šotore in nama daste kaj jesti, kakor je v tej deželi navada, da se tujcem postreže.“

Glavar od lovcev reče na to: „Ne bom vama samo gostoljubno postregel, ampak predstavil vaji bom tudi kralju. On se bo gotovo razvedril nad tem, če mu povesta, kodi sta hodila in kaj sta vse doživela. Prosim vaji, pojdita z menoj!“

To rekši naji pelje v kraljev šotor. Bil je to eden od prvih kraljevih dvornikov. Stopil je h kralju v šotor in mu rekel: „Veličanstvo, tukaj sta dva mlada popotnika lepega obnašanja; videti sta trudna; morda se bodete zabavali v njihovi družbi.“

„Naj le pristopita k meni,“ reče kralj, „morda kaj vesta o moji nesrečni hčeri.“

Peljali so naji tedaj pred kralja. Ko sve se spodobno poklonili, rekel je nama sestí. Hamanski kralj je mož velike, lepe postave. Na obrazu se mu je brala globoka žalost in solza se mu je utrníla iz očesa, ko je naji pogledal.

„Oh, ljubi moj,“ rekel je proti moji tovaršici, „ko bi vi ne imeli možke obleke, pogledal bi vas za svojo hčer, tako ste jej podobni. Ali niste nič slišali o njej?“

Midve sve rekli, da do zdaj še nisve nič slišali, pa da hočeve zanaprej na najinem potovanji bolj skrbno popraševati po njej.

„Ali imata še dolgo pot in kam, če se sme prašati?“ reče kralj.

„Midva potujeva le tako za kratek čas,“ reče moja tovaršica.

„Čemu hočete potem naprej?“ reče kralj, „saj lahko pri meni ostaneta. Dva tako brhka in pametna mladenča sta vredna biti v kraljevi službi.“

Namesto odgovora sve se obe priklonili.

Med tem pa je kralj zmirom bolj vesel postajal, kakor bi mu nekaj pravilo, da ima svojo hčer pred seboj. Mene je to in ono izpraševal, svoje oči je imel pa vedno le na mojo tovaršico uprte. Pri kosilu sve se morali vsesti poleg kralja, ena na desni, druga na levi strani. Naš pogovor je bil živahen. „Meni se skor zdi,“ rekel je nazadnje kralj, „da sta vidva dva preoblečena princa!“

Jaz odgovorim: „Gospod, midva sva le vaša nevredna služabnika.“

Zvečer naji je peljal en uradnik v poseben šotor, kjer je bila nova obleka in frišno perilo za naji pripravljeno. Prašala sem princezinjo, zakaj se svojemu

očetu ni dala spoznati? Rekla je, da se boji, da bi mu prehitro veselje škodovalo, zato ga hoče na to še prej pripraviti.

Pet sto in deseta noč.

Drugo jutro naji je tisti uradnik zopet h kralju peljal. Tam smo pili kavo. Potem je kralj napravil velik lov, katerega sve se, se ve da tudi midve udeležili. Jaz sem bila v tem podučena, toraj sem postrelila še precej divjaščine, moja tovaršica pa nič, ker tega ni bila vajena. Toraj sem jej jaz dala nekoliko svoje divjaščine, da je imela kaj pokazati. Pri kosilu sve bili zopet pri kralju, kateri pa še nič ni čutil, da sve le preoblečeni. Popoldne smo šli vsi skupaj v mesto.

Ko je kraljica na kralju poznala, da je nekaj bolj vesel, prašala ga je, če je kaj zvedel od princezinje?

Kralj je odgovoril nekako otožno: „Od princezinje nisem nič zvedel; pa pripeljali so pred mene dva mladenča, ki sta tako lepa in modra, da ju je veselje pogledati. Posebno eden je naši princezinji tako podoben, kakor krajcar krajcarju.“

Kraljica je zdaj šla oba tujca od daleč ogledovat in tudi njej se je zdelo, da je eden od nju izgubljeni princezinji močno podoben.

Pri kosilu, ko je spet princezinja na kraljevi strani sedela, prijel jo je kralj za roko in rekel: „Zakaj ne sedi moja hči zraven mene, kakor vi zraven mene sedite! Kdaj bom neki kaj zvedel o njej?!“ Pri teh besedah postale so mu oči solzne. Princezinja ga vpraša: „Kaj bi pa dali tistemu, ki

vam hčer zdravo nazaj pripelje?“ „Pol kraljestva bi mu dal!“ reče kralj, „in še moje hčer po vrhu, ako bi ga ona hotela vzeti.“

„Ali bi vi spoznali svojo hčer, ako bi jo zopet videli?“ praša princezinja dalje. Ob enem je snela klobuk raz glave, da so se njeni dolgi, črni lasje kar vlili doli čez hrbet. — Kralj se je zavzel, jo brž spoznal in jo srčno objel z besedami: „Moja hči, moja preljuba hči!“

Tudi kraljica je priletela in začela princezinjo objemati in poljubovati. Drugi ljudje okoli mize pa so začudeni gledali in dolgo niso mogli razumeti, kaj to pomeni. Ko se je pa po celem mestu zvedelo, da je izgubljena princezinja zopet najdena, bilo je vse ljudstvo veselo. Kralj je brž ukazal napraviti veliko veselico za vso deželo. Ko je princezinja svojim staršem povedala, da sem jo jaz rešila iz krempļjev hudobneža, in kako se je to zgodilo, niso vedeli, kako bi mene bolje počastili, kako se mi zahvalili. Kralj je rekel proti princezinji: „Najlepši zahvala bo, ako vzameš tega gospoda za moža.“ Princezinja je že komaj čakala na to besedo, kajti bila je v mene vsa zaljubljena, ker je še zmirom mislila, da sem možki.

Za mene je bila to strašno sitna reč. Kajti odreči in kralja razžaliti nisem mogla; to me je bilo pa tudi sram povedati, da nisem možki, ampak le ženska. Zato sem prosila, naj se mi dá nekaj dni odloga.

Pet sto in enajsta noč.

Živel je še tisti princ, kateri je bil svoje dni princezinji za moža odločen. Povedali smo, kako je

takrat hudo ranjen obležal, ko je hotel princezinjo rešiti iz rok hudobnega zamorca. Našli so pozneje vsega v krvi tam ležati, prenesli ga v mesto, zavezali mu rane, in s skrbno postrežbo se je posrečilo, ohraniti ga pri življenji. Ko je ta princ zdaj zvedel, da se je lepa Hamanska princezinja zopet našla, prihitel je na Hamanski dvor, poklonil se princezinji in njenim staršem ter vnovič prosil za njeno roko, ter se skliceval na rane, katere je zavoljo nje prejel na životu. Princezinja pa o njem ni hotela nič vedeti, ker je bila v mene strastno zaljubljena. Sam kralj je princu srce podiral in govoril za mene rekoč: „To je že res, dragi princ, da smo bili zmirom prijatli in da vas spoštujemo. Tudi je res, da ste veliko trpeli zavoljo moje hčere. Vendar pa je vi niste zamogli rešiti iz rok hudobneža; ta le mladenič pa, naj bo kdor koli hoče, rešil je njeno čast in življenje. Zato se po vseh postavah spodobi, da jo on dobi za ženo.“ Ko je princ videl, da nič ne opravi, začel se je milo jokati in milo se je ozrl na mene, naj bi mu jaz pomagala, naj bi svojo pravico odstopila. Zdaj sem videla, da se dalje zatajevati ne smem. Povedala sem kralju, kraljici, princezinji in vsem zbranim, da nisem možki, ampak ženska, da sem le zavolj večje varnosti oblekla možko obleko. V dokaz resnice snela sem svoje pokrivalo z glave in pokazala svoje košate, dolge lase. Tudi prsi sem razgrnila, ker princezinja mi prej ni hotela vrjeti. Vsi so stali začudeni. Princezinja je bila žalostna, oni princ pa, ženin njen, je bil silno vesel. Zdaj ni bilo nobene zapreke več za njega. Jaz sama sem princezinjo prosila, naj ga vzame, in to je slednjič tudi storila. Z menoj pa je sklenila prisrčno prija-

teljstvo. Poroka in svatba princezinje s tistim princem godila se je na slovesen način. Vse je bilo veselo. Še bolj pa, ko ženina, častili so mene, in od ust do ust je šla govorica, kako je neka tuja ženska rešila princezinjo, kako jo je v možki obleki pripeljala na dvor in kako sploh zna jezdariti, zverino loviti, streljati in se s pšicami in mečem vojskovati, kakor vsak junak. Ljudje so me hodili neprenehoma gledat, tako da so mi postali že nadležni.

Pet sto in dvanajsta noč.

Po ženitovanji nisem hotela dalje ostati, ampak namenila sem se v Bagdad, da bi tam našla mojo učenico, kakor sve se bili zgovorili. Princezinja je bila še vedno s celim srcem na mene navezana, ker ni mogla pozabiti, kako sem jo rešila. Zato je skoraj znoreti hotela, ko je slišala, da se proč odpravljam. Potolažila sem jo nekoliko s tem, da sem jej obljubila, da jo kmalo spet obiščem. Kralj mi je dal tri konje in dva hlapca, da so me spremili proti Bagdadu. Se ve da me je z vsem potrebnim preskrbel. Jahali smo celi dan, da smo bili že vsi trudni. Na večer se vležemo na trato, da bi podremali in si tako počili za prihodnji dan. Proti jutru čutim, da me nekaj trese. Ko se zbudim, zapazim, da stoje okoli nas roparji. Moja dva hlapca so bili že zvezali in zdaj so tudi mene. Blago in orožje so nam vse pobrali, ko smo še spali. Moja dva hlapca so tirali potem seboj. Meni je pa en ropar hotel glavo odsekati in rekel je svojemu glavarju: „Ženska ne bo mogla zadosti hitre z nami storiti težavno pot; mar jo koj umorim!“ — „Ti bedak ti,“

se oglasi glavar, „za tako lepo žensko bomo več skupili, če jo prodamo, ko za oba hlapca.“ Na to me je vzela k sebi na konja in dirjali smo naprej.

Ti roparji bili so Kurdi, divje, roparsko ljudstvo. Peljali so me v svoje hribe in me tam zaprto držali, dokler niso prišli trgovci iz Alepe, kateri so imeli navado, da so od Kurdov kupovali nakradeno in priplenjeno blago. Eden od teh trgovcev kupil je tudi mene. Srečno sem se štela, ko sem bila Kurdov rešena.

Ta Alepski trgovec me je za visoko ceno zopet prodal tistemu trgovcu, ki me je semkaj na vaš kraljevi dvor pripeljal. Ta mož je res lepo delal z menoj in mi z vsem postregel, pa le zato, da bi ostala lepa in da bi me drago prodal. Tako, veličastvo, prišla sem vam v roke, zdaj pa sami razsodite, ali smete z menoj ravnati kakor z deklo, ali me morate spoštovati kot princezljno.“

Kralj Vratislav je bil ves ginjen tako po lepoti princezinje Amine, kakor po njeni čudni pripovedi. Prosil jo je za zamero, ker je ni poznal, in jej obljubil, da jo hoče spoštovati po njenem stanu. Vedel se je princezinji Amini v kratkem času tako prikupiti, da mu ni odrekla, ko jo je prosil za njeno roko. Ženitovanje se je vršilo z veliko slovesnostjo in ljudskimi veselicami.

Tudi na dom princezinje Amine, v divjo Tatro, dal je indiški kralj poročilo o tej poroki. Tudi tam so se razveselili zvedeti, da je princezinja Amina še živa in da je dobila tako imenitnega kralja za moža.

Kralj Vratislav in kraljica Amina sta potem srečno vladala do konca svojih dni.

Ker je bilo še temno, začela je Lunica hitro praviti drugo historijo, namreč o princu Sokoloviču in o Vili Bisernici.

Historija o princu Sokoloviču in o Vili Bisernici.

Silnorok bil je eden najhrabrejših in najmogočnejših knezov stare Arabije. Bil je s prva poglavar rodu Benelovcev ali natanko Benuhelalcev, pozneje pa je pridružil pod svojo oblast še šest in šestdeset drugih rodov. Tisoč groznih, nevstrašljivih vitezov je imel zmirom okoli sebe pri roki, tako da je bil strah sosednim kraljem. Vse mu je šlo po sreči, le to mu je življenje grenilo, da ni imel nič otrok.

Enkrat pa je slišal po noči neki glas, ki mu je povedal, da bo njegova že precej stara žena porodila. Res je čez nekaj mesecev potem zapazil, da mu je žena noseča.

O svojem času porodila je kraljica lepega sinka, in oče mu je dal ime „Sokolovič“. Mati kraljica je bila otroka tako vesela, da ga ni zaupala dojki, ampak dve polni leti dojila ga je z lastnim svojim mlekom.

Kralj pa je imel s sinom tako veselje, da ni vrjeti. Komaj je otrok nekoliko dorastel, poiskal mu je učenika, kateri se mu je najboljši zdel, ter mu naročil, naj fanta izuči v vseh vednostih. Sokolovič se je zelo hitro učil. Komaj sedem let star, znal je že pisati in brati, krščanski nauk, računstvo, zgodovino svoje dežele in več drugih vednost.

Kralj Silnorok je velikaše skup sklical, da bi videli, koliko se je princ že naučil. Vsi so se čudili nad bistrim umom tega otroka, kajti znal je celo že pesmice delati. Vsak je rekel, da ni videl še otroka pri tej starosti, da bi bil toliko znal.

Kralj je bil tako vesel svojega sina, da je poklical njegovega učenika, ga pred vsemi pohvalil, mu podaril štiri z zlatom obložene velblode in ga postavil za vojvodo enemu od šest in šestdeseterih rodov, ki so bili Silnoroku podložni. Kralj je še dostavil, da je z vsem tem učenika še premalo plačal.

Toliko bolj so se vsi čudili, ko je učenik vse te darove odbil. Storil pa je to z besedami: „Slavna gospôda, čas je prišel, da se vam odkrijem. Slavni kralj, ne misli, da imaš človeka pred seboj in da me boš razveselil z denarjem ali s častmi, katere mi ponujaš. Vse to mene ne mika, kajti jaz sem duh. Ko si ti zbiral učenika za svojega sina, dobil sem skrivno povelje, naj se podam na tvoj dvor, naj se ponudim za učenika tvojemu sinu in naj ga potem vrlo dobro izučim. To sem tudi storil in tako je moja služba pri tebi končana.“

Kralj Silnorok začel se je zdaj ves preplašen duhu zahvaljevati, da je princa tako dobro izučil. Duh pa je govoril še to:

„Gospod, težko se ločim od svojega učenca, kajti znano mi je, da ga čakajo velike nevarnosti.“

To rekši je duh princa Sokoloviča še enkrat objel, potem na glas zakričal in zginil z jokajočim glasom.

Tudi princ Sokolovič se je začel na ves glas jokati in ves obupan po hiši letati, ko je zgubil svojega dobrega učenika. Ko se otrok le ni dal potolažiti,

prikazal se mu je njegov učenik še enkrat in mu to govoril: „Zdaj si se izučil v pisariji, zdaj pa boš dobil družega učenika, ki te bo navadil orožje sukati in se vojskovati. Na to se pripravljaj in nikar ne žaluj.“

Princ Sokolovič je imel že po svojih starših junaško srce v prsih, zato se je na te besede utolažil. Da se bo začel vaditi v orožji, to ga je veselilo. „Dobro!“ je rekel; „duh hoče, naj se vadim v orožji; to bom storil in postal junak, da bo celi svet o meni govoril.“

Ta junaški ogenj videti na svojem sinu, napolnilo je kralja Silnoroka z velikim veseljem. Takoj je sklenil, da hoče za sina izbrati najboljšega borilca, da ga bo izuril v orožji. Zaupal je v Boga, da mu bo takega učenika za princa poslal, kakor prvokrat za pisarijo.

Ko je kralj razglasil, da išče učenika, ki bo princa Sokoloviča v orožji uril, ponudilo se mu je za to častno službo precej mnogo slavnih in hrabrih vitezov. Med nje pa je stopil tudi neki tujec ter se princu ponudil za učenika. Imel je konja tako lepega, da ga Arabija še ni videla. Njegov železni oklep je bil tako močno in lepo delan, kakor bi bil izkovan od samega kralja Davida. Njegov kamniti bat je bil tako težak, da so ga štirdeseteri možje komaj nesli. Njegova sablja je bila kovana v deželi Indiji; njegovo kopje pa je bilo še od slavnega kovača Samêrja. Skočil je s konja, se poklonil kralju in mu tako govoril: „Prišel sem k vam, da izučim vašega sina, princa Sokoloviča, v orožji. Ako se hočete prepričati, ali sem uren v orožji ali ne, ponudim se vsakemu na dvoboj. Če je le eden v deželi, ki me premaga, potem hočem odstopiti.“

Kralju so se te besede dopadle. Vitezi so sicer odmajevali, kralj pa je odločil in ukazal, da se mora eden od vitezov s tujim učenikom poskusiti v orožji. Vprašanje je bilo samo še, kdo naj to stori. Vitezi so rekli: „Najmočnejši in najhrabrejši vitez v deželi je kralj Silnorok sam. On se naj tedaj poskusi s tujcem!“

Tako se je tudi zgodilo. Kralj se je oborožil, se vsedel na konja in šel tujcu naproti. Veliko ljudi je stalo okoli borišča, da bi videli, kakšen konec bo to vzelo. Najprvo sta si zlomila kopje, potem sta se začela z meči obdelovati; padlo je po obeh na stotine udarcev, pa oba sta imela tako trdne oklepe, da si drug drugemu nista nič mogla.

Ker se je kralj zadosti prepričal, kako urnega in hrabrega borilca ima pred seboj, rekel mu je nehati, in peljal ga je s častjo pred zbrane viteze in jim rekel: „Ta mož bo učil mojega sina.“

Pet sto in trinajsta noč.

Tuji vitez je prosil kralja za zamero, da se je predrznil, boriti se ž njim, in je rekel, da je to storil le zato, da bi postal učenik mladega princa.

Med tem je kralj mlademu princu namignil, ta je pritekel, podal tujemu vitezmu roko in ga prašal za imé.

Meni je imé „Temnogled,“ reče tujec.

„Vaše imé je pa nesrečno izbrano,“ reče prebrisan princ, zakaj vi nič „temno ne gledate,“ ampak prav prijazno, in jaz se vas nič ne bom bal.“

Temnogled je ljubega princa priserčno objel; očetu pa je obljubil, da hoče princa lepo izrediti in

mu vdihniti v srce srčnost in hrabrost, kakor se za princa spodobi.

Tako tedaj je dobil princ Sokolovič učenika za vaje v orožji. Tudi v tem je hitro napredoval, in kakor tudi še otrok, znal je kmalo tako dobro konja sukati in sabljo vihteti pa pušice streljati, da se je bilo res čuditi.

Ko je pa princ dorastel do mladeniških let, da so se mu prikazovale prve brke pod nosom, bil je že najhrabrejši in najurnejši vitez v kraljevi vojski, in dostikrat so to čutili sovražniki njegovega očeta. Zmagoval je povsodi in ni se vstrašil nobene nevarnosti, takó da so ga po pravici šteli za prvega junaka v Arabiji.

Ko je učenik Temnogled videl, da princ njegovih naukov več ne potrebuje, pripravljal se je za odhod. Prej ko je princa zapustil, peljal ga je še enkrat na sprehod in pri tej priliki mu je to-le govoril:

„Dragi moj Sokolovič, opozoriti te moram na to, da tebe čakajo velike nevarnosti; pa premagal jih boš, če trden ostaneš. Plačilo za tvoje zmage in tvojo stanovitnost bo lepa Vila Bisernica, kraljica duhov in ljudi na Belorskih otokih. Ona ima dva ministra, enega človeka, kateri vlada čez ljudi, družega pa duha, ki vlada čez duhove. Ona pa vlada čez duhove in ljudi v svoji deželi. Poslušaj historijo od te lepe princezinje in pomisli vedno, da ti je ona namenjena za ženo.“

S temi besedami je zbudil duh Temnogled razdovednost princa Sokoloviča, potem pa mu je začel praviti to-le historijo:

Historija o Belorskem kralju Savorju in o princezinji Vili Bisernici.

„Na Belorskih otokih v indiškem morji vladal je enkrat kralj Savor. On je bil udovec; pa od svoje prve žene ni imel nič otrok, zato ga je skrbelo, komu bo kraljestvo zapustil.

Nekega dne pa se je prikazal kralju duh in mu takó govoril: „Slavni kralj, znano mi je, kakó vas žali, da nemate otrok. Jaz imam pa lepo, mlado in bogato hčer, in če to za ženo vzamete, preverjen sem, da vajin zakon ne bo ostal brez otrok. Najslavnejši in najmogočnejši kralji so jo že snubili, pa nobenemu je nisem dal; do vas imam pa tako spoštovanje, da jo vam sam ponudim. Bodite vedno taki, kakor ste zdaj, pa bosta srečna vi in žena in tudi vajin otrok.“

Belorski kralj je bil s tem predlogom zadovoljen. Duhovi so mu pripeljali nevesto, ki je bila hči od kralja duhov v tisti deželi. Bila je res tako lepa, kakor jo je bil njen oče pohvalil. Poroka kralja s to princezinjo bila je praznik za celo deželo. Ta kraljica je kralju čez leto in dan porodila princezinjo, ktero so imenovali Vilo Bisernico, bila je pol duha, pol človeka, ljubeznjiva in lepa, kakor nobena druga. Po smrti kralja Savorja, svojega očeta, prevzela je vlado ne samo čez ljudi, ampak tudi čez duhove na Belorskih otokih, in povedali smo že, da je imela enega ministra duha za vladanje duhov, in enega človeškega za vladanje ljudi. Ta kraljica je tebi namenjena za ženo.

Ko je te besede izgovoril, zginil je vitez Temnogled pred očmi princa Sokoloviča. Princ pa je ostal sam in ves zamišljen.

Nekako otožen je stopil na vrt svojega očeta in tukaj med gostim grmovjem je zapazil lepo gospodično. Zavzel se je nad njeno lepoto, pa si ni mogel domisliti, od kod in kako bi bila ta ženska na vrt prišla. Da bi jo opazoval, skril se je za goščevje. Zdaj je zapazil štirideset lepo pisanih tice, ki so se iz zraka doli spustile k neznanej gospodični na tla. Komaj so se tice tal dotaknile, spremenile so se vse v lepe Vile, ter so se priklanjale prvej Vili, ki je v sredi med njimi stala.

Ta kraljica začela je zdaj druge Vile kregati: „Zakaj niste precej za menoj šle? Saj sem vam povedala, da grem svojega ljubega ženina princa Sokoloviča obiskat! Zakaj ne ubogate?“

„Tega nismo me krive,“ odgovarjajo Vile; „me smo letele, kar se je dalo, pa tako močnih in urnih perutnic nemamo, kakor vi; zato smo zaostale.“

Iz tega pogovora je princ Sokolovič spoznal, da ima svojo nevesto Vilo Bisernico pred seboj, o kateri mu je pravil učenik Temnogled. Rad bi bil prelepo in ljubeznjivo Bisernico objel, pa nek strah ga je držal nazaj. Vila Bisernica pa je govorila naprej: „Tukaj hočem počakati na mojega ženina. On pride večkrat v ta vrt. Da ga enkrat vidim, zapustila sem svoje kraljestvo in preletela sem pol sveta, dokler nisem sim prihitela. Nekaj mi pravi, da je on tukaj blizu mene, — ja, on se mi bliža.“

Princ Sokolovič je res stopil iz grmovja in pred Vile. Bisernica mu je šla naproti, ga srčno pozdravila in mu povedala, kako jo veseli, da vidi njega, svojega ženina.

Princ je odgovoril, da je tudi njemu znano njeno ime in stan, da ga je učenik Temnogled v tem podučil in da je on sam (princ) že vroče želel, videti izvoljeno svojo nevesto.

Na to sta si stisnila roké. V tem hipu pa se je prikazal daleč v oblakih strašansko velik tič, ki je zmirom bližej prihajal. Slednjič se je ta tič spustil v vrtu pred kraljico Vilo Bisernico na tla. Komaj pa se je tal dotaknil, spremenil se je v starega moža.

Pet sto in štirnajsta noč.

Vila Bisernica je takoj spoznala svojega ministra in ga prašala, po kaj je tako daleč za njo prišel? „Mogočna kraljica,“ govoril je minister, „lepo vas prosim, da se precej nazaj domu povrnete. Duhovi so vsi uznemirjeni, odkar so zvedeli, da vas ni doma. Oni vas hočejo videti, jaz pa se izgovarjam, da imate imenitne opravke in da se jim nemate časa kazati. Oni pa mi tega ne vrjamejo, in se bodo gotovo spuntali, če se hitro domu ne povrnete.“

Vili Bisernici je bilo hudo, tako brž zapustiti lepega princa Sokoloviča. „Dragi princ,“ mu je rekla, „ne morem vam povedati, kako težko se od vas ločim. Pa v zvezdah je zapisano, da morava oba še veliko prestati, prej ko se za zmirom zediniva in skleneva. Ohranite me v svojem srcu in ta spomin naj vam daje moč, da boste prestali vse nevarnosti, ki vas še čakajo.“

Med tem se je minister zopet spremenil v grozno velikega tiča. Vila Bisernica se mu vsede na hrbet in vzdignila sta se v zrak in odletela. Vse druge

Vile so se spremenile v drobne tičice in odletele za svojo kraljico.

Princu Sokoloviču stopile so solze v oči, ko je videl svojo ljubico odhajati po zraku. Še dolgo časa je zrl v tisto stran, kjer je zginil v daljavi velikanski tič z lepo princezinjo na hrbtu.

Med tem časom pa se je kralju Silnoroku in kraljici čudno zdelo, kaj princ Sokolovič tako dolgo na vrtu dela in zakaj ne pride h kosilu. Šla sta ga toraj na vrt iskat. Tu ga najdeta vsega otožnega in pobitega. Ločitev od Vile Bisernice mu je tako hudo déla, da je bil kar z uma.

Povedal je starišem vse, kaj se mu je primerilo in zakaj je tako žalosten. Zdaj se je tudi kralj Silnorok sam spomnil na prerokovanje prvega učenika, ki je rekel, da čakajo princa hude nevarnosti. Kralj in kraljica sta spoznala, da bodo te nesreče in nevarnosti prišle zavoljo te Vile Bisernice. Zato sta princu prigovarjala, naj na njo čisto pozabi in naj se več ne zmeni za njo. Te besede so bile pa bob ob steno. Toliko bolj je princa vleklo za svojo nevesto, njeno podobo je imel vedno pred očmi. Princ se je odločil, da pojde princezinjo Bisernico iskat. Oče Silnorok ga je lepo prosil, naj se ne podá v tako nevarnost, in obljubil mu je, da bo poslal drugih vitezov, ki pojdejo Vilo Bisernico iskat, naj on le domá ostane.

Pa hrabro srce princa Sokoloviča ni poznalo nobenih strahov, če bi mu prav s smrtjo grozili. Nič ga ni moglo odvrniti od sklepa, da pojde sam Vilo Bisernico iskat. Izprosil si je od očeta nekaj konj, nekaj velblodov in potrebnih reči ter živeža, pa nekaj hrabrih spremljevalcev, da bi šel po svetu, dokler

ne pride do Belorskih otokov k svoji nevesti. Kralj mu je dal za spremstvo dvajset vitezov v železnih oklepih. Princ sam je bil dobro oborožen. Vsi so imeli izbrane konje in bili so preskrbljeni z vsem, kar je za dolgo potovanje potrebno. Tako je princ v dobri nadi odrinil z doma in bil je tako pri volji, da je še med potjo prepeval pesmice na svojo ljubico, Vilo Bisernico.

Tisti vitezi pa, ki so princa spremljali, niso mu bili naklonjeni. Ubogali so le kralja, da so s princem šli, sicer so pa princa sovražili, ker so ga zavidali za veliko slavo in čast, ki jo je imel pri ljudeh zavolj svojih junaških del. Vse je govorilo le o princu Sokoloviču, kako je on hraber, uren, močan, moder, lep, prijazen itd. Vsi drugi arabski junaki so bili skor pozabljeni. Zato so vitezi sovražili princa Sokoloviča. Tudi ti dvajseteri, ki so ga zdaj spremljali, niso bili drugačnih misli. Niso hodili s princem, da bi ga v nevarnosti branili, ampak mislili so le na to, kako bi ga v pogubo spravili. Zmenili so se med seboj, da bodo princu nekaj tacega piti dali, da bo trdo zaspal, potem ga bodo pa umorili. Eden je prevzel to nalogo, da je princu takega prahu med vino zamešal, da je kmalo potem trdo zaspal.

Ko so vitezi videli, da princ trdo spi, začeli so se posvetovati, kaj bi zdaj ž njim počeli. Eni so rekli, da bi bilo najprej končano, ko bi mu glavo odrezali. Drugim spet se ta svèt ni dopadal. Bil je pa tudi eden med vitezi, kteremu se je princ smilil, samo da si tega pred hudobnimi tovariši povedati ni upal. Vendar pa je skušal princa s pametno in premeteno besedo rešiti, in to se mu je tudi posrečilo. Govoril je svojim tovarišem tako:

„Zakaj, prijatli, bomo svoje roke skrunili z nedolžno krvjo? Tukaj daleč okoli je sama puščava, ni vode, ne trave, ne najmanjše reči, katero bi človek jesti in se z njo nasiliti zamogel. Tudi vse mrgoli strupenih kač, tigrov, levov, hijen in drugih grozних zverin, ki človeka ukončajo. Če pustimo princa tukaj ležati in mu vzamemo konja in velbloda in živež in vodo in orožje, — ali res misli kdo iz vas, da si bo mogel življenje rešiti? Nikakor ne; ali ga bodo ukončale divje živali, in to je najbolj gotovo, ali pa bo od žeje in lakote konec storil, in jaz vem, da čez tri dni ne bo živel. Cemu bomo tedaj prelivali njegovo kri? Vse pomočke mu poberimo in pustimo ga tukaj ležati, in to bo ravno toliko, kakor bi ga umorili.“

Ta svēt je bil vitezem všeč. Pobrali so mu vse pomočke za brambo in za živež, ter ga pustili tako v puščavi ležati. Sami pa so se podali nazaj proti domu in so se med potjo menili, kako se bodo kralju nalagali, da jim bo verjel. „Mi bomo kralju rekli,“ so se menili, „da je princ na poti od vročine zbolel, da mu je kri zavrela in da je na nagloma umrl. Če bo prašal, zakaj mrliča nismo seboj prinesli, bomo rekli, da pri tej vročini mrličih prehudo dišijo in da prehitro gnjujejo, tako da nam ni kazalo, ga jemati seboj.“

Ko so se hudobni vitezi približali kraljevemu dvoru, ovili so svoje čelade s črnimi mrežami v znamenje velike žalosti. Pred kraljem so začeli na glas ihteti. Eden iz njih je vodil princovega konja na ujudi za seboj.

Ko je kralj ta žalostni sprevod zagledal, presunila ga je huda žalost, kajti zazdelo se mu je že,

kaj mu bodo vitezi povedali. Eden od vitezov je stopil pred kralja in govoril takó:

„Svitli knez, v veliki žalosti se bližamo, da napolnimo vaše očetovsko srce s hudo bolečino. Vašega sina Sokoloviča ni več. V hudi vročini se ga je lotila vročinska bolezen, kri mu je zavrela v možganih in umrl je v cvetu svojih let. Mi smo mu postregli z vsem, kar koli je kateremu iz nas na misel prišlo, pa vse je bilo zastonj. Z imenom svoje neveste na ustnih je šel v večnost, kamor pojdemo vsi za njim.“

Te besede so kralja Silnoroka hudo omamile. „Gorjé meni!“ je djal, „kar se je prerokovalo, se zdaj spolnuje. Kaj bom počel! Mar bi bil jaz umrl, stara reva, namesto cvetečega mladenča! Njegova hrabrost bila je lepše smrti vredna. Mislil sem, da bo meni na starost v tolažbo in čast, zdaj je pa takó prišlo! Gorjé naši hiši!“

Med tem je priletela tudi kraljica in začela vsa zbegana tekati sim in tje, ter klicati: „Kje je moj sin? Kam ste mi ga zapravili? Zakaj niste njegovih ostankov domu prinesli, da bi še enkrat videla njegovo obličje?! Joj meni!“

Vitezi so se izgovarjali, da je truplo preveč dišalo, da ga niso mogli tako daleč seboj nositi.

Kraljica je hotela tudi vedeti, kje so sina zakopali. Vitezi so rekli, da sami ne vedó več povedati, ko da je bilo v hudi puščavi daleč od človeških bivališč, in da bi zdaj sami več ne našli tistega kraja, ko bi se jim reklo, naj ga poiščejo.

Kralj in kraljica sta tako žalovala, da dolgo časa še jesti nista mogla. Pa tudi vsi drugi dobri in pošteni ljudje so bili silno žalostni nad to novico;

milovali so grenko osodo kraljeve rodovine in smrt tako vrlega in blazega princa. Da je ta smrt nesreča za celo deželo, sprevidel je vsak pametni človek, kajti drugih otrok kralj ni imel, in bilo se je bati hude vojske po kraljevi smrti, kajti sosedni kralji bi se začeli trgati za to deželo brez gospodarja.

Vendar pa je bila vsa ta za princem Sokolovičem nepotrebna. On je tam v puščavi ležal in spal, kakor smo povedali. Ko se vendar prebudi, se ni malo čudil, ko vidi, da je čisto sam, da so ga vsi spremljevalci zapustili. In da so to storili iz hudobnega namena, spoznal je iz tega, ker se je videl oropanega vseh potrebnih reči, konja, živeža in orožja. Pogledal je okoli sebe, pa kakor daleč so oči nesle, nič ko sam pesek, ne vode, ne travice, ne drevesa, ne človeškega stanovanja. Spoznal je, da v tej sili mu zamore samo Bog pomagati. Kaj mu pomaga, če gre brez jedi in pijače prav dva ali tri dni ali celo osem dni daleč naprej? Ko bi to v tej vročini kakor je tam, prav zamogel, kaj mu koristi, ko pa vendar iz puščave ne pride, kajti puščave so v tistih krajih tako velike in prostorne, da bi človek lahko štirinajst dni peš hodil, prej da na zeleni svet in do vode pride. Človek pa v taki vročini še tri dni ne more brez vode ostati; in ko bi prav, umorile ga bodo prej divje zverine, kakor levi, tigri, kače itd. Princ Sokolovič je kraje že toliko poznal, da je precej vedel, da tukaj ni druge rešitve, kakor od Boga. Zato je pokleknil in molil tako: „Ti vidiš, mogočni Bog, kako so me moji tovariši izdali in zapustili. Samo Ti mi zamoreš zdaj pomagati. Tebi se izročim; ako hočeš, da umrjem, bom umrl udan v Tvojo voljo; samo pogum mi pusti, da se pred smrtjo ne bom tresel.“

Ko je to molitev izgovoril, zagledal je v daljavi na konec obzora nekaj črnega. Zdelo se mu je, kakor bi se vzdigoval črn oblak. Princ Sokolovič je bil dobre volje in se je vsedel, zapevši pesem od svoje neveste; pesem to pa je bil sam zložil.

Pet sto in petnajsta noč.

Zdaj plane princ zopet po konci in gre proti tisti črni megli, ki jo od daleč vidi. Pesek v puščavi je bil od vročine razbeljen kakor žrjavica ter ga je pekel v noge. Tudi se mu je vdiral do kolena. Solnce je peklo na pesek, da je kar migljalo pred očmi, ker kamenški svit od sebe mečejo. V zraku bila je taka vročina, da bi se cela reka sproti posušila, ko bi jo kdo v puščavo napeljal. Še divje živali so bile vse skrite. V takem je princ korakal naprej. Tista črna pika na konci obzorja bila je zmirom bolj oddaljena od njega, bolj hitro ko je proti njej šel. Vzdignilo pa se je od tam nekaj črnega in se mu hitro bližalo po zraku. Ko je bilo že blizo nad njim, mislil je en čas, da je meglica, a potem je spoznal, da je bil grozno velik tič. Ta tič se je spustil na tla prav blizo princa, na katerega se še ozrl ni. Tič je bil tako velik, da so bile njegove noge debele, kakor dva tatermana ali pa kakor dve smereki srednje velikosti. Princ je v tem videl pravo Božjo pomoč. Brž se je s pasom privezal tiču na eno nogo. Tiču se je zdelo, kakor bi mu ena muha po nogi hodila in brskala. Zato se za princa ni dosti zmenil, ampak kmalo potem se je spet vzdignil v zrak in hitro ko blisk letel proti tisti črni piki, katero je princ že ves čas ogledoval. Ko sta

bližej prišla, je princ še le spoznal, da je bila ta pika veliko gorovje na kraji puščave. Gorovje je bilo zaraščeno in je kazalo nekako rodovitnost. Tič se je ustavil na vrh gore. Brž je zdaj princ svoj pas odvezal od tiče noge in skočil je na trda tla. Grozni tič roh se za njega ni zmenil, ampak je zletel kmalo spet naprej, morda je še tisti dan preletel celo puščavo.

Princ pa je bil vesel, da je prišel spet enkrat do zelenega, rodovitnega sveta, ker se je bilo nadejati, da bo zdaj vendar prišel do ljudi, ki mu bodo naprej pokazali. Šel je navzdol od vrha in prišel do neke grozne jame. Princ pa ni bil izmed plašljivcev. Hotel je videti to jamo od znotraj in šel je skozi prepoko pod zemljo. To je princ dobro ukrenil. Kajti v tej jami je prebival dober duh, njegov nekdanji učenik Temnogled. Ta je princa že čutil priti, prišel mu je naproti, ga pozdravil in mu dal mrzle vode piti, ki je princa vsega prerodila, tako je je bil že potreben. Potem je duh princu še podelil lepo sabljo, katero so bili sami duhovi skovali. Princ je bil silno vesel, da je svojega učenika na tem kraji zopet našel. Tudi se je razveselil sablje, kajti dotle je bil brez vsacega orožja. Povedal je duhu Temnogledu vse, kako je šel z doma Vilo Biserico iskat, kako so ga tovariši zapustili in kako je na čudni način bil rešen in na ta hrib prinešen. Rekel je, da pojde še naprej, dokler svoje neveste ne najde.

„Ljubi moj sin,“ reče duh Temnogled, „ti si še daleč od tega, kar želiš. Veliko ti je še storiti! Ti moraš prekoračiti neizmerno morje, moraš premagati strašne pošasti, prestati vsakovrstne nevarnosti. Rad

bi ti pomagal s svojo močjo; pa ona ne sega tako daleč. Druzega ti ne morem storiti, ko da te nazaj nesem k tvojim starišem, ako si pri volji, da se povrneš domu.“

Po tem predlogu je bil princ hudo razžaljen in govoril je tako: „Kako? ali zato sem domačijo zapustil, zato se v nevarnost podal, da bi se zdaj sramotno spet domu povrnil, ne da bi kaj opravil? Ne, tak plašljivec nisem! Moj sklep je storjen: ali bom svojo nevesto našel, ali pa bom v tem početji svojo smrt našel.“

Ko je duh videl, da je princ trdne volje in da bo pri svojem sklepu ostal, dal mu je nekaj potrebnih naukov in mu govoril tako: „Ljubi princ, v tej jami so skriti zakladi kralja Salomona, in jaz sem za stražarja sim postavljen, da te zaklade varujem, ter se ne smem nikamor od tukaj proč podati. Ako te zaklade videti želiš, zamorem ti olajšati ustop, da boš vsaj videl, kar morda še noben človek videl ni. V tej jami je namreč štirideset dvoran, in vse so polne najdražjih zakladov. Tam pri vratih išči na tleh, in našel boš ključe. Potem odpreš in si lahko ogledaš vseh štirideset dvoran. Če te pa to ne veseli, pojdi kar skozi vse dvorane, dokler ne prideš do zagrinjala, ki je k vratam pripeto z osemdesetimi zaponkami. Te zaponke moraš vse s pavolo oviti, ko jih boš odpenjal; tukaj ti dam pavole seboj. Za tem zagrinjalom boš videl zlate duri z egiptovskimi (hieroglifnimi) črkami popisane. Ako zamoreš ta napis prebrati, tedaj smeš duri odpreti. V tem hipu boš slišal strašno rujovenje, tulenje, sikanje, lajanje, upitje, žvižganje in mukanje različnih duhov in živali. Levi in tigri ti bodo zobé kazali, kače se v tebe

zaganjale, zmaji bodo ogenj pihali, hudi duhovi te bodo strašili v najgrših podobah. Če si zadosti trdnega srca, šel boš brez nevarnosti mimo njih, kajti nič ti ne smejo storiti. Potem boš prišel iz gore na uni strani vun na prosto. Tukaj boš videl pred seboj neizmerno in burno morje. Stopi tje k bregu in kadar zagledaš barko bližati se, pokliči, in vzeli te bodo na barko. Več ti ne vem povedati, kajti prihodnosti prerokovati ne znam. To pa vem, da te danes vzadnjič vidim. Prej ko se od tebe poslovim, hočem ti pa še nekaj imenitnega podariti, namreč sabljo, katero so sami duhovi skovali.“

Sokolovič je bil kaj vesel teh besedij. Podal je svojemu učeniku hvaležnega srca svojo roko, prijel je v desnico sabljo, katero mu je duh dal in šel je pogumnih korakov skozi jamo. Prišel je do tistih vrat, tipal pri tleh in našel v usnjati vrečici več ključev. Kmalo je pravega dobil, da je ž njim vrata odklenil. Stopil je zdaj v prvo dvorano, ki je bila vsa svetla in se je lesketala od biserov in demantov. Ravno take so bile vse druge dvorane. Neizmerno bogastvo je bilo tu nakopičeno. Pa princa vse to ni mikalo, šel je hitro skozi vseh štirideset dvoran, dokler ni prišel do tistega pregrinjala z osemdesetimi zaponkami. Storil je tako, kakor ga je duh naučil; ko je namreč zaponke odpiral, ovijal jih je s pavolo, menda zato, da jih je mogel za njim duh Temnogled brez hrupa spet zapreti. Zdaj se mu prikažejo zlate duri z egiptovskim napisom. Princ ga je brž prebral, bil je moder izrek o ničevosti tega sveta in kako potreben je pogum po nevarnih potih. Zdaj je princ odprl zlate duri, pa v tem hipu se je zakadilo proti njemu vse polno duhov in divjih zverin,

ki so strašno rujovele in tulile. Princ pa se ni zmenil za ta krik, ampak je pogumno korakal naprej, dokler ni prišel do izhoda. Tu se je odprl pred njim širen obzor in razprostiralo se je neizmerno morje pred njegovimi očmi. Ko je na plano stopil, zapustili so ga strahovi.

Že je princ mislil, da je rešen teh pošasti, zato je stopil v jamo nazaj in iz prevzetnosti tiste zlate duri zaloputnil za seboj, akoravno mu je duh Temnogled povedal, da naj duri odprte pusti. V tem hipu prihrule so spet vse grde živali za njim. Več duhov je pridrvilo za njim in vpili so: „Predrzni človek! zakaj nas motiš v našem pokoji! Bodi vesel, da imaš tisto čudovito sabljo, sicer bi se bilo tebi slabo godilo! Pa nikaner ne misli, da boš srečno prišel tje, kamor želiš.“

Med tem, ko so duhovi tako govorili, so za princem kače sikale, levi rujovele, tigri so mu kazali ostre zobé, zmaji so ogenj pihali, grmelo in treskalo je v oblakih in lilo je z neba kakor iz škafa. Vsak drugi bi se bil splašil pred vsemi temi strahovi, princ Sokolovič pa strahu ni poznal. Šel je naprej proti morju, kakor bi nič ne bilo. Ko so duhovi videli, da s tem človekom nič ne opravijo, pustili so ga pri miru. Tako je prišel princ do morskega brega in čakal, kdaj se bo prikazala barka, kakor mu je duh povedal. Pa čakal je celi dan zastonj. Pa tudi drugi in tretji dan ni bilo nič drugače, nobene barke ni bilo blizu. To je bilo tem hujše, ker princ ni imel nobenega živeža pri sebi. Štiri dni je revež tam sedel brez jedi in pijače. Slednjič zapazi dve ženi, ki sta priplavali iz morja in zgornji život iz vode molivši začeli se pogovarjati. Princ je vlekel na uhó, kaj se bosta menili.

Pet sto in šestnajsta noč.

„Ali vidiš tistega človeka tam na bregu?“ vprašala je ena. „Ja, vidim ga,“ reče druga. „To je princ Sokolovič,“ pravi prva, „ta hoče k svoji nevesti, Vili Bisernici, pa ne vé, da ga od nje loči veliko, strašno morje, ki je polno nevarnih skal, kjer razsajajo strašne burje in kjer je že toliko bark konec vzelo! Ali misliš, da bo prišel do Belorskih otokov?“ — „Skoraj bi rekla, da bo,“ reče druga, „ker je že skozi toliko nevarnosti srečno prišel, zna premagati še to, kar ga čaka. Vendar veliko ne dam za njegovo življenje.“

Akoravno te besede, ki jih je princ vse slišal, niso bile za njega posebno tolažljive, dajale so vendar princu nov pogum, kajti za njega je bilo zadosti, ako se je le reklo, da kaka reč ni nemogoča, pa je bil že poln upanja. Še bolj pa je postal vesel, ko je zagledal iz daljave prihajati barko.

Ko se barka približa, začel jej je princ znamenja dajati. Ko so mornarji videli, da na bregu človek stoji in jim maha v znamenje, da hoče v barko sprejet biti, spustili so čoln v morje in poslali ga po princa. Na čolnu se je prepeljal do barke. Na barki so bili prijazni trgovci, kateri so princu postregli z jedjo in pijačo, ko jim je povedal, da že štiri dni nič ni užil. Rekel pa je trgovcem, da je tudi on kupčevalec, da se je pa njegova barka zdrobila in da so vsi utonili razun njega. Verjeli so mu to izmišljeno historijo in ga tolažili, kakor so vedeli in znali.

Nekaj dni je bila vožnja srečna. Ko so bili pa že blizo luke in se že veselili srečnega svidanja pri

svojih ljudeh, vzdignila se je naenkrat strašna burja in vrgla barko nazaj v globoko morje. Celi dan je strašen veter gonil barko po morji, da mornarji sami niso prav vedeli kam, pomagati proti takej sili pa tudi niso mogli. Ko se je pa veter polegel, zapazili so še le, da so na čisto napačnih potih, v neznanem kraji. Vsi mornarji pa so obledeli, ko je krmonoš ali krmar povedal, da se barka bliža zelenemu morju, kjer je vse polno strašnih pošastij in hudobnih duhov, katerim nobeden mornar ne uide, ki je tako nesrečen, da v to morje zabrede.

Vsi so bili preplašeni, samo princ Sokolovič ne. On je ohranil srčnost in pogum in še druge potovalce pomiril. „Nič se ne bojte,“ je rekel, „teh hudobnih duhov se jaz nič ne bojim, ker sem se z njimi že vojskoval, pa niso nič opravili. Le na mene se zanašajte, se bom jaz duhovom nasproti postavil.“

Ko je krmonoš rekel, da nek hudoben duh vleče barko proti zelenemu morju in da vse krmenje proti temu duhu nič ne izdá, storil je princ Sokolovič junaški sklep, da se hoče s tem duhom v boj spustiti. Rekel je mornarjem, naj ga na vrvi doli v morje spustijo. V desnici je držal svojo čudovito sabljo. Ko ga spustijo, kmalu zagleda pred seboj strašnega zmaja, ki je barko na hrbtu vlekel za seboj. Ko zmaj princa zagleda, začel je strašno pihati in ogenj bljuvati iz nosnic. Princ pa je sè svojo sabljo začel mahati po njegovi glavi, in ker je bila sablja od samih duhov skovana ter imela čudovito moč, preklal je tudi temu duhu v podobi zmaja črepino z njo na dvoje, da se je pošast kar stegnila. Potem je dal trgovcem znamenje, naj ga spet gori potegnejo.

Komaj je bil zmaj pokončan, naznanil je že krmonoš ves vesel, da zdaj barko lahko vlada, kakor hoče. Zasukal jo je tako, da je šla od zelenega morja zmirom dalje proč, in lepo se je barka obračala po njegovi volji. Ko so še ubitega zmaja v morji videli in ko jim je princ povedal, da je on sam videl, kako je ta zmaj prej vlekel barko v zeleno morje, spoznali so vsi, da je bil to hudoben duh, ki je hotel ladijo in vse ljudi na njej pokončati. Trgovci so bili polni spoštovanja in občudovanja za princa Sokoloviča, ki je zmaja tako junaško premagal.

Prinesli so vsak svoje premoženje in ga položili pred princa rekoč: „Mi nismo vredni, da bi kaj imeli, dokler je tako izvrsten človek med nami brez premoženja.“ Najstarejši izmed kupčevalcev pa je spoznal, da mora to zelo imeniten človek biti, ker ga varujejo dobri duhovi, zato je princa prosil, naj bi se dalje ne zatajeval, ampak naj bi po pravici povedal, kdo je, da bi ga vedeli spodobno častiti.

Princ se je dolgo branil, pa mu vendar niso dali prej miru, dokler ni povedal, kdo je in kaj je vse doživel, predno je na to barko stopil. Tudi jim je povedal, kam je namenjen.

Čez nekaj dni je barka srečno prišla do Belorskih otokov.

Lepo in prostorno mesto se je pokazalo očem, ko se približajo luki. Kmalu je prihitelo barki vse polno čolnov naproti; na teh čolnih so namreč lahko ljudje se v mesto peljali ali pa tudi svoje blago tja poslali, ker velika barka se ne sme bregu preveč približati, da v pesku ne obtiči.

To je bilo glavno mesto kraljice Vile Bisernice. Ona je ves čas žalovala za svojim princem Sokolo-

vičem, kar jej v tem hipu neki podložen duh naznani, da se njen ženin približuje! Takoj je ukazala vse pot do morske luke z rožicami postljati, zvonovi so zvonili in možnarji so pokali. Vse vojaštvo je sklicala na noge, da je svojega ženina s kar največjo častjo sprejela. Potem mu je šla sama z obilnim izbranim spremstvom naproti. Pristrčno ga je objela in ga predstavila velikašem svojega kraljestva kot svojega ženina.

Pet sto in sedemnajsta noč.

Lahko si je misliti, kako srečen je bil zdaj princ na strani svoje izvoljene neveste, lepe kraljice Vile Bisernice. Pravil jej je, kako težavno in nevarno pot da je imel do nje, da je pa zdaj vse pozabljeno, kar je prestal.

Kraljica je napravila skozi teden dni veselico za veselico, da se je nje ženin kratkočasil in tudi ljudstvo spominjalo, kdaj je prvič videlo svojega kralja. Kolikor pa tudi je bilo prijetno v Belorskem mestu, vendar je princa nekaj skrbelo, namreč, ko se je domislil, kako žalostni morajo biti njegovi stariši, da o njem nič ne slišijo ter ga gotovo za mrtvega štejejo. Povedal je to svojo skrb svoji nevesti, in ta, ne da bi mu branila, je še obljubila, da mu bo pomagala, da svoje stariše še ta dan vidi.

Sklicala je svoje najimenoitnejše duhove in jim naznanila, da se mora zavolj važnih opravkov iz dežele podati. Ko so jo zagotovili svoje zvestobe, izročila je vlado svojemu ministru. Potem je drugim podložnim duhovom ukazala, naj prenesejo njo in nje ženina brez zamude na kraljevski vrt v Arabijo, tje, kjer sta se z ženinom prvič videla. Kakor bi

trenil, bilo je to storjeno, kakor blisk so preletel celo široko morje in puščavo ter stopili na tla v vrtu kralja Silnoroka.

Lahko si je misliti, kako sta se Silnorok in njegova žena začudila, ko vidita po vrtu se sprehajati princa Sokoloviča in neko lepo žensko zraven njega. Toliko časa sta jokala za njim in ga med mrtve štela, zdaj pa zdrav in čvrst po vrtu hodi! Iz začetka sta mislila, da je le njegov duh. Pozneje sta si pa vendar pogum vzela, da sta šla oba na vrt, kjer je njima Sokolovič naproti pritekel, ju objemal in poljuboval, ter pokazal svojo nevesto. Pripovedovanja ni bilo ne konca ne kraja. Zvedel je princ tudi, kako so se tisti vitezi lagali, ki so ga v puščavi pustili, on pa je spet povedal, kako se je drugi dan znašel v puščavi brez vseh pomočkov in kako je le po Božji milosti tolikim nevarnostim ušel. Ko se je po mestu zvedelo, da je princ Sokolovič nazaj prišel in da je tudi svojo nevesto seboj pripeljal, bilo je veliko veselje, ki se je razneslo po celej deželi. Kralj Silnorok je napravil veliko gostijo na čast princu in njegovi nevesti. Potem se je vršila poroka. Vse je bilo židane volje. Po končanih veselicah je bilo devetnajst iz tistih dvajset vitezov obešenih, ki so princa v puščavi zapustili, da bi tam smrt storil.

Potem pa je vzela Vila Bisernica svojega mladega moža seboj na Belorske otoke, kjer so ga vsi pozdravili kot svojega kralja. Po smrti kralja Silnoroka prevzel je Sokolovič tudi svojo dedno deželo Arabijo in obojno kraljestvo je prav modro vladal na strani svoje ljubjene Vile Bisernice. Arabci se ga še v naših časih spominjajo in pravijo, da arab-

ska dežela ni rodila takih junakov nikdar več, kakor sta bila kralj Silnorok in njegov sin Sokolovič.“

Ker dneva ni bilo še videti, začela je Lunica brž drugo historijo praviti, namreč ono o mladem grofu **Marku Trojanskem**.

Historija o grofu Marku Trojanskem.

Grof Ivan Trojanski bil je blagajnik ali hišni oskrbnik pri cesarju v Bagdadu. Kot tak je imel veliko plačo in še druge velikanske dohodke, tako da je s časoma grozno obogatel. Ni pa svojih zakladov stiskal ali skrival, ampak delil je tako obilno miloščino med uboge, da se mu je cesar sam čudil, kako se to ujema z njegovimi dohodki. Pa že pregovor pravi, da se miloščina desetkrat povrne, toraj je tudi grof Trojanski toliko več sreče imel, kolikor več je miloščine razdelil. Na njegovih grajščinah se je živina lepo redila, toča nikoli ni pobila, tatje niso pokradli. Njegovi posli so bili vsi pridni, zvesti in pošteni, to pa zato, ker je lepo z njimi ravnal, ker jim nikoli ni krajcarja pri plači odtrgal, ampak rajši več dal, in ker nobenega v bolezni ali kaki drugi nesreči ni zapustil.

Pri cesarji je ta mož veliko veljal. In ko se je grof postaral in se mu ni več ljubilo, nositi v glavi toliko skrbi najprej za cesarjevo premoženje, potem pa tudi za svoje lastno, prosil je cesarja, naj mu dovoli, da se svoje službe odpové in podá v pokoj. Akoravno je cesar nerad videl, da ga zapušča tako moder in pravičen služabnik, vendar ga je spet toliko spoštoval, da mu prošnje odreči ni

mogel. Kot izraz svojega spoštovanja poklonil je grofu še mnogo novih dragocenih daril v zahvalo za zvesto službo ter tako še pomnožil njegovo velikanško premoženje.

Zdaj se je grof Ivan Trojanski preselil iz Bagdada v Damask. Tam v Damasku dal si je na bregu reke sozidati lepo palačo, obdano od krasnih vrtov. Tudi je dal zidati gostilnico za tujce, kjer so bili revni popotniki zastonj preskrbljeni; sozidal je več lepih cerkva in eno veliko bolnišnico za vsakovrstne bolnike. To vse je ne samo postavil in ustanovil, ampak še tako bogato založil in podprl, da so še pozni rodovi uživali sad njegove dobrote. Damask je že samo na sebi zdravo mesto, ker tukaj je čist, zdrav zrak, kakor malokje v Aziji, mesto je obdano od cvetočih vrtov in po njem in njegovi okolici se pretakajo štiri hladilne reke. Po vrtilih in logih okoli mesta prepevajo vsakovrstne tičice in hvalijo Stvarnika, da jim je ustvaril lako lep kraj v prebivališče. V Damasku, pravijo, mlad človek, ako je bolan, ozdravi brez vsakih zdravil, samo od čistega zraka in krepkosti ter vonjave brezštevlnih cvetlic po vrtilih bogatinov.

Zdaj ko je grof Trojanski tako gostilnico in bolnišnico tam napravil, prihajalo je toliko več tujcev v Damask zdravja iskat. Vse je hvalilo blagodušnost tega imenitnega grofa, ki je mesto toliko povzdignil.

Grof Ivan imel je enega samega sina, grofiča Marka. Ko se je mladi grof bližal možki dōbi, izbral mu je oče sam nevesto, namreč njegovo bratranko, grofico Cvetlano. Bila sta od otroških let skupaj, ker je grofica kot sirota po smrti svojih

starišev živela pri grofih Trojanskih ter doraščala ob enem z grofičem Markom.

Mladi par se je po končani slovesni poroki tako dobro vladal ves čas, da se je moglo o njima reči: „To je le ena duša v dveh telesih.“ Nekaj mescev bila je ta hiša kraj sreče in blagoslova, miru in veselja. Toda na tem svetu ni stanovitne sreče, nobeden ne bo potrjen, kdor ni bil prej skušen v ognju trpljenja. Nobenemu Bog ne prizanese, ampak vsakemu pošlje križev in težav, kakor in kolikor se mu v njegovi modrosti uvidi kot dobro in koristno za vsacega človeka posebej. Tudi čez hišo Trojanskih grofov prišla je nesreča. Mlada grofinja Cvetlana je namreč hudo zbolela. Hitro so poslali po vse najboljše zdravnike v Damasku, pa vsi so le z glavami zmajevali, dajali so jej zdravil, pa pomagalo nobeno nič ni.

V Kufi pa je tistokrat živel imeniten in sloveč doktor z imenom Svetuznan. Bil je učen nad vse doktorje, kajti poznal je vse spise modrijana Jokmana in spise slavnega govornika in pisatelja Haririja. (Jokman in Hariri sta dva arabska učenjaka.) Ta učeni mož je slišal hvaliti lepoto mesta Damaska, zato je sklenil, da se hoče tje preseliti. Ko je v mesto prišel, zavzel se je tako nad njegovo lepoto in nad divnostjo narave v okolici, da je mesto primerjal samemu raju ali paradižu. Cesar sam je imel tega doktorja Svetuznana tako v časti, da mu je ukazal eno cesarskih hiš v Damasku za stanovanje prepustiti, ko je zvedel, da se učeni mož v to mesto preseli. Vsi Damaščani so bili veseli, da se v njihovi sredi zbirajo tako slavni možje, kakor sta bila grof Trojanski in doktor Svetuznan. V grofovi hiši

je bilo pa še zato veliko veselje nad prihodom slavnega doktorja, ker je o njem šel glas, da vsako bolezen ozdravi. Precej po prihodu slavnega tujca osedlal je stari grof Trojanski dve muli, jima naložil dragocenih daril za doktorja Svetuznana ter se podal s svojim sinom k njemu, z namenom, ga prašat za svet in prosit za pomoč, če bi za mlado grofinjo sploh še kako zdravilo na svetu bilo.

Pri doktorju iz Kufe bilo je že mnogo odlične gospôde zbrane, ko sta mladi in stari grof tje prišla. Doktor ju prijazno pozdravi in povabi na kavo. Ko je doktor Svetuznan mladega grofa tako žalostnega videl, prašal ga je, kaj je uzrok njegove žalosti?

Grof Marko mu pové, kako hudo bolna je mlada grofinja. To je doktorja tako ganilo, da je takoj ustal in vsem pričujočim povedal, da mora obiskati bolno grofinjo Trojansko, ter jih vse povabil, ako ga hočejo tje spremiti. Nekteri gospodje so res šli ž njim.

Ko pride do bolnice, jej potipa na žilo in kmalu spozna, da tukaj ni nobenega upanja več. Rekel pa ni nič, ampak le globoko je vzdihnil. Mladi grof, ki je to videl, se je tako prestrašil, da je v omedlevico padel. Stari grof zdaj pristopi in praša doktorja, kaj on misli o bolnici? — „Ni več pomoči!“ reče doktor, „vendar morate mladega grofa potolažiti, saj brez Božje volje se nič ne zgodi; vsak še lahko ozdravi, ako Bog tako obrne. Res je, eno zdravilo je še, pa to zdravilo poiskati, je silno nevarna reč.“

Pet sto in osemnajsta noč.

Ko je grof pokazal svojo radovednost, katero bi bilo to zdravilo, začel je doktor praviti: „Daleč za kavkaškimi in himalajskimi gorami, šest mesecev hodá

od tukaj, v tistih krajih, kjer prebivajo hudi duhovi, ki so se spuntali zoper kralja Salomona, raste roža, kterej se pravi „tičji cvet,“ in le ta roža bi znala grofinjo še ozdraviti. Ta roža raste na nekem otoku sredi jezera, in hudobni duhovi stražijo noč in dan okoli jezera, da ne bi nihče prišel na tisti otok. Kdor bi hotel to rožo, ki se pravi „tičji cvet“, v roke dobiti, mora prej v svoji oblasti imeti govorečega slavulja, tiča duhov, ki tudi na tem otoku prebiva ter duhovom zapoveduje. Pa duhovi ga branijo, da jim tiča nihče ne ukrade. Kdor bi do tiča prišel, ki je v kletki zaprt, moral bi tiča prisiliti, da mu pové, kje „tičji cvet“ raste. Ta roža ozdravi vse bolezni, kdor jo zna prav porabiti. Vendar pa se vsak v smrtno nevarnost podá, kdor gre to rožo iskat. Če pa vaš sin svojo ženo tako iskreno ljubi, kakor sem videl, potem se morda tudi teh nevarnosti ne bo ustrašil, ter bo svoje življenje zastavil, da jej reši življenje. Ker je že mnogo dobrega storil na svetu, upam in mislim, da ga bo Bog branil pred hudobnimi duhovi.“

Na to je pomolil mlademu grofu neko flašico pod nos in precej se je ta predramil in je spregledal. Ko mladi grof ustane, rekel mu je doktor Svetuznan še te-le tolažljive besede: „Prenašajte svojo žalost udani v voljo Božjo, da si zaslužite nebeško veselje.“ — „Oh, dragi gospod doktor,“ reče mladi grof, „vi me tako tolažite, kakor je judovski duhovnik tistega juda, ki ga je sodnik v Bagdadu na vislice obsodil. Ko so namreč juda na vislice peljali, govoril mu je rabin in mu popisal celo gostbo, ktero že pripravljata Izak in Jakob, da bosta nje-ga, hudodelca, v nebesih vredno sprejela. Neki vo-

jak, kteremu se je to preneumno zdelo, porinil je rabina (judovskega duhovna) v mimo tekočo reko Tigrido in mu rekel: „Pojdi vender ti naprej, da boš kupice pomil za to veliko gostbo!“

„Ne obupajte“, reče doktor na to, „in skusite „tičji cvet“ v roke dobiti. Jaz vam jamčim, da bom med tem časom že vedel grofinjo pri življenji ohraniti, dokler pravega zdravila ne prinesete. Tudi vam hočem svetovati, kar vem in znam, da bo vaše potovanje srečen izid imelo, ako je Božja volja.“

Mladi grof se je zahvalil za ta svet in je rekel, da se bo precej na pot podal, te rože iskat. Ko je stari grof videl, da se njegov sin res misli podati na tako nevarno pot, polile so ga solze; bal se je za edinega svojega sina; povedal mu je, v kako veliko nevarnost se podá in kako malo je upanja, da bi to dosegel, kar želi. Toda vse prigovarjanje bilo je zastonj.

Doktor Svetuznan je starega grofa tolažil in mu rekel: „Vzemite ta jabelčni peček! Vsadite ga na svojem vrtu v zemljo. Čez nekaj tednov bo že peček pogнал iz zemlje mladiko, ki bo listje dobila. Jablanica bo rastla in zelenela, dokler bo vaš sin živ, kedar pa se na tej jablani listje posuši in odpade, potem vedite, da je vaš sin mrtev.“

Po teh besedah je doktor še mladega grofa poučil, kako in kodi naj hodi skozi tatarsko in kitajsko deželo; potem pa se je poslovil pri starem in mladem grofu in se podal v svojo hišo nazaj.

Grof Marko pa se je brez zamud odpravil na pot. Jezdaril je noč in dan, da je prišel do kitajske meje; od tam pa je bila še dolga, dolga pot do glavnega mesta Kitajske dežele, kteremu pravijo Peking. Ko v to mesto pride, hodil je mirno po ulicah, kar

ga na enkrat zgrabijo. Spoznali so ga namreč za kristjana, ker se je prekrižal. V tej deželi pa kristjanov ne trpijo, zato so tudi grofa Marka vrgli v temno ječo. Mislili so ga pozneje zaklati domačim bogovom na čast. V grdi ječi tedaj je zdihoval blagi grof Marko, ki je šel po svetu zdravila iskat za svojo ženo. — Božja pomoč pa je bila blizu.

Nekaj let poprej se je zgodilo, da je hotel neki kitajski gospod videti lepo mesto Damask in se je preoblekel v mniha ter tak potoval v tisti kraj. Ko pride v Damask, sprejeli so ga v gostilnico, ktero je bil grof Trojanski ustanovil za tujce, in tam so mu postregli zastonj. Že to mu je bilo vseč. Potem je pa še pridno zahajal v krščanske cerkve in je slišal oznanovati pravo vero. Tako se je kmalu spreobrnil, je zapustil svoje malike in postal kristjan. Stari grof Trojanski, vesel nad tem spreobrnjenjem, dal mu je še toliko, da je zamogel mož romati v svete kraje, v Jeruzalem in Betlehem in tam moliti. Ko je vse te kraje videl, podal se je mož na svoj dom, v Kitajsko deželo nazaj.

Prišel je v glavno mesto ravno tisti dan, ko so mislili mladega grofa zaklati in bogovom darovati. Prašal je, koga bodo na morišče peljali, in odgovorili so mu, da nekega tujca, nekega grofa Trojanskega iz Damaska. Ko je slišal ta krščeni Kitajec imenovati svojega dobrotnika, bil je poln svete jeze, in sklenil je takoj, da hoče grofu pomagati, če bo le mogoče. Znal je pa ta mož tudi coprati, kar se je naučil še pred, kot pogan, ko ni bil še krščen. Šel je precej na polje, vzel je potrebne reči seboj in zanetil je ogenj. V ta ogenj je vrgel nekih kadil, potem je govoril neke čudne besede, in spremenil se je v tiča.

Kot tič je zletel v mesto do okna tiste ječe, kjer je bil mladi grof, zletel skozi železno mrežo in v ječo. Tam se je spremenil zopet v človeka, in ko je čez šest sto in štirideset stopnic navzdol prikoral, prišel je do mladega grofa Marka, katerega je prisrčno objel.

Pet sto in devetnajsta noč.

V svoji naglici pa je pozabil tisti ogenj na polji pogasiti, ko je v mesto zletel. Prišel je mimo viši malikovalski duhoven Kitajski, in ker je bil tudi on coprnik, je brž spoznal, da se je tukaj neka coprnija uganjala. Brž je še on začel v ogenj kadila metati in tiste besede izgovarjati, in tako je zvedel, kaj se je zgodilo.

Hitro je tekkel v mesto in povedal jetničarju, da je ta in ta prišel v ječo, da bi njegovega jetnika rešil. Zdaj je jetničar oba tako dobro priklenil, da sta bila oba ujeta in sta čakala na sodbo. Viši kitajski duhoven je pa še rabeljnom naročil, naj oba vsak dan prav dobro pretepejo. To žalostno stanje spravilo je kitajskega mniha ob ves pogum, tako da je že mladi grof moral tolažiti njega, ki je prej menil, da bo prišel kot rešitelj v ječo. „Nikar ne obupajte,“ mu je rekel, „krščanski Bog je vsegamogöčen, on nama lahko pomaga, če hoče.“

Med tem časom pa se je bil približal tisti dan, ko bi imela oba na morišče peljana biti. Po naključji segel je menih v svoj žep in je našel v njem dragocen smaragd. Pogledavši na ta žlahtni kamen se je razjezil in rekel: „Prazna reč, tak kamen! Svet ga časti, meni pa ne more nič pomagati!“ To rekši

vrže ga z močjo na tla, tako da se smaragd ob kamnu razleti.

Komaj pa je bil to storil, kar se po ječi vse zasveti in močen glas spregovori: „Kaj želiš od mene?“ Mladi grof se je tresel na vseh udih; kitajski mnih pa je duhu odgovoril: „Saj te nisem klical!“ Duh reče na to: „Jaz sem eden tistih duhov, ki so se spuntali zoper kralja Salomona. On me je za kazen zaprl v ta-le kamen, katerega si ti zdaj razdrobil. V tem kamnu sem bil vse čase do danes; ko si pa ti kamen razdrobil, bila je moja ječa razdjana, jaz sem zopet prost in svoboden. Zato sem tebi veliko hvalo dolžan in te prašam, če imaš kako željo do mene?“

„Se ve da sva midva revčka pomoči potrebna!“ reče mnih, „reši naji iz te ječe, in zapri tistega not, ki naji je tako preganjal in pretepati dal.“

V tem hipu je duh zginil, pa v eni minuti je prišel že nazaj in prinesel pod pazduho tistega malikovavskega duhovna, ki je bil ta dva priprl in pretepati dal. Tega je priklenil v ječo, una dva pa je zgrabil in odnesel. Zemlja se je odprla pod njim, in na enkrat je mladega grofa in mniha postavil v lepo palačo, ki je bila zidana iz samih žlahtnih kamnov. Stebri, na katerih je palača slo-nela, bili so iz zelenega smaragda, okna obrobljena z rubini, vrata vse zlata. Prelep pa je bil vrt okoli palače, podoben je bil samemu raj.

Ves začuden prašal je mladi grof duha, čigav da je ta grad?

„To je ena palača kralja Salomona. Tukaj je moja domačija. In kolikor tudi hvalijo lepoto Damaska, njegove palače in vrtove, vendar bosta

kmalu sprevidela, da kaj takega Damask nema, kar se tukaj vidi.“

Peljal ju je potem v lepo dvorano, kjer je prišlo štiri in dvajset strežajev, da so vsem trem postregli z najboljšimi jedmi in pijačami. Potem so pregledali še več drugih dvoran, druga lepši od druge. V vrtu so videli štiri vodomete, drevesa z žlahtnim sadjem, po vejah na stotine pisanih tic, ki so lepo prepevale; lepota in vonjava od tisoč in tisoč najlepših rozic je pričala o lepoti tega vrta. Po vodah so skakljale zlate ribice, v senci košatih dreves pa se je dobro počivalo, kdor je tukaj počitka iskal.

Toda vsa ta lepotija ni mogla pregnati nepokoja iz srca mladega grofa. Duh je poklical celo vrsto lepih deklet, ki so prekosile v lepoti vse posvetne deklice in tako lepo zapele, da bi jih človek noč in dan poslušal. Mladi grof ostal je vendar le žalosten. Zato ga je duh prašal, kaj mu je, da je tako pobit? — „Kako bom vesel,“ reče grof Marko, „ko sem svoje ljudi doma pustil v največi žalosti; mlada žena je na smrt bolna in bo gotovo umrla, ako jaz nisem tako srečen, da dobim v roke rožo, ki se jej pravi „tičji cvet“. Šel sem zato z doma, da bi to rožo dobil, pa kodi jo bom revež iskal!“

„Priatelj, to je pa nevarna reč!“ reče duh. „Tisto rožo imajo v oblasti hudobni duhovi, ki so se spuntali zoper kralja Salomona, in ti te bodo gotovo umorili, ako se predrzneš, to rožo jim jemati.“

Akoravno pa mu je odgovarjal tako mogočen duh, vendar mladega grofa ni mogel odvrniti od njegovega namena. Ko je tedaj videl, da vse nič ne pomaga, dal mu je več dobrih svetov, kako naj se obnaša, da mu pojde bolj po sreči, in potem je pustil grofa naprej.

Dal pa je duh grofu en klopčič, kateri je zmiraj pred njim tekel. Grof se je vsedel na konja in je jahal za tistim klopčičem, kamor mu je ta pot pokazal.

Nazadnje je prišel do velikega lesa ali šume (boršta) in tukaj se je klopčič ustavil pred eno črno jamo, ki je bila temna in grozna videti. Mladi grof je skočil s konja, ga privezal k drevesu in šel v jamo. Tukaj je prišel do velikega ognja, in pri tem ognji je sedela stara baba, ki je imela prste, kakor vilice, in na njih nohte, kakor ostrige v ruđečem morji. Na ognji je sukala velikansko železo, na katerega so bili nabodeni trije možje.

Pet sto in dvajseta noč.

Pri tem groznem pogledu bil bi grof skoraj znak padel, tako se je ustrašil. Pa bil je že pre-daleč, ni mogel več nazaj. „Gorje meni!“ je rekel, „hudobni duh me je prevaril in me poslal v roke groznim pošastim!“

Vendar je bil njegov strah prazen. Kajti starka se mu je prijazno nasmehljala in mu rekla, naj se vsede. „Le bližej stopi lepi mladenič,“ je rekla, „vseh tri tisuč let, kar živim, nisem še videla tako lepega moža. Že vem, da te je naš vnuk sim k nam poslal. Le malo počakaj, moj oče bodo kmalu prišli in ti povedali, kako in kaj.“ (Ta starka je bila namreč stara mati tistega duha, ki je bil grofa in mniha iz ječe rešil.)

Kmalu potem je stopil v jamo duh, ki je bil res grozen za pogledati; bil je oče tiste babure tam pri ognji. Pa nič ni bil hud, ampak pohvalil je

svojo hčer, da je tujca gostoljubno sprejela, ko je spoznala, da je poslan od vnuka. Prašal je potem grofa, po kakih opravkih da potuje po teh krajih, in ko mu je grof vse razodel, rekel mu je duh to-le: „Smilite se mi, da ste se lotili tako težkega dela. Mi vam ne moremo pri tem nič pomagati, ker smo v vojski s tistimi duhovi, ki varujejo „tičji cvet“.

Kmalo potem se je mladi grof poslovil od teh dveh starcev in ju prosil, naj mu pot pokažeta. Ko sta mu dala še nekoliko podukov, odpravil se je naprej. Šel je več dni hoda naprej, dokler ni prišel v lepo dolino, ne daleč od tistega kraja, kjer je „tičji cvet“ rasel. Hudo poželenje ga je gnalo po tej roži, vendar je še prej pokleknil in molil nekaj očenašev. Potem je povžil nekaj jabelk, ki jih je videl ležati pod jablano. Na to se je vlegel in zaspal, kajti mračilo se je že. Imel pa je nemirno spanje, kolikor tudi je bil truden. Zdaj je videl v sanjah svojo ženo umirati, zdaj spet je videl grozne velikane, ki so ga hoteli požreti, zdaj spet je videl tiste tri može, ki jih je žena na železu nabodene pri ognji pekla. Iz takih sanj ga zbudi strašen tresk. On skoči po konci in vidi pred seboj še hujše resnične groze, kakor jih je bil prej v sanjah videl. Bliski so kar švigali iz oblakov na tla in treskali v zemljo. Grdi duhovi so strašno vpili po zraku. Vse je po žveplu smrdelo. Zdaj se v novič zablisne in trešči tik njega, ter — vbije njegovega konja! Njegov zvesti tovariš na vseh potih, njegov lepi, brzonogi pram ležal je mrtev na tleh!

Ves obupan se vleže mladi grof na mrtvega konja, vzdigne njegovo glavo, jo objame in poljubi ter toži tako: „Moj lepi prijatelj! Ti modri, ti hitri,

ti zvesti moj pram! Zakaj si me zapustil zdaj na konci potovanja? Oh, ti me več ne pogledaš, in tvoje svitle oči so otemnele! Nikoli več ti ne bodem zelene detelje pokladal, nikoli več ti ovsa nasipal!“ Solze so mu zalile oči pri teh besedah.

Ko se je nekoliko oddihnil, vzame svojo sabljo v desno pest in gre naprej proti tistemu kraju, kjer je slišal najhujše tulenje duhov. Bližej ko je prihajal, tem groznejše je bilo vpitje duhov in treskanje bliskov. Naredila se je taka tema, da je le takrat naprej stopiti videl, kedar je zabliskalo. Po ozki stezi, ki je vezala zemljo z otokom, prišel je nazadnje vendar na tisti otok, kjer je slišal, da mora tisti govoreči slavulj biti, ki mu bo povedal za „tičji cvet“. Ko je še enkrat zabliskalo, videl je pred seboj tisto drevo, na katerem je videl viseti tičnik z govorečim slavuljem. Že je stegnil svojo roko, da bi tičnik z drevesa doli potegnil in tako slavulja v svojo pest dobil, kar zasliši za seboj neko čudno stokanje. Mišlil je, da je tisti prijazen duh, ki ga je bil iz ječe rešil. Grof se tedaj ogleda nazaj, da bi videl, kdo tako stoka; — pa v tem hipu ga ena sablja na štiri kose razseka.

Pet sto ena in dvajseta noč.

Zapustili smo stariše tega nesrečnega grofa doma v veliki žalosti nad boleznijo mlade grofinje in zavolj tega, ker je mladi grof nastopil tako nevarno pot. Stari grof in stara grofinja sta hodila vsak dan na vrt gledat tisto jablano, ki je bila vsajena pri odhodu grofa Marka, ter sta imela veliko veseslje nad njo, dokler je bilo nje listje lepò zeleno. Tisti dan pa, ko so duhovi mladega grofa razsekali, posušilo

se je listje na jablani in je odpadlo. Ko stari grof in grofinja to vidita, zagnala sta grozno vekanje in cela hiša bila je polna žalosti in joka. Tudi doktor Svetuznan je prišel grofa tolažit.

Temu je bilo zdaj močno žal, da je mlademu grofu povedal za tisto rožo in ga tako v nesrečo pripravil. Mladi grofinji, ki je še zmirom hudo bolna ležala, pa niso nič povedali, da je njen mož mrtev, da bi jo preveč ne prestrašili, ker bi znala od same žalosti vmreti. Vsi drugi pa so vse pripravili za slovesen pogreb mladega grofa. Akoravno trupla niso imeli, vendar so hoteli vsaj navadne pogrebne molitve za njim opraviti. Zato so naredili velikansk sprevod na pokopališče, kjer so za mrtvega molili. Veliko bab, ki so od grofovih mnogo dobrot prejemale, prišlo je zraven in te so grozno tulile in vekale za mladim grofom in hvalile ljudem njegovo dobrosrčnost. Stari grof je pustil vsem jesti dati. Pa tudi vsa odlična gospôda Damaska prišla je k tem molitvam in vsi so milovali osodo mladega grofa. Stari grof in grofinja pa sta tako žalovala, da nista več jedla, ko ravno toliko, da od gladu nista konec vzela.

Zdaj pa še poglejmo, kaj delata tisti duh in tisti kitajski mnih v Salomonovi palači. Ko je namreč mladi grof odšel in nju zapustil, ostala sta ta dva še v palači in se dobro imela. Čez nekaj dni pa je kitajskemu mnihu dolg čas postalo, in ker družega ni vedel početi, zakuril je tisti coperniški ogenj, da bi zvedel, kako se mlademu grofu po svetu godi. Hudo se je mož užalil, ko je zvedel, kako žalosten konec je njegov prijatelj storil. Ni mu dalo miru več v tej palači, in ker mlademu grofu ni mogel

več pomagati, hotel je vsaj starega potolažiti. Zato je rekel duhu, da se hoče v Damask podati. Duh mu ni nič branil, ampak se je še ponudil, da ga hoče po zraku tje prenesti. To je bilo se ve da bolje, ko dolgo in mučno potovanje, zato je mnih to ponudbo rad sprejel. Duh je zdaj mniha zgrabil in odnesel po zraku do Damaska, kjer ga je pred mestom na tla postavil. Potem se je poslovil tako: „Drāgi prijatelj! tebi sem zmirom zahvalo dolžan, če boš kedaj potreboval mojo pomoč, kar pokličī me s coperniškim ognjem, pa bom prišel.“ S temi besedami je duh zginil, kitajski mnih pa je šel v mesto Damask. Njegova prva pot bila je v cerkev. Tu je ravno naletel na tiste molitve za ranjkim grofom Markom. Cudno se mu je zdelo, da najde toliko gospôde v cerkvi, zato je prašal, za kom molitve opravljajo? Zvedel je, da molijo za ranjkega grofa Marka Trojanskega. „To je pa čudno“, mislil si je sam pri sebi, „da ti tudi že vedó, da je grof mrtev. Še jaz sem to komaj zvedel s svojimi copernijami, kdo pa je to novico tem ljudem pravit prišel iz take daljave? To je meni čisto nerazumljivo; moram precej poizvedeti!“

Brez obotavljanja šel je naravnost v grofovo hišo. Grof je bil starega znanca zelo vesel. Solznih oči je stari grof stisnil starega prijatla na svoje prsi in mu začel praviti, kake nesreče da ga preganjajo. Mnih je rekel, da mu je vse že znano, samo tega ne razume, kako so mogli za smrt mladega grofa tako hitro zvedeti. Na to mu je grof povedal od tiste jablane, ki jo je doktor Svetuznan na vrtu vsaditi rekel. Mnih je šel na vrt, da bi tisto jablano videl, pa med tem časom so jo že izruli. Zdaj

je šel kitajski mnih, je zakuril coperniški ogenj in je poklical svojega podložnega duha. „Ti mi moraš kaj pomagati, da bom starega grofa potolažil zavolj zgubljenega sina!“ mu je rekel. „Gospod, rad bi vam pomagal,“ reče duh, „saj ste že spoznali, da vam rad postrežem; pa kaj hočem začeti s človekom, ki je na štiri kose razsekan? Tiste kose morda znam sim prinesiti, da jih pokopljete, da ne bodo tam okoli ležali in gnjili. Druzega ne vem kaj bi mogel storiti.“

Pet sto dve in dvajseta noč.

Na to je duh poklical svojega roha, to je, groznega tiča, kateremu je ukazal, naj pobere tiste štiri kose od trupla mladega grofa in naj jih sim v Damask prinese. Roh je zletel tje in je kmalo prinesel vse štiri kose. Na to je duh kose lepo vkup zložil in jih začel maziliti z nekim mazilom, ki je bilo še od kralja Salomona narejeno. Na to so se kosi zopet skup sprijeli. Potem je umival truplo z v o d o ž i v l j e n j a.

Stiri in dvajset ur po tem zdravljenji začelo je truplo zopet dihati in srce je začelo bítí. Ko ga duh še enkrat umije z vodo življenja, spel se je mladi grof po konci in bil je popolnoma zdrav. Duh mu je zdaj svetoval, naj se povrne v hišo svojih starišev. Mladi grof pa tega ni hotel storiti, ampak je duha prosil, naj ga še enkrat prenese na tisto mesto, kjer je bil razsekan; če tega ne stori, da bo sam potoval še enkrat tje. Duh mu je odgovarjal, ko pa nič ni izdalo, hotel mu je prikrajšati vsaj nevarno pot, je poklical roha in mu ukazal, naj prenese tega človeka na zeleni otok, kjer je govo-

reči slavulj in „tičji cvet“. Grozni tič roh ga je v naglici tje prenesel.

Mladi grof je precej spoznal kraj. Upadalo mu je srce, pa spōmin na bolno ženo dal mu je novo moč. „Moram to rožo dobiti,“ je rekel sam pri sebi, „če ne, mora moja žena umreti. Boljši pa je, da jaz tukaj od hudega konec vzamem, kakor če bi se domu povrnil s praznimi rokami in bi moral gledati, kako moja žena umira in mi s svojim pogledom strahopetnost očita.“ Ljubezen je zmagala nad bojazljivostjo. Prej ko hudo pot proti tistemu drevesu nastopi, prekrižal se je in nekaj časa molil. Potem pa je potegnil sabljo iz nožnice in šel naprej. Komaj je izdril svojo sabljo, kar se prične tista vojska, ko prvokrat. Gosta tema se je vlegla na zemljo, začelo je bliskati, treskati in grmeti; duhovi so zagnali strašno tulenje in rujovenje; grozna burja je drevesa do tal pripogibala, da so kar škripala; zemlja se je odprla in iz nje je švigal ogenj in dim; morje okoli otoka je šumelo in kipelo in se dvigalo, da bi poplavelo celi otok.

Grof Marko pa se ni ogledal ne na levo ne na desno, kjer so brušene sablje švigale okoli njegove glave, ampak je šel kar naprej do drevesa, je vzela ž njega tičnik z govorečim slavuljem in tiču duhov tako govoril: „Zdaj si v moji oblasti! Ako me ne ubogaš, ti bom precej vrat zavil. Povej meni, kje raste „tičji cvet“, in potem me spravi domu v Damask. Tam ti bom spet prostost dal.“

Zviti tič je hotel mladenča pogubiti, zato mu je vse objubil, pa ga ob enem vabil, naj si ogleda zaklade tega otoka. „Toliko si prestal,“ mu reče, „da si na ta otok prišel, pa ne boš porabil te pri-

ložnosti in si ne ogledal njegovih zakladov? Morda ti duhovi celó dovolijo, da smeš kak čudovit kamen seboj vzeti!“

Grof Marko pa je rekel, da ga vse to nič ne mika, dokler nema v rokah „tičjega cveta“.

Tič slavulj mu tedaj pokaže to zelišče. Bile so temno cveteče rože, ki so rasle v senci nekega drevesa. Teh je grof precej natrgal in jih spravil v svojo torbo. Ko je grof že imel tisti „tičji cvet“ v torbi, skušal ga je tič še zmirom zapeljati in v nevarnost spraviti. „Pojdi z menoj v podzemeljsko jamo, da vidiš naše zaklade!“ mu je govoril. „Tam boš videl eno škatljo, ki jo je že Adam imel, ko je še v raji bil. V tej škatlji, ki so jo angeljci Adamu naredili, vidi se zemlja, solnce, luna in zvezde, kako se sučejo in blišče, v majhni podobi imaš tu celi svet pred seboj. — Ko si to ogledaš, ti bom pokazal lep vrt z vodometom, kjer voda življenja iz tal kipi. Če od te vode piješ, ne boš nikoli umrl. Pa še veliko drugih reči boš videl, kakor jih še noben človek ni.“ Malo je manjkalo, da ni tič s temi obljubami preslepil mladega grofa. Že je ta obrnil svoje korake proti tisti jami, kjer se je prišlo na čudoviti vrt. Toda v tem se je spet domislil svoje žene, in ljubezen do nje je premagala njegovo radovednost in poželjivost po teh zakladih. Obrnil se je nazaj in tiču zagrozil, da ga hoče umoriti, ako ga ne spravi v Damask nazaj. Ko je tič videl, da ni druge pomoči, dobiti svojo prostost nazaj, poklical je enega svojih duhov, kateri je grofa s tičnikom vred vzdignil in nesel po zraku v Damask. V malih trenutkih bili so v enem vrtu mesta Damaska. Ta vrt je bil prav v sosesčini grofa Trojanskega. Go-

spodar od vrta je začudeno gledal, od kodi pride ta tujec v njegov vrt, še bolj pa se je čudil, ko bližej pride in spozna sina od svojega soseda, mladega grofa Marka.

Mladi grof, ko je videl, da se mu sosed bliža, in ker ni hotel, da bi ta vedel za vse njegove skrivnosti, spustil je zdaj tiča slavulja in ga izročil tistemu duhu, ki je bil obá sim prinesel. Duh je vzel tiča duhov v svoje naročje in letela sta nazaj na svoj otok, kjer prebivajo tisti duhovi, ki so se spuntali proti kralju Salomonu. Tič slavulj pa je gospodar teh duhov.

Med tem se je sosed približal in mlademu grofu segel v roke pa izrazil svoje veliko začudenje, kako da je on še živ, ko so vendar že mrtvašnice obhajali za njim. „Pridite vendar z menoj,“ mu nazadnje reče, „da izpijeva skupaj eno čašico vinca, kajti po dolgem potovanji se kapljica dobrega prav prileže.“

„Ne bom pil,“ reče mladi grof; „nisem ne lačen ne žejen, dokler ne zvem, kako se domá godi? Prosim vas, spremite me do naše hiše.“

Pet sto tri in dvajseta noč.

Tako tedaj sta šla mladi grof in sosed proti palači grofa Trojanskega. Tam je vladala žalost ves čas. Neka dekla je ravno pri oknu umivala in je videla grofa s sosedom prihajati, in začela je vpiti: „Naš mladi gospod so spet tukaj! Že gredó! Videla sem jih!“

Vsi so mislili, da ženska nori ali pa da norčije vganja; zato so jo začeli zmerjati. Na enkrat pa se sliši na vratih trkati. Prvi, ki je vstopil, bil je mladi

grof. Vsi so stali kakor bi okamneli, ko ga zagledajo. Nekaj trenutkov se nobeden ni ganil; potem je pa sledilo splošno veselje: eni so se od veselja jokali, drugi so vriskali in tekali po celi hiši ter pravili, kaj se je zgodilo.

Ko sta stari grof in stara grofinja v svoji samoti ta šunder in ta hrup slišala, prišla sta v družinsko sobo prašat, kaj da imajo? Dojka je zdaj povedala, da se je mladi gospod živ in zdrav domu povrnil. V tem hipu priletel je tudi že mladi grof sam v sobo in objel svoje stariše. Stara grofinja je padla v omedlevice in malo je manjkalo, da ni umrla od samega veselja.

Veliko je bilo tudi veselje, ko je mladi grof pozdravil modrega doktorja Svetuznana, potem kitajskega mniha in njegovega duha, kateri je bil njegov največi dobrotnik in mu je največ pomagal. Potem je mladi grof obiskal svojo bolno ženo, katera prej o njegovi smrti ni bila nič slišala, ampak je le zvedela, da se je podal njen mož na potovanje. Lahko si je misliti, da je bila tudi bolna reva silno vesela, videti spet prijazno obličje svojega moža.

„Tičji cvet“ je grof Marko dal doktorju Svetuznanu in ga naprosil, naj on iz njega naredi zdravilo za mlado grofinjo. Ta je skuhal zdravilo in ga gospej prinesel. Ta pa se je branila piti in je rekla: „Odkar je moj mož domu prišel, počutim se veliko bolje, ni mi treba zdravil.“ To pa je bilo le prvo veselje. Drugi dan so jo obšle stare slabosti. Zato je na prigovarjanje doktorja iz Kufe in na lepe prošnje svojega moža ter starega grofa in grofinje vzela zdravilo. Komaj je izpila tri žlice tega zdravila, bila je že popolnoma zdrava in je vstala iz postelje. Na to

so jej povedali, da je njen mož strašno daleč šel po to zdravilo in da je veliko nevarnosti prestal, prej ko ga je dobil. To je mlado gospo storilo radovedno in ni jenjala prej prositi, dokler ni mladi grof privolil, povedati celo historijo svojega potovanja.

Stari grof in grofinja, doktor Svetuznan in kitajski minih sedli so okoli njega in poslušali, ko jim je pravil celo zgodbo, kakor smo jo mi ravno zdaj slišali. Ko je stari grof zvedel, da se ima za ohranjenje svojega sina največ zahvaliti kitajskemu mnihu, ki ima tako mogočnega duha v oblasti, zahvalil se je temu častitljivemu možu pristrčno in ga odslej še bolj ljubil in spoštoval ter prosil, naj tu pri njih ostane. Kitajski mnih, ki v svojo pogansko deželo, kjer je višega duhovna v ječo zaprl, tako ni maral več nazaj iti, ker se je bal preganjanja, ki ga tam kristjani trpijo, obljubil je prav rad, da hoče svoje žive dni ostati v hiši grofov Trojanskih v Damasku. Tega so se vsi razveselili. Tudi učeni doktor Svetuznan je rekel, da ne gre nikamor iz Damaska. Ti ljudje so odslej prav srečno med seboj živeli in Boga hvalili za velike milosti, ki so jih od njega prejeli. Najbolj srečna pa je bila mlada grofinja, ki je prej leto in dan v postelji zdihovala, zdaj pa zdrava kakor srna okoli skakala in prepevala. Mladi grof pa še dolgo časa ni imel miru, ker so zmirom ljudje prihajali in ga spraševali, kako je bilo na potovanji. Nazadnje je pustil celo zgodbo zapisati in v bukve natisniti, da so vsi lahko brali in ni bilo treba njega zmirom na novo spraševati. Tako je prišla ta historija tudi do nas.“

Kralju Riarju je bila ta historija zelo všeč. Kraljica Lunica pa je rekla, da vé še eno veliko

lepšo historijo, namreč od dveh žen cesarja Alrašida. Kralj Riar jo je naprosil, naj to historijo pové v prihodnji noči.

Pet sto štiri in dvajseta noč.

Historija dveh žen cesarja Alrašida.

„Cesar Harun Alrašid (Arrešid) je celi dan sprejemal svoje velikaše, poročnike tujih držav in poslancev iz lastnih dežel, tako da se je tega sitnega posla res že naveličal. Ko se je zvečer začelo mračiti, poklical je svojega ministra Žafarja in mu rekel: „Rad bi se razvedril; dajva se preobleči in pojdiva po mestu miloščino delit med uboge in ob enem opazovat, kako kaj uradniki spolnujejo moje zapovedi!“

Na to sta se hitro preoblekla in se podala v mesto, kjer sta med revne ljudi mnogo miloščine razdelila. V nekih ulicah sta srečala čedno oblečeno gospó, ki je imela obraz s kopreno pokrit, pa je tudi roko stegnila, da bi kaj miloščine dobila. Pri tem je cesar zapazil, da je njena roka bela ko sneg in čudovito nježna. To se mu je pri beračici čudno zdelo, zato je dal Žafarju en cekin in mu rekel, naj ga ženski v roko stisne.

Ženska je precej po teži spoznala, da to ni krajcar, in ko je denar pogledala in videla, da je cekin, mislila je, da se je mož morda zmotil. Zato je stekla za ministrom in mu zaklicala: „Gospod, vi ste mi dali cekin, to je menda pomota?“ — Nisem jaz dal, ampak ta mladi gospod,“ reče minister in pokaže na cesarja. Zdaj je ženska še cesarja pra-

šala, če se ni zmotil. Ko je cesar rekel, da jej je nalašč podaril celi cekin, zahvalila se je lepo in prosila Božji blagoslov nad tacega dobrotnika.

Zdaj reče cesar ministru: „Prašaj žensko, če bi me hotela v zakon vzeti?“ Žafar jo pokliče in reče: „Moj gospodar se želi z vami poročiti.“

„Zakaj pa ne,“ reče ona, „če mi dá toliko dote, kolikor jaz zahtevam.“ Minister si misli: „Cesarju bo pač težka reč, doto za eno beračico vkup spraviti.“ Žensko pa je prašal: „Koliko dote pa zahtevate?“

„Vsako leto toliko, kolikor mesto Ispahan vsako leto davkov plača,“ reče ženska.

Žafar je to cesarju povedal in se je čudil, ko je cesar rekel, da je z vsem zadovoljen.

Ko je beračica zvedela, da so njene terjatve sprejete, hotela je vedeti za ime svojega ženina.

„Vaš ženin je cesar Harun Alrašid,“ reče minister.

Vsak bi bil mislil, da se bo ženska nad tem zavzela, pa ona se še zmrdala ni, ko zvé, da ima dobiti za moža samega cesarja, ampak gre tiho za možema v cesarsko palačo.

Komaj tje pridejo, izročil je cesar svojo nevesto hišnim služabnicam, katere so jo skopale, jo namazilile z najdražjimi mazili, jo oblekle v najfinejšo svilnato obleko, jo obsule v laseh, po vratu in po rokah z demanti, biseri in drugimi dragocenimi zlatimi in srebrnimi krasotijami. Potem je cesar poklical sodnika in podpisalo se je ženitovanjsko pismo.

Ko sta bila cesar in njegova neznana soproga sama, prašal jo je cesar, kdo da je ona in zakaj da je zahtevala tako veliko doto?

Ona mu odgovori: „Gospod, kar sem zahtevala, to meni po pravici gre. Kajti jaz sem od rodu slavnega Perzijanskega kralja Kozrovca Nuširvana.“

(Opomba: Nuširvan Kozrovec ali Vozroes je bil eden najimenitnejših kraljev Perzije, ter je znan tudi evropejskim zgodovinarjem. Bil je dober in slaven vladar, pa nezaupljiv proti vsem. Proti Rimcem se je srečno vojskoval in je cesarja Julijana prisilil, da mu je moral tisoč cekinov danja (tributa) plačevati. Njegov sin Nušisad se je proti očetu uprl, pa je bil premagan in v boju ubit. Nuširvan je bil pravičen in za blagor podložnih vnet vladar, vendar ni mogel zabraniti, da so njegovi namestniki ljudstvo odirali. V vojski je bil vedno srečen. Še slavni vojvoda carigrajskega cesarja Belicar (Belizar) moral se je pred njim umakniti. Svojo državo je razširil od Indije do rudečega morja. Ko je bil pa v eni bitki premagan od Tiberija, vojskovodje cesarja Justinijana, umrl je od jeze in žalosti.)

„Ta nesrečni rod Kozrovcev“, pravila je cesarjeva nevesta, „padel je tako globoko, da sem bila jaz vže primorana, kruha prositi, kakor ste videli.“

„Če se sme zgodovinarjem vrjeti“, rekel je na to cesar, „bil je vaš slavni praded v časih krivičen v svojih sodbah“.

„Zato pa nas je Bog tako ponižal in v revščino pahnil“, reče princezinja.

„Vendar pa pravijo“, pristavi cesar, „da se je pozneje poboljšal in da je bil nazadnje sama dobrota in milost.“

„Zato se je pa tudi Bog mene, njegove potomke usmilil in me povzdignil na cesarski prestol“, reče princezinja na to.

Tak je bil prvi razgovor med cesarjem in njegovo mlado ženo. Žastopila sta se odslej prav dobro in cesar je bil zadovoljen s cesarico, ki jo je na ulicah pobral.

Pet sto pet in dvajseta noč.

Ravno čez leto in dan po tem, bilo je v predpustnem času, šel je cesar spet preoblečen v mesto. Šla sta z njim minister Žafar in strežaj Radoslav. Ker je bilo o predpustu, so peki krape pekli.

Tako so prišli ti trije mimo lepe pekovske prodajalnice, kjer so bili prav lepi krapci na ogled postavljeni. Cesarju so se ti krapci tako dopadli, da je kupil sto krapov in jih pustil za seboj v palačo prinesiti. Cesar jih je nekaj pojedel, potem je pa hotel še cesarici veselje napraviti in jej je lepo skledico ostalih krapov poslal ter jo pustil prašati, če ima še kako željo. Cesarica je bila ošabnega srca, za krape se še zahvalila ni, ampak pustila je cesarju reči, da potrebuje tisoč cekinov, da jih bo med reveže razdelila. Cesar jej je teh tisoč cekinov precej poslal.

Potem se je cesarica napravila in z eno svojih služabnic je hodila po mestu in delila obilno miloščino. Pri tej hoji pa je postala žejna, in ker ni hotela pri javnem vodnjaku piti, kjer so vsakovrstni nesnažni ljudje pili, rekla je dekli, naj gre v bližnjo hišo in naj poprosi za kozarec mrzle vode. Prišel je lepo oblečen, mlad mož iz hiše in je ženskama vode prinesel. Potem ste se zahvalili in odšli. Cesarica pa se je hotela temu možu za požirek vode hvaležna skazati in je premišljevala, kaj bi mu dala. Ko domu pride, zagleda tiste krape, ki jih je od cesarja dobila, in jih temu mlademu možu pošlje. Cesarju ni bila hvaležna, da jo je iz revščine v bogastvo in čast povzdignil, njegovega daru ni spoštovala in krapov še pokusila ni, unemu možu je bila pa hvaležna za kozarec vode.

Tisti mladi mož pa je bil eden od cesarskih uradnikov. Ko mu dekla krape prinese, se je lepo zahvalil in jih postavil na mizo. Komaj pa je dekla odšla, pride eden od ponočnih čuvajev, se prikloni gospodu uradniku in jame tožiti: „Gospod, danes je predpustna nedelja, mi pa doma z otroci nemamo kaj jesti. Utrpite nam kaj podariti, gospod!“ Uradniku se je mož zasmilil in podaril mu je celo skledo krapov, ki jih je od cesarice dobil. Mož zagradi vesel za skledo in nese krape domu. Ko jih domu prinese, zareži se njegova žena nad njim: „Nesrečni človek, kje si pa te krape ukradel?“ — „Jaz jih nisem ukradel,“ reče mož, „te krape mi je podaril eden od cesarskih uradnikov. Kar vkup pritecite, otroci, in pojejmo jih!“

„Kaj?“ reče žena, „še krompirja in zelja nemamo zadosti, pa bomo tako drage reči jedli! Pojdi takoj in prodaj krape, za nje boš skupil tako lep denar, da imamo celi teden dosti jesti od njega.“

Čuvaj je ubogal svojo hudo ženo in je nesel krape na trg, kjer jih je ljudem ponujal, kdo jih kupi. Ravno se je oglasilo več kupcev, kar eden zapazi na skledi, v kateri so bili krapci, cesarskega orla. „Nesrečni človek!“ reče ta tujec čuvaju, „ali hočeš na vislice priti, da take reči prodajaš, ki so cesarju ukradene?“

Te besede je slišal eden od mestnih redarjev ali policajev. Ta se je hotel posebno skazati, zato zgrabi tisto skledo s krapci in jo nese naravnost cesarju ter mu pové, da so se krapci na javnem trgu prodajali. Cesar je bil strašno razdražen, ko je spoznal skledo in krape, in je prašal redarja, kdo jih je prodajal. Redar je imenoval tistega mestnega čuvaja.

Precej so tekli stražniki po nesrečnega čuvaja, mu roke na hrbtu vkup zvezali in ga peljali pred cesarja. „Gorje meni,“ rekel je čuvaj sam pri sebi, „moja hudobna baba je vsega kriva; čemu me je gonila krape prodajati! Mar bi jih bili doma pojedli, pa nobeden ne bi bil nič vedel za to!“

Cesar je čuvaja prašal, kje je krape dobil? Mož je imenoval tistega uradnika, ki mu jih je podaril. Cesar, ki je do zdaj mislil, da so bili krapi cesarici ukradeni, razjezil se je zdaj še bolj, ko je zvedel, da je eden od njegovih uradnikov krape dobil. Od tega namreč ni mogel misliti, da bi bil krape ukradel, ampak to je mislil, da je cesarica mlademu uradniku več dobra, kakor se spodobi. Zato je ukazal tega uradnika precej prijeti, zvezati in pred njega pripeljati. Stražniki so toraj pridrli v hišo tega uradnika, ga prijeli in zvezali ter mu rekli: „Ubogi Detomil (takó mu je bilo imé), žal nam je, pa povelje imamo, da te naj zvezanega pred cesarja pripeljemo. Potem moramo tvojo hišo do tal razdjeti.“ Potem so eni Detomila v cesarsko palačo peljali, drugi pa so z najetimi zidarji njegovo hišo podirati in razdevati začeli.

Ves razkačen praša cesar uradnika Detomila, če on pozna tega in tega ponočnega čuvaja? Ko mladi mož pritrdi, praša ga cesar, kje je krape dobil? Mladi mož pové brez ovinkov, kako je dvema ženskama vode piti dal, kako sta mu za to uslugo krape podarili in kako jih je potem mestnemu čuvaju podaril. Cesar pa mu ni hotel nič verjeti, ampak pustil je pripeljati še cesarico in ukazal je rabeljnom, naj obéma, cesarici in Detomilu glave odsekajo.

Pet sto šest in dvajseta noč.

Nesrečna cesarica je bila zelo prestrašena, ko je slišala svojo smrtno sodbo; vendar pa še sama ni prav vedela, ktere pregrehe da je obdolžena. Zato je mislila, da jo je morda Detomil po krivem česa obdolžil, in obrnila se je do njega z vprašanjem: „Kaj ste pa govorili lažnjivega o meni in zakaj ste to storili, ko vam nisem nikoli nič hudega prizadjala?“

„To je vse nesreča!“ reče Detomil, „jaz nisem nič o vas govoril in tudi o meni nič slabega ne vedó, pa me vendar na smrt obsodijo!“

Med tem časom so rabeljni pripravili vse, da bi obema glave odsekali; pripravili so sklede za kri loviti in razgalili obema vratove. Zdaj je prvi rabelj vzela meč v roke in prašal cesarja, ali sme vdariti? Cesar je odgovoril, da sme. Trikrat je rabelj to vprašanje ponovil, kakor je bila navada, in vse trikrat je cesar rekel, da naj le vdari. Zdaj je imel obsojeni pravico, kako prošnjo ali željo razodeti. Detomil, ves v strahu pred smrtjo, ni vedel drugega prositi, ko to, da naj mu snamejo zavezo raz oči, da bo še enkrat videl svoje prijatle. Rabelj mu je to željo izpolnil, in Detomil je videl okoli sebe vse prijatle preplašene. Zdaj je začel Detomil sam prositi cesarja in mu je rekel: „Gospod, pustite me še tri dni živeti in povem vam, da boste čudne reči videli.“ Cesar je bil radoveden in je res kaznen odložil. „No, dobro,“ je rekel, „tri dni vaji pustim še živeti, če pa v tem času ne bo nič posebnega, potem morata brez milosti umreti.“ Na to je pustil Detomila in cesarico v ječo odpeljati.

Pretekel je prvi dan in drugi dan, pa cesar še nič ni videl od tistih „čudnih reči“, ki mu jih je

Detomil prerokoval. Tretji dan pa se je cesar preoblekel in je šel po mestu na ogled. Opasal si je sabljo in nataknil si v vsak žep po en nož, tako da so pisani ročaji povsodi ven gledali; navihal si je brke, postavil kosmato kapo na glavo in obul visoke škorne. Zdaj je bil prav roparju ali razbojniku podoban, ki je iz kake hoste v mesto prilomastil. Vse se ga je balo in nobeden si ga ni upal prašati, kdo in odkodi je in kaj tu hoče. Čez en čas je stopil v bližnjo gostilnico in si pustil dati čašo vina. Tukaj je bilo več ljudi, med drugimi se je neki mlad mož na glas čudil nad neko žensko, ki je sedela tam v drugi sobi in ljudem pridigovala. „To vam je čudna ženska“, reče tisti mladi mož, „tako zna govoriti, kakor kak fajmošter in celo sveto pismo zna iz glave. Menda zato tako prerokuje, da bi jej kdo kaj dal, pa nobenega ni, da bi se je usmilil.“ Cesar je bil radoveden na to žensko in je stopil v drugo sobo. Res je strmel, ko je tako po vrsti povedala, kaj je rekel ta ali oni prerok in v katerem poglavji je zapisano. Cesar je hotel k njej pristopiti, da bi jej kaj dal, kar vidi, da je govorila z nekim mladim trgovcem in mu povedala, da vé za njega lepo deklé če hoče ž njo iti. Trgovec je bil s tem predlogom zadovoljen in odpravljala sta se proč. Cesar je zdaj mislil, da ima nezvestnico pred seboj in sklenil je, da hoče za njima iti, da vidi, kako in kaj.

Cesar je med potjo premišljeval to reč in se jezil nad človeško hinavščino, kajti prej je baba tako svete pogovore imela, zdaj pa se vidi, da možke k ženskam vodi. V tem pa jo je cesar po krivici sodil, kakor bomo kmalo videli. Tista žena in mladi trgovec sta šla v eno borno hišo, cesar pa je smuknil za

njima skozi vežne vrata, takó da ga nista zapazila. Videl je, kako je starka svojo hčer pripeljala iz bližnje kamrice. Bila pa je njena hči prva lepota v Bagdadu: visoka in vitka, črnih dolgih las, visokega snežnobelega čela, črnih otožnih očij, lepo belih polnih prs, lahno rudečih lic, krasne postave, drobnih, nježnih rok in nog. Starka je hčeri govorila: „Saj vidiš, v kaki revščini da smo! Ob vse smo prišli in zdaj nama še tvoj brat nič pomagati ne more. Druge pomoči ni, ko da se hitro omožiš.“ Zdaj so se začeli meniti o doti. V tistih krajih namreč ni navada, da bi starši svojim hčeram doto dajali, ampak ženin mora staršem svoje neveste nekaj dote dati, ravno tako, kakor bi nevesto od staršev kupil. Starka je hotela imeti štiri tisoč cekinov. Trgovec pa je rekel, da toliko ne premore. Starka pa je rekla, za boljši kup hčere ne pusti. Tako se je tedaj kupčija in snubitev razbilai in tisti trgovec je šel praznih rok proč, kolikor tudi se mu je nevesta dopadala.

Ko je trgovec odšel, prikazal se je cesar iz svojega zatišja, kjer je bil skrit, in se je postavil pred starko. „Ravno sem srečal nekega mladega moža, ki je od vas proč šel,“ govoril je cesar; „on je meni rekel, da vaše hčere ne more vzeti, ker nema toliko denarja, zato se vam jaz ponudim za zeta, če me vzamete.“

Starka ga pogleda od nog do glave in ko vidi vse njegovo orožje in njegovo opravo, mu reče: „Predrzni ropar, komu si pa toliko vzel, da si upaš mojo hčer snubiti? Pa saj se lažeš, in vem, da nemaš toliko denarja.“ — „Vi se motite, mati,“ reče cesar, „izplačal vas bom v gotovini.“ „No, bomo videli,“ reče starka, „če si toliko bogat, potem je moja hči tvoja.“

„Je že dobro,“ dé cesar in se vsede, „sva na čistem. Pojdite tje k sodniku in recite mu, da Zmagovenčani želi ž njim govoriti, naj le precej pride.“ „O ti reva ti,“ reče starka, „ali misliš, da bo sodnik zavolj tebe sem prišel?“ „Le pojdite tje,“ reče cesar, „in povejte sodniku, naj pisalno orodje seboj prinese.“

Starka je šla, pa si je med potjo mislila: „Če bo sodnik res ubogal, potem moj prihodnji zet ni navaden ropar, ampak že poglavar od roparjev.“

Pet sto sedem in dvajseta noč.

Ko je pa starka v pisarno stopila, kjer je mnogo gospodov in pisarjev sedelo, med njimi tudi sodnik, upadlo jej je srce in ni si upala povedati, po kaj je prišla. Obrnila se je in šla nazaj, potem pa si je zopet pogum vzela, in šla nazaj v pisarno. Ko jo sodnik zapazi, kako sim in tje hodi, pustil jo je k sebi poklicati.

Sodnik jo praša, kaj želi? Ona mu bojzljivo odgovori, da je nekdo pri njej, ki želi ž njim (sodnikom) govoriti. „Kdo pa je ta gospod,“ praša sodnik, „ki noče sam k meni priti, ampak želi, naj bi jaz k njemu prišel?“ — „Imenuje se Zmagovenčani,“ odgovori starka. „Kaj? Zmagovenčani?“ usklikne sodnik, „hitimo tje, hitimo!“ To rekši vrže vrhno suknjo na se in se odpravi na pot. (Baba namreč ni vedela, da je „Zmagovenčani“ le častni priimek cesarja samega, in da si drug človek noben ni smel tega priimka dati; cesarski uradniki so pa to dobro vedeli, zato je sodnik tako hitel, ko je slišal, da ga sam cesar k sebi kliče.)

Ko je sodnik v izbo stopil, dal mu je cesar znamenje, da hoče nepoznan ostati. Zato je sodnik cesarja le tako pozdravil kakor navadnega gospoda, ne da bi se mu do tal priklanjal, kakor cesarju.

„Ženitovanjsko pismo boste naredili,“ reče cesar, „jaz se hočem poročiti z lepo hčerjo te hiše in vi, gospod sodnik, boste pogodbo zapisali.“

Zdaj je sodnik vprašal žene, kako velika bo dota, in ko so mu to povedale, hotel je pismo narediti. Pa v svoji naglici je pozabil papirja seboj vzeti in tako ni imel kam pisati. V tej zadregi je odrezal en kos svoje srajce in je na to zapisal imena ženina in neveste in doto. Da je pa imena zvedel, moral je starko prašati, kako se piše? „Moj Bog, kako daleč smo prišli!“ reče starka, „svojo hčer moram roparju dati, zato me je sram, svoje pošteno ime povedati. Ko bi moj mož še živel, bi tega ne bilo.“

„Pomirite se,“ reče sodnik, „Bog bo vse prav obrnil.“ Starka je pa le naprej javkala in tožila. Cesar se je tako smejal, da se je za trebuh držal; sodnik pa si je veliko prizadjal, da je obdržal resnoben obraz.

Ko je bilo pismo spisano, vstal je sodnik in se poslovil. „Kako je to?“ praša starka cesarja; „ali gospodu sodniku ne boste nič dali za to, da vam je pismo naredil?“ „Naj gre, kamor hoče,“ reče cesar, „jaz mu nimam nič dati.“

„Moj Bog!“ reče starka, „kako so ti roparji lakomni! Nič mu ni dal, čeravno je sodnik lastno srajco odrezal, da je na njo pismo zapisal.“

Cesar se je smejal in je kmalu potem odšel. Rekel je starki, da pojde domu po tistih štiri tisoč cekinov in po darila, katere hoče nevesti prinesti.

„O ti hudobnež,“ reče starka, „gotovo misliš še danes nekaj trgovcev oropati, da boš doto vkup spravil in še nam kaj v darilo prinesel!“

Ko je cesar domu prišel, pustil je pred se pripeljati zidarjev, tesarjev, mizarjev, kamnosekov in slikarjev. Pustil je vsakemu iz njih deset palic na zadnjo stran primazati, da bi bili bolj ubogljivi in da bi bolj hitro in brez ugovora to storili, kar jim bo ukazal. Potem jih je poslal tje k hiši svoje nove tašče in jim ukazal, da imajo tisto borno bajto vso na novo z mrameljnatimi ploščami obzidati, od zunaj in od znotraj lepo oslikati, vso novo lepo hišno opravo priskrbeti, lepe podobe in zrkala not obesiti, tudi streho popraviti in vse tako očediti, da bo veselje hišo pogledati. Če do zvečer tega ne dovršijo, jim je zagrozil, da jim bo pustil roke stran odsekati. Potem jim je še to naročil: „Če vas bo hišna gospodinja vprašala, kdo vas je poslal, odgovorite jej: „vaš zet;“ in če bo prašala: „Kdo je moj zet?“ recite: „ne vemo;“ in če bo prašala: „kako mu je ime?“ recite: „Zmagovenčani.“ Dobro si to zapomnite! Kdor bo le eno besedo več ali manj govoril, pustil ga bom na križ pribiti.“

Delavci so šli tje in so začeli hišo popravljati. Bilo jih je toliko, da so po hiši, okoli hiše in po strehi mrgoleli, kakor mravlje. Starka jih je začela izpraševati:

„Po kaj ste pa prišli?“

„Hišo popravljat,“ jej odgovoré.

„Kdo vas je pa poslal?“ praša baba naprej.

„Vaš zet,“ je bil odgovor.

„Kakšno obrtnijo pa ima moj zet?“ praša ona.

„Ne vemo,“ jej odgovoré.

„Kako pa se piše?“

„Zmagovenčani,“ jej vsi enoglasno povedó.

Starka je bila zdaj te misli, da mora njen zet biti silno bogat in glasoviten roparski poglavar, ker mu je toliko ljudi pokornih.

„Ti delavci so pošteni ljudje,“ govorila je sama pri sebi, „pa tega Zmagovenčanega se hojijo, zato si ne upajo povedati, da je ropar.“

Od vseh teh misli je bila babura vsa prestrašena. Šla je še enkrat okoli delavcev, da bi jih izprašala, pa jej niso nič več povedali, ko prvokrat. Delavci pa so tako hitro delali, da se je hiša kar obračala v njih rokah.

Proti večeru je prišlo več ljudi z jerbasi, v katerih so bile razne dragocenosti, kakor prstani, uhani, zapestniki (vse iz zlata), potem svilnato, sukneno in platneno blago za domačo rabo in za obleke, pa še več tacega. Starka je nosilce odganjala, češ, da niso na pravi kraj zadeli, toda nosilci se niso dali prepoditi in so vse tam na tla razložili. Ko jih praša, kdo je to poslal, odgovorili so: „Zmagovenčani.“ Tudi so povedali, da bo njen zet še to noč prišel v vás, naj le kaj večerje pripravijo.

Starka je mislila: „Je že ropar, sicer bi po dnevi prišel, ne po noči.“ Potem je poklicala svoje sosedinje, da bi jej pomagale po hiši pospraviti. Sosedinje so se vse čudile nad prelepo novo opravo, vse iz trdega lesa in z baržunom (žametom) prevlečeno; stene pa vse z mrameljnomo obložene!

„Kje pa vendar ste toliko denarja vzeli,“ prašajo sosedinje, „da hočete svojo hišo kar v raj spremeniti?“

„To je vse od mojega zeta,“ reče starka.

„Kaj se je vaša hči omožila?“ prašajo babe.

„Se vé da, ravno danes.“

„Kdo pa je vaš zet?“ prašajo naprej.

„Nič ne vem,“ reče starka, „meni se zdi tak, kakor bi bil poglavar vseh roparjev.“

„Moj Bog!“ zajavkajo babe, „kaj tolovaja hoste za zeta vzeli? Potem še naše hiše niso varne? Prosite ga vendar, da bo vsaj sosede pri miru pustil! To se spodobi, da se s sosesko v miru živi.“

Starka je babe pomirila, jim pravila, kako je njen zet dobrega srca, in da ga bo že pogovorila.

Tako potolažene začele so sosedinje po hiši pospravljati, nevesto napravljati in lišpati in take reči.

Kmaló na to se je spet na duri trkalo, in prišlo je vse polno cesarjevih strežajev, ki so v jerbasih prinesli naloženo vse polno skled z najboljšimi gorkimi in mrzlimi jedili in mnogo steklenic najboljšega vina. Vse to so izročili starki s poveljem, da jej to pošlje njen zet in da naj ona povabi svoje sosedinje in naj si naredi s temi rečmi dober večer.

„Kaj pa kaj počne moj zet!“ praša starka vsa omehčana.

„Nič ne vemo, kaj počne,“ rečejo hlapci, „njegovó imé vam pa povemo, on se piše Zmagovenčani.“ Na to so strežaji odšli.

Starka pa je rekla svojim sosedinjam: „Poglejte, kako dober človek je moj zet, koliko dobrih reči nam je poslal! Pa še na vas, moje sosedinje je mislil, ker je rekel, naj povabim vas vse k večerji. Kar za mizo se vsedimo, pa jejmo!“

Sosedinje se niso pustile prositi in so pridno jedle. Vendar so najboljše kose pustile, da bi še za ženina kaj ostalo, kedar zvečer pride.

Med tem pa se je zvedelo že po celem predmestji, da je starka svojo hčer oddala roparskemu poglavarju, in da je že vsa hiša polna dragocenih daril, ki jih je ta zet v hišo poslal.

Ko je tudi tisti mladi trgovec to zvedel, kateremu je bila zjutraj hči odrečena, ker je obetal premalo dote, hotel je to priložnost porabiti, da se maščuje in si svojo jezo ohladi. Želel si je še zmirom to lepo nevesto, zato si je mislil: „Če tega roparja v kraj spravim, potem je pa moja.“ Šel je tedaj na policijo in je komisarju povedal, kaj se godi, da se nevaren razbojnik očitno ženi v sredi mesta, da je v hišo svoje neveste pustil nanositi že vse polno ukradenih reči in da bo zvečer sam prišel v hišo, kjer ga lahko primejo in sodnikom izročijo.

Policijski komisar je bil prav vesel te novice, kajti mislil si je: „Če tako nevarnega roparja vjamem, me bo cesar posebno počastil in povišal v moji službi.“ Obljubil je tedaj, da bo že roparja ob desetih zvečer prijel, starko kaznoval, hčer pa njemu izročil. Trgovec je šel domu in se veselil desete ure, da bo videl, kako bodo njegovega tekmeца peljali.

Pet sto osem in dvajseta noč.

Ob desetih zvečer je komisar vzdignil štiri sto redarjev s štirimi oficirji ali stražmeštri in mnogimi bakljami, ter jih peljal pred hišo udove, da bi zdevnega roparja vjel. Mati in hči pa ste čakali na ženina v svoji izbi, ki je bila lepo razsvitljena. Na enkrat slišite na vratih trkati. Starka gre in pogleda doli pri oknu in vidi na ulicah komisarja in njegove ljudi, ki so se že pripravljali, da bi vrata siloma

ulomili. Zelo pa se je prestrašila starka, ko je med tistimi štirimi oficirji, ki so redarje vodili, zapazila tudi Krivogleda, groznega človeka, ki je bil pripravljen za vsako hudobijo in katerega se je bal ves Bagdad.

„Gospod, kaj bomo tukaj stali, kakor „mile Jere“ in čakali,“ rekel je hudobni Krivogled proti komisarju, „mar ulomimo vrata, pograbimo blago, kar ga je ropar nanosil v hišo, njega samega pa zvežimo in odpeljimo!“

Pristopil pa je h komisarju drug oficir, mladi Bratkovič, in ga svaril pred tako nasilnim postopanjem. „Nikar se ne prenačimo, gospod komisar,“ je rekel, „kdo vé, če je ovadba tistega trgovca resnična ali ne? Gotovega nimamo nič v roki, na ovadbo enega človeka pa ne smemo preveč zidati. Če vrata po krivici ulomimo in ljudem kaj škode naredimo, bomo morali hudo pokoriti se za to. Vendar pa storite po svoji volji.“

Starka je pri oknu slonela in ves ta razgovor poslušala. „Joj nam!“ je zavpila proti hčeri, „redarji hočejo po sili ulomiti v našo hišo, ker iščejo tvojega ženina, ki je velik razbojnik. To bo slabo za nas.“

„Ljuba mati, dobro vrata zaklenite!“ reče hči, „morda nam Bog pošlje kako pomoč.“

Starka je šla gledat, če so vrata dobro zaklenjena. Čula je po njih močno razbijati, in prašala je skozi vrata: „Kdo pa tako razbija?“

„Ti grdoba, malopridnica tolovajev in roparjev! precej vrata odkleni!“ Kričal je zunaj Krivogled.

Starka je odgovorila, da ni nobenega roparja v hiši, naj jo tedaj pri miru pustijo.

Potem pa se je povrnila k svoji hčeri v izbo in jej tožila: „Ali ti nisem pravila, da nas bo ta roparski poglavar še v velike sitnosti spravil! Bog ne daj, da bi nocej sim prišel! Oh, zakaj je moj mož umrl! Ko bi bil on še živ, on bi bil redarjem že pokazal; noben človek bi se ne upal, pred hišo tacega hrupa delati.“

Deklica je mater tolažila in jo prosila, naj se udá v voljo Božjo.

Med tem časom pa je cesar svojo palačo zapustil in se v prejšnji roparski opravi zopet počasi podal doli v ono predmestje, kjer se je vse to godilo. Ko pride blizo tiste hiše, videl je, kaj se tu godi. Redarji so stali z bakljami pred hišo, okoli njih pa vse črno ljudstva, ki je bilo radovedno na to, kaj se bo tukaj zgodilo. Slišal je krivogleda in več drugih vpiti, naj se vrata ulomijo in potem naj se starka tako dolgo s šibami tepe, dokler ne bo povedala, kje je njen zet, roparski poglavar. Bratkovič je pa ljudi miril in jim rekel, da naj spoštujejo postave; kdor je kriv, bo že kaznovan, tje v en dan vrata ulomiti in po hiši lomastiti, brez da se vé, ali je kaj na vsem tem ali ne, to bi bilo krivično in nespametno.

„Nikar tako neslano ne govori!“ zavrne ga divji Krivogled. „Vsedi se ti s svojim cincanjem in premišljevanjem v tisti mehki stol, ki je za sodnike, tukaj vmes pa nikar ne govori, kajti vidi se že, da ti nisi za take reči, kjer je kaj nevarnosti. Tukaj je treba hitro, predrzno in odločno delati.“

Cesar je vse to slišal in je trdno sklenil, da hoče Krivogleda dobro izplačati za njegove silovite in predrzne besede. Ob enem je skušal priti v to

tako silno oblegano in stiskano hišo. Toda z lepa to ni bilo mogoče, kajti vrata so bile zaklenjene in ljudi je bilo preveč okoli hiše. Zdaj se cesar spomni, da tu v bližnji hiši stanuje eden od oficirjev iz cesarske telesne straže. To je bil oficir Strahosned, tako divjašk človek, da je kar z zobmi škripal in da od same jeze ni nič jedel, če ni vsak dan vsaj enega človeka zadušil.

Tega človeka je zdaj šel cesar iskat. Prišel pa je cesarju nasproti strežaj tega oficirja in ga hotel odpoditi, grozeč mu s sabljo.

„Poberi se v stran, ti pokorna duša!“ zavpije cesar nad njim s tako groznim glasom, da se je strežaj kar strahu stresel in bežal k svojemu divjemu gospodu Strahosnedu.

„Kaj pa je?“ praša Strahosned. Strežaj mu pové, da je stal na sraži, da ga je pa neki divji mož z groznim svojim glasom prepodil.

„Kaj!“ začel je Strahosned vpiti in z zobmi škripati, „v moji lastni hiši me bo kdo strašil! Kdo je tisti predrzneš?“ To rekši zgrabi za strašno veliko sekuro in skoči ven s klicom: „Kje pa je? kje pa je?“

„Tukaj sem, Strahosned!“ reče cesar. Ko pa oficir cesarjev glas spozna, pade pred njim na kolena in ga prosi odpuščanja.

„Glej no, Strahosned,“ reče cesar, „ti tako mirno tukaj sediš, pa pustiš, da ta noroglavi policijski komisar celo predmestje straši s svojimi ljudmi in eno ubogo udovo preganja ter v njeno hišo sili, akoravno mu ženska nič žalega ni storila. Kaj takega bi ti ne smel trpeti, saj si od moje telesne straže, ti lahko povsodi vmes sežeš, kjer se ti zdi.“

„Gospod,“ reče Strahosned, „jaz bi bil temu komisarju že posvetil; pa mislil sem, da dela po vašem ukazu. Toda recite le eno besedo, in jaz grem vun, ter bom razpodil vseh štiri sto redarjev, kolikor jih je zunaj. Naj se mi le eden ustavi, jaz mu koj glavo odtrgam.“

„Veš kaj, Strahosned,“ reče cesar, „pelji me na streho tvoje hiše in od tam me spusti z vrvjo na streho sosedne hiše, kjer je ta udova. (V teh krajih, kjer ni snega, imajo namreč ravne strehe, da se lahko po njih hodi.) Jaz pojdem k udovi v hišo, ti pa doma počakaj, dokler te ne pokličem. Kedar te pustim poklicati, pripelji tudi dva močna vojaka od moje telesne straže seboj.“

Strahosned se je priklonil in storil po cesarjevem ukazu. Šla sta s cesarjem na streho, odkoder je bila nekaj nižej streha udovine hiše blizo. Še vrvi ni bilo treba. Strahosned je cesarja kar z rokami doli na sosedno streho spustil. Potem pa je šel po dva vojaka, s katerima je doma čakal, kdaj ga cesar pokliče.

Cesar je med tem zlezal iz strehe doli po stopnicah, da je prišel na dvorišče, od tam pa v kuhinjo, kjer so bile duri v izbo odprte. Pri na pol odprtih kuhinjskih durih stoječ je cesar opazoval lepo svojo nevesto in njeno mater. Nevesta je sedela na zlatem tronu, katerega jej je cesar poslal in čakala ženina. Lesketala se je vsa v demantih, v zlatu in srebru, tako da je bila res lepa videti. Njena mati pa je pri oknu stala in od časa do časa pogledala na hrumečo in šumečo druhal doli na ulicah.

„Gorjé, kaj bo iz nas?“ rekla je mati; „kdo nas bo rešil pred jezo in togoto teh ljudi tam doli?“

Čemu smo tudi roparja za zeta vzeli? Oh, ko bi moj mož še živel!“

„Ljuba mati!“ reče nevesta, „Bog nam je tega ženina poslal, in vi mene žalite, da ga roparja imenujete.“

„Ja, ta revež!“ reče spet starka, „angelj varuh naj mu brani danes sem priti, kajti tukaj se mu bo slabo godilo.“

Pet sto devet in dvajseta noč.

Zdaj je cesar vzel majhen kamenček in ga je tako naravnost vrgel v luč ene sveče, da je ugasnila.

„To je pa čudno,“ reče starka, „glej no, ena sveča je sama od sebe ugasnila.“ Na to gre in svečo spet prižge. V tem času pa je cesar dve drugi pogasnil. Zdaj vrže cesar en kamenček starki v naročje; ona se ogleda in zapazi cesarja pri kuhinjskih durih.

„Glej ga no,“ reče svoji hčeri, „tukaj je tvoj mož, prišel je menda čez streho not, kakor se za roparja spodobi. To je njegova sreča, zakaj če bi bil od spredaj not silil, bi ga uni zunaj že imeli. — Beži vendar, kar moreš,“ reče na to cesarju, obrnivši se k njemu, midve te ne moreve braniti, od zunaj jih je pa vse črno, ki te lovijo in iščejo.“

„Naj me le iščejo,“ reče cesar, „jaz bom pa najprej večerjal. Dajte mi kaj jesti.“

„Poglej ga no,“ reče starka, „v taki nevarnosti je, pa se mu še ljubi jesti!“

Cesar pa se ni zmenil za klepetanje starke, ne za ropotanje in šumenje zunaj na ulicah, in je pridno jedel od jedil, ki jih je bil prej sim poslal za večerjo. Pokrepčal se je še z eno čašo dobre starine, potem pa je snel svoj prstan z roke, ga izročil svoji prihodnji tašči in jej sporočil to-le:

„Bodite tako dobri in nesite ta-le prstan gospodu komisarju ven na ulice. Recite mu, da tisti, čigar je ta prstan, sedi zdaj pri vas v izbi in da želi, naj bi prišli k njemu v sobo komisar sam in oficirja Krivogled in Bratkovič. Ob enem naj prinesejo seboj eno klop in več leskovih palic.“

„Ja, ali ga bo pa ta prstan strahoval?“ praša starka, „ali ne bo po meni padel in me zadušil?“

„Ne bojte se mamica,“ reče cesar, „povem vam, da bo komisar storil, kar mu jaz ukažem.“

„Oh, če pa vi tega strahujete,“ reče starka, „potem bo dobro za nas, in se nimamo nič bati; vi boste možkim kradli, jaz pa ženskam.“

S temi besedami se bliža vratom, pa se nameni, da jih bo le malo odprla.

„Kaj pa hočete zunaj?“ zavpije na glas.

„Kaj prašáš, stara copernica?“ se zadere Krivogled, „tistega tolovaja hočemo, ki ga imaš not zaprtega. Mi ga bomo prijeli in mu odsekali eno roko in eno nogo. Tebi bomo pa tudi kosti prerahljali.“

„Ali zna kateri izmed vas brati?“ praša starka; „tukaj imam prstan, ki ga naj vam dam. Preberite vendar, čigavo ime je gori zapisano.“

„Naj bo, kdor hoče, vrag ga vzemi!“ reče Krivogled. Ko je videl, da so vrata na pol odprta, svetoval je komisarju, babo na tla podreti, hišo vso oropati in potem reči, da ni bilo časa, na prstan se ozirati.

Komisar pa se na te besede ni oziral in je vzel prstan v roke, ki ga je starka pri na pol odprtih vratih ven molela.

Ko je komisar prstan ogledal, je obledel kakor mrič.

„Kaj pa vam je?“ praša Krivogled. Namesto

odgovora, pomoli mu komisar prstan tje. Krivogled prstan pri baklji pogleda, spozna znamenje cesarjevo, pade na tla in jame na pomoč vpiti. Pa kmalo se spet zdrami, stopi po konci in praša starko spoštljivo in z upadenim glasom, kaj da želi? Ona mu reče:

„Tisti, čigar je ta prstan, je rekel, da morajo k njemu v izbo priti komisar, Krivogled in Bratkovič, ter prinesiti seboj eno klop in več leskovih palic. Krivogled odgovori, da se bo vse zgodilo.

Vsa vesela gre zdaj starka v izbo nazaj in reče cesarju: „Vi ste čuden roparski glavar; sodnik, komisar, redarji, vsi imajo strah pred vami. K vam bi še jaz kmalo v službo stopila. Jaz bi ženskam kradla, vi pa možkim. — To je dobro, da ste k nam prišli, ko bi vas ne bilo, ti ljudje bi bili gotovo vrata polomili.“

V tem hipu stopili so v izbo komisar, Krivogled in Bratkovič, neki redar pa je prinesel klop in palice. Ko cesarja zagledajo in spoznajo, se mu globoko priklonijo, ne rečejo pa nič. Cesar zdaj zapove komisarju: „Pojdite precej po častnika Strahosneda, tukaj v sosedni hiši stanuje!“ Komisar brž gre. Ko Strahosned z dvema vojakoma pride, ukaže cesar vojakoma, naj komisarja na klop položita in naj mu jih pet in dvajset naštejeta, Strahosned pa naj udarce šteje in naj pazi, da bosta dobro udrihala. To se je takoj zgodilo. Vojaka sta tako pritiskala, da je komisar kar cvilil. Ko je bil on gotov, položili so divjega Krivogleda na klop. Temu jih je cesar rekel petdeset nabrisati. Spet sta vojakoma tako pritiskala, da sta več palic zlomila. Ko je bilo to gotovo, postavil je cesar Bratkoviča za komisarja, prejšnjega komisarja in Krivogleda pa je odstavil,

da sta bila odslej le priprosta redarja. Ko je bilo to gotovo, ukazal je cesar Bratkoviču, naj te dva tepena in celo ostalo stražo z bakljami domu spravi in odpelje, ker tukaj nima straža nič opravila.

To se je zgodilo. Strahosnedu pa je cesar roko podal, ko je odhajal.

Ko je bil cesar z ženskama spet sam, prašal je starko: „No, kako se vam zdi, ali roparski poglavar prav dela s takimi ljudmi?“

„Oh, to je prav,“ reče starka, da sta ta dva tako dobro izplačana, ki sta me tako strašila in tak hrup delala pred hišo. Zdaj imam le še eno željo: Naj bi Bog še cesarja kaznoval za to, da je z nami tako grdo naredil.“

Ves zavzet praša cesar: „Kaj pa vam je cesar naredil takega?“

Starka odgovori: „On nas je vse oropal, vse je pustil pokončati in polomiti po hiši; kar je imelo kaj vrednosti, so pa odnesli; še zidovje so podirali in le za silo sem nekaj popravila, toliko da smo imeli kje spat. Pa še nekaj hujšega: Moj sin je bil cesarski uradnik. Enkrat ste potrkali dve ženski na vrata in prosili vode. Moj sin jima je vode piti dal, in iz hvaležnosti za to prinesli ste mu ženski eno skledo krapov. Moj sin je pa krape čuvaju dal. Kmalo potem so mojega sina zgrabili, tukaj vse razbili, njega pa so na smrt obsodili, pa nič ne vem, da bi bil kaj hudega naredil. Prej je naji sin živel, odkar je pa on v ječi, tukaj v hiši pa vse razbito, bili sve v taki revščini, da nama ni družega kazalo, kakor ženina iskati za mojo hčer. Poglej, tako si ti prišel do žene, sicer se še ni mislila možiti.“

„Potolažite se, mamka,“ reče cesar, „jaz bom pri cesarju za vas prosil, da bo vašega sina izpustil

in mu dal lepo službo, vam pa vse povrnil, kar ste škode trpeli.“

S temi besedami bila je ženska eno minuto potolažena, potem pa si je spet premislila in rekla: „Veš kaj, ljubi zet, s takimi rečmi se ni norčevati; tukaj ni govor o sodniku ali o komisarju in o redarjih in oficirjih, katere si res strahoval. Pa jaz govorim o mogočnem cesarji Harunu Alrašidu, ki vlada pol sveta. Če si ti nekaj njegovih podložnih uradnikov oplašil, da se te bojé, nikar se zavoljo tega ne prevzemi, ker to bi bila tvoja nesreča. Če še tebe izgubimo, potem smo brez vse podpore. Rajši bom molila k vsegamogočnemu Bogu, da bo on pomagal.“

Te besede so cesarja ganile. Sel je precej domu, kolikor tudi ste mu ženski branili.

Ko domu pride, vsede se na svoj tron, skliče vse svoje dvornike in uradnike skupaj, in ko so se mu dostojno poklonili, jih praša, zakaj da nobeden iz njih ni prosil za Detomila, ko je bil na smrt obsojen.

„Slavni vladar,“ reče eden, „bali smo se vaše jeze; ker nam pa dovolite, prosim jaz v imenu vseh tovarišev, da Detomilu odpustite.“

Cesar ga nato izpusti iz ječe, mu reče dati zlahotno obleko in ga povzdigne v čast ministra. Tako je postal Detomil eden izmed prvih velikašev v deželi. Z veliko slovesnostjo peljali so Detomila v njegovo hišo. Godba je svirala in ljudstvo je vrisalo. Ob enem z Detomilom je cesar tudi cesarico Kozrovko iz ječe izpustil.

— 322 —

Pet sto in trideseta noč.

Več dvornikov je šlo naprej, da so Detomilovej materi prinesli veselo novico, da je njen sin oproščen in v veliko večjo čast povzdignjen ko prej. Mati in sestra sta se od veselja jokali. Zdaj je prišel Detomil sam domu, ter mater in sestro pristrčno objel in njih svidanje je bilo veselo. Sin je pravil, kako se mu je v ječi godilo, ženski ste imeli pa tudi dosti povedati, kaj se je med tem doma zgodilo. Detomil sam je kmalu zapazil veliko spremembo v hiši in začel je prašati: „Kdo pa je vendar te lepe stole in mize, podobe in zrcala sim prinesel, kdo stene tako lepo olepšal? Ali so to coprnije ali kaj je?“

„Ne, ne moj sin, to je vse moj zet ali tvoj svak priskrbel,“ reče mati.

„Kaj se je sestra omožila? Kedaj pa?“ vpraša mladi minister.

„Včeraj se je omožila,“ reče mati, „in sicer s poglavarjem roparjev.“

„Kaj z roparjem?“ zavpije Detomil, „pa meni nič povedati od tega! Kje pa je ta človek? da mu bom jaz pokazal, kaj se to pravi, in mu izgnal njegovo predrznost!“

„Pomiri se, moj sin,“ reče starka, „on je tukaj že hujše ljudi ukrotil, kakor si ti.“ Zdaj mu je začela praviti, kako so mu bili vsi po vrsti pokorni, sodnik, komisar, oficirji in redarji, in kako je pustil komisarja in Krivogleda pretepesti. Tudi nam je obljubil,“ pravi starka naprej, „da pojde k cesarju za tebe prositi, in komaj je odšel, prišel si ti iz ječe. Gotovo se imamo njemu zahvaliti za to milost.“

„Kako mu je pa ime?“ praša sin.

„To sem pa pozabila! Čakaj, morda se spomnim, — ja, on se imenuje Zmagovenčani.“

Komaj žena to besedo izgovori, kar mladi mož po konci skoči, spet na tla pade in sedemkrat zapored zemljo poljubi.

„Glej ga no,“ reče starka, „ali je tudi tebi glavo zmešal? Saj si rekel, da mu boš precej glavo odsekal!“

„Draga moja mati!“ vpije mladi minister, „to ni noben ropar, to je sam cesar Harun Alrašid.“

Starki se je zdaj v glavi zasvetilo in začela je tarnati: „Kaj bo z mano revo? Jaz sem ga ves čas z roparjem zmerjala, nikoli mi ne bo odpustil.“

Ko je te besede spregovorila, stopil je sam cesar v izbo. Starka je bežala iz sobe. Ko je pa vladar zvedel, zakaj se ga boji, poklical jo je not in jej govoril: „Nič se me ne bojte, mamka!“

Potem se je cesar ločil od cesarice Kozrovke, ker mu je skazovala premalo spoštovanja in jo je dal ministru Detomilu, svojemu prihodnjemu svaku, za ženo. Cesar sam pa se je poročil z Detomilovo sestro. Ko se je ta poroka obhajala, razdelilo se je mnogo miloščine med reveže; ljudstvo pa je reklo, da je nova cesarica bolj lepa in bolj prijazna, ko prejšna.“

Ko je kralj Riar izrekel svoje dopadajenje nad to historijo, obljubila je Lunica, da hoče v prihodnji noči začeti historijo od dveh princov iz Košinkine in nju sestre. Pravila pa jo je tako:

Kazalo VI. zvezka.

	Stran :
Historija o nekem kralju in treh prebrisanih [ptičih (459. do 460. noč) — — — — —	3
Historija o kralju Mrzobranu, ki je svoje kraljestvo zapustil (460. noč) — — — — —	11
Historija o kralju Faraonu (460. do 462. noč) — —	12
Historija prvega norca (462. noč) — — — — —	21
Historija drugega norca (463. do 464. noč) — — —	29
Historija o modrijanu in njegovemu učencu (464. do 466. noč) — — — — —	33
Kaj se je kralju po noči pripetilo (466. do 467. noč)	44
Historija šepastega učiteja (467. do 468. noč) — —	45
Historija krivoustnega učitelja (468. do 469. noč) —	48
Kralj obišče one tri sestre (469. do 470. noč) — — —	49
Historija treh sester in kraljice njih matere (470. do 475. noč) — — — — —	55
Historija o skopem sodniku in njegovi ženi (475. do 478. noč) — — — — —	75
Historija o pijancu in sodniku (478. do 479. noč) —	84
Historija o pijancu in njegovi ženi (479 do 482. noč)	88
Historija o kralju in popotniku Vedežu (482. noč) —	102
Historija treh princov in o Slavulji (482. do 483. noč)	102
Historija o Jemenskem kralji in o njegovih treh sinov (483. do 487. noč) — — — — —	109
Historija o Dobromilu in Lisjaku (487. do 488. noč)	122
Kaj je doživel neki dvornik (488. do 490. noč) — —	133
Historija Mojmira in Vrlonaše (490. do 491. noč) —	140
Historija Zorina in Rožice (491. do 492. noč) — —	153
Kaj je doživel cesar Harun Arešid (492. do 493. noč)	162
Historija o princu Radovanu in o princezinji Zoriki (493. do 495. noč) — — — — —	184
Historija o dobrem ministru, ki je bil po nedolžnem zaprt (495. do 496. noč) — — — — —	193
Historija o lepi gospi Lenčiki in o njenih štirih ča- stilcih (496. do 497. noč) — — — — —	197
Historija o lepi in pobožni Moniki (497. do 498. noč)	201
Kraljeva historija (498. noč) — — — — —	213
Historija o princezinji Amini (498. do 503. noč) — —	216
Historija Hamanske princezinje (503. do 507. noč) —	228
Historija, ki jo kmetica pripoveduje (507. do 512. noč)	238
Historija o princu Sokoloviču in o Vili Bišernici (512. do 513. noč) — — — — —	254
Historija o Belorskem kralji Savorji in o princezinji Vili Bišernici (513. do 517. noč) — — — — —	259
Historija o grofu Marku Trojanskem (517. do 524. noč)	277
Historija dveh žen cesarja Alrašida (524. do 530. noč)	298

